

*MASTER
NEGATIVE
NO. 91-80427-3*

MICROFILMED 1991

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES/NEW YORK

as part of the
“Foundations of Western Civilization Preservation Project”

Funded by the
NATIONAL ENDOWMENT FOR THE HUMANITIES

Reproductions may not be made without permission from
Columbia University Library

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright law of the United States -- Title 17, United States Code -- concerns the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material...

Columbia University Library reserves the right to refuse to accept a copy order if, in its judgement, fulfillment of the order would involve violation of the copyright law.

AUTHOR:

JUSTINUS, MARCUS
JUNIANUS

TITLE:

JUSTINUS DE HISTORIIS
PHILIPPICIS

PLACE:

PHIL.

DATE:

1815

Master Negative #

91-80427-3

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

87J96

1815

IE15

Justinus, Marcus Junianus.

Justinus De historiis Philippicis et totius
mundi originibus, interpretatione et notis il-
lustravit Petrus Josephus Cantel ... Editio prima
Americana ... Accessere Jacobi Bongarsii excerpti-
ones chronologicæ ad Justini Historias accommo-
datæ. Philadelphiæ, impensis M. Carey, 1815.
329 p. 22 cm.

46156

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35 mm

REDUCTION RATIO: 11X

IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB

DATE FILMED: 1-14-92

INITIALS B.A.

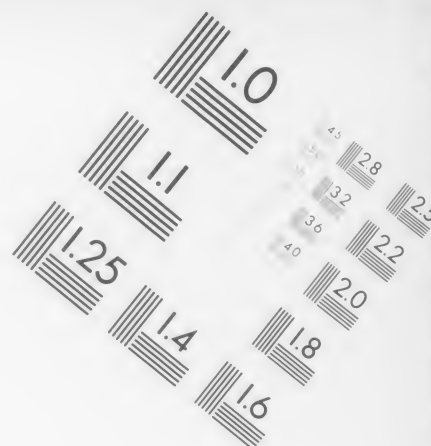
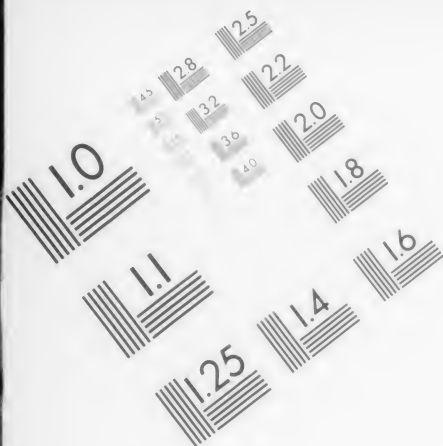
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

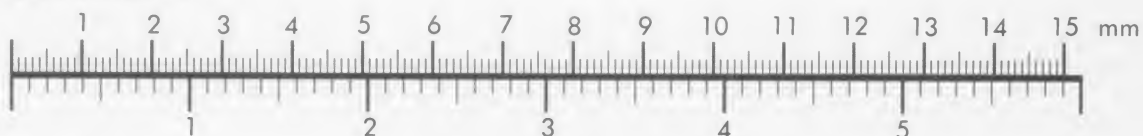
AIM

Association for Information and Image Management

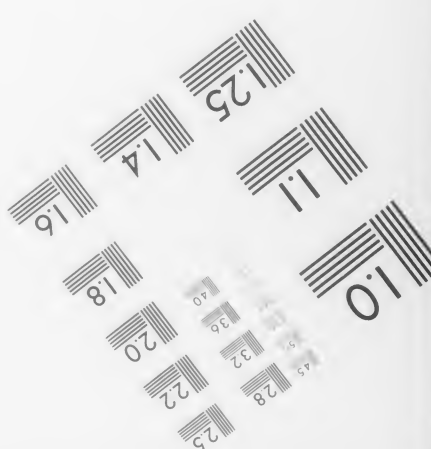
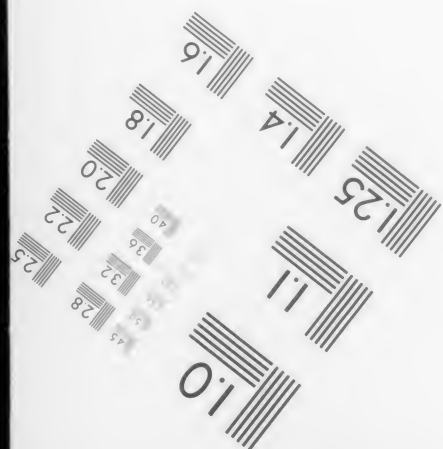
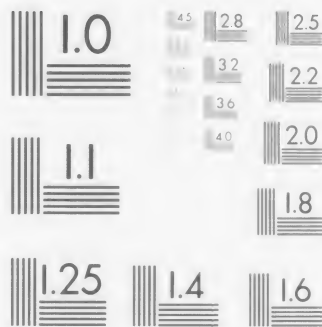
1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910
301-587-8202

Centimeter

Inches

MANUFACTURED TO AIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

04
10

87J96

IE15

Columbia University
Library

Henry Livingston Thomas

BORN 1835-DIED 1903

*

FOR THIRTY YEARS CHIEF TRANSLATOR
DEPARTMENT OF STATE, WASHINGTON, D. C.
LOVER OF LANGUAGES AND LITERATURE
HIS LIBRARY WAS GIVEN AS A MEMORIAL
BY HIS SON WILLIAM S. THOMAS. M. D.
TO COLUMBIA UNIVERSITY
A. D. 1905

JUSTINUS
DE HISTORIIS PHILIPPICIS,

ET

TOTIUS MUNDI ORIGINIBUS.

INTERPRETATIONE ET NOTIS ILLUSTRAVIT

PETRUS JOSEPHUS CANTEL,

E SOCIETATE JESU:

JUSSU

CHRISTIANISSIMI REGIS,

IN USUM

SERENISSIMI DELPHINI.

EDITIO PRIMA AMERICANA,

QUINTA LONDINA, AD CUJUS EXEMPLAR ETIAMSI EXPRESSA, MULTIS
EMENDATION.

ACCESSERE

JACOBI BONGARSII

EXCERPTIONES CHRONOLOGICÆ,

AD JUSTINI HISTORIAS ACCOMMODATÆ.

PHILADELPHIÆ:

IMPENSIS M. CAREY, JOHNSON & WARNER, E. PARKER, A. FINLEY,
A. SMALL, J. F. WATSON, M. THOMAS, T. & W. BRADFORD, BENNET
& WALTON, AND I. PEIRCE.

.....

1815.

A. SMALL, Printer.

SERENISSIMO GALLIARUM

DELPHINO.*

SISTIT se tibi Justinus, SERENISSIME DELPHINE, felix sanè sorte suâ; quòd, et jussu Lodovici Magni prodit iterùm in lucem, et tibi, quantum conicere nobis licet, nec inutilis, nec injucundus futurus est. Habet enim, multa, quæ natum ad maxima quæque principem, et perpetuâ temporum rerumque varietate in legendo delectare, et ancipiti summorum virorum fortunâ varioque bellorum exitu erudire possint. Quod de Lucullo illo Mithridatis domitore prædicavit olim Italiâ, qui cùm esset Româ profectus, rei militaris rudis, totumque iter in rebus gestis legendis consumpsisset, in Asiam venerit jam factus Imperator; idem in te, *Serenissime Princeps*, intra paucos annos mirabitur Gallia, si hanc, quam tibi offero, Justinî Epitomen, studiosè legeris. Summos dabit, et in scientiâ militari duces, et in civili prudentiâ Imperatores; ex quibus artem, tum belli gerendi sine ullo discrimine, tum regendi populos sine ullo labore addiscas: quodque mirum magis, sunt hujusmodi, ut tibi suis et virtutibus multum prodesse, et vitiis nihil nocere possint; sed exemplo suo admoneant, illas ut sequaris, hæc ut fugias. Cyrus ille docebit, et diuturnâ felicitate, populos lenitate magis quàm sævitiâ in officio retinendos; et tristiori exitu, ut imperiis, sic gloriæ cupiditati modum quendam esse ponendum. Docebit Alexander ille Macedo, et victoriis, nullam esse tantam hostium multitudinem, quæ exiguo, sed robusto exercitu vinci non possit; et, vulneribus sæpius acceptis, heroicæ fortitudini nihil esse temeritatis admiscendum. Docebit etiam Pyrrhi tum in bellis suscipiendis audacia, tum in iis, quæ suscep- rat, perficiendis, inconstantia, eum non esse perfecti Imperatoris laude dignum, qui, cum hostes fortissimos vicerit, partâ uti victoriâ nesciat. Habebis etiam in Romanis ducibus, Fabiis, Æmi-

* Is fuit Ludovicus, Ludovici XIV. filius unicus: qui ductâ in matrimonium Bavarâ tres habuit et reliquit filios; *Ludovicum*, Burgundiæ ducem; *Philippum*, regem Hispaniarum, et *tertium* Aurelianensis ducis generum. Ludovicus autem ille Delphinus nunquam regnavit, sed vidit patrem et filium regnantes; obiit autem anno Sæculi hujus undecimo; filiusque ejus natu major anno sequenti. Cujus et filius ultimus, Ludovicus XV. hodie regnat.

EPISTOLA.

liis, Scipionibus, qui te constantes illas et austeras in rebus, tum secundis, tum adversis, virtutes edoceant. Ubi verò dotes illas omnes variis in principibus hactenùs dispersas in te uno collegeris, perfectum illum principem, cujus effigiem in Cyro adumbravit Xenophon, orbi universo exhibebis. Sed quid ego longinqua illa et externa exempla profero, cum præsentia et domestica suppetant? Habes parentem Ludovicum magnum; hunc unum intuere, hunc specta, hunc sequere; illius in te si expresseris virtutes, erit sane cur heroibus, quotquot superioribus seculis exstitérunt, multum præstitisse te meritò glories. Dum ille bella gerit, atteritque hostes Gallico nomini infensissimos; tu interim pacificum, quod sponte tibi deferunt eruditi omnes, literarum imperium accipe: tum duos simul sine ullâ dissensione reges, parentem et filium, quod nunquam contigit, universa obstupescit Gallia. Ille longè lateque leges et jura dabit populis; tu eruditus: ille præliis, captis urbibus, et victoriis; tu, singulari in literatos homines munificentia, patrem imitatus, Gallicum nomen commendabis: Regum ille, et apud suos, et apud externos fortissimus audiet; tu eruditissimus. Gloriosum sanè utriusque munus; sed erit sors tua eò felicior, quòd illi nullâ, nisi hostium sanguine cruentatâ; tibi viridi et innocuâ lauro cingere frontem liceat: ubi verò arma tractare per ætatem primùm fas erit, tum bellicas parentes laudes, scientiam rei militaris, in rebus ordinandis prudentiam, in perficiendis celeritatem et fortitudinem, cum eruditionis gloriâ ita jungere studeas, ut non solum littèratorum amor et decus, sed Gallici etiam imperii præsidium, hostiumque terror futurus sis.

PRÆFATIO.

CUM JUSTINI Epitome omnium teratur quotidie manibus, non est hic operæ pretium, CANDIDE LECTOR, explicare multis, quorum ille Regum, quarumve nationum res gestas complexus fuerit. Quis enim, vel leviter eruditus, nesciat scriptam ab eo omnium fere gentium historiam? ita tamen ut Macedonum præcipue Græcorumque imperium celebrandum sibi proposuerit; aliorum vero populorum ideo tantum attigerit præclare gesta, ne Macedonum historia, ad quam illa naturali quodam nexu pertinent, vel obscura vel mutila videretur. An plus utilitatis quam damni rei litterariæ hoc opere attulerit, incertum; cum omnia fuerit a Trogo Pompeio mutuatus: si Trogum, ut placet nonnullis, in compendium redactum ab interitu vindicavit, illi sane, cum Trogus ipse, tum eruditi omnes debent plurimum: si vero hac Epitome factum sit, sicut malunt alii, ut historiæ Trogi, sive ob nimiam molem neglectæ, sive Justinus ipsius, quod vix putem iniquitate suppressæ perierint; non dubium quin Justinus, vel in Trogum fuerit, a quo omnia acceperat, periniquus, vel saltem de cupidis historiæ hominibus male meritus sit. Utut est,

PRÆFATIO.

ex tot tantisque Pompeii libris nihil nobis reliquum est, præter hanc Epitomen, quam, jussu REGIS CHRISTIANISSIMI, in usum SERENISSIMI DELPHINI, Notis illustrandam suscepimus. Quo vero majorem ex labore nostro fructum percipias, AMICE LECTOR, quæ sit horum Commentariorum ratio, paucis accipe.

Hoc in opere addidimus tria; Interpretationem, Chronologiam, et Notas. Primum, obscuris locutionibus clariores, translatisque proprias substituimus; non ita tamen ut Interpretatio esset continua; hoc enim et maxime operosum et omnino inutile visum est, cum in Justino pleraque plana sint, ad paginarum oras adscripsimus: nè vero multitudo memoriam obrueret potius quam juvaret, quatuor potissimum selegimus Epochas, quæ et notæ pluribus, et omnium maxime sunt necessariae; ab orbe condito, ante Christum natum, ab initio tum Olympiadum, tum Urbis. Numerus vero ad marginem adscriptus, rebus gestis, quas Justinus memorat, ex æquo respondet: si tamen in ea re alicubi peccatum sit, id vel titulorum, qui etiam oppositi sunt, causa, vel Typographi vitio factum est.

Addidimus et Notas, quarum aliæ ad Geographiam, aliæ ad Historiam pertinent: vereor ut Geographicae non placeant omnibus; sunt enim, qui urbium regionumque situs varios variasque tum appellationes tum mutationes

PRÆFATIO.

explicari velint, ita ut Lectoris animus nihil ultra requirat; nec desunt, qui contra vel admodum pauca opponi patiantur; quasi id vel minus sit utile, vel Lectori injucundum. Cum vero mihi non doctis tantum, sed indoctis etiam serviendum sit, mediam rationem secutus, nec plura nec pauciora opposui; sed ea tantum, quibus possit lector et indoctus erudiri, et eruditus ea meminisse quæ iisdem de locis apud auctores pluribus explicata legerit.

In Notis vero, quæ ad Historiam spectant, errores Justini, quantum in nobis fuit, corrigere conati sumus. Cum enim in multis, tum in his duobus potissimum peccavit, quod et secutus Historicos eorum temporum de quibus agit, non suppres, interdum aberraverit a vero, et ea quæ leviter attingenda erant, fuerit pluribus persecutus; quæ vero dicenda multis paucis perstrinxerit. Multa enim sunt hujusmodi, ut ea si nescias, dicere nihil cures; si vero didiceris, oblivisci ea potius quam memoria tenere malis: alia vero sive quod per se magna sint, sive quod ad summorum virorum memoriam pertineant, nec sæpius repeti possunt, nec commemorari pluribus. His duobus incommodis, ut quodammodo mederemur in notis, primum auctores quam vetustissimos et illorum temporum æquales, hoc est, omnium maxime fide dignos, quoad licuit, adhibuimus. De-

PRÆFATIO.

inde, iis rebus, quæ nullius fere sunt momenti, vel nullas, vel breves; iis vero, quæ sunt memoria dignæ, et plures et longiores notas subjunximus.

*Mons. le
Duc de
Montau-
zier.

† Benigne
Bossuet,
Evêque de
Condom,
et ensuite
de Meaux.

‡ Mr. Huët,
Sous-Pré-
cepteur
du Dau-
phin.

Perutilem illam auctores singulos interpretandi rationem invenit vir belli pacisque artibus Clarissimus, CAROLUS SANCTA-MAURÆUS *MONTAUSERII DUX, DELPHINI juventutis Moderator. Eandem curis suis promoverunt Episcopus Condomensis†, DELPHINI studiis præpositus, JACOBUS BENIGNUS BOSSUETIUS, divinarum humanarumque litterarum scientia illustris; et PETRUS DANIEL‡ HUETIUS, cui in regendis DELPHINI studiis secundæ sunt partes, omni Doctrinarum genere eruditus, editisque in lucem monumentis notissimus; quibus si labor ille noster probabitur, non studiosæ tantum juventuti, sed ipsi etiam DELPHINO et gratum et utilem fore confidimus.

JACOBI BONGARSII

EXCERPTIONES CHRONOLOGICÆ,

AD JUSTINI HISTORIAS ACCOMMODATÆ.

AD JOANNEM NOELIUM.

QUOD oculus olim Polyphemo, id nobis in Historiarum lectione notatio temporum: quæ apud Justinum nulla est. Quid itaque aliud esse dicemus, quàm

Monstrum, horrendam, informe, ingens, cui lumen ademptum?

Trogum ipsum negligentia accusandum nemo mihi persuadeat: Justinus abbreviatoris facinus est. Ergo, ne quid huic auctori à me deesset, ex Eusebii et Hieronymi Chronico, ad optima et antiquissima exemplaria manuscripta cl. v. Claudii Puteani, et doctissimi mihiq; amicissimi P. Danielis à me collato, excerpsti et exscripsi, quæ lucis aliquid offerre Justino nostro poterant: non quidem omnia, sed summa fastigia rerum. Nam illud injuriam esset facere amico nostro Laur. Bochello à quo veteres Chronologos emendatiores et auctiores expectamus. Comparavi autem cum Eusebio Georgium Monachum, cujus Græcum codicem mecum vir eruditionis singularis Franciscus Pithæus communicavit; et è nostris Beroaldum, Funecium. Illi lxx interpretes, hi Hebræos sequuntur codices: tantâ opinionum varietate, ut, Eusebio Nini regis annus primus incurrat in annum mundi M.CXLI. Georgio in CCLXXI. Beroaldo in annum M.CCCCLXV. Funecio in M.CCCCVI. Hujus varietatis originem pluribus persequer, nisi laborem istum mihi amici illius nostri levaret labor. Interim lumen hoc tibi, carissime Noeli, accendi, ne fortè in historia hujus tenebris aberres; et, ut illius,

Trunca manum pinus regit, et vestigia firmat;

ita hæc velim amplectaris excerpta, quo tutius possis et firmius ingredi: adferent tibi fortasse in hujus auctoris lectione non par-

EXCERP. CHRONOL.

vum adjumentum. Ad historiarum studium ut accedas, requirit
 atas tua: requirunt hæc tempora, quibus maturè firmare animum
 expedit constantibus exemplis: ea unde petas, nisi in historiis?
 Historiarum autem cognitionem si inchoare à Sallustii, Livii, Ta-
 citi lectione volueris, neque rectè feceris, neque ordine: abrupta
 est, aut interrupta, in eorum libris, historiæ series. Ab hoc tibi
 auctore principium sit historici studii, Hic à Nino, qui primus
 est τὸν ὡς ἱστορίαν καὶ μνήμην παραδιδόμενον ad Augustum Cæsarem, non
 ut Atticus apud M. Ciceronem septingentorum, sed ut Corn. Ne-
 pos omne ævum, id est, duum millium annorum memoriam uno
 libro colligavit. Tu, Noeli dulcissime, utere, fruire, hæc quali-
 cunque operâ meâ: quæ si promovendis studiis tuis fuerit, satis
 magnum laboris mei fructum tulero.

EXCERPTIONES CHRONOLOGICÆ,

AD JUSTINI HISTORIAM ACCOMMODATÆ.

EUSEBIUS.

Cum Divinam Scripturam diligenter evolveris, à nativitate ABRA-
 HAM usque ad totius Orbis DILUVIUM, invenies retrorsum an-
 nos DCCCCXLII. Item a DILUVIO, usque ad ADAM. II. CCLII.

Ann. mun	REGNUM ASSYRIORUM.	Ann. mun	REGNUM HEBRÆORUM, et Atheniense.	
3141	Primus omni Asiâ, exceptis Indiis, regnavit NINUS F. Beli, an- nis. de quo Justinus, 1. 1. 7.	52	Nini xliii. anno natus ABRAHAM, vixit annos. de eo Justinus, 36. 2. 3. Zoroastres clarus habetur 1. 1. 9.	175
3193	ii. SEMIRAMIS. 1. 1. 10.	42	3283 Abraham, cum centenarius esset, genuit filiam ISAAC, is vixit ann.	180
3235	iii. Zameis, qui et Ninias, id.	38		
3273	iv. Arius.	30		
3303	v. Arulus.	40	3344 Sexagenario Isaac nascitur JA- COB, qui postea Israel, à quo Israelita, qui nunc Judei, vixit ann.	147
3345	vi. Xerxes, qui et Balus.	30		
3373	vii. Armamitres.	38		
3411	viii. Belochus.	35		
3446	ix. Balus.	52	3435 Joseph natus: vixit ann. venditur à fratribus annum a- gens xvii. 36. 2. 6.	110
3498	x. Altadas.	32		
3530	xi. Mamitus.	30	3609 MOYSES nascitur: vixit ann.	120
3560	xii. Macchaleus.	30		
3590	xiii. Sferus.	20		
3610	xiv. Mamitus.	30	REGNUM ATHENIENSIMUM.	
3640	xv. Sparathus.	40	3644 xxxv. anno Moysis Cærops regnat in Atticâ, 2. 6. 7.	50
3680	xvi. Asxtades.	40	3689 Moyses, lxxx annum agens, dux itineris ex Ægypto Hebræorum gentis efficitur, 56. 2. 11. Athe- niens. 11. Cranavs, 2. 6. 8.	9
	Diluvium sub Deucalione, Euse- bius retulit in annum 33 Cæropis. Justinus ad tempora Amphictyonis refert, 2. 6. 10		3703 iii. Amphictyon, 2. 6. 16.	10
			3713 iv. Erichthonius.	50
3720	xvii. Amyntes	45	3763 v. Pandion.	40
3765	xviii. Belochus.	25	3803 vi. Erichtheus.	50
3790	xix. Bellepares.	30		
3820	xx. Lamprides.	32	3853 vii. Cærops secundus. Hujus ann. 22. Dionysius, qui et Liber pa- ter, ad v. Indos dimicans, Nisam urbem juxta Indum flumen condi- dit, 12. 7. 6.	40
3852	xxi. Sosares.	20		
3872	xxii. Lampares.	30		
3902	xxiii. Pannias.	45		
	circa an. hujus 16. Tyrus condi- ta, vide 18. 3. 1.			

EXCERPT. CHRONOL.

3947	xxiv. Sosarmus.	19	3893	viii. Pandion	52
3966	xxv. Mithreus.	27	3918	ix. Egeus Pandionis F. 2. 6. 14.	48
	Vexoria rex Egypti, secundum Oros. lib. 1. cap. 4. de quo. 2. 3. 8. Is. 1. 1. 6. antiquior Nino dicitur.			Sub quo Argonautarum navigatio, 42. 2. 12.	
3993	xxvi. Tautanes.	32	3966	x. Theseus, 2. 6. 15. Cocalus in Sicilia, 4. 2. 2.	30
	LATINIS, qui postea Rom. nuncupati sunt, post tertium annum captivitatis Troje, sive ut qui dam volunt, post annum viii regnavit AENEAS, annos 3. Ante Aeneam Janus, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus, in Italia regnauerunt, annis circiter CL. 43. 1. 6.			xi. Mnesteus Peteo, Amaznes Priamo tulere subsidium, 2. 4. 31.	
	Post Aeneam Ascanius, an. 38. 43. 1. 13.		4019	TROJA CAPTA.	
4025	xxvii. Teutæus.	40		Colligitur omne tempus à 43. ann. regni Nini, ad captam Trojam, anni DCCCXXXV. à nativitat. Moysi, an. CCCCX.	
4065	xxviii. Thineus	30		xii. Demophoon Thesei F. 2. 6. 15.	33
4095	xxix. Dercylus	40		Pyrhus Delphis in templo Apol. ab Oreste occiditur, proditiōe sacerdot. Machæer. 17. 3. 7.	
4135	xxx. Euphales	38	4019		
4173	xxxi. Laosthenes. Hujus anno 14 Carthago conditur à Didone, vide 18. 5. 14.	45	4042	xiii. Orinthes	12
4218	xxxii. Pirithides	30	4054	xiv. Aphidas	1
4248	xxxiii. Ofratæus	20	4055	xv. Thymætes	8
4268	xxxiv. Ofratanes	50	4063	xvi. Melanthus	37
4318	xxxv. Acræaze	42	4110	xvii. Codrus Melanthi F. 2. 6. 19.	21
4360	xxxvi. Sardanapalus, qui vocatur Græcè Tonos Concoleros, 1. 3. 1.	20	4131	Hic interempto, regnum Erechthidarum destructum est, quod CCCCLXXXVII. annis perseverabat.	
4380	Regnum Assyriorum destructum.			Pest Codrum, principes quos mors finiebat, quorum primus Medon Codri. F.	

Omnes anni regni Assyriorum, à primo anno Nini supputantur M.CCXL. inquit Eusebius; ex ipsa ratione uno anno minus prodit. Justinus habet M.CCC. Georgius Monachus, alia regum serie, M.CCCLX.

Ann. mun.	REGNUM MEDORUM.	Ann. mun. Oly.	GRÆCORUM et LYDORUM.
4381	annis Medorum primus. ARSACES.	28	4400
4409	ii. Sosarmus	30	
4439	iii. Medidas	40	4425
	Circa Olym. ix. Lacedæmonii contra Messenios vicennule bellum habent, 3, 4, &c.	1	
		4449	6
			Athenis principes qui usque ad

EXCERPT. CHRONOL.

4479	iv. Bardyceas	13			mortem præerant, esse desierunt: Et in x annos magistratum consuetudo versa est; regnavitque primus Charops F. Eschyl.
			4480	14	Bellum quod in Thyria inter Lacedæmonios et Argivos gestum est, de quo Prolog. 111.
4492	v. Dejoces	54	4484	16	CANDAULES, iv. rex Lydorum, regnavit annos 17. 1. 7. 14.
4556	vi. Phraortes	24	4501		Lyd. v. Gyges an. 25.
4570	vii. Cyaxares	32	4517	24	Athenis annui principes constituti sunt, 2. 7. 2.
4602	viii. Astyages	38	4605	16	Solon leges scripsit Atheniensium, ut Gell. xxxiii. Tarquinius, 2. 7. 4.

Ann. mun.	MACEDONUM.	Ann. mun.	Ann. ab orbe condita.	LATINORUM et ROMANORUM.	
4387	<i>Macedonum primus, CARANUS, annis 7. 1. 7.</i>	28	4381	xiv. <i>Latinorum rex, PROCAS Silvius. ann.</i>	23
4415	ii. <i>Cænus</i>	12	4404	xv. <i>Amulius, pulso numitore, 43. 2. 1.</i>	44
4427	iii. <i>Tyrimmas Theræi Cyrenem condiderunt circa iv. Olymp. 13. 7.</i>	38	4446	<i>Hujus anno xxiv. Remus et Romulus generantur Marte et Iliâ, 43. 2. 3.</i>	
	<i>Olymp. ix. MIDA regnavit in Phrygia, 11. 1. 7. 4.</i>			<i>Anno 111. Olymp. 6. ut alii 8. ROMA Palitibus, qui nunc dies festus est, condita, 43. 3. 1.</i>	
4465	iv. <i>Perdicca, 7. 2. 1.</i>	51		<i>Primus rex Romanus ROMULUS, ut alii, 37. et interregnum uno anno.</i>	38
4516	v. <i>Argæus, 7. 2. 2.</i>	38	4484	38 ii. <i>Numa Pompilius, ut alii, 43.</i>	41
			4527	79 iii. <i>Tullus Hostilius.</i>	32
4554	vi. <i>Philippus, 7. 2. 5.</i>	38	4557	111 iv. <i>Ancus Marcius, ut alii, 24.</i>	23
4592	vii. <i>Europus, ibid.</i>	62	4580	134 v. <i>Tarquinius Priscus, ut alii, 38.</i>	37
				<i>Massilia condita, 43. 3. 4.</i>	

Omnes anni regni Medorum, CCLIX, si Eusebii ἀγιστοι sequamur. Diodoro et Georgio in regum appellationibus et temporibus non convenit cum Eusebio, neque ipsi inter se consentiunt.

Ann. mun	REGNUM PERSARUM.	Ann. mun	Oly.	LYDORUM et GRÆCORUM.
4640	CYRUS regnavit Persis, subverso Astyage, 1. 6. 17.	30	4638 54	Cræsus Lyd. ix. an. 15. 1. 7. 3.
4670	ii. Cambyzes, 1. 9. 1.	8	5653 55	Pisistratus Atheniensium tyrannus, 2. 8. 6.
4678	iii. Fratres Magi, mensibus, 7. 1. 9. 9.		5653 58	Cræsus à Cyro captus est, et Lydo- rum regnum destructum, quod stetit an. ccxxx.
4679	iv. Darius, 1. 10. 9.	36	4709 72	Darii an. xxx. Bellum quod in Marathonè gestum est, 2. 9. 7. circa an. U. C. CCLX. Cellius, cui cum nostrâ ratione non con- venit.
4715	v. Xerxes F. Darii, 2. 10. 9.	20		
4735	vi. Artabanus, de quo 3. 1. 2. menses 7.		4721 75	Xerxes an. vi. Bellum in Therma-

EXCERPT. CHRONOL.

4736	vii. Artaxerxes, qui Longimanus cognominabatur, 3. 1. 3.	40			pylis, et apud Salaminam navale certamen, 10. 10. 12. et 2. 12. 21. an. U. C. cccxii. ut Gellius, et insequenti ann. in Plateis et in Mycale, 2. 14. 7. Pausan. damnatus. 2. 15. 16.
4776	viii. Xerxes II. mensibus 2.	4740	79		Artax. ann. iv. Cimon juxta Euryme. dontem Persas navali pedestrique certamine superat et Medicum bellum conquiescit, 2. 15. 18. Diod. retulit in ann. 111. Ol. lxxvii.
	ix. Sogdianus, mens. 7.				
4777	x. Darius cognomento Nothus.	19			
			4769	87	Ejus ann. xxxiii. initium belli Peloponnesiaci: quod Gellius refert in an. U. C. cccxiv. nisi legas cccxix. 3. 6. 8.
4796	xi. Artaxerxes, qui cognominatus est Mnemon, Darii et Parisatidis F. 5. 11. 2.	40	4782	90	Darii ann. v. clades quæ Atheniensibus accidit in Sicilia, 4. 5.
	Cyri regis ascensus, de quo scribit Xenoph. 5. 11. 5.		4786	91	Ejusdem an. ix. Alcibiades profugus abi: ad Tisapher. 5. 2. 5.
	Conon classi Persice præficitur, 6. 1. 9.		4801	94	Artax. an. v. Athen. insistent tyranniden, ad an. ferè U. C. cccxlvii. ut Gell. 5. 8. 2.
4836	vii. Artaxerxes qui et Ochus, 10. 3. 1.	26			Alcibiadem Pharnabazus interfecit, 5. 8. 14.
4862	xiii. Arsaces Ochus F.	4	4805	95	An. 1. qui fuit 6. Artax. Tyranni Athenis oppressi, 5. 10. 9.
4866	xiv. Darius Arsani F.	6	140		Clearchus Heracleæ Tyrannus, an. xii. Diod. 16. 4. 6.

Ann. mun	MACEDONUM.	Ann. mun	Ann. ab U. C.	ROMANORUM et SICULORUM.
4618	viii. Alcetas.	29	4617	171 vi. Servius Tullius 34
4647	ix. Amyntas, 7. 2. 13.	50	4651	205 vii. Tullius Superbus 35
				Pythagoras in Italiam venit, auctor Gellius. Laertius Olym. ix. floruisse scribit, vide Sol. cap. 21. Plin. lib. 2. cap. 8. Just. 20. 4. 2.
4697	x. Alexander, 7. 2. 1.	43	4686	240 Pulci urbe reges. Rom. reges imperaverunt annis cccxl. sive, quibusdam placet, cccliiii.
4740	xi. Perdicca.	28	4700	254 Circa Olym. 70, 70, 71. &c. Anaxilous in Sicilia regnat, et post eum Miccythus, Olym. 76. Diod. 11. Just. 4. 2. 4. Eodem ferè tempore Gelo obtinuit Syracusas à quo victi Carthaginienses 23. 4. 4.
4788	xii. Archelaus.	24		
	xiii. Orestes.			
4792	xiv. Archelaus.	3	Oly.	
4795	xv. Amyntas.	4	4794	93 Circa finem imperii Darii Nothi, Dionysius in Siciliam tyrannidem exercet, ann. 38. 20. 1, &c. anno ab U. C. 347. Gellius.
4799	xvi. Pausanias.	1		
4880	xvii. Amyntas, 7. 4. 3.	1		
4881		6		

EXCERPT. CHRONOL.

4807	xviii. Argæus.	2			
4809	pursum Amyntas	18	4811	97	Ut Diodor. et Halic. 98. Galli Senones Romam invaserunt, 6. 6. 5. U. C. anno 365. Livius.
4827	xix. Alexander, 1. 7. 4. 5.	1			Ut Diodor. 105. Dionysius rex Sicilia anno xxxviii. moritur: Post quem Junior Dionysius regnum invadit, 21. 1. 1.
4828	xx. Ptolemæus Alorites	4			Is Ochi an. x. Sicilia pellitur, 21. 2. 8.
4832	xxi. Perdicca, 7. 4. 5.	6			Et ejusdem xxi Corinthum sub fædere navigavit. 21. 5. 2.
4838	xxii. Philippus circa ann. U. C. CCCC. ut Gellius, 7. 5. 10.	10			
4864	xxiii. ALEXANDER Phil. F. Olym. cxi. sedit ann. mens. 6. 11. 1. 7.	12			
					PERSARUM regnum stetit annis cccxxii, 11. 14. 7, &c.
Ann. Oly. mun	131 Interfecto Dario, ALEXANDER regnum Asiæ, anno regni sui 7. occupat. Is 32 ætatis suæ anno moritur in Babylone, 12. 16. 1. Post quem translato in multos imperio regnavit.				
4872	114				
4876	114				

	EGYPTO.	Ann. mun	Oly	MACEDONIBUS.	
4876	114 i. <i>Ptolemæus.</i> <i>Lug. F. 13. 4. 10</i>	40	4876	114 xxiv. <i>Philippus, qui et Arideus, frater Alexandri 13. 3. 1.</i>	7
	<i>Lydiæ et Thraciæ et Hellespontum Lysimachus tenuit, 13. 4. 16.</i>		4883	115 xxv. <i>Cassander, 15. 2. 12.</i>	19
	<i>d quo Lysimachia in Thracia condita, 17. 1. 2.</i>		4902	120 xxvi. <i>Filii Cassandri Antigonus (Justino est Antipater, et Georgio) et Alexander, 16. 1. 1. et 2.</i>	4
			4906	121 xxvii. <i>Demetrius, 16. 1. 18.</i>	
4916	124 ii. <i>Ptolemæus Philadelphus, 26. 2. 7.</i>	38	4912	122 xxviii. <i>Pyrrhus mens. 7. 16. 2. 3.</i>	6
			4913	124 xxix. <i>Lysimachus, 16. 3. 2.</i>	5
			4918	124 xxx. <i>Ptolemæus cognomento Ceramus 17, 2. 4. et 24. 1. 8.</i>	1
4954	133 iii. <i>Ptolemæus Euergetes, de quo 26. 2. 1.</i>		4919	xxx. <i>Meleagrus mens. 2.</i>	
				xxxii. <i>Antipater, dies, 45.</i>	
				xxxiii. <i>Sosthenes, 24. 5. 13.</i>	
			4921	125 xxxiv. <i>Antigon. Gonatus, 25. 1. 1. et 26. 3. 8.</i>	2
4980	140 iv. <i>Ptolemæus Philopator, 29. 1. 4</i>	17	4957	134 xxxv. <i>Demetrius, 28. 1. 1.</i>	6
		4967		xxxvi. <i>Antigonus, 28. 3. 16.</i>	10
4997	144 v. <i>Ptolemæus Epiphanes, 30. 2. 6 et 31. 1. 1</i>	24	4982	140 xxxvii. <i>Philippus, 28. 4. 16.</i>	15
		4997		cum quo Germani bellum gesserunt ab U. C. 551. Eutr.	14
5021	150 vi. <i>Ptolemæus Philometor, 34. 2. 7</i>	35	5024	151 xxxviii. <i>Perses, 32. 3. 4. 33. per tot.</i>	10
		5034	153	ub U. C. 550. bellum Persicum, Macedonum regnum defecit.	

AM Oly.	SYRIÆ et BABYLONIÆ.	AM	ASIÆ.
4888	117 i. Seleucus, Nicanor, 15. 4. 1, &c.	32	2478 Agathocles Syracusis tyrannidem exercet. lib. 22.
4917	124 Seleucus, capto Demetrio in Ciliciâ, SYRIÆ et ASIÆ pariter imperavit, 16. 2. 6.		4882 In Asiâ primus regnavit Antigonus, 13. 4. 14. &c.
			4900 ii. Demetrius qui et Poliorcetes, 15. 4. 22. &c.

EXCERPT. CHRONOL.

4920	125	ii. Antiochus Soter, 17. 2. 10.	19		
4939	129	iii. Antiochus, qui vocabatur Theos	15	4954	Parthis à Macedonum imperio recedentibus, primus regnavit ARSACES, 41. 4. 6.
4954	133	iv. Seleucus Callinicus, 27. 1. 1.	20		
4974	138	v. Seleucus Ceraunus.	3		
4977	139	vi. Antiochus Magnus, 29. 1. 3.	36		
5006		Bellum Rom. Antiocho, anno ab U. C. 560, Entr.		4963	Anno ab U. C. 517, ut Eutrop. Hamilcar occisus, cui successit Hasdrubal, 44. 5. 6, et 7.
5013	148	vii. Seleucus, qui et Philopator.	12	4986	ab U. C. 534. Annibal imperator Carth. 44. 5. 8.
151		viii. Antiochus Epiphanes 34. 2. 7.	11	5011	ab U. C. 534, bellum cum Gallis græcis.

Ann. mun	Oly.	ÆGYPTO.	Ann. mun	Oly.	SYRIÆ et ASIÆ.
5052	159	Ab U. C. 606, bellum Achaicum, 34. 1.	5036	154	ix. Antiochus Eupater, 34. 3. 1.
5056		vii. Ptolemæus Evergetes.	5038		x. Demetrius Soter. 34. 3. 9.
			5050	157	xi. Alexander, 35. 1. 7. mens. 10.
5085	166	viii. Ptolemæus Physcon, qui et Soter, 38. 8. 2, &c.	5060	160	xii. Demetrius, 35. 2. 2.
			5063		xiii. Antiochus Sidetes 36. 1. 8.
			5072	163	xiv. Demetrius iterum, 38. 10. 11.
5102	170	ix. Ptolemæus, qui et Alexander, 39. 4. 1.	5076	164	xv. Antiochus Grypus, 39. 1. 9.
			5088	167	xvi. Antiochus Cyzicenus, 39. 2. 16.
5112	173	x. Ptolemæus Physcon, qui à matre fuerat ejectus, 20. 5. 1.	5106	175	xvii. Philippus Antiochus in Parthos fugiens Pompeio se deinceps tradidit, post quem Philippus captus est à Gabinio.
			5108		Huiusque Syria possessa per reges in Romanorum ditionem cessit.
5120	175	xi. Ptolemæus Dionysius. xii. Cleopatra.	5153	183	Bellum Mithridaticum anno ab U. C. 662. ut Eutrop. 37. 1. 7.
5150	182	Cleopatra et Antonius semet interficiunt, et Ægyptus sit Romana provincia.	5157	184	Primus Rom. singulare imperium arripuit C. JULIUS CÆSAR, mens. 6.
5172	187	Lagidei in Ægypto regnarunt ann. CCXCV.			Rom. II. Octavianus Cæsar AUGUSTUS, mens. 6.
					Ab eo, an. U. C. 726, ut Eutr. Hispania domita Janus clausus, 44. 5. 8.

PRÆFATIO

JUSTINI.

²QUUM multi ex Romanis, etiam Consularis dignitatis viri, res Romanas Græco peregrinèque sermone in historiam contulissent: sive æmulatione gloriæ sive varietate et novitate operis de-

NOTÆ.

1 JUSTINI.] Tria potissimum de Justino quaerenda mihi visa sunt. Quis fuerit? quod habuerit nomen? quo vixerit tempore? 1. Eum cum Justino martyre confudit Martinus Polonus, sed malè: Hic enim Romanus, ille Syrus fuit, ex Flavia Neapoli Syriæ Palestinæ urbe oriundus: ille Græcè, hic Latine scripsit, ille Christianus, hic Gentilis, teste Orosio: quod etiam patet, ex iis, quæ Lib. 30. de Mose, Josepho, et Israelitis absurda planè memorat: adde quòd nec Eusebius, nec Hieronimus, nec Photius historicam hanc epitomen inter Martyris scripta usquam reposuerint. 2. In libro Antoni Arnoldi dicitur Justinus Frontinus; at in codice Bibliothecæ Medicæ vocatur M. Junianus Justinus, quod verius putem ob antiquitatem libri, quippe qui Longobardicis scriptus sit literis. 3. Fuerunt nonnulli qui Justinum vixisse dixerint, postquam Imperium Constantinopolim translatum fuerit, idque ab illa verba Libri 8. Græciam etiam nunc, et viribus, et dignitate, orbis terrarum principem: sed iis assentiri vix possum; illa enim particula, etiam nunc, non significat tempus quo scripsit, sed de quo scribit. Sub Antonino Pio cum vixisset probabilius dixerim: quod colligitur ex verbis istis Præfationis: Quod ad te, Imperator Antonine, non tam cognoscendi, quàm emendandi causa transmissi. Idem censuerunt Martinus Polonus, Philippus Bergomas, et Joannes Aventinus.

2 Quum multi ex Romanis, etiam Consularis dignitatis viri.] Duo præcipuè Græcè scripsisse memorantur, ambo Consules; quorum Alter A. Posthumus Albinus cum L. Lucullo; alter Publius Rutilius Rufus cum Caio Malio Consul fuit: ille Romanam Historiam, hic bellum Numantinum, cui tribunus militum interfuerat, Græcè scripsit; Cum verò in Præfatione suâ imperitiæ veniam dari sibi peteret Albinus quòd homo Romanus Græcâ oratione uteretur, Marcus Cato dixisse fertur, Mirum esse sanè, quòd Albinus culpam deprecari, quàm culpâ carere maluerit. Ita Gellius.

PRÆFATIO JUSTINI.

† Operis
Ed Junt.
et Oxon
Codex.

lectatus, ¹vir priscae eloquentiae, ²Trogius Pompeius, Græcas, et totius orbis historias Latino sermone composuit: ut, cum nostra Græcæ, Cræca, quæque nostrâ linguâ legi possent; prorsus ³rem magni et animi et corporis adgressus. Nam cum plerisque auctoribus singulorum regum vel populorum res gestas scribentibus, opus suum ardui laboris videatur: nonne nobis Pompeius Hercules audaciâ orbem terrarum adgressus videri debet: cujus libris omnium seculorum, regum, nationum, populorumque res gestæ continentur? Et quæ historici Græcorum, prout commodum cuique fuit, inter se segregatim occupaverunt, omissis quæ sine fructu erant, ea omnia Pompeius divisa temporibus, et serie rerum digesta, composuit. Horum igitur quatuor et quadraginta voluminum (nam totidem edidit) per otium, quo in urbe versabar, cognitione quæque dignissima excerpseri: et omissis iis, quæ nec cognoscendi voluptate jucunda, nec exemplo erant necessaria, breve veluti florum corpusculum feci: ut haberent, et qui græca didicissent quo admonerentur: et qui non didicissent, quo instruerentur. ⁴Quod ad te, non tam cognoscendi, quàm emendandi causâ transmissi: simul ut et otii mei, cujus, et ⁵Cato reddendam operam ⁶putat, apud te ratio constaret. Sufficit enim mihi in hoc tempore iudicium tuum, apud posteros, cum obtreptionis invidia decesserit, industriæ testimonium habituro.

NOTÆ.

¹ Vir priscae eloquentiae.] Trogius severissimum auctorem Plinius, disertissimum Vopiscus appellat.

² Trogius Pompeius.] E Vocontiiis Galliae Narbonensis populis, ut ipse fatetur libro 43, oriundus; illius avus Trogius Pompeius Sertoriano bello civitate donatus est à Cneio Pompeio, à quo Pompeii nomen illi fuit inditum; ejus pater sub Caio Cæsare militavit, epistolarum, legationum, et annulorum curam habuit. Quare peccaverunt graviter, et Joannes Gerundensis, cum illum Hispanum facit, et Philippus Bergomas, cum Justinum præceptorem fuisse, et sub Antonino Pio floruisse scribit: certum enim ex aliis

ferè omnibus, sub Augusto eum vixisse.

³ Rem. magni et animi et corporis.] Non de corporis robore loquitur; modò enim corpus erudito labori ferendo par sit, satis est: sed legendum Rem magni et animi et operis, ut Livius habet, quem Justinus imitatus est, res est præterea immensi operis.

⁴ Quod ad te.] Editiones plurimæ antiquiores habent, ad te Imperator Antonine, opus enim suum Antonino Pio dicavit Justinus. [Quod absurdum.] ⁵ Cato.] Major, cui Censoris nomen fuit.

⁶ Putat.] In Principio Originum suarum, ex Cirerone pro Plancio.

JUSTINI

HISTORIARUM PHILIPPICARUM,

ET TOTIUS MUNDI ORIGINUM

ET TERRÆ SITUS

EX

TROGO POMPEIO.

LIBER I.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Assyriorum prima Monarchia sub Nino.
2. Semiramidis, à filio tandem interfectæ, Imperium.
3. Postremus Assyriorum Rex Sardanapalus.
4. Medorum Monarchia sub Astyage, Cyri avo.
5. Cyri pueritia, adolescentia; et Harpagi ad Cyrum admonitio, &c.

NOTÆ.

¹ PHILIPPICARUM.] Apud Græcos et Demosthenes Orationes suas in Philippum habitas, et Theopompus Chius, Isocratis, discipulus, historias de rebus à Philippo gestis Philippicas inscripserunt: Demosthenem imitatus Cicero orationes suas in Marcum Antonium dixit Philippicas, quòd quemadmodum ille in Philippum, ita ipse in Marcum Antonium inveheretur. Theopompum secutus Trogius, et ipse historias Philippicas appella-

vit; quòd de rebus à Macedoniæ regibus gestis agerunt: nam à libro 7, ad 41, agit de regno Macedonico, cujus dignitatem Philippus, Alexandri Magni pater, multum amplificavit.

² ORIGINUM ET TERRÆ SITUS.] Bongarsius censet libros septem primos, fuisse mundi origines: terræ verò situs, quos pollicetur inscriptio, putat esse regionum descriptiones, quæ à Justino omisæ, à Trogo non item,

6. Sybarem belli comitem Cyrus nobili præmio donat, et Astyagem regno spoliat.
7. Cræsum vincit, et Lydos debellat, ac sub jugo astutè retinet. Candaulis tragædia.
8. Bellum Scythicum, in quo initia Cyro felicia, finis autem luctuosissimus.
9. Cambyses Cyro succedit, et suomet gladio conficitur. Legitimo hærede Mergide sublato, Magi rerum potiuntur. Os-tanes, aliorum principum operâ adjutus, Magos de medio tollit.
10. Darius ex equi hinnitu, servuli industriâ, fit tertius Persarum Rex, &c.

CAPUT I.

Assyrio-
rum prima
Monarchia
sub Nino.

Anno
Mundi
1997. An-
te Chri-
stum 2055.

^aPRINCIPIO rerum, gentium, nationumque imperium penes REGES erat: quos ad fastigium hujus majestatis, non ambitio popularis, sed spectata inter bonos moderatio provehebat. Populus nullis legibus tenebatur: arbitria principum pro legibus erant. Fines imperii tueri magis, quàm proferre, mos erat: intra suam cuique patriam regna finiebantur. ¹Primus omnium Ninus, Rex ²Assyriorum, veterem, et quasi avitum gentibus morem, novâ imperii cupiditate mutavit. Hic primus intulit bella ³finitimis, et ^brudes adhuc ad resistendum populos, terminos usque ⁴Libyæ, perdomuit. Fuere quidem ⁵temporibus

INTERPRETATIO.

^a Initio rerum Reges imperabant gen-
tibus et nationibus.

^b Gentes ignaras artis militaris usque
ad fines Libyæ vicin.

NOTÆ.

¹ *Primus omnium Ninus.*] Filius Nembroth seu Beli, qui turris Babel ædificandæ Princeps, novum sibi rudes in populos usurpavit Imperium. Nimia in eum pietate Ninus Idololatram induxisse fertur; dum reos, qui ad ejus statuam confugerent, puniri vetuit.

² *Assyriorum.*] Eorum regio ferè tota ultra Tigrim sita est, Mediam et Susianam versus. Ab Assur Semi filio dicti sunt: quare Assur, modò pro gente, modò pro Principe Assyriorum sumitur passim in sacris literis; idèò Ninus ab Epiphanio vocatur Assur, filius Nembroth.

³ *Finitimis.*] Assyrii: illius enim pater Belus, Chami nepos, Babylonii tantùm imperavit; sed Ninus gloriæ cupidus, Assyrii bello victis, Assyriorum Rex dici quàm Babyloniorum,

maluit; quòd hoc paternam, illud propriam virtutem commendaret.

⁴ *Libyæ.*] Libya multiplex fuit. Propriè dicta ab Ægypto ad Tripolitanam regionem, et Syrtim majorem juxta Æthiopiam, et mare Mediterraneum erat extensa; ubi nunc regnum Barca. Olim Libya strictè sumpta Mar-marica et Cyrenaica.

⁵ *Temporibus antiquiores.*] Horum temporum historia fabulis corrupta est: Dynastiæ enim quindecim, quas ab Africano, sive Manethone mutatas Eusebius ante Abrahamum memorat, commentitiæ sunt. Si enim annos dinumeres, earum initium 1735 annis Adami ortum antevertit. Quod quàm absurdum sit quis non videt? Primus enim Rex Ægypti Mesraim Cami filius, et Noëmi nepos ferè æqualis fuit.

antiquiores ¹Vexoris ²Ægypti, et ³Scythiæ ⁴rex Tanaus; quorum alter ⁵in Pontum, alter usque Ægyptum excessit. Sed longinqua, non finitima bella gerebant: nec imperium sibi, sed populis suis gloriam quærebant; contentique victoriâ, imperio abstinebant: Ninus magnitudinem quæsitiæ dominationis, continuâ possessione firmavit. Domitis igitur proximis, cum accessione virium fortior ad alios transiret, et PROXIMA quæque victoria instrumentum sequentis esset, totius Orientis populos subegit. Postremum illi bellum cum ⁶Zoroastre, rege ⁷Bactri-
anorum fuit: qui primus dicitur artes magicas invenisse, et mundi principia, siderumque motus diligentissimè spectasse. ⁸Hoc occiso, et ipse ⁹decessit, relicto impubere adhuc filio Nin-
yâ et uxore ¹⁰Semiramide.

A.M. 2044.
Ant. C.
2008.
A.M. 2048.
Ant. C.
2004.

Semirami-
dis impe-
rium.

CAP. II. ^aHæc nec immaturo ausa tradere Imperium, nec ipsa

INTERPRETATIO.

^a Hæc quæ videret tot ac tantos popu-
los feminæ non parituros, qui vix uni
viro patienter obedirent; fingit se Nini
filium esse, non uxorem; puerum, non
feminam; non ausa Imperium commit-
tere puerulo, nec ipsa palam regere.

NOTÆ.

¹ *Vexoris.*] Sesostris dicitur Hero-
doto et Diod. Ramestes Amm. Mar-
cellino, Setosius Manethoni. Sed fa-
bulosus est: nisi fortè sit Osiris ille,
qui dictus est Bacchus Ægyptius, vel
Orus ejus filius, Hercules Libyus num-
cupatus; qui victoriis suis terrarum
orbem illustrarunt, sed post Ninum
regnarunt.

² *Ægypti.*] Quæ hinc ad Sienam, et
Æthiopiam, indè ad Arabiam, et Pa-
læstinam pertinet.

³ *Scythiæ.*] Duplex est, citerior et
ulterior: Citerior intra Imaum Mon-
tem, Mare Caspium, et Scythicum,
Moscovy. Ulterior extra Imaum, quæ
in Ortum longè extenditur, ubi nunc
Cathay.

⁴ *Rex Tanaus.*] Hunc Taunasim vo-
cat Jornandes; sed quis fuerit, quo
tempore vixerit, an nomen fluvio Ta-
naï dederit, an potius ab ipso acce-
perit, incertum.

⁵ *In Pontum.*] Pontus Asiæ Minoris
provincia propter Pontum Euxinum
ex unâ parte, Bithyniam et Paphlago-
niam ex alterâ.

⁶ *Zoroastre.*] Non Chus, Chami fi-
lius, avus Nini, ut Greg. Tur. Nec
Nembroth, Nini pater, fuit, ut Græci
putarunt, ex Epiph. sed nobilis Persa,
ex Euseb. Arnob. et Clem. Alexand. qui

in Asiæ interiore penetrans, Bactro-
rum oppidum condidit, Astrologiam
calluit primus, et magiam exercuit.
Ictus fulmine interiisse dicitur. Chron.
Alex.

⁷ *Bactrianorum.*] Qui ultra mare
Caspium, Indorum finitimi ad Oxum
flumen habitant. Usbeck.

⁸ *Hoc occiso.*] Diodorus, et alii de
illius morte nihil habent, sed Ninum
ab eo semel victum, tandem repetito
certamine victorem, arcem Bactrorum
arte Semiramidis occupasse, thesau-
rosque secum asportasse memorant.

⁹ *Decessit.*] Ita Diodorus et alii ple-
rique; sed Dinon rem aliter apud Æ-
lianum narrat; vult enim eum jussu
Semiramidis necatum; quæ, ubi sum-
mam ab eo potestatem ad quinque
dies obtinisset, illum occidi jussit.

¹⁰ *Semiramide.*] Fuit, ex Chron. Alex.
Nini mater et uxor: undè Persæ ma-
tres pro uxoribus habuerunt. Ex
Diod. Ascalonita filia deæ Derceto,
cujus jussu in loco deserto exposita,
à columbis nutrita fuit; deinde à pas-
toribus educata, ob pulchritudinem
Menoni Syriæ præfecto nupsit; et post
expugnatam Bactrorum arcem, eam
Ninus duxit in uxorem, invito Meno-
ne, qui dedecoris impatiens, sibi cru-
entis intulit manus. Diod. et Ctesias.

A.M. 2049. Ant. C. 2003. palam tractare, tot ac tantis gentibus vix patienter uni viro, nedum fœminæ, parituris, ¹simulat se pro uxore Nini, filium; pro fœmina, puerum. Nam et statura utrique mediocris, et vox pariter gracilis, et lineamentorum qualitas matri ac filio similis. Igitur brachia ac crura velamentis, caput tiarâ tegit: et ne novo habitu aliquid occultare videretur, eodem ornatu et populum vestiri jubet: quem morem vestis exindè gens universa tenet. Sic primis initiis sexum mentita, puer esse credita est. Magnas deinde res gessit: quarum amplitudine, ubi invidiam superatam putat, quæ sit fatetur, quèmvè simulasset. Nec hoc illi dignitatem regni ademit; sed admirationem auxit; quòd mulier non fœminas modo virtute, sed etiam viros anteiret. Hæc ²Babyloniæ condidit, murumque urbi cocto latere circumdedit, arenæ vice bitumine interstrato: quæ materia in illis locis passim è terrâ exæstuat. Multa et alia præclara hujus reginæ fuère. Si quidem non contenta acquisitos viro regni terminos tueri, ³Æthiopiam quoque Imperio adjecit. Sed et ⁴Indiæ ⁵bellum intulit; quò præter illam et Alexandrum Magnum nemo intravit. Ad postremum, cum concubitus filii petiisset, ab eodem ⁶interfecta est, duos et quadraginta annos post Ninum regno potita. Filius ejus Ninyas, ⁷contentus elaborato à parentibus Imperio, ⁸belli

A.M. 2091. Ant. C. 1961.

INTERPRETATIO.

b Contentus regno armis acquisito à parentibus.

NOTÆ.

1 *Simulat se.*] Hoc simile vero non videtur: cum Ninyas infantulus esset, natus extremis Nini temporibus: Semiramis verò ex *Diod.* nata annos 21; quippe quæ duos jam liberos Hypatem et Hydaspem ex Menone suscepit: præterea nota erat omnibus ob res gestas in Bactrianos.

2 *Babyloniæ condidit.*] Inchoatam à Belo amplificavit, ut Niniven à Nino conditam superaret. Murorum ambitus erat 365 stadiorum: altitudo 50 orgyrorum, id est, ulnarum, ex *Plinio*: latitudo aliquando plus spatii, quàm duobus curribus satis esset, obtinebat: turrets erant 250. Inter murum et domos erat via duorum olethorum, id est, 200 pedum, ex *Suidâ*. Pontem super Euphratem ad stadia 160 perduxit: tum ex utrâque pontis regione extruxit arces, unde in totam regionem prospectum haberet: deindè hortos condidit amœnissimos, &c. Babylon ad Euphratem sita erat; ex illius ruinis Civitas condita ad Tigrim, quæ olim Seleucia magna, nunc *Bagdat* dicitur.

3 *Æthiopiam.*] Duplex est, superior et inferior. Prima sub Ægypto inter Nilum et finem Arabicum, *Abyssinia*. Altera ultra Æquatorum extenditur, et antiquis ignota fuit, *Monomotapa*, *Congo*, &c.

4 *Indiæ.*] Asiæ regio inter flumen Indum ad Occasum, et Serum fluvium ad Ortum extensa, duas in partes à Gange divisa est. *Indostan*.

5 *Bellum intulit.*] Cum ingenti exercitu Staprobatem Indorum regem bello lacessivit; et eum bis, semel in Indo flumine prælio navali, iterum certamine terrestri vicit: sed paulò post ab eo victa et læsa fugit, amissâ tertia exercitus parte, *Diod.*

6 *Interfecta est.*] Regno cessisse filio, et se subduxisse refert *Diod.* sed fidem Justino fecit nota omnibus mulieris improbitas.

7 *Belli studia, &c.*] Instituit tamen, ut singulis provinciis imperaretur certus militum numerus, qui semper in Urbe regiâ ipsi præstò essent; quibus post annum exauctoratis, alii sufficerentur, ut exercitum semper haberet

studia deposuit; et veluti sexum cum matre mutasset, rarò à viris visus, in fœminarum turba consenuit. ¹Posteri quoque ejus, id exemplum sequuti, responsa gentibus per internuntios dabant. Imperium Assyrii, qui postea ²Syri dicti sunt, ³mille trecentis annis ⁴tenuère.

CAP. III. Postremus apud eos regnavit ⁵Sardanapalus, vir ⁶muliere corruptior. Ad hunc videndum (quod nemini ante eum permissum fuerat) præfectus ipsius, Medis præpositus, nomine ⁷Arbactus, cum admitti magnâ ambitione ægrè obtinuisset; invenit eum inter scortorum greges purpuram colo nentem, ⁷Arbaces omnes fœminas anteiret, pensa inter virgines partientem. Quibus visis, ⁸indignatus tali fœminæ tantum virorum subjectum, tractantique lanam, ferrum et arma portantes parere; progressus ad socios, quid viderit refert: negat se ei parere posse, qui se fœminam malit esse, quàm virum. Fit igitur ⁹conjuratio; bellum Sardanapalo infertur. Quo ille audito, non ut vir regnum defensurus, sed ut metu mortis mulieres solent, primò ⁹latebras circumspicit: mox deindè cum paucis et incompositis, in bellum progreditur. Victus, ¹⁰in regiam se recepit; ubi,

Postremus Assyriorum rex Sardanapalus. Arbaces. A.M. 3235. Ant. C. 817.

INTERPRETATIO.

a Egrè ferens tantam hominum fortium multitudinem subditam esse regi effaminato.

NOTÆ.

paratum, nullaque inter duces amicitia coalesceret.

1 *Posteri.*] Non Assyriorum tantum Imperatores, sed multi etiam Asiæ reges hanc et vivendi, et regnandi rationem sequuti sunt.

2 *Syri.*] Qui inter Armeniam, Cici-liam, Mesopotamiam, Arabiam, Palestinam ad Mare Mediterraneum habitabant. Nunc *Souristan*. Sæpè cum Assyriis confunduntur. Europæi enim regionum illarum ignari, quidquid à mari Sidonio ad Euphratem usque patet, modò Syriam, modò Assyriam; et populos modò Syros, modò Assyrios vocarunt.

3 *Annis mille trecentis.*] Ctesias numerat annos 1360. Velleius 1700, vel, ut Lipsius corrigit, 1230. Africanus 1484. Eusebius 1240, quod verius putem, Oros. 1164. Georgius Monachus 1360, sed alii initium sumunt à Nino, alii à Belo, qui ante Ninum annos 65 regnavit.

4 *Tenuère.*] Reges recenset Africanus 41. *Diod.* 30. Eusebius 36. Velleius 33. Oros. 50.

5 *Sardanapalus.*] Vel Thonoscon-

coleras, non Assaraddon Senecheribî filius, ut vult Genezardus: sed hæres et filius Anaxindaraxis Assyriorum regis.

6 *Muliere corruptior.*] Dum Jonas Ninivitas ad penitentiam hortaretur egit ille publicam: sed mox ad libidines rediit.

7 *Arbactus.*] Vel Arbaces, Medorum qui Niniven quotannis mittebantur, præfectus, à Beleso Chaldæo divinationis perito ad imperium invadendum excitatus in regem conjuravit. *Diod.*

8 *Conjuratio.*] Arbaces Medos, Persas, et Arabes: Belesus Babylonios ad partes suas traxit.

9 *Latebras.*] Diodorus tamen refert hostes ab eo ter superatos, sed Arbaces corruptis Bactrianorum copiis, et occiso Salemeno reginæ fratre, tandem vicisse.

10 *In regiam.*] Fortiter hostium impetus ad tertium usque annum repulit: sed cum Tigris, ad quem Ninive sita erat, continuè excrescens imbris, muros ad stadia 20 evertisset, Urbs capta est. *Diod.*

A.M.3235. extractâ incensâque pyrâ, et se et divitias suas in incendium mittit: hoc solo imitatus virum. Post hunc rex constituitur interfecto ejus Arbaces, qui præfectus Medorum fuerat. Is Imperium ab Assyriis ad Medos transfert.

Medorum
Monar-
chia sub
Astyage
Cyro avo.

CAP. IV. Post multos deinde reges, per ordinem successionis, regnum ad Astyagen descendit. Hic per somnum vidit ex naturalibus filiæ, quam unicam habebat, vitem enatam, cujus palmite omnis Asia obumbraretur. Consulti-harioli, ex eadem filiâ nepotem ei futurum, cujus magnitudo prænuntiatur, regni-que ei amissionem portendi, respondērunt. Hoc responso exteritus, neque claro viro, neque civi filiam, ne paterna maternâque nobilitas nepoti animos extolleret; sed ex gente, obscura tunc temporis, Persarum, Cambysi mediocri viro in matrimonium tradidit. Ac ne sic quidem somni metu deposito, gravidam ad se filiam arcessit, ut sub avi potissimum oculis partus necaretur.

A.M.3458.
Ol. 46. 2.
Urb.C.158.
Ant.C.594.

Natus infans datur occidendus Harpago, regis amico et arcanorum participi. Is veritus, si ad filiam mortuo rege venisset Imperium, quia nullum Astyages virilis sexus genuerat, ne illa necati infantis ultionem, quam à patre non potuisset, à ministro exigeret; pastori regii pecoris puerum exponendum tradit. Fortè eodem tempore et ipsi pastori filius natus erat. Ejus igitur uxor, auditâ regii infantis expositione, summis precibus rogat, sibi afferri ostendique puerum. Cujus precibus fatigatus pastor, reversus in sylvam, invenit juxta infantem canem fœminam, parvulo ubera præbentem, et à feris alitibusque defendentem. Motus et ipse misericordiâ, quâ motam etiam canem viderat, puerum defert ad stabula, eadem cane anxie prosequente. Quem ubi in manum mulier accepit, veluti ad notam [puer] allusit: tantusque in illo vigor, et dulcis quidam blandientis infantis risus apparuit, ut pastorem uxor ultrò rogaret, [quò suum partum

INTERPRETATIO.

a Ut permitteret, et filium suum pro eo exponere, et hunc infantem educare, cui fortunam adfuturam sperabat. Sed hoc parum verisimile.

NOTÆ.

1 Incensâque pyrâ.] Ita ferè omnes: Clitarchus tamen apud Athenæum refert, cum regno spoliatum in senio decessisse.

2 Medorum.] Persis, Parthis, et Assyriis finitimi, secundum mare Caspium habitant. *Sirvan.*

3 Ad Medos transfert.] Ita tamen. ut concesserit Beleso Babyloniam; et Nineven Phuli Assyrio, qui conjurationis fuerat particeps. Ille post Beles mortem, occupatâ Babylonîâ Assyriorum imperium restauravit. De illius posteris frequens in sacris literis mentio.

4 Post multos deinde reges.] Alii septem alii novem numerant, sed omnes ferè nullius nominis, præter unum Arphaxet à Merodaco superatum.

5 Datur occidendus.] Eadem habent Herodotus et Diod. et alii omnes; excepto uno Xenophonte, qui diversa penitus memorat; sed cum Cyropaidiam, non ad historiz fidem, sed ad effigiem justî imperii scripserit, aliis potius, quàm ipsi, fides adhibenda.

6 Pastori.] Cui nomen fuit Mithridates.

pro illo exponeret] permitteret [que] sibi, sive fortunæ ipsius, sive spei suæ puerum nutrire. Atque ita permutatâ sorte parvulorum, hic pro filio pastoris educatur: ille pro nepote Regis exponitur. Nutrice Spaco [1] postea nomen fuit, quia canem Herod. Persæ sic vocant. Ετανα.

CAP. V. Puer deindè, cum inter pastores esset imperiosus, Cyri nomen accepit. Mox rex inter ludentes sorte delectus, cum per lasciviam contumaces flagellis cecidisset, à parentibus puorum querela est regi delata, indignantibus à servo Regio, ingenuos homines servilibus verberibus affectos. Ille arcessito puero et interrogato, cum nihil mutato vultu, fecisse se ut regem, respondisset; admiratus constantiam; in memoriam somni responsique revocatur. Atque ita cum et vultus similitudo, et expositionis tempora, et pastoris confessio convenirent, nepotem agnovit. Et quoniam defunctus sibi somnio videretur, agitato inter pastores regno; animum minacem duntaxat in illo fregit. Cæterum Harpago amico suo infestus, in ultionem servati nepotis, filium ejus interfecit, epulandumque patri tradidit. Sed Harpagus ad præsens tempus dissimulato dolore, odium regis in vindictæ occasionem distulit. Interjecto deindè tempore, cum adolevisset Cyrus, dolore orbitatis admonitus, scribit ei ut ablegatus in Persas ab avo fuerit; ut occidi eum parvulum avus jusserit; ut beneficio suo servatus sit; ut regem offenderit; ut filium amiseric; hortatur, exercitum parat, et pronam ad regnum viam ingrediatur, Medorum transitionem pollicitus. Epistola, quia palam ferri nequibat, regis custodibus omnes aditus obsidentibus, exenterato lepori inseritur, lepùsque in Persas Cyro ferendus, fido servo traditur: addita retia, ut sub specie venatoris dolus lateret.

CAP. VI. Lectis ille epistolis, eadem somnio aggredi jussus est: sed præmonitus, ut quem primùm posterâ die obvium habuisset, socium cæptis assumeret. Igitur antelucano tempore ruri iter ingressus, obvium habuit servum de ergastulo cujusdam Medi, nomine Sybarem. Hujus requisitâ origine, ut in Persis genitum audivit, demptis compedibus, assumptoque comite, Persepolim Sybarem belli comitem Cyrus assumit et Astyagem regno spoliât.

INTERPRETATIO.

a Et quia somnium jam sortitum effectum videbatur, imperio inter pastores simulato, illius mentem audacem minis terruit.

NOTÆ.

1 Cyri nomen.] Cyrus Persico sermone solem significat, ex Ctesia et Phutarcho.

2 Agitato inter pastores.] Ab hariolis ne illum occideret, impeditus. Somnio enim jam factum esse satis dicebant, cum ille Regem inter pastores egisset.

3 Epulandumque patri.] In cæna filium necatum partim assatum, partim elixum vorandum proposuit, et cenâ peractâ jussit afferri reliquias, ut inde si quid placeret, sibi sumeret Harpagus.

4 Persepolim.] In medio Persidâ, ad Rogomanem fluvium.

regreditur. Ibi, convocato populo, ¹jubet omnes præsto cum securibus adesse, et sylvam viæ circumdatam excidere. Quod cum strenuè fecissent, eosdem postero die apparatus epulis invitat: deindè cum alacriores ipso convivio factos videret, rogat, ²*Si conditio proponatur, utrius vitæ sortem legant, hesterni laboris, an præsentium epularum? Præsentium*, ut acclamavèrunt omnes, ait; *Hesternio similem labori omnem vitam acturos, quoad Medis pareant: se secutos, hodiernis epulis.* Lætis omnibus, Medis bellum infert.

A.M.3493.
Ol. 54. 4.
Urb.C.192
Ant.C.559.

Astyages meriti sui in Harpagum oblitus summan belli eidem committit: qui exercitum acceptum statim Cyro per deditionem tradidit, regisque crudelitatem perfidiæ defectionis ulciscitur. Quod ubi Astyages audivit, contractis undique auxiliis, ipse in Persas proficiscitur: et repetito alacrius certamine, pugnantibus suis, partem exercitûs à tergo ponit, et tergiversantes, ferro agi in hostes jubet; ac denuntiat suis *ni vincerent non minùs fortes etiam post terga inventuros, quàm à frontibus viros: proinde videant, fugientibus, hæc, an illa pugnantibus acies rumpenda sit.* Ingens post necessitatem pugnandi, animus exercitui et vis accessit. Pulsa itaque cum Persarum acies paulatim cederet; matres et uxores eorum obviam occurrunt: orant in prælium revertantur: cunctantibus, sublatâ veste, obscæna corporis ostendunt, rogantes, *num in uteros matrum vel uxorum velint refugere?* Hæc repressi castigatione, in prælium redeunt: et facta impressione, quos fugiebant, fugere compellunt. In eo prælio ²Astyages capitur: cui Cyrus nihil aliud quàm regnum abstulit: nepotemque in illo magis, quàm victorem egit: eumque maximæ genti ³Hyrcanorum ⁴præposuit. Nam in Medos reverti ipse noluit. Hic finis Medorum imperii fuit. Regnaverunt ⁵annos CCCL.

INTERPRETATIO.

^a Si illis optio detur utrius vitæ conditionem eligant, an laboris hesterni, an convivii hodierni? Postquam omnes acclamavèrunt, Se electuros conditionem

convivii hodierni addidit eos transacturos totam vitam similem labori hesterno, quamdiu obedirent Medis: similem verò convivio hodierno, si se sequerentur.

NOTÆ.

¹ *Jubet omnes.*] Libellum enim scripserat, quem se ex ipsâ Mediâ coram Persarum primatibus accepisse, simulat, in quo scriptum erat, Cyrum ab Astyage designatum esse Persarum ducem.

² *Astyages capitur.*] Dum illi Harpagus filii cædem exprobrat, Harpago prodicionem objecit Astyages, quæ Medos insontes ob unius pueri necem in servitutem redegisset. *Herod.*

³ *Hyrcanorum.*] Qui inter mare Caspium et Oxum flumen habitant.

⁴ *Præposuit.*] Apud se retinuit ex *Herodoto*, ne bellum renovaret: sed apud Medos Darium; sive Cyaxarem, Astyagis, non natura, sed adoptione, filium regnare voluit: *Sic Pererius*: at ne res novas moliretur, ejus filiam in uxorem duxit. *Xenoph.*

⁵ *Annos CCCL.*] Ctesius et *Herod.* 317 numerant; si tamen, ab Arbace ad Astyagis cladem annos dinumeres, 258 tantummodò reperies. *Marshallus*, CL.

CAP. VII. Initio regni, Cyrus Sybarem cæptorum socium, *Cyrus Cræsum vincit sub jugo retinet.* quem juxta nocturnum visum ergastulo liberaverat, comitemque in omnibus rebus habuerat, Persis præposuit, sororemque suam ei in matrimonium dedit. Sed civitates, quæ Medorum tributariæ fuerant, mutato Imperio, etiam conditionem suam mutatam arbitantes, à Cyro defecèrunt: quæ res multorum bellorum Cyro causa et origo fuit. Domitis demùm plerisque, cum adversus ¹Babylonios ²bellum gereret, Babylonii ³rex Lydorum Cræsus, ⁴cujus opes et divitiæ insignes eâ tempestate erant, ⁵in auxilium venit: ⁶victusque jam de se sollicitus, ⁷in regnum refugit. Cyrus quoque post victoriam, compositis in Babyloniiâ rebus, bellum transfert in Lydiam. Ibi fortuna prioris prælii perculsum jam Cræsi exercitum, ⁸nullo negotio fundit: Cræsus ipse ⁹capitur. Sed quantò bellum minoris periculi tantò et ¹⁰mitior victoria fuit. Cræso et vita, et patrimonii partes, et urbs ¹¹Barce concessa sunt: in quâ etsi non regiam vitam, proxi-

Vide not.
A.M.3506.
Ol. 58. 1.
Urb.C.205.
Ant.C.546.

NOTÆ.

¹ *Babylonios.*] Ut hoc clariùs intelligatur aliquid breviter de regibus Babylonii dicendum; primus fuit Phul, ut diximus; cui successèrunt Theclatphalazar, Salmanasar, Sennacherib, Assarhaddon, Merodachus ejus affinis, Benmerodach, Nabuchodonozor senior, Nabuchodonozor magnus, Evilmerodach et Balthazar. Hos omnes regnasse ex sacris Lateris constat: sed alii Darium Medum, alii Balthazarem victum à Cyro volunt: primam sententiam tuentur antiquiores multi, Berosus, Megasthenes, et Abydenus apud Eusebium: alteram recentiorum plerique, Xenophontem, et Josephum sequuti. Ille Laborasarchodo, id est, Balthazare, ob pravam indolem à suis occiso, volunt Darium patriâ Medum, conjurationis participem, à proceribus in regem electum fuisse, eumque Nabonidum vocant. Hi verò quibus adhareo, dicunt Darium Medum Cyro, dum Babyloniam obsideret, adfuisse, et ab eo fuisse Babylonii præpositum.

² *Bellum gereret.*] Babyloniam post Cræsum devictum, captam referunt omnes ferè historici.

³ *Rex Lydorum.*] Asiæ Minoris populi propter Phrygiam Pactoli ripas incolebant.

⁴ *Cujus opes.*] Quatuordecim Asiæ populos intra Halym positos subegerat.

⁵ *In auxilium venit.*] Ulturus inju-

rias Astyagi affini suo illatas. Aliathes enim Cræsi pater filiam Artienam ad pacem firmandam dederat Astyagi filio Cyaxaris, quocum bellum ideo gesserat, quòd Aliathes profugos Scythas recepisset. *Herod.*

⁶ *Victus.*] Propter Halym fluvium, quem Thaletis industria transierat. J. Fr. Gronovius legit, *victusque jam ac desolatus*, quod verum est.

⁷ *In regnum refugit.*] Ut socios, præsertim Egyptios, in auxilium vocaret: fœdus enim cum Amasi inierat.

⁸ *Nullo negotio.*] Cruentum tamen fuisse prælium refert *Herod.* Licet propter camelorum odorem dimissis equis Lydi pedites cum Persis equitibus pugnarent.

⁹ *Capitur.*] Non in prælio, sed expugnata quatuordecim diebus regiâ civitate, Sardi. Sociis auxilium ferre Cræso, per Cyri diligentiam non licuit.

¹⁰ *Mitior victoria fuit.*] Vincit compedibus super rogum impositus fuit Cræsus, ut vivus cremaretur: sed cum Solonem sæpiùs inclamaret, à quo audierat beatum in vitâ esse neminem; Cyrus ipse, reveritus fortunæ inconstantiam, illum flammis eripi jussit. *Herod.*

¹¹ *Barce.*] Urbs est Pentapoleos, quo Cyri arma nondum pervenerant: hanc Barenem vocat Ctesias, quæ in Mediâ non procul ab Ecbatanis sita est. *Ex Stephano.*

mam tamen majestati regiæ degeret. ¹Hæc clementia non minus victori, quam victo utilis fuit. Quippe ²ex universâ ³Græciâ, cognito quod illatum Cræso bellum esset, auxilia velut ad commune extinguendum incendium confluiebant. Tantus Cræsi amor apud omnes urbes erat: passurûsque Cyrus grave bellum Græciæ fuit, si quid in Cræsum crudelius consulisset. Interfecto deinde tempore, ⁴occupato in aliis bellis Cyro, ⁵Lydi rebellavere: ⁶quibus iterum victis, arma et equi adempti, jussique cauponias, et ludicras artes, et lenocinia exercere. Et sic gens industriâ quondam potens, et manu strenua, effæminata molliæ luxuriæque, virtutem pristinam perdidit; et quos ante Cyrum ⁷invictos bella præstiterant, in luxuriam lapsos otium ac desidia superavit. Fuere Lydis, ⁸multi ante Cræsum reges, variis casibus memorabiles; nullus tamen fortunæ Candauli comparandus. Hic uxorem, quam propter formæ pulchritudinem nimium deperibat, prædicare omnibus solebat, non contentus voluptatum suarum tacitâ conscientia, nisi etiam matrimonii reticenda publicaret: prorsus quasi silentium damnum pulchritudinis esset. Ad postremum, ut affirmationi suæ fidem faceret, nudam ⁹sodali suo Gygi ostendit. Quo facto, et ¹⁰amicum in adulterium uxoris sollicitatum, hostem sibi fecit: et uxorem, veluti tradito alii amore, à se alienavit. Namque brevi post tempore cædes Pretium J. Candauli, nuptiarum præmium fuit, et uxor mariti sanguine dotata, regnum viri et se pariter adultero tradidit.

Candauli
tragedia.

Pretium J.
Fr. Gron.

NOTÆ.

1 *Hæc clementia.*] Refert Ctesius Cræsi filium obsidem Cyro datum in patris conspectu interfectum; illius matrem nimio dolore è muro se dedisse præcipitem, ipsumque Cræsum vinculis oneratum fuisse; quamvis Herodotus dicat illum apud Cyrum honorificè habitum ad Cambysis tempora vixisse.

2 *Ex universâ.*] Iones et Æoles, victis Lydis, Legatos ad Cyrum miserunt, quos ille sprexit; quòd illius amicitiam ante bellum contempsissent. *Herod.*

3 *Græciâ.*] Ex unâ parte Thessaliâ, et Epiro terminata est; reliquis ex partibus mari Mediterraneo alluitur. *Romeli.*

4 *Occupato, &c.*] Reversus enim in Persidem adversus Babylonios, Bactrianos, et Sacas bellum gerebat. *Herod.*

5 *Lydi rebellavere.*] Duce Actya Lydo, cui Cræsi thesaurus Cyrus creditur.

6 *Quibus iterum victis.*] A Mazare Medo, quem Cyrus in Actyam miserat; sed paulò post, mortuo Mazare, successit Harpagus, qui omnes Ionum civitates partim vi, partim deditione recepit.

7 *Invictos bella.*] Omnes populos ab Ioniâ ad Halim usque vicerant.

8 *Multi ante Cræsum.*] Unâ cum Olympiadibus cæperunt anno Mundi 3278, excisæ Trojæ 408, primus fuit, Ardizes, deinde Aliad, Meles, Candaulus, Gyges, Sadyathes, Alyatthes, et Cræsus.

9 *Sodali suo Gygi.*] Multa Auctores de illius annulo commenti sunt, quos inter Plato fingit eum, cum in antrum forte descendisset, annulum aureum è digito hominis mortui, qui in equo æneo erat inclusus, detraxisse, illiusque annuli virtute, cum à nullo videretur, et reginæ stuprum, et mortem regi intulisse.

10 *Amicum.*] Regius pastor fuit, ex Platone et Cicero.

CAP. VIII. *Cyrus ¹subactâ Asiâ, et universo Oriente in *Bellum* potestatem redacto, ²Scythis bellum infert. Erat eo tempore *Scythicum:* Scytharum regina ³Tamyris, quæ non muliebriter adventu hostium territa, cum prohibere eos ⁴transitu Araxis posset, transire permisit, et sibi faciliorem pugnam intra regni sui terminos rata, et hostibus objectu fluminis fugam difficiliorem. Itaque Cyrus trajectis copiis, cum aliquantis in Scythiam processisset, castra metatus est. Dein posterâ die, cum simulato metu, quasi refugiens castra deseruisset, ⁵vinum affatim, et ea quæ epulis erant necessaria, reliquit. Quod cum nuntiatum reginæ esset, adolescentulum filium, ad insequendum eum cum tertiâ parte copiarum mittit. Cum ventum ad Cyri castra esset, ignarus rei militaris adolescens, veluti ad epulas, non ad prælium venisset, omissis hostibus, ⁶insuetos barbaros vino se onerare patitur: priusque Scythiæ ebrietate, quam bello vincuntur. Nam cognitis his, Cyrus reversus per noctem, ⁷saucios opprimit omnesque Scythas cum Reginæ filio ⁸interficit. Amisso tanto exercitu, et, quod gravius dolendum, unico filio, Tomyris ⁹orbitatis dolorem non in *Dolet ex* lacrymas effudit: sed in ultionis solatia intendit; hostesque *MSS.* centi victoriâ exultantes, pari insidiarum fraude circumvenit. Quippe ¹⁰simulatâ diffidentia propter vulnus acceptum, refugiens, Cyrum ad angustias usque perduxit. Ibi compositis in montibus *Produxit* insidiis, ducenta millia Persarum cum ipso Rege trucidavit. In *Ed. Junt.* qua victoria etiam illud memorabile fuit, quòd ne nuncius *A.M. 3523.* quidem tantæ cladis superfuit. ¹¹Caput Cyri amputatum, in utrem *Ol. 62. 2.* *Cladi, ex* *Cod. MSS.*

INTERPRETATIO.

a Reliquit magnam vini copiam, et litoz vinum bibere, vino inebriari.
omnia necessaria ad epulas. c Filii mortem non luctu, sed prosecutione
b Patitur Scythas barbaros, non eo est, sed ulcisci conata est.

NOTÆ.

1 *Subactâ Asiâ.*] Victo Baltazaris exercitu, Euphratem in fossas et lacunas avertit Babyloniâque per sicum fluminis alveum ingressus, reginâ interfecit, et urbe potitus est.

2 *Scythia bellum infert.*] Massagetæ vocat Herod quos ad mare Caspium Orientem versus constituit in maximâ planitie, quam fluvius Araxes claudit.

3 *Tamyris.*] Tomyris dicitur *Herod.* et aliis, et sic quoque legendum.

4 *Transitu Araxis.*] Qui è monte Tauro exiliens Armeniæ partem irrigat, et Orientem versus defluens, Cyro flumini junctus, exonerat se in mare Caspium.

5 *Vini affatim.*] Cræsi sententiam secutus, qui Scythas vino facilius, quam

armis vinci posse dixerat. *Herod.*

6 *Saucios.*] Id est, vinolentos et mere saucios. Sic Ennius habet, *amore saucius*, et Tibullus, *percussus tempora Baccho*. Frienshemius *saucios* legendum censet. Malênâ *saucios* eodem sensu repetitur l. 24. c. 8. *Hesterno mero saucii.*

7 *Interficit.*] Non vult Herodotus occisum Spargabilem, sed captum; qui tamen solutus ebrietate, cum impetrasset ut vincula tollerentur, continuo sibi manus cruentas intulit.

8 *Simulatâ diffidentia.*] Aperto Marte Cyri exercitum vicit, ex *Herod.*

9 *Caput Cyri.*] Non credendum Xenophonti, qui Cyrum in lecto morientem describit.

Urb.C.222 humano sanguine repletum conjici Regina jubet, cum hac ex-
Ant.C.529 probratione crudelitatis, *Satia te, inquit, sanguine quem sitisti, cujusque insatiabilis semper fuisti.* Cyrus regnavit annos xxx, non initio tantum regni, sed continuo totius temporis successu, admirabiliter insignis.

Cambyses CAP. IX. Huic successit filius Cambyses, qui Imperio patris
Cyro suc- Egyptum adjecit: sed ¹offensus superstitionibus Ægyptiorum,
cedit. Illo ²Apis cæterorumque deorum ædes ³dirui jubet. ⁴Ad Ammo-
mortuo, nis quoque ⁵nobilissimum templum expugnandum, exercitum
Magire- mittit: qui tempestatibus et arenarum molibus oppressus, inte-
rum poti- riit. Post hæc per quietem vidit fratrem suum ⁶Mergim regna-
untur. Os- turum. Quo somnio exterritus, non dubitavit ⁷post sacrilegia
thanes etiam parricidium facere. Erat enim difficile, ut parceret suis,
Magos de qui cum contemptu religionis ⁸grassatus etiam adversus deos
medio tollit. fuerat. Ad hoc tam crudele ministerium, magum quandam
A.M.3528.
Ol. 63. 3.
Urb.C.227
Ant.C.524.

INTERPRETATIO.

^a In deos crudelis extiterat.

NOTÆ.

¹ *Offensus superstitionibus.*] Aliam belli causam refert Herodot. Cum Cambyses. Amasis filiam in uxorem petisset; metuens ille, ne pellicis potius, quam uxoris loco haberetur; Nitetim Apriis, quem ipse occiderat, filiam pro sua misit; quod cum Nitetis Cambysi dixisset, ille fraudem ulturus, in Egyptum arma movit, et Psammeticum, qui mortuo patri Amasi successerat, ad Pelusium vicit, Memphimque unâ cum Rege cepit; quem, ex Ctesia, relegavit in Susâ cum sex Ægyptiorum millibus. Flebilem de illius liberis historiam narrat Herodotus.

² *Apis.*] Vitulus est, Osiridi, id est, Soli consecratus, toto corpore niger, in fronte habens candorem quadratæ figuræ, in tergo effigiem aquilæ, cantharum in palato, duplices in cauda pilos, quem mater fulmine icta peperisset. Moris erat, ut Memphim, ubi inventus esset, continuo ingenti pompâ deduceretur, et ubique celebrarentur convivia; sed post avi spacium sacris libris præscriptum necaretur immersus Nilo, moxque alter sacraretur.

³ *Dirui jubet.*] Amisâ exercitus parte, ex Æthiopibus Cambyses inglorius Memphim repetebat, dum fortè Ægyptii, quod Apis apparuis-

set, festum diem celebrarent; quod ille malè, quasi de clade exercitus lætarentur, interpretatus, Ægyptios occidi, Sacerdotes flagris cædi jussit, ipsèque Apim stricto gladio vulneravit; propter quod scelus dicunt Ægyptii illum continuo insanisse.

⁴ *Ad Ammonis.*] Ammon fuit rex Ægypti, qui, quod galeam geminis cornibus insignem gereret, sub formâ arietis pictus est: unde Poëtæ hoc templum Jovi dicatum à Baccho commenti sunt; quod ipsi fontem, dum exercitus in Lybâ siti periret, sub arietis figurâ ostendisset.

⁵ *Nobilissimum.*] Oraculis toto orbe celeberrimum, in mediis Libyæ arenis; undique multæ erant consitæ arbores, quas nitidi fontes irrigabant, licet fons nullus et arbor nulla in totâ Libyâ appareat. *Lucan.* Ab "Αμμῶ, arena, Ammon dicitur.

⁶ *Mergim.*] Smerdim vocat Herod., qui solus arcum ingentem, quem Æthiopiam rex miserat, inflectere potuit; quapropter invidus Cambyses eum in Persidem remisit. *Ed. Junt. Smerdim.*

⁷ *Post sacrilegia.*] Et Deorum templa everterat et seorem primus contra fas duxerat in uxorem, quam paulo post eò quod Smerdis lugeret necem, jussit interfici.

ex amicis delegit, ¹nomine Cometen. Interim ipse, ²gladio suâ sponte evaginato, in femore graviter vulneratus, ³occubuit; pœnâsque luit, seu imperati parricidii, seu sacrilegii perpetrati. Quo nuncio accepto, ⁴magus ⁵ante famam amissi regis occupat facinus; prostratòque Mergide, cui regnum debebatur, fratrem suum subjecit Oropasten. Erat enim ei oris, et corporis, lineamentis persimilis; ac nemine subesse dolum arbitrans, pro Mergide rex ⁶Oropasta constituitur. Quæ res eò occultior, fuit, quod apud Persas persona regis sub specie majestatis occultitur. Igitur magi, ad favorem populi conciliandum, ⁷tributi et militiæ vacationem in triennium permittunt: ut regnum, quod fraude quæsierant, indulgentiâ et largitionibus confirmarent. Quæ res suspecta primo Ostani viro nobili, et in conjecturis sagacissimo, fuit. Itaque per internuntios quærit de filia, quæ inter regias pellices erat, an Cyri regis filius rex esset. Illa, *nec se ipsam scire, ait, nec ex alia posse cognoscere: quia singula separatim recludantur.* Tum pertractare dormienti caput jubet. Nam mago ⁸Cambyses aures utrâsque præciderat. Factus deindè per filiam certior, sine auribus esse Regem, optimatibus Persarum rem indicat: et ⁹in cædem falsi regis impulsos, sacramenti religione obstringit. Septem tantum conscii fuere hujus conjurationis, ¹⁰qui ex continenti, ¹¹ne, dato in penitentiam spa-

INTERPRETATIO.

^a *Ante rumorem sparsum de morte Regis crimen aggreditur, occiditque Mergide, in ejus locum fratrem suum inducit Oropasten.*

^b *Permittunt ut populi tributa non solvant, nec gerant arma per tres annos.*

^c *Facit ut se juramento obligent se mortem ficto Regi illaturos.*

^d *Qui continuo, ne quis tempus haberet sententiam mutandi et conjuratio detegeretur, tendunt in palatium, gladio sub veste occultato.*

NOTÆ.

¹ *Nomine Cometen.*] Vocatur ab Herodoto Prexaspes; à Ctesia, Spendatus: sed de genere mortis non consentiunt: ille enim vult occisum à Prexaspe, dum venaretur: hic Spendatû fraude noctu hausto taurino sanguine interfectum.

² *Gladio evaginato.*] Alii aliter illius mortem narrant. Strabo à Magis sublatum dicit: Ctesias Babylonem accessisse, et ibi lignum cultro polientem, tempus ut falleret, cum femoris percussisset masculum mortuum esse. At Herod. Justino consentit, ubi enim accepit regnum à magis occupatum, irâ concitus, in equum insiliit, et exercitum, ut erat animo præceps, quam citò Susa versùs iter arripere jussit, sed in femore gladio vulneratus occubuit.

³ *Occubuit.*] Ecbatanis Syriæ vulneratus interrogavit, quodnam illi oppido nomen esset? Cumque fuisset responsum Ecbatana: tum ille, *fatalis est, inquit, Cambysen hoc loco decedere: quod oraculum ex urbe Buto, id ipsi prædixisset. Herod.*

⁴ *Magus.*] Nomine Pitizithes, quem Cambyses rei domesticæ præfecerat, ille fratrem suum Smerdim, Smerdi Cyri filio corporis habitu simillimum, in regem eligi ante Cambysis mortem, curaverat. *Ex Herod.*

⁵ *Oropasta.*] Smerdim vocat Herod. ⁶ *Cambyses.*] Non Cambysis, sed Cyri jussu aures illi abscissas dicit Herod.

⁷ *Ne dato in penitentiam, &c.*] Auctor illius consilii fuit Darius Hystaspis

A.M.3532.
Ol. 64. 3.
Urb.C.231
Ant.C.520.

Darius ex
equi hinni-
tu Rex
creatur.

tio, res per quemquam narraretur, occultato sub veste ferro, ad regiam pergunt. Ibi obviis interfectis, ad magos perveniunt: quibus ne ipsis quidem animus in auxilium sui defuit: siquidem stricto ferro duos de conjuratis interficiunt. Ipsi tamen corripiuntur à pluribus: quorum alterum Gobryas medium amplexus, cunctantibus sociis, ne ipsum pro magno transfoderent, quia res obscuro loco gerebatur, ¹vel per suum corpus adigi mago ferrum jussit: fortuna tamen ita regente, illo incolumi magus ²interficitur.

CAP. X. Occisis Magis, ^amagna quidem gloria recepti regni principum fuit: sed multò major in eo, quòd cum de regno ambigerent, concordare potuerunt. Erant enim virtute et nobilitate ita pares, ^but difficilem ex his populo electionem æqualitas faceret. Ipsi igitur ^cviam invenerunt, qua de se judicium religioni et fortunæ committerent. Pactique inter se sunt, ut die statuta omnes equos ante regiam primo mane perducerent: et cujus equus inter Solis ortum hinnitum primus edidisset, is rex esset. Nam et ^dSolem Persæ unum Deum esse credunt: et equos eidem Deo sacratos ferunt. Erat inter conjuratos Darius Hystaspis filius, cui de regno sollicito, ^eequi custos ait, *si ea res victoriam moraretur, nihil negotii superesse*: per noctem deinde equum pridie constitutam diem ad eundem locum ducit, ubique equæ admittit, ratus ex voluptate Veneris futurum, quod evenit. Posterà die itaque, cum ad statutam horam omnes convenissent, Darii, equus, cognito loco, ex desiderio feminae hinnitum statim edidit: et seignibus aliis felix auspiciu domino primus emisit. Tanta moderatio cæteris fuit, audito auspicio; ut contestim equis desilierint, et Darium ^fregem salutaverint. Po-

INTERPRETATIO.

^a Principes magnam gloriam retulerunt ob Imperium receptum, sed multò majorem habuerunt, quod concordēs inter se fuerint, dum de regno disputarent.
^b Ut difficile esset populo unum eligere in regem, ob æqualem omnium dignitatem.

NOTÆ.

filius; Prexaspes etiam, frustrà à magis tentatus, mortem veri Smerdis omnibus patefecit.
¹ Per suum corpus.] Darius fuit, qui solus cum Gobrià in Smerdis conclave penetraverat.
² Interficitur.] Non Smerdis tantum, sed illius etiam frater Pituzithes et Magorum plerique; unde dies illa *Mazoqaria* dicta est; quâ exire in publicum magis nefas erat. Ctesias tamen dicit Smerdim in lecto oppres-

sum; postquam aliquandiu sedili aureo frustrà se defendisset.
³ Viam invenerunt.] Darius censuit omnium Primus, unum in regem eligendum.
⁴ Solem Persæ.] Nam et Solem Deum esse credunt, quem Mithram vocant, *Strab. Suid.* Cujus artistes perpetuæ pudicitie fœmina fuit.
⁵ Equi custos.] Nomine Oebarus.
⁶ Regem salutaverint.] Dum in Masagatas bellum gereret Cyrus, vidit in

pulus quoque universus, secutus judicium principum, eundem Regem constituit. Sic regnum Persarum, septem nobilissimorum virorum virtute quæsitum, ^atam levi momento in unum collatum est. Incredibile prorsus tantâ patientia cessisse eo, quod ut eriperent Magis, mori non recusaverint. Quanquam præter formam, virtutemque hoc imperio dignam, etiam cognatio Dario juncta cum pristinis regibus fuit. Principio igitur regni, ^bCyri regis filiam in matrimonium recepit, regalibus nuptiis regnum firmaturus: ut non tam in extraneum translatus, quàm in familiam Cyri reversum videretur. Interjecto deinde tempore cum Assyrii descivissent et Babyloniam occupassent, difficilisque ^curbis expugnatio esset; æstuante Rege, ^dunus de intersectoribus Magorum, Zopyrus domi ^ese verberibus lacerari toto corpore jubet: nasum, aures, et labia sibi præcidi; atque ita Regi inopinanti se offert. Attonitum et quærentem Darium causas, auctoremque tam fœdæ lacerationis, tacitus quo proposito fecerit, edocet; formatòque in futura consiliò, transfugæ titulo Babyloniam proficiscitur. Ibi ostendit populo laniatum corpus: queritur crudelitatem Regis, à quo in regni petitione, non virtute, sed auspicio; non judicio hominum, sed hinnitu equi superatus sit: jubet illos ex amicis exemplum capere, quid hostibus cavendum sit: hortatur, non mœnibus magis quàm armis confidant, patianturque se commune bellum recentiore irâ gerere. Nota nobilitas viri pariter et virtus omnibus erat: nec de fide timebant, cujus veluti pignora, vulnera corporis et injuriæ notas habebant. Constituitur ergo dux omnium suffragio: et acceptâ parva manu, semel atque iterum cedentibus consulto Persis, ^fsecunda prælia facit; ad postremò univer-

A.M.3534.
Ol. 65. 1.
Urb.C.233
Ant.C.518.

INTERPRETATIO.

^a Imperium Persarum datum est uni propter rem nullius ex se momenti.

NOTÆ.

somniis Darium, quem propter ætatem in Perside Hystaspes reliquerat, habentem in humeris alas, quarum alterà Asiam, alterà Europam innumbraret, quare Hystaspi dixit, *Tuus filius mihi, et regno meo insidias molitur.*
¹ Cyri regis filiam Atossam.] Phædimam tamen Othanis filiam, uxorem duxisse refert Herod. Inter eos enim convenerat, ut regi non liceret, nisi è familiâ conjuratorum uxorem sumere.
² Urbis expugnatio.] Dum Babyloniam obsidet Darius, è muris Babylonii ausi sunt illum irridere, quod 20 mensibus nihil profecisset, urbemque à Dario capiendam jectare, cum mula peperisset.
³ Unus de intersectoribus.] Non ipse Zopyrus, sed illius pater Magabysus, Magos interfecit.
⁴ Se verberibus.] Ejus mularum una pepererat, quo portento attonius se ipsum, quò facilius hostes falleret, mutilavit.
⁵ Secunda prælia.] Primum mille Persas tum duo millia, post quatuor millia ex conducto trucidavit. *Herod.*

sum sibi creditum exercitum Dario prodit, ¹urbemque ipsam in potestatem ejus redigit. Post hæc Darius bellum Scythis infert, quod sequenti volumine referetur.

NOTÆ.

¹ *Urbemque ipsam.*] Dum Darium muris eversis, tria procerum millia affigi jussit patibulis, Babyloniamque apertis Cissiis et Belidibus portis, Zopyrò, quoad viveret, dedit. Persas in urbem introducit, Darius,

LIBER II.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Scytharum origo et antiquitas, de quâ cum Ægyptiis contendunt.
2. Descriptio Scythiæ, et morum gentis, quæ in plaustis degens justitiam colit et continentiam.
3. Scytharum fortitudo bellica: Ægyptios fugant, Asiamque reddunt tributariam.
4. Amazonum à Scythis origo, reginæ, res gestæ.
5. Bellum Scytharum adversus servos, quos lepido stratagemate reprimunt. Darius Scythis, deinde Ionibus et Atheniensibus arma infert.
6. Atheniensium origo, gloriatio, industria, artes, Reges.
7. Respublica Atheniensis Solonis legibus et politico stratagemate firmata.
8. Pisistratus post fortiter gesta in Megarenses tyrannidem per 33 annos occupat.
9. Ejusdem filius Hippias, patriâ pulsus, Persarum exercitum in Græciam adduxit. Inde nobilis illa Marathonica pugna, in quâ victi Persæ. Athenienses victores duce Miltiade.
10. Dissidium fraternalium de regno inter Darii filios. Xerxes bellum adversus Græcos instaurat validissimo exercitu.
11. Fortitudine Spartanorum, quorum rex Leonidas, Persæ ad Thermopylas maximâ clade efficiuntur.
12. Themistoclis industriâ Persarum classis ad Salaminium fretum novali prælio victa, post multam stragem fugâ sibi consulit.
13. Mardonio terrestris exercitus commissus. Xerxes agrè evadit piscatoriâ scaphâ: ejusdem pedestris exercitus fame obruitur: unde nova clades.

14. Mardonius in Bœotiâ ad Plataeas, cum Persis à Græcorum copiis victus, cum paucis profugit. Eodem ferè momento adversus Persas in Asiâ feliciter dimicatum est.
15. Athenienses, Spartanis delusis, urbem ex integro restaurant. Spartani Persarum fines depopulantur. Pausanias defectio- nis reus damnatur. Aristides proditoris consilia discutit. Xerxes iterum arma movet infeliciter, à Cimone navali prælio superatus.

CAPUT I.

IN relatione rerum ab Scythis gestarum, quæ satis amplæ Scytharum magnificæque fuerunt, principium ²ab origine repetendum est. Non enim minùs illustria initia, quàm imperium habuere: nec virorum imperio magis, quàm ³fæminarum virtutibus claruere. Quippe cum ipsi ⁴Parthos Bactrianosque, fæminæ autem eorum Amazonum regna condiderint; prorsus ut res gestas virorum mulierumque considerantibus incertum sit, uter apud eos sexus illustrior fuerit. Scytharum gens antiquissima semper habita: quanquam inter Scythas et Ægyptios diu contentio de generis vetustate fuerit: ⁵Ægyptiis prædicantibus, initio rerum, cum aliæ terræ nimio fervore solis arderent, aliæ rigerent frigoris immannitate, ita ut non modo primæ ⁶generare homines, sed ne advenas quidem recipere ac tueri possent, priusquam adversus calorem vel frigus velamenta corporis invenirentur, vel ²locorum vitia quæsitis arte remediis molirentur: Ægyptum ita temperatam semper fuisse, ut neque hyberna frigora, nec æstivi solis ardores incolas ejus premerent; solum ita fecundum, ut alimentorum in usum hominum nulla terra feracior fuerit. Fure igitur ibi primùm homines natos videri debere, ubi educari facillimè possent. Contra, Scythæ celi temperamentum, nullum esse vetustatis argumen-

INTERPRETATIO.

a Vel incommoda regionum vitarentur inventis hominum industriâ remediis.

NOTÆ.

¹ *Rerum à Scythis, &c.*] Scytharum originem, et res gestas fabularum licentia corruptit.

² *Ab origine.*] Originem ducunt à Magog, qui inter Japheti filios secundus fuit.

³ *Fæminarum.*] Amazonas intelligit victoriis toto orbe celebres.

⁴ *Parthos.*] Qui Hircanis, Medis, et Persis sunt finitimi. Corasan.

⁵ *Ægyptiis prædicantibus.*] Omnium se populorum antiquissimos putarunt Ægyptii, hominùmque genus à Nilo benignâ quâdam caloris, humorisque

temperie productum. Diod. Unde à primo Rege ad Sethon progenies 341, totidemque pontifices ac reges numerabant, quod decem millia annorum efficit, et ab Hercule Ægyptio ad regem Amasim annorum septendecim millia. Herod. Quæ quàm absurda, sint, quis non videt?

⁶ *Generare homines.*] Gentilibus olim sicut etiam nunc Sinensibus, non à Deo conditos homines, sed à terrâ, perindè ac stirpes, ortos fuisse persuasum erat.

tum putabat: ^aquippe naturam, cum primum incrementa caloris ac frigoris regionibus distinxit, statim ad locorum patientiam, animalia quoque generasse: sed et arborum atque frugum, pro regionum conditione, apte genera variata. Et quanto Scythis sit calum asperius quam Aegyptiis, tantò et corpora et ingenia esse duriora. Ceterum si mundi, quæ nunc partes sunt, aliquando unitas fuit: sive Eluvies aquarum principio rerum terras obrutas tenuit: ^bsive Ignis, qui mundum genuit, cuncta possedit, utriusque primordii Scythas origine præstare. Nam ^bsi ignis prima possessio rerum fuit, qui paulatim extinctus, sedem terris dedit; nullam prius quam Septentrionalem partem, hyemis rigore ab igne secretam; adeò ut nunc quoque nulla magis rigeat frigoribus. Aegyptum verò, et totum Orientem, tardissimè temperatum: quippe qui etiam nunc torrenti calore solis exastuet. Quòd si omnes quondam terræ submersæ profundo fuerunt; profecto editissimam quamque partem decurrentibus aquis primum detectam; humillimo autem solo eandem aquam diutissimè immorata, et quanto prior quæque pars terrarum siccata sit, tantò prius animalia generare cæpisse. Porro Scythiam ^aadeò editiorem omnibus terris esse, ut cuncta flumina ibi nata, ^bin Mæotim, tum, deinde in ^cPonticum, et ^dAegyptium mare decurrant. ^eAegyptum autem, quæ tot regum, tot seculorum curâ impensâque munita sit, et adversus ^fvim incurrentium aquarum tantis structa molibus, tot fossis concisa, ut, cum his arceantur, illis recipiantur aque, nihilomi-

INTERPRETATIO.

^a Ubi primum regiones distinctæ fuerunt per diversos caloris et frigoris gradus, natura produxit quoque animalia, quæ pati possent locorum incommoda.

^b Si initio rerum ignis omnem orbem occupavit.

^c Aegyptum non posse videri, si hominum vetustas consideretur, antiquissimam, quæ licet immensis sumptibus munita sit à tot regionibus, et per tot sæcula,

et defensa tantis aggeribus contra impetum aquarum confluentium, divisa in tot fossas, ut aquæ recipiantur in alias, dum proliabentur, ne in alias influant, tamen non potuerit, coli nisi Nilo incluso in proprio alveo, quæque appareat novissima terrarem, propter aggerationis factas, sive à regionibus, sive à Nilo adducte limum.

NOTÆ.

¹ Sive ignis, qui, &c.] Hæc sententia fuit Heracliti, quam Stoici secuti sunt. Cicero.

² Adeò editiorem.] Hoc simile vero videtur: quia in montibus Armeniæ, quæ Scythiæ vicina, arca Noë substitit.

³ In Mæotim.] Quæ media est inter fluvium Tanaim, quem recipit, et Pontum Euxinum, in quem influit; Mer de Zabache.

⁴ Ponticum.] Qui Scythiam ab Asiâ

minori separat; Paludes Mæotides, Borysthenem, et Danubium recipit: ipse verò in Bosphorum Thraciæ se exonerat; Black Sea.

⁵ Aegyptium.] Mare Mediterraneum, quod Aegypti alluit littora.

⁶ Vim incurrentium aquarum.] Cataractas intelligit, ubi Nilus per arduas rupes eluctatur, et magno cum strepitu, postquam obstantes superavit scopulos, in mare præceps ruit.

nus coli, nisi ^aexcluso Nilo non potuerit, non posse videri hominum vetustate ultimam, quæ sive ex aggerationibus regum, sive Nili trahentis limum, terrarum recentissima videatur. His igitur argumentis superatis Aegyptiis, antiquiores semper Scythæ visi.

CAP. II. ^aScythia autem in Orientem porrecta includitur ab uno latere Ponto, et ab altero ^bmontibus Riphæis, à tergo Asiâ et ^cPhasi flumine. Multum in longitudinem et latitudinem patet. ^aHominibus inter se nulli fines, neque enim agrum exercent, nec domus illis ulla, aut tectum, aut sedes est, armenta et pecora semper pascentibus, et per incultas solitudines errare solitis. Uxores liberosque secum ^din plaustris vehunt, quibus ^ecoriis imbrum hyemsque causa tectis, pro domibus utuntur. Justitia gentis ingeniis culta, non legibus. Nullum scelus apud eos furto gravius; quippe sine tecto munimentoque pecora et armenta inter sylvas habentibus, quid salvum esset, si furari liceret? Aurum et argentum perinde aspernantur ac reliqui mortales appetunt. Lacte et melle vescuntur. Lanæ iis usus ac vestium ignotus: et quanquam continuis frigoribus urantur, ^fpellibus tamen ferinis aut murinis utuntur. Hæc ^gcontinentia illis morum quoque justitiam edidit, nihil alienum concupiscen-
tibus. QUIPPE ibidem divitiarum cupido est, ubi et usus.
^bAtque utinam reliquis mortalibus similis moderatio, et absti-

INTERPRETATIO.

^a Hominis unius possessiones ab alterius bonis, nullius terminis distinctæ sunt.

^b Atque utinam ceteri homines non magis aliena bona appeterent, certe non

tot ac tanto bella omnibus sæculis gererentur in omnibus regionibus, et non plures homines in bello gladio morerentur, quam naturali morte pereunt.

NOTÆ.

¹ Excluso Nilo.] Qui ex Lunæ montibus prosiliens, Aethiopiam et Aegyptum duas in partes dividit, et propter Memphim multos in alveos diffuens, in mare Mediterraneum septem ostiis illabitur, quorum extrema sunt Canopicum ad Occidentem, et Pelusiacum ad Orientem.

² Scythia.] Duplex fuit ex Ptolemæo; Europæa, quæ minor dicitur, in quam Darius profectus est: Asiatica, quæ major in qua Cyrus à Massagetis occisus. Prima Borysthene et Tanai terminatur, ubi nunc Tartari Præcopenses, et Muscovitæ: altera iterum duplex est, una à Tanai ad montem Imaum juxta Caspium mare extenditur; secunda ex una parte Imao, ex altera Sacis et India definitur, ubi nunc Tartari, et regnum Mogul.

³ Montibus Riphæis.] Ad extremos Scythiæ fines positi, Septentrionem versus.

⁴ Phasi.] Colchorum est fluvius,

qui nascens ex Armeniæ montibus, in Pontum Euxinum influit.

⁵ In plaustris vehunt.] Unde domos suas in plaustris habere dicuntur.

⁶ Coriis.] Corticibus, non coriis tecta illorum plaustra affirmat Ammian. Marcell.

⁷ Pellibus tamen ferinis aut murinis.] Per ferinas pelles intelligit grandiorum ferarum, ut sunt lupi, leones, leopardi; et per murinas, pelles minorum animalium, ut sunt martures, mæles, vulpeculæ, simores, Parthici, &c. quorum pellibus ad vestitum, et Scythæ et multi deinceps populi uti sunt; quin etiam veteres Latini nomine murium, feles, ipsos, tum domesticos, tum feros comprehenderunt, et majora etiam animalia, cum Pantheras Romani mures Africanos dixerint.

⁸ Continentia.] Non tam ad historiæ veritatem, quam ad Scytharum laudem hæc scripsit Justinus.

Descriptio
Scythiæ et
mores Scy-
tharum.

mentia alieni foret! profecto non tantum bellorum per omnia sæcula terris omnibus contineretur; neque plus hominum ferum et arma, quàm naturalis fatorum conditio raperet. Prorsus ut admirabile videatur, hoc illis naturam dare quod Græci longâ sapientium doctrinâ, præceptisque philosophorum consequi nequeunt; cultosque mores incultæ barbariæ collatione superari. Tanto plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quàm in his cognitio virtutis.

Scytharum
Victoria.

CAP. III. Imperium Asiæ ¹ter quævivere, ipsi perpetuo ab alieno imperio aut intacti, aut invicti mansere. ²Darium, regem Persarum, turpi ab Scythiâ summoverunt fugâ: Cyrum cum omni exercitu trucidaverunt: Alexandri Magni ducem Zopyrionem pari ratione cum copiis universis deleverunt: Romanorum audire, non sentire arma. Parthicum et Bactrianum Imperium ipsi condiderunt. Gens laboribus et bellis aspera: vires corporum immensæ: NIHIL parare, quod amittere timeant: nihil victores præter gloriam concupiscunt. Primus Scythiis bellum indixit Vexores, rex Ægyptius, missis primò ³legationibus, qui hostibus parendi legem dicerent. Sed Scythæ, jam antè de adventu regis à finitimis certiores facti, legatis respondent: *tam opulenti populi ducem stolidè adversus inopes occupasse bellum, quod magis domi fuerit ille timendum; quod belli certamen anceps, præmia victoriæ nulla, damna manifesta sint. Igitur non expectaturos Scythas dum ad se veniatur, cum tantò sibi plura in hoste concupiscenda sint; ultròque prædæ ituros obviam.* Nec dicta, res morata: quos cum tantâ celeritate venire rex addidicisset, in fugam vertitur, exercituque cum omni apparatu belli relicto, in regnum trepidans se recepit. Scythas ab Ægypto paludes prohibere: indè reversi; Asiam perdomitam vectigalem fecere, modico tributo, magis in titulum imperii, quàm in victoriæ præmium imposito. Quindecim annis pacandæ Asiæ immorati, uxorem flagitatione revocantur, per legatos denuntiatis, *ni redeant, sobolem se ex finitimis quæsituras, nec passuras, ut in posteritatem, Scytharum genus per fœminas intercitat.* His igitur Asia per ⁴mille quingentos annos vectigalis fuit. Pendent tributum finem Ninus Rex Assyriorum imposuit.

NOTÆ.

¹ Ter quævivere.] Unius tantum expeditionis meminit Herod. Scythæ enim duce Madie, Cimmericos insequentes, Cyaxarem Medorum Regem, dum Niniven obsidet, vicērunt, et Asiæ annis 28 dominati sunt; donec Cyaxares illos convivio exceptos, et poculis largioribus invitatos ad unum omnes occidit. Herod.
² Darium.] De illo et Zopyriene agemus postea.

³ Legationibus.] Sic legendum, non lenonibus.

⁴ In fugam vertitur.] Herod. Diod. et alii referunt Scythas à Sesostri victos, omnesque Gentes, in quas ille bellum gessit, ab eo superatas.

⁵ Mille quingentos annos.] Viginti octo tantum annis Asiæ illos imperasse certum est; cætera fabulosa.

CAP. IV. Sed apud Scythas medio tempore duo regii juvenes, ^{Amazones} Hylinos et Scolopitus, per factionem optimatum domo pulsi, ingentem juventutem secum traxere; et in ¹Cappadociæ orâ, juxta amnem ²Thermodonta consederunt, subjectosque ³Themiscy- reos campos occupavere. Ibi permultos annos spoliare finitimos assueti, conspiratione populorum per insidias trucidantur. Horum uxores, cum viderent exilio additam orbitatem, arma sumunt, finesque suos, summoventes primò, mox etiam inferentes bella, defendunt. Nubendi quoque finitimis animum omisere; servitute, non matrimonium appellantes. Singulare omnium sæculorum exemplum ausæ, rempublicam agere sine viris; jam etiam cum contemptu virorum se tuentur. Et ne feliciores aliæ aliis viderentur; viros qui domi remanserant, interficiunt. Utionem quoque cæsorum conjugum, excidio finitimorum consequuntur. Tum pace armis quæsitâ, ne genus interiret, concubitus finitimorum ineunt. Si qui mares nascerentur, interficiunt. Virgines in eundem ipsis morem, non otio, neque lanificio; sed armis, equis, venationibus exercebant, inustus infantum dexterioribus mammis, ne sagitarum jactus impediretur: unde ⁴Amazones dictæ sunt. Duæ his reginæ fuere, Marpesia et Lampeto, quæ, in duas partes agmine diviso, inclytæ jam opibus, vicibus gerebant bella, solæ terminos alternis defendentes: et ne successibus deesset auctoritas, genitas se Marte prædicabant. Itaque majore ⁵parte Europæ subactâ, Asiæ quoque nonnullas civitates occupavere. Ibi ⁶Epheso, multisque aliis urbibus conditis, partem exercitus cum ingenti prædâ domum dimittunt. Reliquæ, quæ ad tuendum Asiæ imperium remanserant, concursu barbarorum cum Arpesiâ reginâ interficiuntur. In hujus locum filia ejus ⁷Orithya regno succedit: cui præter singularem belli scientiam, eximia servatæ in omne ævum virginitatis admiratio fuit. Hujus virtute tantum additum gloriæ et famæ Amazonum est, ut ⁸Herculi rex, cui XII stipendia debe-

NOTÆ.

¹ Cappadociæ.] Quæ in minori Asiâ inter Galatiam, Ciliciam, et Armeniam, sita est, Amasia.

² Thermodonta.] Cappadociæ fluvius inter Themiscyram, et Polimonium in Pontum Euxinum prolapsus.

³ Themiscyros campos.] Regiuncula est Cappadociæ contermina.

⁴ Amazones.] Id est, sine mammâ, ab à privatio, *μαστός*; mamma.

⁵ Parte Europæ.] Hæc omnia fabulosa putant plerique; multa esse falsa certum est.

⁶ Epheso.] Urbs est in Ionia Asiæ, ad ostia Caystri fluvii, Dianæ Templo nobilis; à Smyrnâ Amazone, vel à

Zamornâ condita dicitur, undè et Smyrna et Zamorna vocata est, ex Stephano et Hesychio.

⁷ Orithya.] Aliqui legunt Synopen, à quâ Synopen urbem, ad Pontum Euxinum conditam volunt. Alii, *Othrepe* ex Hygino.

⁸ Herculi.] Jovis et Alcmæ filio, de quo infinita Poëtæ commenti sunt: multi enim hoc nomine principes extiterunt.

⁹ Rex.] Eurystheus Stheneli filius, Mycenarum rex, qui odio, Junonis obseques, ad difficillima quæque adiecit Herculem. Nota sunt omnibus cætera.

bat, quasi impossibile, impetraverit, ut arma reginæ Amazonum sibi afferret. Eò igitur profectus longis novem navibus, comitante principum Græciæ juventute, inopinantes aggreditur. Duæ tum sorores Amazonum regna tractabant, ¹Antiope et Orithya: sed Orithya foris bellum gerebat. Igitur cum Hercules ad litus Amazonum applicuit, infrequens multitudo cum Antiopâ reginâ, nihil hostile metuente, erat. Quâ re effectum est, ut paucæ repentino tumultu exitæ, arma sumerent, facilèmq; victoriam hostibus darent. Multæ itaque cæsæ, captæque. In his duæ Antiopæ sorores, captæ sunt, Menalippe ab Hercule, Hippolyte à Theseo. Sed ²Theseus obtentâ in præmium captivâ, eandem in matrimonium assumpsit, et ex eâ genuit ³Hippolytum. Hercules, post victoriam, Menalippen captivam sorori reddidit, et pretium arma reginæ accepit. Atque ita functus imperio, ad regem revertitur. Sed Orithya, ubi comperit bellum sororibus illatum, et raptorem esse Atheniensium principem; hortatur comites, frustrâque et Ponti sinum, et Asiam edomitam esse dicit, si Græcorum non tam bellis, quàm rapinis pateant. Auxilium deindè à Sagillo, rege Scythiæ, petit. Genus se Scytharum esse: cladem virorum, necessitatem armorum, belli causas ostendit: assecutâsque virtute, ne segniores viris feminas haberè Scythæ viderentur. Motus ille domesticâ gloriâ, mittit cum ingenti equitatu filium Panasagorum in auxilium. Sed ante prælium dissensione ortâ, ab auxiliis desertæ, bello ab Atheniensibus vincuntur; receptaculum tamen habuere castra sociorum, quorum auxilio intactæ ab aliis gentibus, in regnum revertuntur. Post Orithyam, Pentheseilea regno potita est, cujus Trojano bello inter fortissimos viros, cum auxilium adversus Græcos ferret, magna virtutis documenta exitere. Interfectâ demùm ⁴Pentheseileâ, exercituque ejus absumpto; paucæ, quæ in regno remanserant, ægrè se adversus finitimos defendentes, usque tempora Alexandri magni duraverunt. Harum Minithya, sive ⁵Thalestris regina, concubitu Alexandri per dies XIII ad sobolem ex eo generandam obtento, reversa in regnum, brevi tempore cum omni Amazonum nomine intercedit.

Scytharum bellum contra servos. Darii in Scythas et Ionas bellum.

¹ Antiope.] Multi Antiopen cum Hippolyte confundunt.
² Theseus.] Ægei, Athenarum regis, ex Æthrâ filius, et Herculis assiduus comes, magnùmque fabularum argumentum.
³ Hippolytum.] Qui dum patris iram fugit, ab equis Phocæarum visu attonitis disceptus miserè periit.

NOTÆ.

⁴ Pentheseileâ.] Ab Achille Græcorum fortissimo interfectâ.
⁵ Thalestris.] De Thalestri libro XII. agemus.
⁶ Annis octo.] Annos 28 probabilius habet Herod.

tur. Quippe conjuges eorum longâ expectatione virorum fessæ, nec jam teneri bello, sed deletos ratæ, servis ad custodiam pecorum relictis nubunt: qui reversos cum victoriâ dominos, velut advenas, armati finibus prohibent. Quibus cum variâ victoria fuisset, admonentur Scythæ matare genus pugnæ, memores non cum hostibus, sed cum servis præliandum, nec armorum, sed dominorum jure vincendos: verbera in aciem, non tela adferenda; omissoque ferro, virgas ac flegella, cæteraque servilis metûs paranda instrumenta. Probato omnes consilio, instructi sicut præceptum erat, postquàm ad hostem accessere, inopinantibus verbera intentant: adeoque illos perculerunt, ut quos ferro non poterant, metu verberum vincerent; fugamque, non ut hostes victi, sed ut fugitivi servi, capesserent. ¹Quicunque capi poterunt, supplicia crucibus luèrunt. Mulieres quoque malè sibi consciæ, partim ferro, partim suspendio, vitam finièrunt. Post hæc pax apud Scythas fuit, usque tempora Jancyri* regis. Huic ²Idanthy-
Darius, rex Persarum, sicut supra dictum est, cum filiæ ejus ³Alis.
nuptias non obtinuisset, bellum intulit: et armatis septingentis ⁴A.M.3536.
millibus hominum Scythiam ingressus, non facientibus hostibus ⁵Ol. 65. 3.
pugnâ potestatem, metuens, ⁶ne interrupto ponte ⁷Istri, ⁸reditus ⁹Ant.C.516.
sibi intercluderetur, amissis octoginta millibus hominum ¹⁰trepidus
refugit: quæ jactura, abundante multitudine, inter damna
numerata non est. Inde Asiam et ¹¹Macedoniam ¹²domuit: ¹³Ionas

INTERPRETATIO.

a Quicunque capti sunt, crucibus, in penam rebellionis, affixi sunt.

NOTÆ.

¹ Ne interrupto ponte.] Scytharum rex Idanthyrsus seu Jancyrus ad Darium miserat caduceatorem, cum avarâ, mure, et quinque Sagittis; quod Gobryas sic interpretatus est, O Persæ, nisi aves effecti subvoletis in calum, aut mures subeat is terram, aut ranæ iniliatis in paludes, non remeabit is agitis confixi.
² Istri.] Danubii, qui propter Alpes oritur, Germaniam, Illyricum, et Daciam transgressus, acceptis sexaginta fluminibus in Pontum Euxinum sex ostiis evolvitur. Ubi primum Illyricum attingit, Ister dicitur.
³ Reditus sibi, &c.] Scythæ enim Ionibus, quos Darius ad pontis custodiam reliquerat, suasèrunt, ut pontem solverent.
⁴ Trepidus.] Quia imminabant hostes, et pons solutus erat. Postea His-
tixus dux Ionum reductis navibus, pontem junxit.
⁵ Macedoniam.] Quæ olim Æmonia et Emathia dicta est. Græcia, mari Ionio, et Ægeio, Thraciæque circumscribitur.
⁶ Domuit.] Per Megabysum Helle-spontios, Perinthios, Pæonios, Thracasque domuit.
⁷ Ionas.] Causa belli hæc fuit: Darius Histixo Milesio urbem ad Strymonem condere permiserat; sed paulo post ex sententia Megabyssi, ne id perficeret, prohibuit, eumque ad se evocavit, ne quid novi moliretur: quare offensus Histixus, clam per Aristagoram generum, quem Mileti reliquerat, Ionas à Persis avertit, ipseque, relictis Darii partibus, se præbuit Ionibus belli ducem.

quoque ¹navali prælio superat. Deinde cognito ²quod Athenienses Ionis auxilium contra se tulissent, omnem impetum belli in eos ³convertit.

*Athenien-
sium origo
et reges.*

CAP. VI. Nunc, quoniam ad bella ⁴Atheniensium ventum est, ⁵quæ non modò ultra spem gerendi, verum etiam ultra gesti fidem patrata sunt; operaque Atheniensium effectum majora quàm voto fuere; paucis urbis origo repetenda est: quia non, ut cæteræ gentes, à sordidis initiis ad summa crevere. Soli enim, præterquam incremento, etiam origine gloriantur. Quippe non advenæ, neque passim collecta populi colluvies originem urbi dedit: sed eodem innati solo, quod incolunt; et quæ illis sedes, eadem origo est. Primi lanificii, et olei, et vini usum docuere: arare quoque, et serere frumenta, glandem vestimentibus monstrarunt. ⁶Literæ certè ac facundia, et hic civilis ordo disciplinæ, veluti templum Athenas habent. ⁷Ante Deucalionis tempora regem habuere ⁸Cecropem: quem, ut omnis antiquitas fabulosa est, ⁹biformem tradidit, quia primus marem

A.M.2498.
Ant. C.
1554.

INTERPRETATIO.

a Que non tantum superarunt spem conceptam priusquam gererentur, sed etiam postquam gesta sunt, vix credi potuerunt.

NOTÆ.

¹ *Navali prælio.*] Ilistæus, jam captus à Persis Mileto, victus, et captus ipse ab Harpago, Sardibus, jussu Artaphernis fratris Darii, in crucem actus est.

² *Quod Athenienses.*] Jam Dario irati, quod Hippam Pisistrati filium apud se recepisset, facile ab Aristagorâ inducti sunt, ut Ionibus faverent; et eorum auxilio, jam captæ fuerant Sardes et incensæ.

³ *Convertit.*] Mardonium Gobriæ filium, et generum suum misit, qui multas clades, et ipse à fluctibus, hostibusque passus est, et multas etiam Græcis intulit.

⁴ *Atheniensium.*] Qui eam Græciæ partem incolunt, quæ primùm ab Actæo, Actæa dicta est: tum Cecropia à Cecrope; deinde Attica, ab Atthi, Cranaï filia Athenæ juxta fluvium Ilisum sita, *Setines*.

⁵ *Literæ.*] Multos enim Philosophos, Oratores, et Poëtas præstantissimos pepererunt Athenæ.

⁶ *Ante Deucalionis.*] Prometheus fi-

lius fuit, et propter montem Parnasum apud Thessalos imperavit, sed eodem quo Cecrops tempore vixit, ex *Eusebio, Hieron, Augustino*.

⁷ *Cecropem.*] Ægyptium, qui primus idololatriam in Græciam invexit, simulachra reperit, immolavit victimas, Jovem appellavit, ex *Euseb.* Non ille primus regnavit in Attica: jam diu enim ibi imperium tenuerat Ægyges, cujus tempore diluvium contigit, quo terra per annos 700 mansit inculta, usque ad Actæum, cujus filium Agraulon duxit Cecrops, ex *Pausan.* Sed Lud. Vives, ex Africano, Actæum, et cæteros, qui ab Ogyge ad Cecropem regnasse dicuntur, nuda putat esse nomina.

⁸ *Biformem tradidit.*] Non solum, quod marem junxerit fœminæ, Diaphes dictus est, sed quod et corpore esset procerus, et linguam Græcam Ægyptiamque calleret. Apollodorus scribit eum fuisse humano simul et serpentino corpore præditum.

fœminæ matrimonio junxit. Huic successit ¹Cranaus, cujus filia Atthis regioni nomen dedit. Post hunc ²Amphictyon regnavit, qui ³primus Minervæ urbem sacravit, et nomen civitati Athenas dedit. Hujus temporibus, ⁴aquarum illuvies majorem partem populorum Græciæ absumpsit. ⁵Superfuêrunt, quos Ant. C. ⁶refugia montium recepêrunt, aut ad regem Thessaliæ Deucalionem ratibus evecti sunt; à quo propterea ⁷genus hominum conditum dicitur. ⁸Per ordinem deinde successionis regnum ad Erectheum descendit, sub quo frumenti satio ⁹apud Eleusin à ¹⁰Triptolemo reperta est, in cujus muneris honorem ¹¹noctes initiorum sacratae. Tenuit et ¹²Ægeus, ¹³Thesei pater, Athenas regnum, à quo per divortium decedens ¹⁴Medea,

INTERPRETATIO.

a Superstites fuêrunt, qui in juga montium fugêrunt, aut vecti navibus pervenerunt ad Deucalionem regem Thessaliæ.

NOTÆ.

¹ *Cranaus.*] Non Cecropis filius, sed indigena, vir divitiis potens. Duas habuit filias; Atthim, unde Attica dicta est; et Cranaen, quæ Amphictyoni nupsit.

² *Amphictyon.*] Expulso socero regnum invasit; erat filius Deucalionis, et frater Hellenis, qui Græciæ de suo nomen indidit.

³ *Primus Minervæ, &c.*] Hoc Theseo tribuit Plutarchus, Minervæ ipsi Hyginus, Cecropi Eusebius, et Varro apud Aug. quod probabilius; in arce ortâ oliva et aqua erumpente, cum Delphicum oraculum Cecrops, quid facto esset opus, consulisset: responsum est, oliva Minervam, aqua Neptunum significari, et civitatem ex alterutrius nomine appellandam.

⁴ *Aquarum illuvies.*] Illud diluvium ad Amphictyonis tempora Oros. post Justinum: ad Cranaï, Clemens Alex. ad Cecropis, Euseb. Hier. Aug. et Cyr. referunt; distat ab Ogyge annis 272. Illud enim An. Mundi 2238, hoc 2530, Moysis tempore contigit.

⁵ *Refugia montium.*] Deucalion pelago circumvectus, ad Ætnam Siciliæ, ex *Hygino et Arato*, ad Lycorem ex *Lucian.* ad Parnassum ex *Apollod. Nino, et Ovid.* appulit: at Pausanias ait homines, qui tum non fuêrunt undis oppressi, luporum ululatum sequutos ad juga Parnassi pervenisse, ibique urbem condidisse, quam dixêrunt Lycorem.

⁶ *Genus hominum.*] Noëticum diluvium Deucalioneo adumbrarunt Poëtæ, et infinita propè de Deucalione, Pyrrha, et lapidibus jactis commenti sunt.

⁷ *Per ordinem, scilicet successionis.*] Duo tantum omisi sunt, quorum alter Erichonius, qui pulso Amphictyone Panathæorum celebritatem instituit, licet hoc Theseo tribuatur à Plutarcho. Alter Pandion fuit Erichonii filius, Progenes et Philomelæ pater, quo regnante Ceres et Dionysius venerunt in Atticam.

⁸ *Ad Erectheum.*] Pandionis filium, qui Eleusinos prælio vicit.

⁹ *Apud Eleusin.*] Atticæ civitatem, non procul ab Athenis.

¹⁰ *Triptolemo.*] Fuit Celei Eleusini regis, et Megariniæ filius, de quo multa Poëtæ.

¹¹ *Noctes.*] Id est, Eleusini sacra, in illius honorem celebrata.

¹² *Ægeus.*] Erectheus filium suscepit Cecropem, hic Pandionem, ex quo natus est Ægeus, cum Pandion à Metionidis regno pulsus esset, ipse Metionidis ejectis regnum obtinuit. Ægeus mari, in quod se dedit præcipitem, nomen dedit.

¹³ *Thesei pater.*] Theseus Herculis affinis, et socius. Fabulæ de Ægeo, Theseo et Medæ notæ omnibus.

¹⁴ *Medea.*] Aëtæ Colchorum regis filia, quæ Jasonem primùm secuta est, deinde ab eo repudiate Ægeo nupsit.

propter adultam privigni ætatem, ¹Colchos cum ²Medio filio, ex Ægeo suscepto, concessit. Post Ægeum Theseus, ac deinceps Thesei filius ³Demophoon, qui auxilium Græcis ⁴adversus Trojanos tulit, regnum possedit. Erant inter Athenienses et ⁵Dorienses, simultatum veteres offensæ, quas vindicaturi bello Dorienses, de eventu prælii oracula consuluerunt. Responsum superiores fore ni regem Atheniensium occidissent. Cum ventum esset in bellum, militibus, ante omnia, custodia regis præcipitur. Atheniensibus eo tempore rex ⁶Codrus erat; qui et responso Dei, ut præceptis hostium cognitis, permutato regis habitu, pannosus, sarmenta collo gerens, castra hostium ingreditur: ibi in turbâ obsistentium, à milite, quem falce astu convulneraverat, interficitur. Cognito regis corpore, Dorienses sine prælio discedunt; atque ita Athenienses virtute ducis, pro salute patriæ morti se offerentis, bello liberantur.

A.M. 2985.
Ant. C.
1067.

Atheniensis respublica Solonis legibus firmata.

A.M. 3460.
Ol. 64. 3.
Urb. C. 159.
Ant. C. 592.

CAP. VII. Post Codrum nemo Athenis regnavit: quod memoriz nominis ejus tributum est. Administratio reipublicæ annuis magistratibus permissa. Sed civitati nullæ tunc leges erant; quia libido regum pro legibus habebatur. Legitur itaque ⁸Solon, vir justitiæ insignis, qui velut novam civitatem legibus condideret; ⁹qui tanto temperamento inter plebem Senatūque

INTERPRETATIO.

a Cum cerneret se offensurum alterutrum ordinem: si magis uni, quam alteri faveret in ferendis legibus; eas tam convenientes plebi et Senatui tulit; ut utriusque ordini gratus fuerit.

NOTÆ.

1 Colchos.] Quæ Phaside, monte Tauro, Iberi, et Ponto Euxino circumscribitur, Mingrelli.

2 Medio filio.] A quo Medi nomen accepere.

3 Demophoon.] Theseo non Demophoon, sed Menestheus successit. Cum enim Theseus Ostracismi legem tulisset; ipse calumniis Lyci cujusdam sycophantæ pulsus est Athenis, et postquam jussu Lycomedis, è sublimi saxo præcipitatus est, Menestheus regnum invasit.

4 Adversus Trojanos.] Non Demophoon, sed Menestheus, scientiæ rei Militaris ex Homero peritissimus, in Trojanos pugnavit.

5 Dorienses.] Non Cretæ, sed Græciz populos, qui ad Parnassi radices habitabant, à Doro Hellenis filio sic nominati. Pausania, Peloponneses, Lacedæmonii, Velleio Patere dicuntur.

6 Codrus erat.] Tres Reges à Justino omisso, Oixinthes, Aphidas, et Me-

lanthus Codri pater, qui Messeniorum Rex, ab Heraclidis ejectus, Athenas cum fugisset, à civibus in regem electus est. Illi successit Codrus.

7 Post Codrum.] Aliter tamen Pausanias, cum ait, dum Medon et Nileus Codri filii, de regno, dissiderent, Delphico Oraculo re permissâ, respondisse vatem deberi Medonti Atheniensium regnum: sed alii omnes historici Justino consentiunt. Athenienses enim sub regibus à Cécrope ad Codrum usque vixerunt, hoc est, ab anno 2498, per annos 487, ad annum 2985. Tum sub Archontibus perpetuis fuit æ annis ferè 314. Post lidem Archontes decennio finiti; annui denique facti sunt; et *εταυρωται*, hoc est, eorum nominibus inscribatur annus uti Romæ Consulium.

8 Solon.] Salaminus, qui abrogatis Draconis legibus, novas dedit multo leniores. Draconis enim legibus sanctum erat, ut qui pome et alia id ge-

egit (cum, si quid pro altero ordine tulisset, alteri displiciturum videretur) ut ab utrisque parem gratiam traheret. Hujus viri inter multa egregia, illud memorabile fuit: Inter Athenienses et ¹Megarenses de proprietate ²Salaminæ insulæ, propè usque interitum, armis dimicatum fuerat. Post clades multas capitale esse apud Athenienses cepit, si quis legem de vindicandâ insulâ tulisset. Sollicitus igitur Solon, ne aut tacendo, parum reipublicæ consuleret: aut censendo sibi: ³subitam dementiam simulat, cujus veniâ non dicturus modò prohibita: sed et facturus erat. Deformis habitu, more vecordium in publicum evolat; fuctoque concursu hominum, quò magis consilium dissimularet, ⁴insolitis sibi versibus suadere populo cepit, quod vetabatur: omniumque animos ita cepit, ut exemplo bellum adversus Megarenses decerneretur, insulaque, ⁵devictis hostibus, Atheniensium fieret.

CAP. VIII. Interea Megarenses memores illati ab Atheniensibus belli, et veriti ne frustra arma movisse viderentur, matronas Atheniensium in Eleusinis sacris noctu oppressuri naves conscendunt. Quâ re cognitâ, dux Atheniensium Pisistratus juvenem ⁶in insidiis locat, jussis, matronis solito clamore ac strepitu etiam in accessu hostium, ne intellectos se sentiant, sacra celebrare: egressosque navibus Megarenses inopinantes aggre-
gressus delevit: ac protinus classe captivâ intermixtis mulieribus, ut speciem captarum matronarum præberent, Megaram contendit. Illi cum et navium formam, et petitam prædam cognoscerent, obvii ad portum procedunt, quibus cæsis, Pisistratus, paulum à capiendâ urbe abfuit. Ita Megarenses suis dolis, hosti victoriam dedere. Sed Pisistratus, quasi sibi, non patriæ vicisset, ⁷tyrannidem per dolum occupat: quippe volun-

A.M. 3488.
Ol. 53. 3.
Urb. C. 187.
Ant. C. 564.
Pisistratus tyrannidem occupat.

INTERPRETATIO.

a Fingit se dementem subito factum, ut posset, non tantum dicere, sed etiam facere, quæ erant vetita.

NOTÆ.

nus furatus esset; eodem, quo sacrilegi et homicidæ supplicio afficerentur. Athenis à Pisistrato Tyranno pulsus, Croesi fuit gratus; anno natus 80, obiit in Cypro insulâ.

1 Megarenses.] Urbs est Achaiz, media inter Athenas et Corinthum, ad sinum Saronicum.

2 Salaminæ insule.] In Saronico sinu. Coluri.

3 Insolitis sibi versibus.] Illud poema centum constans versibus, Salamis inscribatur. Diog. Laert.

4 Devictis hostibus.] Solon ipse factus imperator Salaminam cepit.

5 In insidiis locat.] Polyzenus id Soloni tribuit, sed eos conciliat Plutarchus; dum id Solonis consilio, sed virtutē Pisistrati peractum affirmat.

6 Tyrannidem per dolum.] Bis Athenis ejectus est, semel à Lycurgo et Megacle; iterum à Megacle socero; illius enim filiam exul in Eretriâ uxorem duxerat: cum tamen victus Athenienses benignè habuisset, tyrannidem tertio recuperavit.

tariis verberibus domi affectus, laceratoque corpore, in publicum progreditur: advocatâ concione vulnera populo ostendit: de crudelitate principum, à quibus hæc se passum simulabat, queritur: adduntur vocibus lacrymæ, et invidiosâ oratione multitudo credula accenditur: amore plebis invisum se senatui affirmat: obtinet ad custodiam corporis sui satellitum auxilium; per quos occupatâ tyrannide, per annos XXXIII regnavit.

Hippias patria pulsus, Persas in Græciam adducit; unde pugna Marathonica.

A.M.3520.
Ol. 64. 3.
Urb.C.219
Ant.C.532.

CAP. IX. Post ejus mortem ¹Diocles, alter ex filiis, per vim stupratâ virgine, à fratre puellâ interficitur. Alter, Hippias nomine, cum imperium paternum teneret, interfectorem fratris comprehendere jubet: qui cum per tormenta conscios cædis nominare cogeretur, omnes amicos tyranni nominavit: quibus interfecit, quærenti tyranno, *an adhuc aliqui conscii essent; nemi-* nem ait superesse, quem amplius mori gestiat, quàm ipsum tyrannum. Quâ voce ejusdem se tyranni victorem, post vindictam pudicitia sororis ostendit. ²Hujus virtute cum admonita civitas libertatis esset, tandem Hippias regno pulsus, in exilium agitur: qui profectus in Persas, ducem se Dario, inferenti Atheniensibus bellum, sicuti suprâ significatum est, adversus patriam suam offert. Igitur Athenienses, audito Darii adventu, auxilium à ³Lacedæmoniis, sociâ tum civitate, petiverunt. Quos ubi viderunt ⁴quatridui teneri religione, non expectato auxilio, instructis decem millibus civium, et ⁵Platænsibus auxiliariis mille, adversus ⁶sexcenta millia hostium, in ⁷campos Marathonios in prælium egrediuntur. ⁸Miltiades et ⁹dux belli erat, et auctor non expectandi auxilii; quem tanta fiducia ceperat, ut plus præsidii in celeritate, quàm in sociis duceret. Magna igitur in pugnam euntibus alacritas animorum fuit,

INTERPRETATIO.

^a Hujus generositate urbs admonita, cum videret se posse in libertatem vindicare

NOTÆ.

¹ Diocles.] Hipparchus ab omnibus dicitur.

² Lacedæmoniis.] Qui extremam Peloponnesi partem incolant. Sparta ad Eurotam sita est. *Misitra.*

³ Quatridui teneri religione.] Nefas enim ducebant ante plenilunium ad bellum novum progredi.

⁴ Platænsibus.] Quorum civitas non procul à monte Citherone inter Thebas et Athenas condita est.

⁵ Sexcenta millia.] Trecenta tantum habet Pausan.

⁶ In campos Marathonios.] Urbs At-

ticæ ab Athenas distans circiter decem passuum millia. *Marason.*

⁷ Miltiades.] Qui ad Codrum genus referebat; deinde propter infelicem in Parum insulam expeditionem, 50 talentis multatus, morore et vulnere accepto mortuus est.

⁸ Dux belli erat.] Duces decem ab Atheniensibus missi, sed omnes Aristidis exemplum sequuti, ubi unus cujusque dies imperandi venerat, vicem suam Miltiadi dabant, ut ipse etiam Callimachus, Polemarchus. *Plut.*

adeò ut, cum mille passus inter duas acies essent, citato cursu ante jactum sagittarum ad hostem venerint; nec audaciæ ejus eventus defuit. Pugnatum est enim tantâ virtute, ut inde pecudes putares. Victi Persæ in naves confugerunt: ex quibus multæ suppressæ, multæ captæ sunt. In eo prælio tanta virtus singulorum fuit, ut cujus laus prima esset, difficile judicium videretur. Inter cæteros tamen Themistoclis adolescentis gloria emicuit, in quo jam tunc indoles futuræ imperatoriæ dignitatis apparuit. ¹Cynægiri quoque militis Atheniensis gloria, magnis scriptorum laudibus celebrata est; ²qui post prælii innu-meras cædes, cum fugientes hostes ad naves egisset, onustam navem dextrâ manu tenuit, nec prius dimisit, quàm manum amitteret; tum quoque amputatâ dextrâ, navem sinistrâ comprehendit: quam et ipsam cum amisisset, ad postremum morsu navem detinuit. Tantam in eo virtutem fuisse, ut non tot cædibus fatigatus; non duabus manibus amissis victus; truncus ad postremum, veluti ad rabida fera, dentibus dimicaverit. ³Ducenta millia Persæ eo prælio, sive naufragio, amisere. Cecidit et ⁴Hippias, Tyrannus Atheniensis, auctor et concitor ejus belli, diis patriæ ultoribus pœnas repetentibus.

CAP. X. Interea et Darius, cum bellum instauraret, in ipso apparatu decedit, relictis multis filiis, et in regno, et antè ipso regnum susceptis. Ex his ⁵Artemenes maximus natu, ætatis privilegio, regnum sibi vindicabat; quod jus, et ordo nascendi, et natura ipsa gentibus [dedit]. Porro Xerxes controversiam non de ordine, sed de nascendi felicitate referebat. ⁶Namque *Artemenem primum quidem Dario sed privato provenisse: se regi primum natum. Fratres itaque suos, qui antè geniti essent,*

INTERPRETATIO.

^a Qui post infinitos hostes in prælio cæcos, cum reliquos, in fugam actos, usque ad naves inecutus fuisset.

^b Namque Artemenem procreatum à Dario quidem primum, sed dum privatus esset: se verò ab eo, dum rex esset.

NOTÆ.

¹ Hinc viros, inde pecudes, &c.] Persæ tamen mediam Græcorum aciem vicērunt, sed utròque Persarum cornu prostrato, Græci victores aggressi Persas superarunt. *Herod.*

² Cynægiri.] Dum summam puppim apprehendit, manu bipenni abscissa, cum cecidisse refert. *Herod.*

³ Ducenta millia.] Datis Persarum dux in acie periit cum sex millibus suis, ut in Græco Herodoti legitur; sed eos tantum intelligit, qui gladio, non eos qui aquâ perierant; ex Atheniensibus 190 tantum occisi sunt. Artaphernes Darii ex fratre nepos

cum aliis fugit. ⁴ Hippias.] Suidas tradit eum ex pugna elapsam in Lemnum fugisse, ibique captum oculis, affluente per illos sanguine miserè periisse.

⁵ Et hic Artemenes.] In duobus pecat Justinus. Primò, quod Artemenem nominet, qui ab Herod. Artabanes dicitur. Secundò, quod illam de regno contentionem post mortem Darii ortam, et Artaphernem illius fuisse judicem dicat: contra Herod. qui et vivente Dario natam, et ab eo direptam affirmat.

A.M.3562.
Ol. 72. 1.
Urb.C.261
Ant.C.490.

privatum patrimonium, quod eo tempore Darius habuisset, non regnum sibi vindicare posse: se esse, quem primum in regno jam rex pater sustulerit. Huc accedere, quod Artemnes non patre tantum, sed et matre privata adhuc fortunæ, avo quoque materno privato, procreatus sit: se verò et matre reginâ natum, et patrem non nisi regem vidisse; avum quoque maternum Cyrum se regem habuisse, non hæredem, sed conditorem tanti regni: si in æquo jure

A.M.3567. *utrumque fratrem pater reliquisset, materno tamen se jure et avito*
Ol. 74. 2. *vincere.* Hoc certamen concordî animo ad patrum suum Artaphernem, veluti ad domesticum judicem, deferunt: qui domi cognitâ causâ, Xerxem præposuit: adeoque fraterna contentio fuit, ut nec victor insultaverit, nec victus doluerit; ipsòque litis tempore invicem munera miserint; jucunda quoque inter se non solùm, sed credula convivia habuerint; judicium quoque ipsum sine arbitris, sine convictio fuerit. Tantò moderatius tum

A.M.3571. *fratres inter se regna maxima dividebant, quàm nunc exigua patrimonium patiuntur.* Igitur Xerxes bellum à patre ceptum adversus Græciam, quinquennium instruxit. Quod ubi primum didicit Demaratus, rex Lacedæmoniorum, qui apud Xerxem exulabat, amicior patriæ post fugam, quam regi post beneficia, ne inopinato bello opprimerentur, omnia in tabellis ligneis magistratibus perscribit, eademque cerâ superinducta delet: ne aut scriptura sine tegmine indicium daret, aut recens cera dolum proderet: fido deinde servo preferendas tradit, jussu magistratibus Spartanorum tradere. Quibus perlatis, Lacedæmone quæstioni res diu fuit, quod neque scriptum aliquid viderent, nec frustrâ missas suspicarentur, tantoque rem majorem, quanto sit occultior putabant. Hærentibus in conjecturâ viris, soror regis Leonidæ consilium scribentis invenit. Erasâ igitur cerâ, belli consilia deteguntur. Jam Xerxes septingenta millia de regno armaverat,

INTERPRETATIO.

a *Alter alterum exceperit convitiis, in quibus non tantum letè, sed etiam confidenter inter se egerint.*

NOTÆ.

1 *Sed et matre.*] Tres enim liberos ex Gobryæ filiâ privatus, quatuor ex Atossâ Cyri filiâ rex Darius suscepit.

2 *Præposuit.*] Illius consilii auctor fuit Demaratus Lacedæmonius qui et patriâ, et regno pulsus à Cleomene, Susa se receperat.

3 *Igitur Xerxes.*] Nomen Gentilium Persarum regibus fuit, Xerxes et Artaxerxes: post Xerxem enim Memoriosum omnes Artaxerxes dictos ait Diodorus; *Art* est additamentum honorificum, ut *Scachetiam* nunc apud Persas, quod magnum sonat ex *Heychio*.

4 *Bellum à patre, &c.*] Prius Ægyptios in patrem rebelles per Achemenem fratrem subegit.

5 *Septingenta.*] Xerxis copias maritimas, terrestres, Europæas et Asiaticas, adjectis servitiis, refert Herod. ascendisse ad quingentas et viginti tres myriades, et in super quinque millia: quod efficit 5235220, medio pars 2617610, erat militum, altera servitorum, nec eunuchi, nec mulieres hoc in numero continentur; sed alii aliter de hoc numero sentiunt; quorum sententias recensere longiûs esset.

et trecenta millia de auxiliis: ut non immeritò proditum sit, flumina ab exercitu ejus siccata Græciamque omnem vix capere exercitum ejus potuisse. Naves quoque mille ducentas numero habuisse dicitur. Huic tanto agmini dux defuit. Cæterum, si regem spectes; divitias, non ducem laudes: quarum tanta copia in regno ejus fuit, ut, cum flumina multitudine consumerentur, opes tamen regiæ superessent. Ipse autem primus in fugâ, postremus in prælio semper visus est; in periculis timidus; sicubi metus abesset, inflatus: denique autè experimentum belli, fiduciâ virium, veluti naturæ ipsius dominus, et montes in planum ducebat, et convexa vallium æquabat, et quædam maria pontibus sternebat, quædam ad navigationis commodum per compendium ducebat.

CAP. XI. Cujus introitus in Græciam quam terribilis, tam turpis ac fœdus discessus fuit. Nam cum Leonida rex Spartanorum cum quatuor millibus militum angustias Thermopylarum occupasset, Xerxes contemptu paucitatis, eos pugnam cape-
Leonida Persas ac Thermopyla vincit.
A.M.3574.
Ol. 75. 1.
Urb.C.272.
Ant.C.478.
pessere jubet, quorum cognati Marathoniâ pugna interfecti fuerant; qui dum ulcisci suos quærunt, principium cladis fuere: succedente deinde inutili turbâ, major cædes editur. Triduo ibi cum dolore et indignatione Persarum dimicatum: quartâ die, quum nuntiatum esset Leonidæ, à xx milibus hostium summum cacumen teneri, tunc hortatur socios recedant, et se ad meliora patriæ tempora reservent: sibi cum Spartanis fortunam experiendam; plura se patriæ quàm vitæ debere: cæteros ad præ-

INTERPRETATIO.

a *Isthmus effodiebat, commodior et brevior esset navigatio.*

NOTÆ.

1 *Flumina, &c.*] Echedorus enim fluvius illis potentibus defecit.

2 *Naves quoque, &c.*] Multi legunt decies centum millia, quod verum non videtur: Herod. et Diod. triremes numerant 1200, biremium verò tria millia addit Diod. Hippagogas 890, equis ductandis idoneas.

3 *Montes in planum.*] Montis Athos Isthmum effodi jussit: ea erat fossæ latitudo ut duæ triremes in eâ moveri facile possent.

4 *Maria Pontibus.*] Hellespontum ex Abydo Asiæ oppido, ad Sestum Europæ, qui septem stadiorum tractus est, ponte junxit; quin etiam Hellesponto trecenta verbera ideò infligi jussit, quod pontem evertisset. Nihil de Xerxis in Pythium crudelitatis habet Justinus.

5 *In Græciam.*] Per Thessaliam in-

gressus est: illius transitum, et exercitus ordinem pluribus narrat Herod. Quem consule.

6 *Thermopylarum.*] Angustia sunt montis Oetæ, quibus ex Phthiotide in Phocidem transitus est 25 pedum spatium, non procul à sinu Maliaco, ibi erant *ῥεγά λάρξα*, id est, calida lavacra, et murus quem Phocenses metu Thessalorum edificarant, et Dario adventante Græci renovarunt, et super murum, portæ visabantur, unde Thermopylae.

7 *Cognati.*] Medos illos fuisse testator Herod. quos veteris imperii gloria tumidos, deletos cupiebat Xerxes.

8 *Inutili turbâ.*] Lectissimos tamen misit, quos immortales vocant.

9 *Summum cacumen.*] Id consilii Xerxi dederat Epialtes Trachinius, ut Leonidæ copias à tergo aggrediretur.

sidia Græcia servandos. Audito regis imperio discessere cæteri, soli Lacedæmonii remanserunt. Initio hujus belli sciscitantibus Delphis oracula, responsum fuerat, aut regi Spartanorum, aut urbi cadendum. Et idcirco rex Leonida, cum in bellum proficisceretur, ita suos firmaverat, ut ire se parato ad moriendum animo scirent. Angustias propterea occupaverat, ut cum paucis aut majore gloriâ vinceret, aut minore damno reipublicæ caderet. Dimissis igitur sociis, hortatur Spartanos, *Meminerint, qualitercunque præliantibus, cadendum esse: caverent, ne fortius mansisse, quam dimicasse videantur; nec expectandum, ut ab hoste circumvenirentur, sed dum nox occasionem daret, securis et latis superveniendum: nusquam victores honestius, quam in castris hostium perituros.* Nihil erat difficile persuadere persuasis mori: statim arma capiunt; et sexcenti viri, castra quingentorum milium irrumpunt; statimque regis prætorium petunt, aut cum illo, aut si ipsi oppressi essent, in ipsius potissimum sede morituri. Tumultus totis castris oritur. Spartani, posteaquam regem non inveniunt, per omnia castra victores vagantur; cædunt, sternuntque omnia: ut qui sciant se pugnare non spe victoriæ, sed in mortis ultionem. Prælium à principio noctis, in majorem partem diei, tractum. Ad postremum non vi victi, sed vincendo fatigati, inter ingentes stratorum hostium catervas occiderunt. ^aXerxes ²duobus vulneribus terrestri prælio acceptis, experiri maris fortunam statuit.

Themistocles Persas navali prælio vincit.

CAP. XII. Sed Atheniensium dux ³Themistocles cum advertisset Ionas, propter quos bellum Persarum susceperant, in auxilium regis classe venisse; sollicitare eos in partes suas statuit. Et, cum colloquendi copiam non haberet, quo applicituri erant, symbolos proponi, et saxis proscribi curat: *Quæ vos, Iones, dementia tenet? quod facinus agitis? bellum inferre olim a conditoribus vestris, nuper etiam vindicibus, cogitatis? An idè*

INTERPRETATIO.

^a Xerxes, victus duobus præliis terrestribus, constituit tentare an maritimis certaminibus fortuna magis faveat.

NOTÆ.

1 *Occiderunt.*] Duos Xerxis fratres contra Leonidam pugnantes supra ejus cadaver procubuisse Herod. dicit; et cum Xerxes cor illius excidi jussisset, pilosum invenit: ita Plut.

2 *Duobus vulneribus.*] Bis victus, semel in montium angustis iterum noctu in castris.

3 *Themistocles.*] Omisit Justinus repetitas ad Artemisium, Eubææ insulæ promontorium, navales pugnas, in qui-

bus Græci Themistoclis et consilio et fortitudine victores extiterunt, unde in Salaminias fauces sese recepere: Themistocles adolescentiâ delicis et libidinibus infamis fuerat, sed postea patriæ column decusque extitit.

4 *Conditoribus vestris.*] Deucalionis filius Hellen tres habuit filios, Æolum, Dorum, et Xuthum, qui patris thesauros depeculatus, in Atticam profugit, ubi condita Tetrapoli, ex Creusâ fi-

mania vestra condidimus, ut essent qui nostra delerent? a quid si non hæc et Dario prius, et nunc Xerxi, belli causa nobiscum foret, quod vos rebellantes non destituimus? Quin vos in hæc nostra castra ex istâ obsidione transitis? b Aut si hoc parum tutum est, at vos commisso prælio ite cessim, inhibete remis, et à bello discedite. Ante navalis prælii congressionem miserat Xerxes quatuor milia armatorum ¹Delphos, ad templum ²Apollinis diripiendum: prorsus, quasi non cum Græcis tantum, sed et cum diis immortalibus bellum gereret: ^cquæ manus tota imbris et fulminibus deleta est; ut intelligeret, quam nullæ essent hominum adversus deos vires. Post hæc ³Thespias, et Plateas, et Athenas vacuas hominibus incendit: et quoniam ferro in homines non poterat, in ædificia igne grassatur. Namque Athenienses post pugnam Marathoniam præmonente Themistocle, victoriam illam de Persis, non finem, sed causam majoris belli fore, cœ naves fabricaverant. Adventante igitur Xerxe, consulentibus Delphis oraculum, responsum fuerat, *Salutem mures ligneis tuerentur.* Themistocles navium præsidium demonstratum ratus, persuadet omnibus Patriam *municipes esse, non mania; civitatemque non in ædificiis, sed in civibus positam: melius itaque salutem navibus, quam urbi commissuros: hujus sententiæ etiam dum auctorem esse.* Probato consilio, conjugés liberosque, cum pretiosissimis rebus additis insulis, relicta urbe, demandant:

A.M.3574.
Ol. 75. 1.
Urb.C.273.
Ant.C.487.

INTERPRETATIO.

^a Quid si et Darius antea et nunc Xerxes, idè tantum in nos bellum gesserunt, quod vos juximus, dum in Persas rebelles eratis?

^b Aut si hoc periculosum videtur, vos inito certamine recedite.

^c Qui omnes milites pluvio et fulminibus perierunt.

NOTÆ.

lios Achæum, et Ionem suscepit. Ion in Achaiâ remansit, ejusque nomine Egialenses, Iones dicti sunt; sed ab Achæis sedibus pulsi, primùm Athenas deindè ducibus Neleo et Androchio, Codri filiis, sese recepérunt in Asiam. Cujus partem Ioniam dixerunt, quæ Æolide, Lydiâ, Cariâ, et mari Ægeo, undique terminabatur, ubi olim Ephesus, Miletus, Colophon, &c. Mæander, Cayster, et Hermus fluvii Sarcham.

1 *Delphos.*] Urbs Phocidis in Achaiâ, ad Parnassum montem, Oraculo Apollinis clarissima, nunc Delpho. Templum erat supra specum, oppido mureque cinctum, aditu adeò difficili, ut exigua tantum semita pateret, qui culturi incederent. In medio templi

hiatus, erat, ex quo spiritus acer et vehemens vatem tripodis insistentem corripiebat, statis diebus, quibus fari liceret. Non eum quovis tempore sed certis diebus, ut Idibus vel Calendis, augescere vel deficere Luna, Oraculum consulere fas erat.

2 *Apollinis.*] Jovis et Latonæ filius fuit, et Dianæ frater, de quo infinitæ prope fabulæ.

3 *Thespias.*] Urbs Bæotici, in limite Phocidis, Heliconi monti vicina.

4 *Abditis insulis.*] Alii Træzenen, alii Egina, alii Salaminam missi sunt. Herod. Sed omnes humanitate victos à Træzenis dicit Plut. quorum sump- tibus Atheniensium pueri publicè instituti sunt.

ipsi naves armati conscendunt. Exemplum Atheniensium et aliarum urbes imitatae. Itaque cum adunata omnis sociorum classis, et intenta in bellum navale esset; angustiasque Salaminii freti, ne circumveniri à multitudine posset, occupassent; dissensio inter civitatum principes oritur: qui cum deserto bello ad sua tuenda delabi vellent, timens Themistocles, ne discessu sociorum vires minuerentur, per servum fidum Xerxi nuntiat, uno in loco eum contractam Graciam capere facillime posse. Quod si civitates, quae jam abire vellent, dissipentur; majore labore ei singulas consecutandas. Hoc dolo impellit regem signum pugnae dare. Graeci quoque adventu hostium occupati, praelium collatis viribus capessunt. Interea rex, velut spectator pugnae, cum parte navium in litore remanet. Artemisia autem regina Halicarnassi, quae in auxilium Xerxi venerat, inter primos duces bellum acerrime ciebat: Quippe ut in viro muliebrem timorem, ita in muliere virilem audaciam cerneret. Cum anceps praelium esset, Iones, juxta praeceptum Themistoclis, pugnae se paulatim subtrahere coeperunt; quorum defectio animos ceterorum fregit. Itaque circumspicientes fugam pellunt Persae, et mox praelio victi, in fugam vertuntur. In qua trepidatione multae captae naves, multae mersae; plures tamen non minus saevitiam regis, quam hostem timentes, domum dilabuntur.

A.M.3574.
Ol. 75. 1.
Urb C.273
Ant.C.478.

*Xerxes fu-
git. Mar-
donius ex
ercitui
præficitur.*

CAP. XIII. Hâc clade percussum, et dubium consilii Xerxem
 Mardonius aggreditur. *Hortatur in regnum abeat, ne quid se-*
ditionis moveat fama adversi belli, in majus, sicuti mos est, omnia
extollens : sibi ecc. millia armorum lecta ex omnibus copiis re-
linquat, quâ manu aut cum gloriâ ejus perdomiturum se Græciam,
aut si aliter eventus ferat, sine ejusdem infamia hostibus cessurum.

INTERPRETATIO.

a Cum quo exercitu, aut se Græciam subacturum cum laude, aut, si fortuna non
faueat, vincendum se ab hostibus, sine dedecore ejusdem Xerxis.

NOTÆ.

1 *Sociorum classis.*] *Triremibus* 378
constabat.

2 *Salaminii freti.*] Salamina, insula
Saronici sinûs, Peloponnesum inter
et Atticam, Æginæ proxima.

3 *Dissensio inter, &c.*] Quòd audiis-
sent Atticam à Xerxe devastatam.

4. *Artemisia*.] Carix regina, quæ Mausoli mariti cineres vino permixtos bibit, et splendidum illi erexit sepulchrum, unde Mausolea dicuntur.

5 *Hulicarnassi*.] Urbs Cariæ maritima, inter Jasum et Cnidum, propter sinum Ceramicum, Mausoleo nobilis, *Messy*.

6 *In muliere virilem, &c.]* Ideo Xerxes de suis dicebat apud Herod. *Viri quidem extiterunt mihi fame, fame autem viri.* Eam pro Gracis contra Persas pugnasē falso scribit Suidas.

7 *Pugnae se paulatim, &c.]* De Ionum fugā nihil habet Diod. sed cladis initium, et locorum angustiis, et ducis mortī tribuit.

8 *Mardonius*.] Cui Xerxes soror
nupserat, vir prudentiâ, fortitudine,
et rebus in Græcos sub Dario gestis,
clarissimus.

Probato consilio, Mardonio exercitus traditur: reliquas copias rex ipse reducere in regnum parat. Sed Græci, audita regis fugâ, consilium ineunt pontis, interrumpendi, quem ille ¹Abydo veluti victor maris fecerat; ut intercluso reditu, aut cum exercitu deleteretur; aut desperatione rerum, pacem victus petere cogeretur. Sed Themistocles ²timens, ne interclusi hostes desperationem in virtutem verterent, et iter, quod aliter non pateret, ferro patefacerent; *satis multos hostes in Græciâ remanere dicitans, nec augeri numerum retinendo oportere*; cùm vincere consilio cæteros non posset, eundem servum ad Xerxem mittit, certiorumque consilii facit; et occupare transitum maturatâ fugâ jubet. Ille percussus nuntio, tradit ducibus milites perducendos; ipse cum paucis Abydon contendit. Ubi cum solum pontem hibernis tempestatibus offendisset, piscatoriâ scaphâ ³repidus trajecit. Erat res spectaculo digna, et æstimatione sortis humanæ, rerum varietate mirandæ, in exiguo latentem videre navigio, quem paulò antè vix æquor omne capiebat; carentem etiam omni servorum ministerio, cujus exercitus, propter multitudinem, terris graves erant. Nec pedestribus copiis, quas ducibus assignaverat, felicius iter fuit; siquidem quotidiano labori (neque enim ulla est metuentibus quies) etiam fames accesserat. ⁴Multorum deinde dierum inopia contraxerat et pestem: tantaque fœditas morientium fuit, ut viæ cadaveribus implerentur, alitesque et bestię, illecebris sollicitatæ, exercitum sequerentur.

CAP. XIV. Interim Mardonius in Græciâ ⁴Olynthum ex-
pugnat. Athenienses quoque in spem pacis, amicitiamque re-
gis sollicitat, spondens incensâ eorum urbis etiam in majus re-
stitutionem. Posteaquâ nullo pretio libertatem videt his ve-
nalem, ⁵incensis quæ ædificare cœperant, copias in ⁶Bœotiam
transfert. Eò et Græcorum exercitus qui ⁷centum millium

*Mardonius
ad Plata-
eas et clas-
sis Persarum
in
Asiâ
Græcis
vincitur.*

INTERPRETATIO.

a Deinde pestis grassata est per exercitum, ob inopiam commeatuum per multos dies.

NOTÆ.

1 *Abydo.*] Urbs est Phrygiæ ad Bosphorum, nunc arx munitissima, una ex Dardanellis. *Aidos.*

2 *Timens, ne interclusi, &c.*] Contrarium consuluisse Themistoclem testatur Plutarchus.

3 *Trepidus trajecit.*] Pedestri itinere in Asiam cum reliquo exercitu pervenit, ex *Herod.* qui tamen ex aliorum sententia refert Xerxem navem Phœnissam conscendisse, Persasque plurimos, dum navis ob nimium pondus periclitaretur, in fluctus prosi-
liisse.

4 *Olynthum*.] Non in Græciâ, sed in Macedoniâ, inter Athon montem, et urbem Pallenen sita est. *Olintho*.

5 *Incensis quæ edificare, &c.*] E navibus enim egressi, domos per hyemem extruere cœperant.

6 *Bæotiam transfert.*] Ex unâ parte Atticæ, ex alterâ Thessaliæ finitima, mari Chalcidico alluitur, olim Aonia, nunc *Strumulipa*.

7 Centum millium.] *Ex Herod.* Fuerunt 38700 gravis armaturæ, 35000 levis armaturæ, et 34500 sociorum, Thespiensiumque 1800, quod 11 m

A.M.3573. fuit, sequutus est: ibique prælium commissum. Sed fortuna Ol. 75. 2. regis cum duce mutata non est. Nam victus Mardonius, veluti ex naufragio, cum paucis ²profugit. ³Castra referta regalis opulentia capta. Unde primum Græcos, diviso inter se auro Persico, divitiarum luxuria cepit. Eodem fortè die, quo Mardonii copiae deletæ sunt, etiam navali prælio in Asiâ, ⁴sub monte Mycale, adversus Persas dimicatum est. Ibi ante congressionem, cum classes ex adverso starent, fama ad utrumque exercitum venit, vicisse Græcos, et Mardonii copias occisione occidissee. Tantam famæ velocitatem fuisse, ut cum matutino tempore prælium in Bœotia commissum sit, meridianis horis in Asiam, per tot maria, et tantum spatii, tam brevi horarum momento, de victoria nuntiatum sit. Confecto bello, cum de præmiis civitatum ageretur, omnium iudicio, Atheniensium virtus cæteris prælata. Inter duces quoque ⁵Themistocles princeps, civitatum testimonio iudicatus, gloriam patriæ suæ auxit.

Athenien-
ses urbem
restaurant.

CAP. XV. Igitur Athenienses aucti et præmiis belli, et

NOTÆ.

riades efficit, hoc est 110000: Persarum verò erant 30 myriades: Dionysus verò ponit decem myriades, hoc est 100000, et Persarum 50 myriades, id est, 500000.

1 *Ibique prælium.*] Ad Plataeas, et Asopum fluvium, qui Thebæicam regionem à Plataica dividit.

2 *Profugit.*] Dum contra Pausaniam Lacedæmoniorum ducem, Persarum fortissimis stipatus, pugnat, occubuit, ex Herod. et Diodor. Quare non ipse fugit, sed reliquæ Persarum copiae, quarum pars duce Artabaso in Macedonia, pars Thebas se recepit, pars se inclusit in castris muro ligneo circumdatis; quibus tamen ab Atheniensibus et Lacedæmoniis expugnatis, omnes ad unum occisi sunt. Diod.

3 *Castra referta.*] Hæc pluribus Herodot. Pausanias, coquis et pistoribus Persis jussit, ut cœnam sibi, uti solerent Mardonio, instruerent: quod cum illi fecissent, ipse aureos lectos, mensas aureas, magnificentique cœnæ apparatus miratus, ministris imperavit suis, ut Laconicam pararent cœnam; convocatisque Græcorum ducebus, Videte, inquit, amentiam Medo-

rum ducis, qui cum talem vitam duceret, ad nos subigendos venit, qui tam miserè victitamus. Herod.

4 *Sub monte Mycale.*] Mons est Ioniz, pelago imminens, ad quem Leutichides Persas fortiter dimicantes superavit, Ionibus etiam contra Persas pugnantibus.

5 *Themistocles princeps.*] Cum Græci omnes in Isthmo ad aram convenissent, unusquisque primum calculum servavit sibi, alterum Themistocli tribuit: cumque paulò post ad Lacedæmonios legatus ludos Olympicos inviseret Themistocles, omnes ludis relictis, ad eum videndum se converterunt; sed vir tantus, qui patriæ suæ salutis fuerat, civibus ob nimiam potentiam suspectus, primum Argos, tum ad necem quæsitus, in Corcyram, deinde in Epirum, post in Asiam, denique ad Regem Artaxerxem fugit, à quo benignè habitus, Persarum exercitui præficitur; sed ne bellum inferret patriæ, epoto vel taurino sanguine, ut vult Diodorus, aut veneno, ut mavult Herodotus, seu potius morbo, annos natus 65. Magnesiz obiit.

gloriâ, urbem ex integro condere moliuntur. ^aCum mœnia Pausanias majora complexi fuissent, suspecti esse Lacedæmoniis cœpere, ^{proditionis damnatur.} rectè reputantibus, quibus ruina urbis tantum incrementi dedisset, quantum sit datura munita civitas. Mittunt ergo legatos, ^{Bellum inter Græcos et Persas.} qui monerent, ne munimenta hostibus, et receptacula futuri belli extruant. Themistocles, ut vidit spei urbis invideri, non existimans abruptè agendum, respondit legatis, ^{Cimon vincit Persas.} ituros Lacedæmonem, qui de eâ re pariter cum illis consulant. Sic dimissis Spartanis, hortatur suos, opus maturent. Dein ipse, interjecto tempore, in ^{A.M.3576.} legationem proficiscitur, et nunc in itinere infirmitate simulata, ^{Ol. 75. 3.} nunc tarditatem collegarum accusans, sine quibus agi jure nihil possit, diem de die proferendo, spatium consummado operi quærebatur; cum interim nuntiatur Spartanis, opus Athenis maturari; propter quod denuò legatos mittunt ad inspiciendam rem. Tum Themistocles per servum magistratibus scribit Atheniensium, ^{Urb.C.275} legatos vinciant, pignusque teneant, ne in se gravius consulatur. ^{Ant.C.476.} Adit deinde concionem Lacedæmoniorum: indicat permunitas Athenas esse, et posse jam illatum bellum non armis tantum, sed etiam muris sustinere: Si quid ob eam rem de se crudeliùs statuerent, legatos eorum in hoc pignus Athenis retentos. Gravier deinde castigat eos, Quod non virtute, sed imbecillitate sociorum, potentiam quærerent. Sic dimissus, veluti triumphatis Spartanis, à civibus excipitur. Post hæc Spartani, ne vires otio corrumperent, et ut bis illatum à Persis Græciæ bellum ulciscerentur, ultro fines eorum depopulantur. Ducem suo, sociorumque exercitui ^{A.M.3577.} deligunt Pausaniam, qui pro ducatu, regnum Græciæ affectans, ^{Ol. 75. 4.} proditiōis præmium cum Xerxe, nuptias filiæ ejus paciscitur. ^{Urb.C.276} Redditis captivis, ut fides regis aliquo beneficio obstringeretur. Scribit præterea Xerxi, quoscunque ad se nuntios misisset, interficeret: ne res loquacitate hominum proderetur. ^{Ant.C.475.} Sed dux Atheniensium ³Aristides, belli socius, collegæ conatibus ob-

INTERPRETATIO.

a Cum majus spatium membris circumdeditissent, Lacedæmoni eos suspectos habuérunt, rectè prævidentes quantum incrementum capturi essent ex munitionibus urbis, cum tantum ceperint ex illius ruina.

b Detineant legatos, serventque pignore, ne Lacedæmonii ipsum habeant severiùs.

d Sed Aristides Imperator Atheniensium, præfectus bello cum Pausania, detexit proditiōem, se opponendo illius conatibus, et disponendo omnia prudenter in bonum reipublicæ.

NOTÆ.

1 *Nunc tarditatem collegarum.*] Vult cum Diodorus, simul cum aliis legatis missum, omnesque unâ Spartæ sub custodia detentos, sed aliena sunt à Plut. et Thucydide, quem tamen sequitur.

2 *Deligunt Pausaniam.*] Cum viginti navibus ex Peloponneso, et 30 ex

Atticâ Persas à Cypro expulit, cepit Byzantium, multosque Persas Xerxis affines, quos dum remittit regi, illius filiam uxorem poposcit, Græciam in Xerxis potestatem se redacturum pollicitus.

3 *Aristides.*] Vir justitiæ et paupertatis amore clarissimus, quem The-

A.M.3581. viam eundo, simul et in rem sapienter consulendo, proditiōis
Ol. 76. 4. consilia discussit. Nec multò post, accusatus Pausanias ¹dam-
Urb.C.280 natur. Igitur Xerxes. cùm proditiōis dolum publicatum vide-
Ant.C.471. ret, ex integro bellum instituit. Græci quoque ducem constitu-
unt ²Cimonem Atheniensem, filium Miltiadis, quo duce apud
Marathonem pugnatum est, juvenem, cujus magnitudinem futu-
ram pietatis documenta prodiderunt. Quippe patrem ob cri-
men peculatûs in carcerem conjectum, ³ibique defunctum, tran-
slatis in se vinculis, ad sepulturam redemit. Nec in bello judi-
cium diligentium fefellit: siquidem non inferior virtutibus pa-
tris, Xerxem, ⁴terrestri navalique bello superatum, trepidum re-
cipere se in regnum coëgit.

A.M.3584.
Ol. 77. 3.
Urb.C.283
Ant.C.468.
A.M.3590.
Ol. 79. 1.
Urb.C.289
Ant.C.462.

INTERPRETATIO.

^a In carcere mortuum redemit, ut eum sepeliret, eâ lege, ut ipse in vinculis ma-
neret.

NOTÆ.

mistocles decem annorum exilio mul-
tavit; in eâ egestate obiit, ut vix tan-
tillum pecuniæ, quòd vespertilionibus
daretur, inventum sit.

¹ Damnatur.] Spartam revocatus,
ab Ephoris, quos pecuniâ corruerat,
semel atque iterum absolutus est:
sed detectâ cum flotis conspiratione,
et literis, quas ad Artabasum scripse-
rat, interceptis, damnatus, in Palladis
templo, quò fugerat, fame periit.

² Cimonem.] Miltiadis filium, qui
summa cum laude meruerat sub The-
mistocle.

³ Terrestri navalique bello.] Eionem
ad Strymonem sitam et Scyrum insu-
lam cepit, Dolopibus incolis in servi-
tutem abstractis; sed hæc aliter Plu-
tarchus, Diod. Thucyd. et Herod. nar-
rant: omnes Cariz et Lyciz urbes di-
ripuit; postea et Persarum classem
propè yprum, et pedestres copias
juxta Eurymedontem Pamphyliæ flu-
vium, mentito hostium habitu, peni-
tus delevit; deinde fœdus cum Persis
ictum est; sed hæc omnia non Xerxis,
sed Artaxerxis tempore gesta sunt,
Herod. Thucyd. Diod. Plutarch.

LIBER III.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Xerxis et Artabani præfecti perfidi tragicus interitus.
2. Bellorum inter Lacedæmonios et Athenienses origo. Spartæ Respublica, et Legislator.
3. Reges à Lycurgo Spartanis latæ, quomodo ratæ fiant et habeantur.
4. Bellum Messeniis illatum ob stupratas virgines: et spuriorum Spartanorum in Italiam migratio.
5. Messenii scelerum suorum luunt pœnas; et bellum instraurant, ac tandem superantur.

6. Tertium bellum Messenium; Peloponnesiacum item, in quo multæ eventuum variorum facies.
7. Pacis fœdus ruptum. Spartani premuntur Periclis virtute, cujus egregia in rempublicam merita describuntur. Iterum pax sancita et violata; unde bellum Siculum.

CAPUT I.

XERXES rex Persarum, terror antea gentium, bello in Xerxis et
Græciam infelicer gesto, etiam suis contemptui esse cepit. Artabanus
Quippe ¹Artabanus ²præfectus ejus, deficiente quotidie regis interitus.
majestate, in spem regni adductus, cum septem robustissimis A.M.3589.
filiis regiam ³vesperi ingreditur (nam amicitia jure semper illi Urb.C.288
patebat) ⁴trucidatoque rege, voto suo obsistentes filios ejus, dolo
aggreditur. Securior de Artaxerxe, puero admodum, fingit
regem à Dario, qui erat adolescens, quò maturiùs regno poti-
retur, occisum; impellit Artaxerxem parricidio parricidio
vindicare. Cùm ventum ad domum Darii esset, dormiens
inventus, quasi somnum fingeret, interficitur. Dein cùm ⁵unum
ex regis filiis sceleri suo superesse Artabanus videret, metueret
que de regno certamina principum, assumit in societatem con-
sili ⁶Bacabasum; qui præsentī statu contentus, rem prodit Ar-
taxerxi. ut pater ejus occisus; ut frater falsâ parricidii suspitione
oppressus; ut denique ipsi parentur insidia. His cognitis Ar-
taxerxes, verens Artabani numerum filiorum, in posterum diem
paratum esse armatum exercitum jubet, recogniturus et nume-
rum militum, et in armis industriam singulorum. Itaque cùm
inter cæteros et ipse Artabanus armatus assisteret, Rex simulat,
se ⁷breviorem lorica habere: jubet Artabanum secum com-
mutare: exuentem se ac nudatum gladio trajicit; tum et filios
ejus corripit jubet. Atque ita egregius adolescens, et cædam
patris, et necem fratris, et se ab insidiis Artabani vindicavit.

NOTÆ.

¹ Artabanus.] Hyrcanus qui Darium
à bello Græcis inferendo deteruerat.

² Præfectus ejus.] Persidi, dum
abesset Xerxes, præfuerat, et satelli-
tum regis tunc princeps erat, ex Diod.

³ Vespere ingreditur.] Introductus à
Mithridate, Eunuchus regis cubicula-
rio, et ejus affini. Diod.

⁴ Trucidatoque Rege.] Elianus ait
Xerxem à filio hoc à jugulatum.

⁵ Unum ex filiis.] Duo supererant,
scilicet Diod. Artaxerxes et Hystaspes,

qui ad temporis Bactrianorum Præ-
fectus aberat, ut testatur Herod.

⁶ Bacabasum.] De Bacabaso nihil
habet Diod. dicit enim occiso Dario
Artaxerxem ab Artabano stricto gla-
dio appetitum, sed vulneratum levi-
ter, Artabanum lethali inflicto vul-
nere peremisse.

⁷ Breviorem lorica.] Hoc non est
sine vero: qui enim fieri potest, ut
Artaxerxes, qui puer à Justino dicitur,
cum Artabano viro lorica munitus
verit.

*Spartæ
respublica,
et legisla-
tor.*

CAP. II. Dum hæc in Persis geruntur, interea Græciâ omnis; ducibus Lacedæmoniis et Atheniensibus, in duas divisa partes, ab externis bellis, velut in viscera sua, arma convertit. Fiunt igitur de uno populo duo corpora; et eorundem castrorum homines, in duos hostiles exercitus dividuntur. Hinc Lacedæmonii communia quondam civitatum auxilia ad vires suas trahebant: inde Athenienses, et vetustate gentis, et gestis rebus illustres, propriis viribus confidebant. Atque ita duo potentissimi Græciæ populi, institutis Solonis, et Lycurgi legibus pares, ex æmulatione virium in bellum ruebant. Namque ¹Lycurgus, cum fratri suo Polydectæ, Spartanorum regi, successisset, regnumque sibi vindicare potuisset, ²Charilao, filio ejus, qui natus posthumus fuerat, cum ³ad ætatem adultam pervenisset, regnum summâ fide restituit: ut intelligerent omnes, quanto plus apud bonos pietatis jura, quam omnes opes valerent. Medio igitur tempore dum infans convalescit, tutelamque ejus administrat, non habentibus Spartanis ⁴leges instituit, non inventionem earum magis, quam exemplo clarior: siquidem nihil lege ullâ in alios sanxit, cujus non ipse primus in se documenta daret. ⁵Populum in obsequia principum, principes ad justitiam imperiorum formavit. Parsimoniam omnibus suasit, existimans laborem militiæ, assiduâ frugalitatis consuetudine, faciliorem fore. Emi singula non pecuniâ, sed compensatione mercium jussit: auri argentique usum, velut omnium scelerum materiam sustulit.

*Leges à
Lycurgo
latæ.*

CAP. III. Administrationem reipublicæ per ordines divisit: Regibus potestatem bellorum, magistratibus judicia et annuas

INTERPRETATIO.

^a Docuit populum, quomodo principibus pareret; et principes quomodo imperarent aliis, justitiam administrando.

NOTÆ.

¹ Lycurgus.] Non Polybitæ, sed Polydecti frater fuit, et Eunomi filius ex secundâ Heraclidarum, id est, Proclidarum familiâ ex Plutarcho. Dorien- ses enim, cum Heraclidis, occupatâ Peloponneso, regna fundarunt duo, Lacedæmonium, et Corinthiacum: Lacedæmonem, pulsus Achæis et Orestidis, obtinuerunt Aristodemi filii Procles et Eurysthenes: à quibus duæ regnum in illa urbe familiæ propagatæ sunt; Eurysthemidarum, quæ præstantior fuit, et Proclidarum, cui secundæ principatûs illic tributæ sunt.

² Charilao.] Non Charilaum vocat Pausanias, sed Leobatum, Echestrati filium, ex primâ Heraclidarum familiâ.

³ Ad ætatem adultam.] Primum illius matri, ne fortum abigeret, persuasit; tum puerum ubi natus est, in solio regio collocavit licet à Spartiatis Rex electus fuisset: postea tamen suorum calumnias non ferens peregrinè profectus est, multisque peragratibus regionibus, in Græciam reversus, leges civibus suis constituit, auctorque fuit Iphito Eliensi, ut Olympicos ludos restauraret. Hæc fusius narrat Plutarcho.

⁴ Leges instituit.] Herod. et Pausanias referunt, multis persuasum fuisse, earum legum non Lycurgum, sed Minorem auctorem fuisse, easque à Cretensibus ad Spartanos per Lycurgum translatas.

successiones, senatui custodiam legum, populo sublegendi senatum, vel creandi quos vellet magistratus, potestatem permisit. Fundos omnium æqualiter inter omnes divisit, ut æquata patrimonium neminem potentiorum altero redderent. Convivari omnes publicè jussit, ne cujus divitiæ vel luxuria in occulto essent. ^aNihil eos somni in luxuriâ, sed in opere et laboribus agerent. ^bNihil eos somni quemquam cultiùs quàm alterum progredi, nec epulari opulentius, ne imitatio in luxuriam verteretur. Pueros puberes non in forum, sed in agrum deduci præcepit, ut primos annos non in luxuriâ, sed in opere et laboribus agerent. ^cVirgines sine dote nubere jussit, ut uxores eligerentur, non pecuniæ; severiusque matrimonia sua viri coërcerent, cum nullis doctis frænis tenerentur. Maximum honorem, non divitum et potentium, sed pro gradu ætatis senum esse voluit: nec sanè usquam terrarum locum ^dhonoratiorem senectus habet. ^eHæc quoniam primò, solutis antea moribus, dura videbat esse, auctorem eorum ^fApollinem Delphicum fingit, et inde se ea ex præcepto numinis detulisse: ut consuescendi tedium metus religionis vincat. Dein ut æternitatem legibus suis daret, jurejurando obligat civitatem, nihil eos de ejus legibus mutatuos priusquam reverteretur: et simulat se ad oraculum Delphicum proficisci, consulturum quid addendum mutandumque legibus videretur. Proficiscitur autem ^gCretam, ibique perpetuum exilium egit, abjicique in mare ossa sua moriens jussit, ne relatis Lacedæmonem, solutos se Spartani religione jurisjurandi in dissolvendis legibus arbitrarentur.

CAP. IV. His igitur moribus ita brevi civitas convaluit: ut *Belum Messeniæ cum primū.*

INTERPRETATIO.

^a Nec ad dormiendum lectis, nec ad pessendam conditis cibis uti eos jussit.

^b Qui has leges cernebat difficiles esse populo corrupto moribus.

^c Ut timor religionis violandæ faciat, ut sine tædio assuescant.

^d Ne reportatis Lacedæmonem ossibus putarent se liberat à juramento, ut leges violare possent.

NOTÆ.

¹ Virgines.] Duo præcipuè iis in legibus arguunt Aristoteles et Xenoph. primum quòd furta, modò calidè perfecta, in laude essent: alterum quòd illis ea probarentur adulteria, quorum maritus paranympus fieret.

² Honoratiorem senectus.] Idèd Juvenalis: Credebant hoc grande nefas, et morte piandum, Si juvenis vetulo non assuescerat, &c.

³ Apollinem.] Vix ingressus in templum, cum Pythia hæc inquit: Ad mea venisti præpinguia tecta Lycurge: et quæ habet Herod.

⁴ Æternitatem legibus.] Steterunt 700 annis, ex Livio: 500 ex Plutarcho.

⁵ Cretam.] Insula, quæ non multum à Peloponneso distat, Candie.

A.M.3310. cū Messeniis ¹propter stupratos virgines suas, in solenni ²Messeniorum sacrificio, bellum intulissent, gravissimā se execratione obstrinxerint, non prius quā ³Messeniam expugnassent, reversuros, tantū sibi vel de viribus suis, vel de fortunā spondentes. Quæ res initium dissentionis Græciæ et intestini belli causa et origo fuit. Itaque, cū ⁴contra præsumptionem suam annis decem in obsidione urbis tenerentur, et querelis uxorem post tam longam viduitatem revocarentur: veriti, ne hæc perseverantiā belli gravius sibi quā Messeniis nocerent: quippe illis quantum juventutis bello intercidat, mulierum fecunditate suppleri; sibi et belli damna assidua, et fecunditatem uxorum, absentibus viris, nullam esse: itaque legunt juvenes ex eo genere militum, qui post iusjurandum in supplementum venerant, quibus Spartam remissis promiscuos omnium fœminarum concubitus permisisse: maturiorum futuram conceptionem rati, si eam singulæ per plures viros experirentur. Ex his nati, ob notam materni pudoris, Partheniæ vocati, qui cū ad annos xxx. pervenissent, metu inopiæ (nulli enim pater existerat, cuius in patrimonium successio speraretur) ducem Palanthum assumunt, filium Arati, qui auctor Spartanis fuerat juventutis ad generandam sobolem domum remittendæ: ut sicuti dudum patrem ejus nascendi auctorem habuissent, sic ipsum spei ac dignitatis suæ haberent. Itaque nec salutatis matribus, è quarum adulterio infamiam collegisse videbantur, ad sedes inquirendas profiscuntur; diuque et per varios casus jactati, tandem in Italiam deferuntur, et occupatâ arce ⁵Tarentinorum, expugnatæ veteribus incolis, sedes ibi constituunt. Sed post annos plurimos dux eorum Phalanthus, per seditionem in exilium proturbatus, ⁶Brundisium se contulit, quo expulsi sedibus suis veteres

INTERPRETATIO.

a Quippe illis tot nasci pueros uxorem fecunditate, quot juvenes in bello pereant.

NOTÆ.

1 Propter stupratos virgines.] Non stuprum solum oblatum virginibus; sed etiam mors Teleclo Lacedæmoniorum regi à Messeniis illata et mutæ privatorum injuriæ, belli causæ fuerunt. *Authore Paus.*

2 Messeniorum.] Qui inter Elidem, Arcadiam et Laconiam, ad mare habitabant.

3 Messenia.] In orâ sinūs Messeniæ, ad ostia Balyri fluvii sita erat.

4 Contra præsumptionem.] Primum Messeniorum oppidum, in clivo positum, occuparunt, Amphiam; deinde prælio acerimo eos vicerunt: sed

Messenii relictis oppidis cæteris, munierunt Ithomen, et Rege Euphaë mortuo, Aristodemum, in regem electum, junctis secum Arcadibus, magnam Lacedæmoniis cladem intulit. *Paus.*

5 Tarentinorum.] Tarentum extrema urbs magnæ Græciæ, in Salentinorum confinio. *Taranto.* Eam urbem Cretenses, qui cum Theseo à Cnosso venerant, olim occuparunt, postea Japyges è Sicilia profugi, denique Partheni ex Lacedæmone.

6 Brundisium.] Urbs Salentinorum maritima, propè Tarentum, *Brindisi.*

res Tarentini concesserant. Hic moriens persuadet, ut ossa sua postremasque reliquias conterant, et tacite spargi in foro Tarentinorum curent: hoc enim modo recuperare illos patriam suam posse, Apollinem Delphis cecinisse. Illi arbitantes eum, in ultionem sui, civium fata prodidisse, præceptis parvè: sed oraculi diversa sententiâ fuerat: perpetuitatem enim urbis, non amissionem hoc facto promiserat. Ita ducis exulis consilio, et hostium ministerio, possessio Tarentina Partheniis in æternum fundata; ob cujus beneficii memoriam Phalantho divinos honores decrevere.

CAP. V. Interea Messenii, cū virtute non possent, per insidias ¹expugnantur. Dein, cū per annos lxxx gravia servitutis verbera, plerumque et vincula, cæteraque captivitatis mala perpessi essent, post longam penarum patientiam, ²bellum re-*A.M.3330.*
Ol. 14. 1.
Urb.C.29.
Ant.C.722.
Bellum
Messenia-
cum Secun-
dum.
A.M.3372.
Ol. 24. 3.
Urb.C.71.
Ant.C.680.
stant. Lacedæmonii quoque eò conspiratiūs ad arma concurrunt, quod adversus servos dimicaturi videbantur. Itaque cū hinc injuria, inde indignitas animos acueret, Lacedæmonii de belli eventu oraculo Delphis consulto, jubentur ducem belli ab Atheniensibus petere. Porro Athenienses, cū responsum cognovissent, in contemptum Spartanorum ³Tyrtaum poetam, claudum pede, misere: qui tribus præliis fusus, eò usque desperationis Spartanos adduxit, ut ad supplementum exercitus, ⁴servos suos manumitterent, hisque interfectorum matrimonia pollicerentur; ut non numero tantū amissorum civium, sed et dignitati succederent. Sed reges Lacedæmoniorum, ne contra fortunam pugnando, majora detrimenta civitati infligerent, reducere exercitum voluerunt; ni intervenisset Tyrtaeus, qui composita carmina exercitui pro concione recitavit; in quibushortamenta virtutis, damnorum solatia, belli consilia conscripserat. Itaque tantum ardorem militibus injecit, ut non de salute, sed de sepulturâ solliciti, ⁵tesseras, insculptis suis et patrum nominibus,

INTERPRETATIO.

a Alligarent dextero brachio tesseras in quibus et sui et parentum nomina inscripserunt, ut possent sepeliri cogniti per insculpta nomina, si omnes perirent in certamine infelici, et temporis diuturnitas deleret lineamenta vultuum.

NOTÆ.

1 Expugnantur.] Aristodemus desperatâ patriæ salute, quod Ithomen premerent Spartani, semetipsum jugulat ad filiz sepulchrum quam prius Apollinis jussu necaverat; quare Messenii deditionem fecerunt anno belli 20. Pars tamen Rhegium, Alcida dux, se contulit, ut narrat *Pausan.*

2 Bellum restaurant.] Consilio Aristomenis, viri heroica fortitudine præditi.

3 Tyrtaum.] Fuit Archiombroti filius, Lacon sive Milesius, Elegiarum conditor ad tibicen, ex *Shidd.* Mentis impositus habitus ab Atheniensibus, ex *Diog. Laert.* sapiens tamen à Platone dicitur.

4 Servos suos.] Servis è bello reversis libertatem donarunt, *Thucyd.*

dextro brachio deligarent; ut, si omnes adversum prælum consumpsisset, et temporis spatio confusa corporum lineamenta essent, ex indicio titulorum tradi sepulturæ possent. Cùm sic animatum reges exercitum viderent, curant rem hostibus nuntiari. Messeniis autem non timorem res, sed æmulationem mutuatam dedit. Itaque tantis animis concursus est, ut raro unquam cruentius prælum fuerit. Ad postremum tamen victoria Lacedæmoniorum fuit.

A.M.3386.
Ol. 62. 1
Urb.C.285
Ant.C.666.

*Bellum
Messenicum
tertium, et
Peloponnesiacum.*

A.M.3384.
Ol. 77. 3.
Urb.C.283
Ant.C.664.

CAP. VI. Interjecto tempore, tertium quoque bellum Messenii reparavere: in cuius auxilium Lacedæmonii, inter reliquos socios, etiam Athenienses adhibuere: quorum fidem cùm suspectam haberent, supervacaneos simulantes, à bello eosdem dimiserunt. Hanc rem Athenienses graviter ferentes, pecuniam quæ erat in stipendium Persici belli ab universâ Græciâ collatâ, à Delo Athenas transferunt, ne deficientibus à fide societatis Lacedæmoniis, prædæ ac rapinæ esset. Sed nec Lacedæmonii quiverere: qui, cùm Messeniorum bello occupati essent Peloponneses immittere, qui bellum Atheniensibus facerent. Parvæ tunc temporis classe in Ægyptum missâ, vires Atheniensibus erant: Itaque navali prælio dimicantes, facillè superantur. Interjecto deinde tempore, post reditum suorum aucti et classis et militum robore, prælum reparavere. Jam et Lacedæmonii, omissis Messeniis, adversus Athenienses arma verterant. Diu varia victoria fuit: ad postremum æquo Marte utrimque discessum. Inde

NOTÆ.

1 *Victoria, &c.*] Victi Messenii in Itam montem se recepérunt, ubi annos 11 restiterunt hostibus; sed expugnatâ tandem Itâ belli anno 14. Aristomenes, qui per id tempus stupenda ediderat, Rhodum, fugit: et Messenii in Siciliam navigârunt, ubi Zanclen ex patriæ nomine Messanam, dixerunt: Ita Pausan.

2 *Tertium quoque bellum.*] Ingens terræ motus Spartæ domos everterat, et Lacedæmoniorum viginti obtriverat millia: cùm Messenii et Ilotæ in Lacedæmonios progressi sunt; sed ab Archidamo rege, qui cum civibus reliquis acie instructâ ad hostem excipiendum paratus erat, repulsi. Hæc prima belli causa, ex Diod. et Thucyd.

3 *Dimiserunt.*] Quod eorum audaciam et fortitudinem vererentur.

4 *Graviter ferentes.*] Cimone in exilium ejecto, cum Argivis et Thessalibus fœdus inierunt.

5 *A Delo.*] Est insula maris Ægæi, prima inter Cycladas, ubi Græcorum ararium erat, Strabon.

6 *Peloponneses.*] Corinthios et Epidaurios, qui Atheniensibus idem erant, infensi, quod à Megarâ ad Nisæam usque, murum extruxissent. Thucyd.

7 *Classe in Ægyptum.*] Athenienses enim, duce Cimone, Ægypto favebant contra Artaxerxem; à cuius tamen ducibus Memphitide expulsi sunt.

8 *Superantur.*] Ad Halias propter Trazenen, navali prælio.

9 *Prælum reparavere.*] Corinthios vicerunt ad Cecryphalæam, quæ insula est ad plagam Peloponnesi occidentalem.

10 *Varia victoria fuit.*] Athenienses ad Tanagram à Lacedæmonio victi, agris in Bæotiâ devastatis, multisque captis urbibus Sicyonius, duce Pericle, superârunt, ex Thucyd. et Diod. et Ithome à Messeniis redditâ, ad tres annos à bello cessatum est, ita Plutarch. et Thucyd.

11 *Utrunque discessum.*] Fœdera quinque annalia inita sunt opera Cimonis reducis, qui paulo post victis Persis, dum Citium oppugnat in Cipro mortuus est, ex Plutarch.

revocati Lacedæmonii ad Messeniorum bellum, ne medium tempus otiosum Atheniensibus relinquerent, cum Thebanis paciscuntur, ut Bæotiorum imperium his restituerent, quod temporibus Persici belli amiserant, ut illi Atheniensium bella susceperent. Tantus furor Spartanorum erat, ut duobus bellis impliciti, suscipere tertium non recusarent, dummodo inimicis suis hostes acquirerent. Igitur Athenienses, adversus tantam tempestatem belli, duos duce deligunt, Periclem spectatæ virtutis virum, et Sophoclem scriptorum tragædiarum: qui diviso exercitu, et Spartanorum agros vastavérunt, et multas Achaïæ civitates Atheniensium imperio adjecérunt.

CAP. VII. His malis fracti Lacedæmonii, in annos xxx perigérunt pacem: sed tam longum otium inimicitiae non tolerarunt. Ita quinto decimo anno, rupto fœdere, cum contemptu deorum hominumque, fines Atticos populantur: et ne prædam potius, quàm pugnam expetisse viderentur, hostes ad prælum provocant. Sed Athenienses, consilio Periclis ducis, populationis injuriam differunt in tempus ultionis; supervacuum pugnam existimantes, cùm ulcisci hostem sine periculo possent. Deinde interjectis diebus, naves conscendunt, et nihil sentientibus Lacedæmoniis, totam Spartam, deprædantur, multoque plura auferunt, quàm amiserant. Prorsus ut in comparatione damnorum, longè pluris fuerit ultio, quàm injuria. Clara quidem hæc Periclis expeditio habita: sed multò clavior privati patrimonii contemptus fuit. Hujus agros, in populatione cæterorum, intactos, hostes reliquerant, sperantes acquirere se illi posse, aut periculum ex invidiâ, aut ex suspitione proditiōis

A.M.3623.
Ol. 87. 2.
Urb.C.322
Ant.C.429.

*Fœdus
eruptum.
Periclis
gesta. Bæ-
lum Sici-
um.*

INTERPRETATIO.

a Cum Thebanis pacta ineunt, eâ lege, ut illis redderent imperium in populos Bæotiæ; quo spoliati fuerant, dum bellum in Persas gereretur; modò illi bellum contra Athenienses susceperent.

b Sed non potuerunt propter odium mutuum tamdiu in otio vivere.

c Sed Athenienses, secuti sententiam Periclis ducis, expectant tempus, quo ulcisci possent injuriam acceptam in vastatione agrorum.

NOTÆ.

1 *Thebanis.*] Thebæ civitas erat Bæotiæ primaria, ad Ismenum fluvium condita.

2 *Suscipere tertium.*] Post bellum Samium et Corinthiacum, Peloponnesiacum ortum est, auctore Pericle; qui 7000 talentis expensis, quæ asportarat ex Delo, Alcibiadis nepotis consilium secutus, miscere omnia, quàm rationes reddere maluit.

3 *Periclem.*] Qui vastatâ Peloponneso à civibus idem mulctatus pecuniâ, quod belli auctor fuisset, dignitate deponitur; paulò post tamen restitutus, peste obit; et virtutibus, et rebus gestis clarissimus: ita Thucyd.

4 *Sophoclem.*] Qui Tragædias viginti tres supra centum exhibuit; cùmque præter spem vicisset, subito expiravit, ex Valerio.

incendium. Nequem enim in tam angustis terminis aliter durare tot sæculis tantus ignis potuisset, nisi humoris nutrimentis aleretur. Hinc igitur fabulæ ¹Scyllam et ²Charybdin peperere: hinc latratus auditi, hinc monstri credita simulachra, dum navigantes magnis vorticibus pelagi desidentis exterriti, latrare putant undas, quas sorbentis æstus vorago collidit. Eadem causa etiam Ætnæ montis perpetuos ignes facit. Nam ³aquarum ille concursus, raptum secum spiritum in imum fundum trahit, atque ibi suffocatum tamdiu tenet, donec per spiramenta terræ diffusus, nutrimenta ignis incendat. Jam ipsa Italiæ Siciliæque vicinitas, jam promontiorum altitudo ipsa ita similis est, ut quantum nunc admirationis, tantum antiquis terroris dederit; ⁴credentibus, coeuntibus in se promontoriis, ac rursùm discedentibus, solida intercipi absumique navigia. Neque hoc ab antiquis in dulcedinem fabulæ compositum, sed metu et admiratione transeuntium. Ea est enim procul insipientibus natura loci, ut sinum maris, non transitum putes: quò cum accesseris, discedere ac sejungi promontoria, quæ antea juncta fuerant, arbitrare.

Siciliæ nomina, incolæ, tyranni.

CAP. II. Siciliæ primò ⁴Trinacriæ nomen fuit; postea ⁵Sicania cognominata est. Hæc à principio patria ⁶Cyclopium fuit; quibus extinctis, ⁷Cocalus regnum insulæ occupavit; post quem ⁸Sin-

INTERPRETATIO.

^a Qui putabant naves integras dirumpi et perire, dum promontoria inter se jungerentur, et à se separarentur. Quod nunc fabulosum fuisse invenitur.

^b Tyranni occupaverunt supremam potestatem in civitatibus omnibus.

NOTÆ.

¹ Scyllam.] Scopulus est Brutiorum ad fretum Siculum, nautis infestus, nunc Scillo. Commenti sunt poëtæ Scyllam, quòd amore Glauci teneretur, à Circe, dum in fonte lavatur, mediâ corporis parte in caninos rictus commutatam; quod adeò exhorruit ut in vicinum fretum se dederit præcipitem: ubi in saxum conversa fingitur.

² Charybdin.] Mare Siciliæ vorticosum ex adverso Scyllæ, nunc à Pharo ibi excitatâ *Capo di Faro* dicitur. A Scorto infami voracitate nomen habet; quòd, cum boves Herculis rapuisset, à Jove ictum fulmine in mare præcipitatum esse poëtæ fabulantur.

³ Aquarum concursus.] Ab eâ parte, quâ fiat Eurys, Ætna speluncas habet plenas sulphuris ad mare deductas, quæ speluncæ, recipientes in se fluctus, ventum creant; à quo ignis ex

sulphure gignitur; idèò flante tantum Euro, fumum, vel favillas emittit Ætna: ita *Bembus* ex Strabone.

⁴ Trinacriæ.] Quòd in trianguli figuram disposita, tribus promontoriis quasi angulis terminetur, Peloro contra Italiam, Pachyno Græciam versùs, et Lilybxo versùs Africam, Cyclopium terram vocat Homerus; Pindarus Tricuspitem. Tricervicem Lycophron; Trinacriam, Dionys. et Suidas.

⁵ Sicania.] A Sicanis, qui in Siciliam venerunt ex Hispaniâ, ubi ad Sicaniæ fluvium, qui vel Sicoris est, vel Cinga, habitabant.

⁶ Cyclopium.] Quos Neptuni et Amphitrites filios, unicùmque habuisse mediâ in fronte oculum finxerunt Poëtæ.

⁷ Cocalus.] Qui Dædalum Minois iram fugientem hospitio suscepit.

gulæ civitates in tyrannorum imperium concesserunt, quorum nulla terra feracior fuit. Horum ex numero ¹Anaxilaus justitiâ cum cæterorum crudelitate certabat; cujus moderationis haud mediocrem fructum tulit: Quippe decedens cum filios parvulos reliquisset, tutelamque eorum ²Micalo, spectatæ fidei servo commisisset: tantus amor memoriæ ejus apud omnes fuit, ut ³parere servo, quàm deserere regis filios mallent; principesque civitatis obliiti dignitatis suæ, regni majestatem administrari per servum paterentur. Imperium Siciliæ etiam Carthaginenses tentavere, diùque variâ victoriâ cum tyrannis dimicatum. Ad postremum ⁴amisso Amilcare imperatore cum exercitu, aliquantisper quievère victi.

CAP. III. Medio tempore cum Rhegini discordiâ laborarent, civitasque per dissentionem divisa in duas partes esset; veterani ex alterâ parte ⁵ab Himerâ in auxilium vocati, pulsâ civitate, contra quos implorati fuerant; et mox cæsis, quibus tulerant auxilium, urbem cum conjugibus et liberis sociorum occupavere; ausi facinus nulli tyranno comparandum; quippe ut Rheginis melius fuerit vinci quàm vicisse. Nam sive victoribus captivitatis jure servissent, sive amissâ patriâ exulare necesse habuissent; non tamen, inter aras et patrios lares trucidati, crudelissimis tyrannis patriam cum conjugibus ac liberis prædam reliquissent. ⁶Catinenses quoque cum ⁷Syracusanos graves paterentur, diffisi viribus suis, auxilium ab Atheniensibus petivère: qui, seu studio majoris imperii, quo Asiam Græciamque penitus occuparent, seu metu factæ pridem à Syracusanis classis, ne Lacedæmoniis illæ vires accederent; Lamponium ducem cum classe in Siciliam misere, ut sub specie ⁸ferendi Catinien-

*A.M. 3574.
Ol. 75. 1.
Urb. C. 273
Ant. C. 478.*

Rhegini ab Himerâ oppræssi. Belthum Siculum.

INTERPRETATIO.

^a Cum viderent Syracusanos sibi molestos esse.

NOTÆ.

¹ Anaxilaus.] Rheginorum in Brutis tyrannus fuit.

² Micalo.] Micythum vocant Herod. et Strabo.

³ Cum tyrannis.] Hippocrate, Gelone et Hierone fratribus.

⁴ Amisso Amilcare.] Incitati à Xerxe ad Siciliam invadendum Carthaginenses, Amilcarem magno cum exercitu miserant; sed Gelo, interceptis literis, quibus Selinuntii se cum copiis affuturos spondebant Amilcari, naves copias misit, quæ tanquam sociæ in castra admissæ, Amilcare, qui tum sacrificabat, obruncato, naves incendèrunt; dum ipse terrestri pralio Pannonos aggreditur; qui auditâ imperato-

ris morte tantâ strage cæsi sunt, ut quindecim eorum millia occubuerint.

⁵ Ab Himerâ.] Urbs Siciliæ ad ostia Himeræ fluvii, à Zancleis condita, postea eversa ab Annibale.

⁶ Catinenses.] Catana urbs Siciliæ, extracta à Chalcidensibus prope radices, Ætnæ montis ad Amenem fluvium.

⁷ Syracusanos.] Civitas erat amplissima in orâ maris ad Ortum inter Catanam et Pachynum promontorium, Saragosa.

⁸ Ferendi Catiniensibus, &c.] Non Catiniensibus, sed Leontinis contra Syracusanos eos in auxilium venisse tradit Thucyd.

sibus auxilii, tentarent Siciliæ imperium. Et quoniam prima initia, frequenter cæsis hostibus, prospera fuerant; majore denud classe, et robustiore exercitu, Lachete et Chariade ducibus, Siciliam petivère: sed Catinienses, sive metu Atheniensium, sive tædio belli, pacem cum Syracusanis, remissis Atheniensium auxiliis, fecerunt.

*Bellum in
Siciliam
transfer-
tur.*

CAP. IV. Interjecto deinde tempore, cum fides pacis à Syracusanis non servaretur, ¹denud legatos Athenas mittunt, qui sordidâ veste, capillo barbâque promissis, et ²omni squaloris habitu ad misericordiam commovendam acquisito, concionem deformes adeunt: adduntur precibus lacrymæ, et ita misericordem populum supplices movent, ut damnarentur duces, qui ab his auxilia deduxerant. Igitur ³classis ingens decernitur: creantur nuces Nicias, et ⁴Alcibiades, et Lamachus; tantisque viribus Sicilia repetitur, ut ipsis terrori essent in quorum auxilia mittebantur. Brevi post tempore, ⁵revocato ad reatum Alcibiade, duo prælia pedestria secunda Nicias et Lamachus faciunt: munitionibus deinde circumdatis, hostes etiam marinis commeatibus in urbe clausos intercludunt. Quibus rebus fracti ⁶Syracusani, auxilium à Lacedæmoniis petivèrunt. ⁷Ab his mittitur Gylippus solus, ⁸sed in quo instar omnium auxiliorum erat. Is audito in itinere belli jam inclinato statu, auxiliis partim in Græciâ, partim in Siciliâ contractis, opportuna bello loca occupat. Duobus deinde præliis victus, congressus tertio, occiso Lamacho, et hostes in fugam compulsi, et socios obsidione liberavit. Sed cum Athenienses à bello terrestri in navale se transtulissent, Gylippus classem Lacedæmone cum auxiliis arcessit: quo cognito, et ipsi Athenienses in locum

A.M.3639.
Ol. 91. 2.
Urb.C.338
Ant.C.413.

INTERPRETATIO.

^a Induti vestitu omnino aqualido et ^b Sed qui ob virtutem præstabat omnino ad misericordiam excitandam. ^c Nibus auxilii.

NOTÆ.

¹ Denud legatos.] Non pro Catiniensibus classem tunc missam affirmant Thucyd. et Diod. sed pro Ægesthæis, qui victi à Selinuntis auxilium petierant.

² Classis ingens decernitur.] Auctore Alcibiade, sed invito Niciâ. Triremes erant armatæ centum quinquaginta, militum septem millia ex Diod. Veloces erant sexaginta; quadraginta, quæ militem gravis armaturæ viderent; peditum quatuor millia, equites trecenti, ex Thucyd.

³ Alcibiades.] Clinix filius, Socratis et amicus et discipulus, qui Atheniensibus omnibus tum corporis, tum ani-

mi dotibus ita præstabat, ut nihil eo vel in virtutibus, vel in vitiis excellentius fuerit.

⁴ Revocato ad reatum.] Postulatus erat et affectatus tyrannidis, quod multos sibi liberalitate devinxisset, et sacrilegii, quod in domo suâ mysteria Cereris celebrasse dicebatur: sed dum Athenas redire simulat, primum Thucyd. tum Elidem, denique Lacedæmonem petiit.

⁵ Syracusani.] Qui Selinuntis contra Athenienses auxilia ferebant.

⁶ Ab his mittitur.] Et auxilii mittendi, et Atticam invadendi Lacedæmoniis auctor fuit Alcibiades.

amissi ducis Demosthenem et Eurymedonta, ¹cum supplemento copiarum mittunt: ²Peloponnessii quoque, communi civitatum decreto, ingentia Syracusanis auxilia misère; et quasi Græciæ bellum in Siciliam translatum esset, ita ex utràque parte summis viribus dimicabatur.

CAP. V. ³Primâ igitur congressione navalis certaminis, Athenienses vincuntur. Castra quoque cum omni publicâ ac privatâ pecuniâ amittunt. Super hæc mala, cum etiam terrestri prælio victi essent, tunc Demosthenes censere cepit, *ut abirent Siciliâ, dum res, quamvis afflictâ, nondum tamen perditâ forent:* ⁴neque in bello male auspicato amplius perseverandum esse; ⁵domi graviora, et forsitan infeliciora bella, in quæ servare hos urbis apparatus oporteat. Nicias, seu pudore malè actæ rei, seu metu destitutæ spei civium, seu impellente fato, manere contendit. Reparatur igitur navale bellum, et animi à prioris fortunæ procellâ ad spem certaminis revocantur: sed incitiâ ducum, qui inter angustias maris tuentes se, Syracusanos aggressi fuerant, facilè vincuntur. Eurymedon dux, in primâ acie fortissimè dimicans, primus cadit: triginta naves, quibus præfuerat, incenduntur. Demosthenes et Nicias, et ipsi victi, exercitum ⁶in terram deponunt, tutiorem fugam rati itinere terrestri. Ab his relictas centum triginta naves Gylippus invasit; ipsos deinde insequitur; fugientes ⁷partim capit, partim cædit. Demosthenes, amisso exercitu, à captivitate gladio et voluntariâ morte se vindicat. ⁸Nicias autem, ne Demosthenis quidem exemplo, ⁹ut sibi consuleret, admonitus, cladem suorum auxit ¹⁰dedecore captivitatis.

INTERPRETATIO.

^a Ut consuleret suâ gloriæ, se occidendo.

NOTÆ.

¹ Cum supplemento.] Septuaginta tres naves, et quinque millia militum gravis armaturæ numerat Thucyd.

² Peloponnessii.] Præcipuè Corinthii Atheniensibus insensissimi.

³ Primâ igitur congressione.] Bis, ex Thucyd. Navali prælio certatum est magnâ utrimque audaciâ, sed semel atque iterum victi Athenienses.

⁴ In terram deponunt.] Auctor erat ut fugâ reparatis navibus sibi consulerent, quod ducibus probabatur; sed, cum milites nullam in navibus spem, vel victoriæ, vel salutis haberent, pedestri itinere fugere maluérunt, partem unam exercitus Nicias, alteram Demosthenes ducibat.

⁵ Partim capit.] Demosthenes hos-

tibus, quibus resistere non valebat, se dedit.

⁶ Nicias.] Cum illius copias ad flumen Asinarum assequuti hostes, telis undique obruerunt, ipse, labore siti-que confectus, deditionem fecit Gylippo. Thucyd.

⁷ Dedecore captivitatis.] Una cum Demosthene, jussu Syracusanorum, occisus est, invito Gylippo, ut narrat Thucyd. Affirmat tamen Diod. Gylippum populo auctorem fuisse, ut supplicium de Niciâ et Demosthene sumerent. Hunc finem habuit bellum Siculum anno tertio; Peloponnesiaci 19. ex quo tempore Atheniensium fortuna inclinare cepit.

*Gylippus
duces Athe-
niensium
vincit.*
A.M.3641.
Ol. 91. 4.
Urb.C.340
Ant.C.411.

LIBER V.

BREVIARUM CAPITUM.

1. Alcibiades, Siculi belli concitor, in exilium conjectus, Lacedæmonios ad bellum Atheniensibus inferendum impellit. Huic bello Darius, rex Persarum, accedit socios Lacedæmoniis.
2. Alcibiadis res gestæ in patriam. Lacedæmoniis suspectus, negotium illis facessit Tissafernis operâ.
3. Alcibiades statum reipublicæ mutat, deinde classe instructâ, in bellum pergit adversus Lacedæmonios.
4. Navalis pugna, et præclara de Lacedæmoniis victis ab Alcibiade reportata victoria. Is desideratus civibus suis Athenas reversus summâ cam omnium latitiâ excipitur.
5. Lacedæmonii Persarum freti auxilio, exercitum Atheniensium, in Asiâ sparsum opprimunt. Alcibiades ob rem malè gestam, veritus populi impetum, denuò in voluntarium exilium proficiscitur.
6. Conon, Alcibiadis successor, invalidos et novos milites nactus, infeliciter rem gerit, et navali prælio superatus, concedit ad Evagoram.
7. Atheniensium tot cladibus fractorum pusillanimitas.
8. Lacedæmonii victores urbe Athenarum deditione potiuntur: Lysander statum reipublicæ mutat: inde xxx tyranni, et cædes Alcibiadis.
9. Thermamenes, tyrannorum unus, vir moderatus, à collegis trucidatur. Thrasybulus rempublicam collapsam restituit, et prælio commisso, xxx tyrannorum sævissimos, Critiam, et Hippolochum, mactat.
10. Thrasybulus populares fugientes placidè revocat: superstites tyrannos urbe pellit; qui, dum bellum reparare student, comprehensi trucidantur, discordiarum oblivione inter cives sanctitâ.
11. Darii mors, inter cujus filios, Artaxerxem et Cyrum, lis de regno, quâ prius in occultum, deinde verò in apertum bellum erumpente, Artaxerxes demum, fratre occiso, et victoriâ de regno potitur.

CAPUT I.

DUM Athenienses in Siciliâ bellum per biennium cupi-
Alcibiades
exul per
Lacedæmo-
nios bellum
infert pa-
trie.
A.M.3641.
Ol. 91. 4.
Urb.C.340
Ant.C.411.

INTERPRETATIO.

a Accusatur manifestasse mysteria
initiorum dicatu Cereri, ob nullam rem
magis commendanda quàm ob Silentium.

b Auduit se execratum per cerentia
nias omnium Sacerdotum.

NOTE.

1 *Mysteria Cereris.*] Habuerat in propria domo sodalium cœtum, quæ alii præcones, alii tædarum ministri, alii discipulorum officio fungerentur, dum ipse, velut sacrorum antistes, mysteria doceret. It *Plutarch.*
 2 *Silentio solennia.*] Quæ vulgare nefas erat, ne deæ cultus minueretur. Ideò Ovidius:

Quis Cereris ritus audet vulgare profanis

3 *Elidem*] Peloponnesi regionem inter Arcadiam, Achaim, et Messeniam; nunc ab urbe primariâ *Delvæ* dicitur.

4 *Sacerdotum religiones.*] Ministri omnium sacrorum jussu populi eum devoverunt, ex *Plutarcho*, licet probus meminerit, tantum Eumolpidarum, qui Sacerdotes erant Cereris, ab Eumolpo sic nominati, qui Thrax vel Ægyptius, ex *Diod.* Neptuni filius fuit, ex *Pausanid.* Musæi Poëtæ, ex *Suidâ.* Orphei, ex *aliis.*

5 *Devotum.*] Devotionis exemplum in pilâ lapideâ incisum, et in publico positum esse affirmat *Probus.*

6 *Darius.*] Artaxerxis nothus erat, qui interfecto Sogdiano, a quo Xerxes, Artaxerxis filius, necatus fuerat, regnum invasit.

*Alcibiadis
res gestæ
in patriam
Ad Persas
fugit.*

CAP. II. Alcibiades quoque motum adversus patriam bellum, non gregarii militis operâ, sed imperitoriis virtutibus adjuvat. Quippè, acceptis quinque navibus, in Asiam contendit, et tributarias Atheniensium civitates, auctoritate nominis sui, ad defectionem compellit. Sciebant enim domi clarum, nec exilio videbant factum minorem, nec tam ablatum Atheniensibus ducem, quàm Lacedæmoniiis traditum; ¹partaque cum amissis imperia pensabant. Sed apud Lacedæmonios virtus Alcibiadis plus invidiæ quàm gratiæ contraxit. Itaque cum principes, velut æmulum gloriæ suæ, interficiendum insidiis mandassent, cognitâ re, Alcibiades ²per uxorem Agidis regis, quam adulterio cognoverat, ad Tissafernem, præfectum Darii regis, profugit; cui se celeriter officio, comitate et obsequendi gratiâ insinuavit. Erat enim et ætatis flore, et formæ veneratione, nec minus eloquentiâ, etiam inter Athenienses insignis: sed in conciliandis amicitiarum studiis, quàm in retinendis vir melior: quia ³morum vitia sub umbrâ eloquentiæ primò latebant. Igitur persuadet Tissaferni, ne tanta stipendia classi Lacedæmoniorum præberet. Vocandos enim in portionem muneris Ionios, quorum pro libertate, cum tributa Atheniensibus penderent, bellum susceptum sit. Sed nec auxiliis nimis enixè Lacedæmonios juvandos; Quippe memorem esse debere, alienam se victoriam, non suam instruere: ⁴et eatenus bellum sustinendum, ne inopiâ deseratur. Nam regem Persarum, dissentientibus Græcis, arbitrum pacis ac belli fore: et quos suis non possit, ipsorum armis victurum; perfecto autem bello statim ei cum victoribus dimicandum. Domesticis itaque bellis Græciam obtinendam, ne extrenis vacet; exæquantque vires partium, et inferiores auxilio levandos. Non enim quieturos post hanc victoriam Spartanos, qui vindictæ se libertatis Græciæ professi sint. Grata oratio Tissaferni fuit. Itaque commeatus malignè præbere; classem regiam non totammittere; ne aut victoriam totam daret, aut necessitatem deponendi belli imponeret.

A.M.3642.
Ol. 92. 1.
Urb.C.341
Ant.C.410.

*Ionas, ex
MSS.*

CAP. III. Interea Alcibiades hanc ⁴operam civibus vendi-

INTERPRETATIO.

^a Comparabant acquisitam nuper potestatem imperandi, cum eâ quam amiserat.

^b Et bellum eâ ratione gerendum, ut defectu pecuniæ omittatur.
^c Exerendam, ex MSS.

NOTÆ.

¹ Tributarias.] Non in Græciâ tantum, sed etiam in Asiâ Milesios, et Ionios ferè omnes ab Atheniensibus avertit.

² Per Uxorem Agidia.] Agis enim ut violatæ Timæ uxoris injuriam ulcisceretur, Astiocho navarcho jussit.

rat, ut Alcibiadem occideret.
³ Morum vitia.] Libidinibus erat maximè deditus.
⁴ Operam civibus.] Qui in Samo habitabant, à quibus paulò post ad Athenienses eâ, de re per Pisandrum scriptum est.

tabat: ad quem cum legati Atheniensium venissent, pollicetur his amicitiam regis, si respublica à populo translata ad senatum foret: sperans, ut aut, concordante civitate, dux belli ab omnibus legeretur; aut, discordiâ inter ordines factâ, ab alterâ parte in auxilium vocaretur. Sed Atheniensibus, imminente periculo belli, major salutis quàm dignitatis cura fuit. Itaque, ¹permittente populo, imperium ²ad Senatum transfertur. Qui cum, insitâ genti superbiâ, ³crudeliter in plebem consuleret, singulis tyrannidis sibi impotentiam vindicantibus, ab exercitu Alcibiades ⁴exul revocatur, duxque classi constituitur. Statim igitur Athenas mittit, ex continenti se cum exercitu venturum, recepturumque à quadringentis jura populi, nî ipsi redderent. Hâc denuntiatione optimates territi, primò urbem prodere Lacedæmoniiis tentavere: dein, cum id nequissent, in exilium profecti sunt. Igitur Alcibiades, intestino malo patriâ liberatâ, summâ curâ classem instruit: atque ita in bellum adversus Lacedæmonios pergit.

CAP. IV. Jam Sesto Mindarus et Pharnabazus, Lacedæmoniorum duces, instructis navibus expectabant. Prælio commissi, ⁵victoria penes Athenienses fuit. In eo bello major pars exercitus, et omnes fermè hostium duces cæsi: naves LXXX captæ. Interjectis quoque diebus, cum bellum Lacedæmonii à mari puerum. in terram transtulissent, iteratò vincuntur. His malis fracti, ⁶pacem petiere: Quam ne acciperent, operâ eorum effectum est, quibus ea res quæstum præstabat. Interea et Syracusanorum auxilia, illatum ⁷à Carthaginiensibus Siciliæ bellum

*Alcibiades
bellum in
Lacedæmo-
nios gerit.*

A.M.3643.
Ol. 92. 2.
Urb.C.342
Ant.C.409.

*Victor Alcibiades
summâ cunctis
letitiâ Atheniensium
recipitur.*
A.M.3644.
Ol. 92. 3.
Urb.C.343.
Ant.C.408.

INTERPRETATIO.

^a Tractaret populum crudeliter, dum singuli usurpavent sibi auctoritatem et injuriam tyranni.

NOTÆ.

¹ Permittente populo.] Phrynicus, dux militum, Alcibiadis consilia prævidens, restitit, quare è dignitate à Pisandro dejectus est, et paulò post ab Hermione quodam interfectus, ut habent Plutarch. et Thucyd.

² Ad Senatum.] Opera Pisandri, Antiphonis, et Theramenis, auctoritas omnis ad 400 viros delata est; qui, quoties illis videretur, quinque civium millia congregarent.

³ Exul revocatur.] Postquam milites in Samo contra quadringentos conjurassent, Thrasybuli et Thrasylli industria illuc vocatus est Alcibiades, qui concione ad exercitum habitâ, dux ab eo receptus est. hæc Thucyd.

⁴ Jam Mindarus.] Anno superiore Thrasybulus dum Alcibiades cum Tissaferne ad Aspendum ageret, hos-

tium classem vicerat. Thucyd.

⁵ Victoria penes, &c.] Dum utrumque pugnaretur acriter, cum 18 navibus è Samo supervenit Alcibiades, qui, Atheniensibus junctus, fugavit hostes, captasque naves 38 Sestunæ deduxit, et paulò post cum Theramene et Thrasybulo ita hostes circumvenit, ut, occiso eorum duce Mindaro, terrestri navaliq; prælio victor, omnibus eorum navibus potitus sit: hæc multis Thucyd. Diodor. et Plutarch.

⁶ Pacem petiere.] Diodorum sequutus est Justinus; nihil enim habent eâ de re Xenophon et Plutarch.

⁷ A Carthaginiensibus.] Hannibal, cum centum millibus militum, Selinuntem, et Hymeram funditus erexit, ut narrant Diad. et Xenoph.

domum revocavit: quibus rebus destitutis Lacedæmoniis, Alcibiades cum classe victrici Asiam vastat; multis locis prælia facit: ubique victor recipit civitates quæ defecerant: ¹nonnullas capit, et imperio Atheniensium adjicit: atque ita priscâ navali gloriâ vindicata, adjecta etiam ²laude terrestris belli, desideratus civibus suis Athenas revertitur. His omnibus præliis ducentæ naves hostium et præda ingens capta. Ad hunc redeuntis exercitus triumphum, effusa omnis ³multitudo obviam procedit: et universos quidem milites præcipuè tamen Alcibiadem mirantur: in hunc oculos civitas universa, in hunc suspensa ora convertit: hunc quasi de cælo missum, et ut ipsam Victoriam contuentur: laudant quæ pro patriâ, nec minùs admirantur quæ exul contrâ gesserit, excusantes ipsi, iratum provocatumque fecisse. ⁴Enim verò tantum in uno viro fuisse momenti, ut maximi imperii subversi, et rursùm recepti, auctor esset; et unde stetisset, eò se victoria transferret: fieretque cum eò mira quædam fortunæ inclinatio. Igitur omnibus non humanis tantum verùm et divinis eum honoribus onerant: certant secum ipsi, utrum contumeliosius eum expulerint, an revocaverint honoratius. Ipsos illi deos gratulantes tulere obviam, quorum execrationibus erat devotus. Et cui paulò antè omnem humanam opem interdixerant, eum, si queant, in cælo posuisse cupiunt. ⁵Expleant ⁶contumelias honoribus, detrimenta muneribus, ⁷execrationes precibus. Non Siciliæ illis adversa pugna in ora est, sed Græciæ victoria: non classes per illum amissæ, sed acquisitæ: nec Syracusarum, sed Ioniæ, ⁸Hellespontique meminérunt. Sic Alcibiades nunquam mediocribus, nec in offensa, nec in favore, studiis suorum exceptus est.

Alcibiades à Lysandro. CAP. V. Dum hæc aguntur à Lacedæmoniis, ⁹Lysander classi belloque præficitur, et in locum Tissafernis, Darius, rex

INTERPRETATIO.

^a Num unum hominem tantum pondus et potestatem habuisse, ut et maximum imperium everterit, et deinde restituerit, et illi referrent victoriam, pro quibus ille pugnaret.

NOTÆ.

¹ Nonnullus capit.] Chalcedonem et Byzantium.

² Laude terrestris.] Quia exposito ad Chalcedonem in terram equitatu, hostes fuderat, et Chalcedonensium opes à Thracibus vi extorserat. *Xenoph. et Plutarch.*

³ Multitudo.] Tanti in eum amor erat populi, ut eum principem seu tyrannum habere cuperet, et *Plutarch. et Diodor.*

⁴ Contumelias.] Coronis aureis cinctus est, pilæ in mare projectæ. *Diodor.*

⁵ Execrationes.] Sanctitum tant, ut Eumolpidæ preces deprecarentur, ait *Plutarchus.*

⁶ Hellesponti.] Angustia maris inter Abydum Phrygiæ, et Sestum Thraciæ civitatem.

⁷ Lysander.] Aristocletis filius, non quidem è stirpe regiâ, sed ex Heraclidarum genere.

Persarum, filium suum Cyrum Ioniæ Lydiæque præposuit: *dro victus* qui Lacedæmonios auxiliis, opibusque ¹ad spem fortunæ prioris *in exilium* crexit. Aucti igitur viribus, ²Alcibiadem cum centum navibus *proficiscitur.* in Asiam profectum, dum agros, longâ pace divites, securius populatur, et prædæ dulcedine, sine insidiarum metu, sparsos milites habet, repentino adventu oppressere: tantaque cædes palantium fuit ³ut plus vulneris eo prælio Athenienses acciperent, quàm superioribus dederant: et tanta desperatio apud Athenienses erat, ut ex continenti ⁴Alcibiadem ducem Conone mutarent; arbitrantur victos se non fortunâ belli, sed fraude imperatoris: apud quem plus prior offensa valuisset, quàm recentia beneficia. Vicisse autem eum priore bello idè tantum, ut ostenderet hostibus, quem ducem sprevisset, et ut carius eis ipsam victoriam venderet. Omnia enim credibilia in Alcibiade, vigor ingenii, et morum luxuria faciebat. Veritus itaque multitudinis impetum, denuò ⁵in voluntarium exilium proficiscitur.

CAP. VI. Itaque Conon Alcibiadi suffectus, habens ante *Conon victus à Lysandro.* oculos cui duci successisset, classem maximâ industriâ exornat: sed navibus exercitus deerat, fortissimis quibusque in Asiæ populatione amissis. Armantur tamen senes, aut impuberes pueri, et numerus militum sine exercitus robore expletur. ⁶Sed non magnam bello moram ætas fecit imbellis: ⁷cæduntur passim, aut fugientes capiuntur: tantaque strages, aut occisorum,

INTERPRETATIO.

^a Ut Athenienses in illo certamine acciperent majorem cladem, quàm hostibus intulerant prioribus præliis. ^b Sed senes et pueri, propter etatem imbelles, non diu impetum hostium retardarunt.

NOTÆ.

¹ Ad spem fortunæ, &c.] Ipse enim à Lysandro incitatus, drachmam unam in dies singulos singulis dedit militibus, plurâque daturum se promisit. *Plutarch.*

² Alcibiadem.] Fallitur Justinus, cum Lysander, uti referunt *Xenoph. et Plutarch.* Alcibiadem lacessere non auderet; ille, relicto apud classem Antiocho Phocæam periiit; interim Antiochus, vel hostes aggressus, vel ab ipsis lacessitus, prælum committit, in quo ipse occiditur, totaque Atheniensium classis dispersa est, amissis 15 navibus.

³ Alcibiadem ducem.] Qui reversus eum universâ classe, aciem instruxit ante portum Ephesiorum, ubi Lysander erat; sed ille Alcibiadis metu classem suam educere noluit. Hæc

Xenoph. et Plutarch.

⁴ In voluntarium exilium.] In Chersonesum, ad castella quæ ibi munierat; ubi conscripto externo milite, Thracibus suo nomine intulit bellum, et Græcis finitimis securitatem præstitit. *Plutarch.*

⁵ Cæduntur passim.] Rem aliter narrat *Plutarch.* Primum ad Mitylenen Cononem spoliât 30 navibus Callicratidas, qui Lysandro successerat, illumque terrâ marique obsidet: Deinde Diomedontem Cononi auxilio venientem superat; tum Athenienses, collectis omnibus viribus centum et quinquaginta naves in auxilium mittunt; à quibus et submersus Callicratidas, et 70 naves captæ: post Conon Lysandrum, qui dux hostium iterum electus fuerat, insequutus, prop-

aut captivorum fuit, ut Atheniensium deletum non imperium tantum, verum etiam nomen videretur. Quo praelio perditis et desperatis rebus, ad tantam inopiam rediguntur, ut, consumptâ militari ætate, peregrinis civitatem, servis libertatem, damnatis impunitatem darent. Ex quâ colluvione hominum, conscripto exercitu, domini antea Græciæ, vix libertatem tuebantur. Iterum tamen fortunam maris experiendam decernunt: tanta virtus animorum erat, ut, cum paulò ante salutem desperaverint, nunc non desperent victoriam. Sed neque is miles erat, qui nomen Atheniensium tueretur; neque eæ vires, quibus vincere consueverant; neque ea scientia militaris in his, quos vincula, non castra continuerant. Itaque omnes aut capti, aut occisi. Cum dux Conon eo praelio superfuisset solus, crudelitatem civium metuens, cum octo navibus ad regem Cyprium concedit¹ Evagoram.

Atheniensium post tot clades timor.

CAP. VII. At dux Lacedæmoniorum, rebus feliciter gestis, fortunæ hostium insulat; captivas naves cum præda bellicâ, in triumpho, modum ornatus, mittit Lacedæmonia: ac tributarias Atheniensium civitates, quas metus dubiæ belli fortunæ in fide tenuerat, voluntarias recepit, nec aliud ditionis Atheniensium, præter urbem ipsam reliquit. Quæ cuncta cum Athenis nuntiata essent, omnes, relictis domibus, per urbem discurrere pavidi: alius alium sciscitari; auctorem nuntii requirere: non pueros imprudentia, non senes debilitas, non mulieres sexus imbecillitas, domi tenet: adeò ad omnem ætatem tantum mali sensus penetraverat. In foro deinde coeunt, atque ibi perpeti nocte fortunam publicam questibus iterant. Alii fratres, aut filios; aut parentes deflent, cognatos alii, alii amicos cognatis chariores, et cum privatis casibus querelam publicam

INTERPRETATIO.

a Nec illi sciebant artem belli gerendi, cum traduxissent vitam in vinculis servi, non in castris milites. b Atque deflent multis gemitibus tota nocte infelicitatem publicam.

NOTE.

ter Lampsacum classem ad prælum instruxit: sed cum suam non educeret Lysander, ad Ægospotamus reversus est; ubi dum milites, è navibus egressi per Chersonesum, quasi victores vagantur, Lysander, qui illos absentes audierat, classem ex improviso aggressus, naves omnes, novem tantum exceptis, capit.

1 Evagoram.] Fuit ille rex Cypri, pater Nicoclis, cujus laudes describit Isocrates

2 Fortuna hostium, &c.] Tria millia Atheniensium crudeliter necari jussit, ex Plutarch.

3 Voluntarias recepit.] Omnes urbes, una excepta Samo, redegit in potestatem, et ubique deleti populi jure, reliquit moderatores decem Lacedæmonios.

5 Præter urbem ipsam.] Athenienses reliquos Athenas mittebat; ut quantum plures essent, tanto citius victus decerneret.

miscent: jam se ipsos, jam ipsam patriam perituram, miserio-remque incolumium, quam amissorum fortunam judicantes: sibi quisque ante oculos obsidionem, famem, et superbum victoremque hostem proponentes: jam ruinam urbis et incendia, jam omnium captivitatem et miserrimam servitutem recordantes: feliciores prorsus priores urbis ruinas ducentes, quæ incolumibus filiis parentibusque, tectorum tantum ruinâ taxatæ sint. Nunc autem non classem, in quam, sicuti pridem, confugiant, superesse; non exercitum, cujus virtute servati pulchriora possent mœnia extruere.

CAP. VIII. Sic defletæ ac propè perditæ urbi hostes superveniunt, et obsidione circumdatos fame urgent. Sciebant enim, neque ex advectis copiis multum superesse, et ne novæ advehi possent, providerant: quibus malis Athenienses fracti, post longam famam, et assidua suorum funera, pacem petivêre, quæ an dari deberet, diu inter Spartanos sociosque deliberatum. Cum multi delendum Atheniensium nomen, urbemque incendio consumendam censerent; negârunt se Spartani, ex duobus Græciæ oculis alterum eruturos: pacem polliciti, si demissa Pyræum versùs muri brachia dejicerent, navesque quæ reliquæ forent, traderent, resque publica ex semetipsis xxx rectores acciperet. In has leges traditam sibi urbem Lacedæmonii formandam Lysandro tradidêrunt. Insignis hic annus et expugnatione Athenarum, et morte Darii, regis Persarum,

Athenæ & Lysanoro captæ, quæ 30 tyrannos consti- tuit. Mora Alcibiadis.

A.M.3649. Ol. 93. 4. Urb.C.348. Ant.C.403.

INTERPRETATIO.

a Arbitrantes feliciorem fuisse urbem quando prius eversa est in Bello Persico, cum domus tantum et tecta destructa fuerint, civium verò et filii, et parentes salvi essent.

NOTÆ.

1 Ne novæ advehi.] Agis, rex Lacedæmoniorum, et Lysander, coactis totius Peloponnesi viribus, exceptis Argivis, terrâ marique Athenas obsederant, Pyræumque cum 150 navibus tenebant interclusum, Plutarch.

2 Pacem petivêre.] Velle se Lacedæmoniorum socios esse significant, solosque urbis muros cum pyræo retinere.

3 Multi delendum.] Corinthii præsertim et Thebani Atheniensibus infestissimi.

4 Si demissa.] Has pacis condiciones habent Xenoph. et Plutarch. ut muri longi et pyræus diruerentur, naves omnes præter 12 traderent, reducerent exules, eundem cum Lacedæmoniis, et amicum et hostem haberent.

Addit Plutarchus jussos omnes urbem relinquere, et agro suo esse contentos.

5 Pyræum.] Portus erat Athenarum tutissimus, qui muris duobus quasi cruribus urbi jungebatur: ea erat illius amplitudo, ut quadringentarum esset capax navium; unde Aristophanes dixit Themistoclem non pyræum urbi, sed urbem pyræo edidisse, et ad mare terram aptasse.

6 xxx rectores.] Refert Diodorus Athenienses ipsos, dum inter se de Reip. administrandæ formâ disputant, Samo Lysandrum evocasse, à quo jussu sunt eligere 30 viros, qui res omnes moderarentur; at Xenoph. et Plutarch. à Lysandro, Lacedæmoniorum jussu, id factum esse probabilius affirmant.

et exilio Dionysii Siciliæ tyranni, fuit. Mutato statu Athenarum, etiam civium conditio mutatur. Triginta rectores reipublicæ constituuntur, qui fiunt tyranni: quippe à principio tria millia sibi satellitum statuunt, quantum ex tot cladibus propè nec civium superfuerat: et quasi parvus hic ad continendam civitatem exercitus esset, septingentos milites à victoribus accipiunt. Cædes deinde civium ab Alcibiade ²auspiciantur, ne iterum rempublicam sub obtentu liberationis invaderet. Quem cum profectum ad Artaxerxem, Persarum regem, comperissent, citato itinere misèrunt, qui eum interciperent: à quibus occupatus, cum occidi apertè non posset, vivus in cubiculo, in quo dormiebat, ³crematus est.

Theramenes à Tyrannis occiditur. Thrasybulus exul, victis tyrannis, remp. restituit.
A.M.3652.
Ol. 94. 5.
Urb.C.351
Ant.C.400.

CAP. IX. Liberati hoc ultoris metu, tyranni miseras urbis reliquias cædibus et rapinis exhauriunt. Quod cum displicere uni ex numero suo ⁴Therameni didicissent, ipsum quoque ad terrorem omnium interficiunt. Fit igitur ex urbe passim omnium fuga; repleturque Græcia Atheniensium exulibus: quòd etiam ipsum auxilium cum miseris eriperetur (nam Lacedæmoniorum edicto, civitates exules recipere prohibebantur) omnes se Argos et ⁵Thebas contulere: ibi non solum tutum exilium egèrunt, verum etiam spem recuperandæ patriæ receperunt. Erat inter exules Thrasybulus vir strenuus, et domi nobilis, qui audendum aliquid pro patriâ et pro salute communi, etiam cum periculo, ratus; adunatis exulibus, castellum ⁶Phylen Atticorum finem occupat: ⁷nec deerat quarundam civitatum tam crudeles casus miserantium favor. Itaque Ismenias, Thebanorum princeps, etsi publicis non poterat, privatis tamen viribus adjuvabat:

INTERPRETATIO.

^a Et aliquæ urbes illo favebant, misericordiâ commotæ, ob crudelem tot civium enteritum.

NOTÆ.

¹ Exilio Dionysii.] Hic duplex error Justinii. Hoc enim anno Dionysius senior non obiit, sed Siciliæ tyrannidem invasit; nec ille in exilium pulsus est, sed Dionysius junior, ejus filius.

² Auspiciantur.] Non jussu 30 tyrannorum, sed Lacedæmoniorum occisus est; illum enim, et Agis oderat pessimè, et timebant Lacedæmonii; quare Lysander, accepta de illius morte Scytalâ à Pharnabazo, ut occideretur, obtinuit. *Plutarch.*

³ Crematus est.] Strictum tenens gladium medios in ignes se conjecit, ex quibus illæsus cum evasisset, barbaros, non ausos cominus congredi,

dissipavit; eorum tamen jaculis eminus confossus interiit, ex *Plut.* et *Diod.*

⁴ Therameni.] Qui, cum tyrannorum crimina non ferret, primum à Critiâ, omnium improbissimo, prodicionis accusatus, tum à cæteris damnatus est. Eam Socrates lictoribus eripere frustra tentavit: cum cicutam ebibisset, *propino*, inquit, *hoc poculo Critiæ.* Ita *Diodor.*

⁵ Thebas.] Thebani enim contrarium Lacedæmonii edictum in exulum gratiam tulèrunt.

⁶ Phylen.] Pylum legendum est, Atticæ regionis castellum, centum stadiis ab Athenis dissitum.

et ¹Lysias Syracusanus orator, exul tunc, quingentos milites, stipendio suo instructos, in auxilium patriæ communis eloquentiæ misit. Fit itaque asperum prælium: sed cum hinc pro patriâ summis viribus, inde pro alienâ dominatione securiùs pugnaretur, tyranni vincuntur: victi in urbem refugerunt; quam exhaustam cædibus suis, etiam armis spoliant. Deinde, cum omnes Athenienses prodicionis suspectos haberent, demigrare eos ex urbe jubent, et in brachiis muri quæ diruta fuerant, habitare, extraneis militibus imperium tuentes. Post hæc Thrasybulum corrumpere imperii societatem pollicentes, conantur: quod cum non contigisset, auxilia à Lacedæmoniiis petivèrunt: quibus accitis, ²iterato præliantur. In eo bello Critias et Hippolochus, omnium tyrannorum sævissimi, cadunt.

CAP. X. Cæteris victis, cum exercitus eorum, ex quibus *Thrasybulus* major pars Atheniensium erat, fugeret, magna voce Thrasybulus exclamat, *Cur se victorem fugiant, potius quam ut vindicem communis libertatis adjuvent? Civium illam meminerint aciem, non hostium esse; nec se idèd arma cepisse, ut aliqua victis adimat, sed ut adempta restituat: Triginta se dominis, non civitati bellum inferre.* Admonet deinde cognationis, legum, sacrorum communium: tum vetusti per tot bella commilitii: orat, misereatur exulum civium, si tam patienter ipsi serviant: reddant sibi patriam, accipiant libertatem. His vocibus tantum promotum est, ut reversus in urbem exercitus, xxx tyrannos emigrare Eleusinâ juberet, substitutis decem, qui rempubl. regerent: qui, nihil exemplo prioris dominationis terrii, eandem viam crudelitatis aggressi sunt. Dum hæc aguntur, nuntiatur Lacedæmone, bellum Athenis exarsisse: ad quod comprimendum, *A.M.3652.* ³Pausanias rex mittitur: qui misericordiâ exulis populi permotus, *Ol. 94. 5.* patriam miseris civibus restituit, et decem tyrannos ex urbe Eleusinâ migrare ad cæteros jubet. Quibus rebus cum pax statuta esset, interjectis diebus, repente tyranni, non minùs restitutos exules, quam se in exilium actos indignantes, quasi verò aliorum libertas, sua servitus esset, bellum Atheniensibus inferunt: sed ad colloquium, veluti dominationem recepturi, progressi, per insidias comprehensi, ut pacis victimæ trucidantur: populus, quem emigrare jusserant, in urbem revocatur. Atque ita per multa membra civitas dissipata, in unum tandem corpus redi-

NOTÆ.

¹ Lysias.] Cephalii filius, natus Athenis, multum à Cicerone propter eloquentiam laudatus.

² Iterato præliantur.] Secundum prælium, in quo occidit Critias, commissum est, postquam Thrasybulus cum mille sociis Pyraeum occupavit.

³ Pausanias.] Priùs Lysander cum exercitu, ut Pyraeum obsideret, missus fuerat; sed Pausanias veritus, ne laudem iterum captæ urbis acquireret, concedere pacem Atheniensibus, quam Lysanderi gloriam crescere maluit. Hæc *Diodor.* et *Xenoph.*

gitor; et, ne qua dissensio ex anteactis nasceretur, omnes iurejurando obstringuntur, discordiarum oblivionem fore. Interea Thebani, Corinthiique, legatos ad Lacedæmonios mittunt; ^aqui ex manubiis portionem prædæ communis belli periculique peterent; quibus negatis, non quidem apertè bellum adversus Lacedæmonios decernunt; sed tacitis animis tantam iram concipiunt, ut subesse bellum intelligi posset.

CAP. XI. Eodem ferè tempore Darius, rex Persarum, moritur, Artaxerxe et Cyro, filiis relictis. Regnum Artaxerxi, Cyro civitates, quarum præfectus erat, testamento legavit. Sed Cyro iudicium patris, ¹injuria videbatur. Itaque ²occultè adversus fratrem bellum parabat; quod cum ³nuntiatum Artaxerxi esset, accersitum ad se fratrem, et innocentiam dissimulatione belli simulantem, compedibus aureis vinxit; interfecissetque, ⁴ni mater prohibuisset. Dimissus igitur Cyrus, jam non occulte bellum, sed palam; ⁵nec per dissimulationem, sed apertà professione parare cœpit: auxilia undique contrahit. Lacedæmonii, memores Atheniensi bello enixè se ejus operâ adjutos, velut ignorantes contra quem bellum pararetur, decernunt, auxilia Cyro mittenda, ubi res ejus exegisset, querentes ⁶apud Cyrum gratiam; et apud Artaxerxem, si vicisset, veniæ patrocinia, cum nihil adversus eum apertè decrevissent. ^bSed cum in bello ⁷fors prælii utrumque fratrem pugnae obtulisset, prior Artaxerxes ^aa fratre

Artaxerxis et Cyri de regno contentio et pugna, in qua Cyrus occiditur.
A.M.3653.
Ol. 74. 4.
Urb.C.352
Ant.C.399.

INTERPRETATIO.

^a Qui peterent ex spoliis partem prædæ, partem in bello communi, in quo se etiam periculis objecerant.

^b Sed cum fortè in prælio ambo fratres Artaxerxes et Cyrus sibi occurrissent.

NOTÆ.

¹ *Injuria videbatur.*] Nam Artaxerxes ante Darii regnum, ipse verò Dario regnante natus erat. Artaxerxes ille Mnemon cognomitus est.

² *Occultè.*] Copias in Hellesponto per Clearchum Lacedæmonium, in Thessaliâ per Aristippum, et aliis in locis per Proxenum, aliosque duces clam colligebat.

³ *Nuntiatum.*] Per Tissaphernem Satrapam.

⁴ *Ni mater.*] Parysatis, quæ illum moriturum ulnis complexa, vix multis precibus à fratre veniam obtinuit, uti narrant Xenoph. Ctesias et Plutarch.

⁵ *Nec per dissimulationem.*] Simulabat tamen in Pisidas exercitum colligere; quod cum audisset Tissaphernes, ad regem cum 500 equitibus properè contendit.

⁶ *Apud Cyrum gratiam.*] Infinita mi-

litibus pollicebatur; si pedestres venissent, equos: si equestres, bigas: si prædia haberent, vicos: si vicos urbes. Plutarch.

⁷ *Fors prælii.*] Cum Cyro Græcorum erant tredecim millia, barbarorum verò decem myriades, ex Plut et Xenoph. cum Artaxerxe nonaginta millia, et falcati currus 150. Diodorus tamen aliter utriusque copias numerat. Pugnatum est trans Euphratem ad locum dictum Cunaxa.

⁸ *A fratre vulneratur.*] Cum Græci oppositos Persas fudissent; Artaxerxes sex millia lectissimorum equitum, quibus stipatus erat, movit, ut Græcos à tergo adoraretur; quod veritus Cyrus, in eos irruit tanto impetu, ut omnes verterit in fugam, si tunc Clearchus in mediam aciem, ubi rex erat, uti jubebat Cyrus, irrupisset, victus

vultur; quem cum equi fuga periculo subtraxisset, Cyrus à cohorte regiâ oppressus, interficitur. Sic victor Artaxerxes, et prædâ fraterni belli et exercitu potitur. In eo prælio ¹decem millia Græcorum in auxilio Cyri fugre: quæ et in cornu, in quo steterant, vicêrunt; et post mortem Cyri, neque armis à tanto exercitu vinci, ²neque dolo capi potuerunt; revertentesque inter tot indomitas nationes, et barbaras gentes, per tanta itineris spatia virtute se usque ³terminos patriæ defendêrunt.

NOTÆ.

erat Artaxerxes; sed dum ille suis potiùs quàm victoriæ consulit, et Cyri equites nimio persequendi studio dissipantur: Cyrus viso rege, *video*, inquit, *hominem*; factoque impetu, illius pectus per mediam lorica vulnerat; sed tum magnâ vi hastam vibrans nescio quis, illam sub oculum Cyri adigit; qui paulò post, dum in regem ejusque stipatores fortiter dimicat, interficitur. Hæc pluribus Xenoph. cui potiùs credendum, cum pugnae adfuerit, quàm Diodor. et Plutarch. qui diversa referunt ex Ctesia et Diod.

¹ *Decem millia.*] Xenophon recenset decem millia, quadringentos scutatos, cetratorum duo millia quadringentos.

² *Neque dolo capi.*] Tissaphernes tamen, qui magnis cum copiis in Lydiam tendebat, simulatâ amicitia, Clearchum omnium ducem; cum Proxeno, Menone, et viginti cohortium præfectis, ducentisque militibus ad Prætorium suum perduxit, quorum alii occisi, alii ad regem missi, ejusque jussu capite truncati sunt.

³ *Terminos patriæ.*] Præcipuus inter eos fuit Xenophon Atheniensis, qui illius expeditionis historiam libris quinque eleganter persecutus est: *La Retraite des dix mille*: quam Græcè et Latine nuper edidit elegantiss. Hutcheson.

LIBER VI.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Lacedæmonii Asiæ imperium affectantes, bellum movent. Rex Persarum Atheniensibus per Cononem auxilium concedit.
2. Lacedæmonii ducem exercitus Agesilaum præficiunt. Cononis prudenter et fortiter gesta.
3. Pisandri et Cononis pugna, in qua Lacedæmonii victi.
4. Inclinatorum fortunæ Lacedæmoniorum, quam Agesilai fortitudo sustentat.
5. Athenienses Iphicratem et Cononem Lacedæmoniis opponunt; Athenæ ex Lacedæmoniorum spoliis instaurantur.
6. Græciæ pax à rege Persarum indicta, quam Lacedæmonii magno suo malo turbant.
7. Thebani Lacedæmonios lacessunt, unde dubia Martis alæa, et pugna ad Mantineam.

8. *Epaminonda, fortissimi Thebanorum ducis interitus, et elegium.*
 9. *Totius Græciæ labes post Epaminonda excessum.*

CAPUT I.

Lacedæmonii Persis bellum movere. Conon dux belli ab Artaxerxe eligitur.
 A.M. 3654.
 Ol. 95. 1.
 Urb. C. 353
 Ant. C. 398.

LACEDÆMONII, more ingenii humani, quò plura habent, eo ampliora cupientes, non contenti accessione Atheniensium opum vires sibi duplicatas, totius Asiæ Imperium affectare cœperunt: sed major pars sub regno Persarum erat. Itaque Hercyllides, dux in hanc militiam electus, cum videret, sibi adversus duos præfectos Artaxerxis Regis, Pharnabazum et Tissafernem, maximarum gentium viribus succinctos, dimicandum, pacificari, cum altero statuit. Aptior visus Tissafernes, vir et industriâ potior, et militibus Cyri quondam regis instructor, in colloquium vocatur, et statutis conditionibus, ab armis dimittitur. Hanc rem Pharnabazus apud communem regem criminatur, ut Lacedæmonios Asiâ ingressos non repulerit armis, sed impensis regiis aluerit; merceturque ab his quæ differant bella, quàm gerant, tanquam non ad unius summum imperii detrimentum omne perveniat. Indignum, ait, bella, non perfici, sed redimi; hostem pretio, non armis summoveri. His vocibus regem à Tissaferne alienatum hortatur, ut in locum ejus, navalis belli ducem eligat Conona Atheniensem, qui amissâ bello patriâ, Cypri exulabat: quippe Atheniensibus, et si fractæ sint opes, manere tamen navalem usum, nec si eligendus, sit ex universis, meliorem alium esse. Acceptis igitur quingentis talentis, jussus est Conona classi præficere.

INTERPRETATIO.

a Non contenti quòd suæ vires essent multum aucta per junctionem virium Atheniensium.
 b Et pactis quibusdam constitutis, uterque desiit bellum gerere.

c Hac de re Pharnabazus accusat Tissafernem apud regem.
 d Det illis pecuniam ut bellum differant potius quàm ut faciant.

NOTÆ.

1 Imperium affectare.] Cum Græci ab expeditione Cyri in contemptum Persas adduxissent, Iones Lacedæmonem miserunt, ut à Persarum servitute liberarentur. *Plutarch.*
 2 Hercyllides.] Thymbro prius missus fuit; sed cum nihil propter diuturnam Larissæ obsidionem proficeret, Hercyllidas, non Hercyllidas illi

suffectus est.
 3 Ab armis.] E provinciâ Tissafernis egressus milites in Pharnabazidionem adduxit; diebus octo novem cepit oppida, et in Bithyniâ hymavit, ut refert *Xenoph.*
 4 Quàm gerant.] Subintelligitur potius, quod Plauto familiare.

CAP. II. His cognitis, Lacedæmonii et ipsi à rege Ægypti *Agesilaus* Hercynione auxilia navalis belli per legatos petunt; à quo centum triremes, et sexcenta millia modiorum frumenti missa: à cæteris quoque sociis ingentia auxilia contracta sunt. Sed tanto exercitui, et contra tantum ducem, deerat dignus imperator. Itaque postulantibus sociis Agesilaum ducem, regem tunc Lacedæmoniorum, propter responsum oraculi Delphici, diu Lacedæmonii, an eum summæ rei præponerent, deliberavêrunt: quibus futuris imperii finis denunciabatur, cum regium claudicasset imperium: erat enim pede claudus. Ad postremum statuêrunt, melius esse incesso regem, quàm imperio regnum claudicare. Posteaquàm Agesilaum cum ingentibus copiis in Asiâ misêre; non facillè dixerim, quod aliud par ducum tam bene comparatum fuerit: quippe ætas, virtus, consilium, sapientia utrique prope una; gloria quoque rerum gestarum eadem: quibus cum paria omnia fortuna dederit: invictum tamen ab altero utrumque servavit. Magnus igitur amborum apparatus belli, magnæ res gestæ fuerunt. Sed Cononem seditio militum invadit, quos præfecti regis fraudare stipendio soliti erant, sed instantius debita poscentibus, quò graviorem sub magno duce militiam præsumebant. Itaque Conon, diu rege per epistolas frustrâ fatigato, ad postremum ipse ad eum pergit: à cujus aspectu et colloquio prohibitus est, quòd eum more Persarum adorare nollet: agit tamen cum eo per internuntios, et queritur, opu-

INTERPRETATIO.

a Tandem statuêrunt melius esse claudicare regem incesso, quàm exercitum bono imperatore destitui.

b Qui eò vehementius petebant stipendia debita, quò graviora se pati in bello jactabant sub fortissimo Imperatore.

NOTÆ.

1 Hercynione.] Non ab Hercynione, sed à Nephro petita auxilia dicit *Diod.*

2 Sexcenta millia.] Hoc frumentum ad Cyprum delatum est, quæ ad Cononem inscio Ægyptio defecerat.

3 Postulantibus sociis.] Opera Lysandri, qui Spartæ Agesilao favebat, et pro eo ad socias Asiæ civitates scripserat.

4 Deliberavêrunt.] Non tantum illum præficerent copiis: sed etiam, an regem eligerent, mortuo enim Agide, Agesilai fratre, Leotichidi, qui Agidis filius dicebatur, favebant multi; quòd et claudus esset Agesilaus, et Apollinis prohibuisset oraculum, ne regnum claudicaret; sed cum Alcibiadis, non Agidis filius esset Leotichides, prælatum est Agesilaus con-

silio Lysandri, qui oraculum non de Agesilao altero pede claudicante, sed de Leotichide ex Herculis genere non genito, interpretatus est, ita *Plutarch.* sed paulò aliter *Xenoph.*

5 Invictum tamen.] Non enim cum Conone, sed cum Tissaferne et Pharnabazo.

6 Magnæ res gestæ.] Bis hostes superavit Agesilaus: semel, cum victo ad Pactolum Tissaferne hostium castris potius est; iterum cum venientem Pharnabazum in Caria fugavit, omnemque illius abstulit suppellectilem. Quare Artaxerxes, misso Tithrauste, caput Tissaferni præscindi voluit. *Diodor.*

7 Adorare nollet.] Genu flexo proni in terram procumbentes fronte feriabant humum, et terram osculabantur.

lentissimi regis bella inopiâ dilabi, et qui exercitum parem hostibus habeat, pecunia vinci, quâ præstet; inferioremque cum ea parte virium inveniri, quâ longè superior sit. Postulat dari sibi ministrum impensæ, quia pluribus id mandare perniciosum sit. Dato stipendio, ad classem remittitur; nec moram agendis rebus facit: multa fortiter, multa feliciter agit; agros hostiles vastat; urbes expugnat; et quasi tempestas quædam, cuncta prostrernit. ¹Quibus rebus territi Lacedæmonii, ad patriæ subsidium, revocandum ab Asiâ Agesilaum ²decernunt.

Conon Pisandrum vincit.
A.M.3659.
Ol.96.2.
Urb.C.258.
Ant.C.393.

CAP. III. Interim Pisandrus, ab Agesilao proficiscente dux patriæ relictus, ingentem classem summis viribus instruit, fortunam belli tentaturus. Nec non Conon, tunc primum cum hostium exercitu concursurus, magnâ curâ ordinat suos. Summa igitur non tam ducum in eo prælio, quàm militum æmulatio fuit. Nam et ipse dux Conon non tam Persis, quàm patriæ studebat: ^aet sicut afflictis Atheniensium rebus, auctor amissæ dominationis fuerat; sic volebat idem haberi reddi: patriamque vincendo recipere, quam victus amiserat: ^bed speciosius, quod ne ipsorum quidem Atheniensium, sed alieni imperii viribus dimicet, pugnaturus periculo regis, victurus præmio patriæ; gloriamque diversis artibus, quàm priores civitatis suæ duces consecuturus: quippe illos, vincendo Persas, patriam defendisse: se, Persas victores faciendo, restitutum patriam esse. Porro Pisandrus ³pro conjunctione Agesilai, etiam virtutum æmulator erat; contendebatque, ne à rebus gestis ejus, et gloriæ splendore, decederet; ^cneve tot bellis ac seculis quæsitum imperium, brevis momenti culpa subverteret. Eadem militum et omnium remigum cûra erat, quos major sollicitudo cruciabat, non tam ne ipsi quæ-

INTERPRETATIO.

^a Volebat Atheniensibus restituere domum regis damnum; si secunda, in patriæ dominationem, quam illis victus ademerat bonum cessura.
^b Ed gloriosius, quod non dimicet cum temporis spatio potestatem partam tot copiis Atheniensium, sed Imperatoris bellis, per tot sæcula gestis.
^c Neve amitteret sui culpa in brevis Persarum; et pugna, si adversa sit, in

NOTÆ.

¹ Quibus rebus territi.] Non tantum Cononis victoriis, sed Græcorum etiam in ipsos conjuratione: Tithraustes enim pecuniâ Thebanos, Corinthios, et Argivos corruerat: Lysander ab hostibus fuerat ad Haliartum occisus, et Pausanias, ob rem contra Thebanos ibi malè gestam à suis damnatus, in Arcadia obierat. *Heec Plutarch. et Diodor.*

² Decernunt Agesilaum.] Qui ubique victor multas regi provincias ademurum se sperabat: Ephoris tamen, licet summo cum dolore, parère quàm victorias persequi maluit.
³ Pro conjunctione.] Pisander Agesilai uxoris frater erat.

sit as opes amitterent, quàm ne pristinas Athenienses reciperent. Sed ¹quantò majus prælium fuit, tantò et clarior victoria Cononis. Victi Lacedæmonij fugam capessunt; præsidia hostium Athenis deducuntur: populo restituta dignitate conditio servilis eripitur: multæ quoque civitates recipiuntur.

CAP. IV. Hoc initium Atheniensibus resumendæ potentia, ^{Lacedæmoniorum potentiam sustentat Agesilaus.} et Lacedæmoniis habendæ finis fuit. Namque velut cum imperio, etiam virtutem perdidissent, contemni à finitimis cæpere. ²Primi igitur Thebani, auxiliantibus Atheniensibus, bellum his intulere: quæ civitas ex infimis incrementis, virtute Epaminondæ ductis, ad spem imperii Græciæ erecta est. Fit itaque terrestre prælium: eadem Lacedæmoniorum fortuna, quâ pugnatum adversus Cononem navali prælio fuerat. In eo bello ³Lysander, quo duce Athenienses victi à Lacedæmoniis fuerant interficitur. Pausanias quoque, alter dux Lacedæmoniorum, ⁴proditionis accusatus, in exilium abiit. Igitur Thebani potiti victoriam, universum exercitum ad urbem Lacedæmoniorum ducunt, facilem expugnationem rati, quoniam deserti à sociis omnibus erant: quod metuentes Lacedæmonii, regem suum Agesilaum ex Asiâ, qui ibi magnas res gerebat, ad defensionem patriæ arcessunt. ⁵Occiso enim Lysandro, nullius alterius fiduciam ducis habebant. Cujus quoniam serus adventus erat, conscripto exercitu, obviam hosti procedunt. Sed victis, adversus paulò ante victores, nec animus, neque vires pares fuere. Primò igitur congressione ⁶funduntur. Deletis jam suorum copiis supervenit rex Agesilaus, qui restituto prælio, non difficulter,

A.M.3659.
Ol.96.2.
Urb.C.358.
Ant.C.393.

INTERPRETATIO.

^a Nam interfecto Lysandro, in nullo alio duce magis quàm in Agesilao confidunt.

NOTÆ.

¹ Quanto majus.] Cùm haud procul à Cnido utrâque classis occurrisset, Lacedæmoniorum socii territi magnitudine classis Pharnabazi et Cononis fugerunt; unde secuta clades, Pisander occisus, 50 triremes, captæ, aliæ ad Cnidum pervenerunt incolumes, ut refert Diodor.

² Primi igitur, &c.] Id accidit ante Cononis victoriam, cùm Thebani, pecuniâ corrupti, à Tithrauste Athenienses in belli societatem vocârunt.

³ Lysander interficitur.] Præmissus ante Pausaniam, dum Haliartum Bœotiz oppidum solus cum suis oppugnat,

ut gloriam venienti Pausaniæ præriperet, ab hostibus occisus est. Ita Plutarch.

⁴ Proditionis accusatus.] Cùm neutra pars pugnare auderet, petit Pausanias, ut liceret ipsi tollere Lysandri sociorum corpora; quod non aliâ conditione concessum est, quàm ut continuo Bœotiâ excederet: Quare damnatus à suis, se contulit Tegeam Arcadiæ, ubi dolore periit. *Plutarch. et Diodor.*

⁵ Funduntur.] Ad Nemeam tamen fluvium Thebanos et Athenienses à rege Agesipoli; Pausaniæ filio, victos memorat Diodorus.

recenti et multis expeditionibus indurato milite, hostibus, ¹victoriam eripuit; ipse tamen graviter sauciatur.

*Iphicrates
et Conon
Athenien-
sium duces.
Athene
Lacedæmo-
niorum spo-
liis restau-
rantur.*

*A.M.3660.
Ol.96.3.
Urb.C.359
Ant.C.392.*

CAP. V. Quibus rebus cognitis, Athenienses verentes, ne iterum Lacedæmoniis victoribus, in pristinam sortem servitutis redigerentur, exercitum contrahunt, eumque in auxilium Bœotiorum ²per Iphicratem, viginti quidem annos natum, sed magnæ indolis juvenem, duci jubent. Hujus adolescentis supra ætatem virtus admirabilis fuit; nec unquam ante eum Athenienses, inter tot tantosque duces aut spei majoris, aut indolis maturioris, imperatorem habuerunt; in quo non imperatoriæ tantum, verum et oratoriæ artes fuere. Conon quoque, audito reditu Agesilai, et ipse ex Asiâ ³ad depopulandos Lacedæmoniorum agros revertitur, atque ita, undique belli formidine circumstrepente, clausi Spartani ad summam desperationem rediguntur. Sed Conon, vastatis hostium terris, Athenas pergit: ubi magno civium gaudio exceptus, ⁴plus tamen tristitiæ ipse ex incensâ et dirutâ à Lacedæmoniis patriâ, quàm lætitiæ ex recuperatâ post tantum temporis cepit. Itaque, quæ incensa fuerant, prædarum sumptu ex exercitu Persarum restituit; ⁵quæ diruta, reficit. Fatum illud Athenarum fuit, ut antè à Persis crematæ, manibus eorum; et nunc à Lacedæmoniis dirutæ, ex spoliis Lacedæmoniorum restituerentur: versâ quoque vice, nunc haberent socios, quos tunc hostes habuerant: et hostes nunc paterentur, cum quibus juncti tunc arctissimis societatis vinculis fuerant.

*Pax An-
tolcide.*

CAP. VI. Dum hæc geruntur, ⁶Artaxerxes, rex Persarum, legatos in Græciam mittit, ⁷per quos jubet omnes ab armis discedere; qui aliter fecisset, eum se pro hoste habiturum: civitati-

INTERPRETATIO.

^a Cepit majorem tristitiam, ob incensam et eversam patriam à Lacedæmoniis, quàm lætitiâ, ob recuperatam, post tam longum tempus.

NOTÆ.

¹ Victoriam eripuit.] Post acre certamen, propter Coronæam, Bœotiæ oppidum, Thebanos fudit; ipse, multis affectus vulneribus, delatus est Delphos, ubi decumam Deo consecrav.

² Per Iphicratem.] Illum contemptui suis fuisse civibus, refert Plutarch. quod non tantum militarem laudem pugnando; sed etiam oratoriam declamando quærere videretur.

³ Ad depopulandos.] Ubi Coos, Nisæos, Mitylæneos, et Ephesios ad defectionem impulit, Cytheram, occupavit et multa damna attulit hostibus, ut testantur *Died. et Xenoph.*

⁴ Quæ diruta.] Longos muros, et pyraï monia refici curavit, Pharnabazo eum pecuniâ adjuvante.

⁵ Artaxerxes.] Lacedæmonii apud Teribasum ducem egerunt per Antalcidam, ut pacem omnibus rex imperaret; quod cum non probaret Conon, in vinculis à Teribaso conjicitur. *Xenoph. et Diodor.*

⁶ Per quos jubet.] Multa omisit Justinus, et præcipuè Thrasibuli Atheniensis in Thraciâ et Lesbo res gestas: Teleutiæ Lacedæmonii victorias, et Hieraciæ, qui Teleutiæ successerat, in Æginetas præclara facinora.

bus libertatem suaque omnia restituit: quod non Græciæ laboribus assiduisque bellorum internecivis odiis consulens fecit ^ased ne occupato sibi ¹Ægyptio bello, quod propter auxilia, adversus præfectos suos Lacedæmoniis missa, susceperat, exercitus sui in Græciâ detinerentur. Fessi igitur tot bellis Græci, ²cupidè parvère. Hic annus, non eo tantum insignis fuit, quod repente pax totâ Græcia facta est: sed etiam eo, quod eodem tempore urbs Romana à Gallis capta est. ^bSed Lacedæmonii securis insidiantes, ³absentiam ⁴Arcadum speculati, castellum eorum ⁵expugnant, occupatoque præsidium imponunt. Itaque, armato instructoque exercitu, Arcades, adhibitibus in auxilium Thebanis amissa bello repetunt. In eo prælio ⁶Archidamus, dux Lacedæmoniorum, vulneratur: qui, cum cædi suos jam et victos videret, per præconem corpora interfectorum ad sepulturam poscit. Hoc est enim signum apud Græcos victoriæ traditæ. Quâ confessione contenti Thebani, signum parcendi dedere.

CAP. VII. Paucis deinde post diebus, neutris quicquam hostile facientibus, cum quasi tacito consensu induciæ essent, Lacedæmoniis alia bella adversus finitimos gerentibus, Thebani, Epaminondâ duce, occupandæ urbis eorum spem cepèrunt. Igitur ⁷principio noctis, taciti Lacedæmona proficiscuntur: non tamen aggredi incautos potuerunt. Quippe senes, et cætera imbellis ætas, cum adventum hostium præsensissent, in ipsis ⁸portarum angustiis armati occurrunt: et adversus quindecim millia

*A.M.3665.
Ol.97.4.
Urb.C.364.
Ant.C.387.*

*A.M.3689.
Ol.102.4.
Urb.C.388.
Ant.C.363.*

*Thebani
Spartani
oppugnat.
Prælium
ad Mantineam.
A.M.3690.
Ol.104.1.
Urb.C.389
Ant.C.362.*

INTERPRETATIO.

^a Sed ne copie retinerentur in Græciâ, dum ipse occuparetur bello adversus Ægyptios, quos aggressus fuerat, quia Ægyptii miserant auxilia contra suos præfectos.

^b Sed Lacedæmonii, struentes insidias non dissidentibus, capiunt castrum Arcadum, dum illi abessent, et imponunt præsidium postquam illud occuparunt.

NOTÆ.

¹ Ægyptio bello.] Non in Ægypti regem bellum ab Artaxerxe gestum; sed in Evagoram Cyprium, testantur *Diodor. et Plutarch.*

² Cupidè parvère.] Excepto Epaminondâ, qui Thebanos ad captandum Græciæ imperium hortatus est.

³ Absentiam.] Prius Phæbidas, Lacedæmoniorum, dux, Cadmeam Thebanorum arcem, fraudulenter occuparat: unde Pelopidæ consilio et virtute ejectus est, et decem Lacedæmoniorum millia, unâ cum Cleombroto rege, ad Leuctra Bœotiæ ab Epaminondâ occisi sunt. *Hæc Plutarch. et Died.*

⁴ Arcadum.] Qui in medullis Peloponneso incolebant, ab Arcade, Jovis et Calisti filio, nomen habuerunt.

⁵ Expugnant.] Causa belli fuit quod Tegeates inter se dissidentes, alii à Mantinæis Thebanisque, alii à Lacedæmoniis auxilium petierant.

⁶ Archidamus.] Agesilai filius.

⁷ Principio noctis.] Tegeam, amicam urbem, non procul à Lacedæmone, omni cum exercitu prius venerat. *Xenoph.*

⁸ Portarum angustiis.] Erravit Justinus, quia nec portas, nec muros habebat Sparta.

militum, non amplius centum jam effætæ ætatis viri pugna se offerunt. Tantum animorum, viriumque, patriæ et penatium conspectus subministrat; ^atantoque præsentia, quàm recordatione sui, majores spiritus largiuntur. Nam, ut videre, inter quæ et pro quibus starent, aut vincendum sibi, aut moriendum censuerunt. Pauci igitur sustinere senes aciem, cui par ante diem universa juvenus esse non potuit. In eo prælio duo duces hostium cecidere. Cùm interim, ¹Agesilai adventu nuntiato, Thebani ²recessere: nec bellum diu dilatum: siquidem Spartanorum juvenus, senum virtute et gloria incensa, teneri non potuit, quin ex continenti ³acie decerneret. Cùm ⁴victoria Thebanorum esset, Epaminondas, dum non ducis tantum, verum etiam fortissimi militis officio fungitur, ⁵graviter vulneratur. Qui audito, his ex dolore metus, et illis ex gaudio stupor injicitur: atque ita veluti ex placito consensu à prælio disceditur.

Epaminonda interitus et elo-gium.

CAP. VIII. Post paucos deinde dies Epaminondas decedit, cum quo vires quoque reipublicæ ceciderunt. ^bNam sicuti, telo si primam aciem præfregeris, reliquo ferro vim nocendi sustuleris; sic illo, veluti mucrone teli, ablato duce Thebanorum rei quoque publicæ vires hebetatæ sunt: ut non tam illum amisisse, quàm cum illo interiisse omnes viderentur. Nam neque hunc ante ducem ullum memorabile bellum gessere; nec postea virtutibus, sed cladibus insignes fuere: ut manifestum sit patriæ gloriam et natam et extinctam cum eo fuisse. Fuit autem incertum, vir melior, an dux esset. Nam et imperium non sibi, sed patriæ semper quæsit: et pecuniæ adeo parvus fuit, ut

INTERPRETATIO.

^a Et penates dant majorem fortitudinem præsentia quam suâ recordatione. ^b Nam quemadmodum, si fregeris ex-remum teli acumen, abstuleris vim ledendi reliquo ferro; ita Epaminonda ducem Thebanorum occiso, velut fracto mucrone teli, potentia reipublicæ perit.

NOTÆ.

¹ Agesilai adventu.] Cum exercitu apud Mantineam aberat, missisque militibus, quàm celerrimè potuit, urbi succurrit laboranti. *Polyb.*

² Recessere.] Epaminondas Mantineam, quam vacuum putabat, cum omni equitatu contendit.

³ Acie decerneret.] Prælium etiam poscebat Epaminondas, ut acceptum in Spartæ obsidione dedecus dele-ret.

⁴ Victoriâ.] Ambiguum faciunt Polybius et Xenophon.

⁵ Graviter vulneratur.] Occisum in prælio, dum fortiter dimicat, Xeno-

phon: vulneratum tantum Diodor. et Probus affirmant. Querentibus amicis quod sine liberis moreretur, respondisse fertur; filias ipsi geminas esse superstites, victorias ad Leuctra et ad Mantineam: cùmque salvum esse audisset clypeum, educto è vulnera telo, placidè expiravit. Hæc multis prosecutus est Diodor. sed accuratius Xenophon, qui septem libris de Græciæ Historiâ ibi finem imposuit, cujusque filius hæc in pugna cum Atheniensibus pro Lacedæmoniis ma gerebat.

defuerit. Gloriæ quoque non cupidior, quàm pecuniæ: quippe recusanti omnia imperia ingesta sunt: honoresque ita gessit, ut ornamentum non accipere, sed dare ipsi dignitati videretur. Jam literarum studium, jam philosophiæ doctrina tanta, ut mirabile videretur, unde tam insignis militiæ scientia homini inter literas nato. Neque ab hoc vitæ proposito mortis ratio dissensit. Nam, ut relatus in castra semianimis, vocem spiritumque collegit, id unum à circumstantibus requisivit, num cadenti sibi scutum ademisset hostis. Quod ut servatum audivit, allatumque velut laborum gloriæque socium osculatus est. Iterum quæsit, utri vicissent? Ut audivit, Thebanos; Bene habere se rem, dixit: atque ita, velut gratulabundus patriæ, expiravit.

CAP. IX. Hujus morte etiam Atheniensium virus intercidit. *Græciæ status post mortem Epaminondæ.* Siquidem amisso, cui æmulari consueverant, in segnitiam torporumque resoluti, non ut olim in classem exercitusque, sed in dies festos apparatusque ludorum, redditus publicos effundunt, et cum auctoribus nobilissimisque poetis theaura celebrant, frequentius scenam quàm castra visentes; versificatoresque meliores, quàm duces laudantes. Tunc vectigal publicum, quo antea milites et remiges alebantur, cum urbano populo dividi cæptum est. Quibus rebus effectum est, ut inter otia Græcorum sordidum et obscurum antea Macedonum nomen emergeret: et Philippus obses triennio Thebis habitus, Epaminonda et ²Pelopidæ virtutibus eruditus, ^aregnum Macedoniæ, Græciæ et Asiæ cervicibus, velut jugum servitutis, imponeret.

INTERPRETATIO.

^a Extenderet regnum Macedoniæ ita per Græciam et Asiam, ut eas provincias in servitutem redegerit.

NOTÆ.

¹ Non ut olim, &c.] Has delicias ita secuti sunt; ut capitis pœnam indicerent ei, qui de pecuniâ publicâ ad usum militiæ revocandâ verba faceret. *Libanius.*

² Pelopidæ.] Dux fuit Thebanorum fortissimus, cujus præclarè gesta Justinus omisit.

LIBER VII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Macedoniæ vetus nomen, populus, primi reges.
2. Perdiciæ regis familia illustris, et infantis Europi nobile factum.

3. *Legati Persarum ad Amyntam petulantia suæ dant pœnas.*
4. *Pax Macedonia Bubaris, Reguli Persæ, operâ conciliatur. Tragœdiæ in familiâ Amyntæ, Alexandri Macedonis avi.*
5. *Philippi Macedonis varii casus: fratribus dolo materno vitâ sublatis, à populo compulsus regnum suscipit.*
6. *Initia regni Philippici, laude et observatione dignissima; bella, conjugium, vitia et virtutes ejusdem.*

CAPUT I.

*Macedonia nomen
vetus, populi,
et primi reges.*

¹MACEDONIA antè à nomine ²Emathionis regis, cujus prima virtutis experimenta in illis locis extant, ³Emathia cognominata est. Hujus sicuti incrementa modica, ita termini perangusti fuere. Populus ⁴Pelasgi, regio Pæonia dicebatur. Sed postea virtute regum, et gentis industriâ, subactis primò finitimis, mox populis nationibusque, imperium usque extremos Orientis terminos prolatum. In regione ⁵Pæoniâ, quæ nunc portio est Macedonia, regnasse fertur Pelegon, pater ⁶Asteropæi, cujus Trojano bello, inter clarissimos vindices urbis, nomen accepimus. Ex alio latere in ⁷Europâ regnum ⁸Europus nomine tenuit. Sed et ⁹Caranus cum magnâ multitudine Græcorum, sedes in Macedoniâ responso oraculi jussus quærere, cum in Emathiam venisset, urbem ¹⁰Edessam, non sententibus oppidanis, propter imbrium et nebulæ magnitudinem, gregem caprarum, imbrem fugientium secutus, occupavit; revocatusque in memoriam oraculi, quo jussus erat, *ducibus capris imperium quærere*, regni sedem statuit: religioseque postea

NOTÆ.

¹ MACEDONIA.] Inter Ægeum mare et Ioniam sita, Thraciæ, Epiro, Achaïæ, et Thessaliæ contermina: à Macedone, Deucalionis nepote nomen accepit.

² Emathionis regis.] Berosus Noëmi nepotem, poetæ Memnonis fratrem, Titani et Auroræ filium facit.

³ Emathia.] Pars tantum Macedonia ad mare Ægeum prope Thessaliâ: unde tamen toti regno nomen inditum est, sicut etiam olim Mygdonia, Pæonia, et Æmonia, Macedonia dicta est.

⁴ Pelasgi.] Vel Pelargi, à Pelasgo Jovis et Larissæ filio sic dicti, multas regiones incoluerunt, Ioniam, Chium, Lemnum, Thessaliâ, Achaïam, et Æoliâ, deinde in parvam Græciâ partem se receperunt.

⁵ Pæoniâ.] Quæ in Mysiæ confinio ad Strymonem, Herodotus; ad Rhodopen montem, Diodorus; ad Haliacmonis fluvii fontes, Ptolemæus collocat.

⁶ Asteropæi.] Qui, cum Achille, ob mortem Patrocli irato, ausus congressi, ab eo occisus est.

⁷ Europâ.] Pars est Thraciæ ad Hæmum montem, sed Europia est Macedonia portio, in qua Europus civitas.

⁸ Europus.] Macedonis filius, à quo pars illa Macedonia nomen sortita est.

⁹ Caranus.] Argivus erat, Phidonis frater, undecimus ab Hercule, unde ducebat originem.

¹⁰ Edessa.] Urbs Emathiæ, Pellæ finitima, Vodenâ.

observavit, quocumque agmen moveret, ante signa easdem capras habere, captorum duces habiturus, quas regni habuerat auctores. Urbem Edessam, ob memoriam muneris, Ægeas, populum Ægeadas, vocavit. Pulso deinde Mida (nam is quoque portionem Macedonia tenuit) aliisque regibus pulsus, in locum omnium solus successit; primusque, adunatis gentibus variorum populorum, veluti unum corpus Macedonia fecit; crescentique regno valida incrementorum fundamenta constituit.

CAP. II. ¹Post hunc Perdicca regnavit, cujus et vita illustris *Regum Macedonia series.* et mortis postrema, veluti ex oraculo præcepta, memorabilia fuere: siquidem senex moriens, Argæo filio monstravit locum, quo condi vellet, ibique non sua tantum, sed et succedentium sibi regum ossa poni jussit; præfatus, quoad ibi conditæ posterorum reliquiæ forent, regnum in familiâ mansurum; creduntque hæc superstitione extinctam in Alexandro stirpem, quia locum sepulturæ mutaverit. Argæus moderatè, et cum amore popularium, administrato regno, successorem filium Philippum reliquit: qui ²immaturâ morte raptus, Æropum, parvulum admodum, instituit hæredem. Sed Macedonibus assidua certamina cum ³Thracibus ⁴et Illyriis fuere; quorum armis veluti quotidiano exercitio indurati, gloriâ bellicæ laudis finitimos terrebant. Igitur Illyrii, infantiam regis pupilli contemnentes, bello Macedonas aggrediuntur: qui prælio pulsus, rege suo in cunis prolato, et pone aciem posito, acrius certamen repetivere: tanquam ideò victi fuissent antea quòd bellantibus sibi regis sui auspici defuissent; futuri vel propterea victores, quòd ex superstitione animum vincendi ceperant: simul et miseratio eos infantis tenebat, quem, si victi forent, captivum de rege facturi videbantur. Conserto itaque prælio, magnâ cæde Illyrios fudere: ostenderuntque hostibus suis priore bello regem Macedonibus, non virtutem defuisse. ⁵Huic Amyntas succedit, et propriâ virtute, et Alexandri

INTERPRETATIO.

¹ Observabit habere easdem capras ante vexilla quocumque duceret exercitum, ut essent ipsæ duces capturum rerum, sicut fuerant auctores regni instituendi.

NOTÆ.

¹ Post hunc Perdicca.] Alii Perdicam primum Macedonum regem constituunt, alii melius quartum tantummodò, Carano enim Cænus, Cæno Thurimas, et Thurimæ Perdiccas successit.

² Immaturâ morte.] Fallitur Justinus cum Philippus 35 annos regnavit.

³ Thracibus.] A sævitia et feritate sic nominati, qui inter Ægeum mare,

Propontidem, Pontum Euxinum, Macedoniam et Mysiam habitabant. *Romania.*

⁴ Illyrii.] Quorum regio ex unâ parte ad mare Adriaticum, ex alterâ ad Pannoniam et Macedoniam pertinebat. *Sclavonia.*

⁵ Huic Amyntas.] Æropo non Amyntas, sed Alcetas successit, post quem regnavit Amyntas.

fili egregiâ indole, insigniter clarus: cui Alexandro tanta omnium virtutum naturâ extitere ornamenta, ut etiam ¹Olympio certamine, vario ludicrorum genere contenderit.

Legati
Persarum
apud A-
myntam oc-
cisi ob pe-
tulantiâ.
A.M.3537.
Ol. 65. 4.
Urb. C.236
Ant.C.515.

CAP. III. Cùm interim Darius rex Persarum, ^aturpi ab Scythiâ fugâ suum motus, ne ubique deformis militiâ damnis haberetur, mittit cum parte copiarum Megabazum ad subigendam Thraciam, cæteraquæ ejus tractûs regna: ^bquibus pro ignobili momento erat accessura Macedonia. Qui brevi tempore executionis imperio, legatis ad Amyntam regem Macedonia missis, obsides in pignus futuræ pacis dari sibi postulabat, Sed legati benignè excepti, inter epulas ebrietate crescente, rogant Amyntam, ut *apparatu epularum adjiciat jus familiaritatis, adhibitis in convivium suis ac filii uxoris, id ²apud Persas haberi pignus ac fœdus hospitii.* Quæ ut venērunt, petulantiùs Persis eas contrectantibus, filius Amyntæ Alexander rogat patrem, respectu ætatis ac gravitatis suæ, abiret convivio, pollicitus, se hospitium temperatum jocos. Quo digresso, mulieres quoque paululùm è convivio evocat, cultiùs exornaturus, gratioresque

INTERPRETATIO.

^a Turpiter expulsi à Scythiâ, ne in-
glorius esset ubique ob damna in bello
accepta.

^b Quibus adderet Macedoniam, quasi
nullo labore domandam.

NOTÆ.

¹ *Olympio certamine.*] Cùm frequen-
sit apud auctores Olympiadum men-
tio, et nos earum numerum ad mar-
ginem adscribamus: opera pretium
est, a quo? Quando? Ubi institutæ sint?
Quæque ad earum cognitionem perti-
neant explicare paucis, 1. Ludi Olym-
pici, teste Pausaniâ, ab Hercule uno
ex Idæis Dactylis instituti: tum à Pe-
lope, deinde ab Hercule posteriore,
demum ab Iphito Eliensi, uno ex pos-
teris Herculis, si Eusebio credimus,
restaurati sunt. 2. Iphitus eos ludos
restituit post annos à primâ institu-
tione 427 ut ait Clem. Alex. vel ut
Beda 430 vel ut Eusebius 340. anno
mundi 3170. 3. Non tamen ab Iphito
apud Græcos per Olympiades anni
numerari cœperunt: sed à decimâ
tertiâ Olympiade, ut vult Callimachus
apud Eusebium; vel à vigesimâ septi-
mâ, ut testantur Aristodemus et Po-
lybius, quod verius putem: quâ Olym-
piade vicit in Agone Gymnico Chora-
bus Eliensis, anno mundi 3278. à Mo-
se 815. ex Sancto Cyrillo Excisæ Tro-
jæ 408. ex Dionysio. Ante Christum
774. Ante Romam conditam 27. quo
anno cœperunt et præmia proponi, et

nomina victorum inscribi in tabulis
et columnis, quales erant ex quibus
Athenis, et leges. et Deorum festa
proponerentur. 4. A Lunâ, quæ O-
lympias à Græcis dicebatur, Olympi-
adis nomen ductum esse, vult Africa-
nus apud Georgium Monachum; sed
à loco ipso nomen ludicris illis pro-
babilius inditum dixerim, videlicet
ab Olympiâ urbe, propter quam in
agro Pisano, non procul ab Elide, ad
Alpheum fluvium, propter lucum ol-
eastro vestitum, quinto quoque anno
ineunte, sub æstivum solstitium illi
ludi celebrari solebant in honorem
Jovis Olympii. 5. Præcipuum certa-
men et antiquissimum, Cursus fuit;
post, Cestus, Saltus, Discus, et Palæ-
stra addita sunt, ita ut illi ludi Penta-
thlo constarent. Moris erat victores
oleaginâ coronâ donari, et quasi tri-
umphantes quadrigis per urbes inve-
hi, constitutisque in perpetuum frui
vestigalibus.

² *Apud Persas.*] Illud cum Plutar-
cho non congruit, qui Persas convi-
via cum pellicibus, non cum uxoribus
agere testatur.

reducturus. In quarum locum ¹matronali habitu exornatos ju-
venes supponit: eosque petulantiam legatorum, ferro, quod sub
veste gerebant compescere jubet. Atque ita interfectis omni-
bus, ignarus rei Megabazus, cùm legati non redirent, mittit eò
cum exercitûs parte Bubarem, ut in bellum facile et mediocre:
dedignatus ipse ire, ne dehonestaretur prælio tam fœdæ gentis.
Sed Bubares ante bellum, amore filiæ Amyntæ captus, omisso
bello nuptias facit, ²depositisque hostilibus animis, in affinitatis
jura succedit.

CAP. IV. Post discessum à Macedonia Bubaris, Amyntas *Pax inter*
rex decedit, cujus filio et successori Alexandro, cognatio Buba- *Persas et*
ris non Darii tantum temporibus pacem præstitit: verum etiam *Macedo-*
Xerxem adeò conciliavit, ut, cùm Græciam, veluti tempestas *nas, operâ*
quædam occupasset, ³inter ²Olympum ³Ææmumque montes *Bubaris.*
totius regionis cum imperio donaverit. Sed nec virtute minùs, *Amyntas*
quàm Persarum liberalitate, regnum ampliavit. ⁴Per ordinem *avus Alex-*
deinde successionis, regnum Macedonia ⁵ad Amyntam, fratris *andri.*
ejus Menelai filium, pervenit. Hic quoque insignis industriâ, *A.M.3574.*
et omnibus imperatoriis virtutibus instructus fuit: qui ex Eu- *Ol. 75. 1.*
rydice ⁶tres filios sustulit, Alexandrum, Perdiccam et Philip- *Urb.C.273*
pum, Alexandri magni Macedonis patrem, et filiam Euryonen: *Ant.C.478.*
ex Gygæa autem Archelaum, Archideum, Menelaum. Cum
Illyriis deinde, et cum Olynthiis gravia bella gessit. ⁷Insidiis
autem Eurydices uxoris, quæ nuptias generi pacta, occidendum
virum, regnumque adultero tradendum susceperat, occupatus
fuisset, nî ⁷filia pellicatum matris, et sceleris consilia prodidis-

INTERPRETATIO.

^a Et odio deposito affinitatem cum ip-
so contraxit.
^b Dederit illi totam regionem sitam
inter montes Olympum et Ææmum.

^c Occisus fuisset insidiis structis ab
Eurydice uxore, quæ pollicita se nuptu-
ram genero, volebat et maritum occidere,
et regnum dare adultero.

NOTÆ.

¹ *Matronali habitu.*] Hanc historiam
fusius persequitur Herodotus.

² *Olympum.*] Mons hujus nominis
multiplex. 1. Thessaliâ Ossæ conti-
guus, Thessaliâ à Macedonia dirimi-
mens. 2. In Mysiâ juxta Prusam,
Idæ vicinus. 3. In Lyciâ, ignes emit-
tens, propter urbem Olympum. 4.
Alii etiam in Cypro, Lydiâ, Æolide,
Lesbo et Arcadiâ.

³ *Ææmum.*] Mons est Thraciæ max-
imus, vasto jugo in mare procumbens,
è cujus vertice hinc mare Adriati-
cum. inde Pontus Euxinus cernuntur;
vocatur ab Italis, *Catena del Mondo.*

⁴ *Per ordinem.*] Hi reges fuere Per-
diccas, Archelaus, Orestes, Æropus,
et Pausanias Æropi filius, qui tutor
Orestis, eo mortuo, regnum invasit.

⁵ *Ad Amyntam.*] Qui expulsus ab
Argeo, à Thessalis restitutus est.

⁶ *Tres filios.*] Quarum addunt non-
nulli Ptolemaum Aloritem, à quo Al-
exandrum occisum volunt Diodor. et
Euseb. Sed alii melius eum volunt
fuisse Alexandri filium spurium.

⁷ *Filia.*] Euryone quæ Menelao
nupsérat.

didisset. Functus itaque tot periculis, senex decessit, regno, maximo ex filiis Alexandro, tradito.

*Philippi
Macedoniae
varii ca-
sus.
Fratribus
à matre
occisis,
regnum
suscepit.
A.M.3681.
Ol. 101. 4.
Urb.C.380
Ant.C.371.*

CAP. V. Igitur Alexander inter prima initia regni, bellum ab Illyriis, pacta mercede, et Philippo fratre dato obside, redemit. Interjecto quoque tempore, per eundem obsidem cum Thebanis gratiam pacis reconciliat: quæ res ¹Philippo maxima incrementa egregiæ indolis dedit. Siquidem Thebis triennio obses habitus prima pueritiæ rudimenta, in urbe severitatis antiquæ, et in domo Epaminondæ, summi et philosophi et imperatoris, deposuit. Nec multo post Alexander ²insidiis Eurydices matris appetitus occumbit: cui Amyntas in scelere deprehensæ, propter communes liberos, ignarus eisdem quandoque exitiosam fore, pepercerat. Frater quoque ejus ³Perdicca pari insidiarum fraude decipitur. Indignum prorsus, libidinis causâ liberos à matre vitâ privatos, ⁴quam scelorum suorum suppliciis liberorum contemplatio vindicaverat. Perdiccæ hoc indignior cædes videbatur, quod ei apud matrem misericordiam nec parvulus quidem filius conciliaverat. Itaque Philippus ⁵diu non regem, sed tutorem pupilli egit. At ubi graviora bella imminabant, serumque auxilium in expectatione infantis erat, compulsus à populo regnum suscepit.

*Philippi
initium,
bella et
conjugium.
A.M.3694.
Ol. 105. 1.
Urb.C.393
Ant.C.358.*

CAP. VI. Ut est ingressus imperium, magna de illo spes omnibus fuit et propter ipsius ingenium, quod a. agnum spondebat virium; et propter vetera Macedoniæ fata: quæ cecinerant uno ex Amyntæ filiis regnante, florentissimum fore Macedoniæ statum; cui spei scelus matris hunc residuum fecerat. Principio regni, cum hinc cædes fratrum indignè peremptorum inde hostium multitudo; hinc insidiarum metus, inde inopia continuis bellis exhausti regni, immaturam ætatem tyronis urgerent: bella, quæ, ⁶velut conspiratione quâdam, ad opprimendam Macedoniam, multarum gentium ex diversis locis uno tempore conflue-

INTERPRETATIO.

^a Quam Amyntas, respiciens bonum liberorum, non affectat panis propter criminæ meritis.

NOTÆ.

¹ *Philippo.*] Amyntas cum Illyriis, quibus vectigalis erat, dederat obsidem, à quibus Thebas missus est.
² *Insidiis Eurydices.*] A Ptolemæo Alorite necatum referunt Diodorus, et Gemistus.
³ *Perdicca pari, &c.*] Quod refert Diodor. similis verò videtur, Perdiccæ cum Illyriorum jugum excutere conaretur inito prælio ab eis victum, cum quatuor Macedonum millibus in pugna cecidisse.

⁴ *Diu non regem.*] Errat Justinus: cum eam hostes imminerent undique, continuo regia dignitas illi delata est.
⁵ *Velut conspiratione.*] Macedoniam hinc Pæones, inde Illyrii populabantur: hinc Argæus Atheniensium copias, inde Pausanias è stirpe regiæ, regis Thraciæ auxilio fretus, ad regnum aspirabat.

bant, quoniam omnibus par esse non poterat, dispensanda ratus; alia ¹interpositâ practione componit, alia redimit, ²facillimis quibusque aggressis, quorum victoriâ, et militum trepidos animos firmaret, et contemptum sibi hostium demeret. Primum illi ³cum Atheniensibus certamen fuit: quibus per insidias victis, metu belli gravioris, cum interficere omnes posset, incolumes sine pretio dimisit. Post hæc, ⁴bello in Illyrios translato, multa millia hostium cædit. Urbem nobilissimam ⁵Larissam capit. Hinc ⁶Thessaliam, ⁷non prædæ cupiditate, sed quod exercitui suo robur Thessalorum equitum adjungere gestiebat, ⁸nihil minus quam bellum metuentem, improvisus expugnat: unumque corpus equitum pedestriumque copiarum invicti exercitus fecit. Quibus rebus ⁹eliciter provenientibus, Olympiadem, Neoptolemi regis ¹⁰Molosorum filiam, uxorem ducit; conciliante nuptias fratre patruele, altore virginis, Arrubâ, rege Molossorum; qui sororem Olympiadis Troada in matrimonium habebat: quæ causa illi exitii maiorumque omnium initium fuit. Nam, dum regni incrementa afinitate Philippi acquisitum se sperat, proprio regno ab eodem privatus, in exilio consensuit. His ita gestis, Philippus, jam non contentus submovere bella, ultrò etiam quietos lacessit. Cum ¹¹Methonam urbem oppugnaret, in prætereuntem de muris ¹²sagitta jacta dextrum oculum regis effodit. Quo vulnere nec segnior in bellum, neque iracundior adversus hostes factus est; adeo ut interjectis diebus pacem deprecantibus dederit; nec ¹³moderatus tantum, verum etiam mitis adversus victos fuerit.

INTERPRETATIO.

^a Nationes minus bellicosas aggreditur, ut victoriâ de iis relatâ, et excitaret pavidos milites, et sibi compararet gloriam apud hostes.
^b Subigit Thessalos ex improviso, ad bellum gerendum nullo modo paratos.

NOTÆ.

¹ *Interpositâ practione.*] Pæoniis, ne bellum inferrent; regi Thraciæ, ne Pausaniam reduceret, muneribus persuasit.
² *Cum Atheniensibus.*] Quos, dum Argæum reducant, vicit; et reliquos qui fugerant ad collem, datâ eis fide, dimisit.
³ *Bello in Illyrios.*] Quorum septem millia in prælio cecidit, quare Bardyli eorum regi pacem eâ lege dedit, ut non Larissâ tantum, sed omnibus Macedoniæ urbibus excideret.
⁴ *Larissam.*] Gemina est in Thessaliâ; altera Mediterranea ad Peneum fluvium, Achillis patria, de quâ loquitur Homerus; altera maritima, quæ sub Turcarum dominio, nunc est amplissima civitas.
⁵ *Thessalia.*] Regio est ad sinum Pelasgicum et Maliacum, Macedoniæ finitima, in Peneum et Thermopylas, quibus Boeotia terminatur. *Janna.*
⁶ *Non prædæ cupiditate.*] Ut Thessalis nobilibus adesset, contra Alexandri Pheræi nuper occisi fratres, qui tyrannidem affectarent. *Ita Diodor.*
⁷ *Molossorum.*] Sunt Epiri populi, Cassiopæis vicini. *Pandosia.*
⁸ *Methonam.*] Urbem Macedoniæ in Magnesiâ, non procul ab Olinthio.
⁹ *Sagitta jacta.*] Ab Astere Olinthio, ex *Plutarch.*
¹⁰ *Moderatus.*] Urbem directam solo æquavit, civesque ejecit nudos, ex *Gemisto*; et Asterem cruci affligi jussit, ex *Suidâ.*

LIBER VIII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Græciæ clades sub Philippo Macedone. Thebani et Phocenses civilis belli faces.
2. Thebani Philippum accersunt, qui Phocenses opprimit, Athenienses salutis publicæ pro virili consulant.
3. Contra, Philippus Græciam lacerat, Cappadociam Macedoniae adjungit. Olynthios delet. Latrocinium exercet variis modis.
4. Atheniensibus, Thessalis, Bæotiis et Phocensibus callidè imponit.
5. Phocenses ad deditionem, et reliquos Græcos cogit ad servile obsequium.
6. Monarchiam cum summâ injustitiâ constituit.

CAPUT I.

Bellum sa-
crum.

GRÆCIÆ civitates, dum imperare singulæ cupiunt, imperium omnes perdidērunt: ¹quippe in mutuum exitium sine modo ruentes, ²omnibus perire quod singulæ amitterent, non nisi oppressæ sensērunt. Siquidem Philippus rex Macedoniae, velut è speculâ quâdam, libertati omnium insidiatus, dum contentiones civitatum alit, auxilium inferioribus ferendo, victos pariter victoresque, subire regiam servitutem coëgit. Causa et origo hujus mali, Thebani fuere: qui cum rerum potirentur, secundam fortunam imbecillo animo ferentes, ³victos armis Lacedæmonios, et ⁴Phocenses, quasi parva supplicia cædibus et rapinis luissent, apud commune Græciæ consilium superbè accusavērunt. Lacedæmoniis crimiui datum, quod

INTERPRETATIO.

^a Nam dum conspirant in mutuam perniciem, non animadvertērunt, nisi postquam subactæ sunt, omnes amittere ea quæ singula perderent.

NOTÆ.

¹ Omnibus perire.] Bene Gruterus: Græciæ civitates non antè senserunt omnes amittere, quod singulis peribat, quam cum jam essent oppressæ.
² Victos armis.] Apud Leuctram et Mantineam.

³ Phocenses.] Populi sunt Græciæ mediterranei, Atticæ finitimi, apud quos templum erat Delphicum.

⁴ Græciæ consilium.] Amphictionicum quod ex duodecim Græciæ populis constabat; his singulis annis, ini-

arcem Thebanam, induciarum tempore, occupâssent: Phocensibus, quod Bæotiam depopulati essent: prorsus quasi post arma et bellum, locum legibus reliquissent. Cum judicium arbitrio victorum exerceretur, tantâ pecuniâ damnantur, quanta exsolvi non posset. Igitur Phocenses, cum agris, liberis, conjugibusque privarentur, desperatis rebus, ¹Philomelo quodam duce, velut deo irascentes, templum ipsum Apollinis Delphis occupavêre. Inde auro, et pecuniâ divites conducto mercenario milite, bellum Thebanis intulērunt. Factum Phocensium, tametsi omnes execrarentur propter sacrilegium, plus tamen invidiæ Thebanis, à quibus ad hanc necessitatem compulsi fuerant, quàm ipsis intulit. Itaque auxilia his, et ab Atheniensibus, et à Lacedæmoniis, missa. Primâ igitur congressione Philomelus Thebanos castris exiit. Sequenti prælio primus inter confertissimos dimicans cecidit, et sacrilegii pœnas impio ²sanguine luit. In hujus locum dux ³Onomarchus creatur.

CAP. II. Adversus quem Thebani Thessalique, non ex civibus suis, ne victores potentiam ferre non possent; sed Philippum, Macedoniae regem, ducem eligunt: ⁴et extremæ dominationi, quam in suis timuērunt, sponte succedunt. Igitur Philippus, quasi sacrilegii, non Thebanorum ultor esset, omnes milites coronas laureas sumere jubet, atque ita, veluti deo duce, in prælium pergit. Phocenses, insignibus dei conspectis, conscientia delictorum territi, abjectis armis ⁵fugam capessunt, pœnasque violatæ religionis, sanguine et cædibus suis pendunt. Incredibile quantum ea res apud omnes nationes

INTERPRETATIO.

^a Et se subdunt Philippi externi regis dominationi; cum nollent se subdere uni è suis civibus.

NOTÆ.

tio, veris et Autumnii primum ad Thermopylas, deinde Delphis conveniebat ad definiendas lites publicas. Civitates singulæ, vel binos, vel ternos, vel singulos pro cuiusque potentia mittebant Assessores, quos Pilagoras idè vocabant, quod ad pilas, quæ propter templum Apollinis erant, tribunal exercerent Demosthenes et Diodorus.

¹ Philomelo quodam.] Id egit, re prius cum Archidamo, Lacedæmoniorum rege, communicatâ: nam Lacedæmonii ab eodem consilio grandi ære mulctati erant.

² Sanguine luit.] Multis confectus vulneribus, cum nulla pateret elabendi via, è prærupto loco saltu se abiecit in præceps.

³ Onomarchus.] Qui, dum Cheronæam obsidet, victus à Thebanis, in patriam refugit. Ita Diodorus.

⁴ Fugam capessunt.] Diodorus et Gemistus testantur Onomarchum bis vicisse, semel Philippum cum Thessalis iterum Bæotios; sed redintegrato prælio sex millia Phocensium cæsa fuisse, tria millia capta, et Onomarchum à Philippo actum in crucem. Pausanias tamen vult eum à suis militibus, dum ad mare fugeret, jaculis confixum. Phaylus Onomarcho fratri successit; sed paulò post, vel lentâ corruptus tæbe interiit, ex Diod. vel vivus concrematus est. Ex aliis,

Philippo gloriæ dedit. *Illum vindicem sacrilegii, illum ultorem religionum: quod orbis viribus expiari debuit, solum qui piacula exigeret, extitisse, dignum itaque qui diis proximus haberetur, per quem deorum majestas vindicata sit.* Sed Athenienses, audito belli eventu, ne in Græciam Philippus transiret, angustias Thermopylarum, pari ratione sicuti antea advenientibus Persis, occupare: sed nequaquam simili aut virtute, aut causâ: siquidem tunc pro libertate Græciæ, nunc pro sacrilegio publico; tunc à rapinâ hostium templa vindicaturi, nunc adversus vindices templorum raptore defensuri: aguntque propugnatores sceleris, ejus turpe erat alios vindices fuisse: immemores prorsus, quod in dubiis rebus suis, illo deo etiam consiliorum auctore usi fuerant: quod illo duce tot bella victores inierant: tot urbes auspato condiderant: tantum imperium terrâ marique quæsierant: quod nihil sine majestate numinis ejus aut privatæ unquam, aut publicæ rei gesserant. Tantum facinus admisisse ingenia omni doctrinâ exculta, pulcherrimis legibus institutisque formata, ut, quid posthac succensere jure Barbaris possent, non haberent.

Philippus
Græcos
vexat Olin-
thios vin-
cit.

Lege Cas-
apiam.

CAP. III. Sed nec Philippus melioris fidei adversus socios fuit: quippe veluti timens, ne ab hostibus sacrilegii scelere vinceretur, civitates, quarum paulo ante dux fuerat, quæ sub auspiciis ejus militaverant, quæ gratulatæ illi sibi que victoriam fuerant, hostiliter occupatas diripuit: conjuges liberosque omnium sub coronâ vendidit; non deorum immortalium templis, non ædibus sacris, non diis penatibus publicis privatisque, ad quos paulo antè ingressus hospitaliter fuerat, pepercit: prorsus ut non tam sacrilegii ultor extitisse, quàm sacrilegiorum licentiam quæsisse videretur. Indè, veluti rebus egregiè gestis, in Capadociam trajecit; ubi, bello pari perfidiâ gesto captisque per dolum et occisis finitimis regibus, universam provinciam imperio Macedoniæ adjungit. Deinde ad abolendam invidiæ famam, quâ insignis præter cæteros tunc temporis habebatur, per regna mittit, et opulentissimas civitates, qui opinionem sererent, regem

INTERPRETATIO.

a Solum Philippum dignum esse, qui tanta sacrilegia puniret.
b Postea ut deleret omnium in se odium, quo laborabat eo tempore magis, quàm alius quivis; per regna et ditissimas urbes misit aliquos è suis, ut dice-

NOTÆ.

1 Civitates quarum, &c.] Ingressus in Thessaliam Pheras amicam prius civitatem occupavit, ex Demorth. In Philippum paulo acrius invehitur Justinus.
2 Capadociam.] Hæc mira Justinus

oscitantia. Cappadocia enim id temporis Persis parebat, quibus cum Philippus bellum non gessit, sed Chalcidicas Thraciæ urbes, adortus, eas vel subegit, vel diruit, ex Diodor.

Philippum magnâ pecuniâ locare et muros per civitates, et fana, et templa faciendâ; et ut per præcones susceptores sollicitarent. Qui, cum in Macedoniam venissent, variis dilationibus frustrati, vim regiæ majestatis timentes, taciti proficiscebantur. Post hæc Olynthios aggreditur: receperant enim per misericordiam, post eadem unius, duos fratres ejus, quos Philippus ex noverca genitos, veluti participes regni, interficere gestiebat. Ob hanc igitur causam urbem antiquam et nobilem excindit, et fratres olim destinato supplicio tradit; prædæque ingenti pariter et paricidii voto fruitur. Inde, quasi omnia, quæ agitasset animo, ei licerent, auraria in Thessaliâ, argentique metalla in Thraciâ, occupat. Et, ne quod jus vel fas inviolatum prætermitteret, piraticam quoque exercere instituit. His ita gestis, fortè evenit, ut eum fratres duo, reges Thraciæ, non contemplatione justitiæ ejus, sed invicem metuentes, ne alterius viribus accederet, disceptationum suarum judicem eligerent. Sed Philippus, more ingenii sui, ad judicium, veluti ad bellum, inopinantibus fratribus, instructo exercitu supervenit; et regno utrumque, non judicis more, sed fraude latronis ac scelere, spoliavit.

CAP. IV. Dum hæc aguntur, legati Atheniensium, petentes, pacem, ad eum venerunt. Quibus auditis, et ipse legatos Athenas cum pacis conditionibus misit; ibique ex commodo utrorumque pax facta. Ex cæteris quoque Græciæ civitatibus, non pacis amore, sed belli metu, legationes venere. Siquidem, crudesciente irâ Thessali, Bœotique orant, ut professum ad-

Athenien-
ses, Thes-
salos, et
Bœotios
delulit.
A.M.3707.
Ol. 108. 2.
Urb.C.406
Ant.C.346.

INTERPRETATIO.

a Elegérunt eum juicem disticti sui, non quod estimarent illius equitatem, sed quod metuerent ne alterutri se jungeret.
b Precantur ut bellum contra Phocenses aggrediatur, cum professus fuerit se Græcorum ducem fore.

NOTÆ.

1 Receperant enim, &c.] Aliam causam asserit Libanius, quod scilicet pacem cum Atheniensibus Olynthii inierant; quo facto Philippus violatum fœdus jactabat.
2 Fratres ejus.] Fratres Philippi erant Archelaus, Aridæus, et Menelaus, quos Amyntas ex Cygnâ Philippi novercâ genuerat.

3 Urbem antiquam.] Athenienses impulsus à Demosthene auxilium miserant Olynthiis; at Philippus, Euticrate et Lasthene pecuniâ corruptis, proditam urbem diripuit, civesque addictos servituti vendit, sic Diod. et Demorth. Dicere solebat urbem esse nullam, quæ si asinus auro onustus, in eam ingredi possit, expugnari non queat.

4 Argenti metalla.] Circa Pydnam auri fodinas fuisse refert Diodor. ex quibus annua talenta mille Philippus colligeret.

5 Dux fratres.] Berisades et Amadocus, Cotys filii; rem aliter narrat Diod. Cersobleptem, inquit, regem Thraciæ, dum damna plurima infert Hellesponto, Philippus magno cum exercitu invasit, ejusque multis præliis fractam repressit audaciam.

6 Legati Atheniensium.] Qui Olynthiorum casu territi, invito Demosthene, pacem, per legatos petierunt.

7 Bœotii.] Qui, multis præliis, nunc secundis, nunc adversis, cum Phocensibus contenderant.

versum Phocenses ducem Græciæ exhibeat: tanto odio Phocensium ardentes, ut, obliti cladium suarum, perire ipsi, quam non perdere eos præoptarent; expertamque Philippi crudelitatem pati, quam parcere hostibus suis mallent. Contra, Phocensium legati, adhibitis Lacedæmoniis et Atheniensibus, bellum deprecabantur, cujus ab eo dilationem, ter jam erant. Tædum prorsus miseradumque spectaculum, Græciam, etiam nunc et viribus, et dignitate orbis terrarum principem; regum certè gentiumque semper victricem, et multarum adhuc urbium dominam; alienis excubare sedibus, aut rogantem bellum, aut deprecantem; in alterius ope omnem spem posuisse orbis terrarum vindices: eoque discordia suâ civilibusque bellis redactos, ut adulentur, ultrò sordidam paulò antè clientelæ suæ partem: et hæc potissimum facere Thebanos, Lacedæmoniosque, antea inter se imperii, nunc gratiæ imperantis æmulos. Philippus, venditione gloriæ suæ, tantarum urbium fastidium agitat: atque utros potius dignetur, æstimat. Secretò igitur auditis utrisque legationibus, his veniam belli pollicetur, jurejurando adactis, responsum nemini prodituros: illis contrà, venturum se, auxiliumque laturum. Utrosque vetat parare bellum, aut metuere. Sic variato responso, securis omnibus, Thermopylarum angustias occupat.

Phocenses
et multos
Græciæ po-
pulos in
servitutem
ducit.
A.M.3708.
Ol. 108. 3.
Urb.C.407
Ant.C.344.

CAP. V. Tunc primum Phocenses, captos se fraude Philippi animadvertentes, trepidi ad arma confugiunt. Sed neque spatium erat instruendi belli, nec tempus ad contrahenda auxilia: et Philippus excidium minabatur, ni fieret deditio. Victi igitur necessitate, pacta salute se dederunt. Sed pactio ejus fidei fuit, cujus antea fuerat deprecati belli promissio. Igitur cædun-

INTERPRETATIO.

a Græcos, qui olim, erant vindices orbis terrarum, habere spem omnem in auxilio alterius, et ad eam calamitatem redactos ob bella civilia, ut demissa petant à Philippo opem.

b Philippus, ut gloriam suam magis ostendet, civitatum tam potentium legatos diu incertos tenet, dum deliberat

quibus potius favere debeat.

c Ille promittit se bellum non facturum, eosque cõggit jurare ipsos dicturos nemini suum responsum.

d Sed tam fuit infidus in servandos pactis, quam fuerat, dum promiserat, se bellum non illaturum.

NOTÆ.

1 Phocensium legati.] Hoc malè Justinus; non enim legatos de pace tunc miserunt Phocenses, sed acceptis à Lacedæmoniis mille gravis armaturæ militibus, duce Archidamo rege, ab Atheniensibus petierunt auxilia, uti narrat Diodor.

2 Utrisque legationibus.] Hoc falsum: unica enim tantum fuit à The-

banis legatio cum Phocenses, qui copias colligebant, de legatione mittenda non cogitarent.

3 Cæduntur passim.] Hoc item falsum; nam Phalecus, Phocensium dux, cum se imparem cerneret Philippo, quippe qui. et Macedonum, et Thesalorum copiis stiparetur, Atheniensium et Lacedæmoniorum operâ, pa-

tur passim rapiunturque: non liberi parentibus, non conjuges maritis, non deorum simulachra templis suis reïnquuntur. Unum tantum miseris solatium fuit, quòd, cum Philippus portione prædæ socios fraudasset, nihil rerum suarum apud inimicos viderunt. Reversus in regnum, ut pecora pastores nunc in hibernos, nunc in æstivos saltus trajiciunt, sic ille populos et urbes, ut illi vel replenda, vel derelinquenda quæque loca videbantur, ad libidinem suam transfert. Miseranda ubique facies, et excidio similis erat: Non quidem pavor ille hostilis, nec discursus per urbem militum erat: non tumultus armorum; non bonorum atque hominum rapina: sed tacitus moror et luctus, verentibus ne ipsæ lacrymæ pro contumaciâ haberentur. Crescit dissimulatione ipsa dolor; hoc altius demissus, quo minùs profiteri licet. Nunc sepulchra majorum, nunc veteres penates, nunc tecta, in quibus geniti erant, in quibusque genuerant, considerabant: miserantes nunc vicem, suam, quod in eam diem vixissent; nunc filiorum, quòd non post eam diem nati essent.

CAP. VI. Alios populos in finibus ipsis hostibus opponit: alios in extremis [regni terminis] statuit; quosdam bello captos in supplitentis urbium dividit. Atque ita ex multis gentibus nationibusque unum regnum populùmque constituit. Compositis ordinatisque Macedonia rebus, Dardanos cæteròsque finitimos, fraude captos, expugnat. Sed nec à proximis manus abstinet. Siquidem Arrybam regem Epiri, uxori suæ, Olympiadi arcissimâ cognatione junctum pellere regno statuit: atque Alexandrum, privignum ejus, uxoris Olympiadis fratrem, puerum honestæ pulchritudinis, in Macedonia nomine sororis arcessit; omnique studio sollicitatum, spe regni stimulat amore, ad stupri consuetudinem perpulit; majora in eo obsequia habiturus; sive conscientia pudore, sive regni beneficio. Cum igitur ad

Regnum
Macedo-
niæ consti-
tuit.

A.M.3712.
Ol. 109. 3.
Urb.C.411.
Ant.C.340.

INTERPRETATIO.

a Dolor crescit, dum eum dissimulare conantur, et eò major est, quò minus fit eum palam testari.

NOTÆ.

eum eâ conditione impetravit, ut ipse cum suis copiis aliò se conferret: quare, datâ acceptaque fide, in Peloponnesum se recepit.

1 Non liberi parentibus.] Causâ Phocensium Amphictionibus permissâ, sanctitum est; ut triumphum in Phocidæ urbium monia destruerentur; exules Phocensium piacularis haberentur, nec equos, nec arma eis tractare liceret. Diodor. et Demosth. Hic sacri belli finis fuit anno, postquam cepit, est, decimo.

2 Dardanos.] Qui in eâ parte Illyrici

habitabant, quæ postea Mysia Mediterranea dicta est.

3 Cæterosque finitimos.] Thessalos, vocat Diodor. qui, tyrannis ejectis, Philippo se dederunt, alique vicini Græciæ populi.

4 Arrybam.] Cujus opera Olympiadem uxorem duxerat. Res aliter se habuit, ex Diodor. Cum Arryba anno regni decimo obiisset, relicto filio Eacida, qui Pyrrhum genuit, Alexandro Olympiadis germano regnum à Philippo concessum est.

viginti annos pervenisset, ereptum Arrybae regnum puero admodum tradit, celestus in utroque. Nam nec in eo jus cognationis servavit, cui ademit regnum; et eum, cui dedit, impudicum fecit antequam regem.

LIBER IX.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Philippus cogitat de Græciâ subjugandâ; idèd Byzantium, sed frustra obsidet.
2. A Scytharum rege variis modis deluditur, unde pugna, et præda abducta.
3. Triballi Philippum prædâ spoliant. Athenienses et Thebanos Philippum prælio atterit.
4. Victoriâ moderatè utitur: sævit in Thebanos, qui fortiter se gerunt.
5. Græciam pacare studet, ut Persas bello adoriatur.
6. Pausanias Philippum obtruncat, ultionem ab iniquo iudice exigens.
7. Philippus, Olympiade et Alexandro consecratis, interficitur.
8. Philippi elogium, ejusdemque cum Alexandro filio et successore, comparatio.

CAPUT I.

Philippus
Byzantium
frustra
obsidet.
A.M. 3713.
Ol. 109. 4.
Urb. C. 412.
Ant. C. 339.

IN Græciam Philippus cum venisset, sollicitatus paucarum civitatum direptione; et ex prædâ modicarum urbium, quantæ opes universarum essent, animo prospiciens; bellum toti Græciæ inferre statuit. Ad cujus emolumentum egregiè pertinere ratus, si Byzantium, nobilem et maritimam urbem, receptaculum terrâ marique copiis suis futuram, in potestatem redegisset, eandem, claudentem sibi portas, obsidione cinxit. Hæc namque urbs condita primò à Pausaniâ, rege

INTERPRETATIO.

a Arbitratus multum conferre ad illius belli felicem exitum.

NOTÆ.

1 Si Byzantium.] Non Byzantium primò, sed Perinthum, quod Atheniensibus faveret, cum triginta armatorum millibus oppugnavit: cum verò Athenienses, Persarum Satrapæ, et Byzantini Perinthis mitterent auxilia, diviso duas in partes exercitu,

Byzantium simul et Perinthum obsedit. Ex Diodor.

2 A Pausaniâ.] Errat graviter Justinus. Non enim à Pausaniâ, sed à Byse, seu Bysante, Megarensium duce, Byzantium ad Bosphorum Thraciæ conditum est; paulò post deducta

Spartanorum, et per VII annos possessa fuit: deinde variante victoriâ, nunc Lacedæmoniorum, nunc Atheniensium juris habitæ est. Quæ incerta possessio effecit, ut nemine, quasi suam auxiliis juvante, libertatem constantius tueretur. Igitur Philippus, longâ obsidionis morâ exhaustus, pecuniæ commercium de piraticâ mutuatur. Captis itaque centum septuaginta navibus, mercibusque distractis, anhelantem inopiam paululùm recreavit. Deinde, ne unius urbis oppugnatione tantus exercitus teneretur, profectus cum fortissimis, multas Chersonesium urbes expugnat; filiumque Alexandrum, decem et octo annos natum, ut, sub militiâ patris, tyrocinii rudimenta deponeret, ad se arcescit. In Scythiam quoque prædandi causâ profectus est, more negotiantium, impensas belli alio bello refecturus.

CAP. II. Erat eo tempore rex Scytharum Atheas, qui, cum bello Istriarum premeretur, auxilium à Philippo per Apollonienses petit, in successionem eum regni Scythiæ adoptaturus. Cum interim Istriarum rex decedens, et metu belli, et auxiliorum necessitate Scythas solvit. Itaque Atheas, remissis Macedonibus, renuntiari Philippo jubet, neque auxilium ejus se petisse; neque adoptionem mandasse. Nam neque vindictâ Macedonum egere Scythas, quibus meliores forent; neque heredem sibi, incolumi filio, deesse. His auditis Philippus legatos ab Atheam mittit, impensæ obsidionis portionem petentes, ne inopiâ deserrere bellum cogatur. Quod eo promptius eum facere debere, quòd missis à se in auxilium ejus militibus, ne sumptum qui-

INTERPRETATIO.

a Quare Philippus exhausta pecuniâ indiuturnâ obsidione, piraticam exercet ut pecuniam recuperet.
b Mittit ut peterent partem pecuniæ insumptæ in obsidione.

c Quòd non dederit militibus missis à se in auxilium ejus, non modò munera ob officium redditum, sed ne pecuniam quidam ad vitam sustentandam.

NOTÆ.

est à Milesiis colonia, quæ adventu Darii Hystaspis, territa, cum in Thraciam confugisset; aliquantò post Lacedæmonii, duce Pausaniâ illuc coloniam miserunt.

1 Obsidionis morâ.] Byzantii, Atheniensium auxiliis adjuti, fortiter Philippo restiterunt.

2 De piraticâ.] Nulla apud Demosthenem et Æschinem piraticæ mentio; sed narrat Philippum maris imperium affectasse, quò facilius insulare ab Atheniensium amicitia averteret.

3 Chersonesium.] Præter urbes, quibus hoc nomen impositum est, multiplex est insula Chersonesus. 1. Thracia, quæ juxta Hellespontum in mare Ægeum excurrans à Meridie in Bo-

ream extenditur. 2. Taurica, inter Pontum Euxinum, Bosphorum Cimmerium, et Paludem Maotidem, Crim Tartary. 3. Cymbrica, inter Cymbricum et Suevicum mare, seu Codanum sinum Jutland. 4. Aurea, Regio Asiæ in Indiâ extra Gangem, Malaca.

4 Atheas.] Ab aliis Matheas, Matheas dicitur.

5 Apollonienses.] Multiplex fuit Apollonia in Europâ; triplex in Macedonia, una in Thraciâ juxta oram Ponti Euxini, de qua loquitur Justinus.

6 Istriarum.] Populi fuere Mysiæ inferioris, juxta ostia Meridionalia Istri fluvii.

dem vitæ, non modò officii pretia dederit. Atheas inclementiam cæli, et terræ sterilitatem causatus, quæ non patrimoniis ditet Scythas, sed vix alimenta exhibeat, respondit, *nullas sibi opes esse, quibus tantum regem expleat; et turpius putare, parvo defungi, quam totum abnuere: Scythas autem virtute animi et duritiâ corporis, non opibus censi.* Quibus derisus Philippus, solutâ obsidione Byzantii, ¹Scythica bella aggreditur, præmissis legatis, quò securiores faceret. quæ nuntient Atheæ, *dum Byzantium obsidet, vovisse se statuam Herculi, ad quam in ostio Istri ponendam se venire, pacatum accessum ad religionem dei petens, amicus ipse Scythis venturus.* Ille, si voto fungi vellet, statuam sibi mitti jubet; non modo ut ponatur, verum etiam ut inviolata maneat, pollicetur: *Exercitum autem fines ingredi negat se passurum: ac si invitis Scythis statuam ponat; eo digresso sublatum, versurumque æs statuæ in aculeos sagittarum.* His utrimque irritatis animis, prælium committitur. Cùm virtute et numero præstarent Scythæ, astu Philippi vincuntur. Viginti millia puerorum ac fœminarum capta, pecoris magna vis, auri argentique nihil. ²Ea primum fides inopiæ Scythicæ fuit. Viginti millia nobilium equarum ad genus faciendum in Macedoniam missa.

A.M.3715.
Ol. 110. 2.
Urb.C.414
Ant.C.337.

Philippus
à Tribillis
victus,
Græcos ad
Cheroneam
vincit.

CAP. III. Sed revertenti ad Scythiâ, ³Triballi Philippo occurrunt: negant se transitum daturus, ni portionem accipiant prædæ. Hinc jurgium, et mox prælium; in quo ita in femore vulneratus est Philippus, ut per corpus ejus equus interficeretur. Cùm omnes occisum putarent, præda amissa est. Ita Scythica, velut devota, spolia penè luctuosa Macedonibus fuere. Ubi verò ex vulnere primum convaluit, diu dissimulatum ⁴bellum Atheniensibus infert: quorum causæ ⁵Thebani se junxere, metuentes, ne, victis Atheniensibus bellum, veluti vicinum incendium ad se transiret. Factâ igitur inter duas, paulò antè infestissimas, civitates societate, legationibus Græciam fatigant; communem hostem putant communibus viribus submovendum: neque enim cessaturum Philippum, si prosperè prima succederint, nisi omnem Græciam domuerit. Motæ quædam civitates Atheniensibus se jungunt: quasdem autem ad Philippum belli

A.M.3716.
Ol. 110. 3.
Urb.C.415.
Ant.C.336.

INTERPRETATIO.

¹ Id primum probavit Scythas inopes esse.

NOTÆ.

¹ Scythica bella.] De hoc bello omnes fere consentiunt.
² Triballi.] Populi Mysiæ inferioris, quorum regio Bulgaria, urbs primaria Sophia vocatur.
³ Bellum infert.] Simulato in Cythæos et Locrenses bello, Elateam et Cytinium, Atheniensium oppida, occupavit. Diodor.

⁴ Thebani se junxere.] Legatus ab Atheniensibus Thebas missus est Demosthenes, cujus rationibus persuasi Thebani, repudiât Philippi amicitia, se junxerunt Atheniensibus. Ita Diod. et Plut.

metus traxit. Prælio commisso, cùm Athenienses longè majore ¹militum numero præstarent, assiduis bellis induratâ virtute Macedonum ²vincuntur: ³non tamen immemores pristinæ gloriæ cecidère: quippe adversis vulneribus, omnes loca, quæ tuenda à ducibus acceperant, morientes corporibus texerunt. Hic dies universæ Græciæ et gloriam dominationis, et vetustissimam libertatem finivit.

CAP. IV. Hujus victoriæ callidè ⁴dissimulata lætitia est. Denique non solita sacra Philippus illâ die fecit: non in convivio risit: non ludos inter epulas adhibuit: non ⁵coronas aut ⁶unguenta sumpsit; et quantum in illo fuit, ita vicit, ut victorem nemo sentiret. Sed nec Regem se Græciæ, sed ducem appellari jussit. Atque ita inter tacitam lætitiâ, et dolore hostium temperavit, ut neque apud suos exultâsse, neque apud victos insultâsse videretur. Atheniensibus, quos passus infestissimos fuerat, et captivos gratis remisit, et bello consumptorum corpora sepulturæ reddidit; reliquiasque funerum ut ad sepulchra majorum deferrent, ultro hortatus est. Super hæc Alexandrum filium cum amico ⁷Antipatro, qui pacem cum his amicitiamque jungerent, Athenas misit. Thebanorum porrò non solum captivos verum etiam interfectorum sepulturam vendidit. Principes civitatis alios securi percussit: alios in exilium redegit, bonaque omnium occupavit: ⁸Pulsos deinde per injuriam, in patriam restituit: ex horum numero ccc exules, judices rectorèsque civitati dedit: ⁹apud quos cum potentissimi quique rei ejus ipsius criminis postularentur, quòd per injuriam se in exilium egissent, hujus constantiæ fuêrunt, ut omnes se auctores faterentur, me-

Agit cum Atheniensibus leniter, cum Thebanis severe.

INTERPRETATIO.

¹ Apud eos judices dum potentissimi quique cives accusantur, tamquam res magni criminis, quod illos ejecissent in exilium injuriâ.

NOTÆ.

¹ Militum numero.] Testatur Diodor. Philippum, et numero et robore militum Atheniensibus præstitisse, illi enim equitum duo triginta pedum millia tribuit.

² Vincuntur.] Ad Cheroneam, Boeotiæ oppidum: multum ad hanc victoriam contulit Alexandri virtus, qui, paternæ laudis æmulus, aciem sibi oppositam vicit: quo viso Philippus, ne filio cederet, objectum sibi agmen vertit in fugam. Diodor.

³ Non tamen immemores, &c.] Reperunt plerique Demosthenem abjecto clypeo, è pugna fugisse, cumque Chlamys adhæsisset ruho, quasi jam ab hoste teneretur, clamasse, *ῥῶπτι, ῥῶπτι καπε*.

⁴ Dissimulata lætitia.] Philippus indolenter admodum se gessit, victisque exprobat cladem, teste Diodor. Sed à Demade captivo liberâ oratione admonitus, missis Athenas legatis cum Atheniensibus fœdus renovavit. Ita Diodor.

⁵ Coronas.] Convivales, quæ sapissimè ex rosis texebantur.

⁶ Unguenta.] Veteres coronati, et unguentis delibuti convivari solebant.

⁷ Antipatro.] Quem postea Alexander profectus in Persas, Macedoniæ præfecit.

⁸ Pulsos.] Multos cives è patriâ expulerant Thebani, quod Philippo favore dicerentur.

liusque, cum republicâ actum, cum damnati essent, quam cum restituti, contenderent. Mira prorsus audacia: de iudiciis vitæ necisque suæ, quemadmodum possunt, sententiam ferunt: contemnuntque absolutionem, quam dare inimici possunt: et quoniam rebus nequeunt ulcisci, verbis usurpant libertatem.

*Philippus
Græciâ pa-
cata, in
Persas bel-
lum parat.*

CAP. V. Compositis in Græciâ rebus, Philippus omnium civitatum legatos ad formandum rerum præsentium statum evocari Corinthum jubet. Ibi pacis legem universæ Græciæ pro meritis singularum civitatem statuit; conciliumque omnium, veluti unum senatum, ex omnibus legit. Soli Lacedæmonii, et legem, et regem contempsērunt; servitutem, non pacem rati, quæ non ipsis civitatibus conveniret, sed à victore ferretur. Auxilia deinde singularum civitatum describuntur, sive adjuvandus eâ manu rex oppugnante aliquo foret, seu duce illo bellum inferendum. Neque enim dubium erat, imperium Persarum his apparatibus peti. Summa auxiliorum ducenta millia peditum fuere et equitum quindecim millia. Extra hanc summam et Macedoniæ exercitus erat, et confinis domitarum gentium barbaries. Initio veris tres duces in Asiam Persarum juris præmittit Parmenionem, Amyntam, et Attalum, cuius sororem nuper, expulsâ Alexandri matre Olympiade, propter stupri suspicionem, in matrimonium receperat.

*Philippus
occiditur.*

CAP. VI. Interea, dum auxilia à Græciâ coeunt, nuptias Cleopatæ filiæ, et Alexandri, quem regem Epiri fecerat, celebrat.

INTERPRETATIO.

a Sive eo exercitu Philippus adjuvandus esset contra illos qui ipsi bellum indicerent, sive aliis bellum inferret.

NOTÆ.

1 Corinthum.] Urbem Peloponnesi in medio Isthmi Corinthiaci: habebat arcem Acrocorinthum, et navalia duo, Lechæum in sinu Corinthiaco, et Ceneas in Saronico.

2 Ducenta millia.] Justum numerum excedere videtur Justinus, cum Alexander, Græcorum etiam electus imperator, longè pauciori militum numero in Persas bellum gesserit.

3 Domitarum gentium.] Illyrios intelligit, Dardanos, Thracas, et finitimos Macedoniæ populos, quos Philippus vel terruerat, vel vicerat.

4 Amyntam.] Amyntæ non meminit Diod. sed Attalum copiis omnibus præfuit.

5 Cuius sororem.] Illius, non sororem, sed neptem Cleopatram uxorem duxit.

6 In matrimonium, &c.] Dum nuptiæ

celebrarentur, Attalus hortatus est Macedonas, ut Justum Philippo successorem à Diis exposcerent; quo audit exarsit Alexander, quid nos tibi, inquit, scelus, num adulterini videmur? eumque scypho petiit: quare Philippus, stricto ense, in filium irruit; sed impacto per iram et vinum pede, prolapsus est, cui insultans, Alexander, hæc verò, inquit, Macedonas ex Europâ in Asiam parabat transmittere, qui, ex lecto in lectum transgrediens, procidit. Deinde Alexander, missâ in Epirum Olympiade, in Illyrium se contulit, unde paulò post Demarati Corinthii consilio revocatus est.

7 Cleopatæ filiæ.] Quam ex Olympiade susceperat, quare avunculo nupsit: erat enim Alexander frater Olympiadis.

Dies erat pro magnitudine duorum regum, et collocantis filiam, et uxorem ducentis, apparatibus insignis. Sed nec ludorum magnificentiâ deerat: ad quorum spectaculum Philippus dum sine custodibus, medius inter duos Alexandros, filium, generumque, contenderet; Pausanias, nobilis ex Macedonibus adulescens, nemini suspectus, occupatis angustiis, Philippum in transitu obtruncat; diemque lætitiæ destinatum, fædum luctu funeris facit. Hic primis pubertatis annis stuprum per injuriam passus ab Attalo fuerat: cuius indignitati hæc etiam fœditas accesserat: nam perductum in convivium solutumque mero, Attalus, non suæ tantum verum et conviviæ libidini, velut scortum vile, subjecerat, ludibriumque omnium inter æquales reddiderat. Hanc rem ægre ferens Pausanias, querelam Philippo sæpè detulerat; cumque variis frustrationibus non sine risu differretur, et honoratum insuper ducatu adversarium cerneret; iram in ipsum Philippum vertit; ultionemque, quam ab adversario non poterat, ab iniquo iudice exegit.

CAP. VII. Creditum est etiam immissum ab Olympiade, matre Alexandri, fuisse; nec ipsum Alexandrum ignarum paternæ cædis exitisse: quippe non minùs Olympiadem repudium, et prælatam sibi Cleopatram, quam stuprum Pausaniam, doluisse. Alexandrum quoque, regni æmulum, fratrem ex novercâ suspectum, timuisse: eoque actum, ut in convivio antea, primùm cum Attalo, mox cum ipso patre, iurgaret: adeò ut etiam stricto gladio eum Philippus consecratus sit, bægreque à filii cæde, amicorum precibus, exoratus. Quamobrem Alexander ad avunculum se in Epirum cum matre, inde ad regem Illyriorum contulerat: vixque revocanti mitigatus est patri, precibusque cognatorum ægrè redire compulsus. Olympias quoque fratrem suum Alexandrum, Epiri regem, in bellum subornabat; pervicissetque, nî filiæ nuptiis pater generum occupasset. His stimulis irarum utrique Pausaniam, de impunitate stupri sui querentem, ad tantum facinus impulsisse creduntur. Olympias certè fu-

*Olympias
et Alexander
der de
Philippi
nece inai-
mulantur.*

INTERPRETATIO.

a Et videret præterea Attalum suum adversarium ducis honore insignitum.
b Et difficile, promotus precibus amicorum, abstinuit à cæde filii.

c Idque obtinisset, nî pater Philippus, impedisset, dando filium uxorem Alexandro.

NOTÆ.

1 Nec ludorum, &c.] Maximus erat nuptiarum apparatus, et ingens ad hanc pompam populorum concursus.

2 Inter duos Alexandros.] Candidâ indutus stolâ Philippus jussit satellibus, ut se per longum intervallum sequerentur, quasi Græcorum benevolentia septus satellitum præsidio non indigeret.

3 Non sine risu.] Id tamen Philippus graviter tulit; sed cum Attalo egeret fortissimo duce, Pausaniam lenire studens, eum ad locum inter corporis sui custodes honoratiorem promovit, ex Diodor.

*A.M. 3718.
Ol. 140. 1.
Urb.C. 417
Ant.C. 334.*

gienti percussori equos quoque præparatos habuit. Ipsa deinde, auditâ regis nece, cum titulo officii ad exequias cucurrisset, in cruce pendentis Pausaniæ capiti, eâdem nocte qua venit, coronam auream imposuit: quod nemo alius audere, nisi hæc, superstitè Philippi filio, potuisset. Paucos deinde post dies, refixum corpus interfectoris super reliquias mariti cremavit: et tumulum ei eodem fecit in loco, parentarique eidem quotannis, iucussâ populo superstitione, curavit. Post hæc Cleopatram, à quâ pulsa Philippi matrimonio fuerat, in gremio ejus prout filia interfecta, finire vitam ¹suspensio coëgit, ²spectaculoque pendentis ultionem potita est, ad quam per parricidium festinaverat. Novissime gladium, quod rex percussus est, Apollini sub nomine Myrtalis consecravit: hoc enim nomen ante Olympiadis parvulæ fuit. Quæ omnia ita palam facta sunt, ut timuisse videatur, ne facinus ab eâ commissum non probaretur.

*Philippi et
Alexandri
effigies.*

CAP. VIII. Decessit Philippus XL et VII annorum, cum annis XXV regnasset. Genuit ex Larissæ saltatrice filium Aridæum, qui post Alexandrum regnavit. Habuit et alios multos ex variis matrimoniis regio more susceptos, qui partim fato, partim ferro periêre. Fuit rex armorum quam conviviorum apparatus studiosior: cui maximæ opes erant instrumenta bellorum: divitiarum quæstu quam custodiâ solertior: itaque inter quotidianas rapinas semper inops erat. Misericordia in eo et perfidia pari jure dilectæ. Nulla apud eum turpis ratio vincendi. Blandus pariter et insidiosus alloquio: qui plura promitteret, quam præstaret: in seria et jocos artifex. Amicitias utilitate, non fide colebat. ^bGratiam fingere in odio, instruere inter concordantes odia, apud utrumque gratiam quærere, solennis illi consuetudo. Inter hæc eloquentia insignis, oratio acuminis et solertiæ plena; ut nec ornatui facilitas, nec facilitati inventio, nec inventioni deesset ornatus. Huic Alexander filius successit, et virtute et vitiis patre major. Itaque vincendi ratio utrique diversa: hic aperte ille artibus bella tractabat. Deceptis ille gaudere hostibus, hic palam fuis. Prudentior ille consilio, hic animo magnificentior. Iram pater dissimulare plerumque etiam vincere: hic, ubi exarsisset,

INTERPRETATIO.

^a Voluitque spectare pendentem à fune Cleopatram, cujus mortem cogitabat, cum parricidium commisit Philippum occidendo.

^b Semper solobat fingere amare eos, quos odio habebat, et serere dissidia inter amicos, et quærere utriusque benevolentiam.

NOTÆ.

¹ *Suspensio coëgit.*] Filia suscepta à Philippo non meminit Diodorus, sed parvulum Cleopatæ filium unâ cum matre in vase æneo ignibus circum-

dato periisse testis est Pausanias; cujus criminis et Alexandrum et Olympiadem conscios facit Plutarchus.

nec dilatio ultionis, nec modus erat. Vini nimis uterque avidus: sed ebrietatis diversa vitia. Patri mos erat etiam de convivio in hostem procurrare, manum conserere, periculis se temerè offerre: Alexander non in hostem, sed in suos sæviebat. Quamobrem Philippum sæpè vulneratum prælia remissere: hic amicorum interfector convivio frequenter excessit. Regnare ille cum amicis nolebat, hic in amicos regna exercebat. Amari Pater malle, hic metui. Literarum cultus utrique similis. Solertiæ pater majoris, his fidei. Verbis atque oratione Philippus, hic rebus moderator. Parcendi victis filio animus et promptior et honestior: ille nec sociis abstinebat. Frugalitati Pater, luxuriæ filius magis deditus, erat. Quibus artibus orbis imperii fundamenta pater jecit, operis totius gloriam filius consummavit.

LIBER X.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Artaxerxis filii in patrem conspirant. Sed, conspiratione, detectâ, parricidii pœnas dant.*
2. *Causa parricidii ex multiplici libidine nata.*
3. *Ochus, Artaxerxis successor, cognatorum principum strage regiam replet. Persicæ monarchiæ finis.*

CAPUT I.

ARTAXERXI, regi Persarum, ex pellicibus CXV ¹filii *Artaxerxes* fuêre, sed tres tantum justo matrimonio suscepti: Darius, ^{is filii in eum conspi-} Ariarates, et Ochus. Ex his Darium contra morem Persarum, apud quos rex non nisi morte mutatur, ²per indulgentiam pater regem vivus fecit: nihil sibi ablatum existimans, ³quod in filium contulisset; sinceriusque gaudium ex procreatione capturus, si insignia, majestatis suæ vivus in filio conspexisset. Sed Darius, post nova paternæ pietatis exempla, interficiendi patris consilium cepit. Sceleratus, si solus parricidium cogitasset; tanto sceleratior, quod in societatem facinoris assumptos, quinquaginta fratres, fecit parricidas. Ostenti prorsus genus, ubi ³in tanto populo non solum sociari, verum

NOTÆ.

¹ *Filii fuêre.*] Trecentas et sexaginta concubinas habebat, ex Plutarch.

post ejus mortem novis bellis, fratribusque dissidiis turbaretur.

² *Per indulgentiam.*] Ne regnum

³ *In tanto populo.*] Id est, in tantâ conjuratorem multitudinem.

etiam sileri parricidium potuit: ut ex quinquaginta liberis nemo inventus sit, quem aut paterna majestas, aut veneratio senis, aut indulgentia patris, à tantâ immanitate revocaret. Adeone vile patrum nomen apud tot numero filios fuit, ut, quorum præsidio tutus etiam adversus hostes esse debuerat, eorum insidiis circumventus, tutior ab hostibus quàm à filiis fuerit.

*Injunctio
juramentis
causæ libi-
do. Omnes
occiduntur*

CAP. II. Causa parricidii sceleratior ipso parricidio fuit. Occiso quippe Cyro fraterno bello, cujus mentio supra habita est, Aspasiam, pellicem ejus, rex Artaxerxes in matrimonium receperat: hanc patrem cedere sibi, sicuti regnum, Darius postulaverat: qui, pro indulgentiâ suâ in liberos, primo facturum se dixerat: mox penitentiâ ductus, ut honeste negaret, quod temere promiserat, ¹Solis eam sacerdotio præfecit, quo perpetua illi ab omnibus viris pudicitia imperabatur. Hinc exacerbatus juvenis in jurgia primò patris erupit: mox factâ cum fratribus conjuratione, dum patri ²insidias parat, ³deprehensus cum sociis, pœnas parricidii diis paternæ majestatis ultoribus dedit. Conjuges quoque omnium cum liberis, ne quod vestigium tanti sceleris extaret, interfectæ. Post hæc Artaxerxes morbo ex dolore contracto decedit, rex, quam pater, felicior.

*Ochus reg-
nare inci-
pit, et mo-
ritur.
A.M. 3690.
Ol. 104. 1.
Urb.C.388
Ant.C.362.*

CAP. III. Hæreditas regni ⁴Ocho tradita, qui, timens parem conjurationem, regiam cognatorum cæde, et strage principum replet, nulla ⁵non sanguinis, non sexus, non ætatis misericordiâ permotus: scilicet ne innocentior fratribus parricidis haberetur. Atque ita veluti purificato regno, bellum ⁶Cadusiis infert. In eo cum adversus provocatorem hostium Codomannus quidam omnium favore processisset; hoste cæso, victoriam suis pariter, et propè amissam gloriam, restituit. Ob hæc decora idem ⁷Codomannus præficitur ⁸Armeniis. Interjecto deinde tempore, ⁹post mortem Ochi regis,

NOTÆ.

¹ Solis eam sacerdotio.] Non Solis, sed Dianæ, quæ Ecbatanis colebatur, factam sacerdotem scribit Plutarch.

² Insidias parat.] Impulsore Tiri-baso.

³ Deprehensus.] Manifesto in scelere operâ Eunuchi, Artaxerxes jussu, unâ cum fratribus, eorumque conjugibus occisus est; quod visum est aliquantò crudelius; licet lex sit apud Persas, quâ reorum affines simul cum ipsis perire jubeantur; sed Ochi crudelitas, Artaxerxi clementiæ famam conciliavit.

⁴ Ocho.] Qui vino patre è fratribus alterum calumniis ad venenum compulerat, alterum ducrepiti patris delicias per Herpatem, Tribasi filium, curaverat interfici.

⁵ Non sanguinis, &c.] Auctor est Curtius 80 fratres Sisygambis, Darii matris, ab eo esse occisos.

⁶ Cadusiis.] Qui non procul à mari Caspio habitant.

⁷ Codomannus.] Non fuit ex stirpe regiâ, ex Arrian. et Curtio. Sed Diodorus facit eum Arsani, Eusebius Arsami filium, qui frater fuit, vel Artaxerxis, vel Ochi.

⁸ Armeniis.] Duplex est Armenia, major et minor; utraque à Cappadocia ad Medos usque trans Euphratem, inter Iberiam et Mesopotamiam extenditur: major *Curdusien*, minor *Aladulâ* dicitur.

⁹ Post mortem Ochi.] Alii aliter ejus mortem referunt: cum Egyptum jam diu rebellum recuperasset, et sacra

¹ob memoriam pristinæ virtutis, ²rex à populo constituitur; Darii nomine, ne quid regiæ majestati deesset, honoratus; A.M. 3719. Bellumquæ cum Alexandro magno, diu variante fortunâ, magnâ Ol. 110. 3. virtute gessit. Postremo, victus ab Alexandro, et à cognatis Urb.C. 415. occisus, vitam pariter cum Persarum regno finivit. Ant.C. 336.

NOTÆ.

eorum irrisisse, et Apim mensæ comedendum apposuisse traditur, quod postea Bagoas Spado natione Ægyptius morte regis ultus est, ut testatur Sulpitius Severus, et Ælianus, qui addit ejus corpus minutis in partes concisum, felibus projectum fuisse.

¹ Ob memoriam virtutis.] Opera præcipuè Bagoas à satrapis præ cæteris electus est: cum tamen paulò post Bagoas eum tollere veneno tentaret, rex, detectis insidiis, Bagoam vocat, eumque ad bibendum venenum coëgit. *Diod.*

² Rex à populo.] Non Ocho tamen successit Darius, sed Arsi Ochi filio minimo, quem Bagoas, occisis fratribus, patri suffecerat: quemque anno imperii tertio, ut habet Diodor. unâ cum filiis è vitâ sustulit. Arrianus tamen ejus cædis Darium accusat.

LIBER XI.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Occiso Philippo, Alexander Macedones in officio continet.
2. Initia principatus Alexandri. Persas bello aggredi constituit.
3. Græcos defectionem cogitantes coercet.
4. Thebas, victis incolis, evertit. Atheniensibus infestus.
5. Sævit in novercæ suæ cognatos, et in consanguineos suos; deinde bellum Persicum aggreditur.
6. Disciplinam militarem ordinat. Parvâ manu ingentia molitur. Persas prælio superat.
7. Insidiis vitatis, Gordium nodum fatalem callidè solvit.
8. In gravissimum morbum incidit, et sanitati restituitur.
9. Ad alterum prælium apparatus. Atrox pugna. Strages Persarum, et fuga Darii, cujus uxor, mater, filia, captivæ ab Alexandro regiè excipiuntur.
10. Persis superatis, à Persarum luxu Alexander superatur. Novæ in Orientem victoriæ. Tyrus expugnatur.
11. Provinciis non paucis receptis, pergit ad Hammonis oraculum.
12. Darii regnum ambit, et pacem petenti recusat.
13. Tertii prælii inter Alexandrum et Darium circumstantiæ quædam.

14. *Ejusdem praelii descriptio. Persæ fugantur: victores prælii ingenti potiuntur.*
 15. *Darius a suis victus, et multis vulneribus confossus, salutem dicit Alexandro, et in morte regium animum prodit. Alexander Darii obitum fletu regiâ sepulturâ decorat.*

CAPUT I.

Oeciso
Philippo,
Alexander
Macedones
continet.

A.M.3718.
Ol. 111. 1.
Urb.C.417
Ant.C.334.

IN exercitu Philippi, sicuti variæ gentes erant, ita, eo occiso, diversi motus animorum fuere. Alii quippe, injustiâ servitutis oppressi, ad spem se libertatis erigebant: alii tædio longinquæ militiæ, remissam sibi expeditionem gaudebant: ^anonnulli ^bfacem nuptiis filiae accensam, rogo Patris subditam dolebant. Amicos quoque, tam subdita mutatione rerum haud mediocris metus ceperat, reputantes nunc provocatam Asiam, ^cnunc Europam nondum perdomitam, nunc Illyrios, et Thracas, et Dardanos, cæterasque barbaras gentes fidei dubiæ, et mentis infidæ; qui omnes populi si pariter deficiant, ^dresisti nullo modo posse. Quæis rebus veluti medela quædam interventus ^eAlexandri fuit: qui pro concione ita vulgus omne consolatus hortatusque pro tempore est, ut et metum timentibus demeret, et spe omnes impleret. Erat hic annos xx natus; in quâ ætate ita moderatè de se multa pollicitus est, ut appareret plura eum experimentis reservare. Macedonibus immunitatem cunctarum rerum, præter militiæ vacationem, dedit; quo facto tantum sibi favorem omnium conciliavit, ut, corpus hominis, non virtutem regis mutasse se dicerent.

Barbaros
domat. In
Persus bel-
lum gerere
constituit.

CAP. II. Prima illi cura patrum exequiarum fuit; in quibus ante omnia, cædis conscios ad tumulum patris occidi jussit: soli Alexandro ^fLyncistæ fratri pepercit, servans in eo auspici-um dignitatis suæ; nam regem eum primus salutaverat. Æmulum quoque imperii Caranum, fratrem ex novercâ susceptum, interfici curavit. Inter initia multas ^ggentes rebellantes compes-

INTERPRETATIO.

a Nonnulli dolebant Philippum interfectum fuissæ, dum nuptiæ ipsius filie celebrarentur.

b Salvo, esse non posse.
c Ut omnes intelligerent ipsum futurum plura quàm promiserat.

NOTÆ.

1 *Facem nuptiis, &c.* Id est, dum nuptiæ filie celebrantur, dolebant quòd occisus esset Philippus.

2 *Nunc Europam.* Nec enim Græci penitus erant eo tempore domiti.

3 *Alexandri fuit.* Quidam apud Plutarchum eum non Philippi, sed Pausaniæ et Olympiadis filium putant.

4 *Lyncistæ.* Lyncestis regio est Macedoniæ mediterranea, per quam Lyncestius fluvius decurrit.

5 *Gentes rebellantes.* Thracas, Triballos, et Getas Istri accolæ, mirâ celeritate vicit, quod pluribus Arrianus persequitur.

cuit; orientes nonnullas ¹seditiones exstinxit. Quibus rebus erectus, citato gradu in Græciam contendit: ubi, exemplo patris Corinthum evocatis civitatibus, dux in locum ejus ²substituatur. Inchoatum deinde à patre Persicum bellum aggreditur: in cuius apparatu occupato nuntiatur, Athenienses et Thebanos, ab eo A.M.3719. ad Persas defecisse, auctoremque ejus defectionis, magno auri Ol. 111. 2. pondere à Persis corruptum, Demosthenem oratorem extitisse; Urb.C.418. qui Macedonum deletas omnes cum rege copias à Triballis af- Ant.C.333. firmaverit, producto in concionem auctore, qui in eo prælio, in quo rex ceciderit, se quoque vulneratum diceret. Quâ opinione mutatos omnium fermè civitatum animos esse: præsidia Macedonum obsideri. Quibus motibus occursurus, tantâ celeritate instructo paratoque exercitu Græciam oppressit, ut, quem venire non senserant, videre se vix crederent.

CAP. III. In transitu hortatus Thessalos fuerat; beneficio- *Græcos di-* runique Philippi patris, maternæque suæ cum his ab ³Æacida- *fectionem* rum gente necessitudinis admonuerat. Cupidè hæc Thessalis *cogitantes* audientibus, exemplo patris, dux universæ gentis creatus erat, *coërceat.* et vectigalia omnia reditusque suos ei tradiderant. Sed Athenienses, sicuti primi defecerant, ita primi pœnitere cœperunt: contemptum hostis in admirationem vertentes, pueritiamque Alexandri, spretam antea, supra virtutem veterum ducum extollentes. ⁴Missis itaque legatis, bellum deprecantur: quibus auditis, et graviter ⁵inrepat, Alexander bellum remisit. Inde Thebas exercitum convertit, eadem ⁶indulgentiâ usurus, si parem pœnitentiam invenisset. Sed Thebani armis, non precibus nec deprecatione usi sunt. ⁷Itaque victi, gravissima quaque

NOTÆ.

1 *Seditiones extinxit.* Et in Græciâ et in Asia; hic enim Attalum, illic Demosthenem pecunia Darius corrumperat, sed Alexander illum Hecatzæ et Parmenonis operâ necari curavit; hunc ipse ducto in Athenienses exercitu compescuit.

2 *Substituatur.* Ab omnibus Græciæ populis præter Lacedæmonios, qui non alios sectari, sed alios præesse solebant jactare. Athenienses enim, licet Demosthenis consilium secuti, auditâ Philippi morte, sacrificassent, et coronam decrevissent Pausaniæ; Alexandri tamen adventu territi, plura illi, quàm Philippo concesserunt.

3 *Æacidarum.* Qui ab Æaco, Jovis ex Europâ filio, ducebant originem; unde orta fuerat Olympias.

4 *Missis itaque legatis.* In quibus

fuit Demosthenes, qui sibi ab Alexandro metuens, medio ex itinere domum reversus est.

5 *Inrepat.* Diodor. ait Alexandrum perhumaniter legatis respondisse.

9 *Indulgentiâ usurus.* Ubi ad Thebarum portas pervenit, rebellionis auctores Prothitem et Phœnicem proposcit; contra Thebani Philotam et Antipatrum, Alexandri amicissimos, sibi dedi jubent: Ita Plutarchus.

7 *Itaque victi.* Tanta fuit Thebanorum eâ in pugna fortitudo, ut Macedones egerint in fugam eosque viciissent, nisi Alexander, instructâ phalange, in eos irruisset, et Macedones ex arce Cadmeâ egressi eos à tergo adorti victoriam Alexandro peperissent, uti narrant Arrian. et Diod.

¹supplicia miserrimæ captivitatis experti sunt. In consilio cùm de excidio urbis deliberaretur, Phocenses, et Plataenses, et ²Thespienses, et ³Orchomenii, Alexandri socii, victoriæque participes, excidia urbium suarum, crudelitatemque Thebanorum, referebant: studia in Persas non præsentia tantùm, verùm et vetera adversùs Græciæ libertatem increpantes. *Quamobrem odium eos omnium populorum esse: quòd vel ex eo manifestari, quòd jurejurando se omnes obstrinxerint, ut victis Persis, Thebas diruerent.* ⁴Adjiciunt et scelera priorum fabulas, quibus omnes scenas repleverint; ut non præsentia tantùm perfidiâ, verùm et vetere infamiâ invisi forent.

Thebas,
victis civi-
bus, evertit.

CAP. IV. Tunc Cleadas, unus ex captivis, datâ potestate dicendi, *Non à rege defecisse, quem interfectum audierint, sed à regis hæredibus: quicquid in eo sit admissum, crudelitatis, non perfidiæ, culpam esse; cujus tamen jam magna se supplicia pependisse, deletâ juventute: nunc senum foeminarumque sicuti infirmum, ita innoxium restare vulgus: quòd ipsum stupris contumeliisque ita vexatum esse, ut nihil amarius unquam sint passi: nec jam pro civibus se, qui tam pauci remanserint, orare; sed pro innoxio patriæ solo, et pro urbe, quæ non viros tantùm, verùm et deos genuerit.* Privatâ etiam regem superstitione deprecatur, geniti apud ipsos Herculis, unde originem ⁵gens Æacidarum trahat; actâque Thebis à patre ejus Philippo pueritiâ: rogat, *Urbi parcat, quæ majores ejus partim apud se genitos, deos adoret; partim educatos summæ majestatis reges viderit.* Sed potentior fuit ira, quam preces. Itaque ⁶urbs diruitur: agri inter victores dividuntur: captivi ⁷sub coronâ venduntur: ⁸quorum pretium non ex ementium commodo, sed ex inimicorum odio extenditur. Miseranda

A.M.3719.
Ol. 111. 2.
Urb.C.418
Ant.C.333.

INTERPRETATIO.

^a Addunt et fabulas de sceleribus olim commissis à Thebanis, de quibus multe tragœdia in scenis exhibitæ sunt.

^b Quorum pretium crevit, non ex utilitate eorum qui emebant, sed ex odio inimicorum.

NOTÆ.

¹ Supplicia.] Sex millia cæsa sunt, et capta 30 millia, ex Diodor. Et nullus etiam fuit, seu pueris, seu mulieribus veniæ locus.

² Thespienses.] Bœotix civitas, non procul ab Helicone monte.

³ Orchomenii.] Urbs Bœotix, prope Cephissum fluvium.

⁴ Gens Æacidarum.] Longè fallitur Justinus: nam Æacidæ ad Æacum, Achilles avum, Jovisque ex Europâ filium, referebant originem; Hercules verò posteri non Æacidæ; sed Heraclidæ dicti sunt: unde genus pater-

num per Caranum ducebat Alexander. ⁵ Partim educatos.] Bacchum et Herculem.

⁶ Urbs diruitur.] Hæc fusiùs Arrianus, Cadmeam arcem præsidio firmavit, solo æquavit urbem, agros in socios distribuit, cives omnes utriusque sexus redegit in servitutem. Referunt tamen nonnulli Pindari domum, ejusque stirpem ab Alexandro servatam.

⁷ Sub coronâ.] Jure belli captivos vxnire coronatos mos erat, ex Agellio.

res Atheniensibus visa. ^aItaque portas refugiis profugorum, contra interdictum regis, aperuere. Quam rem ita graviter tulit Alexander, ut secundâ legatione denuo bellum deprecantibus, ita demùm remiserit, ut ^boratores et duces, quorum fiducia toties rebellent, sibi dedantur: paratisque Atheniensibus, ne cogantur subire bellum, eò res reducta est, ut, retentis oratoribus, duces in auxilium agerentur: qui, ex continenti ad Darium profecti, non mediocriter momentum Persarum viribus accessere.

CAP. V. Proficiscens ad Persicum bellum, omnes ²novercæ suæ cognatos, quos Philippus, in excelsiorem dignitatis locum provehens, imperiis præfecerat, interfecit. Sed nec suis, qui ³propti regno videbantur, pepercit; ne qua materia seditionis, procul se agente, in Macedoniâ remaneret: ⁴et reges stipendiarios conspectioris ingenii ad commilitium secum trahit: segniores ad tutelam regni relinquit. Adunato deinde exercitu naves onerat; unde conspecta Asia, incredibili ardore mentis accensus, ⁵duodecim aras deorum in belli vota statuit. Patrimonium omne suum, quod in Macedoniâ, Europaque habebat, amicis dividit, sibi *Asiam sufficere* præfatus. Priusquam ulla navis littore excederet, hostias cædit, petens victoriam bello, quo toties à Persis petita Græciæ ultor electus sit: ⁶c quibus longa jam satis, et ma-

Occisæ no-
vercæ cog-
natis, bel-
lum Persi-
cum ag-
greditur.

A.M.3720.
Ol. 111. 3.
Urb.C.419
Ant.C.332.

INTERPRETATIO.

^a Quare receperunt in urbibus profugos ab exercitu Alexandri, contra ipsius mandatum.

^b Adduxit secum ad bellum reges stipendiarios, qui inquieti ingenii, et bel-

licos videbantur.

^c Quos Persas jam satis diu imperium tenuisse, et tempus venisse, quo post eos imperare debeant, qui fortiori facturi sunt.

NOTÆ.

¹ Ut Oratores.] Phocion, insensus Demostheni, eos dedi pro salute patriæ jussit; sed prohibuit populus, oratione flexus Demosthenis, in quâ fabulam de ovibus, quæ canes tradere juberentur, attulit; et Demades, acceptis à Demosthene talentis quinque, auctor fuit Alexandro, ut retineret Oratores, duces verò foras ejiceret. Diodor. et Plutarch.

² Novercæ cognatos.] De cognato-

rum morte nihil habent Diod. et Arrian. sed referunt Alexandrum ludis, sacrificiis et conviviis duxisse tempus, dum profectio pararetur.

³ Duodecim Aras.] Hoc inter altare et aram discrimen est, quod in altari, et adoleatur victima, et Diis superis sacrificium fiat, ara verò Diis inferis esset sacra, et libatio tantum in eâ fieret.

ram, jecit: armatusque de navi, ¹tripudianti similis, prosiluit, atque ita hostias cædit, precatus, *ne se regem illa terræ invitæ accipiant.* In illo quoque ad tumulos, ²heroum, qui Trojano bello ceciderant, parentavit.

Persas vincit.

CAP. VI. Inde, hostem petens, milites à populatione Asiæ prohibuit, *parcendum suis rebus præfatus, nec perdenda ea, quæ possessuri venerint.* In exercitui ejus fuere peditum ³xxx duo millia, equitum quatuor millia quingenti, naves centum LXXXII. Hæc tam parvâ manu universum terrarum orbem utrum admirabilius vicerit, an aggredi ausus fuerit, incertum est: cum ad tam periculosum bellum exercitum legeret, non juvenes robustos, nec primum florem ætatis, sed veteranos; plerosque etiam emeritæ militiæ, qui cum patre patruisque militaverant, elegit: ut non tam milites, quàm magistros militiæ electos putares. Ordines quoque nemo nisi sexagenarius duxit: ut si principia castrorum cerneret, senatum te alicujus priscae reipubl. videre diceret. Itaque nemo in prælio fugam, sed victoriam cogitavit: nec in pedibus cuiquam spes, sed in lacertis fuit. Contrâ rex Persarum Darius, fiducia virium, nil astu agere, affirmans suis, *occulta consilia victoriæ furtivæ convenire:* nec hostem regni finibus arcere, sed ⁴in intimum regnum accipere: gloriosius ratus repellere bellum, quàm non admittere. Prima igitur congressio ⁵in campis Adrastræ fuit. In acie Persarum ⁶sexcenta millia fuere, quæ non minùs arte ⁷Alexandri, quàm virtute Macedonum superata ⁸terga vertèrunt. Magna itaque cædes Persarum fuit. De exercitu Alexandri novem pedites, centum viginti equites ⁹ceciderunt: quos rex impensè, ad cæterorum ex-

NOTÆ.

¹ Tripudianti similis.] Hastam è navi jaculatus desiliit in terram; à Diis ipsis Asiam hastâ subactam accipere se clamitans.

² Heroum.] Achilles, Ajacis, et aliorum, quos versibus suis Homerus commendavit.

³ xxx duo millia.] Peditum 30 millia, equitum 5 millia numerat Arrian. additque, Parmenionem cum 160 trimilibus in Asiam trajecisse, Alexandrum verò cum 53 navibus longis, ex Diod.

⁴ In intimum regnum.] Suadebat Memnon Rhodius, ut vastatis longè latèque agris, ne Alexander ulterius progrediretur, totam belli molem Darius in Europam transportaret: sed contraria Satraparum sententia vicit; ut contra Macedonas dimicaretur.

⁵ In campis Adrastræ.] Quos alluit

Granicus fluvius, à quo hoc prælium dicitur Granicum.

⁶ Sexcenta millia.] Peditum centum millia, decem equitum millia numerant bene multi: equitum 20 millia recenset Arrianus.

⁷ Alexandri.] Qui primus hostes vertit in fugam, Spiithrobatemque Darii generum examis fortitudinis virum peremit, à quo nisi Clitus adfuisset, occisus erat.

⁸ Terga vertèrunt.] In ipso Granici transitu acre certamen fuisse scribunt Arrian. et Plutarch. sed affirmat Diodor. Alexandrum fluvio sub primam diei lucem transmissio aciem instruxisse.

⁹ Ceciderunt.] Peditum decem millia, duo equitum periere. hostes vivi capti sunt ultra 20 millia.

emplum humatos, statuis equestribus donavit, cognatisque eorum immunitates dedit. Post victoriam ¹major pars Asiæ ad eum defecit. Gessit et plura bella cum ²præfectis Darii, quos jam non tam armis, quàm terrore nominis sui vicit.

CAP. VII. Cum hæc aguntur, interim indicio captivi ad eum ³Gordium defertur, insidias ei ⁴ab Alexandro Lyncista, genero Antipatri, qui præpositus Macedoniæ erat, parari. Ob quam causam timens, ne quis interfecto eo in Macedonia motus oriretur, in vinculis eum habuit. Post hæc ⁵Gordium urbem petit, quæ posita est inter Phrygiam majorem et minorem: cujus urbis potiundæ non tam propter prædam cupido eum cepit, sed quòd audierat in eâ urbe, in templo Jovis, jugum plaustris Gordii positum; cujus nexum si quis solvisset, eum totâ Asiâ regnaturum, antiqua oracula cecinisse. Hujus rei causa et origo illa fuit. Gordius cum in his regionibus bubus conductis araret ⁶aves eum omnis generis circumvolare cæperunt. Profectus ad consulendos augures vicinæ urbis, obviam in portâ habuit virginem eximie pulchritudinis: percontatus eam, quem potissimum augurem consuleret: illa, auditâ causâ consulendi, gnara artis ex disciplinâ parentum, *regnum ei portendi,* respondit: polliceturque se et matrimonii, et spei sociam. Tam pulchra conditio, prima regni felicitas videbatur. Post nuptias, inter Phrygas orta seditio est. Consulenti de fine discordiarum oracula respondèrunt, *regem discordiis opus esse.* Iteratò quærentibus de persona ⁷regis, jubentur eum regem observare, quem reversi primùm in templum Jovis euntem plastro reperissent. Obvius illis Gordius fuit, statimque eum regem consalutant. Ille ⁸plaustrum, quo vehenti regnum delatum fuerat, in templo Jovis positum, majestati regiæ consecravit. Post hunc ⁹filius Mida

INTERPRETATIO.

a Volucres omnis generis cæperunt circa illum volare.
b De ipso rege scil. quem habituri sint regem?

NOTÆ.

¹ Major pars Asiæ.] Sardeis, Tralleis, Ephesum, Magnesiam, aliasque urbes deditione cepit.

² Cum præfectis.] Præcipuè cum Memnone, quem post acre certamen expulit Mileto et Halicarnasso; ubi Macedonum fortissimi, et Memnonis et Ephialtis Atheniensis virtute, ceci-
dèrunt, Hec Diod. Curtius et alii.

³ Ab Alexandro Lyncista.] Qui nuper de Philippi morte suspectus, per Amyntam Dario significavit, se Alexandro, si velit, mortem illaturum; cui Darius per Asisemem, et Macedoniæ regum, et mille insuper talenta pro-

misit: sed Asisemes, in viâ è Parmenione comprehensus, rem totam patefecit. Diodorus addit Alexandrum à matre Darii hæc de re monitum per literas.

⁴ Gordium.] Urbem magnæ Phrygiæ ad Sangarium fluvium.

⁵ Plaustrum.] Multi jugum plaustris legendum putant.

⁶ Filius Mida.] Si Midas cum Phrygibus in Asiam transiit, ut multi perhibent, filius Gordii esse non potuit: de quo fabulantur poëtæ, quidquid manibus attigisset, in aurum conversum fuisse.

regnavit; qui, ¹ab Orpheo sacrorum solennibus initiatus, Phrygiam religionibus implevit: quibus tutior omni vitâ, quàm armis fuit. Igitur Alexander, captâ urbe, cùm in templum Jovis venisset, jugum plaustrî Gordii requisivit: quo exhibito, cum capita loramentorum, intra nodos abscondita, reperire non posset, violentiùs oraculo usus, ²gladio loramenta cædit; atque, ita, resolutis nexibus, latentia in nodis capita invenit.

In morbum incidit, et sanatur.

CAP. VIII. Hæc illi agenti nuntiatur, Darium cum ingenti exercitu adventare. Itaque timeñs angustias magnâ celeritate ³Taurum transcendit: in quâ festinatione quingenta stadia cursu fecit. Cùm ⁴Tarsum venisset, captus ⁵Cydnî fluminis amœnitate, per mediam urbem influentis, projectis armis, plenus pulveris ac sudoris, in præfrigidam undam se projecit. ⁶Tum repente tantus nervos ejus occupavit rigor, ut interclusâ voce non spes modò remedii, sed nec dilatio periculi inveniretur. Unus erat ex medicis, nomine Philippus, qui solus remedium polliceretur: sed et ipsum Parmenionis pridie à Cappadociâ missæ epistolæ suspectum faciebant: qui, ignarus infirmitatis Alexandri, scripserat, à Philippo medico caveret, nam corruptum illum à Dario ingenti pecuniâ esse. Tutius tamen est ratus, dubiâ se fidei medici credere, quàm indubitato morbo perire. Accepto igitur poculo, epistolas medico tradidit; atque ita, inter bibendum, oculos in vultum legentis intendit. Ut securum conspexit, lætior factus est; sanitatemque quartâ die recepit.

Darium vincit.

A.M.3721. Ol. 111. 4. hæc multitudo hostium, respectu paucitatis suæ, Alexandrum: Urb.C.420. sed interdum reputabat, quantas res cum istâ paucitate gessisset; Ant.C.331. quantosque populos fudisset. Itaque, cùm spes metum vinceret,

INTERPRETATIO.

⁶ Tum continuo ita nimio frigore nervi ejus contracti sunt, ut voce interclusâ non tantum spes remedii non superesset, sed nec inveniretur quomodo periculum mortis differretur.

NOTÆ.

¹ Ab Orpheo.] Qui Thrax genere fuit, Calliopes et Apollinis filius, Musicus et Poëta insignis: de quo multa poetæ commentati sunt.

² Gladio loramenta.] Arrianus, ex Aristobulo scribit Alexandrum, exempto paxillo (temonis erat is clavus ligneus per medium temonom trajectus, cui vinculum astrictum erat) jugum temoni detraxisse.

³ Taurum transcendit.] Mons est Asiæ maximus; à Lyciâ, ubi incipit, ad Occasum usque in Ortum perduc-

tus, varia sortitur nomina; in Ciliciâ Taurus; in Armeniâ Antitauros; in Syriâ Amanus; in Mesopotamiâ Niphates; in Iberiâ Caucasus dicitur, nunc Caraman.

⁴ Tarsum.] Urbem Ciliciæ præcipuam ad Cydnum, Tarso.

⁵ Cydnî.] Qui Tarsum, nigras volvens aquas, præterfluit.

⁶ Quadringentis millibus.] Arrianus sexcenta millia: alii peditum 400 millia, equitum 100 millia numerant.

periculosius differre bellum ratus, ne desperatio suis cresceret, circumvectus suos, singulas gentes diversâ oratione alloquitur: Illyrios et Thracas opum ac divitiarum ostentatione: Græcos veterum bellorum memoriâ, internecivique cum Persis odii accendebat: Macedones autem nunc Europæ victæ admonet, nunc Asiæ expetitæ: nec inventos illis toto orbe pares viros gloriatur. Cæterum et laborum finem hunc, et gloriæ cumulum fore. Atque inter hæc identidem consistere aciem jubet, ⁷ut hæc morâ consuescant oculis turbam hostium sustinere. Nec Darii segnis opera in ordinanda acie defuit. Quippe omissis ducum officiis, ipse omnia circumire, singulos hortari, veteris gloriæ Persarum imperiique perpetuæ à diis immortalibus datæ possessionis admonere. Post hæc prælium ingentibus animis ¹committitur. In eo uterque rex ²vulneratur. Tandiu certamen anceps fuit, ³quoque fugeret Darius. Exinde cædes Persarum secuta est. Cæsa sunt peditum ⁴unum et sexaginta millia, equitum decem millia: capta quadraginta millia. ⁵Ex Macedonibus cecidere pedestres cxxx, equites cl. In castris Persarum ⁶multum auri cæterarumque opum inventum. Inter captivos castrorum, mater, et uxor, ⁷eademque soror, et filiæ duæ Darii fuere. ⁸Ad quas viendas hortandasque cùm Alexander venisset, conspectis armatis, invicem se amplexæ, velut statim morituræ, complorationem

INTERPRETATIO.

⁷ Ut assuescant hæc morâ conspicere, sine metu, tantam hostium multitudinem.

NOTÆ.

¹ Committitur.] Jam Montium angustias, Persis expulsis, per Parmenionem occuparat Alexander, et urbem Issum ceperat; ad quam prælium commissum est.

² Vulneratur.] Acre quidem certamen fuit inter agmen Darii et Alexandri, sed de regum vulneribus non meminérunt alii.

³ Quoad fugeret Darius.] Cui, cum fortissimos quosque circa se occisos cerneret, equosque suæ quadrigæ multis affectos vulneribus, in alterum translatus curiem, fugam arripuit.

⁴ Unum et sexaginta milia.] Diodor. peditum 120000, equitum 10000; Arrian. verò peditum 90000, equitum 10000 recenset.

⁵ Ex Macedonibus.] Melius 300 pedites, et 150 equites occisos, numerat Diodor. ad quæ numeram accedunt Curtius et Arrian.

⁶ Multum auri.] Negat Arrian. ul-

tra tria millia talentorum in castris fuisse reperta: Darius enim opes suas Damascus præmiserat.

⁷ Eademque soror.] Uxorem et sororem Darii non eandem, sed diversas fuisse scribit Arrian.

⁸ Ad quas viendas.] Leonidam prius unum ex aulicis miserat: qui timorem eis eximeret: ipse verò paulò post, cum venisset, benignè eas habuit; et Darii filium sexennem complexu et osculis dignatus est. Dum tabernaculum intrat Alexander, unâ cum Hephæstione, hunc reginæ Alexandrum esse ratæ, quòd illi et par esset ætate, et præstare corporis habitu, suo more veneratæ sunt; inde captivis spadonibus, quis Alexander esset, monstrantibus, Sisygambis advoluta est pedibus ejus, ignorationem nunquam antea visi regis excusans, quam manu allevans rex Non errasti, inquit, mater, nam et hic Alexander est. Ità Curtius.

ediderunt. Provolutæ deinde genibus Alexandri, non mortem, sed dum Dari corpus sepeliant, dilationem mortis, deprecantur. Motus tantâ mulierum pietate Alexander, et Darium vivere dixit, et timentibus mortis metum dempsit: eâsque haberi ut reginas præcipit. Filias quoque non sordidus dignitate patris sperare matrimonium jussit.

Darii thesauros capit. Tyrus expugnatur.
A.M.3722.
Ol. 112. 1.
Urb.C.421
Ant.C.330.

CAP. X. Post hæc opes Darii, divitiarumque apparatus contemplatus, admiratione tantarum rerum capitur. Tunc primum luxuriosa convivia et magnificentiam epularum sectari; tunc ¹Barsenen captivam diligere, propter formæ pulchritudinem, cæpit. A quâ postea susceptum puerum Herculem vocavit. Memor tamen adhuc Darium vivere, Parmenionem ad occupandam ²Persicam classem, aliosque amicos ad recipiendas Asiæ civitates misit: quæ statim, auditâ famâ victoriæ, ipsis Darii præfectis cum auri magno pondere tradentibus se, in potestatem victorum venerunt. Tunc in Syriam proficiscitur ubi obvius ³cum infulis multos Orientis reges habuit. Ex his pro meritis singulorum alios in societatem recepit: aliis regnum ademit, suffectis in loca eorum novis regibus. Insignis præter cæteros fuit ⁴Abdalonimus, rex ab Alexandro ⁵Sidonix constitutus. ⁶Quem Alexander, cum operam oblocare ad puteos exhauriendos, hortosque irrigandos solitus esset, miserè vitam exhibentem, regem fecerat, ⁶spretis nobilibus, ne generis id, non dantis beneficium putarent. Tyriorum civitas cum coronam auream magni ponderis per legatos in titulum gratulationis Alexandro misisset, gratè munere accepto, ⁷Tyrum se ire velle ad vota Herculi reddenda, dixit. Cum legati rectius id eum in Tyro vetere et antiquiore templo facturum dicerent, ⁸in deprecantes ejus introitum ita ex-

INTERPRETATIO.

^a Quem Alexander regem creaverat vitam agentem in egestate; nam solebat, et aquam è puteis haurire, et hortos irrigare.

^b Tanta ira commotus est in legatos, qui precabantur ne in urbem ingrederetur.

NOTÆ.

¹ Barsenen.] Memnonis uxorem, Darii filiam, ex Arrian. quam postea uxorem duxit.

² Persicam classem.] Eum non ad classem, sed Damascum misit; cujus præfectus per literas Alexandro thesauros Darii obtulerat.

³ Cum infulia.] Intelligit Jaddum summum Judæorum sacerdotem; qui, cum Alexandro Tyrum obsidenti auxilia denegasset, eidem postea Jerosolymam petenti, cum Sacerdotibus ivit obviam, iratumque placavit.

⁴ Abdalonimus.] Non Sidoni, sed Tyro, regem Hephæstionis operâ creatum, testatur. Diodor.

⁵ Sidonix.] Urbs est Phœnicix, in orâ maris mediterranei. Suid.

⁶ Spretis nobilibus.] Illum tamen ex stirpe regiâ originem duxisse affirmat Curtius.

⁷ Tyrum.] Olim insula 70 passibus à continente divisa pelago, nunc ad littus maris. De Tyriorum origine infra agemus.

arsit, ut urbi excidium minaretur; confestimque exercitum insulæ applicato, non minus animosis Tyriis fiducia Carthaginiensium, bello excipitur. Augebat enim Tyriis animos ¹Didonis exemplum, quæ, ²Carthagine conditâ, tertiam partem Orbis quæsisset: turpe ducentes, si fœminis suis plus animi fuisset in imperio quærendo, quàm sibi, in tuendâ libertate. Amotâ igitur imbelli ætate Carthaginem, et arcessitis mox ³auxiliis, non ⁴magno post tempore ⁵per prodicionem capiuntur.

CAP. XI. Inde ⁶Rhodom Alexander, ⁷Ægyptum, ⁸Ciliciam, ⁹Ciliciâ que ⁹sine certamine recipit. ¹⁰Ad Jovem deinde Hammonem ¹⁰pergit, consulturus et de eventu futurorum, et de origine suâ. Namque mater ejus Olympias confessa viro suo Philippo fuerat, Alexandrum non ex eo se, sed ex serpente ingentis magnitudinis concepisse. Denique Philippus ultimo prope vitæ suæ tempore, ¹¹filium suum non esse palam prædicaverat. Quâ ex causâ Olympiadem, velut stupri compertam repudio dimiserat. Igitur Alexander, cupiens originem divinitatis acquirere simul et matrem infamiâ liberare, per præmissos subornat antistites, quid sibi responderi velit. Ingredientem templum, statim antistites, ¹¹ut Hammonis filium salutant. Ille, lætus dei adoptione, hoc se patre censeri jubet. Rogat deinde, an omnes interfectores parentis sui sit ultus; respondetur, patrem ejus nec posse interfici nec mori; ¹²regis Philippi peractam plene ultionem esse. Tertiam interrogationem poscenti, victoriam omnium bellorum, possessionemque terrarum dari respondetur. Comitibus quoque suis re-

INTERPRETATIO.

^a Ultionem sumptam esse ob mortem regi Philippo illatam.

NOTÆ.

¹ Didonis.] De quâ agetur postea.

² Carthagine.] Urbs erat Africæ maxima, in orâ maritimâ, Carthæ, ex cujus ruinis Tunetum excrevit.

³ Auxiliis.] A Carthaginiensibus sperabant auxilia: sed illi, novis impliciti bellis, laborantibus Tyriis adesse non potuerunt.

⁴ Magno post tempore.] Septem menses hæc in obsidione consumpti. Ex Plutarch. et Curt.

⁵ Per prodicionem.] Non prodicione urbs capta est, sed invictâ Alexandri fortitudine; qui eversis sæpè maris impetu aggeribus, ipse omnium primus consensu muris urbem vi cepit, et resistentes in plateâ cives intereptione delevit. Ita Diod. Plutarch. et Curt.

⁶ Rhodom.] In mari Carpathio in-

sula nobilissima, Carix adjacens, ambitu 130 M. passuum. Refert Solinus nullum toto anno tam obscurum diem esse, quo in hac insulâ Sol non cernatur.

⁷ Ægyptum.] Prius Gazam, ubi vulneratus est, vi; et Hierosolymam, ubi sacrificavit, deditioce cepit.

⁸ Ciliciam.] Amanus et Tauro montibus, Pamphylia et mari circumscriptam.

⁹ Sine certamine.] Antequam ad Issum pugnaretur, Ciliciam subegerat: quare Syriam legendum est, quam Darii Satrapæ cum thesauris regis tradiderunt Alexandro.

¹⁰ Ad Jovem.] Id est, ad Templum in Libyâ, Jovi Ammoni sacrum.

¹¹ Ut Ammonis filium.] Eadem habent Arrian. et Paul. Oro.

sponsum, ut Alexandrum pro deo, non pro rege colerent. Hinc illi aucta insolentia, mirusque animo increvit tumor, exempta comitate, quam et Græcorum literis et Macedonum institutis didicerat. Reversus ab Hammone ²Alexandriam condidit, et coloniam Macedonum caput esse Ægypti jubet.

Pacem petenti Dario negat.

CAP. XII. Darius cum Babyloniam profugisset, per epistolas Alexandrum deprecatur, redimendarum sibi captivarum potestatem faciat, inque eam rem ³magnam pecuniam pollicetur. Sed Alexander, in pretium captivarum regnum omne, non pecuniam petit. Interjecto tempore, alia epistola Darii Alexandro redduntur quibus filia matrimonium et regni portio offertur. Sed Alexander sua sibi dari rescripsit; jussitque supplicem venire, et regni arbitria victori permittere. Tum spe pacis amissa, bellum Darius reparat: ⁴cum quadringentis millibus peditum, et centum millibus equitum obviam vadit Alexandro. In itinere nuntiatur uxorem ejus ex collisione abjecti partus decessisse, ejusque mortem illacrymatum Alexandrum, exequiasque benigne prosecutum, idque eum non amoris, sed humanitatis causa fecisse. Nam semel tantum eam Alexandro visam esse cum matrem filiasque ejus parvulas, frequenter consolaretur. Tunc Darius se ratus verè victum, post tot praelia, etiam beneficiis ab hoste superaretur, gratumque sibi esse, si vincere nequeat, quod à tali potissimum vinceretur. Scribit itaque et tertias epistolas, et gratias agit, quod nihil in suos hostile fecerit. Offert deinde majorem partem regni, usque flumen Euphratem, et alteram filiam uxorem; pro reliquis captivis triginta millia talentum. ⁵Ad hæc Alexander, ⁶Gratiarum actionem ab hoste supervacaneam esse, respondit; nec à se quicquam factum in hostis adulationem, nec quod in dubios belli, exitus, aut in leges pacis sibi lenocinia quæret; sed animi magnitudine, quâ didicerit adversus vires hostium,

INTERPRETATIO.

^a Et imperavit ut Darius supplex veniret, et ipsi victori daret potestatem disponendi de regno, secundum voluntatem.

^b Respondit, frustra sibi Darium

hostem gratias agere, cum nil fecerit ut ipsius benevolentiam sibi conciliaret, sive bellum haberet tristes exitus, sive pax ineunda esset.

NOTÆ.

¹ Græcorum literis.] Fuerat enim Aristotelis per triennium discipulus.

² Alexandriam.] Usus est operâ insignis Architecti, quem Solinus et Arrian, Dinocarem, Strabo Chirocra-tem vocat.

³ Magnam pecuniam.] Omnem etiam regionem, quam Halys fluvius definit, pollicitus est, ex Diodor. Filia nuptias adjiciunt Curtius et Arrian.

⁴ Quadringentis millibus.] Melius

equitum 40 millia, peditum decies centena millia habet Arrian. Dimidio enim major fuit Darii exercitus, ex Curtio, quam in Cilicia fuerat: Alexander verò septem millia equitum, et 40 millia peditum habebat.

⁵ Ad hæc Alexander.] Cum Darii literas amicis legeret, Ego, inquit Parmenio, si Alexander essem, oblata acciperem. Cui Alexander subjecit, Acciperem et ego, si essem Parmenio.

non adversus calamitates contendere: polliceturque, præstaturum se eâ Dario, si secundus sibi, non par haberi velit. Cæterum, neque mundum posse duobus solibus regi: neque orbem summa duo regna salvo statu terrarum habere: proinde aut deditionem eâ die, aut in posteram, aciem paret: nec polliceatur sibi aliam, quam sit expertus, victoriam.

CAP. XIII. Posterâ die aciem producunt: tum repente, ante prælium, confectum curis Alexandrum somnus arripuit. Cum ad pugnam solus rex deesset, à Parmenione ægrè excitatus; ²quærentibus somni causas omnibus inter pericula, cujus etiam in otio semper parcior fuerit: magno se æstu liberatum ait, somnumque sibi à repentinâ securitate datum, quod liceat cum omnibus Darii copiis configere: veritum se longam belli moram, si Persæ exercitum divisissent. Ante prælium utraque acies hostibus spectaculo fuit. Macedones multitudinem hominum, corporum magnitudinem, armorumque pulchritudinem mirabantur. Persæ à tam paucis victa suorum tot millia stupebant. Sed nec duces circumire suos cessabant. Darius vix denis armatis singulos hostes, si divisio fieret, evenire dicebat. Alexander Macedonas monebat, ne multitudine hostium, nec corporis magnitudine, vel coloris novitate moverentur: tantum meminisse jubet cum iisdem se tertio pugnare; nec meliores factos putarent fugâ cum in aciem secum tam tristem memoriam cædium suarum, et tantum sanguinis duobus præliis fusi ferrent: et quemadmodum Dario majorem turbam hominum esse, sic virorum sibi. Hortatur, spernant illam aciem, auro et argento fulgentem, in quâ plus prædæ quam periculi sit; cum victoria non armorum decore, sed ferri virtute quærat.

CAP. XIV. Post hæc prælium committitur. Macedones in ferrum, cum contemptu toties à se victi hostis, ruebant: contra Persæ mori, quàm vinci præoptabant. Rarò ullo prælio tantum sanguinis fusus est. Darius cum vinci suos videret, mori

INTERPRETATIO.

^a Cum quærent duces causas somni insoliti inter tanta pericula, cum solet in otio uti brevi somno, respondit, se liberatum magnâ sollicitudine.

NOTÆ.

¹ Prælium committitur.] Ad Lycum fluvium, prope Arbela Assyriæ urbem; cujus vix apparent rudera.

² Persæ mori.] Initio pugnae et falcati currus, et Mazæus, ingenti stipatus equitatu, lævum cornu, ubi erat Parmenio, magnum in discrimen adduxerunt: dum in cornu dextro Alexandrum inter et Darium acriter certatum est. Sed occiso Darii aurigâ, Persæ, regem interfectum opinati, victori

Alexandro cessarunt; et Darius ipse, conversis habenis, fugit. Quo audito, Mazæus, relictâ pugna, se recepit Babyloniam. Hæc multis Diod. Curt. et Arrian. Initio pugnae dum Mazæi equites Macedonum impedimenta deriperent, misso à Parmenione Polydamanti respondit Alexander. Abi, nuncia Parmenioni. Si acie vicerimus, non nostra solum nos recuperaturos, sed omnia, quæ hostium sunt, recuperaturos.

A.M. 3724. voluit et ipse: sed à proximis fugere compulsus est. Suadentibus deinde quibusdam, ut ¹pons Cydni fluminis, ad iter hostium impediendum, intercideretur; *Non ita se salutis suae velle consul-tum ait, ut tot millia sociorum hosti objiciat; debere et aliis fugae viam patere, quae patuerit sibi.* Alexander autem periculosissima quæque aggrediebatur: et ubi confertissimos hostes acerrimè pugnare conspexisset, eò se semper ingerebat, periculæque suæ esse non militum volebat. ²Hoc prælio Asiæ imperium rapuit, quinto post acceptum regnum anno; cujus tanta felicitas fuit, ut post hoc nemo rebellare ausus sit; patienterque Persæ post imperium tot annorum, jugum servitutis acceperint. Donatis refectisque militibus xxxiv diebus prædam recognovit. ³In urbem deinde ⁴Susa 40 millia talentum invenit. ⁵Expugnat et Persepolim caput Persici regni, urbem multis annis illustrem, refectamque orbis terrarum spoliis, ⁶quæ interitu ejus primum apparuere. Inter hæc pccc admodum Græci occurrunt Alexandro, qui pœnam captivitatis ⁷truncatâ corporis parte tulerant: rogantes, ut sicuti Græciam, se quoque ab hostium crudelitate vindicaret. Datâ potestate redeundi, agros accipere maluerunt, ^ane non tam gaudio parentibus, quàm detestandum sui conspectum reportarent.

⁴ Susis Juntæ.

Darius à suis occiditur.

CAP. XV. Interea Darius, in ⁸gratiam victoris, à ⁹cognatis suis, aureis compedibus, catenisque in vico ¹⁰Parthorum Thara vincitur. Credo ita diis immortalibus judicantibus, ut in terrâ

INTERPRETATIO.

^a Ne non afferrent tantam lætitiâ parentibus ob reditum, quantum horrorem ob deformitatem corporis.

NOTÆ.

¹ Pons Cydni.] Melius habet Curtius Lyci.

² Hoc prælio.] Persæ ad 40 millia, Macedones 300 occisi: 90 Persarum millia, Macedones 50 tantum, ex Diod.

³ In urbem deinde.] Prius Babylonem, id agente Mazæo, instructâ acie, ingressus est, dum universa populi multitudo portis effusa, sacerdotesque illi prodeunt obviam, urbemque et regis thesauros offerunt.

⁴ Susa.] Susianæ regionis caput, à Memnone ad Eulzeum fluvium condita; ubi Darii filium, et filias matremque reliquit, magistris, qui eas linguam Græcam edocerent, adhibitis.

⁵ Expugnat.] Superatis montium jugis, hostibusque pulsus ex eorum faucibus, descendit in Persidem, ubi Persepoli sine pugna potitus est.

⁶ Quæ interitu ejus.] Urbem, quod Persici regni caput esset, et Græcis olim insensissima, arcemque Thaidis

meretricis consilio, dum ipse temulentus esset, dissuadente Parmenione, diripi et incendi jussit: centum et viginti talentum millia in arce reperta traduntur. Ita Diodor. et Curt.

⁷ Truncatâ parte.] Aliis manus, pedes alii, vel aures, vel nares, amputatas referunt Diodor. et Curt. quod supplicii genus frequens fuit apud Persas.

⁸ In gratiam victoris.] Non ita, sed quia Darius custodiam sui corporis credere Græcis volebat, et Bessus Bactrianorum Satrapa ambiret Persarum imperium.

⁹ Cognatis suis.] Besso et Nabarzane, quem ille spe potiundi imperii corruerat.

¹⁰ Parthorum.] Quorum regio, Media, Hyrcania, et Asia terminata fuit: sed ubi Arsaces, victo Seleuco, sive Cellinicus ille fuerit, sive Ceraunus, Parthorum regnum firmavit omnibus

eorum, ¹qui successuri imperio erant, Persarum regnum finiretur. Alexander quoque ²citato cursu postera die supervenit: ibique cognovit Darium clauso vehiculo per noctem exportatum. Jusso itaque exercitu subsequi, cum sex millibus equitum fugientem insequitur: in itinere multa et periculosa prælia facit. E-mensus deinde multa millia passuum, cum nullum Darii indicium reperisset, respirandi equis datâ potestate, ³unus ex militibus dum ad fontem proximum pergit, in vehiculo Darium multis quidem ⁴vulneribus confossum, sed spirantem adhuc, invenit; qui, ⁵applicito captivo, cum civem ex voce cognovisset, id saltem præsentis fortunæ solatium habere se dixit, quod apud ⁶intellecturum locuturus esset, nec incassum postremas voces emissurus. Perferri hæc Alexandro jubet, ^ase nullis in eum meritorum officiis, maximorum illi debitorem mori, quod in matre liberisque suis, regium ejus non hostilem animum expertus, feliciter hostem quàm cognatos sortitus sit: quippe matri et liberis suis ab eodem hoste vitam datam, sibi à cognatis ereptam, quibus et vitam, et regna dederit; Quamobrem gratiam illis eam futuram, quam ipse victor volet. Alexandro referre se quam solam moriens potest, gratiam: precari superum inferumque numina, et regales deos, ut illi terrarum omnium victori contingat imperium. ^bPro se justam magis, quàm gravem sepulturam veniam orare. Quod ab ultionem pertineat, jam non suam, sed exempli, communemque omnium regum esse causam, quam negligere, illi et indecorum et periculosum esse; quippe cum in altero justitiâ ejus, in altero etiam utilitatis causa versetur. In quam rem unicum pignus fidei regiæ, dexteram se ferendam Alexandro dare. Post hæc porrectâ manu ^cexpiravit.

INTERPRETATIO.

^a Se mori nullis officiis ab ipso bene meritum, cum maxima ab ipso acceptum.

^b Petere pro se ut sepulturam concedat: quod cum justum sit, non grave Alexandro fore.

NOTÆ.

ferè provinciis, quæ ab Euphrate ad Oxim pertinent, Parthiæ nomen à Parthis ibi imperantibus inditum est.

¹ Qui successuri.] Aliquanto post, Arsaces ex Parthiâ oriundus Parthorum regnum instituit. De his inferius agemus.

² Citato cursu.] Mirâ celeritate Persepoli venit Ecbatana: tum portas Caspias transgressus, fugientem Darium in Parthiam secutus est.

³ Unus ex militibus.] Polystratus Macedo.

⁴ Vulneribus confossum.] Imminente Alexandro, Bessus et Nabarzanes Darium, quem in vehiculo aureis catenis ligaverant, hortati sunt, ut equo conscenso fugâ se hosti eriperet. Cum-

que ille parricidas secuturum se negaret, ab iis multis confossum est vulneribus, equi vulnerati, duoque servi, qui regem comitabantur, interfecti.

⁵ Applicito captivo.] Locus mendo-sus: legendum est enim, applicito capite.

⁶ Intellecturum.] Qui Polystratus Persicum idioma callebat.

⁷ Dexteram.] Hoc fidei pignus certissimum apud Persas fuit.

⁸ Expiravit.] Darii morte à Persis ad Macedones translatus est Orientis Imperium, quod ab anno 3493, quo Cyrus vicit Astyagem, ad annum 3724, quo Darius à Besso occisus est, per annos 231 sub 13 regibus floruit.

Quæ ubi Alexandro nuntiata sunt, viso corpore defuncti, tam indignam illo fastigio mortem lacrymis prosecutus est: corpusque regio more sepeliri, et reliquias ejus majorum tumulis inferri jussit.

LIBER XII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Alexandri in retinendo milite solertia. Græci bellum, absente Alexandro, reparant.*
2. *Alexander, rex Epiri, Italiam turbat, et tandem in pugna cecidit: Scythæ Alexandri, præfectum et exercitum internecione delent.*
3. *Alexandri simulatio, ambitio, cum Thalestri concubitus, luxus, et profusiones.*
4. *Quâ ratione Macedones tumultuantes in officio continuerit.*
5. *In domesticos suos ferrum stringit, et nova ratione adversarios ulciscitur populos multos subigit, et Bessum, Darii interfectorem de medio tolli curat.*
6. *In convivio mactat Clitum amicum, quem frustra desiderat, peccati serâ pœnitentia ductus.*
7. *Ad ingenium reversus, in prudentes consiliarios sævit: ad Orientem statuit imperii limites. Bacchi vestigiis delectatur, Herculisque gesta superare contendit.*
8. *Porum, prælio superatum, regie excipit et dimittit: multis populis expugnatis, quietem exercitui concedere velle videtur.*
9. *Bellum instaurat. In Sugambrorum urbe de vitâ certat, et periclitatur.*
10. *Ab amicis periculo ereptus, Oceanum lustrat; terminos Imperii statuit; præfectos vitâ privat, et ad nuptias applicat animum.*
11. *Liberalitas, munificentia, et severitas ejusdem.*
12. *Quâ ratione Macedones seditiosos ad officium revocaverit. Hephæstionis obitus et tumulus.*
13. *Dum Occidentales Provinciæ manus porrigunt, Alexander in lethalem morbum incidit, Babylonem pergens.*
14. *Alexander Antipatri artibus veneno extinguitur.*
15. *Alexandri moribundi novissima verba.*
16. *Ejusdem Alexandri Magni elogium.*

CAPUT I.

¹ALEXANDER in prosequendo Dario ¹amissos milites, *Alexander magnis funerum impensis extulit; reliquis expeditionis ejus sociis tredecim *millia talentum divisit. Equorum major pars æstu amissa, inutilesque etiam, qui superfuerant, facti. Pecunia omnis ²centum nonaginta millia talentum ³Ecbatana congesta, eique Parmenio præpositus. Dum hæc aguntur, epistolæ Antipatri è Macedonia ei redduntur, quibus bellum Agidis, regis Spartanorum, in Græciâ; bellum Alexandri, regis Epiri, in Italiâ; bellum ⁴Zopyrionis, præfecti ejus, in Scythiâ, continebatur. Quibus variè affectus, plus tamen lætitiæ, cognitis mortibus duorum æmulorum regum, quàm doloris, amissi cum Zopyrione exercitus, suscepit. Namque post profectionem Alexandri, Græcia fermè omnis in occasionem recuperandæ libertatis ad arma concurrerat, ⁵auctoritatem Lacedæmoniorum secuta, qui Philippi Alexandrique pacem soli spreverant et leges respuerant. ⁶Dux hujus belli Agis rex Lacedæmoniorum fuit, quem motum Antipater ⁷contractis militibus in ipso ortu oppressit. Magna tamen utrinque cædes fuit. Agis rex ⁸cum suis terga*

INTERPRETATIO.

¹ Alexander magnificis funeribus honoravit corpora militum quos amiserat, dum Darium persequeretur.

NOTÆ.

¹ Amissos milites.] Domitâ Perside, in Mediam Persepoli duodecimis castris pervenit; eaque celeritate fugientem Darium secutus est, ut spatio undecim dierum 3300 stadia, teste Plutarcho, confecerit.

² Centum nonaginta.] Centum et octoginta millia numerat Diodor. Parmenioni commissa.

³ Ecbatana.] Bathana vocat Curtius: nam Ecbatana, Mediæ caput, à Seleuco condita refert Plinius, nunc Casbin.

⁴ Zopyrionis.] De Zopyrione, illiusque à Scythiis clade, nihil habet Arrianus. Meminit quidem Curtius: sed vult eum non Ponto, sed Thraciæ præpositum fuisse; non in Scythas, sed in Getas gessisse bellum, clademque illi non ab hostibus, sed à procellis tempestatibusque illatam.

⁵ Auctoritatem Lacedæmoniorum.] Agis gloriam Alexandri æmulatus, civitates omnes ad arma capessenda hortabatur; dumque Thraciam Memnon dux fortissimus, cui sedere junc-

tus erat, subigit, ipse, octo Persarum millibus auctus, in Macedoniâ, prope Corrhagium, Antipatrum fuderat.

⁶ Dux hujus belli.] Et à sociis et ab exercitu peditum 22 millium, equitum 2 millium imperator electus est.

⁷ Contractis militibus.] Robus in Thraciâ post Memnonis obitum compositis, in Macedoniam redierat Antipater; ut collectis novis viribus obsessæ ab Agide Megalopoli opem ferret.

⁸ Cum suis terga dantes.] Dum in loco angusto pugnant Lacedæmonii, jamque Macedoniis cedere incipiunt, Agis, medios in hostes iruens, fortissimos quosque occidit, aliosque propulit: sed, dum fortiter dimicat, cruribus hasta perfossis, clypeo exceptus à suis in castra referebatur, cum Lacedæmonios, Macedonum et numero et virtute victos, terga dare circumspexit; tum humi depositus, clypeo corpus protegens, et hastam dextrâ vibrare, et ad pugnam cominus vocare hostes: at paulo post tran-

A.M.3724.
Ol.112.3.
Urb.C.423.
Ant.C.328.

dantes videret, dimissis satellibus, ut Alexandro felicitate, non virtute inferior videretur, tantam stragem hostium edidit, ut agmina interdum fugaret. Ad postremum, etsi à multitudine victus, gloriâ tamen omnes vicit.

Alexander ex Epiri, in Italiâ vincitur, et perit.

CAP. II. Porro ²Alexander, rex Epiri, in Italiam à Tarentinis, auxilia ³adversus ⁴Bruttios deprecantibus, sollicitatus, ita cupide profectus fuerat, veluti in divisione orbis terrarum, Alexandro, Olympiadis sororis suæ filio, Oriens, sibi Occidens fortè contigisset: non minorem rerum materiam in Italiâ, Africâ, Siciliaque, quàm ille in Asiâ et Persis habiturus. ⁵Huc accedebat, quòd sicut Alexandro Magno Delphica oracula insidias in Macedonia: ita huic responsum ⁶Dodonæi Jovis, circa urbem ⁷Pandosiam amnèmq; ⁸Acherusium prædixerat. Quæ utraque cum in Epiro essent, ignarus eadem et in Italiâ esse, ad declinanda fatorum pericula, peregrinam militiam cupidius elegerat. Igitur, cum in Italiam venisset, primum illi bellum cum ⁹Apulis fuit; quorum cognito urbis fato, brevi post tempore pacem et amicitiam cum rege eorum fecit. Erat namque tunc temporis urbs Apulis Brundisium, quam ¹⁰Ætoli, sequuti tum famâ rerum ¹¹in Trojâ gestarum clarissimum ac nobilissimum ducem ¹²Diomedem, condiderant; sed pulsi ab Apulis, consulentes oracula re-

NOTÆ.

fixus lanceâ, moribundus in arma procubuit.

1 *Gloriâ tamen.*] Lacedæmoniorum quinque millia cecidèrunt; et vix quicquam, nisi saucius, in castra rediit.

2 *Alexander.*] Qui Molossus dictus est, ex *Agellio*, Olympiadis frater, et Cleopatraz, quæ Alexandri Magni soror fuit, maritus. Ubi Alexandrum in Asiam appulisse audit, ipse continuo spe victoriæ transmisit in Italiam: prius tamen è Græciâ solvisse, auctor est Plutarchus, quàm in Asiam transiisset Alexander.

3 *Adversus Bruttios.*] Contra Messapios et Lucanos evocatum, dicit Strabo; quibuscum multa prælia commisit, ut narrat Livius.

4 *Bruttios.*] Qui Lucanis contermini ad fretum Siculum, inter Tyrrenum mare, et sinum Tarentinum, incolabant.

5 *Dodonæi Jovis.*] Dodona civitas fuit in Chaoniâ, Epiri regione; propter quam quereum nemus Jovi sacrum, in quo Templum Jovis fuisse perhibetur, et in eo oraculum omnium, quæ apud Græcos erant, vetustissimum: duas ibi columbas fuisse oracula fabulantur; quarum altera Del-

phos, altera in Ammonis Templum evolaverit. Dodona, vel à Dodone, Europæ Jovisque filio; vel à Dodonâ, filio Javan, nomen sortita est.

6 *Pandosium.*] Urbs gemina; una Bruttiorum, prope Acheruntem fluvium, non procul à Cosentia; altera in Epiro ad Acheruntem quoque, ubi Pandosia lacus.

7 *Acherusium.*] Duplex est etiam. Alter in Brutiis in sinum Terinæum; alter in Epiro, in Ambracium decurrens; hic fabulis notissimus.

8 *Apulis.*] Quare ab Apennino ad mare Adriaticum pertingebant. Dicebantur alii Daunii, alii Peucetii, nunc *la Pouille*.

9 *Ætoli.*] Achaiz populi inter Locros et Acarnanas, Acheloo fluvio vicini.

10 *In Trojâ.*] Phrygiæ minoris civitate, non procul ab Idâ monte, Homeri versibus celebratissima.

11 *Tydei et Deiphiles filium,* de quo multa Homerus; propter uxoris libidines patriam exosus, in Appuliam profectus est; ubi parte regni à Dauno acceptâ, Argos et Brundisium condidisse fertur.

sum acceperant, locum quem repetissent, perpetuò possessuros. Hæc igitur ex causâ, per legatos cum belli comminatione, restitui sibi ab Apulis urbem postulaverant. Sed ubi Apulis oraculum innotuit, interfectos legatos in urbe sepelierant, perpetuam ibi sedem habituros. Atque ita defuncti responso diu urbem possederunt. Quod factum cum cognovisset Alexander, antiquitatis fata veneratus, bello Apulorum abstinuit. Gessit et cum Brutiis Lucanisque bellum; multasque ¹urbes cepit: tum et cum ²Metapontinis, et ³Pediculis, et Romanis, sædus amicitiamque fecit. Sed Brutii Lucanique, cum auxilia à finitimis contraxissent, acrius bellum repetivèrunt. Ibi rex juxta urbem Pandosiam, et flumen Acheronta, non prius fatalis loci cognito nomine, quàm occideret, ⁴interficitur; ⁵moriensque non in patriâ fuisse sibi periculosam sortem propter quam patriam fugerat, intellexit. ⁶Corpus ejus ⁷Thurii publicè redemptum ⁸sepulturæ tradiderunt. Dum hæc aguntur in Italiâ, Zopyrion quoque, præfectus Ponti ab Alexandro Magno relictus, otiosum se ratus, si nihil et ipse gessisset, adunato xxx millium exercitu, Scythis bellum intulit: cæsusque cum omnibus copiis, pœnas temerè illati belli genti innoxia luit.

CAP. III. Hæc cum nuntiata in Parthis Alexandro essent, *Alexandri simulato mœnore, propter Alexandri cognationem, exercitui suo triduum luctum indixit. Omnibus deinde, velut perpetrato bel-*

INTERPRETATIO.

^a Et moriens cognovit non fuisse sibi metuendam in patriâ sortem, oraculum cuius metu reliquerat regnum.

NOTÆ.

1 *Urbes cepit.*] Fusis sæpè Brutiorum copiis, Heracleam Tarentinorum, Cosentiam Lucanorum, Sipontum Bruttiorum, Acerinam Messapiorum colonias cepit; misitque in Epirum 300 familias nobiles, quas obsidum numero haberet.

2 *Metapontinis.*] Metapontum urbs Lucaniæ, in orâ sinûs Tarentini, *Torri de mare*.

3 *Pediculis.*] Apuliz circa Brundisium populis.

4 *Interficitur.*] Idem fusiùs refert Livius, cum tres tumulos inter se distantes insedisset; imbres continui, ne alii aliis auxilio esse possent, impedierunt. Quare hostes, duobus præsidii oppressis, ad eum tumulum ubi rex erat, conversi sunt: sed ille per medios erumpens hostes, ducem Lucanorum occidit, jamque ad fluvium pervenerat, cum miles incerto vadō transiens, (vis enim aquæ pontem

abstulerat;) Jure, inquit, *Acheris vocaris*. Quo audito, Alexander, memor oraculi, quo mors illi fuerat ad Acherontem prædicta, aliquandiu dubius an transiret, substitit; sed ut vidit transfugas Lucanos in ipsum irruentes, per medium amnem transmisit equum, quem dum transnatat, à Lucano eminens veruto transfixus est.

5 *Corpus ejus.*] Corporis lacerati pars Cosentiam missa, pars retenta ad ludibrium; quam sævientî turbæ eripuit mulier, cujus maritus et liberi apud hostes erant. *Hæc Livius.*

6 *Thurii.*] Quæ civitas prius Sibaris dicta est, inter ostia Sybaris et Crathis fluviorum, in magnâ Græciâ.

7 *Sepultura.*] Primum Cosentiæ sepultum est corpus, tum ossa Metapontum translata, denique in Epirum ad Cleopatram conjugem remissa, teste Livio.

A.M.3725. lo, reditum in patriam expectantibus, conjugesque ac liberos Ol. 112. 4. suos animo jam quodammodo complectentibus, ²ad concionem exercitum vocat: Ibi nihil actum tot egregiis praeliis ait, si inco-

Urb.C.424
Ant.C.327.

humis Orientalis barbaria relinquatur; nec se corpus, sed regnum Darii petisse; persequendosque esse eos, qui à regno defecerint. Hæc oratione velut ex integro incitatis militum animis ³Hyrcaniam ⁴Mardosque ⁵subegit. Ibi ei occurrit ⁶Thalestris sive Minithæa Amazonum regina, cum ccc mulieribus, xxv dierum inter confertissimas gentes itinere confecto, ex rege liberos quæsitura: cujus conspectus adventusque admirationi omnibus fuit, et propter insolitum fæminis habitum, et propter expetitum concubitum. Ob hoc tredecim diebus otio à rege datis, ut visa est uterum implêsse, discessit. Post hæc Alexander habitum regum Persarum, et ⁷diadema, insolitum antea regibus Macedonicis, velut in leges eorum, quos vicerat, transiret, assumit. ^aQuæ ne invidiosius in se uno conspicerentur, amicos quoque suos longam vestem auratam purpureamque sumere jubet. Ut luxum quoque, sicuti cultum Persarum imitaretur, inter pellicum regiarum greges electæ pulchritudinis nobilitatisque, noctium vices dividit. His rebus ingentes epularum apparatus adjicit, ne jejuna et destructa luxuria videretur, conviviumque juxta regiam magnificentiam ludis exornat: immemor prorsus, tantas opes amitti his moribus, non quæri solere.

Auream
alii.

Milites tu-
multuantes
in officio
continet.

CAP. IV. Inter hæc indignatio omnium totis castris erat, à Philippo illum patre tantum degeneravisse, ut etiam patriæ nomen ejuraret, moresque Persarum assumeret, quos propter tales mores vicerat. Sed ne solus vitiis eorum, quos armis subegerat, succubuisse videretur; militibus quoque suis permisit, si qua-

INTERPRETATIO.

^a Ne agrè ferrent milites, dum ea in rege solo viderent.

NOTÆ.

1 Liberos suos.] Fecerant rumori fidem Græci milites, in patriam redire jussi.

2 Ad concionem.] Prius in Prætorium præfectos copiarum vocavit, et obortis lacrymis eos ad bellum persequendum hortatus est.

3 Hyrcaniam.] Quæ inde ad Margianam et Parthiam, hinc ad mare Caspium pertinet.

4 Mardos.] Qui non in Armeniæ confinio, ut Straboni et Ptolemæo visum est, sed inter Susianam et Hyrcaniam habitabant.

5 Subegit.] Bucephalus à Barbaris captus est; sed eos adeo minus teruit Alexander, ut equum cum muneribus ipsi remiserint.

6 Thalestris.] Corporis et robore et pulchritudine excellens, ut ait Diod. inter Phasim et Thermodoonta imperabat: auctor est tamen Arrianus Amazonum gentem Alexandri tempore non fuisse superstitem; sed equestres quasdam mulieres armatas Amazonum more exhibitas Alexandro ab Atropate Mediæ Satrapâ: quod verius putem.

7 Diadema.] Capitis erat redimiculum: ipse enim Alexander dempsit sibi diadema quo vulnus Lysimachi obligaret. Istâ fasciâ primus apud Romanos usus est Aurelianus, si Aurelio Victori credimus.

rum captivarum consuetudine tenerentur, ducere uxores: ^aexistimans minorem in patriam reditûs cupiditatem, futuram, habentibus in castris imaginem quandam larium, ac domesticæ sedis: simul et laborem militiæ molliorem fore dulcedine uxorum. In supplementa quoque militum minùs exhauriri posse Macedoniam, si veteranis patribus tirones filii succederent, militaturi in vallo, in quo essent nati, constantioresque futuri, si non solùm tirocinia, verùm et incunabula in ipsis castris posuissent. Quæ consuetudo in successores usque Alexandri mansit. Igitur et alimenta pueris statuta, et instrumenta armorum equorumque juvenibus data; et patribus, pro numero filiorum, præmia statuta. Si quorum patres occidissent, nihilominus pupilli stipendia patrum trahebant; quorum pueritia inter varias expeditiones militiæ erat. Itaque à parvulâ ætate periculis laboribusque indurati, invictus exercitus fuere: ^bneque castra aliter quàm patriam, neque pugnam aliud unquam quàm victoriam duxere. Hæc soboles nomen habuit Epigoni. Parthis deinde domitis, præfectus his statuitur ex nobilibus Persarum Andragoras: unde postea originem Parthorum reges habuere.

CAP. V. Interea Alexander non regio, sed hostili odio sævire in suos cœpit. Maximè indignabatur carpi se sermonibus suorum, Philippi patris, patriæque mores subvertisse. Propter quæ crimina, ^cParmenion quoque senex, dignitate regi proximus, cum Philotâ filio, de utroque prius quæstionibus habitis, interficitur. Fremere itaque omnes universis castris cœpere, innoxii senis filique casum miserantes; interdumque *se quoque non debere milius sperare* dicentes. Quæ cum nuntiata Alexandro essent, verens ne hæc opinio etiam in Macedoniam devulgaretur, et ne victoriæ gloria sævitæ maculâ infuscaretur, simulat se ex amicis quosdam in patriam victoriæ nuntios missurum. Hortatur milites suis scribere, ^crariorem habituros occasionem,

In suos sæ-
vit: multos
hospulos su-
bigit: Bes-
sum curat
necari.

INTERPRETATIO.

^a Arbitratus milites non tanto ardore optaturos reditum, in patriam, si haberent in castris speciem quandam sedis domesticæ.

^b Et habuerunt castra pro patriâ, et certamen pro victoriâ.

^c Cum rarè se offerret scribendi occasio, quia bellum in remotis regionibus agebant.

NOTÆ.

1 Parmenion quoque.] Cum multi proceres in Alexandrum conjurassent, Dymnus exoleta Nichomacho, is fratri Ceballino rem patefacit; qui non ausus adire regem Philotæ, quæ à fratre accepisset, narrat: deinde rem totam Alexandro per Metronem aperit. Quare Alexander Philotam,

quod eum non monuisset, in vincula conjici jubet: qui tormentis coactus, crimen et suum et patris, seu verum seu falsum, confessus interiit: et continuo rex Parmenionem in mediâ, misso Polydamante, per duces interfici curavit.

propter militiam remotiorem. Datos fasces epistolarum tacite ad se deferri jubet: ex quibus cognito de se singulorum iudicio, in unam cohortem eos qui de rege durius opinati fuerint, contribuit, aut consumpturus eos, aut in ultimis terris in colonias distributurus. Inde Drancas, Evergetas, Parymas, Parammenos, Adasprios, ceterosque populos, qui in radice Caspasi morabantur, subegit. Interea unus ex amicis Darii Bessus, victus perducitur, qui regem non solum prodiderat, verum et interfecerat. Quem in ultionem perfidiae excruciantum fratri Darii tradidit; reputans non tam hostem suum fuisse Darium, quam amicum ejus, a quo esset occisus. Et ut his terris nomen relinqueret, urbem Alexandriam super amnem Tanaim condidit, intra diem septimum decimum muro vi millium passuum consummato, translatis eò trium civitatum populis, quas Cyrus condiderat. In Bactrianis quoque Sogdianisque XII urbes condidit, distributis his, quoscunque in exercitu seditiosos habebat.

A.M.3726.
Ol. 113. 1.
Urb.C.425
Ant.C.326.

Clitum occidit.

CAP. VI. His ita gestis, solenni die amicos in convivium vocat; ubi orta inter ebrios rerum a Philippo gestarum mentione,

INTERPRETATIO.

a Compesuit unam cohortem ex iis qui scripserant de ipso injuriosius.

NOTÆ.

1 Consumpturus eos.] Illam cohortem seorsim a ceteris ignominie causa incedere jubet. Nihil illis ad bella promptius fuit: eorum enim virtutem incitabat ignominie delenda cupido. Ita Curt.

2 Drancas, Evergetas, &c.] Hi omnes populi Ariis erant et Arachosii finitimi.

3 Evergetas.] Qui prius Aripimaspi dicebantur, ex Diod. Sed eos Cyrus Evergetus, et Persica lingua Orosangas nominavit, quod ejus exercitum fame graviter laborantem juvissent comitatibus: cujus etiam in Cyrum beneficii memor Alexander, eos muneribus affecit.

4 Caspi.] Duplex est Caspius; alter notissimus inter mare Caspium et Pontum Euxinum; alter in Scythia et India confinio, ex quo Indus et Oxus profluunt.

5 Bessus.] Rem aliter Curtius, aliter Arrianus narrant. Bessus Spitamenis, Dataphernis, et Catenis conjuratione proditus et in equum impositus, ad Alexandrum ductus est, ex Curtio. Vel potius, si Arriano credimus, Alexander a Spitamene monitus, ut unum e ducibus mitteret, mi-

sit Ptolemaum Lagi, qui Bessum a suis proditum cepit.

6 Fratri Darii.] Oxatri, quem inter corporis custodes habebat Alexander. Ita Curtius. Arrianus tamen testatur eum in Ecbatana missum, ut in Medorum Persarumque consilio puniretur: Diodorus vero, a Darii propinquis multas in partes concisum. Plutarchus eum duabus arboribus alligatum, et ab iis in suam rectitudinem redeuntibus discerptum scribit.

7 Alexandriam.] Sexaginta stadiorum murus fuit, 20 diebus muro cincta est. Ex Arriano.

8 Tanaim.] Duplex est hujus nominis fluvius: alter in Moscovia, qui Asiam ab Europa dividens in paludem Maeotidem se exonerat: alter in Scythia Orientali, qui ex Sogdianorum montibus ortus in mare Caspium profluit. Jaxartes proprie dicitur: sed a Macedonibus Tanais dictus est.

9 His ita gestis.] Multa ibi omisit Justinus, Cyropoleos, Maracanda, Rupisque asperrimae expugnationem, bellum in Scythas gestum, et eorum fugam: defectionem Sogdianorum; Sacarum, Daparam, Massagetarumque deditionem.

præferre se patri ipse, rerumque suarum magnitudinem extollere cælo tenus cepit, assentante majore convivarum parte. Itaque cum unus e senibus Clitus, fiducia amicitiae regiae, cujus palmam tenebat, memoriam Philippi tueretur, laudaretque ejus res gestas; adeo regem offendit, ut telo a satellite raptò, eundem in convivio trucidaverit. Quà cæde exultans, mortuo patrocinium Philippi, laudemque paternæ militiæ objectabat. Postquam satiatus cæde animus conquievit, et in iræ locum successit æstimatio, modò personam occisi, modò causam occidendi considerans, pigere eum facti cepit: quippe paternas laudes tam iracundè accepisse se, quam nec convitia debuisse; amicumque senem et innoxium, a se occisum inter epulas et pocula, dolebat. Eodem igitur furore in penitentiam, quo pridem in iram versus, mori voluit. Primum in fletus progressus, amplecti mortuum, vulnera tractare, et quasi audienti confiteri dementia; arreptum telum in se vertit; peregissetque facinus, nisi amici intervenissent. Mansit hæc voluntas moriendi etiam sequentibus diebus. Accesserat enim penitentia, nutricis suæ, sororis Cliti, recordatio: cujus absentis eum maxime pudebat: tam sædam illi alimentorum suorum mercedem redditam, ut in cujus manibus pueritiam egerat, huic juvenis, et victor pro beneficiis funera remitteret. Reputabat deinde, quantum in exercitu suo, quantum apud devictas gentes fabularum atque invidiæ, quantum apud ceteros amicos metum et odium sui fecerit: quam amarum et triste reddiderit convivium suum, non armatus in acie, quam in convivio terribilior. Tunc Parmenion et Philotas, tunc Amyntas consobri-

A.M.3727.
Ol. 113. 2.
Urb.C.426
Ant.C.325.

INTERPRETATIO.

a Incepit se patri Philippo anteferre, in patrem, si dicta essent, animo tam et extollere usque ad cælum res a se gestas. iracundo, quam audiverat ipsius laudes a Clito dictas.

b Quare cum Clitus, unus e senibus, fretus amicitia Alexandri, apud quem maxime omnium gratus erat, laudaret Philippum, et ejus gesta extolleret. d Illi reddidisse tum iniquum præmium pro alimentis ab eâ acceptis, ita ut juvenis et victor fratrem occisum pro beneficiis remitteret illi, a qua educatus fuerat in pueritia.

NOTÆ.

1 Majore convivarum.] Juvenum, qui Alexandrum non Philippo tantum, sed Baccho etiam præferabant. Ex Arriano.

2 Amicitia regiae.] Illius soror, Helenice, quæ Alexandrum educaverat, a rege haud secus quam mater diligebatur; ipseque regem, dum nudo capite ad Granicum pugnaret, suo clypeo texit, et Rosacis manum, regem gladio petentis, amputavit.

3 Laudaretque.] Vitam servatum regi, cædemque Attali exprobravit, et Anmonis clausit oraculum.

4 In convivio trucidaverit.] Alexander post cenam procurrit in regiae vestibulum, et hastâ ablata vigili, constitit in aditu, ubi Clitus, dum ultimus exit sine lumine, medium transiit. Curtius.

5 Objectabat.] Illius aspersus sanguine, I nunc, inquit, ad Philippum, Parmenionem, et Attalum.

6 Amyntas.] Perdice regis, qui Philippi frater erat, filius; quem post Philippi cædem occidi jussit.

nus, tunc ¹Noverca fratresque interfecti: tunc Attalus, ²Eurylochus, Pausanias, alique Macedoniæ extincti principes, occurrebant. ³Ob hæc illi quadriduo perseverata inedia est, donec exercitus universi precibus exoratus est, precantis, *ne ita mortem unius doleat, ut universos perdat, quos in ultimam deductos Barbariam, inter infestas et irritatas bello gentes, destituat.* Multum profuere ⁴Callisthenis philosophi preces, condiscipulatu apud Aristotelem familiaris illi, et tunc ab ipso rege ad prodenda memoriæ acta ejus accitus. Revocato igitur ad bellum animo, ⁵Chorasmos et ⁶Dahas in deditionem accepit.

Statuit imperii limites, Herculem superare contendit.

CAP. VII. Deinde, quod primo ex Persico superbiæ regiæ more distulerat, ne omnia pariter invidiosiora essent, non salutari, sed ⁷adorari se jubet. Acerrimus inter recusantes ⁸Callisthenes fuit: Quæ res ⁹et illi, et multis principibus Macedonum exitio fuit: siquidem sub specie insidiarum omnes interfecti. Retentus tamen est à Macedonibus mos salutandi regis explosâ adoratione. Post hæc Indiam petit, ut Oceano ultimoque Oriente finiret imperium. Cui gloriæ, ut etiam exercitus ornamenta convenirent ¹⁰phaleras equorum, et arma militum, argento inducit; exercitumque suum, ab argenteis clypeis,

INTERPRETATIO.

^a Propter hanc cædem per quatuor dies abstinuit à cibo. ^b Decoravit argento phaleras equorum et arma militum.

NOTÆ.

¹ Noverca.] Cleopatra Attali nepotis, quam, tosto in pelvi ejus filio, ad suspendium adegit Olympias.
² Eurylochus.] Vel alii, Historicis ignotus fuit, vel turpiter lapsus est Justinus: Eurilochum enim non occidit Alexander; sed maximis affecit muneribus, ob detectam Hermolai conjurationem: quod paulò post Cliti mortem contigit.
³ Callisthenes.] Qui etiam ob Hermolai conjurationem, indictâ causâ, morti addictus est: quod pluribus narrat Curtius.
⁴ Chorasmos.] Utramque Oxi fluminis ripam incolentes. Corassan.
⁵ Dahas.] Qui inter Oxum et Jaxartem, non procul à maris Caspii litore habitabant.
⁶ In deditionem accepit.] Spitamene qui belli auctor fuerat, occiso, quem

Curtius vult necatum ab uxore, Arrianus à Dahis, quos Massagetæ, et Scythas vocat.
⁷ Adorari se jubet.] Id suadebant Agis Poëtaster Argivus, Cleo Siculus, Anaxarchus Sophista, qui Herculem, Liberum, Castorem et Pollucem novo deo cessuros jactitabant.
⁸ Callisthenes.] Olynthius, Aristotelis et discipulus et affinis, qui coram Alexandro orationem Anaxarchi refutavit, præcepti sibi ab Aristotele dati immemor, ut cum rege, vel rarissimè, vel quàm jucundissimè loqueretur.
⁹ Et illi et multis.] Ob Hermolai conjurationem, vel tortus est et suspensus, ex Ptolemæo apud Arrianum, vel in vinculis custoditus, post menses septem obiit, ex Charete apud Plutarchum, vel leoni post multa tormenta obiectus, ex Laertio.

¹Argyraspidas appellavit. Cùm ²ad Nysam urbem venisset, oppidanis ³non repugnantibus fiduciâ religionis Liberi patris, à quo condita urbs erat, parci jussit: lætus non militiam tantum, verum et vestigia se dei sequutum. Tunc ad spectaculum sacri montis duxit exercitum, naturalibus bonis, vite, hederaque non aliter vestiti, quàm si manu cultus, colentiumque industriâ ornatus esset. Sed exercitus ejus, ubi ad montem accessit, repentino impetu mentis, in sacros dei ululatus instinctus, cum stupore regis, sine noxâ discurrit: ut intelligeret, non tam oppidanis se parcendo, quam exercitui suo consuluisse. Inde montes Dædalos ⁴regnaque Cleofidis reginæ petit. Quæ cùm se dedisset ei, concubitu redemptum regnum ab Alexandro recepit: illecebris consecuta, quod virtute non potuerat: filiumque ab eo genitum, ⁵Alexandrum nominavit, ⁶qui postea regnum Indorum potitus est. Cleofis regina, propter prostratam ei pudicitiam, *scortum regium* ab Indis exinde appellata est. Peragrata Alexander Indiâ, cùm ⁷ad saxum miræ magnitudinis et asperitatis, in quod multi populi confugerant, pervenisset, cognoscit Herculem ab expugnatione ejusdem saxi terræmotu prohibitum: Captus itaque cupidine Herculis acta superare, cum summo labore ac periculo ⁸potitus saxo, omnes ejus ⁹loci gentes in deditionem accipit.

CAP. VIII. Ubus ex regibus Indorum fuit, ¹⁰Porus nomine, *Porum* viribus corporis et animi magnitudine pariter insignis, qui bellum jampridem, audita Alexandri opinione ¹¹in adventum ejus

INTERPRETATIO.

^a Tum duxit exercitum ad visendum montem sacrum, qui æquè erat vestitus naturalibus bonis, hoc est, vite et hedera, ac si cultus esset industriâ manuque hominum. ^b Qui postea apud Indos imperavit.

NOTÆ.

¹ Argyraspidas.] Id est, argenteis parmis insignes.
² Ad Nysam.] Multiplex hoc nomine civitas est in Armenia, Arabiâ, Carîâ, et Egypto; sed hæc non procul à radicibus montis Meron, ad Indum, à Baccho condita est, in Indiâ citeriore.
³ Non repugnantibus.] Obsidione tamen defessos cives urbem dedisse tradit Curtius.
⁴ Regnaque Cleofidis.] Masagam Assacenorum urbem primariam obse- dit ubi telo sauciatus dixit se quidem Jovis haberi filium sed ægri corporis vitia sentire. Urbem vi captam scribit Arrianus: Curtius verò, Cleophim laboranti civitati, et pulchritudine, et filii lacrymis veniam impetrasse.
⁵ Alexandrum.] Cujus filii non meminuit Arrianus.

⁶ Ad saxum.] Aornon nuncupatum quo Bazirenses confugerant,
⁷ Potitus saxo.] Ibi aras et Mineræ et Victorix dicavit.
⁸ Loci gentes.] Omphis seu Taxiles, se, suæque omnia Alexandro, permisit, multaque munera et illi obtulit, et ab illo accepit.
⁹ Porus.] Qui Taxili hostis infensissimus ultrâ Hydaspem imperabat: statura illi fuit quatuor cubitorum et unius palmi. Ex Plutarch.
¹⁰ In adventum ejus.] Alexandri nomine monitus à Cleocharo, ut stipendium penderet, suisque in finibus occurreret regi; occursurum se respondit, sed armatum.

A.M.3723. parabat ¹Commisso itaque praelio, exercitum suum Macedonas in-
Ol. 113. 3. vadere jubet; sibi regem eorum privatum hostem deposcit. Nec
Urb.C.427. Alexander pugnae moram fecit: sed primâ congressione vulne-
Ant.C.324. rato equo, cum præceps ad terram ²decidisset, concursu satel-
litum servatur. ³Porus multis vulneribus obrutus capitur.

*Invenis-
set.

Qui victum se adeo doluit, ut cum veniam ab hoste ⁴accepisset, neque cibum sumere voluerit, neque vulnera curari passus sit, ægreque sit ab eo obtentum, ut vellet vivere. Quem Alexander ob honorem virtutis incolumem ⁵in regnum remisit. Duas ibi urbes condidit: unam ⁶Nicæam; alteram, ex nomine equi, ⁷Bucephalen vocavit. Inde ⁸Adrestas, Gesteanos, Præsidas, ⁹Gangaridas, ¹⁰cæsis eorum exercitibus, expugnat. Cum ¹¹ad Cuphites venisset, ubi eum cum ducentis millib. equitum hostes opperiebantur, exercitus omnis, non minus, victoriarum numero quam laboribus fessus, lacrymis eum deprecatur, finem tandem belli fa-

NOTÆ.

¹ *Commisso praelio.*] Ad Hydaspem, quo Porus cum 30 militum millibus, 500 curribus, et 85 elephantis venerat, hostem à transitu prohibuit.

² *Decidisset.*] Dum fugientem Porum persequitur, Bucephalus, multis confossus vulneribus, procubuit, posito potius rege, quam effuso.

³ *Porus multis vulneribus, &c.*] Bucephalo Alexander, Porus elephante vehebatur. Rector bellæ ut vidit regem sanguine conspersum, et vix mentis compotem, belluam in fugam concitat; sed, dum Porus, gravatus telis, laberetur ex belluâ, ille regem descendere velle ratus, more solito elephantem procumbere jussit in genua; qui, ut se submisit, cæteri quoque, ita enim erant instituti, demittere corpora in terram: quæ res et Porum et illius duces tradidit victoribus. Ita Curtius.

⁴ *In regnum remisit.*] Eum etiam, domitis multis gentibus, ampliore regno donavit.

⁵ *Nicæam.*] Urbs hujus nominis multiplex fuit, quarum nobilissima fuit Nicæa Bithyniæ. Illam de qua hic agitur, condidit Alexander inter Hydaspem et Acesinem.

⁶ *Bucephalen.*] Nomen illi indidit Alexander, ab equo suo, qui et capite et nomine Bucephalus fuit. Charis testatur illum emptum fuisse talentis 134 et regi Philippo donatum, à Philonico Thessalo. Cum eum nemo

ne tangere quidem auderet, solus Alexander illum sine verberibus ad cursum primum admisit: tum calcibus usus eum mirâ arte domuit; quo factum est, ut ille in dorso insidere suo, præter Alexandrum, pateretur neminem; et ipsum, cum vellet ascendere, sponte suâ genua submittere, exciperet.

⁷ *Adrestas.*] Præstos Curtio, Adrestas Arriano. Gesteanos. [Cathenos Orosio Cathxos Diodoro. Præsidas.] Curtio Parrhasios. Hi omnes populi juxta ripas Hydraotis et Hypasis habitabant.

⁸ *Gangaridas.*] Gangaridas vocat Diodor. Sed Alexander eos non vicit: qui scilicet ultra Gangem habitarent.

⁹ *Cæsis eorum, &c.*] Superatis Acesine et Hydraote fluviis, Cathxos vicit, tum contendit ad Hypasim.

¹⁰ *Ad Cuphites.*] Rem aliter narrat Diodor Arrian. et Curtius. Castris ad Hypasim positis, interrogatus ab Alexandro Phegeus, quænam gentes ultra flumen habitarent? Respondit, vastas esse duodecim dierum solitudines, eas excipere Gangem, ulteriores ripas incolere Gangaridas, et Parrhasios; eorumque regem Xandramen, cum viginti millibus equitum, ducentis peditum duobus currum, tribus elephantorum, vias obsidere; quibus territi milites reditum in patriam precantur.

ceret, aliquando patriâ, reditusque meninisset; respiceret militum annos, quibus vix ætas ad reditum sufficeret: ostendere alius caniciem, alius vulnera, alius ætate consumpta corpora, alius cicatricibus exhausta: solos se esse, qui duorum regum, Philippi Alexandrique, continuam militiam pertulerint; tandem orare, ut reliquias saltem suas paternis sepulchris reddat, quorum non studiis deficiatur, quam annis; At si non militibus, vel ipse sibi parcat ne fortunam suam nimis onerando fatiget. ¹Motus his tam justis precibus, velut in finem victoriæ, ²castra solito magnificentiora fieri jussit, quorum molitionibus et hostis terreretur, et posteris admiratio sui relinqueretur. Nullum opus milites lætius fecere. ³Itaque cæsis hostibus, cum gratulatione ⁴in eadem revertérunt.

CAP. IX. Inde Alexander ad amnem ⁵Acesinem pergit: ⁶per Gravitur hunc in Oceanum devehitur. Ibi ⁷Hiacensanas ⁸Silcosque, quos vulneratur. Hercules condidit, in deditionem accepit. Hinc in ⁹Ambros et Sugambros ¹⁰navigat. Quæ gentes eum armatis LXXX millibus Ol. 113. 4. peditum, et LX millibus equitum excipiunt. Cum praelio victor Urb.C.420. Ant.C.323.

INTERPRETATIO.

^a *Precari denique ut patitur eorum corpora jam morti vicina sepeliri tumulis paternis, cum non deseratur à militibus propter eorum in ipsum odium; sed*

propter ætatem nimium protractam b Quare immolatis hostiis cum letitia rediérunt in easdem regiones, quas subegerant.

NOTÆ.

¹ *Motus his, &c.*] Nec militum oratione, nec lacrymis flexus, cum se apud exercitum, seu querelis, seu blandis verbis nihil proficere cernebat; se solum contra Indos iturum dixit, et sacrum fieri jussit pro transitu: sed cum exta infaustos eventus portenderent, significavit militibus statutum esse sibi in domum reverti. Ita Arrian. et Ptolemæo.

² *Castra solita.*] Duodecim aras altitudinis 50 cubitorum, ex lapide quadrato extrui; cubilia amplioris formæ, quam pro corporum habitu par esset relinqui; castrorum locum triplo majorem quam fuissent, designari jussit. Ex Diod. et Curtio. Quin etiam ludos tam gymnicos, tum equestres celebrari voluit. Ex Arriano.

³ *In eadem.*] Transmisso Hydraote et Acesine fluviis, ad Hydaspem rediit.

⁴ *Acesinem.*] Qui Hydaspem et Hydraoti junctus in Indum profluit. Ad illius ripas, si Plinio credimus, arundines

ejus magnitudinis proveniunt, ut singula internodia navigii vicem suppleant.

⁵ *Per hunc.*] Non per Acesinem, sed per Hydaspem, in quem influit Acesines, naves circiter bis mille, ut ait Ptolemæus apud Arrian. mille, ex Diodor. Curtio, habebat.

⁶ *Hiacensanas.*] Acesinas legendum, id est, Acesinis fluvii accolæ. Lege Geonias Sibasque.

⁷ *Silcos.*] Sibos Curtius, Steph. et Strabo. Sibas Arrianus nominat ad Hydraotis ripas habitantes.

⁸ *In Ambros et Sugambros.*] Melius nonnulli Mallos et Oxydracos legunt: Ambricas Diodorus habet, Mandros et Subagras Orosius, et Sydracas Plinius. Utramque Hypasis ripam, quâ in Indum profluit, incolebant.

⁹ *Navigat.*] Dum Hæphestion et Ptolemæus classi imperant, ipse terrestri itinere fluvii ripam legens multos populos devicit.

esset, exercitum ¹ad urbem eorum ducit. Quam desertam à defensoribus, cum de muro, quem primus ceperat, animadvertisset, in urbis planitiem sine ullo satellite desiliit. Itaque cum eum hostes solum conspexissent, clamore edito, undique concurrunt, si possint in uno capite Orbis bella finire, et ultionem tot gentibus dare. Nec minus Alexander constanter restitit, et unus adversus tot millia praeliatur. Incredibile dictum est, ut eum non multitudo hostium, non vis magna telorum, non tantus lacescentium clamor terruerit; solus tot millia ceciderit ac fugaverit. Ubi verò obrui multitudine se vidit, trunco se, qui tum propter murum stabat, applicuit, cujus auxilio tutus, cum diu agmen sustinisset, tandem cognito periculo ejus, amici ad eum desiliunt, ex quibus multi cæsi: prælumque tamdiu anceps fuit, quoad omnis exercitus, muris dejectis, in auxilium veniret. In eo prælio sagitta sub mammâ trajectis, cum sanguinis fluxu deficeret, genu posito tam diu præliatus est, donec eum, à quo vulneratus fuerat, occideret. ²Curatio vulneris gravior ipso vulnere fuit.

*Oceanum
lastrat
præfectos
punit.*

CAP. X. Itaque ex magnâ desperatione tandem saluti redditus, Polyperchonta cum exercitu Babyloniam mittit. Ipse, cum lectissima manu navibus consensens, Oceani littora peragrat. Cum venisset ad urbem ³Ambigeri regis, oppidani invictum ferro audientes, sagittas veneno armant: ⁴atque ita gemino mortis vulnere, hostem à muris summoventes, plurimos interficiunt. Cum inter multos vulneratus etiam Ptolemæus esset, moriturusque jamjam videretur, per quietem regi monstrata in remedia veneni herba est, quâ in potu acceptâ, statim periculo liberatus est, majorque pars exercitus hoc remedio servata. Expugnata deinde urbe, reversus in naves ⁵Oceano libamenta dedit, pro-

INTERPRETATIO.

^a Multos occidunt avertentes hostem à muris, telis venenatis, in quibus vis erat mortis gemine.

^b Obtulit sacrificia Neptuno deo Oceani.

NOTÆ.

¹ Ad urbem eorum.] Rem paulò aliter narrat Arrianus. Urbe relicta, in arcem se receperant Oxydracæ; quare Alexander, ubi ad arcem ventum est, ipse uni militum ereptas scalas muro applicat primusque conscendit. Sed dum illi celerius Argyraspides succurrere student, fractis nimio pondere scalis, in terram corruunt. Alexander interea in arcem desiliit, ubi comitibus, quos habebat, occisis, grave in pectore accepit, vulnus, quo in scutum collapsus, in hostium venisset po-

testatem, nisi Macedones patefactâ, quam quisque potuit, viâ, regem exanimem, fugatis Barbaris, in castra scuto retulissent.

² Curatio vulneris, &c.] Cum spiculum pectori infixum humatum esset, Critobulus hortante Alexandro, patefacto latius vulnere, illud avulsit; unde tanta vis sanguinis manavit, ut pro mortuo habitus aliquandiu fuerit.

³ Ambigeri regis.] Arrian. Ambisirim, Sambum Diodor. Amyram Oros vocat.

perum in patriam reditum precatus: ²ac veluti curru circa metam acto, positis imperii terminis, quatenus aut terrarum solitudines prodire passæ sunt, aut mare navigabile fuit, secundo æstu ostio fluminis Indi invehitur. Ibi in monumenta rerum à se gestarum, urbem ¹Barcem condidit; arasque statuit, relicto ex numero amicorum littoralibus Indis præfecto. Inde iter terrestre facturus, cum arida loca medii itineris dicerentur, puteos opportunis locis fieri præcipit, quibus ingenti dulci aquâ inventâ, Babyloniam redit. ²Ibi multæ deviciæ gentes præfectos suos accusaverunt; quos, sine respectu amicitiae, Alexander in conspectu legatorum ³necari jussit. Filiam post hæc Darii regis, ⁴Statiram in matrimonium recepit: sed et optimatibus Macedonum lectas ex omnibus gentibus nobilissimas virgines tradidit, ut communi facto crimen regis lavaretur.

CAP. XI. Hinc ad concionem exercitum vocat; et promittit, *Illius liberalitas, et severitas.* se æs alienum omnium propriâ impensâ soluturum, ut prædam præmiaque integra domos ferant. ^bInsignis hæc munificentia non summâ tantum, verum etiam titulo muneris fuit, nec à debitoribus magis quàm à creditoribus gratiùs excepta: quoniam utrisque exactio pariter ac solutio difficilis erat, xx millia talentum in hos sumptus expensa. Dimissis veteranis, exercitum junioribus supplet. Sed retenti, veteranorum discessum ægrè ferentes, ⁵missionem et ipsi flagitabant: nec annos, sed stipendia sua numerari jubebant: pariter in militiam lectos, pariter sacramento solvi, æquum censes: nec jam precibus, sed convitio agebant, jubentes eum solum cum patre suo Hammone inire bella, quatenus milites suos fastidiat. Contrà ille nunc castigare milites, nunc lenibus verbis monere, ne gloriosam militiam seditio-nibus infuscarent. Ad postremum cum verbis nihil proficeret; ad corripiendos seditio-nis auctores, è tribunali in concionem ar-

INTERPRETATIO.

^a Secutus æstum pelagi, ostia fluminis Indi ingreditur tanquam victor, qui currum egit circa metam, quod protulisset imperii fines eo usque quod licuit et exercitum ducere per solitudines regionem, et

naves agere in pelago.

^b Summa hæc liberalitas accepta est omnibus pro munere maximo, et tam grata fuit creditoribus quàm debitoribus.

NOTÆ.

¹ Barcen condidit.] Construxisse navalia referunt Arrian. et Curt. At de Barce non meminērunt.

² Ibi multæ.] Non Babylonix, sed dum Babyloniam redit.

³ Necari jussit.] Cleandrum, Sita-clem, et Agathonem Medis præpositos, à quibus occisus Parmenio fuerat Alexandri jussu.

⁴ Statiram.] Alii Barsinen dicunt; Parysatim etiam, ex Occhi filiabus minimam, Suis uxorem duxit.

⁵ Missionem.] Ipsi etiam infensi Alexandro veterani, quasi bello inutilis, dimitterentur.

matam inermis ipse desiliit, et nemine prohibente, XIII correptos manu suâ ipse ad supplicia duxit. ^aTantam vel illis moriendi patientiam metus regis, vel huic exigendi supplicii constantiam disciplina militaris dabat.

*Suos ad
efficiam re-
vocat. He-
phæstionis
obitus.*

CAP. XII. Inde separatim auxilia Persarum in concione alloquitur. Laudat perpetuam illorum, tum in se, tum in pristinos reges fidem; sua in illos beneficia commemorat; ut nunquam quasi victos, sed veluti victoriæ socios habuerit; denique se in illorum, non illos in gentis suæ morem transisse: affinitatibus connubiorum victos victoribus miscuisse: Nunc quoque ait, custodiam corporis sui non Macedonibus tantum se, verum et illis crediturum. Atque ita mille ex his juvenis in numerum satellitum legit: aviliorum quoque portionem, formatam in disciplinam Macedonum, exercitui suo miscet. Quam rem ægrè Macedones tulērunt, jactantes hostes suos in officium suum à rege subjectos. Tunc universi flentes, regem adeunt, orant suppliciis suis potius saturet se, quam contumeliis. ¹Quâ modestiâ obtinuērunt, ut undecim millia militum veteranorum exauc-toraret. Sed et ex amicis dimissi senes, Polyperchon, Clitus, Gorgias, Polydamas, Amadas, Antigenes. Dimissis his Craterus præponitur, jussus præesse Macedonibus in Antipatri locum; Antipatrumque cum supplemento tironum in locum ejus evocat; stipendia ²revertentibus, veluti militantibus data. Dum hæc aguntur, unus ex amicis ejus Ephæstion decedit, dotibus primo formæ pueritiæque, mox obsequiis regi percarus: quem ³contra decus regium Alexander diu luxit: tumulumque ei XII milium talentorum fecit; eumque post mortem coli ut deum jussit.

*In morbum
Icthulem
incidit.*

CAP. XIII. Ab ultimis littoribus Oceani Babyloniam rever-tenti nuntiatur, legationes Carthaginiensium, cæterarumq; Afri-

INTERPRETATIO.

^a Vel tamen erat metus regis, ut illi patienter morerentur, vel tam severa militaris disciplina, ut ipse ausus fuerit sumere supplicium à rebellibus.
^b Immisit suo exercitui partem Persarum, aliorumque populorum qui docti erant disciplinam Macedonum.
^c Precantur ut illis potius mortem inferat quam contumelias.

NOTÆ.

¹ Quâ modestiâ.] Ad gratiam stabiliendam publicum epulum instituit, cui novem convivarum millia adfuerunt.
² Revertentibus.] Jussit etiam, ut illi primas sedes in theatris coronati obtinerent.

³ Contra decus regium.] Glaucum medicum egit in crucem: ædem Æsculapii Ecbatanis evertit, tibias musicamque in castris diu compescuit, diem noctemque integram incubuit defuncto corpori, multaque alia dedit signa nimii doloris. Hec Arrian.

cæ civitatum, sed et ¹Hispaniarum, Siciliae, ²Galliae, ³Sardiniae, A.M.3730. nonnullas quoque ex Italiâ ejus adventum Babylonæ opperiri. Ol. 114. 4. Adeo universum terrarum Orbem nominis ejus terror invaserat, ut cunctæ gentes, veluti destinato sibi regi adularentur. Hæc igitur ex causâ Babyloniam festinanti, veluti conventum terrarum Orbis acturo, ⁴quidam ex Magis prædixit ne urbem introiret, testatus hunc locum ei fatalem fore. Ob hoc omissâ Babyloniam, in ⁵Bursiam urbem trans Euphratem, desertam olim, concessit. Ibi ab ⁶Anaxarcho philosopho compulsus est rursum Magorum prædicta contemnere, ut falsa et incerta; et si fatis consent, ignota mortalibus: at si naturæ debeantur, immutabilia. Reversus igitur Babyloniam multis diebus otio datis, intermissum olim convivium solenniter instituit: totusque in lætitiâ effusus, ⁷cum, diei noctem pervigilem junxisset, recedentem jam è convivio ⁸Medius Thessalus, instauratâ commensatione, et ipsum et sodales ejus invitat. Accepto poculo, mediâ potione repente veluti telo confixus ingemuit: elatusque è convivio semianimis, tanto dolore cruciatus est, ut ferrum in remedia posceret, tactumque hominum velut vulnera indolesceret. Amici causam morbi, intemperiem ebrietatis, disseminavērunt: re autem verâ insidiæ spērunt, quarum infamiam successorum potentia oppressit.

CAP. XIV. Auctor insidiarum ⁹Antipater fuit, qui cum carissimos amicos ejus interfectos videret; Alexandrum Lyncistarum generum suum occisum: se magnis rebus in Græciâ gestis, non tam gratum apud regem, quàm invidiosum esse; à matre

INTERPRETATIO.

^a Cum diem noctemque integram in convivio transegiasset.

NOTÆ.

¹ Hispaniarum.] Provincia Europæ amplissima, Oceano et Mari Mediterraneo, instar peninsulae, à tribus lateribus circumflua, Pyrenæis montibus à Gallis sejuncta. Nomine plurali dicitur, qui ab Ibero flumine in duas divisa partes, quarum una citerior dicta est, ulterior altera: deinde tres habuit partes, Terraconensem, Beticam, et Lusitaniam.

² Gallie.] Omnibus ex partibus Oceano, Pyrenæis montibus, Alpibus, Rheno, et Mari Mediterraneo circumscripta. Multiplex illius olim divisio fuit, in Togatam, Comatum, et Braccatam: Transalpinam et Cisalpinam; Narbonensem, Lugdunensem, Aquitanicam, et Belgicam, &c. Sed hoc non est hujus loci.

³ Sardinie.] Insula est ingens, Italiæ, adjacens, inter Tyrrhenum et Belearicum mare, à Sardo Herculis filio nomen sortita.

⁴ Quidam ex Magis.] Fuerant portenta illius mortis prænuntia: Regi enim propter Babyloniam naviganti,

regium capitis ornamentum, eique alligatum diadema, ventus abripuit: quod cum palustri adhæsisset arundini, regi Seleucus retulit, quod ei portendit imperium.

⁵ Bursiam.] Alii Burbesiam, Borsippam alii legunt, quæ vera lectio est.

⁶ Anaxarcho.] Qui Alexandro familiaris fuit, à quo cum in magnificiis epulis rogaretur, quid de illo apparatu sibi videretur, tum ille Nicrocreontem intuens, *Cuncta magnifica*, inquit, *sed oportebat caput alicujus satrapæ apponi.* Postea verò Nicrocreon ex satrapæ rex factus, Anaxarchum in Cyprum deduci, et in saxo concavo inclusum ferreis contundi jussit: sed ille celebri dicto pœnam elusit: *Tunde, tunde*, inquit, *Anaxarchi vasculum: nam Anaxarchum non teris.*

⁷ Medicus.] Medius habent Plutarch. Bion. et Arrian.

⁸ Antipater fuit.] Duplex est apud Auctores de Alexandri morte sententia: alii veneno, ut Curtius et Justin,

*Antipatri
artibus ve-
neno extin-
guitur.*

quoque ejus Olympiade variis se criminationibus vexatum; huc accedebant, ante paucos dies; supplicia in præfectos devictarum nationum crudeliter habita. Ex quibus rebus se quoque à Macedoniâ non ad societatem militiæ, sed ad pœnam evocatum arbitrabatur. Igitur ad occupandum regem, Cassandrum filium dato veneno subornat, qui cum fratribus Philippo et Jollâ ministrare regi solebat: hujus veneni tanta vis fuit, ut non ære, non ferro, non testa contineretur, nec aliter ferri nisi in ungulâ equi potuerit: præmonito filio, ne alii quàm Thessalo et fratribus crederet. Hac igitur ex causâ, apud Thessalum paratum, repetitumque convivium est. Philippus et Jollas prægustare ac temperare potum regis soliti, in aquâ frigidâ venenum habuerunt, quam prægustatæ jam potioni supermisērunt.

*Alexandri
novissima
verba.*

CAP. XV. Quarto die Alexander indubitam mortem sentiens, *agnoscere se fatum domûs majorem suorum* ait: ^anam plerosque Æacidarum intra trigesimum annum defunctos. Tumultuantes deinde milites, insidiis periisse regem suspicantes, ipse sedavit; eosque omnes cum prolatus in editissimum urbis locum esset, ad conspectum suum admisit, osculandamque dextram suam flentibus porrexit. Cum lacrymarent omnes, ipse non sine lacrymis tantum, verum etiam sine ullo tristioris mentis argumento fuit, ut quosdam impatientius dolentes consolatus sit: quibusdam mandata ad parentes eorum dederit: adeo, sicuti in hostem, ita et in mortem invictus animus fuit. Dimissis militibus, amicos circumstantes percontatur, *videantur sibi reperturi regem?* Tacentibus cunctis, tum ipse, *ut hoc nesciat, ita illud scire vaticinari se, ac penè oculis videre dixit, quantum sit in hoc certamine sanguinis fusura Macedonia; quantis cadibus, quo cruore, mortuo sibi parentatura.* Ad postremum, corpus suum in Hammonis templo condi jubet. Cum deficere eum amici viderent, quærunt, *quem imperii faciat hæredem?* Respondit, ²*Dignissimum.* Tanta illi magnitudo animi fuit, ut cum Herculem filium, cum fratrem Aridæum, cum Roxanæ uxorem prægnantem relinqueret; oblitus necessitudinum,

INTERPRETATIO.

^a Nam plerosque, &c. *Hæc spuria videntur, nec ab Alexandro prolata. Justinus sunt.*

NOTÆ.

alii potu nimio sublatum volunt, ut Plutarch. Arrianus, Livius, Solinus, et Athenæus. Cum enim Clearchum excepisset convivio, apud Medium obnixè rogantem, comessatum ivit: apud quem, dum in diem sequentem perpotat, febre tentatus est. Ita Plutarch. Addit Athenæus: eum Proteæ poculum, quod duos congios capiebat, præbuisse, et post eum ebibisse. Cum verò id perferre non posset, reclinatum in pulvinar, morboque correptum interiisse.

¹ In ungulâ equi.] Ungulam mulinam Arrianus, asininam Plutarchus habet. ² Dignissimum.] Volunt nonnulli sententiam Alexandri non bene à Justino expressam; nec enim voluit ut rex eligeretur qui maximè dignus imperio foret; sed prædixit regnum suum fore occupantis, fortioris scilicet. Diodorus enim habet *ἡρωικὸν* et *ἀριστὸν*, quarum vocum altera potentissimum, altera Marte præstantissimum significat. Curtius habet: *ei relinquere se regnum, qui esset optimus.*

dignissimum nuncuparet hæredem: prorsus quasi nefas esset, viro forti alium quàm virum fortem succedere, aut tanti regni opes aliis, quàm probatis relinqui. Hæc voce, veluti bellicum inter amicos cecinisset, aut malum discordiæ misisset, ita omnes in emulationem consurgunt, et ambitione vulgi tacitum ²favorem militum quærunt. Sexto die præclusâ voce, exemptum digito annulum Perdiciæ tradidit: quæ res gliscentem amicorum dissensionem sedavit. Nam etsi non voce nuncupatus hæres, judicio tamen electus esse videbatur.

CAP. XVI. ¹Decessit Alexander, mensem unum, annos ²tres et triginta natus; vir supra humanam potentiam magnitudine animi præditus. Quâ nocte eum mater Olympias concepit, visâ per quietem est cum ingenti serpente volutari: nec decepta somnio est. Nam profecto majus humanâ mortalitate opus utero tulit, quam cum Æacidarum gens ab ultimâ sæculorum memoriâ, et regna patris, fratris, mariti, ac deinceps majorum omnium illustraverint; nullis tamen nomine, quam filii clarior fuit. Prodigia magnitudinis ejus in ipso ortu nonnulla apparuere. Nam eâ die quâ natus est, duæ aquilæ totâ die præpetes supra culmen domûs patris ejus sederunt, omen duplicis imperii, Europæ Asiæque præferentes. Eâdem quoque die nuntium pater ejus duarum victoriarum accepit; alterius ³belli Illyrici; alterius, certaminis Olympici, in quod quadrigarum currus miserat: quod omen universarum terrarum victoriam infanti portendebat. Puer acerimus literarum studiis eruditus fuit; exactâ pueritiâ per quinquennium ⁴sub Aristotele [doctore inclyto omnium philosophorum] crevit. Accepto deinde imperio, Regem se Terrarum omnium ac Mundi appellari jussit: tantamque fiduciam suis militibus fecit, ut illo præsentem nullius hostis arma, nec inermes, timerent. Itaque cum nullo hostium unquam congressus est, quem non vicerit: nullam urbem obsedit, quam non expugnaverit: nullam gentem adiit, quam non calcaverit. Victus denique ad postremum est, non virtute hostili, sed insidiis suorum et fraude civili.

INTERPRETATIO.

^a Videtur legendum, et ambitione tacitâ vulgi favorem quærunt: comitate scil. et benevolentia.

NOTÆ.

¹ Decessit.] Alexander jam morti proximus, ad Euphratem deferri voluit; eo animo, ut in flumen demersus, sicque sublatus ex hominum oculis, certiorum apud posteros fidem faceret, se ortum è genere deorum, ad deos rediisse; quod cum Roxana impediret, ille, effusus lacrymis, *Quid tu, inquit, parte divinitatis gloriam invidas?*

² Tres et triginta.] Fallitur Justi-

nus; dicit enim natum esse ineunte Olymp. 106. mortuus verò est, ex Arrian. Diod. Euseb. Joseph. prætoræ Agesiâ, ineunte Olymp. 114. Cum ergo octo tantum Olympiadas vivendo expleverit, 32 non 33 annos vixit.

³ Belli Illyrici.] Illyrios vicerat Parmenio.

⁴ Sub Aristotele.] Plutarchus Alexandri præceptores vocat Leonidam et Lysimachum Acarnanum.

LIBER XIII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Luctus post Alexandri Magni excessum: Macedonum ingratitudo: ducum ambitio, militumque avaritia.*
2. *De Alexandri successore, ducum exercitūs sententiæ pugnantes.*
3. *Perdiccæ sententiæ reclamant pedites: unde tumultus et seditio, cui Perdicca prudenter medetur.*
4. *Aridæo rege designato, Perdicca, et alii duces, seu principes: provincias dividunt.*
5. *Bellum pro Græciæ libertate ab Atheniensibus et Ætolis reparatum. Demosthenis pro patriâ labores. Antipatri obsidio et liberatio.*
6. *Perdicca Cappadoces prælio fatigat. Bellum inter Antigonum et Perdiccam. Ptolemæi solers industria.*
7. *Ptolemæus bellum parat in Perdiccam. Eumenis res fortiter et feliciter gestæ.*

CAPUT I.

Luctus post Alexandri Magni mortem. Macedonum ingratitudo. A.M.3730. Ol.114. 1. barbaræ gentes paulò antè ab eo devictæ, non ut hostem, sed Urb.C.429. ut parentem luxerunt. Mater quoque Darii regis, 'quam Ant.C.322.

EXSTINCTO in ipso ætatis ac victoriarum flore Alexandro Magno, triste apud omnes, totâ Babylone ¹silentium fuit. Sed nec devictæ gentes fidem nuntio habuerunt, quod ut invictum regem, ita immortalem esse crediderant; recordantes, quoties præsentem mortem eruptus esset: ²quam sæpè pro amisso, repente se non sospitem tantum suis, verum etiam victorem obtulisset. ³Ut verò mortis ejus fides adfuit, omnes Ol.114. 1. barbaræ gentes paulò antè ab eo devictæ, non ut hostem, sed Urb.C.429. ut parentem luxerunt. Mater quoque Darii regis, 'quam Ant.C.322.

INTERPRETATIO.

^a Quam sæpè rediisset ad suos non tantum ultus sed, etiam victor, cum mortuus putaretur.

^b Postquam fama de ejus morte dissipata est.

^c Que non doluerat ad hoc tempus supervivisse filio suo Dario occiso, quia victor Alexander benignè eam habuit, licet à regia dignitate redactam in captivitatem.

NOTÆ.

¹ Silentium fuit.] Alexandri mortem amicorum comploratio primum excipit: deinde luctus universam pervasit urbem nobilibus pueris ejus custodiæ assuetis furentium more Babylone totâ excurrentibus.

amisso filio, à fastigio tantæ majestatis in captivitatem redactam, indulgentiâ victoris, in eam diem vitæ non penituerat, auditâ morte Alexandri, mortem sibi ipsa conscivit; non quòd hostem filio præferret; sed quòd pietatem filii in eo, quem ut hostem timuerat, experta esset. ¹Contrà, Macedones, non ut civem ac tantæ majestatis regem, verum ut hostem amissum, gaudebant: severitatem nimiam et assidua belli pericula execrantes. Huc accedebat, quòd principes regnum et imperia, vulgus militum thesauros et grande pondus auri, velut inopinatam prædam, spectabant: illi successionem regni, hi opum ac divitiarum hære-[†] Alii, spectantem cogitantes. Erant enim in thesauris ²quinquaginta millia* talentum, et in annuo vectigali [tributo] ³tricena millia. [†]Monetæ nostra Brit. circiter Milliones decum. Sed nec amici Alexandri frustrâ regnum spectabant: nam ejus virtutis ac venerationis erant, ut singulos reges putares. Quippe ea formæ pulchritudo, et proceritas corporis, et virium ac sapientię magnitudo in omnibus fuit, ut qui eos ignoraret, non ex unâ gente, sed ex toto terrarum Orbe electos judicaret. Neque enim unquam antè Macedonia, vel ulla gens alia, tam clarorum virorum proventu floruit: quos primò Philippus, mox Alexander tantâ cura legerat, ut non tam ad societatem belli, quàm in successionem regni, electi viderentur. Quis igitur miretur, talibus ministris, Orbem terrarum victum, cum exercitus Macedonum tot, non ducibus, sed regibus regeretur? qui nunquam sibi reperissent pares, si non inter se concurrissent: multosque Macedonia pro uno Alexandros habuisset, nisi fortuna eos æmulatione virtutis in perniciem mutuam armasset.

CAP. II. Cæterum, occiso Alexandro, non, ut læti, ita et securi fuere, omnibus unum locum competentibus: nec minùs milites invicem se timebant, quorum et libertas solutior et favor incertus erat. Inter ipsos verò æqualitas discordiam augebat, nemine tantum cæteros excedente, ut ei aliquis se summitteret. Armati itaque in regiam coeunt, ad formandum rerum præsentium statum. Perdicca censet ⁴Roxanes expectari partum, que

INTERPRETATIO.

^a Cæterum mortuo Alexandro, non tam securi fuerunt, quàm leti, quia omnes appetebant regiam dignitatem, et singuli non minus metuebant milites, quàm alios duces.

NOTÆ.

¹ Contra Macedones.] Affirmat tamen Curtius, eos regis interitum multo luctu persecutos esse. Versa via expunximus.

² Quinquaginta millia.] Nostrâ numerandi ratione, fuerunt milliones triginta.

³ Tricena millia.] Budæus legit, 30, quæ constituunt milliones octo decim.

⁴ Roxanes expectari.] Diversæ fuerunt de rege eligendo ducum sententiæ: Nearchus classis præfectus non Roxanis partum expectandum, sed Barsinæ filium coronandum censuit. Utrumque Ptolemæus respuit, indignum ratus victores servire captivarum filiis. Aristonius verò Perdiccam pro rege habendum, quippe cui moriens

exacto mense octavo matura jam ex Alexandro erat; et, si puerum peperisset, hunc dari successorem patri. Meleager negat differendo in partus dubios consilia; nec expectandum dum reges nascerentur, cum jam genitis uti liceret: seu puer illis placeat, esse Pergami filium Alexandri, natum ex Barsine, nomine Herculem: seu mallent juvenem; esse in castris fratrem Alexandri Aridæum, comem, et cunctis non suo tantum, verum et patris Philippi, nomine acceptissimum. Caterum Roxanen esse originis Persicæ; nec esse fas, ut Macedonibus ex sanguine eorum, quorum regna deleverint, reges constituentur: quod nec ipsum Alexandrum voluisse dicit: denique morientem nullam de eo mentionem habuisse. Pto-

2 Invaletudinem, quæ vox Ciceronis est. lemæus recusabat regem Aridæum, non propter maternas modò sordes, quod ex Larissæo scorto nasceretur; sed etiam propter valetudinem majorem, quam patiebatur; ne ille nomen regis, aliud imperium teneret: melius esse ex his legi, qui pro virtute regi suo proximi fuerint, qui provincias regant, quibus bella mandentur, quam sub personâ regis indignorum subijciantur imperio. Vicit Perdiccæ sententia, consensu universorum. Placuit itaque Roxanes expectari partum; et, si puer natus fuisset, tutores Leonatum, Perdiccam, Crateron, et Antipatrum constituunt, confestimque in tutorum obsequia jurant.

Militum seditio, cui Perdiccæ medetur. CAP. III. Cum equites quoque idem fecissent, pedites indignati, nullas sibi consiliorum partes relictas, Aridæum, Alexandri fratrem, regem appellant, satellitesque illi ex turbâ suâ legunt, et nomine Philippi patris vocari jubent. Quæ cum nuntiata equitibus essent, legatos ad mitigandum eorum animos, duos ex proceribus, Attalum et Meleagrum mittunt, qui potentiam ex vulgi adulatione quærentes, omissâ legatione, militibus con-

INTERPRETATIO.

a Non modò propter infamiam illius matris: (nam natus erat ex scorto Larissæo: sed etiam ob morbum comitalem quo laborabat. fortitudine Alexandro ferè pares fuerint, ut et regant provincias, gerant et bella, quem parere indignis hominibus, qui, freti potestate regis inepti, omnia subversuri sint.

NOTÆ.

Alexander annulum tradidisset. Illi assenserunt omnes: sed, dum Perdicca pudorem inter et cupiditatem hæret dubius; Meleager animos omnium ab ipso vehementi oratione avertit: jamque ingens militum globus stipabat Meleagrum, cum Macedo quidam Aridæo regnum deberi clamitat; in quem ubi concio consensit, Meleager, Perdiccæ infensus, adducit in regiam Aridæum, et regem à militibus salutari curat. Hæc multis Curtius.

1 Scorto.] Philinna dicebatur, quam Ptolemæus apud Athenæum saltatricem vocat.

2 Valetudinem.] Morbum comitalem, quem Herculeum et sacrum appellant: Aridæus enim mentis erat impos, pharmaco, ut ferebatur, ab Olympiade propinato. Ita Plut.

3 Roxanis.] Quæ Oxiatris erat filia, Barsinem vero Daril, ut ait Arrianus; non Pharnabazi, ut Porphyrius; nec Artabazi, ut Plutarchus voluit.

sentiant. Statim et seditio crevit, ubi caput et consilium habere cepit. Tunc ad delendum equitatum cuncti armati in regiam irrumpunt: quo cognito, equites trepidi ab urbe discedunt, castrique positos, et ipsi pedites terrere cœperunt. Sed neque procerum inter se odia cessabant. Attalus ad interficiendum Perdiccam, ducem partis alterius, mittit: ad quem armatum, et ultro vocantem, cum accedere percussores ausi non fuissent; tanta constantia Perdiccæ fuit, ut ultro ad pedites veniret, et in concionem vocatos edoceret, quod facinus molirentur? Respicerent contra quos arma sumpsissent; non illos Persas, sed Macedonas; non hostes, sed cives esse; plerosque etiam cognatos eorum, certè commilitones, eorundem castrorum ac periculorum socios; edituros deinde egregium hostibus suis spectaculum, ut quorum armis victos se doleant, eorum mutuis cædibus gaudeant, parentatusque sanguine suo manibus hostium à se interfectorum.

CAP. IV. Hæc cum pro singulari facundiâ suâ Perdicca perorasset, adèd movit pedites, ut probato consilio ejus, dux ab omnibus legeretur. Tum equites, in concordiam revocati, in Aridæum regem consentiunt. Servata est portio regni Alexandri filio, si natus esset. Hæc agebant, posito in medio corpore Alexandri, ut majestas ejus testis decretorum esset. His ita compositis, Macedonia et Græciæ Antipater præponitur: regiæ pecuniæ custodia Cratero traditur: castrorum, exercitus, et rerum cura Meleagro et Perdiccæ assignatur: jubeturque Aridæus rex, corpus Alexandri in Hammonis templum deducere. Tunc Perdicca, infensus seditionis auctoribus, repentè ignaro collegâ, lustrationem castrorum, propter mortem regis, in posterum edicit. Postquam armatum exercitum in campo constituit, consentientibus universis, evocatos, dum transit, de singulis manipulis seditiosos, supplicio tradi occultè jubet. Reversus inde, inter principes provincias dividit, simul ut et removeret æmulos,

INTERPRETATIO.

a Cum percussores non ausi fuissent accedere ad eum armatum, et illos ultro appellarent. et sibi conciliaret benevolentiam eorum quibus dabat munus imperandi provincias.

b Ut removeret æmulos sue potentie,

NOTÆ.

1 Lustrationem.] Lustrabantur milites carne discissâ, et ab utràque parte projecta.

2 Manipulis.] More Romano loquitur apud quos manipulus 200 milites continebat. Dum pauperes essent Romani, Manipulum, idèd militum turbam vocabant, quod feni manipulos alligatos peticis pro signis sequerentur. Idèd Lucanus,

Perfica suspensos portabat longa manipulos.

3 Occultè jubet.] Refert Curtius seditiosos ex singulis manipulis ab Aridæo evocatos, impellente Perdiccâ, qui in conspectu totius exercitus, non prohibente Aridæo, eos ab equitibus conteri jussit.

4 Inter principes.] Decem Satrapas Curtius, Justinus tredecim, plures Diod. numerat.

et munus imperii, beneficii sui faceret. Primò ¹Ptolemæo Ægyptus, et Africæ ²Arabiaque pars sorte venit, quem ex gregario milite Alexander virtutis causâ provexerat; cui ad tradendam provinciam Cleomenes, qui Alexandriam ædificaverat, datur. Confinem huic provinciæ Syriam Laomedon Mitylenæus, Ciliciam Philotas, Phyllo Illyrios accipiunt. Mediæ majori ³Acropates, minori socer Perdiccæ præponitur. ⁴Susiana gens Cyno, ⁵Phrygia major Antigono, Philippi filio, assignatur. ⁶Lyciam et ⁷Pamphyliam Nearchus, ⁸Cariam Cassander, Lydiam Menander sortiuntur. Leonato minor Phrygia evenit: ⁹Tracia et regiones Pontici maris Lysimacho; Cappadocia cum ¹⁰Paphlagoniâ Eumeni data. Summus castrorum tribunatus Seleuco Antiochi filio cessit. Stipatoribus regis satellitibusque Cassander filius Antipatri præficitur. In Bactrianâ ulteriore, et Indiæ regionibus, priores præfecti rententi. Terras ^{*}inter amnes, ¹¹Hydaspem et ¹²Indum Traxiles habebat. In colonias in Indis conditas, Pithou, Agenoris filius, mittitur. Parapamisios, et fines Caucasi montis, Euxtarches accepit. ¹³Aracosii ¹⁴Gedrosique Sibyrtio traduntur: Drancæ et Arei Stasanori. Bactrianos Amyntas sortitur Sogdianos Scythæus, Nicanor Parthos, Philippus Hyrcanos, Phratarfarnes Armenios, Tlepolemus Persas, Peucestes Babylonios,

^{*} *Sedes
conj. Grav.*

NOTE.

1 *Ptolemæo.*] Non gregarius fuit miles, ut ait Justinus; sed Philippi ex Arsinoë concubinâ filius, quæ ex Philippo gravida in uxorem tradita est Lago, à quo Ptolemæus Lagi dictus est.

2 *Arabia.*] Terminos habuit Syriam, Euphratem, sinum Persicum, et Arabicum: tres in partes dividitur; Petram, Desertam, et Felicem.

3 *Acropates.*] Atropates vocatur ab Arriano: ab eo Mediæ pars Atropatia dicta est, ex *Strabone*.

4 *Susiana gens.*] Quæ Assyriam inter, Persidem, et Mediam habitabant, *Susistui*.

5 *Phrygia major.*] Phrygia duplex fuit Major, seu Salutaris, quæ Bithyniâ, Galatiâ, Pamphyliâ, et Lydiâ clauditur. Minor, quæ Hellespontica dicta est, quia ad Hellespontum usque pertinebat. In eâ olim Troja fuit.

6 *Lyciam.*] Phrygiâ, Pamphyliâ, Cariâ, et Mari Mediterraneo circumscriptur.

7 *Pamphyliam.*] Undique Lyciâ, Ly-

caoniâ, Pisidiâ, et Mari terminatum, ⁸*Cariam.*] Quæ inter Lyciam et Ioniam, ad Mare Carpathium seu Ægæum pertinebat.

9 *Thraciâ.*] Quæ Mari Ægæo, Propontide, Macedoniâ et Mysiâ inclusa, *Romelia*.

10 *Paphlagoniâ.*] Quæ à Galatiâ ad Pontum Euxinum, inter Bithyniam et Cappadociam, extenditur.

11 *Hydaspem.*] Fluvius Asiæ geminus est hujus nominis: alter, in Susianâ regione, prope Susam, fluit: alter, de quo hic agitur, apud Nysam in Indum illabitur.

12 *Indum.*] Fluvium Indiæ maximum, qui ex Paropamisso monte oriens, ubi magnam Indiæ partem alluit, in Oceanum duobus ostiis se exonerat.

13 *Aracosii.*] Qui ad ripam Indi fluminis habitabant, *Candaar*. Alii melius legunt *Arachosii* ex *Diod.*

14 *Gedrosi.*] Qui partem Persidis inter Caramaniam, Aracosiam et Oceanum incolebant.

Ionios, Archos ¹Pelasgos, Arcesilaus ²Mesopotamiam, ³Cum hæc divisio, veluti fatale munus, singulis contigisset, ita magna incrementorum materia plurimis fuit. Siquidem non magno post tempore, quasi regna, non præfecturas divisissent: sic reges ex præfectis facti, magnas opes non sibi tantum paraverunt, verum etiam posteris reliquerunt.

CAP. V. Dum hæc in Oriente aguntur, in Græciâ Athenienses et Ætoli bellum, quod jam vivo Alexandro moverant, summis viribus instruebant. Causæ belli erant, quod ³reversus ab Indiâ Alexander, epistolas in Græciam scripserat, quibus omnium civitatum exules, præter cædis damnati, restituebantur. ^bQuæ recitatæ præsentem universâ Græciâ, in mercatu Olympiaco, magnos motus fecerunt; quod plurimi, non legibus pulsi patriâ, sed per factionem principum fuerant, verentibus iisdem principibus, ne revocati potentiores in republicâ fierent. Palâm igitur jam tunc multæ civitates libertatem bello vindicandam fremebant. Principes tamen omnium Athenienses et Ætoli fuere. Quod cum nuntiatum Alexandro esset, mille naves longas sociis imperari præceperat, quibus in Occidente bellum gereret; excursurusque cum validâ manu fuerat ad Athenas delendas. Igitur Athenienses, contracto xxx millium exercitu, et ceteris navibus, bellum cum Antipatro, cui Græcia sorte venerat, gerunt; eumque ⁴detrectantem prælium, et Heracleæ urbis mœnibus tuentem se, obsidione cingunt. Eodem tempore Demosthenes Atheniensis orator, ^cpulsus patriâ, ob crimen accepti ⁵ab

*Bellum à
Græcia re-
novatum.
Antipatri
obsidio et
liberatio.
A.M.3731:
Ol. 114. 2.
Urb.C.430
Ant.C.321.*

INTERPRETATIO.

a Cum hæc divisio obtigisset singulis quasi munus à fati destinatum, multi sumserunt inde occasionem augendi suam potentiam.

b Quæ, lectæ coram omnibus Græciæ populis in ludis Olympicis, omnium ani-

mos commoverunt in Alexandrum.

c Exulabat fortè Megaris, ejectus patriâ, quia pecuniam acceperat ab Harpalo, fugiente iram Alexandri, ut hortaretur Athenienses ad bellum gerendum Alexandro.

NOTE.

1 *Pelasgos.*] Qui inter Thessaliam et Achaiam habitabant, ex *Plinio*: omnes tamen Græci apud Poëtas, Pelasgi dicuntur. Sed de his supra.

2 *Mesopotamiam.*] Quæ ex una parte Euphrate, Tigri ex alterâ, terminatur. Unde nomen accipit. Nunc *Diabec*.

3 *Reversus ab Indiâ.*] Nicanorem Stagiritum miserat ad ludos Olympicos cum literis, quibus jubebat exules suis in civitatibus recipi.

4 *Detrectantem prælium.*] Quia exiguum habebat exercitum Antipater: (rarus enim miles erat propter sup-

plementa copiarum nuper in Asiam missa) et Thessali, relicto Antipatro, se junxerant Græcis. Quare, prælio commisso victus Antipater Lamiæ, quod Thessaliæ oppidum est, se inclusit: unde bellum illud Lamiacum dictum est.

5 *Ab Harpalo.*] Dum Alexander ex Indiâ victor revertitur, Harpalus thesauris Babyloniarum præfectus sibi malè conscius, quod ingentem pecuniæ vim in ventris et gulæ illecebris profudisset, cum quinque talentum millibus fugit in Græciam, ut Athenienses ad bellum gerendum alliceret.

Harpalo auri, qui crudelitatem Alexandri fugerat, quò civitatem in ejusdem Alexandri bellum impelleret, fortè ¹Megaris ²exulabat: qui ut missum ab Atheniensibus, Hyperidem legatum cognovit, qui ³Peloponneses in societatem armorum sollicitaret, sequutus eum, ⁴Sicyona, ⁵Argos et Corinthum, cæterasque civitates, eloquentiâ suâ Atheniensibus junxit. Ob quod factum, missâ ab Atheniensibus obviâ nâve, ⁶ab exilio revocatur. Interim in obsidione Antipatri, Leosthenes, dux Atheniensium, ⁷telo è muris in transeuntem jacto, occiditur. Quæ res tantum animorum Antipatro dedit, ut etiam vallum rescindere auderet. Auxilium deinde à Leonato per legatos petit: qui cum venire cum exercitu nuntiatus esset, obvii ei Atheniensis cum instructis copiis fuere, ibique ⁸equestri prælio gravi vulnere ictus exstinguitur. Antipater, tametsi auxilia sua videret victa, morte tamen Leonati lætatus est: quippe et æmulum sublatum, et vires ejus accesisse sibi gratulabatur. ⁹Statim igitur exercitu ejus recepto, cum par hostibus etiam prælio videretur, solutus obsidione, in Macedoniam concessit. Græcorum quoque copiæ, finibus Græciæ hoste pulso, in urbes dilapsæ.

CAP. VI. Interea Perdicca, bello ⁹Ariarathi, regi Cappado-

INTERPRETATIO.

^a Paulò pòst acceptis Leonati copiis, cum videretur par hostibus etiam ad prælium ineundum.

NOTÆ.

- ¹ *Megaris.*] Urbs mediâ inter Athenas et Corinthum, non procul ab Eleusi.
- ² *Exulabat.*] Primum Atheniensibus auctor fuerat Demosthenes, ut abigerent Harpalum: sed paulò pòst, dum numeratur illius pecunia, calicis aurei desiderium præ se tulit; quem nocte sequenti, cum 20 talentis, ad eum misit Harpalus: tum illi favere cæpit Demosthenes: quod ubi populo et Arcopago innotuit, et 50 talentis damnatur, et in vincula conjicitur: sed ob valetudinem ferendo carceri cum impar esset, aliis faventibus, dissimulantibus aliis, fugâ sibi consuluit, et Megaris substitit.
- ³ *Peloponneses.*] Qui habitabant in Peloponnesi peninsula Græciæ maximâ, à Corintho extensâ ad Tænarium promontorium. Octo partes continebat, Achaïam proprie dictam, Arcadiam, Argiam, Corinthiam, Elidem, Laconiam, Messeniam, et Sicyoniam. Nunc dicitur *Morea*.
- ⁴ *Sicyona.*] Urbem Peloponnesi, Sicyonæ regis caput, inter Corinthum et Elidem.
- ⁵ *Argos.*] Triplex fuit. 1. Peloponnesiacum, Argiæ regionis caput, non procul a Corintho. 2. Amphiloichium, in Epiro, inter Ambracium sinum et Acheloum fluvium. 3. Pelasgicum in Thessaliâ Larissæ proximum. Dictum etiam Argos Hippium, ab equis, qui generosi ibi nascerentur.
- ⁶ *Ab exilio.*] Missâ in Æginam ad eum trirēmi, ex Pireæo, in urbem ab universâ civitate ad portas effusâ exceptus est.
- ⁷ *Telo è muris.*] Dum Leosthenes conatur opem ferre suis, saxo in capite ictus corruit, eique Antiphilus sufficitur.
- ⁸ *Equestri prælio.*] Thessalorum equitum virtute victus et occisus est Leonatus.
- ⁹ *Ariarathi.*] Quæ hic de Cappadocibus refert Justinus, de Isauriis narrat pluribus Diodorus.

cum, illato, prælioque victor, nihil præmii præter vulnera et pericula retulit. Quippe hostes ab acie in urbem recepti, occisis, conjugibus et liberis, domos quisque suas cum omnibus copiis incendērunt. Eodem congestis etiam servitiis, semetipsos præcipitant, ut nihil hostis victor suarum rerum, præter incendii spectaculo frueretur. ^aInde, ut viribus auctoritatem regiam acquireret, ad nuptias Cleopatæ, sororis Alexandri Magni, et ¹alterius Alexandri quondam uxoris, non aspernante Olympiade, matre ejus, intendit: sed primus Antipatrum, sub affinitatis obtentu, capere cupiebat. Itaque fingit se in matrimonium filiam ejus petere, quò facilius ab eo supplementum tironum ex Macedonia obtineret. Quem dolum ²præsentiente Antipatro, dum duas eodem tempore uxores quærit, neutram obtinuit. Post hæc bellum inter Antigonum et Perdiccam oritur. Antigono Craterus et Antipater auxilium ferebant; qui, ³factâ cum Atheniensibus pace, Polyperchonta Græciæ et Macedonia præponunt. ⁴Perdicca, alienatis rebus, Aridæum et Alexandri Magni filium, in Cappadociâ, quorum cura illi mandata fuerat, de summâ belli in consilium adhibet. Quibusdam placebat bellum in Macedoniam transferri, ad ipsum fontem et caput regni, ubi et Olympias esset, mater Alexandri, non mediocrem momentum partium, et civium favor, propter Alexandri Philippique nomina: sed in rem visum est ab Ægypto incipere, ne, in Macedoniam profectis, Asia à Ptolemæo occuparetur. Eumeni, præter provincias quas acceperat, Paphlagonia, et Caria, et Lycia, et Phrygia adjiciuntur. Ibi Craterum et Antipatrum opperiri jubetur: adjutores ei dantur cum exercitibus frater Perdiccæ Alcetas, et Neoptolemus: Clito cura classis traditur: Cilicia, Philotæ adempta, Philoxeno datur: ipse Perdicca Ægyptum

INTERPRETATIO.

- ^a Deinde, ut sibi jam viribus potenti compararet auctoritatem regiam, voluit uxorem ducere Cleopatram, sororem Alexandri Magni.
- ¹ *Perdicca*, qui tunc erat in Cappadociâ, animis ad bellum accensit, adhibuit in consilium de bello gerendo Aridæum, et Alexandri Magni filium, qui ipsius curæ commissi erant.
- ² *Præsentiente* Perdiccæ consilia Antipatro detecta sunt per Antigonum, qui à Perdiccâ insidiis appetitus, clam cum Demetrio filio ex Asiâ ad eum confugerat.
- ³ *Factâ cum Atheniensibus, &c.*] Dum hæc aguntur, Græci navali prælio bis victi sunt à Clito Macedonicæ classis præfecto: quare coacti sunt se, suâque Antipatro permittere, qui benignè usus victoriâ, pacem illis concessit.

NOTÆ.

- ¹ *Alterius Alexandri.*] Molossi Epiri regis, qui in Italiâ periit.
- ² *Præsentiente.*] Perdiccæ consilia Antipatro detecta sunt per Antigonum, qui à Perdiccâ insidiis appetitus, clam cum Demetrio filio ex Asiâ ad eum confugerat.
- ³ *Factâ cum Atheniensibus, &c.*] Dum hæc aguntur, Græci navali prælio bis victi sunt à Clito Macedonicæ classis præfecto: quare coacti sunt se, suâque Antipatro permittere, qui benignè usus victoriâ, pacem illis concessit.

cum ingenti exercitu petit. ²Sic Macedonia, in duas partes discurrentibus ducibus, in sua viscera armatur: ferrumque ab hostili bello in civilem sanguinem vertit, exemplo furentium, manus ac membra sua, ipsa cæsura. Sed Ptolemæus in Ægypto, solerti industriâ magnas opes parabat; quippe et Ægyptios insigni moderatione in favorem sui sollicitaverat: et reges finitimos beneficiis obsequiisque devinxerat: terminos quoque imperii, acquisitâ ¹Cyrene urbe, ampliaverat; factusque jam tantus erat, ut non tam timeret, quàm timendus ipse hostibus esset.

Origo orbis Cyrenes.

CAP. VII. Cyrene autem condita fuit ²ab Aristæo, ³cui nomen ⁴Battu, propter linguæ obligationem fuit. Hujus pater Grinus, rex ⁴Theræ insulæ, cum ad oraculum Delphos, propter dedecus adolescentis filii nondum loquentis, deum deprecaturus venisset, responsum accepit, quo jubebatur filius ejus Battus, *Africam petere, et urbem Cyrenem condere, usum linguæ ibi accepturus.* Cum responsum ludibrio simile videretur, propter solitudinem Theræ insulæ, ex quâ coloni ad urbem condendam in Africam tam vastæ regionis proficisci jubebantur, res omissa est. Interjecto deinde tempore, velut contumaces, pestilentia deo parère compelluntur; quorum tam insignis paucitas fuit, ut vix unam navem complerent. Cum venissent in Africam, pulsus accolis, ⁵montem Cyran, et propter amœnitatem loci, et propter fontium ubertatem occupavere. Ibi Battus, dux eorum, linguæ nodis, solutis, loqui primum cœpit: *quæ res animos eorum, ex promissis dei jam parte perceptâ, in reliquam spem condendæ urbis accendit, Positis igitur castris, opinionem veteris fabulæ accipiunt, Cyrenem, eximiâ pulchritudinis virginem, à Thessaliæ monte ⁶Pelio ab Apolline raptam, perlatamque*

INTERPRETATIO.

a Sic Macedonia bellum in se ipsam gerit, principibus divisum in duas partes, et vertit arma in proprios cives post bellum in barbaros gestum, quasi sibi vellet more furentium abscindere manus et membra.

b Qui Battus nominatus est, ob linguam ligatam et impeditam.

c Cum responsum oraculi contemnere-tur, quia insula Theramenes vacua erat ab incolis.

d Quod inflammavit eorum animos ad extruendam urbem, quia deus jam perfecerat partem promissorum.

NOTÆ.

1 Cyrene urbe.] Nunc in regno Barcâ versus Syrtim magnam, Cyrenaicæ regionis urbs primaria, inter Barcem et Ammonis templum.

2 Ab Aristæo.] At Callimacho vocatur Aristoteles.

3 Battu.] Blæsum significat. Libyes regem Battum suâ linguâ appellant.

4 Theræ.] Est Egei matis insula

Spartanorum colonia, quæ ut primum ex undis enata est, Callisto dicta est, deinde Thera.

5 Montem Cyran.] A quo urbe Cyrene, potius quàm à virgine, nomen inditum est.

6 Pelio.] Mons est Thessaliæ, in sinum Pelasgicum incumbens; gigantum fabulis notissimus.

in ejusdem montis juga, cujus collem occupaverant, à Deo repletam, ¹quatuor pueros peperisse, Nomium, Aristæum, Authocum, Argæum: missos ²à patre Hypseo, rege Thessaliæ, qui perquirent virginem, loci amœnitate captos in iisdem terris cum virgine resedissee. Ex his pueris tres adultos in Thessaliâ reversos, avita regna recepissee. Aristæum in Arcadiâ latè regnâsse, ³eumque primum et apium et mellis usum, et lactis ad coagula hominibus tradidisse, ⁴solstitialesque ortus sideris primum invenisse. Quibus auditis, Battus virginis nomine, ex responsis agnito Cyrenem condidit.

CAP. VIII. Igitur Ptolemæus hujus urbis auctus viribus bellum in adventum Perdicæ parabat. Sed Perdicæ plus odium arrogantia, quàm vires hostium nocebant; quam exosi etiam socii ad Antipatrum gregatim profugiebant. ⁴Neoptolemus quoque in auxilium Eumeni relictus, non solum transfugere, verum etiam prodere partium exercitum voluit. Quam rem cum præsensisset Eumenes, cum proditore decernere prælio necesse habuit. Victus Neoptolemus ad Antipatrum et Polyperchonta ⁵profugit; bisque persuadet, ⁶ut continuatis ⁶mansionibus, læto ex victoria et securo fugâ suâ, Eumeni superveniant. Sed res Eumenem non latuit: itaque insidiæ in insidiatores versæ: et qui securum aggressuros se putabant, ⁷securis in itinere, et pervigilio noctis fatigatis, occursum est. In eo prælio

INTERPRETATIO.

a Illum primum invenisse, ad commoda hominum usum apium et mellis, et artem luc coagulandi.

b Ut magnis itineribus pergant in Eumenem, eumque aggrediantur dum

latus est ob victoriam à se relata, et securus ob fugam suam.

c Aggressus est eos in mediâ nocte securos et defessos ob laborem in itinere toleratum.

NOTÆ.

1 Quatuor pueros.] Cyrene tamen, ut Pindaro et Diodoro placet, unicum filium suscepit, qui Nomius et Agrius cognominatus est, quod venationi et pascendo pecori addictus esset. Nam pastor Græcè *βοσκος* et venator *αγρικός* dicitur.

2 A patre Speo.] Hypseum vocat Diodorus.

3 Solstitiales.] Non invenit solstitia Aristæus; sed ortus Sirii seu Caniculæ; populosque docuit ei sacrificare; quare dicendum *solstitiales ortus sideris*, id est, Sirii, qui paulò post solstitia oritur: veteres enim solstitium non pro puncto ipso, quo committitur, sed pro toto mense sumpsērunt. Aristæum Virgilius, ob mellis reperi-tum usum, versibus suis celebravit.

4 Neoptolemus.] Indignum ratus suâ

dignitate subesse Eumeni, qui Philippo et Alexandro à secretis fuerat, dum ipse et armigerorum princeps esset, et unus ex primariis ducibus: quare sæpè dictitabat Alexandrum sequutum se cum clypeo et hastâ, Eumenem verò cum stylo, et tabellis. Ita Plutarch.

5 Profugit.] Dum fugere cogitat, Eumenes eum aggressus, omnes ferè illius copias delevit.

6 Mansionibus.] Id est, habitationibus, ad quas viatores noctis intervntu se recipiunt.

7 Occursum est.] Cum metueret, ne Craterus copiis acceptissimus ad se alliceret milites, persuasit suis solum adesse Neoptoleum, Crateroque Persas et Phœnices opposuit.

¹Polyperchon occiditur. ²Neoptolemus quoque cum Eumene congressus, diu mutuis vulneribus acceptis colluctatus est; in summâ victus occumbit. Victor igitur duobus praeliis continuis Eumenes, afflicta partes transitione sociorum paululûm sustentavit. Ad postremum tamen, ³Perdicca occiso, ⁴ab exercitu hostis cum Pythone, et Illyrio, et Alcetâ fratre Perdiccæ, appellatur: ⁵bellumque adversus eos Antigono decernitur.

INTERPRETATIO.

a Jubetur. Antigonus contra illos bellum gerere.

NOTÆ.

1 Polyperchon.] Longè fallitur Justinus: Polyperchon enim Macedoniz fuerat prepositus, et Neoptolemo diu supervixit; ut postea dicemus. Sed legendum Craterus, quem hoc in prælio excussum ex equo, ab equitibus conculcatum refert Diodorus, licet Plutarchus eum à Gorgiâ, Eumenis duce, servatum malit.

2 Neoptolemus quoque.] Dum strictis gladiis occurrunt sibi, remissis habenis, sibi manus injiciunt, detrahunt cassides, loricas divellunt ex humeris; interea, equis simul subterfugientibus, in terram delapsiprehendunt alter alterum colluctanturque: sed Eumenes prius assurgenti poplitem succidit Neoptolemo, qui tamen alte-

ro innixus genu, strenuè dimicans, tandem secundum collum percussus, concidit: Eumenesque licet ipse graviter vulneratus, victor evasit. Ita Plutarch.

3 Perdiccâ.] Cum oppida duo, non procul à Pelusio, frustra oppugnasset, et duo suorum millia, dum Nilum trajecit, amisisset; effugerat in eum Macedones, ducibus Pythone et Antigono quodam, ut ait Probus, noctu invadunt ejus tentorium, eumque obtruncant, et se dedunt Ptolemæo.

4 Ab exercitu hostis.] Et Antipater in Perdiccæ curam successerat, qui continuò cum Hercule et Alexandro, Alexandri Magni filiis, se recepit in Macedoniam.

LIBER XIV.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Eumenis in bello adversus Antigonom prudentia et fortitudo.
2. Prælio victus obsidetur, liberatur, et Argyraspidas confugit, eosque ad suas partes pertrahit.
3. Dum Argyraspidæ Eumenis imperia contemnunt, hostium virtute superantur. Unde in Eumenem conjuratio.
4. Eumenis captivi ad Argyraspidas oratio, quâ petit, ut sibi inter eos mori liceat. Petitione frustratus proditorum capita devovet, et Antigono vinctus traditur.
5. Cassander, Aridæi vices gerens, Græciæ civitates opprimit, et in Macedoniam adversus Olympiadem proficiscitur.
6. Olympias fugit: obsidetur: victori Cassandro se tradit, cujus jussu interficitur.

CAPUT I.

EUMENES, ut Perdiccam occisum, se hostem à Macedonibus judicatum, bellumque Antigono decretum cognovit; ¹ultrò ea militibus suis indicavit, ne fama aut rem in majus extolleret, aut militum animos rerum novitate terreret; ²simul ut, quomodo circa se animati essent, cognosceret, sumpturus consilium ex motu universorum. Constanter tamen præfatus est, ³cui hæc terrori essent, habere eum discedendi potestatem. Quâ voce adeò cunctos in studium partium suarum induxit, ut ultrò illum omnes hortarentur, rescissurosque se ferro decreta Macedonum affirmarent. Tunc exercitu ⁴in Ætoliam promotum, pecunias civitatibus imperat; recusantes dare, hostiliter diripit. Inde ⁵Sardes profectus est ad Cleopatram, sororem Alexandri magni, ut ejus voce centuriones principesque confirmaret, ⁶existimatos ibi majestatem regiam verti, unde soror Alexandri staret. Tanta veneratio magnitudinis Alexandri erat, ut etiam per vestigia mulierum favor sacri ejus nominis quæreretur. Cum reversus in castra esset, epistolæ totis castris abjectæ inveniuntur: quibus, iis, qui Eumenis caput ad Antigonom detulissent, magna præmia definiebantur. His cognitis, Eumenes vocatis ad concionem militibus, primo gratias agit, quòd nemo inventus esset, qui spem cruenti præmii fidei sacramenti anteponeret: deinde callidè subnectit, confictas has à se epistolas ad experiendos suorum animos esse. Caterum, salutem suam in omnium potestate esse; nec Antigonom, nec quemquam ducum sic velle vincere, ut ipse in se exemplum pessimum statuatur. Hoc facto, et in præsentis labantium animos retinuit et in futurum providit, ut si quid simile accidisset, non se ab hoste corrumpi, sed ab duce tentari arbitrarentur. Omnes igitur operam suam certatim ⁷ad custodiam salutis ejus offerunt.

CAP. II. Cum interim Antigonus cum exercitu supervenit, castrisque positus, postera die in aciem procedit. Nec Eumenes

INTERPRETATIO.

a Ut cognosceret an milites bene circa se affecti essent, et numeret consilium ex eorum benevolentia vel timore.

b Qui credituri erant illos habere auctoritatem regiam, quibus faveret soror

Alexandri.

c Aded venerabantur magnitudinem Alexandri, ut eos non puderet favorem quærere mulierum, ut nomine regis protegerentur.

NOTÆ.

1 In Ætoliam.] Cum in Cappadociâ tunc esset Eumenes, in Ætoliam venire non potuit. Sed legendum Ætoliam, quæ pars est Armeniæ minoris, quam alii cum Ptolemæo Atulanem nominant.

2 Sardes.] Urbem Lydiæ primariam ad Pactolum, juxta montem Timolum.

3 Ad custodiam salutis.] A militibus decretum est, ut circa ipsum mille milites vicissim excubias agerent. Plutarch.

Eumenis in bello adversus Antigonom fortitudo. A.M.3733. Ol.114.4. Urb.C.432. Ant.C.319.

Prælio vic- moram prælio fecit. ¹Qui victus in munitum quoddam ²ca-
tus obside- stellum confugit: ubi, cum videret se fortunam obsidionis
tur, et libe- subiturum, ³maiores exercitus partem dimisit, ne aut con-
ratus. Ar- sensu multitudinis hosti traderetur, aut obsidio ipsa multitu-
gyraspidas dine gravaretur. ⁴Legatos deinde ad Antipatrum, quod solus
ad partes par Antigoni viribus videbatur, supplices mittit: à quo cum
suis trahit. auxilia Eumeni missa Antigonus didicisset, ⁵ab obsidione re-
A.M.3735. cessit. Erat quidem solutus ad tempus metu mortis Eumenes:
Ol. 115. 1. sed nec salutis, dimisso exercitu, magna spes erat. ⁶Omnia
Ant.C.317. igitur circumspicienti optimum visum est, ad Alexandri magni
A.M.3736. gentem gloriâ, decurrere. Sed Argyraspides post Alexandrum
Ol. 115. 2. omnes duces fastidiebant, sordidam militiam sub aliis, post tan-
Urb.C.435. ti regis memoriam, existimantes. Itaque Eumenes ⁷blandi-
Ant.C.316. mentis agere; suppliciter singulos alloqui, nunc commilitones
suos, nunc patronos appellans, nunc periculorum et operum Ori-
entalium socios: nunc refugia salutis suæ, et unica præsidia
commemorans: solos esse, quorum virtute Oriens sit domitus;
solos, qui militiam Liberi, patris qui Herculis monumenta super-
arint: per hos Alexandrum magnum factum; per hos divinos
honores, et immortalem gloriam consequutum: orat, ut non tam
ducem se, quam commilitonem recipiant, unumque ex corpore suo
esse velint. Receptus hac lege, paulatim imperium, primum
monendo singulos, mox quæ perperam facta erant, blande corri-
gendo, ⁸usurpat: nihil in castris sine illo agi, nihil administrari
sine solertiâ illius poterat.

NOTÆ.

¹ Qui victus.] Proditiōe Appollo-
nidis equitum præfecti, qui pecunia
corruptus ad partes Antigoni, relicto
Eumene dum prælium committitur,
cum equitatu transiit.

² Castellum confugit.] Noram vocat
Plutarchus, quod in confinio Lycœ-
niæ et Cappadociæ ponit: Probus in
Phrygiâ, Strabo prope Taurum. Arx
erat perexigua, cujus ambitus duo
stadia non excederet; sed ab arte et
à naturâ munitissima.

³ Majorem exercitûs, &c.] Exerci-
tum prius dimisisse; servatis 500
equitibus, peditibus verò 200, testis
est Plutarchus.

⁴ Legatos.] Post annum elapsum
legatos ad Aridæum misi, qui quoddam
malè haberetur ab Antigono, jussit
ut Eumenes liberaretur.

⁵ Ab obsidione.] Audita Antipatri
morte, cum frustra Eumenem ad suas
partes per Hieronymum amicum com-
munem allicere conaretur, Eumenes

cum suis abire permissus est, inscio
Antigono, qui graviter id tulit. *Hæc*
Diodorus et Plutarchus.

⁶ Omnia igitur circumspicienti.] Mul-
ta ibi et omittit et confudit Justi-
nus: Polyperchon Macedoniæ ab An-
tipatro præpositus, ut Eumenem ad se
alliceret, cum regio exercitui in Asiâ
præfecit, missisque 50 talentis, ut
damna resarciret, scripsit ad Argy-
raspidum duces, ut Eumenis signa
sequerentur.

⁷ Argyraspidas.] Horum plerique
annos nati erant septuaginta: nemo
sexagenario minor.

⁸ Blandimentis agere.] Imò Argy-
raspidum duces, Antigene et Teu-
tamus Regum literis obsequuti, cum
amicis Eumeni occurrunt, eique om-
nia ultro pollicentur.

⁹ Usurpat.] Modestè usus imperio
in castrorum tutiore loco Alexandri
nomine, statuit tabernaculum, in eo-
que cellam, aureum sceptrum, et dia-

CAP. III. ¹Ad postremum cum Antigonom venire cum exer-
citu nuntiatum esset, compellit eos in aciem descendere. Ibi, *raspide in-*
dum ducis imperia contemnunt, hostium virtute ²superantur. *Eumenem*
In eo prælio non gloriam tantum tot bellorum, cum conjugibus *conjurant.*
et liberis, sed et præmia longâ militiâ parta, perdiderunt. Sed *A.M.3739.*
Eumenes, qui auctor cladis erat, nec aliam spem salutis reli- *Ol. 116. 2.*
quam habebat, victos hortabatur. Nam et virtute eos superiores *Urb.C.438*
fuisse affirmabat: quippe ab his quinque millia hostium cæsa: et, *Ant.C.313.*
si in bello perstent, ultro hostes pacem petituros. Damna, quibus
se victos putent, duo millia mulierum, et paucos infantes, et servi-
tia esse, quæ melius vincendo possint reparare, quam deserendo
victoriam. ³Porro Argyraspides, neque fugam se tentaturos di-
cunt, post damna patrimoniorum, neque bellum gesturos contra libe-
ros suos; ultroque eum convitiis agitant, ⁴quod se post tot annos
emeritorum stipendiorum, redeuntes domum cum præmiis tot bello-
rum, ab ipsa missione rursus in novam militiam, immensaque bella,
revocaverit, et à laribus jam quodammodo suis, et ab ipso limine pa-
triæ abductos, inanibus promissis deciperit: nunc quoque amissis
omnibus foelicis militiæ quæstibus, ne victos quidem in misera et
inopi senectâ quiescere sinat. ⁵Ignaris deinde ducibus, confestim
ad Antigonom legatos mittunt, petentes ut sua reddi jubeat. Is
redditurum se pollicetur, si Eumenem sibi tradant. Quibus cog-
nitis, Eumenes cum paucis ⁶fugere tentavit: sed retractus, des-
peratis rebus, cum concursus multitudinis factus esset, petit ut
postremum sibi alloqui exercitum liceret.

CAP. IV. Jussus ab universis dicere, facto silentio, laxatisque Eumenes
vinculis, prolatam, sicut erat catenatus, manum ostendit: *Cernitis ab Argy-*
milites, inquit, habitum atque ornamenta ducis vestri, quæ mihi *raspidis*
Antigono
traditur.

INTERPRETATIO.

a Argyraspides dicunt se non arrip-
turos fugam, conjugibus suis captis ab
hostibus.
b Quod ipsos reduxerit ad nova præ-
lia et bellum difficile, dum redirent in pa-
triam cum præmiis quæ reulerant in tot
bellis in quibus per tot annos arma gesse-
rant.

NOTÆ.

dema poni jussit, eoque omnes quoti-
die convenire, ut ibi de summis rebus
consilia caperentur.

¹ Ad postremum.] Jam Euphrate et
Tigride superato, semel Antigonom
prope Gabienem vicerat.

² Superantur.] Antigonus Eumenis
impedimentis potius Peucestem Per-
sidis præfectum cum suis in fugam
vertit: sed Eumenes, certus aut mori
aut vincere, equitatu ad se recepto,
quinque hostium millia cædit. Ubi
capta ab Antigono impedimenta audi-

vit, iterum configere statuit; sed
frustra Argyraspidas hortatus est ad
pugnam, qui in mulieres et liberos
captos ab Antigono pugnare recusâ-
runt.

³ Ignaris ducibus.] Testatur tamen
Plutarchus Legatos à Teutane missos
ad Antigonom ut impedimenta red-
deret.

⁴ Fugere tentavit.] Fraudis ignarum
à multitudine oppressum, et manibus
post tergum ligatis, pertractum ad
hostes scribit Plutarchus.

non hostium quisquam imposuit: nam hoc etiam solatio foret. Vos me ex victore victum, vos me ex imperatore captivum fecistis; quater intra hunc annum in mea verba iurejurando obstricti estis. Sed ista omitto; neque enim miseros convitia decent: ^aUnum oro, si propositorum Antigoni in meo capite summa consistit, inter vos me velitis mori. Nam neque illius interest, quemadmodum aut ubi cadam; et ego fuero ignominia mortis liberatus. Hoc si impetro, solvo vos iurejurando, qui toties vos sacramento mihi devovistis. Aut si ipsos pudet roganti vim adhibere, ferrum huc date et permittite, quod vos facturos pro imperatore jurastis, imperatorem pro vobis sine religione iurisjurandi facere. Cum non obtineret, preces in iram vertit. Ad vos, ait, devota capita, respiciant dii perjuratorum vindices, talesque vobis exitus dent, quales vos ducibus vestris dedistis. Nempe vos iidem paulo antè et Perdicæ sanguine estis aspersi, et in Antipatrum eadem moliti. Ipsum denique Alexandrum, si fas fuisset eum mortali manu cadere, interempturi: quod proximum erat, seditionibus agitastis. Ultima nunc ego perfidorum victima, ¹has vobis diras atque inferias dico, ut inopes extorresque omne ævum in hoc castrensi exilio agatis; ²devorentque vos arma vestra, quibus plures vestros, quàm hostium duces absumpsistis. Plenus deinde iræ, custodes suos præcedere ad Antigoni castra cepit. Sequitur exercitus, prodito imperatore suo, et ipse captivus, triumphumque de seipso ad victoris sui castra ducit; ³omnia auspicia regis Alexandri, et tot bellorum palmas laureasque unà secum victori tradentes: et ne quid deesset pompæ, elephantum quoque, et auxilia Orientalia subsequuntur. Tantò pulchrior hæc Antigono, quàm Alexandro tot victoriæ fuérunt; ut cum ille Orientem vicerit, hic etiam eos à quibus Oriens victus fuerat, superaverit. Igitur Antigonus domitores illos Orbis exercitui sui dividit, redditis iis quæ in victoriâ ceperat. ⁴Eumenem verò, verecundia prioris amicitia, in conspectum suum venire prohibuit, assignari ²custodibus præcepit.

INTERPRETATIO.

- ^a Unum rogo, ut permittatis me mori inter vos, si Antigonus putet se non posse, me vivo, exsequi ea que proposuit.
^b Et pereatis armis vestris, quibus occidistis plures imperatores vestros, quam hostium duces.
^c Tradentes unà secum victori Antigono salicem fortunam Alexandri regis et gloriam partem in tot bellis.
^d Eumenem tradidit servandum custodibus: noluit enim cum coram alloqui, quia ipsum pudebat veterem amicum cernere captivum.

NOTÆ.

- ¹ Has vobis diras, &c.] Quod irritum non fuit: Antigonus enim, Argyraspidas ob perfidiam execratus, Aracosia præfecto tradidit omnibus modis conficiendos, eorumque ducem Antigonem in caveam æneam inclusum vivum combussit. Hec Diodor.
² Custodibus præcepit.] Antigonus, Demetrius, et Nearchus ab occidendo Eumene abhorrebant; sed Argyraspi-

CAP. V. Interea Eurydice, uxor Aridæi regis, ut Polyperchonta ¹à Græciâ redire in Macedoniam cognovit, et ab eo ²Arcessitam Olympiadem; ³muliebri æmulatione percussa, abutens valetudine viri, cujus officia sibi vindicabat, scribit regis nomine Polyperchonti: *Cassandro exercitum tradat, in quem regni administrationem rex transtulerit; eadem et in Asiam Antigono per epistolas nuntiat.* Quo beneficio devinctus Cassander, nihil non ex arbitrio muliebris audaciæ gerit. Deinde profectus in Græciam, multis civitatibus bellum infert: quarum excidio, veluti vicino incendio territi Spartani, urbem quam semper armis, non muris defenderant, tum contra responsa fatorum et veterum, majorum gloriam, armis diffusi, murorum præsidio includunt. Tantum eos degeneravisse à majoribus, ut, cum multis sæculis murus urbi civium virtus fuerit, tunc cives salvos se fore non existimaverint, nisi intra muros laterent. Dum hæc aguntur, Cassandrum à Græciâ turbatus Macedoniæ status domum revocavit. Namque Olympias, mater Alexandri magni regis, cum Epiro in Macedoniam, ⁴prosequente Æacidâ rege Molossorum, veniret, prohiberique finibus ab Eurydice et Aridæo rege cepisset; seu memoriâ mariti, seu magnitudine filii, et indignitate rei, moti Macedones ad Olympiadem transiêre: cuius jussu ⁵et Eurydice occiditur, et rex Aridæus sex annis post Alexandrum potitur regno.

CAP. VI. Sed nec Olympias diu regnavit. Num cum ⁶principum passim cædes, muliebri magis quàm regio more fecisset,

INTERPRETATIO.

^a Impulsa æmulatione, ut mulieres solent, et abutens imbecillitate mentis Aridæi mariti.

NOTÆ.

- dum precibus et querelis victus Antigonus inedia, cibo subtracto, eum consumi jussit; cum tamen castra de repente movenda essent, à gregario milite, inscio Antigono si Probo credimus, Eumenes trucidatus est, corpûsque concessum amicis.
¹ A Græciâ redire.] Cassander, atgrè ferens paternam dignitatem cessisse Polyperchonti, clam ad Antigonem fugit, Munichiam, per Nicanorum occupatâ, quam cum frustra obsedisset Polyperchon, Græci pacem cum Cassandro iniêrunt.
² Arcessitam Olympiadem.] Cum Olympiadi non bene cum Eurydice conveniret, eam ex Epiro, quò fugerat, idcirco evocavit, ut illius auctoritate partes suas tueretur.
³ Non muris.] Ex Lycurgi præcep-

tis, per 500 annos nullis muris cincta fuit Lacedæmon; sed post cladem Leuctricam, instante Epaminonda, metus Thebanorum coëgit tumultuario opere excitare murum.

⁴ Prosequente Æacidâ.] Quem Polyperchon, quò vel facilius succederet, in auxilium evocarat.

⁵ Et Eurydice.] Regem sagittis configendum tradidit militibus; Eurydice verò misit gladium, laqueum et cicutam, ut quâ morte perire mallet, eligeret; quæ similia dona precatâ est Olympiadi; zonâqua usa pro laqueo, vitam finit. Hec Diodorus.

⁶ Principum passim cædes.] Fratrem Cassandri Nicanorem ejusque amicos, et Macedones centum trucidari jussit. Ex Diodoro.

A.M.3739. favorem sui in odium vertit. Itaque audito ¹Cassandri adventu, diffisa Macedonibus, cum nuru Roxane, et nepote ²Hercule, ³in Pydnam urbem concedit. Proficiscenti Deidamia, Æacidæ regis filia, et Thessalonice privigna, et ipsa clara Philippi patris nomine, multæque aliæ principum matronæ, speciosus magis quam utilis grex, comites fuere. Hæc cum nuntiata Cassandro essent, statim citato cursu Pydnam venit, et urbem obsidione cingit. Cum ⁴fame ferroque urgeretur Olympias, longæ obsidionis tædio, pactâ salute, ⁵victori se tradidit. Sed Cassander, ad concionem vocato populo, sciscitaturus quid de Olympiade fieri velint, subornat parentes interfectorum, qui sumptâ lugubri veste crudelitatem mulieris accusarent; à quibus accensi Macedones, sine respectu pristinæ majestatis, occidendam decernunt; immemores prorsus, quod per filium ejus, virumque, non solum vitam ipsi inter finitimos tutam habuissent, verum etiam tantas opes imperiumque Orbis quæsisent. Sed Olympias ubi obstinatos venire ad se armatos vidit, veste regali, duabus ancillis innixa, ultrò obviâ procedit. ^aQuâ visâ, percussores attoniti fortunâ majestatis prioris, et tot in ea memoriæ occurrentibus regum suorum nominibus, substitêrunt; donec à Cassandro missi sunt ⁶qui eam confoderent, non refugientem gladium, nec ante vulnera muliebriter vociferantem, sed virorum more fortium, pro gloriâ veteris prosapiæ, morti succumbentem, ut Alexandrum posses etiam in moriente matre cognoscere. Insuper expirans papillas veste et crura contexisse fertur, ^bne quid posset in corpore ejus indecorum videri. Post hæc Cassander ⁷Thessalonice, regis Aridæi filiam, uxorem ducit: filiam Alexandri cum matre in ⁸arcem Amphipolitanam custodiendas mittit.

INTERPRETATIO.

^a Quâ conspectâ, percussores substitêrunt attoniti ob magnitudinem prioris dignitatis, et quod tot nomina Regum suorum redirent in memoriam, eam aspiciendo.
^b Ut honestius caderet scilicet. Conjecturâ Græc. Fulgo capillos; quod absurdum.

NOTE.

1 *Cassandri adventu.*] Auditis tot cædibus Cassander in Macedoniam à Græciâ movit, et Callâ in Polyperchontem misso, ipse Pydnam obsedit.
2 *Hercule.*] Barsines ex Alexandro filius erat.
3 *In Pydnam.*] Urbem Macedoniæ in orâ maritimâ Pieriæ regionis, prope sinum Thermaicum.
4 *Fame et ferro, &c.*] Cum illi succurrere festinarent Æacida et Polyperchon, ille desertus à suis, hic copius à Callâ spoliatus est, militibus pecuniâ corruptis.
5 *Victori se tradidit.*] Dilabentibus ad Cassandrum militibus suis, ipsa, consensâ navi, Pellam vel Amphipolim petebat, cum Cassander, re pertransfugam cognitâ, illius navigio potitur.
6 *Qui eam confoderent.*] Obrutum lapidibus tradit Pausanias.
7 *Thessalonice.*] Prius Olympiadis privignam duxerat: erat enim Alexandri et Aridæi ex parte soror, ut habent *Diodorus et Pausanias*.
8 *Arcem Amphipolitanam.*] Amphipolis civitas Thraciam inter et Macedoniam sita, prope ripam Strymonis fluvii, à quo cum omnibus ferè ex partibus alluatur, Amphipolis dicta est.

LIBER XV.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Antigoni bellum adversus socios, in quo Demetrius F. superatus prælio.*
2. *Cassandri in familiam Alexandri M. sævitia: Antigoni prosperi successus in bello.*
3. *Lysimachi, Antigono oppositi, virtutes et præclaræ gesta.*
4. *Novus hostis Antigono accedit, nempe Seleucus, cujus origo et res gestæ subjiciuntur. Antigonus in prælio occumbit.*

CAPUT I.

PERDICCA, et fratre ejus, Eumene, ac ¹Polyperchonte, cæterisque ducibus diversæ partis occisis, finitum certamen inter successores Alexandri Magni videbatur; cum repente inter ipsos victores nata discordia est: quippe postulantibus Ptolemæo, et Cassandro, et Lysimacho, ut pecunia in prædâ ^{Antigoni socios} ^{Demetrius vincitur.} ^{A.M.3740.} ^{Ol. 116. 4.} ^{Urb.C.439} ^{Ant.C.313} capta, provinciæque dividerentur; Antigonus negavit, se in ejus belli præmia socios admissurum, in cujus periculum solus descenderit. Et, ut honestum adversus socios bellum suscipere videretur, divulgat, se Olympiadis mortem, à Cassandro interfectæ ulcisci velle, et Alexandri regis sui filium cum matre obsidione Amphipolitana liberare. His cognitis, Ptolemæus et Cassander, inita cum Lysimacho et Seleuco societate, bellum terræ marique enixè instruunt. Tenebat Ptolemæus Ægyptum cum Africæ parte majore, et Cypro, et ²Phænice. Cassandro parebat Macedonia cum Græciâ. Asiam et partes Orientis occupaverat Antigonus, cujus filius Demetrius, primâ belli con- ^{A.M.3742.} ^{Ol. 117. 1.} ^{Urb.C.441} ^{Ant.C.310} gressione, à Ptolemæo apud ³Galamam ⁴vincitur. ^aIn quo

INTERPRETATIO.

^a In quo certamine Ptolemæus plus gloriæ sibi comparavit propter moderationem, quàm ob victoriam relatam.

NOTE.

1 *Polyperchonte.*] Errat Justinus: diu enim superstes fuit, eumque Antigonus mille talentis ad suas partes traxerat: sed postea illius hostes, occiso Hercule, secutus est.
2 *Phænice.*] Pars Syriæ maritima, duas divisa in partes; una Phænicia propria, ubi Tripolis, et Sidon; altera Phænicia Libani dicebatur, ubi Damascus.
3 *Galamam.*] Lege Gazam, ut habent Diodor. Plutarch. et Appian, vel Gamalam, quæ civitas est Gazæ proxima: quæ vera lectio est.
4 *Vincitur.*] Demetrius cum Seleuco et Ptolemæo audaciâ juvenili au-

prælio major Ptolemæi moderationis gloria, quàm ipsius victoriæ fuit. Siquidem et amicos Demetrii non solum cum suis rebus, verum etiam additis insuper muneribus dimisit; ^aet ipsius Demetrii privatum omne instrumentum, ac familiam reddidit, adjecto honore verborum, *Non se propter prædam, sed propter dignitatem inisse bellum; indignatum quòd Antigonus, devictis diversæ factionis ducibus, solus communis victoriæ præmia corripuisset.*

Cassandri in Alexandri familiam crudelitatem. Antigoni prosperi successus. A.M.3743. Ol. 117. 2. Urb.C.442. Ant.C.309.

CAP. II. Dum hæc aguntur, Cassander ab Apolloniâ rediens incidit in ¹Abderitas, qui propter ranarum muriumque multitudinem, relicto patriæ solo, sedes quærebant: veritus ne Macedoniam occuparent, factâ pactione in societatem eos recipit; agrosque iis ultimos Macedoniæ assignat. Deinde, ne ²Hercules, Alexandri filius, qui ferè annos quatuordecim excesserat, favore paterni nominis in regnum Macedoniæ vocaretur, occidi eum tacitè cum matre Barsine jubet, corporaque eorum terrâ obrui, ne cædes sepulturâ proderetur: ^bet, quasi parum facinoris in ipso primùm rege, mox in matre ejus Olympiade, ac filio admisisset, alterum quoque filium cum matre Roxane pari fraude interficit; scilicet quasi regnum Macedoniæ, quod affectabat, aliter consequi quàm scelere non posset. Intereà Ptolemæus cum Demetrio, ³navali prælio iterato, congreditur; et, amissâ classe, hostique concessâ victoriâ, in Ægyptum refugit. Demetrius filium Ptolemæi ⁴Leontiscum, et fratrem Menelaum, amicosque ejus cum privati instrumenti ministerio, pari provocatus antea munere, Ægyptum remittit: et, ut appareret eos non odio, sed dignitatis gloriâ accensos, donis muneribusque inter ipsa bella contendebant. Tantò honestiùs tunc bella gerebantur,

INTERPRETATIO.

^a Et reddidit ipsi Demetrio omnem suppellectilem domesticam, et omnes famulos cum verbis honorificis.

^b Et quasi non satis magnum scelus admisisset, primùm in ipso rege Alex-

andro, mox in ejus filio et matre Olympiade occidendis.

^c Remittit in Ægyptum ejus amicos cum omni eorum suppellectili, cum ipse tale munus à Ptolemæo antea recepiisset.

NOTÆ.

sus congregari, licet eum duces à pugna deterrent, post acre prælium fugere coactus est; quinque millia suorum cæsa, octo millia capta, Phœnicia amissa, temeritatis præmia fuerunt.

¹ Abderitas.] Autariatas vocat Diodorus juxta Orbitæum Prœoniæ montem habitantes: quæ lectio sincera.

² Hercules.] Occiso nuper cum Roxane matre, Cassandri jussu, Alexandro; Hercules Berganio, ubi educaba-

tur, evocatus, à Polyperchonte, quem Cassander etiam corruerat, necatus est.

³ Navali prælio.] Quæ in Græcia gessit Demetrius; Munichia expugnationem, de Ptolemæo ejusque fratre Menelao navales victorias, captamque Cyprum insulam, omisit Justinus.

⁴ Leontiscum.] Quæ de Leontisco Justinus, de Cyllene duce prius in Phœnicia victo refert Plutarchus.

quàm hunc amicitia coluntur. Hac victoriâ elatus Antigonus ^{A.M.3747. Ol. 118. 2. Urb.C.446. Ant.C.305.} regem se cum Demetrio filio appellari à populo jubet. Ptolemæus quoque, ne minoris apud suos auctoritatis haberetur, rex ab exercitu cognominatur. Quibus auditis, Cassander et Lysimachus, et ipsi regiam sibi majestatem vindicavêrunt. Hujus honoris ornamentis tamdiu omnes abstinuêrunt, quamdiu filii regis sui superesse potuêrunt. Tanta in illis verecundia fuit, ut cum opes regias haberent, regum tamen nominibus æquo animo caruerint, quoad Alexandro justus hæres fuit. Sed Ptolemæus et Cassander, cæterique factionis alterius duces, ^acum ²carpi se singulos ab Antigono viderent; dum privatum singulorum, non commune universorum bellum ducunt, nec auxilium ferre alter alteri volunt, quasi victoria unius, non omnium foret; per epistolas se invicem confirmantes, tempus, locum coëundi condicunt, bellumque communibus viribus instruunt. Cui cum Cassander interesse ³propter finitimum bellum non posset, Lysimachum cum ingentibus copiis in auxilium sociis mittit.

CAP. III. Erat hic Lysimachus ^{Lysimachi loco natus, sed virtutis experimentis omni nobilitate clarior; quæ præclare gesta.} illustri quidem Macedoniæ tanta in illo fuit, ut animi magnitudine, philosophiâ ipsâ, viriumque gloriâ omnes, per quos Oriens domitus est, vicerit. ¹Quippe cum Alexander Magnus ⁵Callisthenem philosophum, propter salutationis Persicæ interpellatum morem, insidiarum, quæ sibi paratæ fuerant, conscium fuisse iratus finxisset; eumque truncatis crudeliter omnibus membris, abscissisque auribus, ac naso labiisque, deforme ac miserandum spectaculum reddidisset; insuper cum cane in caveâ clausum, ad metum cæterorum circumferret, tunc Lysimachus audire Callisthenem, et præ-

INTERPRETATIO.

^a Cum cernerent se contemptu ab Antigono, dum singuli separatim in eum et non omnes simul, bellum gerunt nec alter alteri vult dare auxilium.

^b Cum enim Callisthenes philosophus

auctor fuisset abrumpende consuetudinis Alexandrum more Persarum solutandi, ideoque illi succensuisset Alexander, finxissetque ipsum participem fuisse insidiarum quæ paratæ sibi fuerant.

NOTÆ.

¹ Regem se.] Auctor fuit Aristodemus, qui victoriæ nuntius missus à Demetrio, Salve, inquit, rex Antigone. vicinus prælio navali Ptolemæum, Cyrum tenemus, militum sexdecim millia captiva habemus. Hæc narrat Plutarchus.

² Carpi se singulos.] Multis urbibus Cassander, à Demetrio spoliatus, legatos ad Antigonom de pace miserat, quibus cum ille superbius respondisset, nullam spem esse pacis, nisi Cassander, se suaque ipse permetteret;

Cassander, ut illius coëroceret audaciam, cum Lysimacho Seleuco et Ptolemæo iniit societatem.

³ Propter finitimum bellum.] Ipsi enim imminabat Demetrius cum validis copiis.

⁴ Illustri.] Agathoclis filius fuit, inter Alexandri custodes conspicuus. Ità Pausanias.

⁵ Callisthenem.] De Callisthene supra diximus.

cepta ab eo virtutis accipere solitus, misertus tanti viri, non culpæ, sed libertatis pœnas pendentis, venenum ei in remedium calamitatum dedit. Quod ad eò ægrè Alexander tulit, ut eum obijci ferocissimo leon¹ iuberet. Sed cùm ad conspectum ejus concitatus leo impetum fecisset, manum amiculo involutam Lysimachus in os leonis immersit, arreptæque linguâ, feram examinavit. Quod cùm nuntiatum regi esset, admiratio in satisfactionem cessit; charioremque eum propter constantiam tantæ virtutis habuit. ^aLysimachus quoque magno animo, regis, veluti parentis contumeliam tulit. Denique omni ex animo, hujus facti memoriâ exturbata*, postea in Indiâ insectanti regi quosdam palantes hostes, cùm à satellitum turbâ equi sui celeritate desertus esset, solus ei per immensas arenarum moles cursus comes fuit. Quod idem antea ²Philippus frater ejus cùm facere voluisset, inter manus regis expiraverat. Sed Lysimachum desiliens equo Alexander hastæ cuspidē ita in fronte vulneravit, ^but sanguis aliter cludi non posset, quàm ³diadema sibi demptum rex, alligandi vulneris causâ, capiti ejus imponeret. Quod auspiciū primum regalis majestatis Lysimacho fuit. Sed et post mortem Alexandri, cùm inter successores ejus provinciæ dividerentur, ⁴ferocissimæ gentes, quasi omnium fortissimo, assignatæ sunt; adeò etiam consensu universorum palmam virtutis inter cæteros tulit.

*Seleuci res
geste.
Antigonus
in prelio
occumbit.*

CAP. IV. Priusquam bellum inter Ptolemæum, sociosque ejus, adversus Antigonum committeretur, repente ex Asiâ majore digressus Seleucus, novus Antigono hostis accesserat. Hujus quoque et virtus clara, et origo admirabilis fuit. Siquidem mater ejus Laudice, cùm nupta esset Antiocho, claro inter Philippi duces viro, visa est sibi per quietem ex concubitu Apollinis concepisse; gravidamque factam, munus concubitûs anulum à

INTERPRETATIO.

^a Lysimachus quoque fortiter tulit injuriam sibi à rege illatam tanquam si à parente illata esset.

^b Ut sanguis non potuisset sisti, nisi rex, alligasset ejus caput vulneratum diademate quod sibi dempserat.

NOTÆ.

¹ Leoni iuberet.] Curtius tanquam fabulam rejicit: Plinius et Seneca probant hanc historiam. Lysimachus quidem, dum venaretur quondam in Syriâ, leonem solus occiderat. *Ex Curtio.*

² Philippus frater ejus.] Dum Bactrianos perfugas persequitur Alexander, juvenes regem comitari soliti defecerant, præter unum Philippum, qui pedes et indutus lorica, per 200

stadia comitatus regem, cum contra Barbaros pugnarentem protexit: sed effusus in fugam Barbaris eum liquit animus, regisque manibus exceptus expiravit.

³ Diadema.] *Παγα το διαδερ*, a nec-tendo, ligando. Erat fasciæ genus, è panno vel linteo, quâ caput cingere-tur.

⁴ Ferocissimæ gentes.] Thraces, qui littus Pontici maris incolunt.

deo accepisse, in cujus gemmâ anchora ¹sculpta esset: jussaque donum filio, quem peperisset, dare. Admirabilem fecit hunc visum et anulus, qui postera die, ejusdem sculpturæ, in lecto inventus est, et figura anchoræ, ²quæ in femore Seleuci nata cum ipso parvulo fuit. Quamobrem Laudice anulum Seleuco, eunti cum Alexandro Magno ad Persicam militiam, edocto de origine suâ, dedit. Ubi post mortem Alexandri, occupato regno Orientis, urbem condidit, ibique geminæ originis memoriam consecravat. Nam et urbem ex Antiochi patris nomine ²Antiochiam vocavit; et campos vicinos urbi, Apollini dicavit. Originis ejus argumentum etiam in posteris mansit: Siquidem filii nepotesque ejus ³anchoram in femore, veluti notam generis naturalem habuere. Multa in Oriente, post divisionem inter socios regni Macedonici, bella gessit. Principio ⁴Babyloniam cepit: inde, auctis ex victoriâ viribus, Bactrianos expugnavit. Transitum deinde in Indiam fecit, quæ post mortem Alexandri, ^bveluti cervicibus jugo servitutis excusso, præfectos ejus occiderat. Auctor libertatis Sandrocottus fuerat, ^csed titulum libertatis post victoriam in servitutem verterat. Siquidem occupato regno, populum, quem ab externâ dominatione vindicaverat, ipse servitio premebat. Fuit hic quidem humili genere natus, sed ad regni potestatem majestate numinis impulsus. Quippe cùm procacitate sua Alexandrum regem offendisset, interfici à rege jussus, salutem pedum celeritate quæsierat; ex quâ fatigatione, cùm somno captus jaceret, leo ingentis formæ ad dormientem accessit, sudoremque profluentem linguâ ei deterisit, expergefactumque blandè reliquit. Hoc prodigio primum ad spem regni impulsus, contractis latronibus, ^dIndos ad novitatem regni

INTERPRETATIO.

^a Que ipsi parvulo impressa fuit in femore à natura.
^b Veluti si excussus esset jugum servitutis à suis cervicibus, necaverat ejus præfectos.

^c Sed post victoriam redegerat in servitutem eos quibus promiserat libertatem.
^d Solicitavit Indos ad novam formam imperii instituendam.

NOTÆ.

¹ Sculpta.] Sculpturam à cælaturâ distinguit Quintilianus penes materiam: cælatura enim aurum, argentum, æs, ferrum; sculptura verò lignum, ebur, marmor, vitrum et gemmas complectitur.

² Antiochiam.] Multiplex fuit hujus nominis civitas. 1. In Syriâ ad Orontem fluvium, nunc *Antachia*, de quâ hic agitur. 2. In Mesopotamiâ, non procul à Tigri, *Nisibin*. 3. In Pysidiâ. 4. In Ciliciâ, prope Pisidiæ et Pamphyliz confinium. 5. Ad Taurum

montem inter Issum et Euphratem. 6. Cariâ ad Mæandrum fluvium, inter Apameam et Ephesum.

³ Anchoram in femore.] Quod Appianus confirmat in Syriacis.

⁴ Babyloniam cepit.] Acceptis à Ptolemæo peditibus 800, et equitibus 200, urbem, unde nuper ab Antigono fuerat ejectus, deditione accepit: tum auctus viribus, Nicanorem pro Antigono præfectum Mediæ incautum ag-gressus superavit.

sollicitavit: Molienti deinde bellum adversus præfectos Alexandri, ^aelephantus ferus infinitæ magnitudinis ultrò se obtulit, et, veluti domitâ mansuetudine, eum tergo excepit: duxque belli, et præliator insignis fuit. Sic acquisito regno, Sandrocottus eâ tempestate, quâ Seleucus futuræ magnitudinis fundamenta jaciebat, Indiam possidebat: cum quo ¹factâ pactione Seleucus, compositisque in Oriente rebus, in bellum Antigoni descendit. ²Adunatis igitur omnium sociorum copiis, ³prælium committitur: in eo Antigonus ⁴occiditur; Demetrius, filius ejus, ⁵in fugam vertitur. Sed socii, profligato hostili bello denuò in semetipsos arma vertèrunt: et, cum de præda non convenirent, iterum in duas factiones diducuntur. ⁶Seleucus Demetrio, Ptolemæus Lysimacho junguntur. ⁷Cassandro defuncto Philippus filius succedit. Sic quasi ex integro, nova Macedoniæ ⁸bella nascuntur.

A.M.3753.
Ol. 119. 4.
Urb.C.452
Ant.C.299.

INTERPRETATIO.

^a Elephantus ferus insolite proceritatis se ultrò illi obtulit, et eum excepit tergo, tanquam si esset domitus, et, in bello et præliis pro illo fortiter pugnavit.

NOTÆ.

¹ Factâ pactione.] Vicinas Indo regiones illi permisit, acceptis ab eo 500 elephantis. Ita Strabo.

² Adunatis igitur.] Seleuco et Lysimacho erant 74 millia peditum, equitum 15000, elephantum 400, currus 120: Antigono verò pedites supra 70000, equitum decem millia, elephantum 75. Sic numerat Plutarchus.

³ Prælium committitur.] Ad Issum in Ciliciæ confinio, juxta montem Taurum, Demetrius cum equitum lectissimis, Antiochum Seleuci filium verterat in fugam; sed dum fugientium tergo instat imprudentius, Seleucus, aciem Antigoni equitatu nudatam circumvectus, hinc irruptionem cum elephantis minatur, inde ad se transeundi potestatem facit omnibus; pars altera paruit, altera fugâ sibi consuluit.

⁴ Occiditur.] Dum fugiunt milites, ingens hostium globus Antigoni petit, frustra expectantem filium telorum grandine opprimit: jactitare

solebat Antigonus se regum societatem, sicut avium pascentium globum, uno lapide disturbaturum.

⁵ In fugam vertitur.] Superveniens Demetrius, agnitâ clade, cum quinque peditum millibus et equitum quatuor, fugit Ephesum, unde Athenas navigavit.

⁶ Seleucus Demetrio.] Videns Seleucus Lysimachum è Ptolemæi filiabus unam sibi, filio alteram in matrimonium assumere, subveritus ne uterque ipsum, invaderet, Stratonicen, Demetrii filiam, quò facilius eum jungeret sibi, uxorem duxit. Ita Plutarchus.

⁷ Cassandro defuncto.] Ob crudelitatem in Alexandri Magni familiam ut refert Pausanias, ex morbo aquæ subter cutem fusæ vivus, etiamnum erumpentibus undique vermibus, extabuit.

⁸ Bella nascuntur.] Ob dissidia inter fratres Philippum, Antipatrum, et Alexandrum, Cassandri filios.

LIBER XVI.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Antipater, Cassandri filius, fit parricida. Demetrius Alexandrum, Cassandri filium, interficit, et Macedoniam usurpat.
2. Demetrius prælio fusus fugatur. Antipater parricida suæ perit. In Cassandri familiam numinis vindicta. Ptolemæi placidum fatum.
3. Bellum Pyrrhi et Lysimachi. De Heracleæ origine et statu digressio.
4. Clearchi, tyranni Heracliensis, artes luculenter describuntur.
5. Quibus rationibus Clearchus tyrannidem firmaverit. Clearchus, tandem à Chione et Leonide, juvenibus nobilissimis, obtruncatur. Post Clearchi supplicium Heracleæ conditio.

CAPUT I.

POST Cassandri regis, filique ejus ¹Philippi continuas Antipater mortis, Thessalonice regina, uxor Cassandri, non magno post matrem occidit. Demetrius tempore, ab Antipatro filio, cum vitam etiam per ubera matrem deprecaretur, occiditur. Causa parricidii fuit, quòd post mortem mariti, in divisione inter fratres regni, propensior fuisse pro Alexandro videbatur. Quod facinus in eo gravius omnibus visum est, quòd nullum maternæ fraudis vestigium fuit. ^aQuamquam in parricidio nulla justa causa ad scelus patrociniæ prætexi potest. Ob hæc igitur Alexander, in ultionem maternæ necis gesturus cum fratre bellum, auxilium à Demetrio petit: nec Demetrius, spe invadendi Macedonici regni, ²moram fecit. Cujus adventum verens Lysimachus persuadet genero suo Antipatro, ut malit cum fratre in gratiam reverti, quàm paternum hostem in Macedoniam admitti. Inchoatam igitur inter fratres

INTERPRETATIO.

^a Sed in parricidio nulla legitima causa afferri potest ad scelus excusandum.

NOTÆ.

¹ Philippi.] Qui eodem ferè quo Cassander anno mortem obiit.

² Moram fecit.] Hoc falsum: cum enim Samaritanorum bello detentus adesse Alexandro non posset; ille,

evocato Pyrrho, multas urbes cepit: dum Antipater Lysimachum bello contra Thraciæ regem irretitum frustra sollicitat.

reconciliationem cum præsensisset Demetrius, ¹per insidias Alexandrum interficit; occupatoque Macedonia regno, cædem apud exercitum excusaturus, in concionem vocat. Ibi priorem ^{A.M.3759.} ^{Ol. 121. 2.} ^{Urb.C.458.} ^{Ant.C.293.} *se petitum ab Alexandro allegat; nec fecisse se, sed occupasse insidias.* ²Regem autem se Macedonia vel ætatis experimentis, vel causis justiore esse. Patrem enim suum et Philippo regi, et Alexandro Magno socium in omni militiâ fuisse: liberorum deinde Alexandri ministrum, et ad persequendos defectores ducem existisse. Contrâ, Antipatrum avum horum adolescentium, amariorem semper ministrum regni, quam ipsos reges fuisse. Cassandrum verò patrem, extinctorem regie domûs, non fœminis, non pueris pepercisse; nec cessasse, quoad omnem stirpem regie sobolis deleret. Horum scelerum ultionem, quia nequisset ab ipso Cassandro exigere, ad liberos ejus translata. ³Quamobrem etiam Philippum, Alexandrumque si quis Manium sensus est, non interfectores suos, ac stirpis suæ, sed ultores eorum, Macedonia regnum tenere malle. Per hæc ⁴mitigato populo, rex Macedonia appellatur. Lysimachus quoque cum bello Doricetis, regis Thracum, premeretur, ne eodem tempore et adversus eum dimicare necesse haberet, traditâ ei alterâ parte Macedonia, quæ Antipatro ejus genero obvenerat, pacem cum eo fecit.

Demetrius
fugatur.
Perit An-
tipater,
Mora Pto-
lemæi.

CAP. II. Igitur Demetrius, totius Macedonia, regni viribus instructus, cum Asiam ⁵occupare statuisset, iterato Ptolemæus, Seleucus, et Lysimachus, experti priore certamine quantæ vires essent concordie pactâ societate ⁶adunatisque exercitibus, bellum adversus Demetrium transferunt in Europam. ⁷His comitem se,

INTERPRETATIO.

^a Regnum Macedonia sibi debet, et justioribus de causis, et quia major illius esset experientia quam aliorum, ob ætatem maturiorem. ^b Quare Philippum et Alexandrum

(si mortui afficiantur rebus humanis) malle regnum Macedonia obtineri à vindicibus cædis suorum, quam ab interfecto-
ribus stirpis suæ.

NOTÆ.

¹ Per insidias.] Jam egressus è Macedonia Demetrius Larissam venerat, eumque Alexander honoris causâ prosequubatur; sed alter alteri struebat insidias, cum vocatus ad cœnam Alexander à Demetrio occiditur, quem die sequenti necare decreverat. Ita Plutarchus.
² Mitigato populo.] Id est, exercitu, qui Demetrii territus copiis, et Cassandri aversatus crimina, Demetrium regem proclamavit.
³ Occupare statuisset.] Exercitum jam habebat conscriptum peditum

100000, equitum 12000, materiem ad classem 500 navium paratam, ut tradit Plutarchus.

⁴ Adunatisque exercitibus.] Erat Justinus: dum Lysimachus vastat Macedoniam, Ptolemæus classe Græciam circumvectus civitates sollicitabat.

⁵ His comitem se.] Pyrrhus, licet pace nuper cum Demetrio factâ, et spe invadendæ Macedonia, et dolore impulsus, quod Lanassa ipsius conjux, ipso repudiato, Demetrio nupsisset. Berthæam occupavit, dum Demetrius in Lysimachum pergeret.

et belli socium jungit Pyrrhus rex Epiri, sperans non difficilis A.M.3765. Demetrium amittere Macedoniam posse, quam acquisierat. Nec Ol. 122 4. spes frustrâ fuit: quippe ¹exercitu ejus corrupto, ipsoque in fugam acto, regnum Macedonia occupavit. Dum hæc aguntur, ²Lysimachus generum suum ³Antipatrum, regnum Macedonia adeptum sibi socii fraude querentem, interficit; filiamque suam Eurydicen, querelarum sociam, in custodiam tradit: atque ita universa Cassandri domus Alexandro Magno, seu necis ipsius, seu stirpis extinctæ pœnas, partim cæde, partim supplicio, partim parricidio luit. Demetrius quoque à tot exercitibus circumventus, cum posset honestè mori, ⁴turpiter se dedere Seleuco maluit. Finito bello, Ptolemæus cum magnâ rerum gestarum gloriâ moriturus, contra jus gentium ⁵minimo natu ex filiis, ante infirmitatem regnum tradiderat, ejusque rei populo rationem reddiderat: ⁶cujus non minor favor in accipiendo, quam patris in tradendo regno fuerat. Inter cætera patris et filii mutue pietatis exempla, etiam ea res amorem populi juveni conciliaverat, quod pater, regno ei publicè tradito, ⁷privatus officium regi ⁸inter satellites fecerat, omniq; regno pulchrius regis esse patrem duxerat.

CAP. III. Sed inter Lysimachum et Pyrrhum regem, socios

INTERPRETATIO.

^a Occidit Antipatrum, quod querere-
tur se ejectum fuisse Regno Macedonia
fraude socii Lysimachi.
^b Qui tantum populi in se amorem
expertus est, dum regnum accepit, quan-
tum expertus erat patris, dum ipsi reg-

num tradidit.

^c Privatus functus est inter custodes
corporis regis munere satellites, putans
sibi gloriosius patrem esse regis, quam
regem.

NOTÆ.

¹ Exercitu ejus corrupto.] Ubi de Berthæa redditione allatum est in castra, continuo Demetrius in Pyrrhum movit: sed vix castra castris contulerat, cum milites ad Pyrrhum defecerunt. Quare sibi metuens Demetrius, depositâ tragicâ chlamyde, quæ mundi et siderum simulachrum erat, vili tectus lacernulâ, clam è castris se proripuit. Plutarchus.

² Lysimachus generum.] Ante hoc bellum generum interfecerat.

³ Turpiter se dedere.] Post fugam, collecto exercitu, Athenas obsedit: sed Pyrrhi metu, obsidione solutâ, exercitum in Asiam transportavit: inde captis multis urbibus, victorque Seleuco, in Syriam, Amanò monte superato, transit: Sed iterato prælio, dum strenuè pugnant, Seleucus ad se atraxit mercenarios: quare Demetrius sæpius occidere sese frustrâ co-

natus tùm, quod fugeret, non haberet, ex amicorum consilio se Seleuco dedit: cujus jussu validâ cinctus custodia, in Chersonesum Syriæ ductus est, ubi, Seleuco suppeditante omnia, quæ ad splendidam vitæ rationem perinerent, tres annos superfluit: ex otio tandem, saginâ, et vino, cui nimium indulgebat, in morbum lapsus decedit. inquit Plutarchus.

⁴ Minimo natu ex filiis.] Hic etiam Justinus fallitur: nam Ptolemæus tres liberos suscepit: ex Eurydice Antipatri filia, Ceraunum, postea Macedonia regem; ex Berenice Eurydices comite, Philadelphum et Argæum, qui à fratre, quod ad defectionem incitaret Cyprios, necatus est. Unde Promelæo Philadelphii nomen inditum est.

⁵ Inter satellites.] Quod etiam refert Pausanias.

*Bellum
Pyrrhi et
Lysimachi.
Heracleæ
origo.
A.M. 3766.
Ol. 123. 1.
Urb. C. 465.
Ant. C. 286.*

paulò antè adversùs Demetrium, ^aassiduum inter pares discordiæ malum, bellum moverat. ¹Victor Lysimachus, pulso Pyrrho, Macedoniam occupaverat. Inde Thraciæ, ac deinceps ²Heracleæ bellum intulerat: cujus urbis et initia et exitus admirabiles fuere; quippe Bœotiis pestilentia laborantibus oraculum Delphis responderat, *coloniam in Ponti regione sacram Herculi conderent*. Cùm propter metum longæ ac periculosæ navigationis, mortem in patriâ omnibus præoptantibus, res omissa esset, bellum his Phocenses intulerunt: ^bquorum cùm adversa prælia paterentur, iterato ad oraculum decurrunt; responsum, *idem belli, quod pestilentia remedium fore*. Igitur conscriptâ colonorum manu, in Pontum delati, urbem Heracleam condiderunt. Et quoniam fatorum auspiciis in eas sedes delati erant brevi tempore magnas opes paravere. Multa deinde hujus urbis adversùs finitimos bella, multa etiam domesticæ dissensionis mala fuere. Inter cætera magnifica, vel præcipue illud memorabile fuit: ^cCum rerum potirentur Athenienses victisque Persis, Græciæ et Asiæ tributum in tutelam classis descripsissent, omnibus cupide ad præsidium salutis suæ conferentibus; soli Heraclienses, ob amicitiam regum Persicorum, collationem abnuerant. Missus itaque ab Atheniensibus Lamachus cum exercitu ad extorquendum quod negabatur; dum, relictis in litore navibus, agros Heracliensium populatur, classem cum majore parte exercitus naufragio repentina tempestatis amisit. Itaque cùm neque mari posset, amissis navibus, neque terrâ auderet, cum parvâ manu inter tot ferocissimas gentes, reverti; ^eHeraclienses honestiorem beneficii quàm ultionis occasionem rati, instructos comitatibus, auxiliisque dimittunt: Bene agrorum suorum populationem impensam, existimantes si quos hostes habuerunt, amicos reddidissent.

INTERPRETATIO.

^a Discordia, quæ malum est oriri solitum inter pares, excitaverat bellum.

^b A quibus cum in præliis vincerentur, consulunt oraculum.

^c Cum Athenienses essent in Græciâ alia potentiores, et Persis superatis, imposuissent tributum sociis qui erant in

Asiâ et Græciâ ad tuendam classem.
^d Amisit classem, naufragio excitato à repentinâ tempestate.

^e Heraclienses arbitantes sibi honestius illos beneficiis officere, quem ulcisci injurias.

NOTÆ.

1 *Victor Lysimachus.*] Post fugam Demetrii Pyrrhus diffidens Macedonibus Lysimacho partem Macedoniæ concesserat: sed bello paulò post orto, totâ Macedoniâ à Lysimacho expulsus est.

2 *Heracleæ.*] Multiplex fuit. 1. Magnæ Græciæ in Lucaniâ. 2. Ponti, in Bithyniâ. 3. Macedoniæ, inter Lychnidum et Ædessam. 4. Phitioti-

dis, Thessaliæ prope Asopum. 5. Cariæ, inter Miletum et ostia Mæandri fluvii. 6. Chersonesi Tauricæ, ad Mæoticam paludem. 7. Syriæ, in Cyrrhesticâ regione. 8. Thraciæ, quæ et *Perinthus* à Ptolemæo dicitur, in orâ Propontidis, inter Byzantium et Callipolim, de quâ hic loquitur Justinus: Tres etiam fuerunt in Ægypto,

CAP. IV. Passi sunt inter plurima mala, etiam tyrannidem: *Clearchi* siquidem cùm plebs etiam novas tabulas, et divisionem agrorum dividitum impotenter flagitaret, diu re in senatu tractatâ, cum exitus rei non inveniretur; ad postremum adversus plebem nimio otio lascivientem, auxilia ¹à Timotheo, Atheniensium duce mox ab Epaminondâ Thebanorum petivere. Utrisque negantibus, ad Clearchum, quem ipsi in exilium egerant, decurrunt. ^aTanta calamitatum necessitas fuit, ut cui patriam interdixerant, eum ad tutelam patriæ revocarent. Sed Clearchus exilio facinosior redditus, et dissensionem populi occasionem invadendæ tyrannidis existimans, primò tacitus cum Mithridate, civium suorum hoste, colloquitur; et initiâ societate paciscitur, ut revocatus in patriam, proditâ ei urbe, præfectus ejus constitueretur. Postea autem insidias, quas civibus paraverat, in ipsum Mithridatem verterat. Namque cum, velut arbiter civilis discordiæ, de exilio reversus esset, statuto tempore, quo urbem Mithridati traderet, ipsum cum amicis suis cepit; captumque, accepta ingenti pecuniâ dimisit. Atque ut in illo subitum se ex socio fecit hostem; sic ex defensore senatoriæ causæ repente patronus plebis evasit; et adversus auctores potentiæ suæ, à quibus revocatus in patriam, per quos in arce collocatus fuerat, non solum plebem accendit, verùm etiam nefandissima quæque tyrannicæ crudelitatis exercuit. Igitur populo ad concionem vocato, ^bneque se affuturum amplius grassanti in populum senatui, ait; *intercessurum etiam, si in pristina sævitia perseveret: quod si pares se crudelitati senatorum arbitrarentur, abiturum cum militibus suis, neque civilibus discordiis interfuturum. Sin verò diffident viribus propriis, vindictâ se civium non defuturum. Proinde consulant sibi ipsi: jubeant abire se, an malint socium causæ popularis remanere?* His verbis sollicitata plebs summum ad eum imperium defert: et, dum senatus potentiæ irascitur, in servitutem se tyrannicæ dominationis cum conjugibus et liberis tradit. Igitur Clearchus LX senatores comprehensos (nam

INTERPRETATIO.

^a Necessitas eos impulit ad tantam calamitatem, ut revocarent ad defendendam patriam eum, quem ex eâ ejecerant.

^b Dixit se non protecturum amplius

senatum sævientem in populum, sed obstiturum illi, si perseveret in pristina crudelitate.

NOTÆ.

1 *A Timotheo.*] Fuit illo bello fortissimus, si Plutarcho credimus. Sed cùm res à se præclarè gestas virtuti suæ, non fortunæ, adscriberet, nonnulli ipsius æmuli in tabula pingi dormientem jussérunt Theophilum, ut ipso dormiente, fortunam circum-

dantem retia urbibus hostium. Quâ picturâ adeò exarsit Timotheus, ut in has voces eruperit, *Hæc ego feci, non Fortuna*. Quâ impiâ voce, inquit Plutarchus, factum est, ut postea tam infelix in bello extiterit, quàm fortunatus antea fuerat.

cæteri in fugam dilapsi erant) in vincula compingit. Lætari plebs, quodd a duce potissimum senatorum senatus deleretur, ^aversaque vice, auxilium eorum in exitium conversum esse. ^bQuibus dum mortem passim omnibus minatur, chariora eorum pretia facit: siquidem Clearchus magnâ pecuniâ (quasi minis populi occulto eos subtracturus) acceptâ, spoliatos fortunis, vitâ quoque spoliavit.

Clearchus tyrannus occiditur.

CAP. V. Cognito deinde, quodd bellum sibi ab iis qui profugerant, misericordiâ in auxilium sollicitatis civitatibus, pararetur, servos eorum manumittit. Et, ne quid mali afflictis honestissimis domibus deesset, uxores eorum, filiasque nubere servis suis, propositâ recusantibus morte, compellit, ut eos sibi fidiore, et dominis infestiores redderet. Sed matronis tam lugubres nuptiæ graviores repentinis funeribus fuere. Itaque multæ se ante nuptias, multæ in ipsis nuptiis, occisis prius novis maritis, interficiunt et se tam funestis calamitatibus, virtute ingenui pudoris, eripiunt. Prælium deinde committitur: quo victor tyrannus ^dcaptivos senatores in triumphum modum per ora civium trahit. Reversus in urbem, alios vincit, torquet alios, alios occidit: nullus locus urbis â crudelitate tyranni vacat. Accedit sævitie insolentia, crudelitati arrogantia: interdum enim ex successu continuæ felicitatis obliviscitur se hominem: interdum Jovis se filium dicit. Eunti per publicum, aurea aquila, velut argumentum generis, præferbatur: veste purpurea, et cothurnis regum tragicorum, et aureâ coronâ utebatur; filium quoque suum Ceraunon vocat, ^eut deos non mendacio tantum, verum etiam nominibus illudat. Hæc illum facere duo nobilissimi juvenes, Chion et Leonides, indignantes, patriam liberaturi, in necem tyranni conspirant. Erant hi discipuli Platonis philosophi, qui virtutem, ad quam quotidie præceptis Magistri erudiebantur, patriæ exhibere cupientes, quinquaginta cognatos, veluti clientes, insidiis locant. Ipsi more jurgantium, ad tyrannum, veluti ad regem, in arcem contendunt: qui jure familiaritatis admissi, dum alterum priorem dicentem intentus audit tyrannus, ab altero obruncatur. Sed et ipsi, sociis tardius auxilium ferentibus, â satellitibus obruuntur. Quare factum est, ut tyrannus quidem occideretur, sed patria non liberaretur. Nam ¹fra-

INTERPRETATIO.

^a Et mutatis rebus, illum ipsum qui venerat ad eorum auxilium exitium illis intentare.

^b Quibus omnibus dum mortem minatur, extorquet ab iis majorem vim pecunie.

^c Cum cognosceret parari sibi bellum

^d profugis, qui obtinuerant auxilium ab urbibus commotis eorum miseriâ.

^e Ducit in conspectu civium Senatores captivos, tanquam in triumpho.

^e Ut imitatur deos non modo origine, quam fulgore divinam fugebat, sed etiam nominibus.

NOTÆ.

¹ Frater Clearchi.] Multa ibi more suo confindit Justinus; duo enim fuerunt Clearchi: primus cui successit (non Satyrus, sed) Timotheus ejus

ter Clearchi Satyrus eadem viâ tyrannidem invadit; multisque annis, per gradus successionis, Heraclienses ¹sub regno tyrannorum fuere.

NOTÆ.

¹ Sub regno tyrannorum.] Quorum ultimus fuit Lysimachus, qui libertatem civibus eripuit.

LIBER XVII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Lysimachi regis tragœdia.*
2. *Amicis xv liberis, in prælio occumbit. Seleucus per insidias occiditur à Ptolemæo. Ptolemæus principum amicitias, Pyrrhi præsertim, sibi conciliat.*
3. *De Epirotarum regno, ejusdemque origine ac regibus digressio. Pyrrhi varia fortuna.*

CAPUT I.

PER idem fermè tempus in ¹Hellesponti et Chersonesi ²Lysimachia ³regis tra-
regionibus terræ motus fuit: maximè tamen ante duos et viginti annos à Lysimacho rege condita, ³e. ³gedia. ³A.M.3770.
versa est. Quod portentum dira Lysimacho, stirpique ejus, ¹ac ²regni ruinam cum clade vexatarum regionum portende-
bat. Nec ostentis fides defuit: nam brevi post tempore, ⁴Agathoclem filium suum, quem in successionem regni ordi-
naverat, per quem multa bella prosperè gesserat ^bnon solum
patrium, verum etiam humanum ultra morem, perosus, min-

INTERPRETATIO.

^a Portendebat ruinam regni, et cladem regionum afflictarum eâ tempestate ^bhabebat, quam non solum patres filios suos sed homines solent odio habere alios homines.

NOTÆ.

¹ Hellesponti.] Fretum est angustum inter Ægeum mare et Propontidem, septem stadiorum spatio, Europam ab Asiâ dividens.

² Lysimachia.] Urbs Chersonesi Thraciæ, ad Isthmum in orâ Hellesponti. Fuit alia in Ætoliâ, alia in Eolide Asiz minoris.

³ Eversa est.] Ex Eusebio tradit Scaliger eam, Lysimacho mortuo, dirutam à Thracibus, et ab Antiocho Magno à fundamen is instauratam.

⁴ Agathoclem filium.] Is bella prosperè gesserat; in Asiâ tamen levioribus præliis victus fuerat à Demetrio.

istra ¹Arsinoë noverca, veneno interfecit. Hæc illi prima mali labes, hoc initium impendentis ruinæ fuit. Nam parricidium principum sequutæ cædes sunt, luentium supplicia quod occisum juvenem dolebant. Itaque et hi qui cædibus superfuerant, et hi qui exercitibus præerant, certatim ²ad Seleucum deficiunt; eumque, primum jam ex æmulatione gloriæ, bellum Lysimacho inferre compellunt. Ultimum hoc certamen commilitonum Alexandri fuit, et, velut ad exemplum fortunæ, par reservatum. ³Lysimachus quatuor et LXX annos natus erat; Seleucus septem et LXX; Sed in hac ætate utrique animi juveniles erant, imperiique cupiditatem insatiabilem gerebant. Quippe cum ⁴Orbem terrarum duo soli tenerent angustis sibi metis inclusi videbantur, vitæque finem non annorum spatio, sed imperii terminis metiebantur.

CAP. II. In eo bello Lysimachus, amissis ante variis casibus ⁵xv liberis, ^anon instrenue ⁶morians, postremus domus suæ ruinæ cumulus accessit. Lætus tantâ victoriâ Seleucus, et, quod majus victoriâ putabat, solum se de cohorte Alexandri remansisse, victoremque victorum extitisse, non humanum esse opus, sed divinum munus gloriatur: Ignarus prorsus, non multo post fragilitatis humanæ se ipsum exemplum futurum. Quippe post menses admodum septem ⁷à Ptolemæo, cujus sororem Lysimachus in matrimonio habuerat, ³per insidias circumventus occiditur; regnumque Macedoniæ, quod Lysimacho eripuerat, cum vita pariter amittit. ⁴Igitur Ptolemæus, cum et in gratiam memoriæ magni Ptolemæi

Lysimachus in prælio occumbit. Seleucus à Ptolemæo occiditur. A.M.3773. Ol.124.4. Urb.C.472. Ant.C.279.

INTERPRETATIO.

^a Moriens fortiter absolvit morte suâ calamitatem familiæ suæ. ^b Cum igitur Ptolemæus gratus esset apud Macedonas ob memoriam patris sui Ptolemæi, et quod mortem Lysimachi ultus esset.

NOTÆ.

1 Arsinoë noverca.] Ptolemæi Lagidæ filia.

2 Ad Seleucum deficiunt.] Quos interfuit Alexander Lysimachi filius, fratrum cæde territus: alios tamen filios post Agathoclis cædem genuit.

3 Lysimachus quatuor, &c.] 80 annos Lucianus, 70 Appianus et Heron. illi tribuunt.

4 Orbem terrarum.] Seleucus Asiam et Syriam, Lysimachus Macedoniam et Græciam tenebat.

5 Quindecim liberis.] Non omnes tamen amiserat, cum Ceraunus, in matris amplexibus aliquos superstites interemerit.

6 Moriens.] Extinctum ejus corpus canis domesticus adversus alites et feras diu protexit, donec Thorax Pharsalus inventum sepeliit. Hæc Appianus. Alii tamen ab Alexandro filio sepultum volunt.

7 A Ptolemæo.] Cerauno quod fulmen sonat: a κεραυνή sic dictus, quod audax esset, et manu promptus. A patre Ægypti regno spoliatus fuerat.

8 Per insidias.] Cum Seleuci exercitum Lysimachiam attigisse audisset Ptolemæus, eum adortus fudit et occidit, cujus pecunia aliis concessa, ipse Macedoniæ regno potitus est, ut narrat Pausanias.

patris, et in favorem ultionis Lysimachi ¹ambitiosus apud populares esset, primo Lysimachi filios conciliare sibi statuit: nuptiasque Arsinoës sororis suæ, matris eorum petit, puerorum adoptione promissâ, ²ut cum in locum patris eorum successisset, nihil illi moliri vel verecundiâ matris, vel appellatione patris audent. Fratris quoque regis Ægypti concordiam per epistolas deprecatur; professus *deponere se offensam erepti paterni regni, neque amplius à fratre quæsiturum, quod honestius à paterno hoste perceperit.* ³Omni arte adulatur ⁴Nicomedi, Antigono, ⁵Demetrii, et Antiocho Seleuci, ne cum bellum habituro filiis, tertius sibi hostis accederet. Sed ⁶nec Pyrrhus rex Epiri omissus ingens momentum futurus, utri parti socius accessisset, qui et ipse spoliare singulos cupiens, omnibus se partibus venditabat. Itaque Tarentinis adversus Romanos laturus auxilium, ab Antigono naves ad exercitum in Italiam deportandum mutuo petit; ab Antiocho pecuniam, qui opibus quàm militibus instructior erat; à Ptolemæo Macedonum militum auxillia. Sed ⁷Ptolemæus, cui nulla dilationis ex infirmitate virium venia esset, quinque millia peditum, ⁸equitum quatuor millia, elephantos quinquaginta, non amplius quàm in biennii usum dedit. Ob hoc Pyrrhus, filiâ Ptolemæi in matrimonium acceptâ, vindicem cum regni reliquit: pacificatus cum omnibus finitimis, ne, abducta in Italiam juventute, prædam hostibus regnum relinqueret.

CAP. III. Sed quoniam ⁶ad Epiri mentionem ventum est, de Epirotarum regni origine ejus pauca narranda sunt. ⁷Molossorum primum in

INTERPRETATIO.

^a Ut cum teneret locum patris, illi nil quibus erat habiturus bellum. ^b Et amicitiam sibi conciliavit Pyrrhus regi Epiri, qui allaturus erat magnum pondus illi parti, cui favisset. ^c Ptolemæus, qui ob tenuitatem virium suarum non ausus est differre auxilium petitum, ^d Nicomedi et Antigono, filiis Demetrii, cum

NOTÆ.

1 Ambitiosus.] Id est, gratus, ob ultionem sumptam de Seleuco.

2 Eumeni.] Plutarchus Eumenis non meminit inter Demetrii filios: lege Nicomedi, &c. ut in contextu posuimus.

3 Demetrii filiis.] Cum his verbis connecte sequentia, cum quibus bellum habiturus erat, et Antiocho Seleuci filio, ne tertius hostis accederet.

4 Ne tertius hostis.] Metuebat, ne Antigonus et Nicomedes paternum Macedoniæ regnum armis repeterent, et Antiochus patris cædem ulcisceretur.

5 Equitum quatuor millia.] Error in

numeris irrepsit; nam Pyrrhus habuit in exercitu tria tantum equitum millia, et 20 elephantos. Ex Plutarcho Plinio et Solino.

6 Ad Epiri, &c.] Quæ regio inter mare Ionium et Thessaliam, inde Acrocerauniis montibus, hinc Acheloo fluvio terminata; à Pyrrho Achilles filio nomen accepit.

7 Molossorum primum.] Ante Molossos Chaones ibi habitasse tradit Strabo, à Buthro ad oram maris Ionii; deinde Molossi, quorum regio primum Molossia, deinde Pandosia, ab urbe cognomine dicta est.

A.M.3774. Ol.125.1. Urb.C.473. Ant.C.378.

Verum
Pyrrhi for-
tuna.

regione regnum fuit. Post Pyrrhus, Achilles filius, amisso per absentiam Trojanis temporibus paterno regno, in his locis consedit, qui Pyrrhidæ primo, postea Epirotæ dicti sunt. Sed ²Pyrrhus cum in templum Dodonæi Jovis ad consulendum venisset, ibi ³Lanassam, neptem Herculis, rapuit: ex cujus matrimonio octo liberos sustulit. Ex his nonnullas virgines nuptum finitimis regibus tradidit, ⁴opesque affinitatum auxilio magnas paravit; atque ita Heleno, filio Priami regis, ob industriam singularem, ⁵regnum Chaonum, et Andromachen, ⁶Hectoris è matrimonio suo, ipse in divisione Trojanæ prædæ acceperat, uxorem tradit: brevique post tempore, Delphis, ⁷insidiis ⁸Orestæ, filii Agamemnonis, inter altaria dei interiit. Successor huic ⁹Pialus filius fuit. Per ordinem deinde regnum ¹⁰ad Arrybam descendit: cui, quoniam pupillus et unicus ex gente nobili superesset, intentione omnium cura servandi ejus educandique, publice tutores constituuntur. ¹¹Athenas quoque erudiendi gratiâ missus, quantò doctior majoribus suis, tantò et gravior populo fuit. Primus itaque leges, et senatum, annosque magistratus, et reipublicæ formam composuit, et ut à Pyrrho sedes, sic vita cultior populo ab Arrybâ statuta. Hujus filius Neoptolemus fuit, ex quo nata est Olympias mater Alexandri Magni, et ¹²Alexander, qui post eum regnum Epiri tenuit; et in Italia bello gesto, in Brutiis interiit.

INTERPRETATIO.

- a Comparavit sibi magnam potentiam auxilio affinium suorum.
b Missus est Athenas ad studendum.

NOTE.

1 Paterno regno.] Vel in Thessaliâ circa Larissam, vel in Phthiotidis parte Achilles regnavit, ex Strabone.

2 Pyrrhus.] Ex Deidamiâ Lycomedis regis filia susceptus, dum ejus in aula lateret Achilles, Pyrrhus dictus est à fulvo capillorum colore. De Pyrrho multa Virgilius. Quis Achilles fuerit, Pelei et Thetidis filius, nemo nescit ex Poëtarum Fabulis, et Homeri Iliade.

3 Lanassam.] Facit eam Plutarchus filiam Cleodis, qui Hylli filius fuit, cujus pater erat Hercules.

4 Regnum Chaonum.] Molossia tunc dicebatur, à Molosso, Pyrrhi et Andromaches filio; sed Helenus de nomine Chaonis fratris sui, quem in venatione imprudens occiderat, postea Chaoniam nominavit.

5 Hectoris.] Priami filius fuit, Homeri versibus nobilitatus.

6 Insidiis Orestæ.] Quod Pyrrhus Hermionem, Menelai et Helenes filiam, jam diu sibi desponsatam rapuisset.

7 Orestæ.] Agamemnonis et Clytæmnestræ filius fuit, qui matrem cum Ægistho adultero occidit; cætera ex fabulis notissima.

8 Pialus.] Pialus à Pausaniâ, Pildes ab aliis dicitur: sed ille non Pyrrhi filius, sed Orestis amicus fuisse perhibetur.

9 Ad Arrybam.] Tharyttam Plutarchus, Tharypum Pausanias, Arrytubam Diodorus nominat.

10 Alexander Molossus.] De quo prius dictum est.

Post ejus mortem frater ¹Æacides regno successit, ²qui, assiduus adversus Macedonas belorum certaminibus populum fatigando, offensam civium contraxit; ac propterea in exilium actus, Pyrrhum filium ³admodum parvulum, in regno reliquit. Qui et ipse cum à populo propter odium patris ad necem quæretur, furtim subtractus in Illyrios defertur; traditusque est Beroæ ⁴Glauci regis uxori, nutriendus, quæ et ipsa generis Æacidarum erat. Ibi eum, seu misericordiâ fortunæ ejus, seu infantilibus ⁵blandimentis inductus rex, ⁶adversum Cassandrum Macedoniæ regem, qui eum sub belli comminatione deposcebat, diu protexit, addito in auxilium etiam adoptionis officio. Quibus rebus moti Epirotæ, odio in misericordiam verso, annorum XI eum in regnum revocavêrunt, datis tutoribus, qui regnum usque adultam ejus ætatem tuerentur. Adolescens deinde multa bella gessit; tantusque rerum successu haberi cæptus est, ut Tarentinos solus adversus Romanos tueri posse videretur.

INTERPRETATIO.

a Qui incurrit odium populi quia illum protegeret contra Cassandrum regem Macedoniæ, qui bellum minabatur, nisi ipsi redderetur.

b Eum diu protexit, et adoptavit, ut

NOTE.

1 Æacides.] Quem à suis, dum Olympiadem reducit, derelictum diximus, quare paulò post in exilium missus est.

2 Admodum parvulum.] Bimum habet Plutarchus.

3 Glauci regis.] Plutarchus vocat Glauciam.

4 Blandimentis.] Ad genua regis provolutum, vestem illius apprehendisse refert Plutarchus.

LIBER XVIII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Pyrrho Tarentinis adversus Romanos suppetias ferenti, Valerius Lævinus occurrit; unde prælia et strages.
2. Carthaginiensium auxilium Romani remittunt. Pax cum Pyrrho componitur. Romanorum continentia. Pyrrhus Siciliam occupat.
3. De Carthaginiensium origine et veteribus incolis digressio, in quâ etiam de Sidonis et Tyri conditoribus.
4. Incolæ Tyri, inter quos Elisa, quæ à Pygmalione fratre recepta sit, ut rebus suis consulere.

5. *Elisa, agnomine Dido, Cyprum appellit; deinde in sinum Africæ defertur, et Carthaginem condit.*
6. *Elisa propter Iarbæ votum vim sibi infert. Carthaginiensium crudelis superstitio.*
7. *Clades Carthaginiensium in Sardinia. Superstites in exilium pulsi, patriam armis recuperare nituntur: unde Malei patris in Cartalonem filium severitas, et paulò post cruentus interitus.*

CAPUT I.

Pugna inter Pyrrhum et Romanos.

A.M. 3774.
Ol. 125. 1.
Urb. C. 473
Ant. C. 278.

IGITUR Pyrrhus, rex Epiri, cum iteratâ Tarentinorum legatione, additis Samnitium et Lucanorum precibus, et ipsis auxilio adversus Romanos indigentibus, fatigaretur, non tam supplicum precibus, quam spe invadendi Italiæ imperii inducitur, venturum se cum exercitu pollicetur. In quam rem inclinatam semel animum, præcipitem agere cœperant exempla majorum: ne aut inferior patruo suo Alexandro videretur, quo defensore iidem Tarentini adversus Brutios usi fuerant; aut minores animos Magno Alexandro habuisse, qui tam longa à domo militiâ Orientem subegit. Igitur relicto custode regni filio Ptolemæo, annos xv nato, exercitum in portu Tarentino exponit, duobus parvulis filiis, Alexandro et Heleno, in solatia longinquæ secum expeditionis adductis. Cujus audito adventu, Consul Romanus Valerius Lævinus, festinans, ut prius cum eo

INTERPRETATIO.

a Facta majorem impulerunt vehementer ejus animum jam propensum ad hanc rem.

NOTÆ.

1 *Iteratâ Tarentinorum.*] Initium nuper cum Romanis fœdus violare cupientes Tarentini, Lucanos quosdam pretio corruptos flagris lacerarunt: ut nudatis corporibus in civium cœtum se conferrent, vociferantes se, quod castra Romana ausi essent ingredi, jussu Consulis virgis cæsos; quare bellum continuò in Romanos renovatum est.

2 *Legatione.*] Lælius Valerius in portum cum classe fortè appulerat, cum Tarentini classem invadunt, cæsisque ducibus et militibus, vix quinque naves effugerunt. Missus à Senatu L. Posthumius qui ad Tarentinos in theatro in risum effuso: *Ridete, inquit, dum vobis per tempus licet: nam post hac diu flebitis; dum has vestes eluetis multo sanguine.* Deinde cum bello impares se viderent Romanis

Tarentini, auxilium à Pyrrho petierunt. *Hec Dionys.*

3 *Samnitium.*] Quorum regio Samnium, ubi postea Beneventanus Ducatus, nunc P. Abruzzo.

4 *Lucanorum.*] Qui Brutios inter, Picentes et Apulos habitabant: nunc Basilicata et Principatus.

5 *Exercitum.*] Elephantos 20; equitum tria, peditum viginti habebat millia; sed elephanti duo, militum duo millia tempestate perierant, et Pyrrhus, ipse vix in terram appulit. *Plutarchus.*

6 *Lævinus.*] Refert Plutarchus Pyrrhum misisse ad Romanos caduceatorem, placeretne illis se judice, aut arbitro uti; cui Lævinus respondit. *Romanos Pyrrhum nec disceptatorem capere, nec formidare hostem. Addit graviora Zonaras.*

congrederetur, quàm auxilia sociorum convenirent, exercitum in aciem educit. Nec rex, tametsi numero militum inferior esset, certamini moram fecit. Sed Romanos vincentes jam, inusitata antè elephantorum forma stupere primò, mox cedere prælio cœgit; victoresque jam nova Macedonum monstra repente vicērunt. Nec hostibus incruenta victoria fuit. Nam et ipse Pyrrhus graviter vulneratus est, et magna pars militum ejus cæsa, majoremque gloriam ejus victoriæ, quam lætitiā habuit. Hujus pugnæ eventum multæ civitates secutæ, Pyrrho se tradunt. Inter cæteros etiam Locri, prodito præsidio Romano, ad Pyrrhum deficiunt. Ex eâ prædâ Pyrrhus cc captivos milites Romam gratis remisit, ut, cognita virtute ejus, Romani cognoscerent etiam liberalitatem. Interjectis deinde diebus, cum sociorum exercitus supervenisset, iteratò prælium cum Romanis facit, in quo par fortuna priori bello fuit.

CAP. II. Interea Mago, dux Carthaginiensium, in auxilium Romanorum cum cxx navibus missus, senatum adiit aggre-
lissee Carthaginienses, affirmans, quod bellum in Italiâ à peregrino rege paterentur. Ob quam causam missum se ut quoniam ab ex-

NOTÆ.

1 *Educit.*] Ultra Siren amnem, quem cum equitatu et peditatu transmisit.

2 *Moram fecit.*] Romanorum exercitum contemplatus, Megacli dixit: *Ordo hic barbarorum barbarus non est.* Et de pugnæ eventu sollicitus detrecabat pugnam: sed Lævinus, transmissio vado, ad prælium cœgit.

3 *Vincentes jam.*] Hostium enim fortissimi quique jam ceciderant, cæteris fugam cogitantibus.

4 *Vulneratus.*] Plutarchus Pyrrhi vulnus ad secundum prælium refert.

5 *Quem lætitiā.*] Cum Pyrrho quidam gratularentur. *Si denuò, inquit, ita vicerimus, actum de nobis erit.* Et, Romanos admiratus, *O quàm facile, dixit, Orbis imperium occupare; aut mihi, Romanis militibus; aut me lege, Romanis!* Quæ Plutarchus post secundum prælium narrat.

6 *Multæ civitates.*] Pyrrhus auctus Lucanorum et Samnitium viribus obvias urbes cepit, ita ut non plus triginta millibus abesset ab urbe.

7 *Locri.*] Alii Ozoli circa fauces sinûs Corinthiaci incolentes, Ætolis proximi; alii Epinemidii, in orâ adversâ ad sinum Etæum; alii Epizephyrii. Locri enim, de quibus hic loquitur, fuit magnæ Græciæ civitas

apud Zephyrium promontorium, in Brutiorum confinio, quæ et Naricio à Virgilio dicitur. Vel à Locrensibus Ozolis, Evante duce; vel ab Ajace Oileo Locrorum rege condita, ut ait Solinus.

8 *Ex eâ prædâ.*] Prius et Romam Cyneam Pyrrhus, et Tarentum Romanus Fabricium miserant.

9 *Interjectis deinde.*] Jam multos Cyneas muneribus corruerat; sed Appius Claudius de pace agi cum audisset, in Senatum deferri se jussit: ubi effecit, ut de pace cum Pyrrho, nisi excessisset Italiâ, non ageretur. *Ex Plutarcho et Zonara.*

10 *Iterato.*] Ad Asculum oppidum ubi Pyrrhus Romanis transgredi fluvium permisit, ut æquali pugna dimicaretur.

11 *Par fortuna.*] Non vicit, sed victus est Pyrrhus, vulneratusque, amisit suorum viginti millibus, Tarentum se recepit. Romanorum quinque millia perierunt, cum Decio Consule, qui se devovit avorum exemplo. Ita Zonaras. Romanis victoriam peperere, et Apuli Pyrrhi castra aggressi, et Minutius Tribunus, qui abscissâ elephanti unius proboscide, belluas illas mori posse ostendit.

Magonis copias Romanis remisit. Pax componitur cum Pyrrho, qui Siciliam occupat.

A.M. 3776. terno hoste oppugnarentur, externis auxiliis juvantur. Gratia Ol. 125. 3. à senatu Carthaginiensibus acta, auxiliaque remissa. Sed Urb.C. 475. Mago, Punico ingenio, post paucos dies tacitus, quasi pacifica- Ant.C. 276. tor Carthaginiensium, Pyrrhum adit, speculaturus consilia ejus de Sicilia quo cum arcessi fama erat. Nam Romanis eadem causa mittendi auxilii Carthaginiensibus fuerat, ut Romano bello, ne in Siciliam transire posset Pyrrhus, in Italiâ detineretur. Dum hæc aguntur, legatus à senatu Romano Fabricius Lucinus missus pacem cum Pyrrho composuit. Ad quam confirmandam, Cyneas Romam cum ingentibus à Pyrrho donis missus, neminem, cujus domus muneribus pateret, invenit. Huic continentia Romanorum simile exemplum iisdem ferme temporibus fuit. Nam missi à senatu in Ægyptum legati, cum ingentia sibi à Ptolemæo rege missa munera sprevisent, interjectis diebus ad cenam invitatis aureæ coronæ missæ sunt, quas illi honoris causâ receptis postera die statuis regis imposuerunt. Igitur Cineas, cum turbatam cum Romanis pacem ab Appio Claudio renuntiasset, interrogatus à Pyrrho, qualis Roma esset, respondit, Regum urbem sibi visam. Post hæc legati Siculorum superveniunt, tradentes Pyrrho to-

*Ominis.
sic lege ex
MSS.

INTERPRETATIO.

a Nam Carthaginienses idè auxili-
um Romanis miserant, ut Pyrrhus Roma-
no bello detentus in Italia, impediretur
transire in Siciliam.

b Invenit neminem qui munera sua

reciperet.

c Cum invitati essent ad cenam post
paucos dies, Rex misit ipsi aureas coro-
nas, quas cum recipissent honoris causâ
imposuerunt statuis regis die sequenti.

NOTÆ.

1 Auxiliaque remissa.] Quia devicti
Pyrrhi gloriam suam esse volebant,
non ignari fraudis Carthaginiensium,
qui, ut Pyrrhum averterent à Sicilia,
in Italiâ deinere cogitabant: fœdus
tamen cum Carthaginiensibus initum,
quarto Florus, tertio Polybius refert.

2 Fabricius.] Fallitur Justinus. Fa-
bricius enim ante secundum prælium
missus est, non ut pacem compone-
ret, sed ut liberaret captivos: cui cum
Pyrrhus primum inter amicos et duces
locum offerret, respondisse fertur, Non
fuerit, rex, id ex re tuâ: num illi ipsi,
qui te nunc venerantur, si me probave-
rint, me præpient regem tibi. Hæc
Plutarchus.

3 Pacem cum Pyrrho.] Hoc falsum:
sed captivos à Pyrrho. eâ lege obti-
nuit, ut si pacem Senatus abnuisset,
salutatis propinquis, et celebratis Sa-
turnalibus, ad Pyrrhum remitteren-
tur, ut refert Plutarchus.

4 Cyneas.] Vir Pyrrho gratissimus,
cujus eloquentiâ se plures urbes, quam

armis cepisse dicebat Pyrrhus.

5 Donis.] Cum ingenti vi pecuniz,
multisque ornamentis muliebribus, ut
si viri ejus postulata aversarentur,
mulieres ornamentis allectæ viros cor-
rumperent.

6 Neminem.] Similius est vero, quod
tradit Zonaras, Cyneam multos sibi et
verbis et muneribus conciliasse; nec
enim omnes Romæ Fabricii erant, aut
Curii.

7 A Ptolemæo rege.] Id aliter narrat
Zonaras. Philadelphus cladibus Pyr-
rhi et Romanorum victoriis permotus,
cum his amicitiam pepigerat; dum
Romani legatos ad eum miserunt, qui
munera oblata sibi à rege in ærarium
referre cum vellent, ea servare à Sen-
nato jussi sunt Consulesque ob conti-
nentiam electi. Hoc Eusebius ad Pto-
lemæum Lagum male refert.

8 Post hæc.] Omisit Justinus Fabri-
cii et Pyrrhi velitationes, et à Fabri-
cio detectam Pyrrhi Medici in eum
conjunctionem.

tius insulæ imperium, quæ assiduis Carthaginiensium bellis
vexabatur. Itaque relicto Locris Alexandro filio, firmatisque
sociorum civitatibus valido præsidio, in Siciliam exercitum
trajecit.

CAP. III. Et quoniam ad Carthaginiensium mentionem ven-
tum est, de origine eorum pauca dicenda sunt, repetitis Tyrio-
rum paulò altiùs rebus, quorum casus etiam dolendi fuêrunt.
Tyriorum gens condita à Phœnicibus fuit, qui terræ motu vexati,
relicto patriæ solo, Assyrium stagnum primò, mox mari proxi-
mum litus incoluerunt; conditâ ibi urbe, quam à piscium uber-
tate, Sidona appellaverunt: nam piscem Phœnices Sidon vocant.
Post multos deinde annos à rege Ascaloniorum expugnati, na-
vibus appulsi, Tyron urbem ante annum Trojanæ cladis con-
didêrunt: ibi Persarum bellis diu varieque fatigati, victores
quidem fuêre: sed attritis viribus, à servis suis multitudine abun-
dantibus, indigna supplicia perpassi sunt: qui conspiratione fac-
ta, omnem liberum populum cum dominis interficiunt: atque
conjuges ducunt, et quod ipsi non erant, liberos procreant.

Carthagi-
nis Tyri,
et Sidonis
origo.

*Atque ita
remp. in-
vadunt la-
res domi-
norum oc-
cupant,
conjuges
eorum du-
cunt, et,
quod ipsi
non erant,
liberos cre-
ant. Sic
T. Faber.

INTERPRETATIO.

a Ducunt uxores et generant filios liberos, cum ipsi non essent liberi.

NOTÆ.

1 Sociorum civitatibus.] Tarenti Mi-
lonem cum præsidio reliquit.

2 Exercitum.] Qui constabat pedi-
tum 30 millibus, equitum 2500, et na-
vibus, 200.

3 Assyrium stagnum.] Genesareti-
cum; Lacus est Palestinæ, in Galilææ
finibus, in quem Jordanes fluvius in-
greditur apud Capharnaum, et apud
Bethsaidam egreditur, à Scripturâ
modò mare Tiberiadis, modò mare
Galilææ dicitur.

4 Conditâ ibi urbe.] Chanaan eam
condidit ex Mose, quam ex nomine
filii Sidonem dixit: licet nonnulli Ty-
rum Sidonis æmulam putent, eam ta-
men Sidonis filium, sive coloniam, vo-
cat Esaias: et Homerus, Sidonis sæ-
pè Tyri nusquam meminit, ut anno-
tat Strabo.

5 Ascaloniorum.] Ascalon civitas su-
perioris Idumææ, ex Josepho, de quâ
frequens mentio in Sacris Literis.

6 Ante annum, &c.] Non intelligit
anno ante Trojam captam, conditam
esse Tyrum, sed sumit hoc verbum
ante indefinitè. Eugubinus et Adri-
chomus, ex Beroso, eam à septimo

filiorum Japheth, cui nomen Tyras,
paulò post terrarum divisionem, con-
ditam affirmant. Tempore Josuæ,
Tyros erat Phœnices totius civitas
munitissima, ex Eusebio, factaque, ex
Adriochomjo, Phœnicum metropolis:
deinde adeò amplificata, ut Asiæ ci-
vitas nobilissima Gideonis ætate ha-
bita sit, usque ad regnum Nabucho-
donosoris, à quo longâ obsidione fati-
gata, et tandem destructa est: sed 70
annis post, iterum ædificari cœpit, non
eodem tamen, quo priùs, loco; vetus
enim maris liori imminabat, nova
mari undique cingebatur. Quare Ty-
rus potest dici vel condita vel ornata.

1. Paulò post diluvium, circa annum
mundi, 2000, ante Christum 2052. 2.
Tempore Josue, anno mundi 2586, an-
te Christum, 1466. 3. Anno mundi
2783, ante Christum 1269, tempore
Gideonis. 4. Circa annum mundi
3510, Olympiad. 59. 2. Urbis conditæ
209, ante Christum 542, post Nabu-
chodonosorem. 5. Post Alexandrum,
circa annum mundi 3724, Olym. 112.
3. Urbis conditæ 423, ante Christum
328.

*placitis-
simum,
MSS.

Unus ex tot millibus servorum fuit, qui miti ingenio, senis domini parvulique filii ejus fortunâ moveretur; dominosque non truci feritate, sed piâ misericordiâ humanitate respiceret. ^aItaque cum velut occisos alienâsset, servisque de statu reipublicæ deliberantibus placuisset regem ex suo corpore creari, eumque potissimum quasi acceptissimum ^{*diis}, qui solem orientem primus vidisset, rem ad Stratonem (hoc enim ei nomen erat) dominum occulte latentem detulit. Ab eo formatus, cum medio noctis omnes in unum campum processissent, cæteris in Orientem spectantibus, solus occidentis regionem intuebatur. Id primum aliis videri furor, in Occidente solis ortum quærere: ^bubi verò dies adventare cæpit, editissimisque culminibus urbis oriens splendere; expectantibus aliis, ut ipsum solem aspicerent, hic primus omnibus fulgorem solis in summo fastigio civitatis ostendit. Non servilis ingenii ratio visa; requirentibusque auctorem, de domino confitetur. Tunc intellectum est, Quantum ingenua servilibus ingenia præstarent; malitiæque servos, non sapientiâ vincere. Igitur venia seni filioque data est; et velut numine quodam reservatos arbitantes, regem Stratonem creaverunt. Post cujus mortem regnum ad filium, ac deinde ad nepotes transiit. Celebre hoc servorum facinus, metuendumque exemplum toto Orbe terrarum fuit. Itaque Alexander Magnus, cum interjecto tempore in Oriente bellum gereret, velut ultor publicæ securitatis, ¹expugnatâ eorum urbe, omnes qui prælio superfuerant, ob memoriam veteris cædis crucibus affixit: ²genus tantum Stratonis inviolatum servavit, ^cregnumque stirpi ejus restituit, ingenuis et innoxiiis incolis insulæ attributis, ut, extirpato servili germine, genus urbis ex integro conderetur.

A.M.3722.
Ol. 112. 1.
Urb.C.421
Ant.C.330.

Elisæ va-
rii casus.

CAP. IV. Hoc igitur modo Tyrii, Alexandri auspiciis conditi, ^dparsimoniâ et labore quærendi citò convaluere. Ante cladem dominorum cum et opibus et multitudine abundarent,

INTERPRETATIO.

a Quare cum eos occultâsset, tanquam si fuissent occisi.
b Postquam capit dies ¹tere, et Sol oriens illuminare altissima urbis tecta.
c Reddidit regnum ejus posteris, et voluit urbem habitari ab incolis insulæ in-

geniis et innoxiiis, ut genus civium mutaretur ex integro, extinctâ stirpe servorum.
d Brevi comparavere sibi magnam potentiam parsimoniâ et studio acquirendi opes.

NOTÆ.

1 Expugnatâ eorum urbe.] Post septem mensium obsidionem, de qua prius diximus.
2 Genus tamen Stratonis.] Consilium Hephæstionis sequutus Alexander re-

gem constituit Abdalonymum, ex Curatio; Ballonymum ex Diodoro, qui eâ egestate premebatur, ut, licet regiâ esset ortus familia, lacerna tectus vilissimâ, aquam mercede hauriret.

missâ in Africam juventute, ¹Uticam condidit: cum interim ²rex Tyro decedit, filio Pygmalione, et ³Elisa filiâ, insignis formæ virgine, hæredibus institutis. Sed populus Pygmalioni admodum puero regnum tradidit. Elisa quoque ⁴Acerbæ* ^{*Sicharbæ} avunculo suo, sacerdoti Herculis, qui honos secundus à rege ^{Servius.} erat, nubit. ^aHuic magnæ, sed dissimulatæ opes erant: aurumque, metu regis, non tectis, sed terræ crediderat: quam rem, etsi homines ignorabant, fama tamen loquebatur. Quâ incensus Pygmalion, oblitus juris humani, avunculum suum, ^beundemque generum, sine respectu pietatis ^coccidit. Elisa diu fratrem propter scelus aversata, ad postremum dissimulato odio, mitigatoque interim vultu, fugam tacite molitur, assumptis quibusdam principibus in societatem, quibus par odium in regem esse, eandemque fugiendi cupiditatem arbitrabatur. Tunc fratrem dolo aggreditur, ^b fingit se ad eum migrare velle, ne amplius ei mariti domus, cupidæ oblivionis, gravem luctus imaginem renovet, nec ultrâ amara admonitio oculis ejus occurrat. Non invitus Pygmalion verba sororis audit, existimans cum eâ et aurum Acerbæ ad se venturum. Sed Elisa ministros migrationis à rege missos navibus cum omnibus opibus suis primâ vespere imponit, propectaque in altum compellit eos onera arenâ pro pecuniâ involucris involuta in mare dejicere. Tunc deflexa ipsa lugubrique voce Acerbam ciet; orat, ut lubens opes suas recipiat, quas reliquerat; ^chabeatque inferias, quas

INTERPRETATIO.

a Hic habebat magnas opes, sed ignotas aliis: nam absconderat aurum, non domi, sed in terrâ, propter metum regis.
b Fingit se velle manere in Palatio Pygmalionis, ne amplius domus mariti
c Habeatque pro inferiis illas opes quæ fuerant causa mortis.

NOTÆ.

1 Uticam.] 60 stadiis à Carthagine distabat, ex Appiano: ad litus maris sita, ubi nunc Biserta.
2 Rex Tyro.] Hunc locum plerique corruptum putant: alii legunt, rex Matgo, Tyro decedit: alii Matgonus, nonnulli Matgenus, multi Belus et Mettinus.
3 Elisa.] Quæ Dido prius dicebatur, ex Solino. Hæc urbem Carthadam dixit, quod apud Phœnices civitatem novam significat: sed à Pœnis mulier Elisa, urbs Carthago dicta est. Hæc Solinus. Civitas tamen, ex Servio, primum Byrsa, post Tyros, deinde Carthago nominata est à Cartha oppido, unde orta fuit Dido, Tyrum inter et Berytum. Camers vult no-
mine Elisæ significari viraginem, quod Dido opus virorum exercuerit: alii tamen ex Hebræo eam vocem amores, sive ubera, interpretantur.
4 Acerbæ.] A Vergilio Sichæus dicitur, quem Sicharbam etiam vocatum putat Servius.
5 Eundemque generum.] Gener aliquando vir sororis dicitur apud Cujacium, qui citat et Oedipum Sophoclis, et Pausaniam Probi: quin etiam Cedrenus Jethro vocat Mosis generum: cognationum enim nomina sæpè confunduntur ab auctoribus.
6 Occidit.] De Sichæi morte et thesauris, Didonisque fugâ, multa habet Virgilius omnibus nota.

habuerit causam mortis. Tunc ipsos ministros aggreditur: sibi quidem ait optatam olim mortem: sed illis acerbos cruciatus, et dira supplicia imminere, qui Acerbæ opes, quarum spe parricidium rex fecerit, avaritiâ tyranni subtraxerint. Hoc metu omnibus injecto, comites fugæ accepit. Junguntur et senatorum in eam noctem præparata agmina; atque ita sacris, Herculis, cujus sacerdos Acerbas fuerat, repetitis, exilio sedes quærunt.

Elisa con-
dit Cartha-
ginem.
A.M.3166.
Ant.C.886.

CAP. V. Primus illis impulsus terræ Cyprus insula fuit: ubi sacerdos Jovis, cum conjuge et liberis, deorum monitu, comitem se Elisæ sociumque fortunæ offert, pactus sibi posterisque perpetuum honorem sacerdotii. Conditiō pro manifesto omine accepta. Mos erat Cyprii, virgines ante nuptias statutis diebus dotalem pecuniam quæsituras, in quæstum ad litus maris mittere, pro reliquâ pudicitia libamenta Veneri soluturas. Harum igitur ex numero LXXX admodum virgines raptas navibus imponi Elisa jubet; ut et juvenus matrimonia, et urbs sobolem habere posset. Dum hæc aguntur, Pygmalion cognita sororis fugâ, cum impio bello fugientem persequi pararet, ægrè precibus matris, et deorum minis victus, quievit: cui cum inspirati vates canerent, non impune laturum, si incrementa urbis toto Orbe auspiciatissimâ interpellasset, hoc modo spatium respirandi fugientibus datum. Itaque Elisa delata in Africæ sinum incolas loci ejus, adventu peregrinorum mutuarumque rerum commercio gaudentes, in amicitiam sollicitat: deinde, empto loco, qui corio bovis tegi posset, in quo fessos longâ navigatione socios, quoad proficisceretur, reficere posset; corium in tenuissimas partes secari jubet, atque ita majus loci spatium quàm petierat, occupat: unde postea ei loco Byrsæ nomen fuit. Confluentibus deinde vicinis locorum, qui spe lucris multa hospitibus venalia inferebant; sedesque ibi statuentibus,

INTERPRETATIO.

a Comitatus est Elisam eâ conditione, ut ipse et illius posteri semper fungerentur munere Sacerdotii.

b Prædicere daturum pœnas graves, si imprudens ne construeretur civitas, quæ debebat esse celeberrima per totam orbem.

c Deinde veniente ex vicinis locis magnâ multitudine populorum, qui spe loci afferebant multa, ut ea venderent advenis; et multis ibi permanentibus, effecta est civitas sat magna ex illa hominum frequentia.

NOTÆ.

1 Sacris Herculis.] A Churamo rege institutis tempore Salomonis.

2 Pro reliquâ pudicitia.] A Venere hunc morem institutum fuisse scribit Lactantius, ne sola impudica videretur: quem etiam morem tribuit Armeniis Strabo, Syriis Herodotus, Phœnicibus D. August.

3 Tegi posset.] Pro circumdari quo

utitur Virgilius. Rectius, cingi. 4 Byrsæ nomen fuit.] Tergus alii, alii locum munitum hanc vocem interpretantur. Byrsa arx fuit in media Carthagine munitissima, in cujus vertice templum erat Esculapii, quod Asdrubalis uxor, captâ urbe, secum concremavit; ut narrat Strabo.

ex frequentia hominum velut instar civitatis effectum est. Uticensium quoque legati dona ut consanguineis attulerunt, hortatique sunt, ut urbem ibi conderent, ubi sedes sortiti essent. Sed et Afros detinendi advenas amor cepit. Itaque, consentientibus omnibus, Carthago conditur, statuto annuo vectigali pro solo urbis. In primis fundamentis caput bubulum inventum est, quod auspiciū quidem fructuolæ terræ, sed laboriosæ, perpetuūque servæ urbis fuit: propter quod in alium locum urbs translata, Ibi quoque equi caput repertum, bellicosum potentemque populum futurum significans, urbi auspiciatam sedem dedit. Tunc ad opinionem novæ urbis concurrentibus gentibus, brevi et populus et civitas magna facta.

CAP. VI. Cum successu rerum florentes Carthaginis opes essent, rex Maxitanorum Iarbas, decem Pœnorum principibus ad se arcessitis, Elisæ nuptias sub belli denunciatione petit: quod legati reginæ referre metuentes Punico cum ea ingenio egerrunt; nuntiantes regem aliquem poscere, qui cultiores mores vitæque eum Afrosque perdoceat: sed quem inveniri posse, qui ad Barbaros et ferarum more viventes transire à consanguineis vellet Tunc à reginâ castigati, si pro salute patriæ de asperiore vita recusarent, cui etiam ipsa vita, si res exigua, debeatur: regis mandata aperuere, dicentes, Quæ præcipiat aliis, ipsi facienda esse, si velit urbi consultum esse. Hoc dolo capta, diu Acerbæ viri nomine cum multis lacrymis et lamentatione flebili invocato, ad postremum ituram se quo sua et urbis fata vocarent, respondit. In hoc trium mensium sumpto spatio, pyram in ultimâ parte urbis exstructâ, velut placatura viri manes, inferiasque ante nuptias missura, multas hostias cædit, et sumpto gladio pyram conscendit; atque ita ad populum respiciens ituram se ad virum, sicut præceperant, dixit; vitamque gladio finivit. Quamdiu Carthago invicta fuit, pro deâ culta est. Condita est urbs hæc LXXII

Elisa propter Iarbæ votum se occidit.
A.M.3177.
Ant.C.875.

A.M.3166.
Ant.C.886.

INTERPRETATIO.

a Quod portendebat terram illam fructuosam esse, sed colendam magno labore, et urbem semper aliis subditam fore.

b Sed neminem posse inveniri, qui relictis affinis, velit manere cum gente

barbarâ, et vigente more ferarum. c Quasi placatura animam mariti, et oblatura sacrificium ante novas nuptias, immolat multas victimas.

NOTÆ.

1 Maxitanorum.] Id est, Mauritaniarum. Eustathius tamen Mazicum, hoc est, Nomadum regem facit.

2 Iarbas.] Ex Ammone et Nymphæ Garamantide genitum commentum sunt Poëtæ.

3 LXXII annis antequam Roma.] Mira sententiarum de hujus urbis origine varietas. Alii Trojano bello an-

tiquiorem faciunt annis, vel 30 ut Philistus apud Eusebium; vel 50, ut Apollonius, iique illius auctorem Didonem fuisse negant. Alii ejus ætatem Troicis rebus posteriorem memorant: plerique Pygmalione. Tyriis regnante, à Didone conditam volunt, ante Romanam annis 65, ut Paternulus; vel 93, ut Livius, ab excidio Trojæ 296.

annis antequam Roma; cujus virtus sicut bello clara fuit, ita domi status variis discordiarum casibus agitatus est. Cum inter cætera mala, peste laborarent, ^acruentâ sacrorum religione, et scelere pro remedio usi sunt. Quippe ¹homines, ut victimas immolabant; et impuberes (quæ ætas etiam hostium misericordiam provocat) aris admovebant, pacem Deorum sanguine eorum exposcentes, pro quorum vitâ Dii rogari maxime solent.

*Aversis, alii.
Clades Carthaginiensium in Sardinia: unde Malci et Cartalonis interitus.

CAP. VII. Itaque adversis ^{*}tanto scelere numinibus, cum in Siciliâ diu feliciter dimicassent; translato in Sardiniam bello, amissâ majore exercitûs parte, gravi prælio victi sunt. Propter quod ducem suum ²Maleum cujus auspiciis et Siciliæ partem domuerant, et adversus Afros magnas res gesserant, cum parte exercitûs, quæ superfuerat, exulare jussêrunt. Quam rem ægrè ferentes milites, legatos Cathaginem mittunt, ^bqui reditum primò, veniamque infelicis militiæ petant; tum denuntient, quod precibus nequeant, armis se consecuturos. Cum et preces et minæ legatorum spretæ essent, interjectis diebus, consensu navibus, armati ad urbem veniunt: ibi Deos hominesque ^ctestati non se expugnatum, sed recuperatum patriam venire; ostensurosque civibus suis, non virtutem sibi priore bello, sed fortunam defuisse: prohibitis commeatibus, obsessâque urbe, in summam desperationem Carthaginienses adduxêrunt. Interea Cartalo, Malchi exulis ducis filius, ^dcum præter castra patris à Tyro, quo ³decimas Herculis ferre ex prædâ Siciliensi, quam pater ejus ceperat, à Carthaginiensibus missus fuerat, reverteretur, arcessitusque à patre esset, prius publicæ se religionis officia executurum, quam privatæ pietatis, respondit. Quam rem etsi indignè ferret pater, non tamen vim afferre religioni ausus est. Interjectis deinde diebus Cartalo, ^fpetito commeatu à populo, cum reversus ad patrem es-

INTERPRETATIO.

a Adhibuerunt pro remedio cruenta sacrificia et sceleratas ceremonias.

b Qui petunt facultatem redeundi, et veniam pro bello infelicitate gesto.

c Testati se non venire ut oppugnent patriam, sed ut in eâ recipiantur.

d Cum prope castra patris transiret, rediens à Tyro quò missus fuerat à

Carthaginiensibus, ut ferret decimas Herculi ex prædâ in Siciliâ factâ à patre ejus

e Non ausus est tamen agere quidquam in filium, ne violaret religionem.

f Peritâ facultate invisendi patrie, hoc est, salvo conductu.

NOTÆ.

Quare peccavit graviter Virgilius, qui Didonem Æneæ συγγενον statuit.

1 Homines ut victimas.] Cujus criminis Gallos etiam damnat Dionysius, et Germanos Tacitus.

2 Maleum.] Mascum vocat Orosius. hege Malchum.

3 Decimas Herculis.] Moris enim erat, decimam omnium partem, quæ in proventum rationem caderent, Herculi coloniz patrono Tyrum transmitti, ut testatur Diodorus.

4 Petito commeatu.] Id est, abeundi licentia.

set, ornatûsque purpurâ et ¹infulis sacerdotii, omnium se oculis ingereret, tunc in secretum abductus pater ait; Aususne es nefandissimum caput, istâ purpurâ et auro ornatus, in conspectum tot miserorum civium venire? ²et mæsta ac lugentia castra, circumfluentibus quietæ felicitatis insignibus, velut exultabundus intrare? Nusquamne te aliis jactare potuisti? Nulhus locus aptior, quàm sordes patris, et exilii infelicis ærumnæ fuêrunt? Quid, quòd paulo antè vocatus, non dico patrem, ducem certe civium tuorum superbe sprevisi? Quid porro tu in purpurâ istâ coronisque aliud, quàm victoriarum mearum titulos geris? Quoniam igitur tu in patre nihil nisi exulis nomen agnoscis; ego quoque imperatorem me magis quàm patrem judicabo, statuamque in te exemplum, ne quis posthac infelicibus miseriis patris illudat. Atque ita eum cum ornatu suo, in altissimam crucem in conspectu urbis suffigi jussit. Post paucos deinde dies Carthaginem capit; evocatoque populo ad concionem, exilii injuriam queritur; belli necessitatem excusat; contentumque victoriâ suâ ^bpunitis auctoribus ²miserorum civium, injuriosi exilii omnibus se veniam dare dicit. Atque ita decem senatoribus interfectis, urbem legibus suis reddidit. Nec multò post ipse affectati regni accusatus, duplicis et in filio et in patriâ parricidii pœnas dedit. Huic Mago imperator successit, cujus industriâ, et opes Carthaginiensium, et imperii fines, et bellicæ gloriæ laudes creverunt.

INTERPRETATIO.

a Et velut insultans circumire castra plena luctu et mærore cum vestibus molibus et idoneis tantum in quiete et felicitate.

b Punitis auctoribus, misertus est civium, et condonavit omnibus exilium sibi injuriâ illatum.

NOTÆ.

1 Infulis.] Infulæ festo, Sacerdotum filamentum denotant. Infulare Veteres dicebant, amicare velare.

2 Miserorum civium.] Melius dixerit, misertum civium.

LIBER XIX.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Magoni, Carthaginiensium imperatori, succedunt Hasdrubal et Amilcar. Hasdrubal in Sardinia perit. Inde Siculum bellum et Persarum legatio.
2. Horum filii et Carthaginiensis clades exercitûs in Sicilia.
3. Imilco, dux hujus exercitûs, Carthaginem reversus, spe omni abjectâ, mortem sibi infert.

CAPUT I.

*Hasdrubal
in Sardinia
perit; inde
bellum Si-
culum.*

MAGO Carthaginiensium imperator, cum primus omnium, ordinata disciplina militari, imperium Pœnorum condidisset, viresque civitatis non minus bellandi arte quam virtute firmasset, diem fungitur, relictis duobus filiis Hasdrubale et Hamilcare, qui per vestigia paternæ virtutis decurrentes, sicut generi, ita et magnitudini patris successerunt. His ducibus Sardinia bellum illatum: adversus Afros quoque, vectigal pro solo urbis multorum annorum repetentes, dimicatum: sed Afrorum sicuti causa justior, ita et fortuna superior fuit; bellumque cum his solutione pecuniæ, non armis, finitum. In Sardinia quoque Hasdrubal graviter vulneratus, imperio Hamilcari fratri tradito, interijt: cujus mortem, cum luctus civitatis, tum et dictaturæ undecim, et triumphi quatuor insignem fecere: hostibus quoque crevere animi veluti cum duce vires Pœnorum concidissent. Itaque Sicilia populis propter assiduas Carthaginiensium injurias, ad Leonidam, fratrem regis Spartanorum decurrentibus, grave bellum natum: in quo et diu, et variâ victoriâ præliatum fuit. Dum hæc aguntur, legati à Dario, Persarum rege, Carthaginem venērunt, afferentes edictum, quo Pœni humanas hostias immolare, et caninâ vesci prohibebantur: mortuorumque corpora cremare potius, quam terra obruere à rege jubebantur: petentes simul auxilia adversus Græciam, cui illaturus bellum Darius

A.M.3640.
Ol. 91, 3.
Urb.C.339
Ant.C.412

INTERPRETATIO.

a Qui successerunt non tantum generi sed etiam fortitudini patris, sequentes ejus vestigia.

b Pugnatum etiam contra Africanus, qui repetebant vectigal multorem anno-

rum pro loco in quo condita erat Carthago.

c Quo vetabat ne Pœni immolarent homines pro victimis, et vescerentur carne caninâ.

NOTÆ.

1 Diem fungitur.] Seipsum interfecit ob rem malè gestam contra Syracusanos, illiusque corpus cruci à Carthaginiensibus affixum est, ex Plutarcho.

2 Dictaturæ undecim.] Romanorum more loquitur, et vim potius hujus dignitatis, quam vocabulum ipsum respicit.

3 Triumphus quatuor.] Nonnulli dicunt apud Servium, nunquam triumphasse Afros. Plinius tamen docet ab iis pompam triumphi inventam et à Romanis postea usurpatam.

4 Leonidam.] Diodorus habet Acrotatum, Regis Cleomenis filium; sed tempora non congruunt: Acrotatus

enim Agragannis contra Agathoclem auxilio venit.

5 A Dario.] Darium Nothum intelligit, qui bello civili laborantem Græciam opprimere cogitabat.

6 Quam terra obruere.] Mirum quòd Darius humani consuetudinem Carthaginiensibus interdixit, quæ Persis tamen ipsis fuerit in usu, ex Herodoto et Xenophono. Fortè corruptus locus est, sicque legendum est, mortuorum corpora terrâ potius obruere, quam cremare à rege jubebantur. Testatur enim Ammianus Marcellinus, Carthaginienses crematione id temporis usos esse.

erat. Sed Carthaginienses auxilia negantes propter assidua finitimorum bella, cæteris, ne per omnia contumaces viderentur cupidè parvère.

CAP. II. Interea Hamilcar bello Siciliensi interficitur, relictis tribus filiis, Imilcone, Hannone, Giscone. Hasdrubali quoque par numerus filiorum fuit, Annibal, et Hasdrubal, et Psapho. Per hos res Carthaginiensium ea tempestate gerebantur. Itaque et Mauris bellum illatum, et adversus Numidas pugnatum, et Afri compulsi stipendium urbis conditæ Carthaginiensibus remittere. Deinde cum familia tanta imperatorum gravis liberæ civitati esset, omniaque ipsi agerent simul et judicarent, centum ex numero senatorum judices deliguntur, qui reversis à bello ducibus, rationem rerum gestarum exigerent, ut hoc metu ita in bello imperia cogitarent, unde domi judicia legesque respicerent. In Sicilia in locum Hamilcaris, imperator. Imilco succedit, qui cum navali terrestrique bello secunda prælia fecisset, multasque civitates cepisset, repente pestilentis sideris vi exercitum amisit. Quæ res cum nuntiata Carthagini esset, mæsta civitas fuit: omnia ululatus, non secus ac si urbs ipsa capta esset, personabant: clausæ privatæ domus, clausa deorum templa, intermissa omnia sacra, omnia privata officia damnata. Cuncti deinde ad portam congregantur, egredientesque paucos è navibus, qui cladi superfuerant, de suis percontantur. Ut verò dubia antea spe, et suspensio metu, incerta orbitatis expectatione, casus suorum miseros eluxit, tunc toto litore plangentium gemitus, tunc infelicium matrum ululatus, et flebiles querelæ audiebantur.

Carthaginienses in Sicilia vincuntur.
A.M.3646.
Ol. 103. 1.
Urb.C.445.
Ant.C.406.

INTERPRETATIO.

a Lubenter obediunt cæteris mandatis, ne viderentur contempsisse omnia.

b Et Afri coacti remittere vectigal, quod Carthaginienses pendere solebant pro urbe conditâ in Africâ.

c Ut hoc metu retenti respicerent leges

et judicia subeunda post bellum, quando cuperent imperare exercitiis.

d Postquam verò inter metum et spem dubia civitas et incerto de interitu civium, luxit miseram suorum cladem.

NOTÆ.

1 Cupidè parvère.] De sacrificiis humanis id negat Curtius: hunc enim sacrificandi morem retinuisse ad urbis excidium affirmat. Quin etiam prohibuit Tiberius ne id deinceps agerent. Ex Tertulliano.

2 Interficitur.] De Hamilcaris morte et clade Carthaginiensium jam diximus.

3 Cogitarent.] Alii legunt agitant: bene tamen dicitur cogitarent,

ut Tacitus, non damnationem et servos, sed rectorem et cives cogitarent.

4 Cum navali terrestrique.] Dionysius tyrannum bis vicit, semel navali prælio, in quo naves centum captæ occisa Siculorum viginti millia, iterum certamine terrestri in quo Dionysius, qui præstantissimi ducis et strenui militis officium impleveret, non victus solum, sed multis affectus vulneribus vix fugâ evasit. Hæc fusiùs Diodorus.

*Imilco re-
versus Car-
thaginem
mortem si-
bi infert.*

CAP. III. Inter hæc procedit inops è navi suâ imperator sor-
didâ servilique tunicâ distinctus: ad cujus conspectum plangen-
tium agmina junguntur. Ipse quoque manus ad cælum tendens,
nunc sortem suam, nunc publicam fortunam deflet: nunc deos
accusat, qui tanta belli decora, et tot ornamenta victoriarum, quæ
ipsi dederant, abstulerint: qui captis tot urbibus, totiesque hosti-
bus terrestri navalique prælio victis, exercitum victorem, non bel-
lo sed peste deleverint. Deferre se tamen civibus suis non modi-
ca solatia, quòd malis eorum hostes gaudere, non gloriari possent.
Quippe cum neque eos, qui mortui sunt, à se occisos: neque eos,
qui reversi sunt, à se fugatos possent, dicere: ^aPrædam, quam re-
lictis à se castris abstulerint, non esse talem, quam velut spoliū
victi hostis ostentent: sed quam possessione vacuâ, fortuitis domi-
norum mortibus, sicuti caduca occuparent. Quod ad hostes per-
tinet, victos se recessisse; quod ad pestem, victos. Nihil tamen
se gravius ferre, quàm quòd inter fortissimos viros mori non po-
tuerit, servatusque sit, non ad vitæ jucunditatem, sed ad ludibrium
calamitatis. Quancumque ibi miseras copiarum reliquias Cartha-
ginem reduxerit, se quoque sequuturum commilitones suos: osten-
surumque patriâ, non ideo se in eam diem vixisse, quoniam velit
vivere; sed ne hos, quibus nefanda lues pepercerat, inter hostium
exercitus relictos, morte suâ proderet. Tali vociferatione per
urbem ingressus, ut ad limina domus suæ venit, persecutam
multitudinem velut postremo alloquio dimisit: obseratisque fo-
ribus ac nemine ad se, ne filiis quidem admissis, mortem sibi
conscivit.

INTERPRETATIO.

^a Prædam quam hostes invenerint in castris a se relictis, non esse tantam ut
illam possint ostentare tanquam spoliū de hoste victo relata, sed ea occupasse ut
res non magni momenti solet capi, quanto eam nemo possidet mortuo casu impro-
prio illius domino.

LIBER XX.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Dionysius, Sicilia tyrannus, Græciæ magnæ incolas bello ag-
greditur.
2. Metapontinorum origo et fata.
3. Crotoniensium et Locrensiū bella.
4. Pythagoras philosophus Crotonienses ad frugalitatem revocat.
5. Dionysius, victis Locrensiū, Crotonienses adoritur, quos re-
linquit ab Hannone retractus, et tandem suorum insidiis op-
primitur.

CAPUT I.

¹DIONYSIUS è Sicilia Carthaginensibus pulsus, ²occu-
patoque totius insulæ imperio, ³grave otium regno suo periculo-
samque desidiā tanti exercitus ratus, copias in Italiam tra-
jecit: simul ut militum vires continuo labore acuerentur, et aggre-
regni fines proferrentur. Prima militia adversus Græcos, qui
proxima Italici maris litora tenebant, fuit: ³quibus devictis, ⁴Ante-
norem quosque aggreditur, omnesque Græci nominis Italiam
possidentes, hostes sibi destinat: quæ gentes non partem, sed
universam ferme Italiam eâ tempestate occupaverant. Den-
ique ^bmultæ urbes adhuc post tantam vetustatem vestigia
Græci moris ostentant. Namque ⁴Tuscorum populi, qui oram
infernæ maris possident, ⁵à Lydiâ venērunt: et ⁶Venetos, quos
incolas superi maris videmus, captâ et expugnatâ Trojâ, Ante-
nore duce, miti: ⁷Adria quoque ⁸Illyrico mari proxima, quæ
et Adriatico mari nomen dedit, Græca urbs est; et ⁹Arpos,

INTERPRETATIO.

^a Arbitratus periculum imminere
regno suo, si tantus exercitus in otio et
desidia maneret.

^b Multæ civitates retinent adhuc ra-
tionem vivendi Græcorum more post ea
secula.

NOTÆ.

1 Dionysius.] Syracusanus, Hermo-
cratis civis nobilissimi, quem laudat
Xenophon filius; vir scientiâ liberali
à puero imbutus, ut habet Cicero.

2 Occupato.] Cum multis artibus
imperator Syracusanorum factus es-
set, paratas sibi ab inimicis insidias
commentus, stipatores sui corporis à
civibus obtinuit, electisque inter mili-
tes, quos audaces maximè et facino-
rosos noverat, urbis suæ primū, tum
Siciliæ totius tyrannidem usurpavit;
quæ pluribus Diodorus.

3 Quibus devictis.] Rhegium pri-
mū obsedit, quam urbem cives fame
laborantes paulò post tradiderunt.
Diodorus.

4 Tuscorum populi.] Italiæ antiquis-
simi, quorum regio Tuscia sive Etru-
ria, à Liguriâ Macrâ fluvio: à Latio,
Tiberi; à Galliâ Togatâ, Appenninis
montibus, et mari Tyrrheno discre-
ta: nunc duas in partes divisa, qua-
cum altera magno Etruriæ Dacti, alte-
ra Summo Pontifici pareat.

5 A Lydiâ venērunt.] Tusci vel
Etrusci vel Tyrrheni à Romanis dicti
sunt, à Tyrrheno Atys filio, qui ex
Lydiâ, dum populus fame premeretur,
illuc colonos patris jussu transmisit.
Sic Velleius et Appianus. Dionysius
tamen affirmat, Tuscos non advenam
gentem esse, sed indigenam. Tusci
dicti sunt ἀπὸ τοῦ θυσιῶν sacrificare.

6 Et Venetos.] Eos è Trojanis per
Antenorem ducere originem scribunt
Plinius, Livius, Virgilius. Vult tamen
Strabo eos ab Enetis, Galliæ populis,
descendere.

7 Adria.] Gemina fuit, in piceno
altera, versùs oram maritimam, Adri-
altera, Venetiæ, unde mare Adriati-
cum.

8 Illyrico mari.] Pars est maris Ad-
riatici, Dalmatiam versùs et Liburni-
am.

9 Arpos.] A Diomede condita, quæ
primū Argoshippion, tum Argyrip-
pa, deinde Arpos dicta est: in Apuliâ
Daunia, Luceriam inter et Sipontum.

utrobique sedata est, cum alteri magnificentia alteri velocitate certassent. Recuperata sanitate, non diu Crotonienses quievere. Itaque, indignantes in oppugnatione Siris auxilium contra se ¹a Locrensibus latum; bellum his intulerunt: Quo metu territi Locrenses ad Spartanos decurrunt: auxilium supplices deprecantur. ²illi longinqua militia gravati, auxilium ³a Castore et Polluce petere eos jubent. Neque legati responsum sociæ urbis spreverunt: profectique in proximum templum, facto sacrificio, auxilium deorum implorant. ⁴Litatis hostiis, obtentoque, ut rebantur, quod petebant, haud secus læti, quam si deos ipsos secum avecturi essent; pulvinaria iis in navi componunt, faustisque profecti omnibus, solatia suis pro auxiliis deportant.

Crotoniensium et Locrensium bella.

CAP. III. His cognitis, Crotonienses et ipsi legatos ad oraculum Delphos mittunt, victoriæ facultatem, bellique prosperos eventus deprecantes. Responsum, *prius votis hostes, quam armis vincendos.* Cum vovissent Apollini decimas prædæ, Locrenses et voto hostium, et responso dei cognito, nonas voverunt, tacitamque eam rem habuere, ne votis vincerentur. Itaque, cum ⁴in aciem processissent, et Crotonienses centum viginti millia armatorum constitissent, Locrenses paucitatem suam circumspicientes (nam sola quindecim millia militum habebant) omissâ spe victoriæ, in destinatam mortem conspirant; ⁵tantusque ardor ex desperatione singulos cepit, ut victores se putarent, si non inulti morentur. Sed dum mori honestè querunt, feliciter vicērunt: Nec alia causa victoriæ fuit, quam quòd desperaverunt. Pugnantibus Locris, ⁶aquila ab acie nunquam recessit, eòsque tam diu circumvolavit, quoad vincerent. In cor-

INTERPRETATIO.

a Illi volentes gerere bellum in regione longinquâ.

b Cum putarent, immolatis victimis, se obtinuisse quod petebant, tam læti redierunt, quam si reportare deberent se-

cum deos ipsos.

c Desperatio dedit singulis tantam audaciam in prælio, ut crederent se victoriam referre modo morentur, occisis multis hostibus.

NOTÆ.

1 A Locrensibus.] E. Græciâ oriundi ab Epizephiriis et Ozoliis, Ajacis Oilei comitibus, quorum illi tempestate acti Brutios, hi Pentapolim tenuerunt.

2 A Castore et Polluce.] Fratres gemini, qui et Tyndaridæ dicuntur, Helenes et Clytemnestræ fratres. Fingunt Poëtæ, mortuo Castore, Pollucem obtinuisse à Jove, ut immortalitatem suam cum ipso partiri ipsi liceret: quare vicibus alternis mori et reviviscere traduntur.

3 Litatis hostiis.] Litare est veniam per sacrificia impetrare, victimis faciem exitum addicentibus.

4 In aciem.] Ad Sagram fluvium pugnatum est: quo in prælio 130 Crotoniensium millia et decem Locrensium numerat Strabo. Unde illud proverbium in derogantes rei fidem, certiora esse quam illa apud Sagram: cuius meminit Cicero.

5 Aquila.] Si dextrâ parte volaret, patulis alis perstreperet, omen felicitis exitus, ex Homero.

nibus quoque ¹duo juvenes, diverso à cæteris armorum habitu, eximiâ magnitudine, et albis equis, ²et coccineis paludamentis, pugnare visi sunt, nec ultra apparuerunt, quam pugnatum est. Hanc admirationem auxit incredibilis ³famæ velocitas. Nam eadem die qua in Italiâ pugnatum est, et Corintho, et Athenis, et Lacedæmone nuntiata est victoria.

CAP. IV. Post hæc Crotoniensibus nulla virtutis exercitatio, *Pythagoras Crotonienses, ad frugalitatem revocat.* nulla armorum cura fuit. Oderant enim quæ infeliciter sumptuerant; mutassentque vitam luxuriâ, ni ⁴Pythagoras philosophus fuisset. Hic ⁵Sami Demarato locuplete ⁶negotiatore natus, magnisque sapientiæ incrementis formatus, Ægyptum primò mox Babyloniam ad perdiscendos siderum motus, ⁷originemque mundi spectandam profectus, summam scientiam consequutus erat. Inde regressus, Cretam et Lacedæmona, ad cognoscendas ⁸Minois et ⁹Lycurgi inclytas eâ tempestate leges, contenderat. Quibus omnibus instructus Crotonam venit, populumque in luxuriam lapsum auctoritate suâ ad usum frugalitatis revocavit. Laudabat quotidie virtutem; et vitia luxuriæ casusque civitatum eâ peste perditarum enumerabat; ¹⁰tantumque studium ad frugalitatem multitudinis provocavit, ut aliquos ex his luxuriatos incredibile videretur. Matronarum quoque separatam à viris doctrinam, et puerorum à parentibus frequenter habuit. Docebat nunc has pudicitiam, et obsequia in viros; nunc illos modestiam et literarum studium. Inter hæc velut genitricem virtutum frugalitatem omnibus ingerebat, consecutusque disputationum assiduitate erat, ut matronæ auratas vestes, cæteraque dignitatis suæ ornamenta, velut instrumenta luxuriæ deponerent, eaque omnia delata in Junonis ædem ipsi deæ consecrarent, præ se ferentes, vera ornamenta matronarum

A.M.3550.
Ol. 69. 1.
Urb.C.249
Ant.C.502.

INTERPRETATIO.

a Et vestibus purpureis induti, visi sunt pugnare, et non apparuerunt post prælium.

b Profectus ad discenda quæ perti-

nent ad mundi originem.

c Et excitavit in populo tantum amorem frugalitatis, ut videretur incredibile aliquos ex illis deditos esse libidinibus.

NOTÆ.

1 Duo juvenes.] Similia referunt Florus et Frontinus: sed fabulæ.

2 Famæ velocitas.] Victoriam in ludis Olympicis auditam tradit Cicero.

3 Pythagoras.] Non Damarati, sed Mnesarchi filius, Pherecydis discipulus.

4 Sami.] Samos gemina insula; altera in mari Icario, Ioniz proxima, contra Ephesum, à Samo fluvio sic dicta; altera Ægeo mari Thraciæ adjacenti contra Hebri ostia, vulgò Sa-

mothrace. Erat etiam Samos oppidum apud Locros, in magnâ Græciâ, ubi Pythagoras habitavit.

5 Negotiatore.] Non Mercator fuit Pythagoriz pater, sed gemmarum sculptor.

6 Minois.] Vel Jovis vel Xanthi ex Europâ filius; fuit rex Cretensium, quibus, expulso fratre Sarpedone, leges condidit.

7 Lycurgi.] De quo superius diximus.

pudicitiam, non vestes esse. ^aIn juventute quoque quantum profligatum sit, victi sœminarum contumaces animi manifestant. ^bSed ccc ex juvenibus, cùm sodalitii juris sacramento quodam nexi separatam à cæteris civibus vitam exercerent, quasi cætum clandestinæ conjurationis haberent, civitatem in se convertêrunt, quæ eos, cùm in unam domum convenissent, cremare voluit. In quo tumultu lx ferinè periêre: cæteri in exilium profecti. Pythagoras autem, cùm annos xx Crotonæ egisset, Metapontum migravit, ibique decessit: cujus tanta admiratio fuit, ut ex domo ejus templum facerent, eumque pro deo colerent.

Dionysius, in Crotonienses bellum gerens, ab Hanno ne retrahitur, et suum opprimitur insidiis.
CAP. V. Igitur Dionysius tyrannus, quem suprâ à Sicilia exercitum in Italiam trajecisse, bellumque Græcis intulisse memoravimus, expugnatis Locris, Crotonienses, vix vires longo otio ex prioris belli clade resumentes, aggreditur: qui fortius cum paucis tanto exercitui ejus, quàm antea cum tot millibus Locrensium paucitati restitêrunt. Tantum virtutis paupertas adversus insolentes divitias habet, tantòque insperata interdum speratâ victoriâ certior est. Sed Dionysium gerentem bellum, legatam amicitiâque petentes adeunt: ^dgentem suam inter hostes ejus positam esse, magnoque usui ei futuram vel in acie bellanti, vel de tergo intentis in prælium hostibus, affirmant. Grata legatio Dionysio fuit. Ita pactâ societate, et auxiliis Gallorum auctus, bellum velut ex integro restaurat. His autem Gallis causa in Italiam veniendi, sedèsque novas quærendi, intestina discordia, et assiduæ domi dissensiones fuêre: quarum tædio, cùm in Italiam venissent, sedibus Tuscos expulêrunt; et ²Mediolanum, ³Comum, ⁴Brix-

A.M.3665.
Ol. 97. 4.
Urb.C.364
Ant.C.387.

INTERPRETATIO.

a Mutatio sœminarum, quæ prius erant contumaces, probat quantum profecerit in juventute corrigendâ.

b Sed cùm trecenti juvenes viverent separatim ab aliis civibus, obstricti juramento quodam, quod faciebant, ut essent in hac societate, civitas in illos commota est, quasi eum conjurarent in patriam.

c Et interdum facilius reportatur victoria quæ non speratur, quàm quæ speratur.

d Dicunt Gallos habitare regionem positam in medio hostium Dionysii, eique fore admodum utiles, siue cum ipso pugnent in acie, siue à tergo adoriantur hostes intentos ad prælium.

NOTÆ.

1 *Ibique decessit.*] Vel inediâ, cùm ad 90 annum pervenisset; hæc enim ætate perfectam hominis ætatem definiëbat; vel interfectus à Syracusanis, dum agrum fabaceum circuit. *Laertius.*
2 *Mediolanum.*] Urbs amplissima, Insubriæ caput, omnes Italiæ civitates superat populi frequentia, Templo au-

gustissimo, Arce firmissima, et bibliothecâ Ambrosianâ. *Milan.*

3 *Comum.*] In Etruriâ ad Lacum Larium, *Como.*

4 *Brixiam.*] In Insubriâ, prope amnem Melam, non procul à lacu Benaco, *Brescia.*

iam, ¹Veronam, ²Vergamum, ³Tridentum, ⁴Vicentiam condidêrunt. Tusci quoque, duce Rhæto, avitis sedibus amissis, Alpes occupavêre: et ex nomine ducis ⁵gentes Rhætorum condidêrunt. Sed Dionysium in Siciliam adventus Carthaginensium revocavit, qui, reparato exercitu, bellum quod lue deseruerant, auctis viribus repetebant. ⁶Dux belli Hanno Carthaginensis erat: cujus inimicus Suniatus, potentissimus eâ tempestate Pœnorum ^acùm, odio ejus, Græcis literis Dionysio adventum exercitûs et segnitie ducis familiariter prænuntiasset, ⁷comprehensis epistolis, prodicionis damnatur: facto senatûs consulto, *nequis postea Carthaginensis, aut literis Græcis, aut sermoni stude-* A.M.3686.
ret; ne aut loqui cum hoste, aut scribere sine interprete possit. Ol. 103. 1.
Nec multò post Dionysius, quem paulò antè non Sicilia, non Italia capiebat, assiduis belli certaminibus victus fractusque, insidiis ad postremum suorum ⁸interficitur. Urb.C.385
Ant.C.366.

INTERPRETATIO.

a Cùm impulsus in eum odio monisset familiariter Dionysium literis Græcè scriptis de adventu exercitûs, et segnitie duce Hannonis.

NOTÆ.

1 *Veronam.*] Ad fluvium Athesim, Tridentum inter et Mantuam. *Verona.*
2 *Vergamum.*] Nunc Bergamum, urbs Cœnomanorem, inter Mediolanum et Brixiam.

3 *Tridentum.*] Cœnanorum etiam civitas, ad Athesim, Synodo œcumenicâ celebris, *Trento.*

4 *Vicentiam.*] In Venetiâ, inter Veronam et Patavium, Vicetia Plinio, Vicentia Tacito, Vicentia posterioribus, *Vicenza.*

5 *Gentes Rhætorum.*] Rhætia duplex, prima, quæ Italiæ contermina est, hoc est Venetiæ et Insubriæ, cujus caput est Curia, *Coire-les-Grisons*: secunda Lyco fluvio à primâ divisa fuit, à Curia ad Danubium extenditur.

6 *Dux belli Hanno.*] Magonem fuisse refert Diodorus, quem quidem primo congressu occidit Dionysius; sed paulò post ab ejus exercitu magnâ clade affectus est. Alii tamen referunt Hannonem, classe Dionysii superatâ, multas urbes cepisse.

7 *Comprehensis epistolis.*] Quæ reperiuntur in navibus Dionysi, post navale prælium.

8 *Interficitur.*] Cùm allatum esset Dionysio, eum Athenis in festo Bacchanalium omnium suffragiis fuisse victorem, ob Tragœdiam quam illuc miserat, convivia magnifica celebravit, vinòque cum nimium indulsisset, ex crapulâ obiit. *Diodorus.*

LIBER XXI.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Dionysi junioris artes tyrannicæ describuntur.*
2. *Ejusdem luxuria, crudelitas, doli, exilium, tyrannis in Locrenses.*
3. *Callido commento Locrenses spoliat et obtruncat, ac Syracusas per prodicionem recipit.*
4. *Hannonis tyrannidem Carthaginis occupare tentantis, tragædia.*
5. *Dionysius junior, Siciliâ ejectus, Corinthi moratur.*
6. *Hamilcarem, cognomine Rhodanum, Alexandri consilia speculatum, ingrati Carthaginenses interficiunt.*

CAPUT I.

Dionysii junioris artes tyrannicæ A.M.3687. Ol. 103. 2. Urb.C.386 Ant.C.365.

EXTINCTO in Siciliâ Dionysio tyranno, in locum ejus milites maximum natu ex filiis ejus, nomine Dionysium, suffecere; et naturæ jus secuti, ^aet quod firmitus futurum esse regnum, si penes unum remansisset, quàm si portionibus inter plures filios divideretur, arbitrabantur. Sed Dionysius inter initia regni, ¹avunculos fratrum suorum, velut æmulos imperii sui, hortatorèsque puerorum ad divisionem regni, tollere gestiebat. Quare paulisper dissimulatum animum priùs ad favorem popularium conciliandum intendit; ^bexcusatus facturus quod statuerat, si probatus antè omnibus foret. Igitur nexorum tria millia è carcere dimittit, tributa populo per triennium remittit; et, quibuscunque delinimentis potest, animos omnium sollicitat. Tunc ad destinatum facinus conversus, non cognatos tantum fratrum, sed etiam ipsos interficit; ^cut, quibus consortium regni debebat, ne spiritus quidem consortium relinqueret, tyrannidem in suos priùs quàm in externos, auspicatus.

INTERPRETATIO.

^a Et quia putabant regnum stabilius fore, si unus tantum imperaret, quàm si inter multos filios divideretur in multas partes.

^b Ut excusaretur facilius crimen quod

meditabatur, si omnes priùs ipsum diligere-
rent.

^c Ut incipiens exercere suam crudelitatem in suos priùs quàm in alios, non permitteret vivere illos quibus debebat partem regni.

NOTÆ.

¹ *Avunculus.*] Septem liberos suscepit duabus ex uxoribus Dionysius; tres ex Locrinâ Dionysii junio-

ris matre, quatuor ex Aristomachiâ Dionis sorore.

CAP. II. Sublatis deinde æmulis, in segnitiam lapsus, ^asa-
ginam corporis ex nimia luxuriâ oculorumque valetudinem
contraxit; adeò ut non solem, non pulverem, non denique splen-
dorem ferre lucis ipsius posset. Propter quæ dùm contemni se
putat, sævitiâ grassatur: nec, ut pater, carcerem nexis, sed cæ-
dibus civitatem replet. ^bOb quæ non contemptior omnibus,
quàm invisior fuit. Itaque cùm bellum adversus eum ¹Sy-
racusani decrevissent, diu dubitavit, imperium deponeret, an bello
resisteret. Sed à militibus, prædam et urbis direptionem spe-
rantibus, descendere in prælium cogitur. Victus, cùm iteratò
non facilius fortunam tentasset, legatos ad Syracusanos mittit,
spondens se depositurum tyrannidem, ^csi mitterent ad eum quibus-
cum sibi de pace conveniret. ^dIn quam rem missos primores in
carcere retinet, atque ita incautis omnibus, nec quicquam hostile
metuentibus, exercitum ad delendam civitatem mittit. Fit igitur
in ipsâ urbe anceps prælium, in quo oppidanis multitudine
superantique, Dionysius pellitur: qui, cùm obsidionem arcis
timeret, cum omni regio apparatu ²in Italiam profugit tacitus.
Exul à Locrensis sociis exceptus, velut jure regnaret, arcem
occupat; solitamque sibi sævitiam exercet. Conjuges princi-
pum ad stuprum rapi jubebat: virgines antè nuptias abducebat,
stupratæque sponsis reddebat: locupletissimos quasque aut ci-
vitate pellebat, aut occidi imperabat, bonæque eorum invadebat.

CAP. III. Dein cùm rapinæ occasio deesset, universam civi-
tatem callido commento circumvenit. Cùm Reginorum tyran-
ni Leophronis bello Locrenses premerentur, voverant, si victores
forent, ut die ³festo Veneris virgines suas prostituerent. Quo
voto intermisso, cùm adversa bella cum Lucanis gererent, in
concionem eos Dionysius vocat: hortatur, ut uxores filiasque suas
in templum Veneris, quàm possint ornatissimas, mittant: ex quibus

INTERPRETATIO.

^a Et nimio cibo et ipse factus est pin-
guior et oculi illius ita debiles facti sunt,
ut, &c.

^b Ob ea non modò contemptus, sed
etiam odio habitus est ab omnibus.

^c Si mitterent ad ipsum cives cum

quibus posset convenire de pacis condi-
tionibus.

^d Captivos retinet primates civitatis
missos ad pacem faciendam: et deinde
mittit suos milites ad destruendam ur-
bem, dum cives securi securi nil timent
hostile ab eo.

NOTÆ.

¹ *Syracusani decrevissent.*] Expulsus
Syracusanis Dio, vir fortissimus, ex Ita-
liâ, quò ejectus fuerat, Lacedæmonem
petiit; ubi instructis duabus navibus
Syracusas rediit, et, cum civibus
junctus, Dionysium victum sæpius
tandem expulit.

² *In Italiam profugit.*] Apollocrati

filio natu maximo Dionysius diffidens
rebus suis arcem tradidit, et impositâ
navibus suppellectili pretiosissimâ,
apud Locros se recepit.

³ *Festo Veneris.*] Veneralia quidam
ppellant, sicut Bacchanalia et Satur-
nalia ⁴*Agedæia* sunt Athenæo.

*Ejus cru-
delitas, ex-
ilium, ty-
rannis in
Locrenses.
A.M.3690.
Ol. 104. 1.
Urb.C.389.
Ant.C.362.*

*Locrenses
spoliat, et
Syracusas
per dolum
recipit.*

sorte ducta centum, voto publico fungantur; religionisque gratid, uno stent in lupanari mense, omnibus ante juratis viris, ne quis ullam attaminet. Quæ res ne virginibus, voto civitatem solventibus, fraudi esset, decretum facerent, ne qua virgo nubere, prius quam illæ maritis traderentur. Probato consilio, quo et super-

A.M.3696. stitioni et pudicitæ virginum consulebatur, certatim omnes Ol. 105. 3. fæminæ, impensius exornatæ, in templum Veneris conveniunt: Urb.C.395. Ant.C.356. quas omnes Dionysius immissis militibus spoliât, ornamentaque matronarum in prædam suam vertit. Quarundam viros ditiores interficit, quasdam ad prodendas virorum pecunias torquet. Cùm his artibus per annos sex regnasset, conspiratione Locrorum civitate pulsus in Siciliam redit. ^aIbi Syracusas securis omnibus, post longam intercapedinem pacis, per prodicionem recepit.

Hannonia
tyrannidem
effectantis
tragædia.

CAP. IV. Dum hæc in Siciliâ geruntur, interim in Africâ princeps Carthaginiensium Hanno opes suas, quibus vires reipublicæ superabat, ad occupandam dominationem intendit, regnumque invadere, interfecto senatu, conatus est. ^bCui sceleri solennem nuptiarum diem filiæ suæ legit, ut religione votorum nefanda commenta facilius tegerentur. Itaque plebi epulas in publicis porticibus, senatui in domo suâ parat, ut poculis veneno infectis, secretius senatum et sine arbitris interficeret, orbamque rempublicam facilius invaderet. Quâ re magistratibus per ministros proditâ, scelus declinatum, non vindicatum est, ne in viro tam potenti plus negotii faceret res cognita, quam cogitata. Contenti itaque cohibuisse, decreto modum nuptiarum sumptibus statuunt; idque observari non ab uno, sed ab universis jubent, ne persona designata, sed vitia correcta viderentur. Hoc consilio præventus, ^citerum servitia concitat, statutâque rursus cædium die, cum denuo se proditum videret, timens iudicium, munitum quoddam castellum cum viginti millibus servorum armatis occupat. Ibi, dum Afros regemque Maurorum concitat, capitur, virgisque cæsus, effossis oculis, et manibus cruribusque fractis, velut à singulis membris pænæ exigenterentur, in conspectu populi occiditur: corpus verberibus lacerum in crucem figitur. Filii quoque, cognatique omnes, etiam innoxii, supplicio traduntur, ne quisquam aut ad imitandum scelus, aut ad mortem ulciscendam, ex tam nefariâ domo superesset.

CAP. V. Interea Dionysius Syracusis receptus, cum gravior

INTERPRETATIO.

^a Ibi cepit prodicione Syracusas, dum nil metuerent cives propter pacem diuturnam.

^b Ad hoc scelus patrandum eligit diem destinatam ad nuptias suæ filiæ, ut nefaria ejus consilii occultarentur sub specie matrimonii.

^c Ne, si vir tam potens videret suum crimen omnibus cognitum, civitas incurreret majus periculum, quam cum ille meditatus est illud crimen.

^d Iterum concitat servos, et constitutâ die quâ occideret cives.

¹crudeliorque in dies civitati esset, iteratâ conspiratione ²obsi-
detur. Tunc, deposito imperio, arcem Syracusanis cum exer-
citu tradidit; ³receptoque privato instrumento, Corinthum in
exilium proficiscitur. Ibi humillima quæque tutissima existi-
mans in sordidissimum vitæ genus descendit: non contentus
in publico vagari, sed potare: nec conspici in popinis, lupa-
naribusque, sed totis diebus desiderare: cum perditissimo quo-
que de minimis rebus disceptare, pannosusque et squalidus in-
cedere: risum libentiùs præbere, quam captare: in macello
perstare; quod emere non poterat, oculis devorare; ⁴apud
ædiles, adversus lenones jurgari; omniaque ita facere, ut con-
temnendus magis, quam metuendus videretur. Novissimè,
ludimagistrum professus, pueros in trivio docebat, ut aut à
timentibus semper in publico videretur, aut à non timentibus
faciliùs contemneretur. Nam licet tyrannicis vitiis semper
abundaret, tamen simulatio hæc vitiorum non naturæ erat;
magisque hæc arte, quam amisso regali pudore faciebat: ex-
pertus quam invisâ tyrannorum forent etiam sine opibus no-
mina. ⁵Laborabat itaque invidiam præteritorum contemptu
præsentium demere: neque honesta, sed tuta consilia circum-
spiciebat. Inter has tamen simulationem artes insimulatus est
affectatæ tyrannidis, nec aliter quam dum contemnitur libera-
tus est.

CAP. VI. Inter hæc Carthaginienses, tanto successu rerum
Alexandri Magni exterriti, verentes ne Persico regno et Africam
vellet adjungere, mittunt ad speculandos ejus animos Hamilca-
rem, cognomento ⁶Rhodanum, virum solertiâ faciundique præ-
ter ceteros insignem. Augebant enim metum et Tyrus urbs,
auctor originis suæ, capta: et Alexandria, æmula Carthaginis,
in terminis Africæ et Ægypti condita: et felicitas regis, apud

INTERPRETATIO.

^a Abiit in exilium Corinthum, forens tantum secum suppellectilem.

^b Quare conabatur acere invidiam quâ laborabat ob res prius gestas, per præsentis quæ tunc contemnebantur.

NOTÆ.

¹ Crudeliorque in dies.] Dum Syracusani omnes illius optarent interitum, mulier quædam vetula quotidie deos orabant, ut ipse diu esset inco- lumis; et tyranno causam querenti, Cùm puella essem, inquit, et gravem ty- rannum civitas pateretur, ejus mortem petii: at successit illi gravior cui cum idem optarem, te illo crudeliorem excepi- mus: metuens ergo ne deterius tibi suc- cedat, cupit meum pro tuâ salute devo- tæo.

³ Apud ædiles.] Quibus cura fuit for- nicum et propinarum: Ideo Seneca loca ædilem mutuentia vocat.

⁴ Rhodanum.] Rhodinum Frontinus, alii Rhodonum, alii Rhodonem appel- lant.

² Obsidetur.] Dione, dum, Rempub-

A.M. 3727. quem nec cupiditas, nec fortuna ullo modo terminabantur.
 Ol. 112. 2. Igitur Hamilcar, per Parmenionem aditu regis obtento, pro-
 Urb.C.422 fugisse se ad regem expulsum patriâ fingit, militemque se ex-
 Ant.C.329. peditionis offert. Atque ita, consiliis ejus exploratis, in tabellis
 ligneis, vacuâ ¹desuper cerâ inductâ civibus suis omnia perscri-
 bebat. ²Sed Carthaginienses post mortem regis reversum in
 patriam, quasi urbem regi venditasset, non ingrato tantum ve-
 rum etiam invido et crudeli animo, necaverunt.

INTERPRETATIO.

^a Sed Carthaginienses post mortem Alexandri crudeliter illum necaverunt, post-
 quam in patriam rediit, quasi suavisset regi urbem esse capiendam.

NOTÆ.

¹ Desuper curâ, &c.] Alii volunt gendi literas diversus, vel erasâ cerâ
 Cretâ similive terrâ, non infusâ cera scriptura apparebat, vel lignea tabellâ
 scripturam delatam, unde modus le- in aquâ posita scripturam ostendebat.

LIBER XXII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Agathoclis Siciliae tyranni pueritia, adolescentia, misera con-
 ditio, felicitas bellica, nova dignitas, perfidia, crudelitas,
 tyrannis.
2. Ope Hamilcaris Syracusis potitur.
3. Bella Agathoclis.
4. Syracusis à Carthaginiensibus obsessis, Agathocles audaci
 consilio bellum in Africam infert.
5. Exposito in litore Africae exercitu, gravi oratione suos ad pug-
 nam accendit.
6. Discussâ superstitionis nebulâ, et navibus incensis Carthagi-
 nienses prælio superat, et urbes nobilissimas recipit.
7. Siciliam Carthaginienses relinquere coguntur et infelicitè
 cum Agathocle pugnant in Africa. Fatum acerbum Aphellâ
 et Bomilcaris.
8. Agathocles totius Siciliae imperium occupat: in Africam rever-
 sus infelicitè pugnat: castra deserit; unde militum defec-
 tio: filiorum Agathoclis mors cruenta; et Agathoclis pax
 inita cum Carthaginiensibus.

CAPUT I.

¹AGATHOCLES Siciliae tyrannus, qui magnitudini prio-
 ris Dionysii successit, ad regni majestatem ex humili et sordi-
 do genere pervenit. Quippe in ²Siciliâ patre figulo natus, non
 honestiorem pueritiam quam principia originis habuit. Siqui-
 dem formâ et corporis pulchritudine egregius, diu vitam stupri
 patientiâ exhibuit. Annos deinde pubertatis egressus, libidi-
 nem à viris ad feminas transtulit. Post hæc apud utrumque
 sexum famosus, vitam latrociniis mutavit. Interjecto tempore,
 cum Syracusas concessisset, ascitusque in civitatem inter incolas
 esset, diu sine fide fuit; quoniam nec in fortunis quod amitteret,
 nec in verecundiâ quod inquinaret, habere videbatur: ³in sum-
 mâ gregariam militiam sortitus, non minus tunc seditiosâ, quàm
 antea turpi vitâ, in omne facinus promptissimus erat. Nam
 et manu strenuus, et in concionibus perfacundus habebatur.
 Brevi itaque centurio, ac deinceps tribunus militum factus est.
 Primo bello ⁴adversus Ætnæos magna experimenta sui Syracu-
 sanis dedit. Sequenti Champanorum, tantam de se spem om-
 nibus fecit, ut in locum demortui ⁵ducis Damasconis sufficere-
 tur. Cujus uxorem, adulterio cognitam, post mortem viri in
 matrimonium recepit. Nec contentus quod ex inope repente
 dives factus esset, piraticam adversus patriam exercuit. Saluti
 ei fuit, quod socii capti tortique de illo negaverunt. Bis occu-
 pare imperium Syracusarum voluit: bis in exilium actus est.

CAP. II. ⁶A Murgantinis, apud quos exulabat, odio Syracu-
 sanorum, primo prætor, mox ⁷dux creatur. In eo bello et urbem

INTERPRETATIO.

^a Denique factus gregarius miles, et ducens vitam non minus seditiosam quam
 antea infamem, paratissimus erat ad omne scelus faciendum.

NOTÆ.

¹ Agathocles.] Carcinus Rheginus
 patriâ exul, dum Thermis Siciliae ha-
 bitat, rem cum alienâ uxore habuit;
 in somniis anxius, cum Delphicum
 oraculum per Carthaginienses quos-
 dam consulisset, accepit puerum et
 Siciliae et Carthaginiensibus exitio
 fore, quare puerum exposuit; sed à
 matre clam surreptus infans educa-
 tus est, et à patre multis annis post
 agnitus. Diodorus.

² Patre figulo.] Cum Timoleon vic-
 tis Carthaginiensibus civitate Syracu-
 sanâ donasset plurimos, Carcinus cum
 Agathocle filio eam obtinuit, quam,
 cum pauper esset docuit artem ficti-
 lem.

³ Adversus Ætnæos.] Ætna oppi-
 dum monti cognomini impositum;
 alii Æthinæos, alii Ennæos nominant.

⁴ Ducis Damasconis.] Damas dicitur
 à Diodoro illustris Syracusanus.

⁵ A Murgantinis.] Siciliae populus,
 de quibus nil habet Diodorus.

⁶ Dux creatur.] Deficiens à Sosis-
 trato duce, qui Crotoniatis auxilium
 contra Brutios tulerat, ipse profugit
 Tarentum, ubi, collectis omnibus per
 Italiam profugis, Syracusas ingressus
 nobilissimos quosque occidit, urbem
 diripuit, et principatum sibi vindica-
 vit. Hæc Diodorus.

Ope Amil-
 caris Syra-
 cusis poti-
 tur.

A.M. 3738. ¹Leontinorum capit, et patriam suam Syracusas obsidere cepit : Ol. 116. 1. ad cuius auxilium Hamilcar, dux Pænorum, imploratus, depositis hostilibus odiis, præsidia militum mittit. Ita uno eodemque tempore Syracusæ, et ab hoste, civili amore defensæ; et à cive, hostili odio impugnatæ sunt. Sed Agathocles, cum videret fortius defendi urbem quàm oppugnari, ²precibus per internuntios ³Hamilcarem exorat, ut inter se et Syracusanos pacis arbitria suscipiat, peculiaria in ipsum officia sua repromittens. Quà spe impletus Hamilcar, societatem cum eo, metu potentiæ ejus, jungit : ⁴ut quantum virum Agathocli adversus Syracusanos dedisset, tantum ipse ad incrementa domesticæ potentiæ recuperaret. Igitur non pax tantum Agathocli conciliatur, verum etiam prætor Syracusis constituitur. Tunc Hamilcar, aris ⁵positis ignibus Cereris tactisque, et in obsequia Pænorum jurat. Deinde acceptis ab eo quinque millibus Afrorum, potentissimos quosque ex principibus interficit : atque ita, veluti reipublicæ statum formaturus, populum ⁶in theatrum ad concionem vocari jubet, contracto in gymnasium senatu, quasi quædam prius ordinaturus : Sic compositis rebus, immissis militibus populum obsidet ⁷senatum trucidat : cuius peractâ cæde, ex plebe quoque locupletissimos et promptissimos interficit.

Bella Agathoclis.

CAP. III. His ita gestis, militem legit, exercitumque conscribit : quo instructus ⁸finitimas civitates, nihil hostile metuentes,

INTERPRETATIO.

^a Obtinet precibus ab Hamilcare per internuntios, ut velit esse arbiter pacis inter se et Syracusanos, pollicitus se ipsi omnia quæ poterit officia redditurum.

^b Ut tantas haberet vires ad augendam domesticam potestatem quantas dedisset Agathocli contra Syracusanos.

NOTÆ.

¹ Leontinorum.] Leontium Catinam inter et Syracusas, antiqua Læstrigonum sedes, à Naxiis conditam vult Strabo. Hujus belli non meminit Diodorus.

² Hamilcarem exorat.] In hoc dissentit Justinus à Diodoro : ille ponit duos Hamilcares, quorum alter proditor, alter defensor patriæ fuerit : hic unicum agnoscit, ducem præstantissimum.

³ Expositis ignibus Cereris.] Ignis rebus sacris adhibitos constant ex Livio, qui sic habet de juramento Annibalis : Fama etiam est, Annibalem altaribus admotum, tactis sacris jurejurando adactum se, cum primum posset hostem fore populi Romani, Sic Virgilius.

Tango aras, mediosque ignes et numina testor.

Nonnulli tamen scribunt, expositis ignibus sacris.

⁴ In theatrum ad concionem.] Græcis et Græciensibus theatrum fuisse pro curiâ et foro, patet ex Livio et Tacito.

⁵ Senatum trucidat.] Convocatis Senatûs principibus à sexcentis, penes quos tunc erat potestas summa, insidiis appeti se simulat, et continuo eos eorumque amicos occidi à suis jubet, ut tradit Diodorus.

⁶ Finitimas civitates.] Messanum dolo, vi Gelam occupavit, et in cives dire sœvit.

ex improvise aggeditur. Pænorum quoque socios, permitte Hamilcare, fœdè vexat : propter quod querelas Carthaginem socii non tam de Agathocle, quàm de Hamilcare detulerunt : hunc et dominum et tyrannum, illum ut proditorem arguentes : ¹à quo infestissimo hosti fortunæ sociorum, interpositâ pacitione, donata sint : sicut ab initio Syracusæ in pignus societatis sint traditæ, urbs semper Pœnis infesta, et de imperio Siciliæ Carthaginis æmula : nunc insuper civitates sociorum eidem titulo pacis addictas. ²Denuntiare igitur se, hæc brevi ad ipsos redundatura, ac prope diem sensuros, quantum malum non Siciliæ magis, quàm ipsi Africæ attulerint. His querelis senatus in Hamilcarem ³accenditur. Sed quoniam in imperio esset, tacita de eo suffragia tulerunt, et sententias, prius quàm recitarentur, ⁴in urnam conjectas obsignari jussērunt, dum alter Hamilcar, ⁵Gisconis filius, à Siciliâ reverteretur. Sed hæc callida commenta Pænorum, et sententias inauditas, mors Hamilcaris prævenit ; liberatûsque est fati munere, quem sui per injuriam cives inaudito damnaverent. Quæ res Agathocli adversus Pœnos occasionem movendi belli dedit. Prima igitur illi cum Hamilcare, Gisconis filio, prælii congressio fuit : ⁶à quo victus, majore mole reparaturus bellum Syracusas concessit. Sed secundi certaminis eadem fortuna, et prioris, fuit.

CAP. IV. Cum igitur victores Pœni Syracusas obsidione cinxissent, Agathocles se neque viribus parem, neque ad obsidionem ferendam instructum videret ; super hæc ⁷à sociis, crudelitæ ejus offensis, desertus esset, statuit bellum in Africam transferre : mirâ prorsus audaciâ, ut quibus in solo urbis suæ par non erat, eorum urbi bellum inferret ; et qui sua tueri non poterat,

INTERPRETATIO.

^a A quo opes sociorum date sunt, ex pactis factis hosti infensissimo, quemadmodum Syracusæ traditæ sunt ad ineundam societatem.

^b Quare se prædicere hæc mala brevi

perventura ad ipsos Carthaginenses, qui sentient paucis post diebus, quantum malum attulerint non solum Siciliæ, sed etiam Africæ.

NOTÆ.

¹ Accenditur.] De Hamilcaris prodicione non meminērunt alii.

² In urnam conjectas.] Urnâ Veterum suffragium colligebatur ; ideo, Quæstor Minos urnam movet.

³ Gisconis filius.] Cum Hamilcare congressus est ; sed ille an Gisconis filius fuerit, an alter, incertum.

⁴ A quo victus.] Ad Himeram fluvium castra Carthaginensium aggressus imparatos fuderat, jamque totis penè castris potiebatur, eum Hamil-

car magno impetu cum suis irruens, Syracusanos vertit in fugam. Diodorus.

⁵ Eadem fortuna.] Unum tantum prælium Diodorus memorat, in quo victus Agathocles, Antandro fratre cum validis copiis Syracusis relicto, in Africam cum parte militum transiit.

⁶ A sociis.] Messanenses, Camarinæ, Catanæ, cæteræque civitates victorem Hamilcarem secuti sunt.

A.M. 3742. Ol. 117. 1. Urb.C. 441. Ant.C. 130.

Agathocles bellum transfert in Africam.

A.M. 3756. Ol. 120. 3. Urb.C. 455. Ant.C. 296.

impugnaret aliena; victusque victoribus insultaret. ^aHujus consilii non minùs admirabile silentium, quàm commentum fuit, populo hoc solùm professus, invenisse se victoriæ viam: animos illi vel tantùm in brevem obsidionis patientiam firmarent: vel si cui status præsentis fortunæ displiceret, dare se ei discedendi liberam potestatem. Cùm mille sexcenti discessissent, cæteros ad obsidions necessitatem frumento et stipendio instruit: ¹quinquaginta tantùm secum talenta ad præsentum usum aufert, cætera ex hoste meliùs, quàm ex sociis paraturus. ²Omnes deinde servos militaris ætatis, libertate donatos, ^bsacramento adegit, eosque et majorem partem fermè militum navibus imponit; ratus, exæquatâ utriusque ordinis conditione, mutuam inter eos virtutis æmulationem futuram: cæteros omnes ad tutelam patriæ reliquit.

Suos ad
pugnam
hortatur.

CAP. V. Septimo igitur imperii anno, comitibus duobus adultis filiis, Archagatho et Heraclidâ, nullo militum sciente quò veherentur, cursum in Africam dirigit. Cum omnes aut in Italiam prædatum se, aut in Sardiniam ituros crederent, tum primum, exposito in Africæ litore exercitû, consilium suum omnibus aperit. Quo in loco Syracusæ positæ sint, ostendit: quibus aliud nullum auxilium superesset, quam ut hostibus faciant quæ ipsi patiantur. Quippe aliter domi, aliter foris bella tractari. Domi ea sola auxilia esse, quæ patriæ vires subministrant: ^cforis hostem etiam suis viribus vinci, ^ddeficientibus sociis, et odio diuturni imperii extera auxilia circumspicientibus. Huc accedere, quòd urbes, castellaque Africæ, non muris cinctæ, non in montibus positæ sint, sed in planis campis, sine ullis munimentis jaceant: quas omnes metu excidii facilè ad belli societatem perlici posse. Majus igitur Carthaginiensibus ab ipsâ Africâ, quàm ex Siciliâ exarsurum bellum, ^ecoituraque auxilia omnium adversus unam ur-

INTERPRETATIO.

- a Tantâ admiratione dignus est, quòd tenuerit occultum hoc consilium, quàm quòd illud invenerit.
b Obstrinxit juramento, et tot cives imponit navibus, ut superarent numerum militum.
c Foris posse superare hostem viribus suis, dum illius socii deficiunt, et quærent auxilium ab exteris, impulsu odio longioris imperii.
d Omnes Africanos totis viribus bellum simul gesturos contra unam urbem Carthaginem, quæ magis est timenda propter nomen quàm propter opes, et se inde habiturum copias quas secum non adduxerit.

NOTÆ.

- 1 Quinquaginta tantum.] Pecuniam mutuò sumpsit à mercatoribus, et templis donaria, ornamenta mulieribus abstulit, pupillorum facultates sibi vindicavit, cum diceret illorum se tutorem fore.
2 Omnes deinde servos.] Nil de servis habet Diodorus: sed addit, Ne quid novi se absente Syracusani mo-

lirentur, disjuncti à se invicem cognationes, maximè fratres à fratribus, et parentes à liberis; dum alios relinquit in urbe, alios secum abducit, ut alii de aliorum salute quiescerent.
3 Deficientibus sociis.] Quibus jam diu grave Carthaginiensium imperium, quòd tributo pendit ab iis solito armis sese exemissent.

bem, nomine quàm opibus ampliolem, et quas non attulerit, vires, inde sumpturum. Nec in repentino Pœnorum metu, modicum momentum victoriæ fore, qui tantâ audaciâ hostium perculsi, trepidaturi sint. Accessura et villarum incendia, castellorum, urbiumque contumacium direptionem, tum ipsius Carthaginis obsidionem. ^aQuibus omnibus non sibi tantùm in alios, sed et aliis in se sentiant patere bella. His non solùm Pœnos vinci, sed et Siciliam liberari posse. Nec enim moraturos in ejus obsidione hostes, cùm sua urgeantur. Nusquam igitur alibi facilius bellum, sed nec prædam uberiolem inveniri posse. Nam captâ Carthagine, omnem Africam Siciliamque præmium victorum fore: gloriam certè tam honestæ militiæ tantam in omne ævum futuram, ut terminari nullâ temporis oblivione posset; ut dicatur eos solos mortalium esse, qui bella, quæ domi ferre non poterant, ad hostes transtulerint, victique victores insecuti sint, et obsessores urbis suæ obsederint. Omnibus igitur forti ac leto animo bellum ineundum, quo nullum aliud possit aut præmium victoribus uberius, aut victis monumentum illustrius dare.

CAP. VI. His quidem adhortationibus animi militum erigebantur: sed terrebat eos portenti religio, quòd navigantibus Carthaginienses su-
eis sol defecerat. Cujus rei rationem non minore curâ rex, quàm perat et multas ca-
belli reddebat, ^baffirmans, si priùs quàm proficiscerentur, factum esset, crediturum adversum profecturis prodigium esse: nunc quia pit urbes,
egressis accideret, illis ad quos eatur portendere. Porro defectus ^cnaturalium siderum semper præsentem rerum statum mutare: certanque esse florentibus Carthaginiensium opibus, laboribus adversisque rebus suis, commutationem significari. Sic consolatis militibus, universas naves, consentiente exercitu, ^dincendi jubet, ut omnes scirent, auxilio fugæ adempto, aut vincendum, aut moriendum esse. Deinde cùm omnia, quâcunque ingrederentur, prosternerent, ^evillas castellâque incenderent, obviis eis fuit cum xxx mil-

INTERPRETATIO.

- a Quibus omnibus cognoscent non ipsos tantum alios, sed alios etiam ipsos eos navigaturos in Africam, si id contigisset ante profectionem: nunc quia hoc accidit post egressum è Siciliâ, credere se prædicere cladem hostium contra quos eant.
b Affirmans se crediturum illud prodigium aliquid mali portendere contra ipsos.

NOTÆ.

- 1 Naturalium siderum.] Solis et Lunæ, quæ ita fortè dicuntur, quòd rerum omnium naturam maximè foveant.
2 Incendi jubet.] Hortatus ad prælium milites, primus navem prætoriam incendit, et quem cùm reliqui triremium præfecti imitati essent, sublatâ in auras flammâ tibicines classium canere jussit. Ita Diodorus.
3 Villas castellâque.] Splendidis ædificiis villisque magnificis ornata erat hæc regio, rerumque omnium, feracissima. Ex Diodoro.

libus Pœnorum ¹Hanno: sed prælio commisso, ²duo de Siculis, tria millia de Pœnis cum ipso duce cecidere. Hâc victoriâ et Siculorum animi eriguntur, et Pœnorum franguntur. Agathocles, victis hostibus, ³urbes castellaque expugnat, prædas ingentes agit, hostium multa millia trucidat. Castra deinde in quinto lapide à Carthagine statuit, ut damna carissimarum rerum, vastitatemque agrorum, et incendia villarum de muris ipsius urbis specularentur. Intereâ ingens totâ Africâ deleti Pœnorum exercitûs fama, occupatarumque urbium, divulgatur. ⁴Stupor itaque omnes et admiratio incessit, unde tanto imperio tam subitum bellum, præsertim ab hoste jam victo: admiratio deinde paulatim in contemptum Pœnorum vertitur. Nec multò post, non Afri tantum, verum etiam tributariæ urbes nobilissimæ novitatem sequuntur, ad Agathoclem defecere; frumentoque et stipendio victorem instruxere.

Carthaginienses iterum vincit.
A.M.3757.
Ol.102.4.
Urb.C.456.
Ant.C.295.

CAP. VII. His Pœnorum malis, etiam deletus in Sicilia cum imperatore exercitus, velut quidam ærumnarum cumulus accessit. Nam post profectionem à Siciliâ Agathocles, in obsidione Syracusarum Pœni segniores redditi, ab Antandro, fratre regis Agathoclis, occisione cæsi nuntiabantur. Itaque cum domi forisque eadem fortuna Carthaginiensium esset, jam non tributariæ tantum ab his urbes, verum etiam socii reges deficiebant, amicitiarum jura non fide, sed successu ponderantes. Erat inter cæteros rex Cyrenarum ⁵Aphellas, qui, spe improba regnum totius Africæ amplexus, societatem cum Agathocle per legatos junxerat; pactusque cum eo fuerat, ut Siciliæ illi, sibi Africæ imperium, victis Carthaginiensibus, cederet. Itaque

INTERPRETATIO.

^a Omnes stupebant, et mirabantur, unde ortum sit bellum tam repentinum in Carthaginienses tam potentes.

NOTÆ.

¹ Hanno.] Duces geminos nominat Diodorus, Hannonem, et Bomilcarem, qui, cum tyrannidem affectaret, cum magnâ exercitus parte in collem secessit, quò facilius, si victor esset Agathocles, cives ipse opprimeret.

² Duo de Siculis.] Trecentos tantum è Siculis cecidisse vult Diodorus, è Carthaginiensibus verò sex vel quatuor millia.

³ Urbes castellaque expugnat.] Tunetum, Adrumetum, Thapsum, urbesque alias, et ducenta prope castella, quæ vi, perinde ac fraude cepit, hostesque sæpius fudit, sive noctu in castris imparatos, sive diu in agris palantes adortus.

⁴ In obsidione.] Subactâ ferè totâ Siciliâ in Africam è suis quinque millia subsidio miserat: sed dum obsessos Syracusanos ex improviso adoriri imprudentius properat; Antander, structis illi insidiis, in eum irruit, et, fugatis aliis, aliis occisis, Amilcar ipse, dum fortiter dimicat, vivus capitur, et ductus per urbem, exquisitissimis tormentis interficitur, ut refert Diodorus.

⁵ Aphellas.] Alii melius Ophellam nominant, quondam sub Alexandro ducem, quem per Syracusanum quendam spe imperii Africæ ad partes suas allexit Agathocles. Lege Ophellam.

cum ad belli societatem cum ingenti exercitu ipse venisset, ^aAgathocles blando alloquio et humili adulatione, cum sæpius simul cenassent, adoptatusque filius ejus ab Aphella esset, ^bincautum interficit: occupatoque exercitu ejus, iterato Carthaginienses omnibus viribus bellum cientes, magno utriusque exercitus sanguine, ^cgravi prælio superat. ^dHoc certaminis discrimine tanta desperatio illata Pœnis est, ut, nisi in exercitu Agathoclis orta seditio fuisset, transiturs ad eum ^eBomilcar rex Pœnorum cum exercitu fuerit. Ob quam noxam in medio foro à Pœnis patibulo suffixus est: ut idem locus monumentum suppliciorum ejus esset, qui antè fuerat ornamentum honorum. Sed Bomilcar magno animo crudelitatem civium tulit; adeo ut de summâ cruce, veluti de tribunali, in Pœnorum scelera concionaretur: ^fobjectans illis, nunc Hannonem falsâ affectati regni invidiâ circumventum: nunc Gisconis innocentis exilium: nunc in Hamilcarem patrum suum tacita suffragia, quòd Agathoclem socium illis facere, quàm hostem maluerit. Hæc cum in maximâ populi concione vociferatus esset, exspiravit.

CAP. VIII. Intereâ Agathocles, ^aprofligatis in Africâ rebus, tradito Archagatho filio exercitu, in Siciliam recurrit: nihil actum in Africâ existimans, si amplius Syracusæ obsiderentur. Nam post occisum Hamilcarem, Gisconis filium, novus eò à Pœnis missus exercitus fuerat. Statim igitur primo adventu ejus ^bSiciliæ urbes, auditis rebus quas in Africâ gesserat, certatim se ei tradunt: atque ita ^cpulsis è Siciliâ Pœnis: totius insulæ imperium.

INTERPRETATIO.

^a Agathocles eum necavit incautum, cum simul sæpe cenassent, et perfecisset blandis sermonibus et adulationibus, ut ab Aphellâ in filium adoptaretur.

^b Pœni reducti sunt ad tantam desperationem, clade acceptâ in hoc certamine.

^c Illos accusans quòd occidissent Han-

nonem, quem moti invidiâ insimulaverant falsò affectandi regni.

^d Profligatâ potentiâ Carthaginiensium in Africâ, exercitum tradidit Archagatho filio, et rediit in Siciliam. Agunt achevé son expedition.

NOTÆ.

¹ Ipse venisset.] Per loca arida, et feris serpentibusque infesta, duorum mensium itinere.

² Incautum interfecit.] Plerique militum pabulatum exierant, cum insidias sibi paratas clamitans Agathocles, eum imparatum necavit. Diodorus.

³ Gravi prælio superat.] Non refert hanc victoriam Diodorus, sed navalem post Bomilcaris interitum.

⁴ Bomilcar rex Pœnorum.] Rex dicitur quia Duces sæpe Reges appellantur, vel quia forte jam occupat tyrannidem. Illius mortem aliter narrat Diodorus. Cum Bomilcar tyrannidis

cupidus miserum urbis statum cernebat, stipatus militibus cives omnes occidi jussit; quare, orto gravissimo tumultu, juvenus omnisque civium multitudo cum armis advolant; è conjuratis alios necat, aliis arma ponentibus parcat, et Bomilcarem diris laceratum cruciatibus enecat.

⁵ Profligatis rebus.] Carthaginiensium: Agathocles enim nuper Uticam cepit.

⁶ Pulsis è Siciliâ.] Non eos omnino expulit; sed illos navali prælio, terrestri Xenodochum Agragantinorum ducem superavit.

rium occupavit. In Africam deinde reversus ¹seditione militum excipitur. Nam stipendiorum solutio in adventum patris dilata à filio fuerat. Igitur ad concionem vocatos blandis verbis permulsi: *stipendia illis non à se flagitanda esse, sed ab hoste quærenda; communem victoriam, communem prædam futuram.* ²*Paulum modo anniterentur, dum belli reliquiæ peraguntur, cum sciant Carthaginem captam spes omnium expleturam.* Sedato militari tumultu, interjectis diebus ad castra hostium exercitum ducit: ibi, inconsultius prælium committendo, ³maiores partem exercitus perdidit. Cum itaque in castra fugisset, ⁴versamque in se invidiam temere commissi ⁵belli videret, pristinamque offensam non depensi stipendii metueret; ⁶concubia nocte solus à castris cum Archagatho filio profugit. Quod ubi milites cognovêre, haud secus quàm si ab hoste capti essent, trepidavêre: *Bis se à rege suo in mediis hostibus relictos esse* ⁷*proclamantes, salutemque suam desertam ab eo esse, quorum ne sepultura quidem relinqueretur.* Cum persequi regem vellent, à Numidis excepti, in castra revertuntur; comprehenso tamen reductoque Archagatho, qui à patre noctis errore discesserat. Agathocles autem navibus, quibus regressus à Sicilia fuerat, cum custodibus earundem, Syracusas deferitur. Exemplum flagitii singulare, rex exercitus sui desertor, filiorumque pater proditor. Interim in Africâ post fugam regis, milites, pactione cum hostibus factâ, interfectis Agathoclis liberis, Carthaginensibus se tradidêre. Archagathus, cum occideretur ab Arcesilao, amico antea patris, ⁸rogavit eum,

A.M.3759.
Ol. 121.
Urb.C.458
Ant.C.293.

INTERPRETATIO.

a *Modo velint paululum eniti, dum perficiant bellum feliciter inceptum, cum omnes sciant opes Carthaginis, postquam capti fuerit, expleturas spes omnium.*

b *Cum videret se odio haberi à militibus propter prælium temerè commissum, et metueret, eorum iram propter stipen-*

diam nuper ipsi denegata, fugit intempestâ nocte.

c *Clamantes se vivos desertos esse ab eo, qui ne mortuos quidem debuisset relinquare.*

d *Petit ab eo an putat Agathoclem benignè habiturum ipsius filios, cum ipse occidat illius liberos.*

NOTÆ.

1 *Seditione militum.*] Animum ponderant milites ob clades, dum abesset, acceptas. Nam cupidus laudis Archagathus, cum exercitum divisisset, partem amiserat.

2 *Maiorem partem exercitus.*] Cæsa vel Siculorum vel Græcorum tria milia narrat Diodorus: Afrorum verò, qui ab Agathocle stabant, neminem.

3 *Belli videret.*] Quod se ab Afrorum quinque millibus desertum cerneret, qui ad hostes post prælium defecerant.

4 *Concubia nocte.*] A mediâ nocte initium diei Romani ducebant, cujus partes erant; mediæ noctis inclinatio,

gallicinium, conticinium, diluculum, mane, vespera, prima fax, concubia, et intempesta nox; sic dicta, quia non habet tempus idoneum rebus gerendis.

5 *Cum Archagatho filio.*] Heraclidem minorem natu filium secum abduxit, ex Diodoro. Non Archagathum ne aut consuetudinem haberet cum novercâ, aut insidias ipsi moliretur: quod ille præsentis, patris fugam indicavit ducibus, à quibus victus aliquantisper Agathocles, sed paulo post à milite vinculis solutus clam consensâ scaphâ filiis relictis fugit.

quidnam liberis ejus futurum Agathoclem putet, per quem ipse liberis careat? Tunc respondit, *satis habere se, quod superstites eos esse Agathoclis liberis sciat.* Post hæc Pæni ad persequendum belli reliquias, duces in Siciliam miserunt, cum quibus Agathocles pacem æquis conditionibus fecit.

LIBER XXIII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Agathocles transit in Italiam adversus Brutios: quorum origo et potentia paucis perstringitur.*
2. *Agathocles vi morbi expugnatus revertitur in Siciliam, ubi turbæ domestica, quæ uxorem et liberos Agathoclis in Ægyptum pellunt. Agathoclis obitus.*
3. *Pyrrii Epirotæ bella et res gestæ, cum in Sicilia, tum in Italia.*
4. *Hieronis, Siciliae principis laudatissimi, dignitas et virtus.*

CAPUT I.

AGATHOCLES, rex Siciliae, ¹pacificatus cum Carthaginiensibus, ²partem civitatum, à se fiducia virium dissidentium, armis subegit. Dein quasi angustis insulæ terminis clauderetur, ³cujus imperii partem primis incrementis ne speraverat quidem, in Italiam transcendit; ⁴exemplum Dionysii secutus, qui multas civitates Italiae subegerat. Primi igitur hostes illi Brutii fuere, qui et fortissimi tum et opulentissimi videbantur, simul et ad injurias vicinorum prompti. Nam multas civitates Græci nominis Italiae expulerant:

Agathocles in Brutios bellum gerit. Brutiorum origo. Ol. 124. 4. Urb.C.472. Ant.C.279.

INTERPRETATIO.

a *Subegit partem urbium, quæ fidenter suis viribus recusabant ipsi parere.*

b *Licet olim non ausus esse sperare partem illius regni cum fortuna ipsi favere cepit.*

NOTÆ.

1 *Pacificatus.*] Metuens sibi à Dinocrate, ad quem defecerant plurimi, pacem eâ conditione fecit, ut Carthaginenses eas urbes reciperent quibus antea imperassent.

2 *Exemplum Dionysii junioris.*] Uterque in Italiam trajecit; senior, ut regnum amplificaret; junior, ut furorem vitaret hostium.

¹auctores quoque suos Lucanos bello vicerant, et pacem cum his, æquis legibus fecerant. ²Tanta feritas animorum erat, ut nec origini suæ parcerent. Namque Lucani iisdem legibus liberos suos, quibus et Spartani, instituere soliti erant. Quippe ab initio pubertatis, in sylvis inter pastores habebantur, ³sine ministerio servili, sine veste quam induerent, vel cui incubarent; ut à primis annis duritiæ parsimoniamque, sine ullo usu urbis, assuescerent. Cibus his præda venatica; potus, aut lactis, aut fontium liquor erat. Sic ad labores bellicos indurabantur. Horum igitur ex numero quinquaginta primò ex agris finitimorum prædari soliti; confluente deinde multitudine, sollicitati prædâ cum plures facti essent, infestas regiones reddebant. Itaque fatigatus querelis sociorum Dionysius, Siciliæ tyrannus, sexcentos Afros ad compescendos eos miserat quorum castellum, proditum sibi per Bruttiam mulierem, expugnavêrunt; ibique civitatem, concurrentibus ad opinionem novæ urbis pastoribus, statuerunt; Bruttiosque se ex nomine mulieris vocavêrunt. Primum illis cum Lucanis, originis suæ auctoribus, bellum fuit. Quâ victoriâ erecti, cum pacem æquo jure fecissent, cæteros finitimos armis subegêrunt; tantasque opes brevî consecuti sunt, ut perniciosi etiam regibus haberentur. ²Denique Alexander rex Epiri, quum in auxilium Græcarum civitatum, cum magno exercitu in Italiam venisset, cum omnibus copiis ab his deletus est. ⁴Quare feritas eorum successu felicitatis incensa, diu terribilis finitimis fuit. Ad postremum imploratus Agathocles, spe ampliandi regni, à Siciliâ in Italiam trajecit.

In Siciliam
reversus
moritur.

CAP. II. ¹Principio adventûs ejus opinione concussi, legatos ad eum, societatem amicitiamque petentes miserunt. Quos

INTERPRETATIO.

a Ita erant feroces, ut non parcerent populis unde duxerant originem.	turnâ felicitate, fuit terribilis diu vicinis.
b Sine ministris qui ipsis inservirent.	d Ubi primum audiêrunt eum venire in Italiam, perterriti miserunt legatos, &c.
c Quæ illorum ferocitas, aucta diu-	

NOTÆ.

¹ Auctores quoque suos Lucanos.] Lucani fuêrunt pastores, qui excusso servitutis jugo, tempore Dionysii senioris, trans Laum fluvium sedes posuêre: unde à Lucanis dicti sunt *Egrotii*, quod eorum linguâ *fugitivi* sonat; à Romanis verò *Brutii*, quasi bruti, vecordes et stupidi; quòd secundo bello Punico descivissent ad Annibalem, quare semper sine hono-

re ullo, sine dignitate habiti sunt, ad servilia tantum opera compelli soliti. A Bretto Hercules filio vult nomen illis inditum Stephanus, *Egrotii* Eustathio, *Egrotii* Ptolemæo, *Brutates* Pesto. Eorum verò regio *Egrotavia* Polybio, *Egrotia* Strabone, Diodoro, et Athenæo dicitur.

³ Denique Alexander.] Molossus, de quo suprâ diximus.

Agathocles ad cœnam invitatos, ne exercitum trajici viderent, in posterum statutâ his die, consensâ nave, frustratus est. Sed fraudis haud lætus eventus fuit: siquidem reverti eum in Siciliam, interjectis paucis diebus, vis morbi coëgit, quo toto corpore comprehensus, ¹per omnes nervos articulosque humore pestifero grassante, velut intestino singulorum membrorum bello impugnabatur. Ex quâ desperatione bellum inter filium nepotemque ejus, regnum jam quasi mortui vindicantes oritur: occiso filio regnum ²nepos occupavit. Igitur Agathocles, cum morbi cura, et ægritudo graviores essent, et inter se altera alterius malo cresceret, desperatis rebus, uxorem suam Texenam*, genitòs-
que ex eâ duos parvulos, cum omni pecuniâ, et familiâ, regali-
que instrumento, quo præter illum nemo regum ditior fuit, navibus impositos, Ægyptum, unde uxorem acceperat, remittit; timens ne prædonem regni sui hostem patêrentur. Quanquam uxor diu, ne ab ægro divelleretur, deprecata est, ³ne discessus suus adjungi nepotis parricidio posset; et tam cruentè hæc deservisse virum, quàm ille impugnâsse avum videretur; *Nubendo se non prospera tantum, sed omnis fortunæ iniisse societatem; nec invitam periculo spiritûs sui empturam, ut extremos viri spiritus exciperet; et exequiarum officium, in quod, profectâ se, nemo sit successurus, obsequio debita pietatis implet.* Discedentes parvuli, flebili ululatu amplexi patrem tenebant. Ex alterâ parte uxor maritum, non ampliùs visura oculis fatigabat. Nec minùs senis lacrymæ miserabiles erant. Flebant hi morientem patrem; ille exules liberos; hi discessu suo solitudinem patris, ægri senis; ille in spem regni susceptos relinqui in egestate lugebat. Inter hæc regia omnis, assistentium fletibus tam crudelis discidium impleta, resonabat. Tandem finem lacrymis necessitas profectionis imposuit, et mors regis proficiscentes filios insequuta est. Dum hæc aguntur, Carthaginienses, cognitis quæ in Siciliâ agebantur, occasionem totius insulæ occupandæ datam sibi existimantes, magnis viribus eò trajiciunt, multasque civitates subigunt.

* Theogenam alii.

A.M.3774:
Ol. 125. 1.
Urb.C.473
Ant.C.278.

INTERPRETATIO.

a Eos decepit consensâ nave, pollicitus se allocuturum eos die sequenti.	d Ne discessus ipsius tam grande crimen esset, quàm parricidium à nepote commissum.
b Dum humor corruptus pervadit omnes nervos et articulos, cruciatur, quasi bello intestino in singulis membris.	e Et libenter se exposituram mortis periculo, modò posset et adesse marito morienti, et debita pietate reddere exequiarum officium, quod nemo facturum sit, si proficiscatur in Ægyptum.
c Cum anxietas et sollicitudo graviores essent ipso morbo, et meror morbum et morbus merorem auget.	

NOTÆ.

¹ Regnum nepos.] Quis Agathocli filius quisve nepos fuerit, quidve geserintambo incertum est. Perierunt enim Diodori libri quibus Agathocli mortem persecutus est. Non diu sanè illius nepos regnavit, cum paucis post annis Hiero. in principem electus fuerit.

Pyrrhi bella in Sicilia et Italia.

CAP. III. Eo tempore et Pyrrhus adversus Romanos bellum gerebat; qui imploratus à Siculis in auxilium, sicuti dictum est, cum Syracusas venisset, multasque civitates subegisset, rex Siciliae, sicut Epiri appellatur. Quarum rerum felicitate lætus, Ol. 125. 4. Heleno filio Siciliae, velut avitum (nam susceptus ex filia Agathoclis regis erat) Alexandro autem Italiae regnum destinavit. Ant. C. 275.

Post hæc multa secunda praelia cum Carthaginiensibus facit. Interjecto deinde tempore, legati ab Italicis sociis venire, nuntiant Romanis resisti non posse, deditionemque futuram nisi subveniat. Anxius tam ambiguo periculo, incertusque quid ageret, vel quibus primum subveniret, in utrumque pronus consultabat. Quippe instantibus hinc Carthaginiensibus, inde Romanis, periculum videbatur exercitum in Italiam non trajicere: periculosus, à Sicilia deducere; ne aut illi non latè ope, aut hi deserti amitterentur. In hoc æstu periculorum, tutissimus portus consiliorum visus est omnibus viribus decernere in Sicilia; et, profligatis Carthaginiensibus, victorem exercitum transponere in Italiam. Itaque conferto praelio, cum superior fuisset, quoniam tamen à Sicilia abiret, pro-victo fugere visus est: ac propterea socii ab eo defecerunt; et imperium Siciliae tam citò amisit, quàm facile quæsierat. Sed nec in Italia meliore felicitate usus

A.M. 3779.
Ol. 126. 2.
Urb. C. 478
Ant. C. 273.

NOTÆ.

1 *Multas civitates.*] Victis Carthaginiensibus, Erycen expugnavit, oppidum munitissimum, fugatisque sæpius Mamertinis Messanæ incolis, eorum diripuit oppida. *Plutarchus.*

2 *Heleno filio.*] Qui ex Lanissâ Agathoclis filia natus erat: illius tamen filium non Helenum, sed Alexandrum dicit *Plutarchus.*

3 *Cum Carthaginiensibus facit.*] Tot praelis eorum fregit audaciam, ut pecuniam, si pacem concederet, pollicerentur; quibus ille respondit, unam pacis ineundæ esse rationem, si insulâ excessissent.

4 *Italicis sociis.*] Samnitibus et Tarentinis, quos bis Romanorum Consules vicerant, primum *Fabricius*, deinde *Ruffinus.*

5 *Conferto praelio.*] Sibi non constat *Justinus*: nec enim *Pyrrhus* tunc decertavit in Sicilia, sed navali praelio, ut ait *Plutarchus*, dum è Sicilia in Italiam transiret: quâ in pugna non vicit; sed, amissâ classis parte maxima, fugit in Italiam.

6 *À Sicilia abiret.*] Dum è Sicilia petit Italiam, respectans ad insulam,

comitibus dixit, O qualem, amici, palearum Carthaginiensibus et Romanis reliquimus.

7 *Defecerunt.*] Civitates aliz Carthaginiensium partes, aliz Mamertinorum secutæ sunt.

8 *Melioris felicitate.*] *Pyrrhus* electis militum fortissimis, in *Marcum Curium*, qui ad Beneventum consederat, movit, ut eum facilius sejunctum à collegâ, vinceret, sed ille, collatis signis, primam aciem adortus, eum fugavit, hostes ab uno cornu pepulit, in altero elephantos, qui magnam stragem ediderant, coniectis telis avertit in fugam, qui retro per suos delatis, ordines turbaverunt. *Pyrrhus* amisit 23 millibus, fugit in Græciam. Ita *Plutarchus.* *Orosius* tamen vult triginta tria millia hostium cæsa, victosque ait elephantos, quod Romani malleolos stupâ involutos ac pice obsitos, uncis insuper aculeis tenaces, eosque inflammatos in turres et terga belluarum immitterent; seu potius, si *Floro* et *Zonaræ* credimus pullus elephantis vulneratus, sessoribus excussis cum matrem passim quærerent, eaque do-

in Epirum revertitur. Admirabilis utriusque rei casus in exemplum fuit. Nam sicut antè secundâ fortunâ, rebus supra vota fluentibus, Italiae Siciliaeque imperium, et tot de Romanis victorias adstruxerat; ita nunc adversâ, velut in ostentationem fragilitatis humanæ, destruens quæ cumulaverat, Siciliensi ruinæ naufragium maris, et fædam adversus Romanos pugnam, turpemque ab Italiâ discessum adjecit.

CAP. IV. Post profectionem à Sicilia *Pyrrhi*, magistratus Hieronis dignitas et virtus. A.M. 3782. Ol. 127. 1. Urb. C. 481. Ant. C. 270.

Hiero creatur: cujus tanta moderatio fuit, ut, consentiente omnium civitatum favore, dux adversus Carthaginienses primum, mox rex crearetur. Hujus futuræ majestatis ipsa infantis educatio quasi prænuntia fuit: quippe genitus erat patre Hierocle, nobili viro, cujus origo à Gelone, antiquo Siciliae tyranno, manabat: sed matrem illi genus sordidum, atque adeo pudibundum fuit. Nam ex ancilla natus, hac propterea à patre, velut deonestamentum generis, expositus fuerat. Sed parvulum, et humanæ opis egentem, apes, congesto circa jacentem melle, multis diebus aluere. Ob quam rem responso aruspicum admonitus pater, qui regnum infanti portendi caneant, parvulum collegit, omnique studio ad spem majestatis, quæ promittebatur, in-

INTERPRETATIO.

a Sicut enim favens fortuna concesserat ipsi regnum Italia, Siciliaque, et tot victorias de Romanis succedentes secundum vota; ita nunc adversa, quasi vellet ostendere humanam fragilitatem, auferendo quæ dederat, adjecit amissioni Siciliae naufragium in mari, et cladem à Ro-

manis acceptam, et discessum ab Italiâ probrosum.

b Et idè expositus est à patre tantam dedecus familiae suæ.

c Sed apes aluerunt per multos dies puerum, egentem subsidio hominum, melle congesto circa ipsum humi jacentem.

NOTÆ.

lore commota exterique elephantis concitati, militum ordines turbaverunt, et victoriam Romanis peperere.

1 *In Epirum revertitur.*] *Milonem*, filiumque *Helenum*, cum octo millibus peditum, equitum octingentis Tarenti reliquit.

2 *Tot de Romanis victorias.*] Tantum justo praelio cum Romanis dimicavit: primo, victor; altero aut victus, aut victoria incerta fuit; tertio, planè devictus, et ex Italiâ pulsus est, quod breviter *Florus*; Eadem fere, quæ primam victoriam abstulerant, secundam parem fecerant, tertiam sine controversiâ tradidit.

3 *Fragilitatis humanæ.*] Hanc rerum varietatem *Plutarchus* non fortunæ,

sed viri ingenio tribuit, qui, quæ fortiter pugnando acquirebat, semper rerum novarum spe corrumpere. Unde *Antigonus* eum cum aleatore conferre solebat, qui multa et secunda jaceret, sed jactu nesciret uti.

4 *Hiero creatur.*] Non antiquus ille à *Pindaro* laudatus, sed junior celebratus à *Theocrito.*

5 *À Gelo.*] Scribendum est, à *Gelone.*

6 *Pudibundum.*] *Malim pudendum fuit.* Ut *Juntina* Ed.

7 *Portendi caneant.*] Apes modò infelicitatem, ut *Pompeio* ante *Pharsalicam* et *Bruto* ante *Philippensem* pugnam portendebant.

stituit. ¹Eidem in ludo inter æquales discenti lupus tabulam, in turbâ puerorum repente è conspectu eripuit. Adolescenti quoque, prima bella ineunti, aquila in clypeo, ¹noctua in hastâ consedit. Quod ostentum, et consilio cautum, et manu promptum, regemque futurum significabat. Denique ²adversus provocatores sæpè pugnavit, semperque victoriam reportavit. A Pyrrho rege multis militaribus donis donatus est. Pulchritudo ei corporis insignis, vires quoque in homine admirabiles fuere: in alloquio blandus, in negotio justus, in imperio moderatus: prorsus ut nihil ei regium deesse, præter regnum, videretur.

INTERPRETATIO.

a Dum in scholâ studeret inter pueros sibi æquales.

NOTÆ.

1 Noctua in hastâ.] Noctua, si volasset, victoriam; si consedisset, exitium minabatur: quod Hieroni accidit, cum Agathocles bello Punico noctuas per castra clam emisit, ut per castra volitantes militum animos confirmarent, ut narrat Diodorus. Hinc manavit adagium, *Noctua volat.*

2 Adversus provocatores.] Mamertinos et Carthaginienses vicit sæpè; cum Romanis etiam bellum gessit; sed paulò post compositâ pace, ab eorum partibus stetit.

LIBER XXIV.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Græciæ civitates aliæ in alias assurgunt.
2. Ptolemæi Macedonis in sororem Arsinoen conspiratio.
3. Incestuosæ Ptolemæi et Arsinoes nuptiæ tragicis casibus solvuntur.
4. Gallorum, qui Ptolemæum vicērunt et interfecērunt, in Macedoniam irruptio.
5. Quo stratagemate Ptolemæum aggressi sint, et oppresserint. Macedonum luctus et instauratio.
6. Alia Gallorum, Brenno duce, in Græciam expeditio: et de spoliatione Delphici templi consilium. Hujus templi et oraculi descriptiones.
7. Brenni et aliorum consultatio de templi oppugnatione; et hortatio ad milites.
8. Oppugnatio irrita, et clades Gallici exercitûs, Brenno interfecto.

CAPUT I.

DUM hæc in Siciliâ geruntur, interim in Græciâ dissidentibus inter se bello Ptolemæo Cerauno, et ¹Antiocho, et ²Antigonogono, regibus: ³omnes fermè Græciæ civitates, ducibus Spartanis, velut occasione datâ, ad spem libertatis erectæ, missis invicem legatis, per quos in societatis fœdera alligarentur, in bellum prorumpunt: et, ne cum Antigono, ³sub cujus regno erant, bellum cepisse viderentur, socios ejus Ætolos aggrediuntur, causas belli prætendentes, quòd, consensu Græciæ sacratum Apollini, ⁴Cirr hæum campum, per vim occupassent. Huic bello ducem deligunt Arean, qui adunato exercitu, urbes, sataque in his campis posita, depopulatur: quæ auferri non poterant, incendit. ⁵Quod cum è montibus conspicati Ætolorum pastores essent, congregati admodum quingenti, sparsos hostes, ignorantibusque quanta manus esset, quoniam conspectum illis metus et incendiorum fumus abstulerat, consecretantur, trucidatisque admodum novem millibus, prædones in fugam vertērunt. Reparantibus deinde Spartanis bellum, auxilium multæ civitates negavērunt, existimantes, dominationem eos, non libertatem Græciæ, quærere. Interea inter reges bellum finitur; nam Ptolemæus, pulso Antigono, cum regnum totius Macedoniæ occupasset, pacem cum Antiocho facit; affinitatemque cum Pyrrho, datâ ei in matrimonium ⁶filiâ suâ, jungit.

CAP. II. Exinde externo metu deposito, impium et facinososum animum ad domestica scelera convertit, insidiasque Ptolemæi in sororem sorori suæ instruit; quibus et filios ejus vitâ, et ipsam ⁶Cassandriæ urbis possessione privaret. Primus ei dolus fuit, simulato amore,

INTERPRETATIO.

a Omnes fermè urbes Græciæ, quasi occasio data esset libertatis recuperandæ, aggrediuntur bellum, ducibus Spartanis, et missis legatis ad singulas civitates, ut omnes venirent in societatem belli.

b Quod pastores Ætolorum videntes è

montibus, simul juncti ferè quingenti, insectantur hostes dispersos, et, ignorantibus quantus esset numerus illorum, quâ timor et fumus excitatus ex incendio impetiebant, ne videre possent numerum Ætolorum.

NOTÆ.

1 Antiocho.] Sotero, filio Seleuci Nicanoris.

2 Antigono.] Gonata, qui filius erat Demetrii Poliorcetæ.

3 Sub cujus regno.] Urbes Græciæ plurimas et Peloponnesum possidebat.

4 Cirr hæum campum.] Qui juxta litus sinûs Corinthiaci extenditur. Sic dictus est a Cirrhâ, quæ urbs est Pho-

cidis ad radices montis Parnassi. Unde Apollo Cirrhæus etiam nuncupatur.

5 Filiâ suâ.] Antigona, quæ Ptolemæi privigna, non filia fuit.

6 Cassandriæ urbis.] Urbs est Macedoniæ maritima, ad sinum Thermaicum, non procul à Thessalonica; à Cassandrâ Priami filiâ nomen habere dicitur.

E c

sororis matrimonium petere: aliter enim ad sororis filios, quorum regnum occupaverat, quàm concordiae fraude pervenire non poterat. Sed nota scelerata Ptolemæi voluntas sorori erat. Itaque non credenti ^amandat, velle se cum filiis ejus regni consortium jungere: cum quibus non ideo se armis contendisse, quoniam eripere his regnum, sed quòd id facere sui muneris vellet. In hoc mitteret arbitrum jurisjurandi, quo præsente, apud deos patrios, quibus vellet obsecrationibus, se obligaret. Incerta Arsinoë quid ageret: si mitteret, decipi perjurio; si non mitteret, provocare rabiem fraternæ crudelitatis timebat. Itaque plus liberis, quam sibi timens, quos matrimonio suo protecturam se arbitrabatur, mittit ex amicis suis Chodionem^{*}: quo perducto in sanctissimum Jovis templum, veterrimæ Macedonum religionis, Ptolemæus, sumptis ¹in manus altaribus, contingens ipsa simulachra, et pulvinaria deorum, inauditis ultimisque execrationibus adjurat, se sincerâ fide matrimonium sororis petere; nuncupaturumque se eam reginam; neque in contumeliam ejus se aliam uxorem, aliosve, quàm filios ejus, liberos habiturum. Arsinoë postquam et spe impleta est, et metu soluta, ipsa cum fratre colloquitur: cujus vultus, et blandientes oculi, cum fidem non minorem quàm jusjurandum promitterent, reclamante ²Ptolemæo filio fraudem subesse, in matrimonium fratris concedit.

Incestuosæ
ejus nup-
tiæ. Filios
sororis ne-
cat.
A.M.3775.
Ol. 125. 2.
Urb.C.274
Ant.C.277.

CAP. III. Nuptiæ magno apparatu, lætitiæque omnium celebrantur. Ad concionem quoque vocato exercitu, capiti sororis diadema imponit, reginamque eam appellat. Quo nomine in lætitiâ effusa Arsinoë, quia, quod morte Lysimachi prioris mariti amiserat, recepisset; ultrò virum in urbem suam Cassandriam invitat, cujus urbis cupiditate fraus struebatur. Prægressa igitur virum, diem festum urbi in adventum ejus indicit: domos, templa, cæteraque omnia exornari jubet: aras ubique hostiasque disponi: filios quoque suos, Lysimachum sexdecim annos natum, Philippum triennio minorem, utrumque formâ insignem coronatos occurrere jubet. ^bQuos Ptolemæus, ad celandam fraudem, cupidè et ultra modum veræ affectionis amplexus, osculis diu fatigat. Ubi ad portam ventum est, occupari arcem jubet; pueros interfici. Qui, cum ad matrem confugissent, in gremio ejus, inter

INTERPRETATIO.

^a Mandat se velle regnum regere simul cum ejus filiis, et in eos se non ges-
sisse bellum, ut horum eriperet regnum,
sed ut illis postea redderet.

^b Quos Ptolemæus ad fraudem tegan-
dam amplectitur, et osculatur sæpius
quam solent illi, qui vere diligunt.

NOTÆ.

¹ In manus altaribus.] Quod moris
fuit in jurejurando apud Veteres; unde
de aræ anæ dictæ sunt, ex Varrone.

² Ptolemæo filio.] Ejus liberos nomi-
nat Lysimachum et Philippum, an ter-
tius accesserit Ptolemæus, incertum.

ipsa oscula trucidantur: proclamante Arsinoë, quòd tantum ne-
fas aut nubendo aut post nuptias contraxisset. Pro filiis sæpè se
percussoribus obtulit; frequenter corpore suo puerorum corpora
amplexata protexit; vulneraque excipere, quæ liberis inten-
debantur, voluit. ²Ad postremum etiam spoliata funeribus filio-
rum, ¹scissâ veste, et crinibus passis, cum duobus servulis ex
urbe protracta, ³Samothraciam in exilium abijt; eo miserior quòd
mori cum filiis ei non licuit. Sed nec Ptolemæo inulta scelera
fuerunt. Quippe diis immortalibus tot perjuria, et tam cruenta
parricidia vindicantibus, brevi post à Gallis spoliatus regno, cap-
tusque, vitam ferro, ut meruerat, amisit.

CAP. IV. Namque ⁴Galli, abundanti multitudine, cum eos Galli in
non caperent terræ quæ genuerant, trecenta millia hominum ad Macedo-
sedes novas quærendas, ⁵velut ver sacrum misèrunt. Ex his niam ir-
portio in Italiâ consedit, quæ et ⁶urbem Romanam captam in-
cendit: et portio Illyricos sinus, ducibus avibus (nam augurandi
studio Galli præter cæteros^{*} callent) per strages Barbarorum pe-
netravit, et ⁷in Pannoniâ consedit: gens aspera, audax, bellicosa,
⁸quæ ⁹prima post Herculem, cui ea res virtutis admirationem

INTERPRETATIO.

^a Denique denegatâ etiam facultate
sepellendi filios, veste lacerâ, &c.
^b Quæ inaccessa juga Alpium, et loca
que non possunt propter frigus habita-
vi, transcendit prima post Herculem; cu-
jus virtus admirationem et immortalita-
tem consecuta est, quia transcenderat
Alpes.

NOTÆ.

¹ Scissa veste, &c.] Hunc morem
usurpabant Antiqui, ut habitu squali-
do sparsisque crinibus, et cinere
nonnunquam fœdatis incederent.

² Samothraciam.] Samos insula du-
plex est; altera in Mari Icario, Ioniæ
vicina, non procul ab Epheso; altera
in Mari Aegeo, ad ostia Hebri, inter
Lemnum et Imbrum, quæ, quia Thra-
ciæ adjacet, Samothracia dicitur, de
quâ hic loquitur Justinus.

³ Galli.] Hujus expeditionis duas
causas affert Livius; alteram, spem
predæ; alteram, penuriam commea-
tuum pro tanta multitudine.

⁴ Velut ver sacrum.] Ver sacrum sic
explicat Dionysius Halicarnas. Quoties
in aliquâ civitate vulgi multitudo ni-
mium excresceret, nec alimenta suffi-
cerent omnibus; deo cuiquam conse-
cratos quot annis pareret, homines
foras ideo emittebant, ut alias sedes
armis quærerent; creditumque est
illis adesse Deum, cui dicantur.

⁵ Romanam urbem.] Victis Roma-
nis, Brennus urbem captam incendit;
sed, dum Capitolium à Manlio defen-
sum obsidet, à Camillo exule, qui
Romanorum reliquias collegerat, cum
suis ad internecionem deletur. Hoc
notum omnibus.

⁶ In Pannoniâ.] Regio fuit Europæ
maxima, inter Danubium ad Septen-
trionem et Ortum, Noricum ad Occa-
sum, et Illyricum ad Meridiem. Du-
plex fuit; superior versus Occasum,
ubi nunc pars Austriæ, Stiriz, Vindo-
rum Marchiz, Sclavoniz, et Carniolæ;
inferior Ortum versus, ubi nunc mag-
na pars Hungariæ et Sclavoniz. Mul-
tæ aliz sunt hujus divisiones apud
Auctores, de quibus non est hic agen-
di locus.

⁷ Prima post Herculem.] Hercules
Alpes superaverat, ut Geryonem in
Hispaniâ tyrannum occideret.

et immortalitatis fidem dedit, Alpium invicta juga, et frigore intractabilia loca transcendit: ibi, domitis Pannoniis, per multos annos cum finitimis varia bella gesserunt. Hortante deinde successu, divisus agminibus, alii Græciam, alii Macedoniam: omnia ferro proterentes petivere: tantusque terror Gallici nominis erat, ut etiam reges non lacessiti, ultrò pacem ingenti pecuniâ mercarentur. Solus rex Macedoniae Ptolemæus adventum Gallorum intrepidus audivit: hisque cum paucis et incompressis, quasi bella non difficilius quam scelera patrarentur, parricidiorum furiis agitatus, occurrit. Dardanorum quoque legationem, viginti millia armatorum in auxilium offerentem, sprexit; additâ insuper contumelia; ^aactum de Macedonia dicens, si cum totum Orientem soli domuerint, nunc in vindictam finium Dardaniis egeant: milites se habere filios eorum, qui sub Alexandro rege stipendia, toto orbe terrarum victores, fecerint. Quæ ubi Dardano regi nuntiata sunt, inclytum illud Macedoniae regnum brevi, immaturi juvenis temeritate, casurum dixit.

^{Ptolemæus à Gallis occiditur. A.M.3773. Ol. 125. 2. Urb.C.474. Ant.C.277.} CAP. V. Igitur Galli, duce ²Belgio, ad tentandos Macedonum animos, legatos ad Ptolemæum mittunt, offerentes pacem, si emere velit: sed Ptolemæus inter suos, belli metu pacem Gallos petere gloriatus est. Nec minùs ferociter se legatis, quàm inter amicos jactavit; ^{aliter se pacem daturum negando, nisi principes suos obsides dederint, et arma tradiderint: non enim fidem se, nisi inermibus habiturum.} Renuntiata legatione, risere Galli, undique acclamantes, brevi sensurum, sibi an illi consulentes, pacem obtulerint. Interjectis diebus, prælium conseritur, victique Macedones cæduntur. Ptolemæus multis vulneribus saucius capitur: caput ejus amputatum, et lanceâ fixum, totâ acie ad terrorem hostium circumfertur. Paucos ex Macedonibus fuga servavit: cæteri aut capti, aut occisi. Hæc cum nuntiata per omnem Macedoniam essent, portæ urbium clauduntur; luctu omnia replentur: nunc orbitatem amissorum filiorum dolebant: nunc excidia urbium metuebant: nunc Alexandri, Philippique regum suorum nomina, sicuti numina, in auxilium vocabant: sub illis se non solum tutos, verum etiam victores orbis terrarum exstitisse. ⁴Ut tuerentur patriam suam, quam gloriâ rerum ges-

INTERPRETATIO.

^a Dicens brevi perituram Macedoniaem, quæ vicerat omnes populos Orientis, si non possit defendere fines suos sine Dardaniis.

^b Non habiturum se fidem Gallis, nisi essent inermes.

^c Nunc dolebant se orbatos esse filiis in prælio occisis.

^d Orabant ut defenderent patriam suam, quam reddiderant illustrissimam et potentissimam, rebus à se præclare gestis.

NOTÆ.

¹ Invicta juga.] Melius reponas invicta.

² Belgio.] Qui Belgis nomen dedit: Pausanias tamen Belgium appellat.

tarum cælo proximam reddidissent; ut opem afflictis ferrent, quos furor et temeritas Ptolemæi regis perdidisset, orabant. ²Desperantibus omnibus, non votis agendum ¹Sosthenes, unus de Macedonum principibus, ratus, contractâ juventute, et Gallos victoria exultantes compescuit, et Macedoniam ab hostili populatione defendit. Ob quæ virtutis beneficia, multis nobilibus regnum Macedoniae affectantibus, ²ignobilis ipse præponitur: et cum rex ab exercitu appellatus esset, ipse non in regis, sed ducis nomen jurare milites compulit.

CAP. VI. Interea Brennus, quo duce portio Gallorum in Græciam se effuderat, auditâ victoriâ suorum, qui Belgio duce Macedones vicerant, ¹indignatus partâ victoriâ opimam prædam, et Orientis spoliis onustam tam faciliè relictam esse, ipse adunatis ³cx millibus peditum, et xv millibus equitum, in Macedoniam irrumpit. Cum agros villasque popularetur, occurrit ei cum instructo exercitu Macedonum Sosthenes: sed pauci à pluribus, trepidi à valentibus, faciliè vincuntur. Itaque cum victi se Macedones intra muros urbium condidissent, victor Brennus, nemine prohibente, totius Macedoniae agros deprædatur. Inde, quasi terrena jam spolia sorderent, animum ad deorum immortalium templa convertit, scurriliter jocus, ⁴locupletes deos largiri hominibus oportere. Statim igitur Delphos iter vertit, prædam religioni, aurum offensæ deorum immortalium præferens, quos nullis opibus egere, ut qui eas largiri hominibus soleant, affirmabat. ⁵Templum autem Apollinis Delphis positum est ⁶in monte Par-

INTERPRETATIO.

^a Dum omnes desperant, Sosthenes unus ex principibus Macedonum, arbitratus non expugnandum votis, sed armis, omnes juvenes collegit.

^b Egre ferens Macedoniam replere tam prædis opimis, et spoliis totius Orientis, tam faciliè victam à Belgio.

^c Vehementius cupiens auferre prædam et aurum, quàm religionem et deorum cultum non violare.

NOTÆ.

¹ Sosthenes.] Ante Sosthenem, Meleager menses duos, et Antipater dies quadraginta quinque regnarunt, ut tradit Eusebius.

² Ignobilis.] Prius unum de principibus dixit: Non fuit Sosthenes sanguine regio sed nobili tamen oriundus.

³ cx millibus.] Diodorus habet cxx millia.

⁴ Locupletes deos.] Quâ cavillatione usus est etiam Dionysius, dum jubet mensas argenteas ex omnibus delubris afferri, stultitiam esse jactans, à quibus ut refert Cicero.

⁵ Templum Apollinis.] Hujus templi originem tradit Diodorus. Ingens erat terræ hiatus, quò fortè accedentes capellæ, continuò sonos et gestus miri-

ficos edere caperunt: quòd ubi videt pastor, et ipse accessit, quem incolæ plerique imitati, idem quod acciderat capris experti sunt. Quare quisque rebus in dubiis illo oraculo pro se usus est: cum verò alienatâ mente in hiatum præcipitarentur, placuit vaticinandi munus, virgini primùm, deinde vetulæ sacerdoti committere; quo, ut tutius fungeretur, machina super hiatum extracta est, quæ cum tres haberet pedes, tripodis nomen obtinuit.

⁶ In monte Parnasso.] Mons est Phocidis, Musis et Apollini sacer, inter Cythæronem, et Heliconem, Poëtarum versibus notissimus.

nasso, in rupe undique impendente: ibi civitatem frequentia hominum fecit; ^aqui, admiratione majestatis undique concurrentes, in eo saxo consedere: atque ita templum et civitatem non muri, sed præcipitia; nec manu facta, sed naturalia præsidia defendunt; ^bprorsus ut incertum sit, utrùm munimentum loci, an majestas dei plus hic admirationis habeat. Media saxi rupes in formam theatri recessit. Quomobrem et hominum clamor, ^cet si quando accedit tubarum sonus, personantibus et respondentibus inter se rupibus, multiplex audiri, ampliorque quàm editur, resonare solet. Quæ res majorem majestatis terrorem ignaris rei, et admirationem stupentibus plerumque affert. In hoc rupis anfractu, mediâ fermè montis altitudine, planicies exigua est, atque in eâ profundum terræ foramen, ^dquod in oracula patet; ex quo frigidus spiritus, vj quâdam velut vento in sublime expulsus, mentes vatum in vecordiam vertit; impletasque deo, responsa consulentibus dare cogit. Multa igitur ibi et ¹opulenta regum populorumque visuntur munera; quæque magnificentia sui, redditum vota gratam voluntatem, et deorum responsa manifestant.

Brenni et
aliorum
ducum con-
sultatio.

CAP. VII. Igitur Brennus, cùm in conspectu haberet templum, diu deliberavit, an confestim rem aggrederetur; an verò fessis viâ militibus, noctis spatium ad resumendas vires daret. Emanus et Thessalorus duces, qui se ad prædæ societatem junxerant, ^aamputari moras jubent, dum imparati hostes, et recens adventus sui terrori esset: interjectâ nocte et animos hostibus forsitan et auxilia accessura, et vias quæ tunc pateant, obstructum iri. Sed Gallorum vulgus, ex longâ inopiâ, ubi primùm vino, cæterisque commeatibus referta rura invenit, non minùs abundantia quàm victoria lætum per agros se sparserat; desertisque signis, ad occupanda omnia pro victoribus vagabuntur. Quæ res dilationem Delphis dedit. ^fPrimâ namque opinione adventus

INTERPRETATIO.

^a Qui habitârunt in eâ rupe, in quam venerant undique, moti celebritate illius loci propter dei majestatem.

^b Ita ut difficile sit judicare, an plus admirationis mercatur munimentum loci, quam majestas dei.

^c Et si fiat aliquis sonus tubarum, solet audiri multiplex, et major quam emittitur, rupibus inter se respondentibus.

^d Ex quo eduntur oracula.

^e Nolum expectare diutius, quia eorum adventus, improvisus terruerat hostes non paratos ad resistendum; et ne forte illâ nocte et hostes resumerent vires et venirent ipsis auxilia, et viâ obstruerentur, quæ tunc patebant.

^f Ubi rumor increpuit Gallos adventare, dicitur oraculum prohibuisse agricolis, ne vina et messes efferrent domibus.

NOTÆ.

¹ Opulenta regum.] Graviter de deorum oraculis utilitas caperetur; Christo querebatur impius Porphyrius, quod ab ejus nativitate nulla ex

Gallorum prohibiti agrestes oraculis feruntur, messes, vinaque villis efferre: Cujus rei salutare præceptum non prius intellectum est, quàm vini, cæterarumque copiarum abundantia, velut morâ, Gallis objectâ, auxilia finitimorum convenere. Prius itaque urbem suam Delphi, aucti viribus sociorum, permunivere, quàm Galli vino, velut prædæ, incubantes, ad signa revocarentur. Habebat Brennus lecta ex omni exercitu peditum sexaginta quinque millia: Delphorum sociorumque non nisi quatuor millia militum erant; quorum contemptu Brennus, ad acendos suorum animos, ^aprædæ ubertatem omnibus ostendebat, ^bstatuasque cum quadrigis, quarum ingens copia procul visebatur, solido auro fusas esse: plusque in pondere, quàm in specie, habere prædæ affirmabat.

CAP. VIII. ^bHæc asseveratione incitati Galli, simul et herosterno mero saucii, sine respectu periculorum in bellum ruebant. Contra, Delphi plùs in deo, quàm in viribus ponentes, cum contemptu hostium resistebant, scandentesque Gallos è summo montis vertice, partim saxo, partim armis obruebant. In hoc partium certamine, repentè universorum templorum antistites, simul et ²ipsæ vates, passis crinibus, cum insignibus atque infulis, pavidi vecordesque in primam pugnantium aciem procurunt: *advenisse deum clamant; eumque se vidisse desilientem in templum per culminis aperta fastigia. Dum omnes opem dei suppliciter implorant, juvenem supra humanum modum insignis pulchritudinis, comitesque ei duas armatas virgines, ex propinquis duabus Dianæ Minervæque adibus occurrisse, nec oculis tantum hæc se perspexisse; audisse etiam stridorem arcus, ac strepitum armorum: proinde ne cunctarentur, diis antesignanis, hostem cadere, et victoriæ deorum socios se adjungere, summis obsecrationibus monebant. Quibus vocibus incensi, omnes certatim in prælium prosiliunt. Præsentiam dei et ipsi statim sentire: nam et ³terræ motu portio montis abrupta Gallorum stravit exercitum, et ⁴confertissimi cunei non sine vulneribus hostium dissi-*

Clades
Gallorum,
Brenno in-
terfecto.
A.M.3776:
Ol. 125. 3.
Urb.C.475
Ant.C.276.

INTERPRETATIO.

^a Ostendebat omnibus magnitudinem prædæ, et currus, et deorum statuas conflatas ex solido auro, quarum ingens multitudo procul videbatur, et dicebat illas esse multò ditiores quàm apparent.

^b His dictis Galli incitati, et ebrii vino, quod biberant die præcedenti.

^c Et moles ingentes terræ avulsæ ex monte vulnerabant hostes.

NOTÆ.

¹ Statuas cum quadrigis.] Cræsus mille lateres ex auro solido fusos Apollini Delphico miserat, ex quibus facta est ara tota aurea. Ita Herodotus.

² Ipsæ vates.] Ipsæ vates, id est, Phæbades et Pythiæ. Hæc, et quæ sequuntur, plus fabulæ quàm veritatis habent.

³ Terræ motu.] Viginti sex millia partim ferrò, partim metu panico, perierunt. Ex Pausan. et Valer. Max.

⁴ Cunei.] Cuneus etiam dicitur globata militum multitudo: cuneus enim propriè est instrumentum ferreum, cujus prima pars acutior, latior altera: hinc cunei militares dicuntur.

pati ruebant. Insecuta deinde tempestas est, quæ grandine et frigore saucios ex vulneribus absumpsit. Dux ipse Brennus, cum dolorem vulnerum ferre non posset, ¹pugione vitam finivit. Alter ex ducibus, punitis belli auctoribus, cum decem millibus sauciorum citato agmine Græciâ excedit. Sed nec fugientibus fortuna commodior fuit: siquidem ²pavidis nulla sub tectis acta nox; nullus sine labore et periculo dies; assidui imbres et gelu, nix concreta, et fames, et lassitudo, ³et super hæc maximum pervigilii malum, miseras infelicitis belli reliquias obtinebant. Gentes quoque nationesque, per quas iter habebant, palantes velut prædam sectabantur. Quo pacto evenit, ut ⁴nemo ex tanto exercitu, qui paulò antè fiduciâ virium etiam deos contemnebat, vel ad memoriam tantæ cladis superesset.

INTERPRETATIO.

^a Non audebant præ timore nocte manere in tectis. ^b Et præterea vigiliæ, quod est malum maximum, exitium afferebant reliquiis miseris infelicitis exercitûs.

NOTÆ.

¹ Pugione.] Præ pudore acceptæ cladis eum veneno vitam finisse tradit Pausanias. Addit Diodorus, auctorem fuisse suis, ut, creato rege Cincorio, saucios omnes interficerent: quare viginti millia suorum languescentes animas ferro exigerunt.

² Nemo ex tanto exercitu.] Sibi non consentit Justinus; illorum enim partem in Asiam, partem in Thraciam extorres fugisse postea dicit, refertque Polybius eos, qui superfuissent, circa Byzantium constituisse.

LIBER XXV.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Gallorum in Antigonum, Macedonia regem, conspiratio.
2. Dum ad prædam currunt, præda fiunt ipsi, et Antigonus pacem obtinet. Nomen Gallorum formidabile, et armorum invicta felicitas.
3. Pyrrhus Macedonia potitur, Antigono ejecto.
4. Pyrrhus, dum monarchiam somniat, à Spartanis mulieribus atteritur.
5. Pyrrhus apud Argos occiditur: cujus elogium et rerum summam Justinus subjicit.

CAPUT I.

INTER duos reges, Antigonum et Antiochum, ¹statuta pace, cum Macedoniam Antigonus reverteretur, novus eidem ²hostis exortus est. Quippe Galli, qui à Brenno duce, cum in Græciam proficisceretur, ad terminos gentis tuendos re-³dicti fuerant, ne soli desides viderentur, peditum quindecim milia, equitum tria millia armaverunt: fugatisque ⁴Getarum Tri-⁵ballorumque copiis, Macedonia imminentes, legatos ad regem miserunt, qui pacem ei venalem offerrent, simul et regis castra specularentur. Quos Antigonus, pro regali munificentia, ingenti apparatu epularum ad cœnam invitavit. Sed Galli, expositum grande auri argentique pondus admirantes, atque prædæ ubertate sollicitati, infestiores quàm venerant, revertuntur. ⁶Quibus et elephantos ad terrorem, velut invisitas Barbaris formas, rex ostendi jusserat, et ⁷naves onustas copiis demonstrari: ignarus, quòd quibus ostentatione virium metum se injicere existimabat, eorum animos, ut ad optimam prædam, sollicitabat. Itaque legati ad suos reversi, omnia in majus extollentes, opes pariter et negligentiam regis ostendunt: *referta auro et argento castra; sed neque vallo, fossave munita: et quasi satis munimenti in divitiis haberent, ita eos omnia officia militaria intermisisse: prorsus quasi ferri auxilio non indigerent, quoniam abundarent auro.*

CAP. II. Hæc relatione, avidæ gentis animi satis ad prædam incitabantur. Accedebat tamen et exemplum Belgii, qui non magno antè tempore Macedonum exercitum cum rege trucidaverat. Itaque consentientibus omnibus, nocte castra regis aggrediuntur: qui, præsentiens tantam tempestatem, signum pridie dederat, ut, omnibus rebus ablatis, in proximâ silvâ taciti se occultarent: neque aliter servata castra, quàm quòd deserta sunt. Siquidem Galli, ubi omnia vacantia, nec sine defensoribus modò,

INTERPRETATIO.

^a Quibus rex jusserat ostendi elephantos, belluas à Gallis nunquam visas, ad terrorem incutiendum.

NOTÆ.

¹ Statuta pace.] Sosthenes à Gallis, ut creditur, vel devicto, vel occiso, Macedones Pyrrhum regem expetebant, qui ad imperium Siciliae animum adjicere maluit. Interim Antigonus Gonatas, et Antiochus Soter Macedoniam, tanquam paternum regnum ambiebant: sed tandem Antiochus, qui

longè lateque imperabat in Asia, Macedoniam cessit Antigono.

² Getarum.] Qui Danubii ripam, Pontum versùs, incolebant.

³ Naves onustas copiis.] Hoc vero non simile videtur: Antigonus enim vitam privatam egerat, et Macedoniam acceperat multis attritam cladibus.

verum etiam sine custodibus vident, non fugam hostium, sed dolum arbitantes, diu intrare portas timuerunt. Postremum, integris et intactis munimentis, scrutantes potius quam diripientes, castra occupaverunt. Tunc, ablatis quæ invenerant, ad litus convertuntur. Ibi, dum naves incautiùs diripiunt, à remigibus, et ab exercitùs parte, quæ eò cum conjugibus et liberis confugerant, nihil tale metuentes trucidantur: ²tantaque cædes Gallorum fuit, ut Antigono pacem opinio hujus victoriæ, non à Gallis tantum, verum etiam à finitimorum feritate præstiterit. Quamquam Gallorum eà tempestate tantæ fecunditatis juvenis fuit, ut ¹Asiam omnem velut examine aliquo implerent. Denique, neque reges Orientis sine mercenario Gallorum exercitu ulla bella gesserunt; neque pulsi regno ad alios quam ad Gallos confugerunt. Tantus terror Gallici nominis, et armorum invicta felicitas erat, ut aliter neque majestatem suam tutari, neque amissam recuperare se posse sine Gallicâ virtute arbitrarentur. Itaque ²in auxilium à Bithyniæ rege vocati, regnum cum eo, partâ victoriâ, divisērunt, eamque regionem Gallogræciam cognominavērunt.

*Pyrrhus
Macedo-
niâ potitur.
A.M.3780.
Ol. 126. 3.
Urb.C.479
Ant.C.272.*

CAP. III. Dum hæc in Asiâ geruntur, interim in Siciliâ Pyrrhus, à Pœnis navali prælio victus, ab Antigono Macedoniae rege supplementum militum per legatos petit: ¹denuncians, *ni mittat, redire se in regnum necesse habere, incrementa rerum, quæ de Romanis voluerit, de ipso quæsiturum.* Quod ubi negatum legati retulērunt, dissimulatis causis, repentinam fingit profectionem. Socios interim parare bellum jubet: arcis Tarentinæ custodiam Heleno filio, et amico Miloni tradit. Reversus in Epirum statim fines Macedoniae ³invadit: cui Antigonus cum exercitu occurrit; victusque prælio in fugam vertitur. Atque ita Pyrrhus Macedoniam in ditionem accipit; et, veluti damna amissæ Siciliae Italiæque acquisito Macedoniae regno pensasset, relictum Tarenti filium et amicum arcessit. Antigonus autem cum paucis

INTERPRETATIO.

a Et tanta fuit strages Gallorum, ut non tantum Galli, sed etiam gentes finitimæ barbaræ, territæ famâ hujus victoriæ, non ausæ sint bellum inferre Antigono.

b Denuncians, nisi mittat auxilia,

ipsi necesse esse redire in regnum suum, et tunc se gesturum in eum bellum, ut fines regni sui dilatet, quod volebat facere dispendio Romanorum.

c Hoc est, parat.

NOTÆ.

1 Asiam omnem.] Asiam minorem intelligit: ultra Taurum enim non penetrarunt Galli, nisi aliquantò post, pecuniâ conducti à regibus Syriæ.

2 In auxilium.] Attaliorum regum ditionem diu populati obtinuerunt ab his Bithyniam, quam suo nomine Gallo-Græciam dixerunt.

3 Invadit.] Primum cum Antigono congregi non ausus, urbes aliquas cepit; tum, commisso in Chaoniâ prælio, Gallisque, qui pro Antigono stabant, concisis, et elephantorum et phalangis duces dextram iis protendens, ad partes suas attraxit.

equitibus, fugæ comitibus, repente fortunæ ornamentis destitutus, ²amissi regni speculaturus eventum, ¹Thessalonicam se recepit; ut inde cum conductâ Gallorum mercenariâ manu bellum repararet. Rursus à Ptolemæo Pyrrhi filio ²funditus victus, cum septem comitibus fugiens, non jam recuperandi regni spem, ³sed salutis latebras ac fugæ solitudines captat.

CAP. IV. ¹Igitur Pyrrhus, in tanto ²fastigio regni collocatus, jam nec eo, ad quod votis perveniendum fuerat, contentus, *Pyrrhus à Spartanis repellitur.* Græciæ, Asiæque regna meditatur. Neque illi major ex impetio, quam ex bello voluptas erat: nec quisquam Pyrrhum, quâ tulisset impetum, sustinere valuit. Sed, ut ad devincenda regna invictus habebatur, ita devictis acquisitisque celeriter carebat. Tantò meliùs ⁴studebat acquirere imperia, quam retinere. Itaque, cum copias ⁵Cherroneso transposuisset, legationibus Atheniensium et ⁶Achæorum, Messeniorumque excipitur. Sed et Græcia omnis, admiratione nominis ejus, simul et rerum adversus Romanos Pœnosque gestarum gloriâ attonita, adventum ejus expectabat. Primum illi bellum ⁷adversus Spartanos fuit: ubi ⁸major mulierum, quam virorum virtute exceptus, Ptolemæum filium, et exercitùs partem robustissimam amisit. Quip-

INTERPRETATIO.

a Fugit Thessalonicam, ut recuperare posset amissum regnum, si qua oriretur occasio.

b Sed quærit latebras ut vitam servet: et solitudines, quò possit fugere.

c Postquam Pyrrhus pervenit ad tantam potentiam, cogitat subigere Græciam et Asiam, non contentus eâ potestate, quam vix sperare debuerat.

NOTÆ.

1 Thessalonicam.] Ad sinum Thermaicum; nunc Græcarum urbium est nobilissima.

2 Funditus victus.] Urbes tamen plurimæ in fide Antigoni remanserunt. Ex Plutarcho.

3 Fastigio regni.] Pyrrhus, Atheniensium et Messeniorum laudibus elatus, impudentem vocavit Antigonum, qui non sumeret pallium, sed purpuram adhuc gestaret.

4 Studebat acquirere.] Eum Antigonus aleatori similem dicebat, qui spe lucri proprias opes dissipat. Talis etiam Alexander Magnus, cujus gestam legeret aliquando Augustus Cæsar, eum admiratum ferunt non induxisse in animum quomodo quæsitâ servaret, sed tantum ut nova quæsitâ adjiceret.

5 Cherroneso.] Peloponneso meliùs dixeris.

6 Achæorum.] Achaia latè sumpta Thessaliâ, Epiro, Peloponneso, et Mari circumscibitur: in Bœotiam, Atticam, Megaridem, Phocidem, Locros, Ozolas, et Doridem regiones dividitur. Propriè dicta est pars Peloponnesi, inter Corinthum et Patras.

7 Adversus Spartanos.] Eum Spartan evocavit Cleonymus, ex stirpe regiâ oriundus, indignè ferens regnare Areum ejus ex fratre nepotem.

8 Majore mulierum.] Obsessi à Pyrrho Spartani in Cretam mulieres amandare cogitabant: sed illæ, cum se, eversâ urbe, vivere velle negarent, fossam continuò ducunt, simul cum senibus et pueris, tertiamque fossæ partem sex cubitos latam, altam quatuor, longam octo jugera, hâc nocte perficiunt; ubi verò diluxit, potum, cibum, armaque juvenibus subministrabant. Plutarchus.

pe oppugnanti urbem, ad tutelam patriæ tanta multitudo fæminarum concurrat, ut non fortius victus, quàm verecundiùs, recederet. Porro ²Ptolemæum filium ejus, adeò strenuum, et manu fortem fuisse tradunt, ut urbem ³Corcyram cum sexaginta ceperit: ⁴idem prælio navali quinquerecem ex scaphâ cum septem insiluerit, captamque tenuerit. In oppugnatione quoque Spartanorum usque in mediam urbem equo procurrebat; ibique concursu multitudinis interfectus sit. Cujus corpus ut relatum patri est, ⁵dixisse Pyrrhum ferunt, *aliquantò tardiùs eum, quàm timuerit ipse, vel temeritas ejus meruerit, occisum esse.*

Pyrrhus apud Argos occiditur. Ejus elogium. A.M.3782. Ol. 127. 1. Urb.C.481. Ant.C.270.

CAP. V. Repulsus à Spartanis Pyrrhus ⁴Argos petit: ibi, ⁵dum Antigonom in urbe clausum expugnare conatur, inter confertissimos violentissimè dimicans, ⁶saxo de muris jactato occiditur. Caput ejus Antigono refertur: qui ⁷victoriâ mitius usus, filium ejus Helenum, cum Epirotis sibi deditum, in regnum remisit, eique, ⁸insepulti patris ossa in patriam referenda tradidit. Satis constans inter omnes auctores fama est, nullum, nec ejus,

INTERPRETATIO.

^a Et in certamine navali insiluerit ex scaphâ cum septem sociis in navem maximam quippe que haberet quinque ordines remorum.

^b Fertur Pyrrhus dixisse filium suum interfectum esse aliquantò tardiùs quam ipse metuebat, vel illius temeritas merebatur.

NOTÆ.

1 *Recodet.*] Ubi utrinque uno et altero die acriter pugnatum esset, Pyrrhus, superatâ fossâ, equo in urbem irrumpit: sed illius equus iectus sagittâ, cum eum effudisset, cecinit receptui, dum hostes ingruunt undique, et post adventum Ammeniz, qui exercitus Antigoni partem ducebat, ab obsidione discessit. *Hec Plutarch.*

2 *Ptolemæum filium.*] Non ibi occisus est Ptolemæus; sed dum, obsidione solutâ Argos Pyrrhus repetit, Arcus, qui ex Cretâ redierat, eum aggressus, Ptolemæum fortiter dimicantem interfecit.

3 *Corcyram.*] Insula est Maris Ionii notissima non procul ab Epiro, inter Acroceraunios montes et Leucaden; *Corfu.*

4 *Argos petit.*] Dum civium principes Aristias et Aristippus, inter se dissentiunt, et ille Pyrrhum, hic Antigonom vocat.

5 *Dum Antigonom.*] Omnis confudit Justinus: dum Aristias de nocte Pyrrhum in urbem inducit, Aristippus Antigoni filium cum valido præsidio ex alterâ parte accersit: quare totâ

nocte magnâ confusione certatum est: sed ubi diluxit, territus et Pyrrhus et hostium multitudo, et figura tauri cum lupo pugnantis: fuerat enim prædictum illi mortem instare, cum eam speciem cerneret.

6 *Saxo de muris.*] Dum ex urbe tentat egredi, et Helenus parenti opem ferre festinat; Pyrrhus fugiens in suos incurrit: elephas enim casu suo aditum portæ obstruxerat; quare dum alii ingredi, alii egredi properant, Pyrrhus in hostes irruentes se convertit, et cum Argivo quodam à quo fuerat leviter vulneratus, pugnabat; cum mota periculo filii mater, ingentem tegulam è fenestrâ in illius caput abjecit: tum à Zopyro Antigoni duce cognitus, capite truncatus est. Quæ multis Plutarchus narrat.

7 *Victoriâ mitius usus.*] Cum Aleynæus ejus filius Pyrrhi caput ad pedes projecisset, ille filium baculo et convitiis abegit à se chlamyde oculis admotâ illacrymavit.

8 *Insepulti.*] Illius caput ad truncum magnificè cremasse testatur Plutarchus.

nec superioris ætatis regem ¹comparandum Pyrrho fuisse: raroque non inter reges tantum, verum etiam inter illustres viros, ut vitæ sanctioris, aut justitiæ probatioris virum fuisse; Scientiam certe rei militaris in illo viro tantam fuisse, ut, cum Lysimacho, Demetrio, Antigono, tantis regibus bella gerens invictus semper fuerit. Illyriorum quoque, Siculorum. Romanorumque, et Carthaginiensium bellis ²nunquam inferior, plerumque etiam victor exstiterit: qui patriam certe suam angustam, ignobilemque, fama rerum gestarum, et claritate nominis sui, toto orbe illustrem reddiderit.

NOTÆ.

1 *Comparandum Pyrrho.*] Alexandro primas Pyrrho secundas, sibi tertias dabat Annibal, uti narrat Livius et Plutarchus.

2 *Nunquam inferior.*] Semel à Romanis, semel à Carthaginiensibus victus est, ut diximus.

LIBER XXVI.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Peloponnesii per prodicionem Antigono traduntur. Aristotimus tyrannus Epirotas affligit, et Hellanici, prudentiâ opprimuntur.*
2. *Antigonus Gallis occurrit, qui in furorem versi conjuges et liberos suos trucidant: deinde Numinis vindictâ omnes inter necione delentur. Antigoni varii casus.*
3. *Alexander, Pyrrhi filius, in regnum restituitur. Regni Cyrenarum turbulentus status.*

CAPUT I.

POST mortem Pyrrhi non in Macedoniâ tantum, verum *Peloponnesii* etiam in Asiâ, Græciâque, magni bellorum motus fuere. Nam *Antigono* et Peloponnesii per prodicionem Antigono traditi; ^aet, variante hominum partim dolore, partim gaudio, prout singulæ civitates aut auxilium de Pyrrho speraverant, aut metus sustinuerant, *Antigonum* ita aut cum Antigono societatem jungebant, aut mutuis inter se odiis in bellum ruebant. Inter hunc turbatarum provinciarum.

INTERPRETATIO.

^a Et, dum alii populi dolent de morte Pyrrhi, alii gaudent: singule civitates vel ineunt societatem cum Antigono,

vel inter se bella gerunt, prout vel speraverant auxilium à Pyrrho, vel eum metuebant.

A.M.3783. rum motum, ¹Epirorum quoque urbs ab Aristotimo principe Ol. 127. 3. per tyrannidem occupatur: à quo, cum multi ex primoribus Urb.C.482. occisi, plures in exilium acti essent, Ætolis per legatos postul- Ant.C.269. tantibus, ut conjuges liberosque exulum redderet, primò negavit: postea, quasi pœniteret, proficiscendi ad suos omnibus matronis potestatem dedit; diemque profectionis statuit. Illæ, quasi in perpetuum cum viris exulaturæ pretiosissima quæque auferentes, cum ad portam, quasi uno agmine profecturæ, convenissent, omnibus rebus expoliatae, in carcerem recluduntur: occisis prius in gremio matrum parvulis liberis, virginibusque ad stuprum direptis. ²Ad tam sævam dominationem stupentibus omnibus, princeps eorum ³Hellanicus, senex et liberis orbus, ut qui nec ætatis nec pignoris respectu timeret, contractos domum fidissimos amicorum in vindictam patriæ hortatur. ⁴Cunctantibus privato periculo publicum finire, et deliberandi spatium postulantibus, arcessitis servis jubet obserari fores, tyrannoque nunciari, *mitteret qui conjuratos apud se comprehenderet: objectans singulis, se, qui liberanda patriæ auctor esse non possit, desertæ ultorem futurum.* Tunc illi, ancipiti periculo circumventi, honestiorem viam eligentes, conjurant in tyranni necem: atque ita Aristotimus, quinto postquam tyrannidem occupaverat mense, opprimitur.

Galli, occi- CAP. II. Interea Antigonus cum multiplici bello, et Ptole- sis uxori- mæi regis, et ³Spartanorum, premeretur; ⁴novusque illi hostis bus ab An- Gallogræciæ exercitus affluxisset; in speciem castrorum parva tigono de- manu adversus cæteros relictâ, adversus Gallos totis viribus pro- lentur. ficiscitur. Quibus cognitis, Galli cum et ipsi prælio pararent, A.M.3784. Ol. 127. 5. in auspicia pugnae hostias cædunt: quarum extis cum magna Urb.C.483. Ant.C.268. cædes, interitusque omnium prædiceretur, non in timorem sed

INTERPRETATIO.

a Dum omnes attoniti sunt propter tam crudelem dominationem, Hellanicus nobilissimus omnium civium hortatur amicorum fidissimos, quos in domum convocaret, ad ulciscendum patriam: nec enim timebat sibi, quia senex erat; nec liberis, quia nullos habebat.

b Dum omnes dubitant an debeant se

objicere periculo, ut finem imponant calamitati publicæ.

c Objiciens singulis se ultorem fore patriæ ab ipsis desertæ, cum non possit ipsis persuadere, ut illam liberent à tyranno.

d Cum novi hostes, id est, Galli in Asiâ habitantes, in eum bellum movissent.

NOTÆ.

1 Epirorum quoque urbs.] Mendosus est locus: legendum *Eliorum*, ut patet ex Plutarcho et Pausaniæ Eliacis: Glareanus tamen (nescio quo auctore) *Epidauriorum* legit. Graev. *Epirotarum*.

2 Hellanicus.] Non ab Hellanico, sed à Clyene Aristotimus necatus est.

3 Spartanorum.] Antigonus, multis urbibus in Peloponneso potitus, Spartanos etiam subjicere sibi cogitabat: sed, cum Philadelphus Spartanis mitteret auxilia, ipsi non tantum cum Spartanis, sed etiam cum Ptolemæo bellum gerendum fuit.

in furorem versi, sperantesque deorum minas expiari cæde suorum posse; conjuges et liberos suos trucidant, auspicia bella à parricidio incipientes. Tanta rabies feros animos invaserat, ut non parcerent ætati, cui etiam hostes perpercissent, bellumque ¹internecivum cum liberis, liberorumque matribus gererent, pro quibus bella suscipi solent. ²Itaque, quasi scelere vitam victoriamque redemissent, sicut erant cruenti ex recenti suorum cæde, in prælium non meliore eventu quam omine proficiscuntur. ³Siquidem pugnantes, prius ⁴parricidiorum furia, quam hostes circumvenire; observantibusque ante oculos manibus interemptorum, omnes occisione cæsi. Tanta strages fuit, ut pariter cum hominibus dii consensisse in excidium parricidarum viderentur. Post hujus pugnae eventum, Ptolemæus et Spartani victorem hostium exercitum declinantes, in tutiora se recipiunt. Antigonus quoque, ubi eorum discessum videt, recenti adhuc ex priori victoria militum ardore, ⁵bellum Atheniensibus infert. ⁶In quo cum occupatus esset, interim ⁷Alexander rex Epiri ulcisci mortem patris Pyrrhi cupiens, fines Macedoniæ depopulatur. Adversus quem cum reversus à Græciâ Antigonus esset, transitione militum destitutus regnum Macedoniæ cum exercitu amisit. Hujus filius ⁸Demetrius puer admodum, absente patre, reparato exercitu, non solum amissam Macedoniam recepit, verum etiam Epiri regno Alexandrum spoliatur. Tanta vel mobilitas militum, vel fortunæ varietas erat, ut vicissim reges, nunc exules, nunc reges viderentur.

CAP. III. ¹Igitur Alexander, cum exul ad Arcanana confugisset, non minore Epirotarum desiderio, quam sociorum aux- Alexander Pyrrhi filius, in

INTERPRETATIO.

a Itaque, quasi vitam sibi conservâsent, et victoriam peperissent, scelere commisso.

b Quia dum pugnant, furia, ob par-

ricidia patrata, illos prius aggressesunt, quam hostes; et omnes occisi sunt, dum observatur memorie recordatio filiorum intersectorum.

NOTÆ.

1 Internecivum.] Alii *internecinum* scribunt.

2 Parricidiorum furia.] Id est animus malè conscius, et scelerum stimulis agitatus.

3 Bellum Atheniensibus, &c.] Quod præsidium Musæo impositum ejecissent.

4 In quo cum occupatus esset.] Difficilis fuit urbis expugnatio; Ptolemæus enim Patroclum miserat cum classe et Arcus ipse Spartanorum rex subsidio venerat; sed, postquam et Spartani et Ægyptii diuturnâ obsidione fessi recesserunt, Athenienses sociis destituti

urbem dedere coacti sunt Antigono, qui benignè usus victoria, ubi Musæo imposuit præsidium, et ipsi recessit. *Hec Pausanias*

5 Alexander.] Ex Lanassâ, Agathoclis filiâ, susceptus, et rex Italiæ à Pyrrho destinatus.

6 Demetrius puer.] Quo modo id præstiterit, non liquet; constat tamen ex Eusebio, Antigonum ad 23 annos Macedoniæ regnum possedis-

7 Igitur Alexander.] An ille regno expulsus fuerit, et deinde restitutus, incertum; mirum enim his de rebus apud Historicos silentium.

regnum re-
stituitur.
Cyrena-
rum Regni
status.

ilio in regnum restituitur. Per idem tempus rex Cyrenarum, ¹Agas decedit; qui ante infirmitatem, Berenicem unicam filiam, ad finiendam cum Ptolemæo fratre ²certamina, filio ejus desponderat. Sed post mortem regis, mater virginis Arsinoë, ³ut invitâ se contractum matrimonium solveretur, misit qui ad nuptias virginis, regnumque Cyrenarum, Demetrium fratrem regis Antigoni, à Macedonia arcesserint: qui et ipse ex filiâ Ptolemæi procreatus erat. Sed nec Demetrius moram fecit. Itaque cum secundante vento celeriter Cyrenas advolâset, fiduciâ pulchritudinis, quâ nimis placere socruî cœperat, ⁴statim à principio superbus, regiæ familiæ, militibusque impotens erat: studiumque placendi à virgine in matrem contulerat. Quæ res suspecta primò virgini, dein popularibus militibusque invisa fuit. Itaque, versis omnium animis in Ptolemæi filium, insidiæ Demetrio comparantur. Sed Arsinoë, auditâ voce filiæ, ad fores stantis, et præcipientes *ut matri parceretur*, adulterum paulisper corpore suo protexit. Quo interfecto, Berenice, et stupra matris, salvâ pietate, ulta est, ⁵et in matrimonio sortiundo, judicium patris secuta.

INTERPRETATIO.

^a Ut solveretur matrimonium quod contractum fuerat contra ipsius voluntatem.

^b Ab initio imperii, ob superbiam, dis-

placbat regiæ familiæ, et militibus.

^c Et secuta est judicium patris, dum matrimonium contraxit cum Ptolemæi filio.

NOTÆ.

¹ Agas.] Magas vocant Pausanias et Athenæus.

² Certamina.] Ille enim hostili animo in fratrem Philadelphum, Antiochi Soteris filiam uxorem duxit, socer-

oque persuasit, ut violato fœdere bellum inferret Philadelpho: quod dum ille moliretur, Ptolemæus, divisus copiis, totam Antiochi vastavit ditio-nem. Ita Pausanias.

LIBER XXVII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Seleucus novercam et fratrem infantem interficit.
2. Classe naufragio amissâ, civitates amissas recipit, prælio victus aufugit: auxilium noxium à fratre Antiocho Hierace petit, et impetrat.
3. Asiæ lacerus status. In Antiochum Hieracem et Seleucum Numinis vindicta.

CAPUT I.

¹MORTUO Syriæ rege Antiocho, cum in locum ejus filius ²Seleucus successisset, hortante matre Laodice, quæ prohibere ³debuerat, auspicia regni ⁴parricidio cœpit. Quippe Berenice, novercam suam, sororem Ptolemæi regis Ægypti, cum parvulo fratre ex eâ suscepto, interficit. Quo facinore perpetrato, et infamiæ maculam subiit, et Ptolemæi bello se implicuit. Porro ⁵Berenice, cum ad se interficiendum missos didicisset, ⁶Daphnæ se claudit: ubi cum obsideri eam cum parvulo filio nunciatum Asiæ civitatibus esset, recordatione paternæ, majorumque ejus dignitatis, casum tam indignæ fortunæ miserantes auxilia ei omnes misere. Frater quoque Ptolemæus periculo sororis exterritus, relicto regno, cum omnibus viribus advolat. Sed Berenice ante adventum auxiliorum, cum vi expugnari non posset, dolo circumventa trucidatur. Indigna res omnibus visa. Itaque, cum universæ civitates, quæ defecerant, ingentem classem comparâssent, ⁷repentè exemplo crudelitatis exterritæ, simul et in ultionem ejus quam defensuræ erant, Ptolemæo se tradunt: ⁸qui nisi in Ægyptum domesticâ seditione ⁹revocatus esset, totum regnum Seleuci occupâset: tantum vel illi odium, parricidiale scelus, vel huic favorem indignè peremptæ mors sororis, attulerat.

INTERPRETATIO.

^a Continuo se trahunt Ptolemæo, et quia terribile erant crudelitate Seleuci, et ut ulciscerentur mortem Berenices, quam volebant defendere.

NOTÆ.

¹ Mortuo Syriæ rege.] Ita rem nar-rant Hieronymus et Appianus. Post diuturna inter Antiochum deum, Soteris filium, et Ptolemæum Philadelphum bella; Philadelphus bello fesus Berenicem filiam, dedit uxorem Antiocho, qui primùm Laodiceen primam uxorem cum filiis Seleuco et Antiocho aulâ expulit; sed paulò post, amore victus, reduxit Laodiceen, quæ, verita viri ambigui et mobilis animum, eum veneno sustulit.

² Seleucus.] Callinicus (quæ vox victorem sonat) dictus est per antiphrasin, quia à Gallis sæpè victus fuerat; Pogonem Polybius, Gallinicum alii nominant.

³ Parricidio cœpit.] Filium Berenices cum matre ab Antiochiæ præfecto occidi curavit, ut habet Hieronymus.

⁴ Berenice.] Erat et Philadelphi filia, et soror Laodices, sed natu minor.

⁵ Daphnæ.] Vel sub urbanum Antiochiæ Syriæ, ex Stephano: vel locus fontibus irriguus, undecim stadiis ab Antiochiâ distans, ex Strabone, in quo sanum erat, asylum Apollinis; Daphne dictus est, quod lauris esset consitus.

⁶ Qui nisi in Ægyptum, &c.] Syriam, Ciliciam, et regiones trans Euphratem subegit, ex Hieronymo. Babylonem etiam cepit, et Laodiceen, tot crimi-num ream occidi jussit, ex Appiano.

⁷ Revocatus esset.] Quadraginta talentorum millia, auri vasa pretiosa, simulachra deorum 2500 in Ægyptum retulit, quæ Cambydes olim ex Ægypto rapuerat: Unde Ptolemæus Euergetes, hoc est, benefactor, dictus est. Hierosolymis, si Josepho credimus, in Ægyptum rediens, sacrificavit.

G g

Civitates recipit.

Prælio victus fugit.

A fratre auxilium petit.

A.M.3811.

Ol. 134. 2.

Urb.C.520.

Ant.C.241.

A.M.3812.

Ol. 134. 3.

Urb.C.511.

Ant.C.240.

CAP. II. Post discessum Ptolemæi, Seleucus, cum ¹adversus civitates, quæ defecerant, ingentem classem comparasset, repente, veluti diis ipsis parricidium vindicantibus, orta tempestate classem naufragio amittit; nec quicquam illi ex tanto apparatu, præter nudum corpus, et spiritum, et paucos naufragii comites residuos fortuna fecit. Misera quidem res, sed optanda Seleuco fuit: siquidem civitates, quæ odio ejus ad Ptolemæum transierant, velut diis arbitris satisfactum sibi esset, ^brepentinâ animorum mutatione, in naufragii misericordiam versâ, imperio se ejus restitunt. Lætus igitur malis suis, et damnis ditior redditus, veluti par viribus, bellum Ptolemæo infert: sed, quasi ad ludibrium tantum fortunæ natus esset, nec propter aliud opes regni recepisset, quam ut amitteret, victus prælio, non multo quam post naufragium comitior, ²trepidus Antiochiam confugit. Inde ad Antiochum fratrem literas facit: quibus auxilium ejus implorat, oblatâ ei Asiâ, inter fines Tauri montis, in præmium latæ opis. Antiochus autem cum esset annos XIV natus, supra ætatem regni avidus, occasionem non tam pio animo, quam offerebatur, arripuit: sed latronis more, totum fratri eripere cupiens, puer sceleratam virilemque sumit audaciam. Unde *Hierax* est cognominatus: quia non hominis, sed accipitris ritu, in alienis eripiendis vitam sectaretur. Interea Ptolemæus, cum Antiochum in auxilium Seleuco venire cognovisset, nec cum duobus uno tempore dimicaret, in annos decem cum Seleuco pacem facit: sed pax ab hoste data interpellatur à fratre, qui, conducto Gallorum mercenario exercitu, ⁴pro auxilio bellum, pro fratre hostem, imploratus exhibuit. In eo prælio virtute Gallorum victor quidem Antiochus fuit: sed Galli arbitantes Seleucum in prælio cecidisse, in ipsum Antiochum arma vertere: liberiùs depopulaturi Asiam, si omnem stirpem regiam exstinxissent. Quod ubi sensit Antiochus, velut à prædonibus, auro se redimit, societatamque cum mercenariis suis jungit.

INTERPRETATIO.

a Et vix ipse nudus evasit, et vitam servavit cum paucis comitibus naufragii.

b Se restitunt Seleuco, mutatis civium animis propter miseriam, in quam redactus esset per naufragium.

c Quia sequens agendi rationem non hominis, sed accipitris, cogitabat tantum de regnis eripiendis aliis.

d Qui imploratus non auxilium tulit, sed bellum intulit; nec se gessit pro fratre, sed pro hoste.

NOTÆ.

1 Adversus civitates.] Non loquitur de Parthiis, quæ ubi semel Arsace duce in Antiochum rebellârunt, nunquam redierunt in potestatem Seleucidarum.

2 Trepidus Antiochiam.] De victoriâ Euergetis, Antiochi Hieracis in fratrem perfidiâ, Gallorum audaciâ, nihil habent alii Historici: Strabo tamen dissensiones fratris meminit.

CAP. III. Interea rex Bithyniæ ¹Eumenes, sparsis consumptisque fratribus bello intestinæ discordiæ, quasi vacantem Asiæ possessionem invasurus, victorem Antiochum, Gallosque aggreditur. ²Nec difficilè saucios adhuc ex superiore congressione, integer ipse viribus superat. Eâ namque tempestate omnia bella in exitium Asiæ gerebantur: uti quisque fortior fuisset, Asiam, velut prædam occupabat. Seleucus et Antiochus, fratres, bellum propter Asiam gerebant: Ptolemæus rex Ægypti, sub specie sororiæ ultionis, Asiæ inhiabat. ^bHinc Bithynus Eumenes, inde Galli (humiliorum semper mercenaria manus) Asiam depopulabantur: cum interea nemo defensor Asiæ inter tot prædones inveniebatur. Victo Antiocho, cum Eumenes majorem partem Asiæ occupasset, ne tunc quidem fratres, perduto præmio, propter quod bellum gerebant, concordare potuerunt: sed, omisso externo hoste, in mutuam exitium bellum reparant. In eo Antiochus denuò victus, multorum dierum fugâ fatigatus, tandem ad socerum suum ²Artamenem, regem Cappadociæ, provehitur. A quo cum primùm benignè exceptus esset, interjectis diebus cognito quod insidiæ sibi pararentur, salutem fugâ quæsit. Igitur cum profugo nusquam tutus locus esset, ad Ptolemæum hostem, cujus fidem tutiorem quam fratris existimabat, decurrit; ^cmemor vel quæ facturus fratri esset, vel quæ meruisset à fratre. ^dSed Ptolemæus non amicioi ei dedito, ^equam hosti factus, servari eum arctissimâ custodiâ jubet. Hinc quoque Antiochus operâ cujusdam meretricis adjutus, quam familiariùs noverat, deceptis custodibus elabatur, fugiensque à latronibus interficitur. Seleucus quoque iisdem ferme diebus, amisso regno, equo præcipitatus, ^ffinitur. ^gSic fratres, quasi et germanis casibus, exules ambo, post regna, scelerum suorum ^hpænas luèrunt.

INTERPRETATIO.

a Et cum integra essent illius vires, superat facilè fratres, quorum vires erant debilitate ob prælia priùs commissa.

b Hinc Eumenes rex Bithyniæ, inde Galli Asiam vastabant, qui à victis semper mercede conducebantur.

c Memor quâ pæna decrevisset fra-

trem afficere, si victor fuisset, vel quam meruisset ipse ob bellum ipsi illatum.

d Sed Ptolemæus eum includi jussit in carcere, non functus officio amici, sed hostis.

e Sic fratres germani simili ferè more exules ambo, post regna amissa, dedèrunt pænas ob commissa crimina.

NOTÆ.

1 Eumenes.] Quæ de Eumene Bithyno Justinus, alii de Attalo Pergameno referunt, et rectè quidem.

2 Artamenem.] Ariamenem appellat Diodorus, qui Stratonicen Antiochi sororem in uxorem duxerat; quare Antiochi socerum malè vocat Justinus.

3 Quam hosti factus.] Meliùs dixeris, Non tam amici debito, quam hostis functionis.

4 Finitur.] Legendum est, finit. Sic Tacitus, Tiberius finivit, hoc est, mortuus est. Imò finitur optimè. Sic et Cicero et Seneca locuti. D.

5 Pænas luèrunt.] Seleucus enim pauper et inglorius obiit, Syriâ, magnæque Asiæ parte ab Euergete spoliatus; dicitur tamen à Strabone Antiochiam amplificasse.

Asie infelix status.

A.M.3814.

Ol. 135. 1.

Urb.C.513.

Ant.C.238.

LIBER XXVIII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Olympias, Alexandri Epirotæ vidua, Demetrio Macedoni Phthiam filiam dat uxorem: unde tragædia et bellorum initia.*
2. *Ætoli superbè respondent Romanis, qui Acarnanis auxilium præbebant: et arma movent intrepidè.*
3. *Filiis duobus morbo sublati Olympias non diu supervivit, Laodamiâ filiâ interfectâ. Epirus graviter affligitur. Demetrius Macedo moritur. Hujus filii Philippi Antigonius tutelam suscipit, quam prudenter administrat.*
4. *Bellum Antigoni adversus Spartanos, quorum rex Cleomenes viribus attritis in Ægyptum profugit, ubi interficitur. Antigono mortuo Philippus regnat.*

CAPUT I.

Demetrius Olympias filiam uxorem ducit: unde bellorum initia.
 A.M.3800.
 Ol. 131. 3.
 Urb.C.499
 Ant.C.252.

OLYMPIAS Pyrrhi Epirotæ regis filia, amisso marito, eodemque germano fratre, Alexandro, cum tutelam filiorum ex eo susceptorum Pyrrhi et Ptolemæi, regniq[ue] administrationem, in se recepisset, ab Ætolis partem Acarnaniæ, quam in portionem belli pater pupillorum acceperat, eripere volentibus, ad regem Macedoniæ Demetrium decurrit; eique habenti uxorem Antiochi regis Syriæ sororem, filiam suam Phthiam in matrimonium tradit: ut auxilium, quod misericordia non poterat, jure cognationis obtineret.

INTERPRETATIO.

^a Auxilium petit à Demetrio Macedoniæ rege, contra Ætolos, qui volebant ipsi eripere Acarnaniæ partem, quam Alexander pater pupillorum acceperat ob bellum gestum in eorum hostes.

NOTÆ.

¹ Eodemque germano fratre.] Impium hunc morem Græci mutuati sunt à Persis, apud quos Xerxes Artayntam, fratris filiam; Artaxerxes Mnemon Atossam et Amestrim, filias simul et uxores habuit. Illos Græci imitati sunt, præcipuè Ægypti reges, quos inter Philadelphus sororem Arsionên in uxorem accepit: quod tamen ex Ægyptiorum lege fecisse dicit Pausanias.

² Acarnaniæ.] Est regio mari adjacens, infra Epirum, quam Achelôis fluvius ab Ætoliâ dividit.

*Fiunt igitur nuptiæ, quibus et novi matrimonii gratia acquiritur, et veteris offensa contrahitur. Nam prior uxor, velut matrimonio pulsa, sponte suâ ad fratrem Antiochum discedit; eumque in mariti bellum impellit. Acarnanes quoque diffusi Epirotis, adversus Ætolos auxilium Romanorum implorantes, obtinuerunt à Romano senatu, ut legati mitterentur, qui denuntiarent Ætolis, præsidia ab urbibus Acarnaniæ deducerent; paterenturque esse liberos, qui soli quondam adversus Trojanos, auctores originis suæ, auxilia Græcis non miserint.

CAP. II. Sed Ætoli legationem Romanorum superbè audire: Pænos illis et Gallos, à quibus tot bellis occisione cæsi sunt, exprobant, dicentesque prius illis portas adversus Carthaginienses aperiendas, quas clausurit metus Punici belli, quam in Græciam arma transferenda. Meminisse deinde jubent, qui quibus minentur adversus Gallos urbem eos suam tueri non potuisse, captamque non ferro defendisse, sed auro redemisse. Quam gentem se aliquantò majore manu Græciam ingressam, non solum nullis externis viribus, sed ne domesticis quidem totis adjutos, universam delēsse; sedemque sepulchris eorum præbuisse, quam illi urbibus, imperioque suo præposuerant. Contrâ, Italiam, trepidis ex recenti urbis suæ incendio Romanis, universam ferme à Gallis occupatam. Prius igitur illis Gallos Italiâ pellendos, quam minentur Ætolis: priusque sua defendenda quam aliena appetenda. Quos autem homines Romanos esse? nempe pastores, qui latrocinio justis dominis ademptum solum teneant: qui, uxores cum propter originis dehonestamenta non invenirent, vi publica ra-

INTERPRETATIO.

^a Celebrantur nuptiæ, quibus Demetrius acquirit amicitiam Epirotarum ob matrimonium contractum cum Phthiâ: sed offendit Antiochum ob solum primum cum sorore matrimonium.

^b Se delēsse omnes Gallos, qui in Græciam irruerant cum majore exerci-

tu; etiam si non adjuti fuerint ullis copiis exterorum populorum, et omnes Græciæ populi non fuerint uniti ad illos vincendos; et se occidisse illos omnes, qui urbes et imperium Græcorum volebant evertere.

NOTÆ.

¹ Superbè audire.] Relatum à Græcis, gente linguâ magis strenuâ quàm factis, ferox responsum, inquit Livius.

² Metus Punici belli.] Erant enim id temporis bello Punico irretiti, in quo modò victores, modò victi, magnas clades et hostibus intulerunt, et ipsi acceperunt.

³ Adversus Gallos urbem, &c.] De urbe à Brenno captâ et incensâ loquuntur, quam tamen Romani non pecunia, sed ferro, redemerunt: dum enim pecunia numeraretur, superveniens Camillus Gallos semel et iterum victos ad unum delevit.

⁴ Universam delēsse.] Gallos intelli-

gunt, qui, in Græciam et Macedoniam ingressi, variis cladibus perierunt.

⁵ A Gallis occupatam.] Partem Italiæ maximam tenebant, quæ ultra Padum, Gallia Transpadana, citra, Cispadana, dicebatur.

⁶ Nempe pastores.] Romulus et Remus, alique, qui prima Urbis jacuerunt fundamenta, fuerunt pastores A-mulii.

⁷ Dominis ademptum solum.] Albanos indicat, jussos à Romanis Romam commigrare.

⁸ Vi publica rapuerint.] Propter virgines Sabinas in ludis, jussu Romuli, raptas.

puerint: qui denique urbem ipsam ¹parricidio condiderint; muro-
rumque fundamenta fraterno sanguine asperserint. *Ætolos* autem
²principes Græciæ semper fuisse; et sicut dignitate, ita et virtute
cæteris præstitisse, solos, denique esse qui *Macedonas*, imperio ter-
rarum florentes, semper contempserint: qui *Philippum* regem non
timuerint: qui *Alexandri Magni* post *Persas* *Indosque* devictos,
cùm omnes nomen ejus horrerent, edicta spreverint. Monere igitur
se Romanos, contenti sint fortunâ præsentî, nec provocent arma,
quibus et Gallos casos, et *Macedonas* contemptos videant. Sic, di-
missâ legatione Romanorum, ne fortiùs locuti quàm fecisse vi-
derentur, fines Epiri regni et *Acarnaniæ* depopulantur.

Olympias
et *Demetrius* mori-
untur. *Antigonus*
Philippi
tutelam
assumpsit.

CAP. III. Jam *Olympias* filiis regna tradiderat, et in locum
Pyrrhi fratris defuncti *Ptolemæus* successerat, quî cùm hostibus
instructo exercitu obviis processisset, infirmitate correptus, in
itinere decedit. *Olympias* quoque non magno post tempore, ²ge-
mino funerum vulnere afflicta, ægrum spiritum trahens, non diu
filiis supervixit. Cùm ex gente regia sola *Nereis* virgo, cum
Laodamia sorore superesset, *Nereis* nubit *Geloni* *Siciliæ* regis
filio: *Laodamia* autem cùm in aram *Dianæ* confugisset, concu-
su populi interficitur. Quod facinus dii immortales assiduis cla-
dibus gentis, et prope interitu totius populi vindicaverunt. Nam
sterilitatem, famemque passi, intestina discordiâ vexati, externis
ad postremum bellis penè consumpti sunt; Miloque *Laodamiæ*
percussor in furorem versus, nunc ferro, nunc saxo, in summa
dentibus laceratis visceribus, duodecimâ die interiit. His in *Epi-*
ro gestis, interim in *Macedoniâ* *Demetrius* rex, relicto filio *Phi-*
lippo, parvulo admodum, decedit. Cui ³*Antigonus* tutor datus,
acceptâ in matrimonium matre pupilli, regem se constitui labo-
rabat. Interjecto deinde tempore, cùm seditione minaci *Mace-*
donum clausus in regiâ teneretur, in publicum sine satellitibus
procedit, projectoque in vulgus diademate ac purpurâ, dare hæc
eos alteri jubet, qui aut imperare illis nesciat, aut cui parere ipsi
sciant: ^bse adhuc invidiosum illud regnum, non voluptatibus, sed
laboribus ac periculis sentire. Commemorat deinde beneficia sua:

A.M.3819.
Ol. 136. 2.
Urb.C.518
Ant.C.233.

INTERPRETATIO.

a Non diu superstes fuit filiis, languida et afflicta ab morte duorum filiorum. non voluptatibus, sentire quod admini-
stret regnum illud, propter quod tanto
b Se periculis et laboribus toleratis, odio habeatur.

NOTÆ.

1 Parricidio.] Quia *Romulus* fra-
trem *Remum* necari jusserat.
2 Principes Græciæ.] Apud *Strabo-*
nem testatur *Ephorus*, gentem illam
paruisse nemini: sed propter asperi-
tatem locorum, fortitudinemque bel-
licam, semper indomitam mansisse.

3 Antigonus tutor.] Et *Doson* etiam
nuncupatus, quod multa promitteret,
et non semper staret promissis: et
Euergetes, ex *Suidâ*, quod, victo *Cleo-*
mene, *Spartâ* potitus, maxima bene-
ficia *Spartanis* contulerit.

ut defectionem sociorum vidicaverit: ut ¹*Dardanos*, *Thessalosque*
exultantes morte *Demetrii* regis compescuerit: ut denique digni-
tatem *Macedonum* non solum defenderit, verum etiam auxerit.
Quorum si illos pœniteat, se deponere imperium et reddere illis mu-
nus suum: ipsi regem querant, cui imperent. Cùm populus pu-
dore motus recipere eum regnum juberet, tamdiu recusavit,
quoad seditionis auctores supplicio traderentur.

CAP. IV. Post hæc ²bellum *Spartanis* infert; qui soli *Phi-*
lippi *Alexandrique* bellis, et imperium *Macedonum*; et omni-
bus metuenda arma contempserant. Inter duas nobilissimas gen-
tes bellum, summis utrimque viribus fuit; cum hi pro vetere
Macedonum gloria, ³illi non solum pro illibatâ libertate, sed
etiam pro salute certarent. ⁴Victi *Lacedæmonii*, non ipsi tan-
tum, sed etiam conjuges liberique, magno animo fortunam tu-
lere. Nemo quippe in acie salutem pepercit; nulla amissum con-
jugem flevit: filiorum mortem senes laudabant; patribus in acie
cæsis filii gratulabantur: suam vicem omnes dolebant, quod non
ipsi pro patriæ libertate cecidissent. Patentibus omnes domibus
saucios excipiebant, vulnera curabant, lassos reficiebant. Inter
hæc nullus in urbe strepitus, nulla trepidatio; magisque omnes
publicam, quàm privatam fortunam lugebant. Inter hæc ⁵*Cleo-*
menes rex post multas hostium cædes, toto corpore, suo pariter
et hostium cruore madens, supervenit, ingressusque urbem, non
humis consedit, non cibum aut potum poposcit; non denique ar-
morum onus deposuit; sed ⁶acclinis parieti, cum ⁶quatuor millia

Antigonus
in *Sparta-*
nos bellum
gerit, et
moritur.

A.M.3852.
Ol. 139. 3.
Urb.C.531.
Ant.C.220.

INTERPRETATIO.

a Illi non modò libertate quam semper conservaverant illibatam, dimicarent, sed
etiam pro salute.

NOTÆ.

1 Dardanos.] Qui cum *Thessalis*
juncti, mortuo *Demetrio* *Gonatæ* filio
in *Macedoniam* irruerant.

2 Bellum Spartanis infert.] Sic se res
habuit. Cùm *Ætoli* *Achæos* odissent
pessimè, in odii societatem traxerunt
Cleomenem, qui, multis in præliis
Achæis fuis, multas cepit urbes:

quare *Aratus* *Sicyonius*, *Achæorum*
Prætor, *Antigonum*, *Cleomenes* *Euer-*
getem in auxilium accersivit. Hæc
Plutarchus et *Polybius*. Sed *Plutarch-*
us, *Philarchi* historiam secutus, in-

fensus est *Arato*, quod *Antigonum*
evocârit: *Polybius* verò *Arati* com-
mentariis usus iratus est *Cleomeni*,
quod *Megalopolim* ejus patriam ever-
terit.

3 Victi Lacedæmonii.] *Antigonus* *A-*
crococorintho, *Argis* et *Mantineâ* cap-

tis, adversus *Spartam* cum 28 milli-
bus movebat, cùm *Cleomenes* ubique
victor, exercitu ad fauces, quæ *Spar-*
tam ducunt, collocato, cum eo dimi-
cavit. Acre diu et dubium certamen
fuit phalangem inter et juventutem
Spartanam: victis tandem *Lacedæ-*
moniiis, fugit *Cleomenes*.

4 Cleomenes rex.] Tyrannum vocat
Livius, quod regiam potestatem *Epho-*
rorum cæde, qui eam oppressam tene-
bant, sibi vindicaverit.

5 Acclinis parieti.] Non acclivis. Ac-
clivis propriè de inanimatis, acclinis
de animatis dicitur.

6 Quatuor millia.] *Mercenarios*, *Spar-*
tanosque omnes, præter ducentos qui
cum *Cleomene* fugerent, in prælio ce-
cidisse refert *Plutarchus*.

sola ex pugna superfuisse conspexisset, hortatur ut se ad meliora rei publicae tempora reservarent. Tum cum conjugē et liberis Ægyptum ad Ptolemæum proficiscitur: à quo honorificè susceptus, diu in summâ dignatione regis vixit. Postremò post Ptolemæi mortem, à filio ejus cum omni familiâ interficitur. Antigonus autem, cæsis occidione Spartanis, fortunam tantæ urbis miseratus, à direptione milites prohibuit: veniamque his qui superfuerunt dedit, præfatus, bellum se cum Cleomene, non cum Spartanis habuisse, cujus fugâ omnis ira ejus finita sit: nec minori sibi gloriæ fore, si ab eo servata Lacedæmon, à quo solo capta sit, proderetur. Parcere igitur se solo urbis ac tectis, quoniam homines, quibus parceret, non superfuissent. Nec multò post ipse decedit, regnumque Philippo pupillo, annos XIV nato tradidit.

INTERPRETATIO.

a Diu fuit in summâ dignitate apud regem. retur aliquando, quòd Lacedæmon servata fuerit ab ipso, à quo solo capta sit.
b Et tam gloriosum sibi fore, si diceretur.

NOTÆ.

1 Hortatur ut se ad meliora reservarent.] Et Antigonum in urbe recipiant.

2 Coniuge et liberis.] Errat Justinus: illius enim uxor jam obierat, et liberis ipse cum matre suâ Cratesicleâ Ptolemæo obsides in Ægyptum miserat.

3 Proficiscitur.] Dum navim ad Cythium de nocte conscenderet, Therycionem, ut se occideret, hortantem contempsit.

4 Honorificè susceptus.] Ptolemæus, inquit Plutarchus, Cleomenis prudentiam, fortitudinem, et urbanitatem miratus, eum in honore habuit, illumque annuis 24 talentis, stipendii nomine, concessis, in regnum restitutum se pollicitus est.

5 Interficitur.] Sosibii jussu conjectus in carcerem custodibus vino sepultus, è custodiâ cum amicis stricto

gladio erumpit, multisque occisis populum ad libertatem vocat, quem dum à rebus novis abhorre resentit, ipse sibi, aliique pariter mortem sibi intulerunt. Ex Polybio et Plutarcho.

6 Parcere æ.] Republicâ civibus reddita, et sacro diis facto, tertio die recessit.

7 Decedit.] Captâ Lacedæmone, cum audiisset vastari à Barbaris Macedoniam, continuò, licet jam correptus morbo, in eos profectus est: commissoque prælio, dum magnâ voce milites hortatur, clamoribus pulmonem dirupit. Ita Plutarchus. Ex aliis tamen partâ victoriâ, dum præ lætitiâ ingeminat, O faustum diem! ruptâ venâ, vim tantam sanguinis effudit, ut acri correptus febre, paulò post expiravit.

LIBER XXIX.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Orbis multa imperia novâ regum successione mutantur, nominatim in Africâ, Ægypto, Macedoniâ.
2. Philippus rex Macedoniæ, malo consilio impulsus, Romanis bellum inferre constituit.
3. Insanam hanc mentem speciosis verbis occultat.
4. Tandem apertus hostis apparet: unde cruentum bellum, ipsi Philippo perniciosum simul ac ignominiosum.

CAPUT. I.

IISDEM fermè temporibus prope universi Orbis imperia novâ regum successione mutata sunt. Nam et in Macedoniâ Philippus, mortuo Antigono tutore, eodemque vitrico, annorum quatuordecim regnum suscepit; et in Asiâ, interfecto Seleuco, impubes adhuc rex Antiochus constitutus est: Capadociæ quoque regnum Ariarathi, puero admodum, pater ipse tradiderat: Ægyptum, patre ac matre interfectis, occupaverat Ptolemæus, cui ex facinoris crimine, cognomentum Philopatori fuit. Sed et Spartani in locum Cleomenis suffecerunt Lycurgum. Et, ne qua temporibus mutatio deesset, apud Carthaginienses quoque ætate immaturâ dux Annibal constituitur, Antigonus, Ptolemæus, et alii reges moriuntur. Cap. A.M.3834. Ol. 140. 1. Urb.C.533. Ant.C.218.

INTERPRETATIO.

a Et ut aliqua mutatio fieret hoc tempore apud omnes gentes. Annibal adhuc juvenis dux constitutus est apud Carthaginienses, non quòd non haberent duces seniores, sed quia sciebant illum à pueritiâ odissè fessimè Romanos.

NOTÆ.

1 Interfecto Seleuco.] Callinici filio, qui dum in Attalum, à quo Asia penè tota cis Taurum subacta fuerat, cum Achæo proficiscitur, superato Tauro monte, vel dolo appetitus, occisus est, ut habet Polybius; vel à Nicanore et ab Apaturio Gallo veneno sublatus est, uti narrat Appianus.

2 Rex Antiochus.] Magnus postea nuncupatus.

3 Constitutus est.] Ab Achæo, qui, Apaturio et Nicanore trucidatis, Asi-

am omnem citra Taurum receperat, Ex Polybio.

4 Patre ac matre interfectis.] Quoniam auctore Justinus, incertum; nam illius patrem mortuum, non occisum, Plutarchus; morbo consumptum Polybius affirmat.

5 Ætate immaturâ.] Occiso nuper à Gallo quodam Asdrubale, suffectus est Annibal, natus annis viginti sex. Ex Polybio et Zonará.

non penuriâ seniorum, sed odio Romanorum, quo imbutum eum¹ à pueritiâ sciebant. Fatale non tam Romanis, quàm ipsi Africæ malum. ^aHis regibus pueris, etsi nulli senioris ætatis rectores erant, tamen in suorum quibusque majorum vestigia nitentibus, magna in dolores virtutis enituit. Solus Ptolemæus, sicut scelestus in occupando regno, ²itâ et segnis in administrando fuit. Philippum Dardani, cæterique omnes finitimi populi, quibus velut immortale odium cum Macedonum regibus erat, contemptu ætatis assidue lacessebant. Contrâ, ille summotis hostibus, non contentus sua defendisse, ultro etiam Ætolis bellum inferre gestiebat.

Philippus bellum Romanis inferre constituit.

A.M. 3838.
Ol. 141. 1.
Urb.C. 537
Ant.C. 214.

CAP. II. Quæ agitantem illum ³Demetrius rex Illyriorum, nuper ⁴à Paulo Rom. consule victus, supplicibus ⁵precibus aggreditur, injuriam Romanorum querens, qui non contenti Italiæ terminis imperium spe improbâ Orbis amplexi, bellum cum omnibus regibus gerant. Sic ⁶illos Siciliæ, sic ⁷Sardinia, ⁸Hispaniæ-

INTERPRETATIO.

^a Etsi illi reges pueri non haberent gubernatores senes, in illis tamen magna spes virtutum futurarum apparuit, dum quisque conatur sequi vestigia majorum suorum.

NOTÆ.

1 *À pueritiâ sciebant.*] Natus annos novem, dum Amilcar patri blanditur, ut duceretur in Hispaniam, quod erat ipse trajecturus: Amilcar Annibalem admotum altari, factis sacris, adegit, ut juraret se, cum primùm per ætatem posset, hostem fore populo Romano, itâ Polybius, Livius, Zonaras et alii.

2 *Itâ et segnis.*] De Ptolemæi vitiis agetur postea.

3 *Demetrius rex Illyriorum.*] Pharius nuncupatus, qui, Coreyræ à Teutâ Illyriorum Reginâ Præfectus, eam tradidit Romanis, à quibus Illyrici parte donatus est. Ex Polybio.

4 *À Paulo Romano consule.*] Captâ septem diebus Dimalo urbe munitissimâ, Pharum versus, contra Demetrium Consul navigavit, et maximâ exercitûs parte in locis cavis abdita, ipse cum paucis navibus in portum apulit; quarum paucitatem aspernatus Demetrius, dum extensionem prohibere conatur, ab iis, qui in sylvis latebant, à tergo oppugnatus victus est, et urbs pulsus, lembo ab Philippum fugit; ut narrat Polybius.

5 *Precibus aggreditur.*] Non à Demetrio, sed ab Annibale accensum in Romanos Philippum testantur Probus et Livius.

6 *Illos Siciliæ.*] Bellum primo Siculis à Romanis illatum est, dum Mamertinis auxilium ferunt contra Syracusanos, Hieronem, et Carthaginienses, quorum imperator Hanno Messanæ captus est.

7 *Sardinia.*] Quo Cornelius Scipio; dum Siciliam subegit Florus, bellum primum transtulit, et Hannone victo, urbem cepit Olbiam.

8 *Hispaniæ.*] Publius Scipio Consul, cui Hispania obvenerat, ubi vidit Annibalem post leve certamen, trajecto Rhodano, in Italiam descendere, Cneum fratrem cum parte copiarum misit in Hispaniam, tum ut veteres socios, ob desertum Saguntum, alienatos, in officio retineret; tum ut Hispaniâ expelleret Asdrubalem: quod unâ cum fratre prestitit: ita ut victi ab Annibale in Italiâ Romani, Carthaginienses in Hispaniâ vincerent.

que, sic denique totius ¹Africæ imperium affectantes, bellum cum Pœnis et Annibale suscepisse: sibi quoque non ²aliâ ob causam, quàm quodd Italia finitimus videbatur, bellum illatum: quasi nefas esset, aliquem regem juxta imperii eorum terminos esse. ³Sed et ipsi cavendum esse exemplum, cujus quanto promptius nobiliusque sit regnum, tantò sit Romanos acriores hostes habiturus. Super hæc cedere se illi regno, quod Romani occupaverint, proficitur, gratius habiturus, si in possessione imperii sui, socium potiùs quàm hostes videret. Hujuscemodi oratione impulit Philippum, ut, omissis Ætolis, bellum Romanis inferret, minùs negotii existimantem, quod jam ⁴victos ab Annibale apud ⁵Thrasymenum lacum ⁶audierat. Itaque, ne eodem tempore multis bellis distineretur, pacem cum Ætolis facit: ⁷non quasi alio bellum translaturus, sed ut Græciæ quieti consulturus, quam nunquam in majori periculo fuisse affirmabat. Siquidem consurgentibus ab Occidente novis Pœnorum et Romanorum imperiis, quibus una hæc à Græciâ atque Asiâ sit mora, dum inter se bello discrimen imperii faciunt: cæterum statim victoribus transitum in Orientem fore.

INTERPRETATIO.

^a Sed et ipsum debere sibi à Romanis cavere, quia illos habiturus erat hostes tantò feriores quantò regnum Macedonia sit aliis et nobilius et promptius ad bellum gerendum.

^b Dicens se id facere, non ut transferret bellum in aliam regionem, sed ut consuleret salutem Græciæ, quam affirmabat nunquam fuisse expositam majori periculo; Carthaginienses enim et Romanos, quorum surgerent in Occidente nova imperia, impediri tantum quominus transeant in Græciam et Asiam, quia bellum inter se gerunt pro summo imperio: sed, finito bello, continè victores illatos arma contra populos Orientis.

NOTÆ.

1 *Africa.*] L. Manlius et M. Atilius Consules, superatis navali prælio Hannone et Amilcare, non procul à Lilybæo, bellum primi in Africam transportarunt: unde Manlius, vastatis prope Carthaginem agris cum multis captivis Roman rediit. Sed anno sequenti Atilius, tot victoriis elatus, à Xantippo Lacedæmonio, Carthaginiensium duce, dum sui castra negligentiùs tuerentur, et victus, et captus est.

2 *Aliam ob causam.*] Demetrius beneficiorum, quæ à Populo Romano acceperat, oblitus cum inde Gallos, hinc Annibalem, Romanis exitum magnis cum copiis minitari cerneret: contra leges pacis, urbes ditionis Romanæ ultra Lissum subigere conatus est.

3 *Victos ab Annibale.*] Annibal, capto Sagunto, Alpibusque superatis, cum 90 peditum millibus, 12 equitum, ter Romanos vicerat, bis Sempronium Consulem, semel ad flumen Trebiam, iterum ad Placentiam urbem, tertio Flaminium ad lacum Thrasymenum, qui avidus pugnae, ne collega Servilius partem gloriæ præriperet, commisso prælio ipse dum fortiter dimicaret, occisus est; Romani fugati, 15 millia caesa, sex capta, ut pluribus narrat Polybius.

4 *Thrasymenum.*] Florentiam inter et Perusiam. Hodie Lake of Perugia.

5 *Audierat.*] Argis Nemæos ludos spectabat, quando à Macedonia victos ab Annibale Romanos nuntiatus est.

Consilium
suum occul-
tat.

CAP. III. ^aVidere se itaque, ait, consurgentem in Italiâ nubem illam trucis et cruenti belli: videre tonantem ac fulminantem ab Occasu procellam, quam in quascunque terrarum partes victoria tempestes detulerit, magno cruoris imbre omnia sædaturam. Frequenter Græciam ingentes motus passam Persarum, nunc Gallorum, nunc Macedonum bellis: ^bsed omnia illa ludum fuisse existimatos, si ea quæ nunc in Italiâ concurrat manus, extra terram illam se effuderit. Cernere se, quàm cruenta et sanguinaria inter se bella, utrique populi, viribus copiarum et ducum artibus, gerant: quæ rabies finire solo partis alterius interitu, sine ruinâ finitimorum non possit. Feros igitur animos victorum minùs quidem Macedonia, quàm Græciæ timendos, quia et remotior, et in vindictam sui robustior sit: scire tamen se eos qui tantis viribus concurrant, non contentos hoc fine victoria fore: metuendumque sibi quoque certamen eorum, qui superiores exstiterint. Hoc prætextu finito cum Ætolis bello, nihil aliud quam Pænorum Romanorumque bella respiciens, singulorum vires perpendebat. ^dSed nec Romani, tametsi Pæni et Annibal ¹in cervicibus erant, soluti metu Macedonico videbantur: quippe terrebat eos et metus Macedonum virtutis, et devicti Orientis gloria, et Philippus studio Alexandri æmulationis incensus, quem promptum in bella industriumque cognoverant.

Bellum in-
ter Philip-
pum et Ro-
manos.

CAP. IV. Igitur Philippus, cum ²iterato prælio victos à Pænis Romanos didicisset, apertè hostem se his professus, naves, quibus in Italiam exercitum trajiceret, fabricare cœpit. Legatum deinde

INTERPRETATIO.

^a Quare dixit videre se in Italiâ parari bellum cruentum et immane contra Græciam; videre se in occidente quasi procellam quandam fatam tonitru et fulminibus, quæ repletura sit multo sanguine illam regionem, in quam victores eam detulerint.

^b Arbitratos ea levia fuisse, si bella gerant extra Italiam illi exercitus, qui

tunc ibi ineunt prælia.

^c Quot bellum non possit finire sold clade vel Carthaginensium vel Romanorum, sine ruinâ finitimorum populorum.

^d Et Romani magis timebunt, ne Philippus rex Macedonum ipsa bellum inferret, quia Annibal victor minabatur cum valido exercitu urbis destructionem.

NOTE.

¹ In cervicibus erant.] Annibal multis præliis victor Romæ cum potentissimo exercitu imminabat.

² Iterato prælio.] Prælium illud datum est ad Canas celebratissimum, in quo vicit Annibal, et Varronis Consulis temeritate, qui invito collegâ Paulo Emilio pugnam iniit, dum ventus et pulvis suorum ora verberaret; et Numidarum perfidiâ qui simulato transfugio, postquam in mediam Ro-

manorum aciem accepti sunt pugnantes à tergo Romanos adorti, vertērunt in fugam; peditum 40 millia, equitum 2700 cecidere, tantaque equitum Romanorum multitudo cæsa, ut annulorum modius unus, ex Plutarcho, duo ex Floro, tres ex Eutropio, Carthaginem missi sunt. Consul ipse Paulus cum fugere recusasset, in acie periit, Varro verò Venusiam se recepit.

ad Annibalem, jungendæ societatis gratiâ, cum epistolis mittit: A.M.3839. ¹qui comprehensus, et ad senatum perductus, ²incolumis dimissus est, ³non in honorem regis, sed ne dubius adhuc, indubitatus hostis redderetur. Postea verò, cum Romanis nunciatum esset, in Italiam Philippum copias trajecturum ³Lævinum prætorem cum instructis navibus ad prohibendum transitum mittunt. Qui cum in Græciam trajecisset, multis promissis impellit ⁴Ætolos bellum adversus Philippum suscipere. Philippus quoque Achæos in Romanorum bella sollicitat. Interea et Dardani Macedonia fines vastare cœperunt, abductisque xx millibus captivorum, Philippum à Romano bello ad tuendum regnum revocavērunt. Cum hæc aguntur, Lævinus prætor, inita ⁵cum Attalo rege societate, ⁶Græciam populatur. Quibus cladibus perculsæ civitates, auxilium petentes, Philippum legationibus fatigant: necnon et Illyriorum rex, lateri ejus hærens, assiduis precibus promissa exigebant. Super hæc vastati Macedones ultionem flagitabant. Quibus tot tantisque rebus obsessus, cui rei primùm occurreret, ambigebat: omnibus tamen prope diem auxilia se ^amissurum pollicetur; non quia facere posset quæ promittebat; ^bsed ut spe impletos in societatis jure retineret. Prima tamen illi expeditio adversus Dardanos fuit: ^bqui absentiam ejus aucu-

Ol. 141. 2.
Urb.C.538.
Ant.C.233.

A.M.3850.
Ol. 144. 1.
Urb.C.541.
Ant.C.230.

INTERPRETATIO.

^a Non ut regem honoraret, sed ne Philippus, de quo dubitabat an vellet ipsi bellum inferre, impelleretur ad bellum inferendum.

^b Qui, expectantes tempus quo abesset à regno Philippus, habebant exercitum majorem paratum ad subigendam Macedoniam.

NOTE.

¹ Qui comprehensus.] Dum Xenophanes, legationis princeps, Capuam petit cum sociis, incidit in præsidia Romana, deductusque ad Lævinum Prætorem, à Philippo missum se finxit ad societatem cum populo Romano firmandam: quare iis dedit Lævinus, qui Romam eos comitarentur: sed ille, deceptis custodibus, convenit Annibalem, cum quo inito fœdere jam Macedoniam repetebat, cum iterum à classe Romanâ deprehensus, Romam mittitur, Hæc Livius, Flores, et Zonar.

² Incolumis dimissus est.] Legati Philippi in vincula conjecti, Annibalis verò sub hastâ venditi, ut Auctor est Livius.

³ Lævinum prætorem.] Qui Brundisinae classi præfectus, civibus Orici, quæ civitas est in Epiro, tulit auxilium: cumque Philippus Apolloniam obsideret, mille in urbem militibus

clam immissis, noctu eruptione factâ trucidavit hostes, eorumque castra diripuit, dum Philippus rex semindus fugit ad classem, eaque ipsius jussu combustâ, in Macedoniam cum exercitu se recepit. Itâ Livius.

⁴ Ætolos.] Quos, licet novo fœdere cum Philippo junctos, ad bellum impulit: dum et Capuam et Syracusas à Romanis captas prædicat, et Zacynthum aliasque urbes à se captas illis pollicetur.

⁵ Cum Attalo rege.] Qui eò facilis cum Romanis fœdus iniit, quòd ab Antiocho Magno sibi metueret.

⁶ Græciam populatur.] Captis à Lævino Zacyntho et Anticyrâ, Consul Sulpicius Philippum de Ætolis nuper victorem in Elidæ superavit: Græciamque omnem, hinc ipse captâ Oreoinde Attalus expugnatâ Opunte, diripuit.

pantes, majore belli mole Macedoniæ imminebant. ³Cum Romanis quoque pacem facit, contentis interim bellum Macedonicum distulisse: ²Philopœmeni Achæorum duci, ²quem ad Romanos sociorum animos sollicitare didicerat, insidias pretendit. Quibus ille cognitis vitatisque, discedere ab eo Achæos, auctoritate suâ coëgit.

INTERPRETATIO.

^a Insidias struit Philopœmeni, quem audierat sollicitare animos sociorum, ut Romanis faverent.

NOTE.

1 Cum Romanis quoque pacem.] Desertos à Romanis alio bello occupatis Ætolos Philippus ad pacem compulerat, quam ut disturbare, Sempronius Sulpicii successor Apolloniam vexabat: sed pacem petenti Philippo, et Epirotarum precibus, et jussu Senatus, contulit.

2 Philopœmeni Achæorum duci.] Quorum respublica multis urbibus cum in Achaiâ, tum in Peloponneso constabat illius auctor fuit Aratus Sicyonius propagator Philopœmen, et defensor Lycortas.

LIBER XXX.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Ptolemæi regis Ægypti luxuria, vecordia, et parricidia.
2. Miserrimus Ægypti status sub turpissimo principe: ejus meretrix, et lenones crudeli fato pereunt.
3. Mortuo Ptolemæo, Romani tutelam pupilli adversus Antiochum Syrum et Philippum Macedonem suspiciunt: Philippumque prius bello reducant ad humiliorem mentem.
4. Terræ motus ingentes. Romani pacem repudiant. Philippus et Flaminius suos ad pugnam accendunt. Macedonas Romana fortuna vincit, et Philippus spoliatur.

CAPUT I.

Ptolemæi
luxuria et
crudelitas.

PHILIPPO in Macedoniâ magnis rebus intento, in Ægypto Ptolemæi diversi mores erant. ^aQuippe regno ¹parricidio parto, et ad necem utriusque parentis, cæde etiam fratris adjunctâ, velut rebus feliciter gestis, luxuriæ se tradiderat; regisque mores omnis sequuta regia erat. Itaque non amici tan-

INTERPRETATIO.

^a Num postquam regnum sibi comparavit per mortem illatam putri et matri, occidit etiam fratres, et se dedit voluptatibus, quasi rebus feliciter gestis.

NOTE.

1 Parricidio parto.] Illum parricidii falso insinulat Justinus, ut supra dictum est.

tum præfectique, verum etiam omnis exercitus, depositis militiæ studiis, otio ac desidiâ corrupti marcebant. Quibus rebus cognitis, Antiochus rex Syriæ, veteri inter se regnorum odio stimulante, repentino bello ¹multas urbes ejus oppressit, ipsamque Ægyptum aggreditur. Trepidare igitur Ptolemæus, ²legationibus missis, quoad vires pararet, morari Antiochum. Magno deinde in Græciâ exercitu conducto, ³secundum prælium facit, spoliassetque regno Antiochum, si fortunam virtute juvisset. Sed contentus recuperatione urbium quas amiserat, ⁴factâ pace, avidè materiam quietis arripuit: revolutusque in luxuriam, ⁵occisâ Eurydice uxore, eademque sorore suâ Agathocleæ meretricis illecebris capitur. Atque ita omnem magnitudinem nominis ac majestatis oblitus, noctes in stupris, dies in conviviis consumit. Adduntur instrumenta luxuriæ tympana et ⁶crepundia: nec jam spectator rex, ^ased magister nequitiae, nervorum oblectamenta modulatur. Hæc prima labantis regiæ tacita pestis et occulta mala fuere.

CAP. II. Deinde crescente licentiâ, jam nec parietibus regiæ domûs contineri meretricis audacia potest: quam protervio- sociata cum Agathocle fratre, ambitiosæ pulchritudinis scorto, quotidiana regis stupra faciebant. Accedebat et mater Oenante, quæ geminæ sobolis illecebris devinctum regem tenebat. Itaque non contentæ rege, jam etiam regnum possident, jam in publico visuntur, jam salutantur, jam comitantur. Agathocles regis lateri junctus, civitatem regebat: tribunatus, præfecturas, et ducatus milieres ordinabant; nec quisquam in regno suo mi-

INTERPRETATIO.

^a Sed ipse, docens alios artem capiendæ voluptatis tractat chordes instrumentorum musicorum, ut se oblectet.

NOTE.

1 Multas urbes ejus oppressit.] Perfidia Theodoti Ætoli, qui Ptolemæi nomine Cælosyriæ præpositus Ptolemæidem, Tyrum aliasque Syriæ et Phœniciæ urbes, Antiocho tradidit.

2 Legationibus missis.] Consilium Sosibii secutus, penes quem erat summa rerum potestas, dum in deliciis langueret Ptolemæus,

3 Secundum prælium.] De victoriâ nuper in Ptolemæi ducem Nicolaum relatâ, elatus Antiochus, Ptolemæo ad Raphiam, non procul à Gazâ occurrit; utrique militum numerus fere par; 73 peditum millia, sex equitum; huic elephantum 73, illi 1025 jamque, fugatis Ptolemæi elephantis, in Antiochum victoria inclinabat, cum Ptole-

mæi soror Berenice obambulans exercitum, crinibus solutis, magnum victoriæ momentum, tum lacrymis, tum precibus attulit, ex Polybio.

4 Facta pace.] Veritus Antiochus, ne suos alienaret adversis præliis, cum præsertim Achæum haberet in suo imperio tyrannum; legatis ad Ptolemæum missis, pacem obtinuit.

5 Occisâ Eurydice.] Ob Zelotypiam concubinarum.

6 Crepundia.] Vulgò tripudæ, hoc est crepitacula, crotala, sistra Ægyptiaca, quibus in choreis utebantur Veteres. Sunt Plauto instrumenta puerilia.

Ut faciam quasi puero in collo pendant crepundia.

nus, quam ipse rex poterat. Cùm interim, relicto quinquenni ex Eurydice sorore filio, moritur: sed mors ejus, dum pecuni- am regiam mulieres rapiunt, et imperium, inita cum perditissi- mis societate, occupare conantur, diu occultata fuit. Re tamen cognita, concursu multitudinis, et ¹Agathocles occiditur, et ²mul- lieres in ultionem Eurydices patibulis suffiguntur. Morte regis, supplicio meretricum velut expiata regni infamia, legatos Alex- andrini ad Romanos misere, orantes ut tutelam pupilli suscipe- rent; tuerenturque regnum Ægypti, quod jam Philippum et Antio- chum, ³facta inter se pactione, divisisse dicebant.

CAP. III. Grata legatio Romanis fuit, causam belli adver- sùs Philippum querentibus, ⁴qui insidiatus eis, temporibus Pu- nici belli, fuerat. Huc accedebat, ⁵quod, Pœnis et Annibale superato, nullius magis arma metuebant, ⁶reputantibus, quan- tum motum Pyrrhus parva manu Macedonum in Italiâ fecisset, quantasque res Macedones in Oriente gessissent. Mittuntur ita- que legati, qui Antiocho et Philippo denuncient, regno Ægypti absteineant. Mittitur et ⁷M. Lepidus in Ægyptum, qui tutorio nomine regnum pupilli administret. Dum hæc aguntur, in- terim legationes Attali regis, et Rhodiorum, injurias Philippi

querentes, Romam venērunt. ⁸Quæ res ⁹omnem cunctatio- nem Macedonici belli senatui exemit. Statim igitur, titulo fe- rendi sociis auxilii, bellum adversùs Philippum decernitur, legionesque-cum consule in Macedoniam mittuntur. Nec mul- to post tempore, ¹⁰tota Græcia, fiducia Romanorum, adversùs

INTERPRETATIO.

^a Dum apud se reputant quantum bel- lum Pyrrhus excitasset in Italiâ cum parvo exercitu Macedonum.

^b Quod effecit ut Senatus sine ullâ cunctatione indiceret bellum Philippo Macedonice rege.

NOTÆ.

¹ Agathocles occiditur.] Ortq inter ipsum et Tlepoleum, qui etiam regis pueri tutor erat, dissidio, dum Ma- cedones qui Alexandriæ habebant præ- sidium, ad se allicere conatur, ab iis contemptus, cum puero fugit in Pala- tii intima: sed continuo, portis dirup- tis, vi retractus confoditur.

² Et mulieres.] Oenanthæ, ejusque filia Agathocleæ, Philæmenæ, cui occi- dendæ reginæ negotium commissum fuerat, ut ait Polybius.

³ Facta inter se pactione.] Ptolemæi imperium ita partiti sunt, ut post victo- riam. Syria et Phœnice Antiocho, Philippo verò Ægyptus et Caria cede- ret.

⁴ Qui insidiatus eis.] Ob socios po- puli Romani ab eo vexatos, missaque

Africam, duce Sopatre, Carthaginien- sibus quatuor peditum millia.

⁵ Quod Pœnis et Annibale superato.] Non planè id temporis devictus Anni- bal, qui hoc tantum anno egressus Ita- liâ in Africam rediit, ubi necdum cum Scipione de rerum summâ contende- rat.

⁶ Marcus Lepidus.] Duobus annis post missus est, confecto bello Punico secundo.

⁷ Omnem cunctationem.] Populus ta- men, belli diuturni labore fessus, à no- vis præliis abhorrebat; sed Sulpicii Galbæ, cui hoc bellum commissum fuerat, auctoritate persuasus, tandem consensit.

⁸ Tota Græcia.] Philippus cepit à Græcis despici, ubi, Athenarum obsi-

Philippum, spe pristinæ libertatis erecta, bellum ei intulit: At- que ita, cùm rex undique urgeretur, pacem petere compellitur. Deinde, cùm expositæ conditiones pacis à Romanis essent, re- petere sua et Attalus, et ¹Rhodii, et Achæi, et ²Ætoli cœpere. ³Contrà Philippum adduci se posse, ut Romanis pareat, concede- bat; ceterum indignum esse, Græcos à Philippo et Alexandro ma- joribus suis victos, leges pacis sibi dicere, quibus prius sit servi- tutis ratio reddenda, quàm libertas vindicanda. Ad postremum tamen, patente eo, induciæ duorum mensium datæ, ut pax, quæ in Macedonia non conveniebat, Romæ senatu peteretur.

CAP. IV. Eodem anno inter insulas ³Theramenem et The- rasiam medio utriusque ripæ et maris spatio, ⁴terræ motus fuit: in quo, cum admiratione navigantium, repente ex profundo cum calidis aquis insula ⁵emersit. In Asiâ quoque eadem die idem motus terræ Rhodum, multasque alias civitates, gravi ruina- rum labe concussit, quasdam solidas absorbuit. Quo prodigio territis omnibus, ⁶vates cecinere, oriens Romanorum imperium vetus Græcorum ac Macedonum voraturum. Interim à senatu ⁷repudiata pace, Philippus in societatem belli Nabin tyrannum ⁸solicitat. Atque ita, cùm in aciem exercitum, ⁹instructis è diverso hostibus produxisset, hortari suos cepit, referendo Per-

INTERPRETATIO.

^a Contrà, Philippus contendebat se posse adduci, ut Romanis pareat; sed non posse tolerare, ut Græci superati à Philippo et Alexandro majoribus suis, et subacti à Macedonibus, præscribant ipsi leges pacis; cum debeant potius sal- vere tributa ob servitutem imposita, quàm velle se vindicare in libertatem.

^b Vates responderunt quod antiquum Græcorum et Macedonum imperium de- lendum esset ab imperio Romanorum nascente.

NOTÆ.

dione solutâ, sæpius cum suorum fu- gâ, levibus velitationibus contendit.

¹ Rhodii.] A quibus et adjuti nuper Athenienses, et Philippus victus na- vali prælio.

² Ætoli.] Qui junxerunt se Roma- nis, rupto fœdere quod cum Philippo nuper inierant.

³ Theramenem.] Eam Thera vocat Strabo.

⁴ Terræ motus.] Licet id etiam Pli- nius ad hoc ferè tempus referat, mul- tis tamen annis prius contigit, si Eu- sebio et Polybio credimus.

⁵ Pace repudiata.] Philippus jam semel à Quinto victus, pollicitus fue- rat se Romanis totâ Illyrici orâ; Æ- tolis Pharsalo et Larissâ; Rhodiis,

regione, quam Beræam vocant; Achæ- is Corintho et Argis cessurum: cùm verò, pace concessâ Demetriadem, Chalcidem et Corinthum retinere vel- let, tanquam Græciæ compedes; con- questi sunt apud Senatum eâ de re Græcorum legati: quare liberum pa- cis et belli arbitrium Flaminio per- missum est, qui gloriæ cupidus pa- cem repudiavit.

⁶ Sollicitat.] Argosque tuendum tra- didit: sed ille, urbe direptâ, à Roma- nis stetit.

⁷ Instructis è diverso, &c.] Ex im- proviso prælium initum est. Quintius, ubinam hostis castra haberet incer- tus, qui cautè explorarent loca, mille velites misit; sed imprudentes, ob te-

sas, Bactros, Indosque, et omnem Asiam, Orientis fine à Macedonibus predomitam; ²tantoque fortius hoc bellum quam illa sustinendum, quantò sit libertas imperio carior. Sed et Flaminius Romanus consul relatione rerum recentissimè gestarum suos stimulabat in prælium, ostendendo, hinc ¹Carthaginem cum ²Siciliâ, inde Italiam et ³Hispaniam Romanâ virtute, perdomitas: nec Annibalem quidem Alexandro Magno postponendum, quo Italiâ pulso, Africam ipsam tertiam partem mundi superaverint. Sed nec Macedonas veteri famâ, sed præsens viribus æstimandos: quia non cum Alexandro Magno, quem invictum audierant, nec cum exercitu ejus, qui totum Orientem devicerat, bellum gerunt; sed ⁴cum Philippo puero immaturâ ætatis, qui regni terminos adversus finitimos agrè defendat, et cum his Macedonibus, qui non ita pridem prædæ Dardanis fuerunt. Illos majorum decora, se suorum militum commemorare. Non enim alio exercitu Annibalem et Pœnos, et totum fermè Occidentem, sed his ipsis, quos in acie habeat, militibus, subactos. His adhortationibus utrinque concitati milites prælio concurrunt, alteri Orientis, alteri Occidentis imperio gloriantes; ⁵ferentesque in bellum, alii majorum suorum antiquam et obsoletam gloriam, alii virentem recentibus experimentis virtutis florem. Sed Macedonas ⁶Romana fortuna vicit. ⁶Fractus itaque bello Philippus,

INTERPRETATIO.

a Et hoc bellum sustinendum esse tantò generosiùs quàm illa antiqua, quantò fortius debeant defendere libertatem quàm imperium.

b Excitati ad bellum fortiter gerendum, alii propter gloriam olim partam à suis majoribus, alii propter fortitudinem nuper in tot præliis exhibitam.

NOTÆ.

nebras ejus diei, in insidias Macedonum incidunt, à quibus lacessiti auxilium à Flaminio obtinent; dumque hinc et inde pugnatur acriter, Quintius, eductis copiis, aciem instruit: Philippus etiam cum Romanos à suis collibus dejectos cerneret, prælii subiit aleam. *Hec multis Polybius.*

1 Carthaginem.] Cui, victo in Africâ Annibale, duris conditionibus pax fuerat concessa.

2 Siciliâ.] Quæ, captis à Marcello Syracusis, in Romanorum potestatem tota venerat.

3 Hispaniam.] Cujus partem maximam primùm P. et Cn. Scipiones, tum Cornelius Scipio, capta novâ Carthagine, subegerat.

4 Cum Philippo puere.] Longè fallitur Justinus: nec enim puer tum erat Philippus, qui natus annos 38, à 24 annis regnaret, cum ipse Flaminius

vix trigesimum secundum annum attingisset, testibus Livio et Plutarcho.

5 Romana fortuna vicit.] Dum in dexterâ parte hostes vincit Flaminius, lævam aciei partem Philippus proterit. Sed, ubi Tribunus Philippum ultrareliquam aciem longius progressum animadvertit, continuò in terga victorum cum suis sævire cœpit; quod magnum momentum attulit victoriæ: Ad Cyncephalas in Thessaliâ pugnatum est. *Polybius.*

6 Fractus itaque bello.] Amisissis castris, octo millibus è suis cæsis, quinque captis, Larissam vereùs fugit, ubi, cum audiret urbes circum jacentes cessisse victori misit caduceatorum cum filio Demetrio obside; cujus precibus, concessis à Flaminio induciis, Legati Romam de pace missi sunt. *Ità Zonaras.*

pace à Flaminio consule petitâ, ¹nomen quidem regium retinuit: ²sed ²omnibus Græciæ urbibus, velut regni membris, extra terminos antiquæ possessionis, amissis, solam Macedoniam retinuit. ³Offensi tamen Ætoli, quòd non ex arbitrio eorum Macedonia quoque adempta regi, et data sibi in præmium belli esset, legatos ad Antigonom mittunt, qui eum adulatione magnitudinis, in Romana bella, spe societatis universæ Græciæ, impellerent.

INTERPRETATIO.

a Sed retinuit solam Macedoniam, amissis omnibus urbibus Græciæ, quæ, cum sitæ essent, extra terminos antiquæ Macedoniæ, illius partes non censebantur.

NOTÆ.

1 Nomen quidem regium.] Veteri Macedoniæ imperare permissus est.

2 Omnibus Græciæ urbibus.] Præcipuè Corintho Achæis redditâ, Demetrius vero et Chalcis à Romanis retentæ, donec bellum cum Antiocho gereretur, aliquæ Græciæ populi in libertatem restituti; dum in ludis Isthmiacis, prope Corinthum, Quintius, cæterique Romani, sederent; in mediam arenam præco cum tibicine processit, et pronuntiavit: *Senatus Romanus, et*

Titus Quintus imperator, Philippo Macedonibusque devictis, liberos esse, suisque legibus vivere jubet, Corinthios, Phocenses, &c. aliosque Græciæ populos. Quod tantus adstantium clamor excepit, ut supra stadium volantes corvi in terram deciderint. *Ita Polybius et Plutarchus.*

3 Offensi tamen Ætoli.] Qui Macedonum regnum ideò volebant excindi penitus, quòd ab iis primùm Græciæ servitutis jugo fuisset oppressa.

LIBER XXXI.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Romani Antiochum Syrum legatione coercent. A Nabide Græciam liberari jubent. Annibalis nomen Romanis formidabile.
2. Annibal, Romanorum insidias fugiens, ad Antiochum cursum dirigit.
3. Nabis duobus præliis fractus, post Romanorum discessum, arma movet. Annibalis ad Antiochum de opprimendis Romanis consilium.
4. Carthaginenses ab Antiocho sollicitati rem Romanis significant, qui politico stratagemate Annibalem ab Antiocho divellunt.
5. Iteratum Annibalis consilium de bello in Italiâ Romanis inferendo.
6. Antiochi adulescentes Annibalis sana consilia rident: inde subversio Antiochi, qui terrestri et navali prælio à Romanis superatur.

7. Scipiones, ducto in Asiam exercitu, pacis leges Antiocho præscribunt, quas ipse repudiat.
 8. Bello reparato, et pugna commissâ, cæsis quinquaginta Asiaticorum millibus, Antiochus subactus pacem petit et obtinet.

CAPUT I.

Romani
 Antiochum
 legatione
 cœrent.
 A Nabide
 Græciam
 liberari ju-
 bent.
 A.M.3856.
 Ol. 145. 3.
 Urb.C.555
 Ant.C.196.

MORTUO Ptolemæo Philopatore, rege Ægypti, cœntemptaque parvuli filii ejus ætate, qui, in spem regni relictus, præda etiam domesticis erat; Antiochus rex Syriæ occupare Ægyptum statuit. Itaque Phœnicen, cæterasque Syriæ quidem, sed juris Ægyptii, civitates cùm invasisset, legatos ad eum senatus mittit, qui denunciarent ei, abstinere regno pupilli, postremis patris precibus fidei suæ traditi. Quibus spre-tis, interjecto tempore alia legatio supervenit, quæ, omissâ pupilli personâ, civitates, jure belli factas populi Romani, in integrum restitui jubebat. Abnuenti bellum denunciatum quod ille facillè susceptum infeliciter gessit. Eodem tempore et Nabis tyrannus multas Græciæ civitates occupaverat. Igitur senatus, ne uno tempore duplici bello Romanæ vires distinerentur, scripsit Flaminio, si ei videatur, sicuti Macedoniam à Philippo, ita Græciam à Nabide liberet. Ob quam causam imperium ei prorogatum est. Terribile quippe An-

INTERPRETATIO.

a Cùm occupasset Phœnicem, et alias Syriæ urbes, quæ pertinebant ad regem Ægypti.

b Ut non invaderet regnum pupilli Ptolemæi, qui precibus patris morientis commendatus fuerat fidei populi Romani.

NOTÆ.

1 Philopatore.] Sic dictus est ironice, quod patrem, matrem, fratrem, quæ interfecerit.

2 Occupare Ægyptum.] Fœdere cum Philippo Macedone sancito, ambo opes et provincias Ægypti inter se partiti sunt, ut narrat Livius.

3 Phœnicem.] Recuperatis Cælosyriæ et Samaritæ urbibus ad fontes usque Jordanis, victoque Scopâ Ptolemæi duce, Si donem obsedit, quam et diuturnâ obsidione, et gravi fame victus Scopas reddidit, et postea cum sociis nudus dimissus est. Ex Josepho et Hieron.

4 Legatos ad eum.] Marcus Lepidus in Ægyptum missus est, ut regis pueri curam gereret.

5 Alia legatio supervenit.] Precibus

Attali, qui per legatos questus est in Senatu, quod, dum in bello Macedonico joverat Romanum Consulem, Antiochus regnum suum invasisset: quare, rogatus Antiochus, ut à regno Attali abstinere, ex illius finibus deduxit exercitum. Hec Livius. Deinde cùm Græcas urbes in Asiâ occupasset, jusus à senatu eas restituere in libertatem, legationem sprexit, fretus societate Ætolorum, Nabidis, et Annibalis.

6 Civitates occupaverat.] Præcipuè Argos, urbem id temporis munitissimam.

7 Græciam à Nabide.] Flaminius conventum sociarum civitatum Corinthum indixit, in quo explosâ Ætolorum oratione, bellum in Nabidem omnium consensu decretum est.

tiochi bellum Annibalis nomen faciebat, quem æmuli ejus, occultis mandatis cum Antiocho inisse societatem, apud Romanos criminabantur: negantes, eum æquo animo sub legibus vivere, assuetum imperio, et immoderatâ licentiâ militari: semperque, tædio quietis urbanæ, novas belli causas circumspicere: Quæ etsi falsa nunciata fuissent, apud timentes tamen pro veris habebantur.

CAP. II. Denique senatus metu percussus, ad speculandos Annibal ad actus Annibalis, legatum in Africam Cnæum Servilium mittit Antiochum eique tacitis mandatis præcipit, si posset, eum per æmulos ejus interficeret, metuque invisi nominis tandem populum Romanum liberaret. Sed res Annibalem non diu latuit, virum ad prospicienda cavendaque pericula paratum; nec minùs in secundis adversa, quàm in adversis secunda cogitantem. Igitur, cùm totâ die in oculis principum legatique Romani, in foro Carthaginiensium obversatus in supremam fuisset, appropinquante vespere, equum conscendit; et rus urbanum, quod propter litus maris habebat, ignaris servis, jussisque ad portam revertentem opperiri, contendit. Habebat ibi naves cum remigibus occulto sinu litoris absconditas: erat et grandis pecunia in eo agro præparata, ut cùm res exegisset, nec difficultas fugam, nec inopia moraretur. Lectâ igitur servorum juventute, quorum copiam Italicorum captivorum numerus augebat, navem conscendit, cursumque ad Antiochum dirigit. Posterâ die civitas principem

INTERPRETATIO.

a Quem æmuli ejus Carthaginienses accusabant apud Romanos, quasi invisisset societatem cum Antiocho per legatos clam missos.

b Et liberaret populum Romanum metu, quem illi dabat Annibal hostis illius infensissimus.

c Quare cùm totâ die usque ad vespere-

ram fuisset in foro Carthaginiensium coram primatibus civitatis et legatis Romanis.

d Diei horam silicet.

e Conscendit navem cum servis, quos elageret ex juvenibus, quorum numerum augebant multi capti in Italiâ.

NOTÆ.

1 Æmuli ejus.] Multi viri principes Carthagine jamdiu Annibalis familiam oderant pessimè, et ipse multorum animos offenderat, quod et perpetuos antea judices fecisset annuos, et vectigalia magistratibus eripuisse.

2 Legatum in Africam.] Tres Legatos numerat Livius, Caium Servilium, Claudium Marcellum, et Quintum Terentium Culleonem.

3 Equum conscendit.] Sub vespere vestitu forensi ad portam cum duobus tantum comitibus ignaris consilii tendit.

4 Rus urbanum.] Thapsum pervenit terrestri itinere, unde consensâ navi

in Cercinam insulam, inde Tyrum apulit, deinde Antiochiam petit: unde filio Antiochi salutato, Ephesum, quod jam Antiochus pervenerat, contendit, teste Livio.

5 Italicorum captivorum.] Hoc vero simile non videtur, cùm inter pacis conditiones, hunc Livius referat, ut Carthaginienses Romanis captivos omnes traderent.

6 Principem suum.] Erant Carthaginiensibus Suffetes, qui Consules Romanis; erat etiam Dictator, Quæstor, Prætor, Judices centum, et Senatus, qui senioribus triginta constabat, ut habet Livius multis in locis.

suum, ac tum temporis consulem, in foro exspectabat. Quem ut profectum nunciatum est, non aliter quàm si urbs capta esset omnes trepidavere, exitiosamque sibi fugam ejus ominati sunt. Legatus verò Romanus, quasi bellum jam illatum Italiæ ab Annibale esset, tacitus Romam regreditur, ¹trepidumque nuncium refert.

Nabis victus bellum renovat. Annibalis de bello consilium.

CAP. III. Interim in Græciâ Flaminius, ²junctâ cum quibusdam civitatibus societate, Nabidem tyrannum ³duobus continuis præliis subegit; ⁴et ⁵graviter fractum, velut exsanguem in regno reliquit. Sed ⁶libertate Græciæ restitutâ, ⁶deductisque ab urbibus præsidii, cùm Romanus exercitus in Italiam reportatus esset, velut vacuâ rursus possessione ⁶solicitatus, multas civitates repentino bello invasit. Quibus rebus exterriti ⁷Achæi, ne vicinum malum etiam ad se serperet, bellum adversus Nabidem ⁸decernunt, ducemque prætorem suum Philopœmenem, insignis industriæ virum, constituunt: ⁹cujus in eo bello tanta virtus enituit, ut opinione omnium ¹⁰Flamini Romano imperatori compararetur. Eodem tempore Annibal cùm ad Antiochum pervenisset, velut deorum munus excipitur; tantusque ejus adventu ardor animis regis accessit,

INTERPRETATIO.

^a Reliquit in regno victum in gravibus præliis.
^b Cumque milites revocati essent, qui relicti fuerant ad prælia urbium.

^c Et Rex Antiochus propter ejus adventum tantum ardorem belli gerendi concepit, et spem victoriæ.

NOTÆ.

¹ Trepidum nuncium refert.] Romani Annibalem etsi fractum senio, pro igni habebant, cui abesset nihil, nisi qui eum excitaret. *Plutarchus.*

² Juncta cum quibusdam.] Aderant Ætoli, Achæi, Athenienses, Rhodii, Macedones, Thessali, et Eumenes.

³ Duobus præliis continuis subegit.] Dum Spartam obsideret Quintus, erumpentibus ex urbe hostibus, secundâ usus est fortuna: sed hæc leviora prælia non fregērunt Nabidem.

⁴ Graviter fractum.] Quintus Gytheo occupato jam Spartam ceperat, vixque pauci in angustiis Romanorum impressionem sustinebant, cùm Pythagoræ ædificia muris proxima incendi jussit; quo factum est, ut, cadentibus in Romanos tectis, ipsi se in castra receperint. Nabis tamen, Romanorum fortitudine territus omnia permisit Quintio, qui, benignè usus victoriâ, eum Spartæ regnare voluit, licet Rex Agesipolis ab eo pulsus ex-

laret. *Ita Livius.*

⁵ Libertate Græciæ restitutâ.] Vocato Corinthum Græcorum conventu, libertatem omnibus reddidit, et præsidii deductis à Chalcide, Acrocorintho, et Demetriade, in Italiam rediit.

⁶ Solicitatus.] Ab Ætolis, qui impatientes otii Philippum, Antiochum, et Nabidem in Romanos acuerunt.

⁷ Achæi.] Achaja propriè dicitur regio septentrionalis secundum litus sinus Corinthiaci, ab Isthmo ad Eliorum agrum.

⁸ Decernunt.] Missi in Gythæum, à Nabide obsessum, militibus.

⁹ Cujus in eo bello tanta virtus.] Multis præliis propter Spartam Philopœmen Nabidem vicit, eoque ab Ætolis occiso, Achæis junxit Spartiatas contra Ætolos qui Spartam invadere cogitabant.

¹⁰ Flamini Romano.] Qui victoriis, in Philippum et Nabidem relatis, magnum nomen sibi confecerat.

ut non tam de bello, quàm de præmiis victoriæ cogitaret. Sed Annibal, cui nota Romana virtus erat, negabat opprimi Romanos nisi in Italiâ posse. Ad hoc sibi centum naves, et decem millia peditum, et mille equites poscebat, ¹promittens hæc manu non minus bellum, quàm gesserit, Italiæ restauraturum, et ²in Asiam regi sedenti, aut victoriam de Romanis, aut æquas pacis conditiones relaturum: quippe et ³Hispanis, bello flagrantibus, ducem tantum deesse; et Italiam notiore sibi nunc, quàm pridem fuisse: sed nec Carthaginem quieturam, sociamque se ei sine morâ præbituram.

CAP. IV. Cùm regi consilia placuissent, mittitur Carthaginem unus ex comitibus Annibalis, qui in bellum cupidos hortetur, Annibalemque cum copiis affuturum nunciet: ¹nihil, dicat, belli et sumptum præbituram. Hæc cùm relata Carthaginem essent, nuncius ipse ⁴ab inimicis Annibalis comprehenditur, et perductus in senatum cùm interrogaretur, ad quem misset esset, reddunt. ⁵Punico ingenio respondit, ⁶se ad universum senatum missum; nec enim hoc opus singulorum, sed universorum esse. Dum multis diebus deliberant, ⁷an eum Romam ad purgandam publicam conscientiam mittant, tacitus consensâ nave ad Annibalem revertitur: quo cognito, Carthaginenses ultrò rem Romam per legatum deferunt. Romani quoque ad Antiochum ⁷legatos misere, qui sub specie legationis, et regis apparatus specula-

Carthaginenses de bello momentanos, qui Annibalem Antiocho suspectum reddunt. A.M.3861. Ol. 146. 4. Urb.C.560. Ant.C.192.

INTERPRETATIO.

^a Promittens se cum hoc exercitu exiturum tantum bellum in Italiâ contra Romanos, quantum prius gesserat; et se reportaturum de Romanis vel victoriam, vel justas pacis conditiones, ad Antiochum in Asiâ quiescentem.

^b Dicat nihil deesse principibus ad

bellum, paratis nisi ut Carthaginenses illis faveant; et Antiochum, regnantem in Asiâ daturum et exercitus et sumptus ad bellum gerendum.

^c An eum mittant Romam ut prohent Romanis rempublicam non esse consciam criminis Annibalis.

NOTÆ.

¹ Mille equites.] De equitibus nihil habent Appianus et Livius, qui peditum millia sexdecim Annibalem petisse volunt.

² In Asiam regi sedenti.] Auctor tamen fuit Antiocho, si Livio credimus, utin Græciam exercitum transportaret.

³ Hispanis bello flagrantibus.] Quibus acre bellum diu cum Catone fuerat, et etiam nunc erat cum Fulvio Nobiliore.

⁴ Ab inimicis Annibalis.] Carthaginis cives duas in factiones erant divisi, quarum altera Annibali infensissima, cujus princeps erat Hanno; altera ipsi favebat: quæ ab illius patre Amilcare, cognomento Barca, Barchina di-

cebatur.

⁵ Punico ingenio respondit.] Non quòd ille Pœnus esset, sed quòd inter Pœnos versaretur: fuit enim Aristo mercator Tyrius, ex Appiano.

⁶ Sed ad universum senatum.] Quòd facilius Senatum populo suspectum redderet, tabellas supra sedem magistratus sub vesperam suspendit, in quibus scripserat se privatim ad neminem, sed ad senatum publicè missum; deinde tertiâ vigiliâ navem conscendit, auctore Livio.

⁷ Legatos misere.] Publicum Sulpicium, P. Villium, et P. Ælium. Addunt Livius, Appianus, Zonar. et Valler, Max. Africanum, qui dum cum

rentur, et Annibalem aut Romanis mitigarent, aut assiduo colloquio suspectum invisumque regi redderent. Itaque legati cum Ephesi convenissent ad Antiochum, mandata ei senatus tradunt. Dum responsum expectant, omnibus diebus assidui circa Annibalem fuere: dicentes *timide eum patriâ recessisse, cum pacem Romani, non tam cum republicâ ejus, quam cum eo factam, summa fide custodiant: nec bella eum Romanorum magis odio, quam patriæ amore gessisse, cui ab optimo quoque etiam spiritus ipse debeatur. Has enim publicas inter populos, non privatas inter duces, bellandi causas esse. Inde res gestas ejus laudare. Quorum sermone lætus, sæpius cupidiusque cum legatis colloquebatur, ignarus quod familiaritate Romanâ odium sibi apud regem crearet. Quippe Antiochus, tam assiduo colloquio reconciliatam ejus cum Romanis gratiam existimans, nihil ad eum, sicuti solebat, referre; expertemque totius consilii, veluti hostem proditoremque suum, odisse cepit. Quæ res tantum apparatus belli, cessante imperatoriâ arte, corrumpit. Senatus mandata fuerant, ut contentus terminis Asiæ esset, ne ipsi ingrediendi Asiæ necessitatem imponeret. Quibus spretis, non accipiendum bellum statuit, sed inferendum.*

Annibal vult bellum inferre in Italiam.
A.M.3863.
Ol. 157. 2.
Urb.C.562
Ant.C.189.

CAP. V. Dicitur, quum frequenter de bello consilium habuisset, remoto Annibale, tandem eum vocari jussisset, non ut ex sententiâ ejus aliquid ageret, sed ne per omnia eum sprevisse videretur; omnibusque perrogatis postremum interrogasse: Quo ille animadverso, intelligere se professus est, non quia eget consilio, sed ad supplendum numerum sententiarum se vocatum:

INTERPRETATIO.

^a Aut redderent illum suspectum regi, assidue cum eo colloquendo.

^b Cum optimus quisque debeat vitam fundere pro patriâ.

^c Quod effecit, ne bellum tanto apparatu illatum bene succederet, quia de erat dux peritus artis militaris.

NOTÆ.

Annibale colloquitur, ab eo quæsisse fertur, quem maximum imperatorem crederet. Annibal primas Alexandro Macedoni, secundas Pyrrho, tertias sibi tribuit. Tum subridens Scipio, Quidnam tu diceris, inquit, si me videris, Annibal? Cui subjecit ille, non primas Alexandro, sed mihi tribuerem. Hæc refert Plutarchus.

1 Cum Ephesi convenissent. Agrotante Sulpicio, solus Villius Apameæ occurrit Antiocho, qui auditâ filii morte colloquia diremit, quæ tamen paulo post Ephesi renovata.

2 Ut contentus terminis Asiæ. Ut Græcos omnes in Asiâ legibus suis

vivere, et sui juris esse sineret. Quibus spretis, Rhodios, Byzantios, Cysicenos Romanis fœdere jungi permisit: Etolos verò et Ionas Asiæ regibus parere solitos, eodem jure esse voluit: quod cum non probarent Legati, re infectâ, Romam redierunt, teste Appiano.

3 Omnibus perrogatis. Perrogare est, omnes peragere sententias: quo verbo utantur Livius et Tacitus, ubi prerogare male legitur.

4 Postremum interrogasse. Primus tamen sententiam rogatus est, ex Appiano.

tamen et odio Romanorum, et amore regis, apud quem solum tutum sibi exilium relictum sit, se viam gerendi belli edisseraturum. Veniam deinde libertati præfatus, nihil se aut consiliorum, aut captorum præsentium, probare ait: neque sedem belli Græciam sibi placere, cum Italia uberior materia sit: quippe Romanos vinci non nisi armis suis posse; nec Italiam aliter, quam Italicis viribus subigi: siquidem diversum cæteris mortalibus esse illud hominum et belli genus. Aliis bellis plurimum momenti habere, priorem aliquam cepisse occasionem loci temporisque, agros diripuisse, urbes aliquas expugnasse: cum Romano, seu occupaveris prior aliqua, seu viceris, tum etiam cum victo et jacente luctandum esse. Quamobrem, si quis eos in Italiâ lacessat, suis eos opibus, suis viribus, suis armis posse vincere, sicut ipse fecerit. Sin verò, quis illis Italiâ velut fonte virium cesserit, perinde falli, ac si quis amnes non ab ipsis fontium primordiis derivare, sed concretis jam aquarum molibus avertere vel exsiccare velit. Hæc et secreto se censuisse, ultròque ministerium consilii sui obtulisse: et nunc præsentibus amicis idem repetisse, ut scirent omnes rationem cum Romanis gerendi belli; eosque foris invictos, domi fragiles esse. Nam prius illos urbe quam imperio; prius Italiâ quam provinciis exui posse: quippe et à Gallis captos, et à se prope deletos esse: neque se unquam victum prius, quam terris eorum cesserit. Reverso Carthaginem, statim cum loco fortunam belli mutatam.

CAP. VI. Huic sententiæ obtrectatores amici regis erant; Antiochus non utilitatem rei cogitantes, sed verentes, ne probato consilio ejus, primum apud regem locum gratiæ occuparet. Et Antiocho non tam consilium quam auctor displicebat, ne gloria victoriæ Annibalis, non sua esset. Omnia igitur variis assentantium adulationibus corrumpabantur: nihil consilio, vel ratione agebatur. Rex ipse, per hyemen in luxuriam lapsus, novis quo-

INTERPRETATIO.

^a Petit à rege ut veniam sibi daret si fortè liberius loqueretur.

^b Valere plurimum ad alia bella feliciter gerenda, si prior vel tempus vel locum commodum occupaveris, vastaveris agros, urbes aliquas expugnaveris; sed etiam si Romanos viceris, vel urbe ceperis, tum etiam pugnandum esse cum iis quos putabas victos et jacentes.

^c Si quis verò permiserit illos possidere Italiam, unde sumebant omnes vires; illum tam falli, quam si vellet exsiccare vel avertere amnes, non incipiendo ab iis locis, in quibus fontes oriuntur, sed ab iis, in quibus simul juncti magnum fluvium efficiunt.

NOTÆ.

1 Prius illos urbe quam imperio. Sic apud Velleium dux Samnitium Pontius Telesinus dicebat, delendam esse Romam, adjiciens nunquam defuturos raptos alienæ libertatis lupos, nisi sylvâ, in quam refugere solerent, excinderetur.

2 Fortunam belli mutatam. Non pro-

cul ab Adrumeto decretorio certamine penitus devictus est Annibal fortitudine Scipionis, Lælii, et Masinissæ. 3 Per hyemen in luxuriam lapsus. Antiochus enim occupatis Demetriade Chalcide, et aliis urbibus, quasi re bene gestâ, hyemem in deliciis Chalcide traduxit.

K k

tidie nuptiis deditus erat. Contrà, Acilius Romanus consul, qui ad hoc bellum missus erat, copias, arma, cæteraque bello necessaria, summâ ope et industriâ parabat: civitates socias confirmabat, dubias illiciebat: nec alius exitus belli, quàm apparatus utriusque partis fuit. Itaque primâ belli congressione, cùm cedentes suos rex cerneret, non laborantibus auxilium tulit; sed fugientibus se ducem præbuit, castraque ditia victoribus reliquit. Deinde, cùm in Asiam, prædâ Romanis occupatis, fugiendo pervenisset, pœnitere neglecti consilii cœpit; revocatoque in amicitiam Annibale, omnia ex sententiâ ejus agere. Interim nunciatur, Æmilium, Romanorum ducem, cum octoginta rostratis navibus in bellum navale à senatu missum, adventare: quæ res illi spem restituendæ fortunæ dedit. Itaque priusquam sociæ civitates ad hostes deficerent, decernere navali prælio statuit, sperans cladem in Græciâ acceptam novâ posse victoriâ aboleri. Traditâ igitur Annibali classe, prælium committitur: sed nec Asiani milites Romanis, neque naves eorum pares rostratis navibus fuere: minor tamen clades ducis solertiâ fuit. Romam nondum opinio victoriæ venerat, et idcirco in consulibus creandis suspensa civitas erat.

INTERPRETATIO.

^a Cives dubitabant quos Consules eligerent, quia nondum fama de victoriâ relata, Romam pervenerat.

NOTÆ.

1 Primâ belli congressione.] Cùm omnia cedere Romanis videret Antiochus, relicta Chalcide petit Thermopylas, unde accivit Ætolos, qui Jugamontium occuparent, dum ipse fauces defenderet; ne Romanis pateret aditus, cum consul Acilius Glabrio hostes fortiter aggressus, in castra pepulit, unde expelli vix potuissent, nisi Portius Cato legatus consulis, Ætoles, qui juga obsederant, in fugam conjecisset.

2 Fugientibus se ducem præbuit.] In os ictus lapide Antiochus, excussisque dentibus, Elateam, tum Chalcidem, deinde Ephesum fugit; dum Acilius direptis illius castris, Eubæam, Heracleam ex Ætolis, aliasque Græciæ civitates, seu vi, seu metu, recepit.

3 Æmilium.] Regillum prætorem, qui recens multas naves ex Italia Livii Salinatoris classi junxerat.

4 Decernere navali prælio.] Contra Antiochum quinque pugnatum est. 1. Attilius classis Romanæ præfectus Isidorum ducem ad Andrum superavit. 2. Livius Salinator Polyxenidam ad Phocæam. 3. Polyxenidas, simu-

latâ prodicione, ad Samum Pisistratum Rhodiorum ducem. 4. Rhodii, classe reparatâ, Annibalem et Apollonium ad Eurymedontem Pamphylia fluvium. 5. Æmilium Eumenes, et Rhodii Polyxenidam ad Myonnessum magnâ clade vicerunt.

5 Nec Asiani milites Romanis.] Duo prælia confundit Justinus: nec enim in Romanos, sed in Rhodios ad Eurymedontem pugnavit Annibal, qui jam in cornu sinistro vicerat, dum, superato dextro cornu, ab universâ classe oppressus fugam capessivit: Polyxenidas verò ad Myonnessum cum Romanis et Rhodiis decertavit, hi naves 80, ille 92 habebat; sed Romani militum robore, Rhodii agilitate navium, et arte renigum, Asianos superabant.

6 Minor tamen clades.] 42 Naves amissæ, quarum 15 captæ, cæteræ vel insensæ vel demersæ, duæ Romanorum fractæ, una Rhodiorum capta.

7 Nondum opinio victoriæ.] Fallitur Justinus; eodem enim anno et Scipio consul in Græciam missus est, et Æmilii prætor classi præfectus est.

CAP. VII. Sed adversus Annibalem ducem quis melior quàm Africanus frater crearetur, cùm vincere Pœnos opus Scipionum esset? Creatur igitur consul Lucius Scipio, eique datur legatus frater Africanus, ut intelligeret Antiochus, non majorem fiduciam se in Annibale victo, quàm Romanos in victore Scipione habere. Trajicientibus in Asiam Scipionibus exercitum, jam utrobique profligatum bellum nunciatum est, victumque Antiochum terrestri, Annibalem navali bello invenérunt. Primo igitur adventu eorum, legatos, pacem petentes, ad eos Antiochus mittit, peculiare donum Africano ferentes, ipsius filium, quem rex parvo navigio trajicientem ceperat. Sed Africanus privata beneficia à rebus publicis secreta esse dixit; aliaque esse patris officia, alia patriæ jura, quæ non liberis tantum, verum etiam vitæ ipsi præponantur. Proinde gratum se munus accipere, privatoque impendio munificentia regis responsurum. Quod ad bellum pacemque pertineat, nihil neque gratiæ dari, neque de jure patriæ decidi posse, respondit. Nam neque de redimendo filio unquam tractavit, nec senatum de eo agere permisit; sed, ut dignum majestate ejus erat, armis recepturum filium dixerat. Post hæc leges pacis dicuntur; ut Asia Romanis cederet; contentus Syriæ regno esset; naves

Antiochus
paci
condi
tiones
repu
diat.

INTERPRETATIO.

^a Ut cognosceret Antiochus se non debere potius sperare victoriam à fortitudine Annibalis, quàm Romanos à virtute Scipionis, qui illum vicerat.

^b Dum Scipiones transportant exercitum in Asiam, ipsis nunciatum est Antiochum terrestri navaliq; prælio superatum fuisse.

^c Respondit munus esse sibi gratum, quod filium remisit, et se responsurum liberalitati regis privatis opibus: sed, quod spectaret ad bellum et pacem, nullam gratiam dare se posse Antiocho, quia Roma patria sua nil amittit de jure suo ob munus privatum.

NOTÆ.

1 Africani frater.] L. Cornelius Scipio, quem rei militaris imperitum dicit Appianus; quod tamen verò simile non videtur, cùm tot annis, duce Africano fratre, in Hispaniâ et Africâ meruerit, teste Livio.

2 Eique datur legatus frater.] Creati consules fuerunt Lælius, et L. Scipio, quorum alter Africanus frater, alter amicus: Græciam uterque cupiebat, cùm frequenti Senatu dixit Africanus, se fratri suo legatum fore, si Græciam ipsi decrevisset.

3 Jam utrobique.] De terrestri victoriâ Romam allatum fuerat.

4 Legatos pacem petentes.] Heraclidem Byzantium, qui Antiochi nomine

spondebat se nihil moturum in Græciâ, cessurum urbibus Asiæ, de quibus disceptatum fuerat, et impensarum mediam partem persoluturum.

5 Ferentes ipsius filium.] Non eo tempore Scipionis filium, sed paulò post remisit, dum Scipio Elæam delatus ægrotaret; quod tam gratum accidit Africano, ut auctor regi fuerit, ne in aciem prius descenderet, quàm in castra se rediisse audisset.

6 Filium.] Illum Pub. Æmili filium facit Appianus, à Scipione adoptatum; sed malè, fuit enim Scipionis filius captus ab Antiocho, dum è Græciâ in Asiam trajecit, qui postea Æmilii filium adoptavit.

universas, captivos et transfugas traderet; sumptumque omnem belli Romanis restitueret. Quæ cum nunciata Antiocho essent, nondum ita victum se esse respondit, ut spoliari se regno pateretur, ^abellique ea irritamenta, non pacis blandimenta esse.

Victus iterum Antiochus pacem petit et obinet.

A.M. 3864.
Ol. 147. 3.
Urb. C. 563.
Ant. C. 188.

CAP. VIII. Igitur, cum ab utrisque bellum pararetur, ¹ingressique Asiam Romani ²Ilion venissent, mutua gratulatio Iliensium ac Romanorum fuit. Iliensibus *Æneam ceterosque cum eo duces à se profectos*; Romanis *se ab his procreatos* referentibus. Tantaque lætitia omnium fuit, quanta esse post longum tempus inter parentes et liberos solet. Juvabat Ilienses, nepotes suos, Occidente et Africâ domitâ, Asiam ut avitum regnum vindicare; optabilem Trojæ ruinam fuisse dicentes, ut tam feliciter renasceretur. ^bContra Romanos, avitos lares, et incunabula majorum, templaque ac deorum simulacra, inexplabile desiderium videndi tenebat. ³Profectis ab Illo Romanis, Eumenis rex ⁴cum auxiliis occurrit: nec multò post ⁵prælium cum Antiocho commissum. Cum ⁶in dexteriore cornu pulsa legio Romana, majore dedecore, quàm periculo ad castra fugeret, ⁷M. Æmilius tribunus militum ad tutelam castrorum relictus, armari milites suos, et extra vallum progredi jussit strictisque gladiis fugientibus minari, morituros dicens, nisi in prælium revertantur; infestioraque sua quàm hostium castra inventuros. Attonita tam ambiguo periculo legio, comitantibus commilitoni-

INTERPRETATIO.

a Et hæc proponi à Romanis, ut bellum accenderetur, non ut pax fieret.

b Contra, Romani ardebant desiderio

inexplabili videndi lares avitos, et incunabula majorum, templaque ac statuas deorum.

NOTÆ.

1 *Ingressi Asiam.*] Occupatâ Lysimachiâ, quam imprudenter deseruerat Antiochus, per Chersonesum et Hellespontum, Eumenis operâ, non obsistente Antiocho, trajecerant.

2 *Ilion venissent.*] Urbem Phrygiæ minoris, juxta montem Idam et oram litoralem.

3 *Profectis ab Illo Romanis.*] Ad caput amnis Caici tendit Scipio, Herumque, non procul à Magnesiâ, juxta montem Sipylum transgressus est, ubi castra posuerat Antiochus.

4 *Cum Auxiliis occurrit.*] Eumenes copias jam diu cum Romanis junxerat.

5 *Prælium cum Antiocho commissum.*] Dum certamen Antiochus detrectat, convocati ad consilium à Domitio legato milites conclamant undique, duceret ex templo in hostem: quare

aciem instruxit ut castra per fossas invaderet: tum Antiochus, ne suorum minueret animos, eductis copiis, pugnam copiam fecit.

6 *In dexteriore cornu.*] Dum cornu sinistrum Eumenes, cum Cretensibus sagittariis, clamore et missilibus vertit in fugam, Antiochus in dextro Romanos in castra fugere compulit.

7 *M. Æmilius tribunus militum.*] Qui cum duobus millibus Thracum et Macedonum dum instanti regi acriter resisteret, Attalus Eumenis frater, fugato dextro cornu, tantam impressionem fecit, ut Antiochus novam è castris aciem existimans, converso equo, fugerit, primum Sardos, tum Apameam, deinde, superato Tauro, in Syriam.

bus, qui fugere eos prohibuerant, in prælium revertitur, magnâque cæde editâ, initium victoriæ fuit. ¹Cæsa hostium quinquaginta millia, capta undecim, ²Antiocho pacem petenti, ³nihil ad superiores conditiones additum, ⁴Africano prædicante, neque Romanis, si vincantur, animos minui; neque, si vincant, secundis rebus insolescere. Captas civitates ⁵inter socios divisere, Romanis ⁶baptiorem gloriam, quàm possessiones voluptarias judicantes: quippe victoriæ gloriam Romano nomini vindicandam; opum luxuriam sociis relinquendam.

INTERPRETATIO.

a Dum Antiochus pacem petit, nihil additum ad conditiones quas Africanus prius proposuerat.

b Judicantes reipublicæ utilis esse possidere gloriam quàm regiones aptas

ad fovendas voluptates: efficiendum enim esse, ut gloria ob victoriam relata tribueretur Romanis; opes verò quæ pariunt luxuriam, sociis relinquuntur.

NOTÆ.

1 *Cæsa hostium quinquaginta millia.*] Septuaginta peditum millia habebat Antiochus, ex Appiano quibus duodecim millia equitum addit Livius; Romanis triginta millia peditum, ex Appiano, sociis viginti duo millia peditum, equitatus minor tribus millibus fuit, ex Livio: quinquaginta millia peditum cæsa, equitum quatuor millia, mille et quingenti capti. Ex Romanis trecenti pedites, viginti quatuor equites, ex Eumenianis viginti quinque ceciderunt. Romani milites, direptis castris clamabant, Fuit rex Antiochus magnus.

2 *Nihil ad superiores conditiones additum.*] Legatis respondit Africanus *Europâ abstinete, Asiâque omni, quæ cis Taurum est, discedite; pro impensis in bellum factis, quindecim millia talentorum Euboicorum dabitis*, id est, 21 miliones Francorum. Deinde jussus est Antiochus 20 obsides tradere, et inter

eos Annibalem et Theontam Etolum: statutumque est, ne ipsi, seu naves, seu elephantos, ultra statutum numerum habere liceret. Acceptis conditionibus pacis Antiochus benignè sibi à populo Romano factum dixisse fertur, quòd, magnâ curâ liberatus, modicis regni terminis uteretur. Quæ pluribus narrant Livius et Appianus.

3 *Africano prædicante.*] Qui prælio non adfuerat, sed ab Elcâ, ubi primum viâ pati laborem potuit, Sardeis venerat.

4 *Inter socios divisere Romanis.*] Dum inde Eumenes ipse sibi, hincque Rhodiorum legati Rhodiis, quæ Antiocho erepta fuerunt, tribui poscerent; decrevit Senatus; ut Lycia et Caria, usque ad Meandrum, Rhodiis; civitates aliæ, quæ Attali vectigales fuissent, Eumeni cederent: quæ verò Antiocho paruisent prius, sui juris essent, ut referunt Livius et Polybius.

LIBER XXXII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Ætoli libertate spoliantur. Bellum inter Messenios et Achæos, Philopæmen captus et veneno interemptus: unde Messeniorum clades.*
2. *Antiochus Syrus, dum sacrilegio sibi providere putat, interficitur. Senatus Romanus Philippo parcit, ob Demetrii filii virtutem; cui Perseus frater invidet, et Demetrium impiis artibus de medio tollit.*
3. *Philippi obitus: et belli apparatus adversus Romanos. Gallis ad hujus belli societatem pertractis: de quorum migrationibus subjicitur narratio.*
4. *Bellum inter Prusiam et Eumenem, in quo Annibalis operâ Prusias superior evadit. Pace inter reges sancita, Romani Annibalem persequuntur. Is, hausto veneno, legationem morte prævenit. Adjunctum ejusdem Annibalis elogium.*

CAPUT I.

Ætoli libertate spoliantur. Bellum inter Messenios et Achæos. Mors Philopæmenis. **ÆTOLI**, qui Antiochum in bella Rōmana impulerant, victo ^aeodem, soli adversus Romanos, et viribus impares, et omni ¹auxilio destituti, remanserunt: Nec multo ²pōst victi, libertatem, quam illibatam, adversus dominationem Atheniensium et Spartanorum, inter tot Græciæ civitates soli retinuerant, ³amisērunt, ^bQuæ conditio tantò amarior illis, quantò se-

INTERPRETATIO.

^a Antiochō scilicet. ^b Quæ amissio libertatis attulit illis dolorem tantò majorem quantò diutius eam conservārant.

NOTÆ.

1 *Auxilio destituti remanserunt.*] Legati ab Ætolis Romam de pace missi, dum beneficia in populum Romanum collata, et in bello Philippico fortitudinem suam paulò magnificentius quàm par esset, prædicant; continuo jussi sunt templo, eo die Româ, intra quindecim dies Italiâ excedere, iisque bellum decretum est, ut testatur Livius.

2 *Post victi.*] Cùm Ætolia Fulvio

Consuli obvenisset, ipse, Ambraciâ obsidione cinctâ, Ætolorum conatus sæpè refutavit: quare, usi deprecatoribus Atheniensibus et Rhodiis, pacem iterum petiērunt.

3 *Amisērunt.*] Convenit est, ut quingenta Euboica talenta darent, captivi et perfugæ Romanis redderentur, ne aliquam urbem Ætoli sui juris facerent, quæ in amicitiam populi Romani venisset.

rior fuit, reputantibus tempora illa, quibus tantis Persarum opibus domesticis viribus restiterant; quibus Gallorum violentiam, Asiæ Italiæque terribilem, Delphico bello fregerant. Quæ gloriosa recordatio magis desiderium libertatis augebat. Dum hæc aguntur, medio tempore inter Messenios et Achæos de principatu primò ¹dissensio, ²mox bellum ortum est. In eo ³nobilis Achæorum Philopæmen imperator capitur; non quia pugnando vitæ pepercerit, sed, dum suos ⁴in prælium revocat, in transitu fossæ equo præcipitatus, à multitudine hostium oppressus est, ⁵quem jacentem Messenii, seu metu virtutis, seu verecundiâ dignitatis, interficere ausi non fuērunt. Itaque læti, velut in illo omne bellum confecissent, captivum per universam civitatem, in modum triumphi, circumduxerunt, effuso obviâ populo, ac si suus, non hostium imperator, adventaret. Nec victorem Achæi avidius vidissent, quàm victum hostes vidērunt. Igitur eundem in theatrum duci jussērunt, ut omnes contuerentur quem potuisse capi incredibile singulis videbatur. Inde in carcerem deducto, verecundiâ magnitudinis ejus ⁶venenum dedērunt: quòd ille lætus, ac si vicisset, accepit; quæsito priùs, an Lycortas præfectus Achæorum, quem secundum à se esse scientiâ rei militaris sciebat, incolomis effugisset? ^bQuem ut accepit evasisse, Non in totum dicens consultum malè Achæis, expiravit. Nec multò pōst, reparato

A.M. 3865.
Ol. 147. 4.
Urb.C. 594
Ant.C. 187.

A.M. 3871.
Ol. 149. 2.
Urb.C. 570
Ant.C. 181.

INTERPRETATIO.

^a Quare, velut si omne bellum finitum esset per illius captivitatem, eum deduxerunt per totam urbem.

^b Ubi audivit illum fugisse è pugna incolumem, expiravit, dicens, res Achæorum non omnino male habere.

NOTÆ.

1 *Dissensio.*] In Achæorum societatem recepti nuper Messenii ab eorum concilio desciverant, id agente Dinocrate homine improbo, et privatim infensio Pelopæmeni.

2 *Mox bellum ortum est.*] Dum Coronam, ex Livio, seu Colonidem, ex Plutarcho, Messeniarum urbem, Dinocrates occupare cogitat: Philopæmen annum agens septuagesimum, licet febri laborans, Argis Megalapolim stadia amplius quadraginta distantem uno die contendit.

3 *Nobilis.*] Et victoriarum numero, et Prætoris dignitate; octavam enim id temporis Præturam gerebat.

4 *In prælium revocat.*] Fugato Dinocrate cùm Messenii 500 supervenis-

veniretur, per loca impedita se recipiebat: sed, dum subinde in hostem irrui, fortè prolapsus equus ipsum effudit in terram, ubi capite ad saxum alliso, sine voce jacuit. Ità narrat Plutarcho.

5 *Quem jacentem.*] Vix apertis oculis caput sustulerat, cùm à Messeniis, manibus revinctis post terga, captivus adductus est.

6 *Venenum dedērunt.*] Dum illum reposcunt Achæi, metuens Dinocrates, ne quâ fortè pactione redderetur, primis tenebris famulum cum veneno mittit in carcerem, ubi morbo jacebat Philopæmen, qui animadverso homine erexit se ad sedendum, acceptoque poculo, impavidus venenum bibit; teste Plutarcho.

bello, ¹Messenii vincuntur pœnasque interfecti Philopœmenis ²pependêrunt.

Antiochus occiditur. Senatus Philippo parcat ob Demetrium, qui à Perseo occiditur.
A.M.3866.
Ol. 148. 1.
Urb.C.565
Ant.C.186.

CAP. II. Interea in Syriâ rex Antiochus, cum gravi tributo pacis à Romanis victus oneratusque esset, seu inopiâ pecuniæ compulsus, seu avaritiâ sollicitatus, ³quia sperabat se, sub specie tributariæ necessitatis excusatiùs sacrilegia commissurum, adhibito exercitu, nocte ⁴templum Dydimæ Jovis aggressus est. Quare proditâ, concursu ⁵insularium, cum omni militiâ ⁶interficitur. Romæ, cum multæ Græciæ civitates, ⁷questum injurias Philippi regis Macedonum venissent, et disceptatio in senatu inter Demetrium Philippi filium, quem pater ad satisfaciendum senatui miserat, et legatos civitatum esset; turbâ querelarum confusus adolescens, repente obtulit. Tunc senatus verecundiâ ejus motus, quæ probata etiam antea, cum obses Romæ esset, omnibus fuerat, causam illi donavit: atque ita modestiâ sua Demetrius veniam patri, non jure defensionis, sed patrocini pudoris obtinuit: quod ipsum decreto senatûs significatum est, ut appareret non tam absolutum regem, quàm ⁸donatum filio patrem. ⁹Quæ res Demetrio non gratiam legationis, sed odium obtracta-

INTERPRETATIO.

a Sperabat enim populos faciliùs excusaturos sacrilegia quæ committeret; quia cogeatur magna tributa pendere Romanis.

b Quod non conciliavit Demetrio amorem patris ob gratiam ipsi obtentam in hac legatione sed illius odium.

NOTÆ.

1 *Messenii vincuntur.*] Lycortas Achæorum Prætor, vastatis Messeniorum finibus, tantis eos cladibus affecit, ut in eorum urbem, vel ab invitis, receptus fuerit.

2 *Peperdêrunt.*] Dinocrates sibi ipsi manus intulit; Messeniorumque primates à Lycortâ in vincula conjecti; Philopœmenis cineres cum funebri apparatu ad Achæos relati, urnam ferente Polybio Lycortæ filio, qui Romanam scripsit Historiam. Vult Orosius Philopœmenem occisum in Sicilia, sed male: Messana quippe Sicilia eum in fraudem induxit.

3 *Templum Dydimæ Jovis.*] Jovis Elymæi meliùs legeris. *Crævus.*

4 *Insularium.*] Id est, incolarum: insulares enim vocat Templi custodes et accolæ; Tempia enim deorum à Veteribus insulas dici certum est. *Ex off.*

5 *Interficitur.*] Dum Antiochus adversus Elymæos pugnat cum omni exercitu deletus est, Hieronymo credimus; cui consentit Strabo; non ta-

men Jovis, sed Beli templum meminit; quod de Antiocho Magno Hieronymus, Scaliger de Epiphane memorat. Aurelius Victor Antiochum vult occisum à satellitibus, quos in convivio temulentus pulsaverat. Ejus mortem, ut incompetam, Livius et Appianus omiserunt.

6 *Questum de injuriis Philippi.*] Dum Thessali, Eumenes et Rhodii per legatos in Senatu queruntur, quod Philippus eorum urbes vel opprimeret, vel impositis præsiidiis contra jus retineret; Senatus, missâ legatione, res ita composuit, ut Philippus iis urbibus cederet, quæ sui non essent juris; quod cum ille præstare cunctaretur, civitatum legati instare acrius; quare missus à patre Demetrius, qui Romanorum leniret animos. *Hæc Polybius et Livius.*

7 *Donatum filio patrem.*] Decreto additum est; *Integra omnia Philippo esse cum Populo Romano, beneficio Demetrii filii.*

tionis comparavit. Nam et apud ¹fratrem Perseum æmulatio illi invidiam contraxit; ²et apud patrem nota absolutionis cāusa offensæ fuit, indignante Philippo, plus momenti apud senatum personam filii, quàm auctoritatem patris, ac dignitatem regiæ majestatis habuisse. Igitur Perseus, perspectâ patris ægritudine, quotidie absentem Demetrium apud eum criminari; et primò invisum, post etiam suspectum reddere: nunc amicitiam Romanorum, ³nunc prodicionem ei patris objectare. Ad postremum, insidias sibi ab eo paratas confingit: ad cujus rei probationem immittit indices. ⁴testes subornat, et facinus quod objicit, admittit. Quibus rebus compulso ⁵ad parricidium patre, funestam omnem regiam facit.

CAP. III. Occiso Demetrio, sublatoque æmulo, non neglegentior tantum Perseus in Patrem, verum etiam contumacior erat; nec hæredem regni, sed regem se gerebat. His rebus offensus Philippus, impatientiùs in dies mortem Demetrii dolerebat: tunc et insidiis se ⁶circumventum suspicari, ⁷testes indicesque torquere: atque ita, cognitâ fraude, non minùs scelere Persei, quàm innoxia Demetrii morte cruciabatur; ⁸peregissetque ultionem, nisi morte præventus fuisset. Nam brevi post tempore, morbo ex ægritudine animi contracto, ⁹decessit, relicto magno belli apparatu adversus Romanos, quò postea

A.M.3871.
Ol. 149. 2.
Urb.C.570
Ant.C.181.

A.M.3873.
Ol. 149. 4.
Urb.C.572.
Ant.C.179.

Philippi obitus. Appuratus ad bellum. De Gallorum migrationibus.
A.M.3875.
Ol. 150. 2.
Urb.C.574
Ant.C.177.

INTERPRETATIO.

a Et absolutio, patri data propter filium, causa fuit cur offenderetur in eum.

NOTÆ.

1 *Apud fratrem Perseum.*] Philippi ex legitima uxore Demetrius, ex pellice Persus filius fuit, quam Plutarchus Gnatheniam Argivam saltatricem nominat, cujus factum uxor Philippi sibi supposuerat. Perseum natum minorem facit Pausanias; sed majorem probabiliùs dixerim, ex *Livio et Polybio.*

2 *Nunc prodicionem.*] Quasi cum Romanorum auxilio Philippum è regno dejicere meditaretur.

3 *Testes subornat.*] Legatos suæ fraudis participes Romam misit, qui literas ante profectionem meditates, quasi Titi Quintii nomine, Philippo attulerunt, quibus ille veniam deprecabatur, si quid Demetrius, regni cupiditate prolapsus, secum in patrem egisset, se tamen impii consilii auctorem non fuisse.

4 *Ad parricidium patre.*] Allatis his literis, dum fugam Demetrius fratris iram metuens cogitat, illius amici in

custodiam conjecti, necatique: ipse vinculis onustus, Heracleam missus est, ubi, exhausto in cænâ veneno, patris crudelitatem incusans, injectis in caput tapetibus, suffocatur. *Hæc Livius et Orosius.*

5 *Circumventum suspicari.*] Aderat Philippo Antigonus, Antigoni tutoris ex fratre nepos, qui Perseum oderat pessimè, ex eo Philippus fictas nomine Quintii literas, aliaque Demetrio ascripta cognovit.

6 *Testes insidiesque torquere.*] Comprehensus Philocles nescio quis literarum auctor, qui tormentorum metu rem omnem patefecit.

7 *Peregissetque ultionem.*] In Thraciâ sibi timens Perseus aberat; dum Philippus, urbes lustrans Macedoniæ, populis et præfectis commendat Antigonum, ut eum, ejecto Perseo, regem recipiant.

8 *Decessit.*] Demetriade Thessalonicam profectus venit Amphipolim, ubi

Perseus usus est. Nam et Gallos ¹Scordiscos ad belli societatem perpulerat: fecissetque Romanis grave bellum, nisi decessisset. Namque Galli bello adversus Delphos infelicitè gesto, in quo majorem vim numinis, quàm hostium senserant, amisso Brenno duce, pars in Asiam, pars in Thraciam extorres fugerant. Inde per eadem vestigia quà venerant, antiquam patriam repetivèrunt. Ex his manus quædam in confluentem ²Danubii ³et Savi consedit, *Scordiscosque* se appellari voluit. ⁴Tectosagi autem, cum in antiquam patriam ⁵Tolosam venissent, comprehensique pestiferà lue essent, non prius sanitatem recuperavèrunt, quàm aruspicum responsis moniti, aurum argentumque bellis sacrilegiisque quæsitum, in Tolosensem lacum mergerent. Quod omne ⁶magno post tempore ⁷Cepio Romanus consul abstulit. ⁸Fuere autem argenti pondo centum ⁹decem millia, auri pondo quinquies decies ¹⁰centum millia. Quod sacrilegium ⁹causa excidii Cepioni ¹⁰exercituique ejus postea fuit. Romanos quoque

A.M. 3948.
Ol. 168. 3.
Urb. C. 647
Ant. C. 104

INTERPRETATIO.

^a Quod fuit Monete nostræ Brit. Milliones tres.
^b Nostræ Monete Milliones LX.
^c Et paulò post Cimbri bellum gesserunt in Romanos, quasi vellent punire sacrilegium commissum in accipienda pecuniâ diis sacrâ.

NOTÆ.

gravi morbi implicitus, dum filii interempti species identidem occurreret, moritur.

¹ *Scordiscos.*] Scordisci Strabone qui in Pannonia inferiore ad Istrum habitabant, quorum urbs Sirmium.

² *Danubii.*] Qui ortus ex monte Abnobâ, prope Villingam Sueviæ oppidum, per Suevos, Vindelicos, Noricos Pannonios et Mysios in Mare Euxinum defertur: Istri nomen ad Axio-polim urbem Mysiæ sortitus.

³ *Savi.*] Qui ex monte Ocrâ profluens, non procul à Vallaco, Carniolam à Croatia, Bosnia, et Stiria dividit, et ad Taurunum in Danubium delabitur: *la Save.*

⁴ *Tectosagi.*] Tolistobogi, dicuntur à Floro, Galliæ populi, ex *Plinio* et *Strabo*. quorum civitas Tolosa. Tectosages tamen, ut placet Cæsari, in Germaniâ prope Hercyniam habitaverunt. Antiqui Tectosages in Galliâ Narbonnesi, Garumnâ versus, ex quibus deductæ coloniz: altera in Germaniam, juxta Hercyniam, ad Neri fluvii ripas; altera in Galatiam, quorum urbs præcipua Ancyra fuit.

⁵ *Tolosam.*] Ad Garumnâ fluvium, in Aquitaniz et Galliæ Narbonensis confinio. A Trojano quodam fertur condita.

⁶ *Magno post tempore.*] 172 annis post.

⁷ *Cepio Romanus Consul.*] Rem aliter narrat Orosius, qui vult, aurum è Templo Apollinis à Cepione ablatum, missumque cum presidii Massiliam: sed paulò post Cepio, interfectis iis quibus commiserat, cuncta per scelus furatus est.

⁸ *Fuere autem argenti pondo.*] Prior summa ad undecim coronatorum miliones ascendit; posterior verò eadem miliones et quingenta millia conficit: summam minuit Orosius, centum millia pondo auri, argenti centum decem millia, hoc est auri miliones decem, argenti millionem unum, et 210 coronatorum millia. Strabo verò ex Possidonio dicit sublata ad quindicies centum talentum millia. Unde manavit adagium, *Aurum Tolosanum*. De quo multa Budæus habet in *Asse*.

⁹ *Causa excidii Cepioni.*] Ob cladem metu percussus populus imperium Cepioni abrogavit: ipseque Cepio, publicatis bonis, in vinculis obiit miserè, ejusque demortui corpus carnicis manibus laceratum. Affirmat tamen Strabo eum, quòd sacrilegas pecunias attigisset, ejectum è patria mortem miseram oppetiisse.

¹⁰ *Exercituique ejus.*] Cimbri, vic-

¹Cimbrici belli tumultus, velut ultor sacræ pecuniæ, insecutus est. Ex gente Tectosagorum non mediocris populus prædæ dulcedine Illyricum repetivit, ²spoliatisque Istris, ³in Pannoniâ consedit. Istrorum gentem fama est originem ⁴à Colchis ducere, missis ⁵ab Ætâ rege, ⁶ad Argonautas ⁷raptoresque filiz persequendos; ⁸qui, ut à Ponto intravèrunt Istrum, alveo Savi fluminis penitus invecti, vestigia Argonautarum insequentes, naves suas humeris per juga montium usque ad litus Adriatici maris transtulèrunt; cognito quòd Argonautæ idem propter magnitudinem navis priores fecissent: quos ut avectos Colchi non reperiunt, sive metu regis, sive tædio longæ navigationis, juxta ⁹Aquileiam consedere, ¹⁰Istrique ex vocabulo amnis, ¹¹quo à mari concesserant, appellati. ¹²Daci quoque soboles ¹³Getarum sunt, qui cum, Bærebiste rege, adversus

INTERPRETATIO.

^a Qui, postquàm transgressi sunt, Pontum Euxinum, Danubium intravèrunt.

^b Nominati sunt Istri ex nomine fluvii, quo navigaverant, postquàm egressi sunt ex Ponto Euxino.

NOTÆ.

tis Silano et Manilio Consulibus, Cepionem aggressi tantâ clade vicerunt, ut duo Consul filii cæsi, Romanorum et sociorum octoginta millia: calorum verò et lixarum quadraginta trucidata, si Antiæ apud Livium credimus: sed aurum argentumque ab hostibus abjectum in flumen, discissa vestis, equi gurgitibus immersi, homines suspensi ex arboribus; adeò ut ex tantâ prædâ nihil omnino, et ex tanto exercitu vix milites decem superfuèrunt. *Que Plutarchus et Orosius referunt.*

¹ *Cimbrici belli.*] Cimbri Teutonique Maris Germanici accolæ, relictâ patriâ, ad oram Galliæ Septentrionalem, trans Rhenum, consederant: sed eâ regione à pelago inundatâ, per Galliâ efrabundi, Galliæ partem incolendam, tanquam stipendium à Romanis petunt; sed ab iis contempti, junctis cum Tigrinis et Ambribus copiis, Silanum, Millinium, Cepionem magnis affecerunt cladibus, *Ita Velleius, Tacitus et Florus.*

² *Spoliatisque Istris.*] Ab Istro flumine nomen illis inditum, cujus ripas incolunt populi Italiæ extremi, Liburnis finitimi: Istriani verò in Mysiâ inferiori, nunc pars Bulgariæ.

³ *In Pannoniâ.*] Quæ inter Danubium

et Savum sita: duplex fuit: superior, ubi Hungaria.

⁴ *À Colchis ducere.*] Qui prope Euxini maris litus habitabant, Iberis et Albanis contermini. *Mingrelie.*

⁵ *Ab Ætâ.*] Qui solus filius, ex Persâ Oceani filiâ, fuisse perhibetur.

⁶ *Ad Argonautas.*] Qui Jasone duce in Argo navi Colchos profecti sunt, quòd vellus aureum à Phrixo apud Æetam relictum diriperent.

⁷ *Raptoresque filiz.*] Medæ, quæ Poëtarum fabulis et propriis criminibus notissima.

⁸ *Aquileiam.*] Urbem Fori Julii primariam, Carnorum caput, ad Turri et Alsæ confluentiam.

⁹ *Quo à mari concesserant.*] Rectius dixeris, quo à mari recesserant, id est, quo amne à Mari Pontico recesserant: quare ab ipso Istro nomen traxerunt.

¹⁰ *Daci quoque.*] Qui ultrâ Istrum tunc habitabant, quem multis post seculis ab Aureliano victi transièrunt. Duplex fuit Dacia: prima Ripensis Alpes inter et Danubium ad Austrum contenta: secunda, Mediterranea, quæ nunc Transylvania.

¹¹ *Getarum.*] Daciz populi, in Scythiz confinio, ubi Moldavi: eos tamen in Mysiâ inferiori Æmæ montis incolæ facit Thucydides.

¹Bastarnas male pugnassent, ad ultionem segnitiae, capturi somnum capita loco pedum ponere jussu regis cogeantur; ministriaque uxoribus, quae ipsis antea fieri solebant, facere. Neque haec ante mutata sunt, quam ignominiam bello acceptam virtute delerent.

*Prusias
Eumenem,
Annibalis
opera, vin-
cit.
Annibal
veneno pe-
rit.
A.M.3870.
Ol.149.11.
Urb.C.569
Ant.C.182.*

CAP. IV. Igitur Perseus, cum imperio ²Philippi patris successisset, omnes has gentes adversus Romanos in societatem belli ³solicitabat. Interim inter Prusiam regem, ad quem Annibal, post pacem Antiocho à Romanis datam, profugerat, et Eumenem, bellum ortum est; quod Prusias, Annibalis fiducia rupto foedere, prior intulit. Namque Annibal, cum ab Antiocho Romani, inter ceteras conditiones pacis, deditionem ejus deposcerent, admonitus à rege, in fugam versus, Cretam deferitur: Ibi, cum diu quietam vitam egisset, invidiosumque se propter nimias opes videret. amphoras plumbo repletas in templo Dianae, quasi fortunae suae praesidia, deponit: atque ideò nihil de illo sollicita civitate, quoniam velut pignus opes ejus tenebat, ad Prusiam contendit, auro suo in statu, quas secum portabat, infuso, ne conspectae opes vitae nocerent. Dein, cum Prusias terrestri bello ab Eumene victus esset, et praelium in mare transtulisset, Annibal novo commento auctor victoriae fuit. Quippe omne serpentium genus in fictiles lagenas conjici jussit; medioque praelio in naves hostium mitti. Id primum Ponticis ridiculum visum, fictilibus dimicare, qui ferro nequeant. ⁴Sed, ubi serpentibus repleri naves cepere, ancipiti periculo circumventi hosti victoriam cessere. Quae ubi Romam nuntiata sunt, ⁵missi à senatu legati sunt, qui utrumque regem in pacem cogerent, Annibalemque deposcerent. Sed Annibal, re cognita, ⁶sumpto veneno, legationem ⁷morte praevenit. Insignis hic annus trium toto Orbe maximorum imperatorum

INTERPRETATIO.

^a Victoriam dederunt hostibus, territi duplici periculo, et à serpentibus, et ab hostibus.

NOTÆ.

¹ Bastarnas.] Qui Sarmatiae Europae populi, ubi nunc Podolia, Volhynia.

² Philippi patris successisset.] Calligenes medicus ubi regem in extremis positum videt, Perseum monet per legatos, ut ad regnum invadendum properet: quo factum est ut ille ex improviso adveniens, hostibus oppressis, occisique Antigono, regnum occupaverit.

³ Solicitabat.] Bastarnae et Sordisci à Philippo invitati, in Traciam, superato Istro, jam pervenerant, cum iis

de Philippi morte allata est.

⁴ Auro suo in statu.] Quae omnia Plutarchus et Probus confirmant.

⁵ Missi à senatu legati.] Titus Quintius Flaminius, L. Scipio Asiaticus, et P. Scipio Nasica.

⁶ Sumpto veneno.] Quod sub annuli gemma occultaverat, testatur Plutarchus, Probus, et Zonaras, post Livium. Alii tamen taurinum sanguinem ebibisse, vel à servo compressa gula, ejus jussu, suffocatum volunt.

⁷ Morte praevenit.] Prusias nec Romanis negare Annibalem ausus, nec hospi-

¹mortibus fuit, Annibalis, et Philopæmenis, ²et Scipionis Africani. ³Ex quibus constat Annibalem, nec cum Italia Romano tonante bello contremuit, nec cum reversus Carthaginem summum imperium tenuit, aut cubantem cenasse, ⁴aut plus quam sextario vini indulsisse; pudicitiamque eum tantam inter tot captivas habuisse, ut in Africâ natum quivis negaret. Moderationis certe ejus fuit, ut, cum diversarum gentium exercitus rexerit, neque insidiis suorum militum sit petitus unquam, neque fraude proditus, quum utrumque hostes saepe tentassent.

A.M.3871.
Ol. 149. 3.
Urb.C.570
Ant.C.181.

INTERPRETATIO.

^a Ex illis ducibus Annibal, ut constat, nunquam cubans cenavit, et nunquam bibit plus quam sextarium vini, neque cum Italiam terrefecit, gerendo bellum in Romanos, sive cum reversus Carthaginem gessit summos magistratus.

NOTÆ.

tis violare jura, permisit ut, si possent, cum comprehenderent. Continuo, occupato omni castelli aditu, licet omni ex parte prius pateret exitus, puer, à januâ prospiciens plures armatos apparere, dixit Annibali, qui cum videret clausos omnes exitus, venenum sumpsit, natus annos septuaginta. Ita Livius et Probus.

¹ Mortibus fuit.] Nonnulli tamen Africani mortem ad aliud tempus referunt.

² Scipionis Africanis.] Qui, accepta pecunia à petitis Tribunis accusatus in judicium festo habitu venit; sed,

ubi magnas cum Tribunis contentiones fore praevidit, secessit Linternum, ubi aliquantò post moriens, eo loco sepeliri se jussit, ne sibi funus in ingratâ patriâ fieret, Haec Aurelius Victor. Annos vixit quinquaginta quatuor ex Plutarcho. Saepius vocatus in judicium ab inimicis, praesertim à Marco Catone, illo infensissimo, qui L. Scipionem damnari curavit, ut tradit Livius.

³ Aut plus quam sextario.] Eadem ferè de ipso narrant Polybius et Livius.

LIBER XXXIII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Macedonum bellum. Persei et consulum Romanorum animus.
2. Pugna, in qua Macedones fusi fugatique sunt. Perseus et filii capti in fugâ. Macedonia in provinciam redacta: et Aetoli oppressi.

CAPUT I.

Bellum Macedonicum. MINORE quidem rerum motu Romani Macedonicum quam Punicum bellum gesserunt; sed tantò clariùs, quantò nobilitate Macedones Pœnos antecesserunt. Quippe cum gloriâ Orientis domiti, tum et auxiliis omnium regum juvabantur. Itaque Romani et legiones plures numero conscripserunt; et auxilia à Masinissâ rege Numidarum, cæterisque sociis omnibus acciverunt: et Eumeni regi denunciata, ut bellum summis viribus juvaret. Perseo; præter Macedonicum invictæ opinionis exercitum, decennis belli sumptus, à patre paratus, in thesauris et horreis erat: Quibus rebus inflatus, oblitus fortunæ paternæ, veterem Alexandri gloriam considerare suos jubebat. Prima equitum congressio fuit, quâ victor Perseus suspensam omnium expectationem in favorem sui traxit, misit tamen legatos ad Consulem, qui pacem peterent, quam patri suo Romani etiam victo dedissent, impensas belli lege victi suscepturus. Sed

INTERPRETATIO.

^a Perseus habebat et exercitum ex Macedonibus compositum, qui dicebantur, vinci non posse, ob victorias olim relatas, et sumptus sive in auro, sive in comestibus, à patre paratos, ad bellum gerendum per decem annos.

NOTÆ.

1 *Auxiliis omnium regum.*] Multum discrepat à Justino Livius, ex quo certum est Eumenem Romanis adfuisse, Ariarathem neutri favisse; Antiochum et Ptolemæum intra se bellum gerentes, verbo, si re minùs, amicos fuisse Populi Romani; Prusiam Perseo, licet uxoris fratri, nihil dedisse auxilii.

2 *Legiones plures.*] Plures cohortes legionibus additæ, et in singulas ducenti equites distributi; sociorum exercitus millibus peditum sexdecim auctus.

3 *À Masinissâ.*] Gelæ Numidarum regis filius fuit, qui etiam tum adulescens Syphacem à Romanorum partibus stantem in Africâ; Scipionem ipsum in Hispaniâ semel vicit: sed ab eo palò post victus, et ad amicitiam multis provocatus officiis, à Carthaginiensibus ad Romanos defecit; quibus plures victorias peperit, quàm clades hostis intulerat.

4 *Numidarum.*] Numidia duplex fuit: una mediterranea, in Lybiæ interioris et Mauritanie confinio; altera litoralis ad sinum Numidicum, Mau-

ritaniæ Cæsariensi finitima. Numidarum originem multis persequitur Salustius.

5 *Invictæ opinionis exercitum.*] Tringinta novem peditum millia, equitum quatuor habebat, sextus enim et vigesimus annus agebatur, ex quo huic bello intentus Philippus suos levibus præliis in Thraces exercebat, teste Livio.

6 *Prima equitum congressio.*] Ad Sicurium, prope Ossam montem in Thesaliâ, Perseus substiterat, cum non procul inde Consul castra posuit; tum Perseus, instructis copiis Romanos aggressus, Græcos primo impetu vertit in fugam, deinde Romanos equites; quorum 2500 occisi, 600 capti, et magna vis armorum ablata.

7 *Misit legatos.*] Dum Perseus Romanos persequitur, Evander Cretensis eum, ut subsistat, pacemque offerat, admonet; continuò Perseus receptum cani jussit, legatosque misit ad Consulem, qui, repudiata pace, Eumenis consilium sequutus ultra Peneum noctu castra transtulit.

consul Sulpicius non minus graves quàm victo leges dixit. Dum hæc aguntur, metu tam periculosi belli, Romani Emiliū Paulum consulem creant, eique extra ordinem Macedonicum bellum decernunt: qui, cum ad exercitum venisset, non magnam moram pugna fecit. Pridie quàm prælium consereretur, luna nocte defecit: triste ad ostentum Perseo omnibus præsagientibus, finemque Macedonici regni portendi vaticinantibus.

CAP. II. In eâ pugna M. Cato, Catonis oratoris filius, dum inter consertissimos hostes insigniter dimicat, equo delapsus, pedestre prælium aggreditur. Nam cadentem manipulus hostium cum horrido clamore, veluti jacentem obtruncatur, circumsteterat: at ille, citius corpore collecto, magnas strages edidit. Quum ad unum opprimendum undique hostes convolarent, dum procerum quendam petit, gladius ei manu elapsus in mediam cohortem hostium decidit: ad quem recuperandum umbone se protegens, inspectante utroque exercitu, inter mucrones se hostium immersit; recollectoque gladio, multis

INTERPRETATIO.

^a Postquam cecidit, ingens caterva hostium cum magno clamore in eum irruit, ut humi jacentem occiderat: sed ille continuò surgens, multos hostes interfecit.

^b Aspiciente utroque exercitu, se projecit in medios hostes.

NOTÆ.

1 *Consul Sulpicius.*] Errat Justinus, nullus enim Sulpicii, præter ipsum, meminit: sed omnes Publium Licinium habent, qui illius anni cum Cassio Consul erat. *Ex Periz.*

2 *Emiliū.*] Non Licinio successit Emilius, sed Hostilius: Hostilio Q. Martius, Martio verò Emilius: qui omnes, præter Emiliū, nihil magni momenti gesserunt in Macedonia. Emilius, decimo septimo anno postquam Consul fuerat, iterum Consul creatus est ætatis anno sexagesimo.

3 *Extra ordinem.*] Solito tamen more Provinciam sortitus est illique Macedonia. Licinio Crasso collegæ Italia evenit.

4 *Non magnam moram.*] Dum Emilius seu majores hostium copias, seu temporis incommoditatem metuens pugnam detrectat oblatam à Perseo; fortuna certamen contraxit. Inter castra flumen erat, in cuius ulteriorem ripam cum jumentum elapsus à Romanis evasisset, hinc tres Romani illud secuti, inde duo Thraces ad se ex alveo trahere contendunt. Romani, occiso Thrace, jumentum ad sta-

tionem reducebant, cum Thracos, qui ripæ erant præsidio, ut mortem socii ulciscerentur, fluvium transgressi, moxque totus exercitus in aciem processit, certamenque initum est, quod ad vesperam de industriâ ab Emilio protractum, ut Sol hostium, non Romanorum oculos perstringeret. Ità Plutarchus.

5 *Luna nocte defecit.*] C. Sulpicius Gallus, Tribunus militum, qui postea Consul, Romanorum primus notavit eclipses, de iisque librum edidit, vocatos ad concionem milites, monuit Lunam nocte proximâ, ne quis id pro portento acciperet, ab horâ secundâ ad quartum defecturam esse: quo factum est ut, dum Romani æris crepitu lumen ejus de more revocarent, frequentesque flammæ tædis facibusque ad cælum porrigerent; contra Macedonas stupor invaserit, rumorque fuerit sensim per castra vulgatus, hoc regni occasum portendere. Quod Sulpicio Livius, Paulo Emilio Plutarchus tribuit.

6 *Umbone.*] Vel ipsum scutum est, vel scuti pars media.

vulneribus exceptis, ad suos cum clamore hostium revertitur. ¹Hujus audaciam cæteri imitati ²victoriam peperere. Perseus ³rex fuga cum decem millibus talentum ⁴Samothraciam deferretur; quem ⁵Cneus Octavius, ad persequendum missus à consule, cum duobus filiis, Alexandro et Philippo ⁶cepit, captumque ad consulem duxit. Macedonià à Carano, qui primus in eà regnavit, usque Perseum ⁷triginta reges habuit: quoniam sub regno fuit quidem ⁸annis noningentis et viginti tribus; ⁹sed rerum non nisi ¹⁰centum nonaginta duobus annis potita. Ita, cum in ditionem Romanorum cessisset, magistratibus per singulas civitates constitutis, ¹⁰libera facta est; legesque, quibus adhuc utitur, à Paulo accepit. Ætolorum universarum urbium senatus, cum conjugibus et liberis, qui dubià fide fuerant, Romam

INTERPRETATIO.

^a Sed per centum nonaginta et duo tantum annos dominata est, sive in Asià, sive in Græcià.

NOTE.

1 *Hujus audaciam.*] Constat ex Ciccone, Catonis filium in bello Persico militasse. Veteres non minùs erant solliciti, ut armati quàm ut salvi exirent è prælio.

2 *Victoriam peperere.*] Auctor victoriæ fuit Æmilius, qui, cum inde Pelignos, malè à Phalange acceptos, jam inire fugam, hinc alios phalangem hastis horrentem declinare cerneret, paludamentum suum concidit, suisque continuo in phalangem, quâ patebat aditus, immissis, aditum aperuit victoriæ. Hostium cæsa millia viginti quinque, capta undecim; ex Romanis centum, ut Possidonio placet; octoginta, ut Nasier apud Plutarchum, occiderunt. Pugna commissa est in Macedonià Pierià, non procul à Pydnà, ad Æsona et Lycum amnes.

3 *Rex fuga, &c.*] Dum phalanx à Romanis cæditur, equitatus ferè integer fugit, princepsque fugæ, rex ipse primùm Pydaam, tum Pellam, deinde Amphipolim, cum quingentis Cretensibus pervenit.

4 *Samothraciam deferretur.*] Perseus, coacto ad concionem Amphipoli populo, cum nec rex ipse, nec Evander, morore et lacrymis impeditus profare posset, *Multitudo, abite, inquit, ne pauci qui supersumus, propter vos pereamus.* Continuo rex, auro argentoque in lembos qui stabant in Strymone delatis, ad flumen descendit; unde Samothraciam Thraciæ adjacentem petiit.

5 *Cneus Octavius.*] Prætor, qui clausi præerat.

6 *Cepit.*] Postquam Samothraciam appulit Octavius, Perseus fugam cogitans de mediâ nocte ad mare contendit: cum verò jam navis è portu solvisset, vagatus in liore aliquandiu, prope obscurum angulum Templi delituit, et comitibus sociisque ad Romanos transeuntibus, ipse tandem cum Philippo filio tradere se Octavio coactus est.

7 *Triginta reges.*] Nonnulli apud Livium viginti; alii apud Eusebium triginta novem numerant.

8 *Annis noningentis.*] Justum numerum excedere videtur Justinus; si enim singulorum regum annos dinumeres, annos tantum 630, vel 636, vel 647 reperias. Si tamen numerum inees à Carano, qui regnare cepit circa annum 3200, usque ad cladem Persei, quæ contigit anno 3886, annos 686 invenies.

9 *Centum nonaginta duobus.*] Ab initio regni Philippi, à quo regnum Macedoniæ amplificatum, Perseus, in triumphum ductus ab Æmilio, Albam cum amicis missus est, ubi Æmilii beneficio liberâ usus custodia, vel vigiliâ, vel inediâ mortem sibi conscivit ut narrat Plutarchus. Diversa tamen habet Diodorus. Ejus filius Alexander in tornando et cælando auro egregius artifex fuit.

10 *Libera facta est.*] Paulus exiens

missus, ibique, ne in patriâ aliquid novaret, diu detentus, ^aægreque, per multos annos legationibus civitatum senatu fatigato, in patriam quisque suam remissus est.

INTERPRETATIO.

^a Et quisque remissus est magnâ cum difficultate in suam patriam, postquam urbes per multos annos misissent ad Senatum frequentes legationes.

NOTE.

Amphipoli, jussit Macedonas uti suis *tarcho*. Macedoniaque in quatuor partibus, creare Magistratus annuos, tes divisâ, capita regionum, ubi tributum dimidium ejus, quod Regibus pendissent, pendere populo Romano, hoc est, centum talenta, *ex Plutarcho.*

LIBER XXXIV.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Romani in Achæos causas belli quærunt, et inveniunt. Cruenta Achæorum seditio*
2. *Bellum quo Achæi oppressi sunt et Corinthus eversa. Ptolemæus Ægypto pulsus petit à Romanis auxilium.*
3. *Populi ad Antiochum in gratiam Ptolemæi verè libera legatio. Antiocho mortuo, Demetrius frater Româ profugus regno potitur.*
4. *Prusias Rex Bithyniæ, regno et vitâ à filio spoliatur.*

CAPUT I.

POENIS ac Macedonibus subactis, Ætolorumque viribus *Romani* principum captivitate debilitatis, soli adhuc ex Græciâ universi *inensi* Achæi nimis potentes tunc temporis Romanis videbantur, *Achæis.* non propter singularum civitatum nimias opes, ^ased propter *Achæorum* seditio. conspirationem universarum. Namque Achæi, licet per civitates, veluti per membra divisi sint, unum tamen corpus et *A.M. 3906.* unum imperium habent; singularumque urbium pericula mutuis *Ol. 158. 1.* viribus propulsant. Quærentibus igitur Romanis causas belli, *Urb. C. 605* Antiocho mortuo, Demetrius frater Româ profugus regno *Ant. C. 146.* tempestivè fortuna querelas Spartanorum obtulit, quorum agros

INTERPRETATIO.

^a Sed quia omnes urbes conjuncte erant per mutuam societatem.

M m

Achæi 'propter mutuum odium populabantur. Spartani à senatu responsum est, ²legatos se ad inspiciendas res sociorum, et ad injuriam demendam in Græciam missuros: sed legatis occulta mandata data sunt, ut corpus Achæorum dissolverent, ³singulasque urbes proprii juris facerent, quò facilius ad obsequia cogerentur: et, si quæ urbes contumaces essent, frangerentur. Igitur legati, omnium civitatum principibus Corinthum evocatis, decretum senatûs recitant: quid consilii habeant, aperiunt. *Expedire omnibus dicunt, ⁴ut singula civitates sua jura et suas leges habeant.* Quod ubi omnibus innotuit, velut in furorem versi, universum ⁵peregrinum populum trucidant: ⁶legatos quoque ipsos Romanorum violassent, nisi, audito tumultu, trepidi fugissent.

Achæi oppressi.
Corinthus eversa.
Ptolemæus pulsus Ægypto.

CAP. II. Hæc ubi Romæ nunciata sunt, ⁶statim senatus Mummio ⁷consuli bellum Achaicum decernit: qui extemplo exercitu deportato, et omnibus strenuè provis, pugnandi copiam hostibus fecit. Sed Achæi velut nihil negotii Romano bello suscepissent, ita apud eos neglecta omnia et soluta fuere. Itaque ⁸prædam, non prælium cogitantes, vehicula ad spolia hostium reportanda dux-

INTERPRETATIO.

a Et facerent ut singula civitates, solutâ cum aliis societate, essent sui juris, ut facilius cogerentur ad obediendum mandatis Senatûs.

NOTÆ.

1 Propter mutuum odium.] Quod Achæi Spartiatis vel invitos, legibus et manibus adeptis, in eorum societatem compulissent: quâ de re Spartiatis querebantur apud Romanos.

2 Legatos se, &c.] Fannium Gabinium et Papyrium, quibus adjungit Polybius Scipionem Africanum, qui id temporis Romæ candidatus versabatur.

3 Ut singula civitates.] Spartam tantum et Corinthum nominat Pausanias; Argos, Heracleam, Orchomenios, et Arcadas jungit Polybius; additque Florus civitates omnes, quæ sub ditione Philippi essent.

4 Peregrinum populum trucidant.] Lacedæmonii in vincula conjecti, cæteri pulsi ex urbe, dux belli electus, et Bæotii, qui grandi pecuniâ mulctati à Metello fuerant, ad arma concitati. Ita Pausanias.

5 Legatos quoque Romanorum.] Aliiter belli causam narrat Polybius: cum enim Philippo parerent Corinthii, ita

Romanos despexerunt, ut in eorum Legatos ausi sint cænum projicere: dumque paulò post Romanorum Legati Achæos mitigare conarentur, qui ob violatos Legatos efflerati bellum moliebantur, Corinthii moderationem Romanorum timiditatem esse rati, multa dixerunt injuriosius.

6 Statim Senatus Mummio, &c.] Errat Justinus: primum enim prorogato Prætori Metello, qui tunc regebat Macedoniam, Imperio; jussu est, ut in Achæos moveret, quos paulò post, licet Bæotiis et Chalcidensibus junctis, ad Thermopylas superavit. Eorum Imperator, sive Dicus, ut placet Polybio, sive Critolaus, ut mavult Livius, mortem sibi veneno conscivit.

7 Consuli.] Mummio Consul creatus est cum Cornelio Lentulo.

8 Prædam non prælium.] Cum Dicus Crotolai successor Romanos aliqua fu-disset, alique se continerent in castris, eos non maximè timendos dixerat.

erunt, conjuges, liberosque suos, ad spectaculum certaminis, in A.M.3908.
montibus posuerunt. Sed, ¹prælio commisso ante oculos suorum Ol. 158. 3.
cæsi, lugubre his spectaculum, et gravem luctûs memoriam reliquērunt. ²Conjuges quoque liberique eorum, de spectatoribus Urb.C.607.
captivi facti, præda hostium fuere. Urbs ipsa ³Corinthus diruitur: Ant.C.144.
populus omnis ⁴sub coronâ venditur: ⁵ut hoc exemplo cæteris civitatibus metus novarum rerum imponeretur. Dum hæc aguntur, ⁶rex Syriæ Antiochus, Ptolemæo, majoris sororis suæ filio, ⁷regi Ægypti, bellum infert, segni admodum, et quotidianâ luxuria ita marcenti, ut non solum regiæ majestatis officiâ intermitteret, verum etiam sensu hominis nimîâ saginâ careret. Pulsus igitur regno, ad fratrem minorem Ptolemæum Alexandriam A.M.3884.
confugit: ⁸participatoque cum eo regno, legatos Romam ad se- Ol. 152. 3.
natum mittunt: auxilia petunt; fidem societatis implorant. Mo- Urb.C.583.
vère senatum preces fratrum. Ant.C.158.

INTERPRETATIO.

a Illorum conjuges et liberi, qui aspici-
ebant prælium, capti sunt ab hostibus,
et pars præde fuerunt.

pro severitatis, non auderent bellum re-
novare.

c Illum admisit ad regni societatem,
et deinde ambo Legatos miserunt.

NOTÆ.

1 Prælio commisso.] Ad Isthmum, ex Floro et aliis; vel ad Leucopetram, ex Aurelio Victore, in quo victus Dicus domum refugit, eaque incensâ, conjugem à se interfectam in ignem præcipitavit, ipseque hausto veneno interiit.

2 Corinthus diruitur.] Urbs à pugnatoribus destituta, tubâ præcinnente deleta est, ut referunt Florus, Zonaras, et alii. Simulacra, tabulæ, vestes vel incensæ vel projectæ: per mistis incendio plurimis statuis, aris, auri, argenticque venæ fluxere per vias. Unde Polybius patriæ suæ deflens interitum, apud Strabonem vidisse se testatur tabulas in solum projectas, militesque super his tabulis ludentes, quas inter erant et Hercules, Deianiræ tunica excruciatas, et Bacchus, pictus ab Aristide, de quo illud, Nihil ad Bacchum. Plerique, quidquid aris toto orbe laudatum, incendio Corinthi superfuisse volunt.

3 Sub coronâ venditur.] Non ab ipso Mummio, sed ab illius patre, ut vult Zonaras, qui missus post victoriam legatus, omnes Græcos juris sui esse voluit, præter Corinthios, quorum agros dedit Sicyonis, ex Strabone. Tantam paulò post Græcia felicitatem

adepta est, ut vulgò seipsis dicerent, ni capti essent, se incolumes esse non potuisse.

4 Rex Syriæ Antiochus.] Antiochi magni filius, qui Romanis obses datus fuerat, vix à Seleuco fratre evocatus Athenas venerat, cum auditâ illius morte, Romanorum jussu, ab Eumene et Attalo in regnum deductus est. A Syriis Epiphanes dictus est, sive per adulationem, quòd dum Heliodorus et Ægyptii regnum tentant invadere, ipse tanquam novum sidus illuxerit: vel per Antiphrasim; à Græcis enim Epiphanes (hoc est, furiosus) vocatus est, ex Appiano.

5 Regi Ægypti bellum infert.] Non consentiunt de hoc bello inter se Historici; sed confundit omnia Justinus: Ex Scripturâ bis; ter ex aliis, Antiochus in Ægyptum bellum gessit. 1. Quo facilius Syriam, quam Ptolemæo Antiochus Magnus cum filiâ Cleopatrá dederat, recuperaret Epiphanes; præ se tulit se nepotis Philometoris tutorem fore, eoque nomine Syriam occupavit, quam dum Regni tutores Euleus et Lenius repetunt, ipse bellum infert Ægypto; tum ut regni tutelam obtineret, tum ut pulsum à matre et

Romano-
rum ad An-
tiochum
pro Ptole-
mæo lega-
tio. De-
metrius
regno Sy-
riæ positus.
A.M. 3885.
Ol. 152. 4.
Urb. C. 584.
Ant. C. 167.

CAP. III. Mittitur itaque legatus Popilius ad Antiochum, ^aqui abstinere illum Ægypto, aut si jam incessisset, excedere jubere-
ret. ¹Cum in Ægypto eum invenisset, ²osculumque ei rex ob-
tulisset (nam coluerat inter cæteros Popilium Antiochus, cum
Romæ obses esset); ^btunc Popilius facessere interim privatam
amicitiam jubet cum mandata patriæ intercedant; prolatoque
senatûs decreto, et tradito, ^ccum cunctari eum videret, con-
sultationemque ad amicos referre; ibi ³Popilius virgâ quam
in manu gerebat, amplo circulo inclusum, amicos capere et
consulere jubet: nec prius inde exire, quam responsum senatui da-
ret, aut pacem, aut bellum cum Romanis habiturum. Adeoque,
hæc asperitas animum regis fregit, ⁴ut paritutum se senatui re-
sponderet. Reversus in regnum ⁵Antiochus decedit, ⁶relicto
parvulo admodum filio, cui cum ⁷tutores dati à populo essent,

INTERPRETATIO.

^a Qui juberet ut non invaderet regnum Ægypti, aut si jam aliqua occupasset, illa restitueret Ptolemæo.
^b Tunc Popilius dicit, se nullam habere rationem veteris amicitie, cum pro-
^c Cum viderent eum cunctari, et velle amicos consulere prius quam respon-
deret.

NOTÆ.

fratre Philometorem restitueret; vic-
tisque navali prælio Ægyptiis, captis-
que multis urbibus, Memphim cepit,
urbi Regem constituit Philometorem,
qui deinde Antiochi fraudes subverti-
tus, cum fratre Euergete pace compo-
sitâ, Alexandriæ recipitur. 2. Fra-
trum concordia graviter offensus An-
tiochus bellum in Philometorem mo-
vet; qui ad breve tempus obtinuit in-
ducias. 3. Finitis induciis, jam Cyp-
ro et Pelusio potitus, Alexandriæ Antio-
chus imminabat, cum Romanorum le-
gati ipsi occurrerent. Ex his, quæ li-
quent ex Polybio et Livio, refutabis
ca quæ de hoc bello tradit Justinus.

1 Cum in Ægypto.] Eum ad Eleusi-
nem pagum offendit, qui quatuor mil-
libus passuum distat Alexandriâ.

2 Osculumque.] Dextram Popilio An-
tiochum porrexisset dicit Livius.

3 Popilius virgâ.] C. Popilius Lænas
virgâ vitreâ circulum descripsit.

4 Ut paritutum se.] Tum Popilius
Regi, tanquam amico benevolo, dex-
tram porrexerat; et die, quâ Ægypto
excederet, constitutâ, firmatâque in-
ter fratres pace, navigavit, in Cyp-
rum, unde victricem Antiochi classem di-
misit.

5 Antiochus decedit.] Trajecto Eu-
phrate, bellum Armenorum Regi Ar-
taxie intulerat: quo victo, petiit Per-
sepolim, ut Dianæ Templum, auro ar-
gentoque opulentissimum, diriperet.
Eam urbem Elemaïdem vocant alii,
Pererius Susam nominat in Elemaïde
regione, ubi Euleus fluvius Susorum
arcem circuit, et Dianæ Templum, ex
Plinio; seu Veneris, ex Appiano. Sed
inde cum dedecore ejectus, dum Ba-
byloniam repeteret, auditis suorum à
Judæis cladibus, mœrore amens et ira-
cundiâ, gravum in morbum incidit:
horrendisque viscerum doloribus, et
vermibus consumpto corpore, dum
frustrâ scelerum veniam à Deo postu-
laret, miserè periit in Tabæ Persidis
oppido, teste Porphyrio.

6 Relicto parvulo filio.] Novenni, qui
ob patris virtutem Antiochus Eupator
dictus est, quasi felix esset, cui talis
pater contigisset.

7 Tutores dati à populo.] Cn. Octa-
vius vir consularis, Sp. Lucretius, et
Lælius Aurelius, quibus jussum est
ut tectas novæ comburent, elephan-
tum præscinderent nervos, opesque
regias imminuerent quam maxime.

¹patruus ejus Demetrius, qui obses Romæ erat, ²cognitâ morte
Antiochi fratris, senatum adiit, obsidemque se vivo fratre venis-
se, quo mortuo, cujus obses sit, se ignorare. ³Dimitti igitur se ad
regnum petendum æquum esse, quod, sicuti ⁴jure gentium majori
fratri cesserit, ita nunc sibi, qui pupillum ætate antecedit, deberi.
⁵Cum se non dimitti animadverteret à senatu, tacito judicio, tu-
tius apud pupillum quàm apud eum, regnum futurum arbitran-
te; specie venandi ⁶ab urbe profectus, Ostiæ tacitus, cum fugæ
⁷comitibus, navem conscendit. ⁸Delatus in Syriam, secundo
favore omnium excipitur: regnumque ei, ⁹occiso pupillo ¹⁰et tu-
toribus, traditur.

CAP. IV. Eodem ferè tempore Prusias, rex Bithyniæ, Prusias a
consilium cepit interficiendi Nicomedis filii, dum consulere filio occidi-
studet minoribus filiis, quos ex novercâ ejus susceperat, et tur.

INTERPRETATIO.

^a Equum esse ut dimitteretur ad reg-
num petendum, quod tam debeatur sibi,
qui sit major ætate pupillo, quàm debe-
batur fratri majori Antiocho, cui illud
cesserat ex jure gentium.
^b Cum videret se non dimitti à Sena-
tu, qui judicabat securius esse ad res
Populi Romani, si pupillus potius quàm
Demetrius Rex esset.

NOTÆ.

1 Patruus ejus Demetrius.] Tarpi-
ter lapsus est Justinus; nec enim pa-
truus Eupatoris Demetrius fuit, sed
cognatus, quippe qui Seleuci filius
esset, ab eoque missus Romam, obsi-
dis loco; Antiocho enim Magno duo
filii contigerant; Seleucus et Antio-
chus; ille Demetrium, hic Eupatorem
suscepit. Ita Josephus, Appianus, Eu-
sebius.

2 Cognita morte.] Jamdiu apud Se-
natum querebatur, æquum non esse
jactitans ut obses pro liberis Antio-
chi, qui tunc regnabat, detineretur:
sed tunc maxime in Senatu questus
est, ubi sibi patriam Romam esse dix-
it; Senatorum filios instar fratrum,
ipsosque Senatores loco patrum se
habere, ut qui puer Romam venisset.

3 Jure gentium.] Bonam Demetrii
causam pervertit Justinus: si enim
ille Antiochi frater fuit; nihil juris
habuit in Syriam; nec enim fratri fra-
ter, sed filius parenti succedere solet:
Regnum tamen fuit Demetrii, quem
scilicet omnia Seleuci jura spectarent.

4 Ab urbe profectus.] Polybii consi-
lium secutus, qui eam Nauclero frau-
dis inscio cum sociis obnixè commen-
davit.

5 Comitibus.] Octo erant socii, fa-
muli quinque, pueri tres.

6 Delatus in Syriam.] Ubi in Lyciam
appulit, scripsit ad Senatum se in Ly-
siam, ut Octavii necem ulcisceretur,
non in Antiochum proficisci: inde
Tripolim Syriæ venit, ubi, secundo
omnium favore exceptus, Rex saluta-
tur, ut tradit Zonaras.

7 Occiso pupillo.] Aliter Scriptura,
aliter Zonaras id referunt. Tripoli et
Apameâ potitus Demetrius, contendit
Antiochiam, tanquam à Senatu mis-
sus, ut Regnum occuparet, ibique Eu-
patorem et Lysiam obviam progressos
(Romanorum enim metu armis absti-
nuerant) interfecit. Ita Zonaras. Con-
stat tamen ex Scripturâ, Lysiam et Eu-
patorem, cum eos videre coram nollet
Demetrius ab exercitu interfectos.

8 Et tutoribus traditur.] Nec Lysiam
intelligit, quem occiderat: nec Phi-
lippum, qui metu Lysie exulabat in
Ægypto: sed Romanos Legatos, quo-
rum ut amicitiam sibi conciliaret, Oc-
tavii mortem, qui à Leptine fuerat oc-
cisus, ultus est; et coronâ, quæ de-
cies mille aureorum erat, Romam
missa, Tiberii, amicorumque favore,
Regnum obtinuit. Hec Polybius.

Romæ habebat. Sed res adolescenti ab his, qui facinus susceperant, proditur: hortatique sunt, ^aut crudelitate patris provocatus, occupat insidias, et in auctorem retorqueat scelus: nec difficilis persuasio fuit. Igitur, cum accitus in patris regnum venisset, statim rex appellatur. Prusias regno spoliatus à filio, privatusque redditus, etiam à servis deseritur. Cum in latebris ageret, non minori scelere quàm filium occidi jusserat, ¹à filio interficitur.

INTERPRETATIO.

^a Ut crudelitate patri exercitus præveniat insidias, idemque admittat scelus in patrem, quod ille volebat in ipsum admittere.

NOTÆ.

¹ A filio interficitur.] Strabo vult eum ab Attalo interfectum, alii à Silio, adjuvante Attalo.

LIBER XXXV.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Demetrius, bella quærens, ab hostibus opprimitur, et in acie cadit.
2. Qui Demetrium everterat, ejusdem filio dat pœnas; prælio victus et interfectus.

CAPUT. I.

Demetrius
in acie ca-
dit c. nra
Alexan-
drum.

DEMETRIUS, occupato Syriæ regno, ^anovitati suæ otium periculosum ratus, ampliare fines regni et opes augere, ¹finitimorum bellis statuit. ^bItaque Ariarathi, regi Cappadociæ, propter fastiditas sororis nuptias infestus, fratrem ejus Orofernem, ²per injuriam regno pulsum supplicem recepit, datumque sibi honestum belli titulum gratulatus, restituere eum in regnum statuit. Sed Orofernes ingrato ani-

INTERPRETATIO.

^a Arbitratus otium periculosum sibi, qui Rex erat à paucis diebus. ^b Quare offensus Ariarathi Regi Cappadociæ, qui noluerat in uxorem ducere illius sororem. ^c Lætatus quod data sibi esset honesta causa belli contra eum gerendi.

INTERPRETATIO.

¹ Finitimorum bellis.] Judæis bellum intulit, in quo Judas Macchabæus contra Bacchidem fortiter dimicans occubuit. Cætera sat nota ex sacris Literis. ² Per injuriam regno pulsum.] De injuriâ nihil habet Polybius; sed Ariarathem artibus Demetrii expulsum memorat; quod paulò aliter narrat Zonaras: Ariarathes, inquit, ante sus-

mo, initâ cum Atheniensibus pactione ¹offensis tunc Demetrio, pellere ipsum regno, à quo restituebatur, consilium cepit. Quo cognito, Demetrius vitæ quidem ejus, ²ne Ariarathes metu fraterni belli liberaretur, pepercit: ipsum autem comprehensum, vinctum ³Seleuciæ ⁴custodiri jubet. ⁵Nec Antiochenses indicio territi, à defectione destitērunt. Itaque adjuvantibus et Ptolemæo rege Ægypti, ⁶et Attalo ⁶rege Asiæ, et Ariarathe Cappadociæ, bello à Demetrio lacesciti, ⁷subornant A.M.3903. Ol. 157. 2. Urb.C.602 Ant.C.149. Balam quendam, ⁸sortis extremæ juvenem, qui Syriæ regnum, velut paternum, armis repeteret: et ne quid contumeliæ deesset, nomen ei *Alexandri* inditur, ⁹genitusque ab Antiocho rege dicitur. Tantum odium Demetrii apud omnes erat, ut

INTERPRETATIO.

^a Nec Antiochenses destitērunt a defectione, etiam si scirent eam notam esse Demetrio.

NOTÆ.

ceptum filium Orofernem adoptaverat, quem postea nato legitimo filio, propter insidiarum suspicionem, expulit: sed ille, Ariarathe mortuo, in ejus filium insurrexit: Ariarathis filio opem tulit Eumenes, Oroferni Demetrius; nuptiarum verò Appianus, Polybius, et Zonaras nusquam meminērunt.

¹ Offensis tunc Demetrio.] Quodd, non procul ab Antiochiâ inclusus in regio castello, admitteret neminem, et vitam in otio et deliciis duceret, ut narrat Josephus.

² Ne Ariarathes.] Qui à Senatu Romano, ad quem confugerat, jussus est una cum Oroferne regnare. Ita Florus. Testatur tamen Polybius Orofernem in Senatu vicisse, conjectis in Ariarathem falsis criminibus.

³ Seleuciæ.] Urbs est Asiæ multiplex, 1. Mesopotamiæ, ad Tigram, prope Ctesiphontem, Mosul. 2. Syriæ, Pieriæ cognomine, ad Orontis Ostia, Soldin. 3. Ciliciæ, Aspera nuncupata, ad Calycadnum fluvium, Seleuca. 4. Pisidiæ, in Pamphyliæ confinio, Celebria. 5. Syriæ, ad Belum flumen.

⁴ Custodiri jubet.] In regnum restitutum Orofernem volunt Appianus et Zonaras: de custodia et proditione nihil habent.

⁵ Et Attalo.] Qui nuper Eumeni patri successerat.

⁶ Rege Asiæ.] Vel Asiæ minoris

partem intelligit, cujus caput est Ephesus, quæ Asia propriè dicitur, cui imperabat Attalus; vel Asiæ minorem: in quâ, licet et Prusias Bithyniæ, et Ariarathes Cappadociæ præesset, aliæque essent liberæ civitates, Attalus tamen potentiâ præstabat cæteris.

⁷ Subornant Balam.] Alii Propalam alii Pompanum legunt; sed meliùs nonnulli Balam. Ipse enim à Josepho Alexander Balas nuncupatur.

⁸ Sortis extremæ juvenem.] Hunc incertæ stirpis Appianus et Florus, supposititium Sulpicius et Genebrardus; Scriptura verò, Josephus, et Eusebius, Antiochi Epiphanis filium appellant: Eusebius tamen nothum fuisse indicat, quippe qui ex Balâ concubinâ, unde Balas dictus est, natum esse affirmet. Malè Lyranus, et post eum Adrichomius, eum vocant filium Eupatoris, qui ante annum duodecimum occisus est à Demetrio.

⁹ Genitusque ab Antiocho.] Eum Romanam adduxerat Bizantius, Antiochi magni olim apud Romanos Legatus, eumque in curiam cum Laodice sorore adduxit; nihil tamen eorum quæ diceret, placebat sanæ mentis hominibus; sed, cum Senatus in alienis regnis bellum quàm pacem mallet, decretum est, ut Alexandro regnum, pace num armis repetere liceret. Ita Polybius.

æmulo ejus non vires regiæ tantum, verum etiam generis nobilitas consensu omnium tribueretur. Igitur Alexander admirabili rerum varietate ¹pristinorum sordium oblitus, totius ferme Orientis viribus succinctus, bellum Demetrio infert, ²victumque vitâ pariter ac regno spoliât. Quamquam nec Demetrio animus in populsando bello defuit. Nam et ³primo prælio hostem fugavit, et regibus bellum restituentibus, ⁴multa millia in acie cecidit. Ad postremum tamen invicto animo inter confertissimos fortissimè dimicans ⁵cecidit.

Alexander à Demetrio vincitur et occiditur.
A.M.3908.
Ol. 158. 3.
Urb.C.607
Ant.C.144.

CAP. II. Initio belli Demetrius ⁶duos filios apud ⁷Gnidium, hospitem suum, cum magno auri pondere commendaverat, ut belli periculis eximerentur, ⁸bet, si ita sors tulisset, paternæ ultioni servarentur. Ex his major Demetrius, annis pubertatis egressus, auditâ Alexandri luxuriâ, quem insperatæ opes et alienæ felicitatis ornamenta, velut captivum, inter scortorum greges desidem in regiâ tenebant, auxiliantibus ⁹Cretensibus, securum ac nihil hostile metuentem aggreditur. ¹⁰Antiochenses quoque, veterem patris offensam novis meritis correcturi, se ei tradunt: sed et milites paterni, favore

INTERPRETATIO.

^a Infert bellum Demetrio, oblitus originis suæ, quæ erat sordida, et adjutus viribus omnium ferè Regum Orientis.
^b Et si in bello adverso periret, con-

servarentur ad vindicandam mortem patris.
^c Et Antiochenses ipsi juvent, ut deleant novis obsequiis crimen prius admisum gerendo bellum in illius patrem.

NOTÆ.

¹ Victumque.] Justino consentiunt Scriptura, Polybius, et Josephus: Apiani tamen Interpres eum Regno pulsum, et in exilio defunctum testatur.

² Primo prælio.] Semel tantum prælium est, ex Scripturâ et Josepho, nisi fortè Justinus intelligat, sinistram Demetrii cornu, quod, fugatâ acie sibi oppositâ, hostium castra diripuit.

³ Multa millia.] Dum cornu, in quo pugnabat Demetrius loco cederet, ipse fortiter dimicans, reliquis fugientibus, hostium alios fugavit, alios occidit.

⁴ Cecidit.] Dum hostes persequitur, in cœnum profundum abreptus prolopo equo, ipse pedes, diu dimicavit; donec à multitudine multis vulneribus confectus occubuit. Ita Josephus.

⁵ Duos filios.] Demetrium Nicanorem, et Antiochum, quorum uterque postea regnavit.

⁶ Gnidium.] Gnidus in Asiâ extremâ, Halicarnassum inter et Rhodum.

⁷ Cretensibus.] Mirum Cretenses, non Chidenses dixisse; multis tamen mercenariis militibus à Lathene Cretensi acceptis, Demetrius trajecit in Ciliciam, teste Josepho.

⁸ Antiochenses quoque.] Nullam Ptolemæi Philometoris mentionem facit Justinus, cujus tamen viribus Regnum et Alexandro sublatum esse, et collatum Demetrio, liquet ex Scriptura et Josepho. Cum enim Alexander insidias per Ammonium ducem struxisset Ptolemæo, quod multas urbes Syriæ, imposito præsidio, retineret, Ptolemæus, defectis insidiis, filiam Cleopatram, ereptam Alexandro, Demetrio tradidit, et Antiochiæ Rex Asiæ et Ægypti coronatus est: quod tamen paulo post cessit Demetrio, ut referunt Josephus et Zonaras.

juvenis accensi, ¹prioris sacramenti religionem novi regis superbiæ præferentes, signa ad Demetrium transferunt: atque ita Alexander, non minori impetu fortunæ destructus, quam elatus, ²primo prælio victus ³interficitur; deditque pœnas et Demetrio, quem occiderat; et Antiocho, ⁴cujus mentitus originem fuerat.

INTERPRETATIO.

^a Præferentes juramentum, quo se prius dederant Demetrio, superbiæ Alexandri novi Regis.
^b Cujus filium falso se dixerat.

NOTÆ.

¹ Primo prælio victus.] Delusus Ptolemæi fraudibus Alexander, postquam illum Antiochiæ audiit Regem coronatum, è Ciliciâ, ubi tum erat, movit in Syriam, signisque collatis, ad fluvium Ænoparam victus Alexander in Arabiam fugit. Ita Scriptura, Josephus, et Diodorus.

² Interficitur.] A Zebdiele, ex Scripturâ; vel Zabele, ex Josepho. vel Dio-

cle, ex Diodoro, Arabum principe, qui ad Ptolemæum illius caput deferri voluit: non tamen à Diocle, sed ab equitibus, quos secum duxerat, et Demetrius corruerat, vult occisum Diodorus. Ptolemæus etiam excussus ex equo, dum pugnât, in capite vulneratus, paulo post obiit. Josephus, Strabo, et Florus.

LIBER XXXVI.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Demetrius junior bella importunè movet, et infelicitè persequitur. Turbæ in Syriâ, ubi Trypho ab Antiocho, Demetrii fratre, opprimitur. Antiochus Judæos subigit.
2. De Judæorum origine, incrementis, et gestis, Justinus falsa sententia.
3. Judæorum opes. Mare mortuum. A quibus Judæi domiti sint.
4. Attali Asiæ regis delicta, mors, testamentum. Asia Romanorum fit propria: Divitias autem et vitia sua Romæ transmittit.

CAPUT I.

Demetrius bellum infelicitate gerit. Trypho opprimitur ab Antiocho qui Judæos subigit.
A.M.3914.
Ol.161.1.
Urb.C.613.
Ant.C.138.

RECUPERATO paterno regno ¹Demetrius, et ipse rerum successu corruptus, vitiis adolescentiæ ²in segnitie la-bitur; ³tantumque contemptum apud omnes inertie, quantum odium ex superbia pater, contraxit. Itaque cum ab imperio ejus passim ⁴civitates deficerent, ad abolendam segnitie maculam ⁵bellum Parthis inferre statuit; cujus adventum non inviti ⁶Orientis populi videre; et propter ⁷Arsacidae regis Parthorum crudelitatem, et quod veteri Macedonum imperio assueti, novi populi superbiam indignè ferebant. Itaque cum et Persarum, et ⁸Elymaeorum, Bactrianorumque auxiliis juvaretur, ⁹multis praeliis Parthos fudit. Ad postremum tamen pacis simulatione deceptus capitur, ¹⁰traductusque per ora civitatum, populus, qui desciverant, in ludibrium favoris ostenditur. Mis-

INTERPRETATIO.

^a Et tam contemptus fuit omnibus ob inertiam, quam odiosus fuerat omnibus illius pater ob superbiam.

^b Et per omnes civitates deductus ostenditur populus, qui à Parthis ad ipsum defecerant; ut eos paniteret favisse Demetrio.

NOTÆ.

¹ Demetrius.] Nicator secundus, ab Appiano et Josepho: Nicanor ab aliis nuncupatus, quod paternum regnum sibi armis vindicasset.

² In segnitie labitur.] Hoc Florus crudelitati tribuit, Josephus avaritiæ, quod pace composita exercitum dimiserit, solisque exteris, quos secum adduxerat, mercedem solveret.

³ Civitates deficerent.] Præsertim Antiochia, cujus seditionem, ingenti et civium clade, et tectorum incendio, ultus est virtute Judæorum, quos Jonathan ipsi auxilio miserat.

⁴ Bellum Parthis.] Non ita se res habuit, cum alienatos à Demetrio militum animos Tryphon cerneret, se contulit ad Arabem Malchum sive Emalchuel, cui Antiochus Alexandri filius commissus fuerat, quem multis precibus obtentum, victo ad Ptolemaidem Demetrio in regnum restituit. Victus Demetrius in Ciliciam primum, tum superato Euphrate, Mesopotamiam et Babyloniam fugit; unde aliquot annos post bellum intulit Parthorum Regi. Hec Josephus.

⁵ Orientis populi.] Jam diu Græcos et Macedones, qui iis in regionibus substituerant, crebris cum legationibus sollicitabant, deditionem, si veniret, pollicentes.

⁶ Arsacide.] Non huic Regi peculiare nomen, sed commune omnibus: eum postea Priapatium Justinus appellat, Arsacem tertium Orosius; alii Mithridatem Regem ordine sextum à primo Arsace.

⁷ Elymaeorum.] Qui partem Persidis in Susiane regionis confine incolunt. Fuit etiam Elyma urbs Siciliæ, prope Panormum.

⁸ Multis praeliis Parthos fudit.] Docet Scriptura bellum ab eo Parthis non illatum, sed à quodam Arsacis duce et victum esse et captum, dum exercitum contra Tryphonem in Mediâ contraheret; bellum tamen Persis indixit, si Josepho credimus, cum Tryphonem Syriâ speraret se ejectionem prosperè; quin etiam duo praelia cum Parthis, ut placet Orosio, commisit quorum in altero captus est ab Arsace.

sus deinde in Hyrcaniam, benignè et ¹juxta cultum pristinae fortunæ habetur. Dum hæc aguntur, interim in Syriâ ²Trypho, qui se tutorem ³Antiocho, Demetrii privigno, substitui à populo laboraverat, ⁴occiso pupillo, regnum Syriæ invadit: ⁵quo diu potitus, ⁶tandem exolescente favore recentis imperii, ab ⁷Antiocho puero admodum, Demetrii fratre, qui in Asiâ educabatur, ⁸bello vincitur: rursusque regnum Syriæ ad sobolem Demetrii revertitur. Igitur Antiochus, memor quod et ⁹pater propter superbiam invisus, et frater propter segnitie contemptus fuisset, ne in eadem vitia incideret, recepta in matrimonium Cleopatram, uxore fratris, civitates, quæ vitio fraterni imperii defecerant, summâ industriâ persequitur, domitasque rursus regni terminis adjicit. Judæos quoque, qui in Macedonico imperio ¹⁰sub Demetrio patre armis se in libertatem vindicaverant, ¹¹subigit. Quorum vires tantæ fuere, ut post hunc nullum Mace-

INTERPRETATIO.

^a Populis illum odio habentibus, qui illi faverant quando regnum arripuit.

NOTÆ.

¹ Juxta cultum pristinae fortunæ.] In Phraatis regiâ habitavit, ejusque sororem Rhodogunam in matrimonium duxit, ex Appiano.

² Trypho.] Apamenus genere, nomine Diodorus Orosio, cognomine Tryphon nuncupatus à luxu et delicatâ vitâ: nam *τρυφᾶσθαι* idem sonat quod luxui indulgere.

³ Antiocho.] Ab omnibus Antiochus dicitur, præterquam ab Appiano, qui eum Alexandrum vocat; sed malè. Fuit ille Alexandri Balæ filius, ex Cleopatram, quæ postea Demetrio nupsit: unde illius privignus fuit.

⁴ Occiso pupillo.] Per Medicos, qui puerum calculi dolore consumi ad populum mentiti, eum, dum secant, occiderunt, auctore Josepho; quod tamen ante Demetrii à Parthis captivitatem contigit.

⁵ Quo diu potitus.] Tres tantum annos illi tribuit Josephus: sex tamen regnavit ab occisio pupillo et Jonathâ.

⁶ Antiocho puero.] Non admodum puer erat, cujus pater ab annis quatuordecim mortuus esset, quique paulo post Cleopatram nupsit: simul enim cum fratre Demetrio Alexandrum Balam fugerat. Antiochus Soter ab Josepho, Pius ab Appiano, Sidetes vel Se-

detes ab Eusebio dicitur: quod nomen illi forte inditum ab urbe Side in Pamphiliâ, ubi fuerat educatus, ut Pontanus conjicit.

⁷ Bello vincitur.] Eum à suis desertum Scriptura, prælio victum Josephus testatur, fugisse Doram, prope Joppem; unde fugâ elapsus, vel Orthosiadem in Phœniciâ, vel Coracesium in Ciliciâ recepit; ubi obsessus cruentas manus sibi intulit, ut refert Strabo; dum fugeret, aurum, quo persequentes moraretur, per vias sparsisse tradit Frontinus.

⁸ Pater propter superbiam.] Nec superbia patri, nec fratri segnitie obfuit: sed patrem vicinorum Regum odium, fratremque avaritia perdidit, quâ temerè suos dimisit exercitus.

⁹ Sub Demetrio patre.] Celebres illas victorias intelligit à Machabæis, Judâ, Jonathâ, et Simone relat. s. de Antiochi Epiphani et Demetrii Soteris ducibus: quod Scriptura multis persequitur.

¹⁰ Subigit.] Jussu Ptolemæi Evergetis occiso Simone, Sidetes Hyrcanum, illius filium, obsedit Hierosolymis: sed aliquantò post solutâ obsidione, cum Judæis socius iniit, summâ in eos usus benignitate.

*Judeorum
origo.*

donum regem tulerint, ²domesticisque imperiis usi Syriam magnis bellis infestaverint.

CAP. II. Namque ¹Judæis origo ²Damascena, Syriæ nobilissima civitas: unde et ³Assyriis regibus genus et reginæ ⁴Semiramidi fuit. Nomen urbi ⁵à Damasco rege inditum: in cujus honorem Syrii sepulchrum Arathis uxoris ejus ⁶pro templo coluere; ⁷deamque exinde sanctissimæ religionis habent. Post Damascum ⁸Azelus, mox Adores, et ⁹Abraham et ¹⁰Israel reges fuere. Sed Israellem felix ¹¹decem filiorum proventus majoribus suis clariorem fecit. Itaque populum ¹²in decem regna divisum filiis tradidit, omnesque ¹³ex nomine Judæ, qui post divisionem decesserat, ¹⁴Judæos appellavit:

INTERPRETATIO.

^a Et habentes duces proprios, qui ipsis imperarent, gesserint magna bella in Reges Syriæ. ^b Et habent pro deâ, quam colunt religiosisime.

NOTÆ.

1 *Judeis origo.*] De Judæorum origine ridicula sanè commenti sunt Historici Gentiles. E Damasco oriundos putavit Justinus, ex Ægypto Strabo, Tacitus è Cretâ, unde à monte Idâ Judæi nuncupati sunt, sed regnante Jove ejecti, primùm Libyæ, deinde Ægypti partem occupârunt. Alii, apud eundem, Æthiopum prolem alii Solymos Homeri carminibus celebratam gentem crediderunt, à quibus Hierosolyma condita sit. Quæ, quàm falsa sint, quis non videt, cum ex sacris Literis constet, Judæos ex Abrahamo Tharæ filio ducere originem? Ille enim Dei jussu de Ur Chaldæorum egressus, in Haram Mesopotamiæ tum in Cananitem venit.

2 *Damascena.*] Damascus Syriæ inferioris, sive Cœlosyriæ, urbs primaria, ab Hus filio Aram, qui Semi filius erat, condita: à quo populi Aramei, deinde à Gracis Syri dicti sunt, ut ait Josephus. Hæc tamen Hieronymus Damasco Eliezer tribuit: sed Damascum Hus condidit, restauravit Eliezer.

3 *Assyriis.*] Quibus non à Syris, sed ab Assur Semi filio nomen impositum, qui Assuriam, quæ postea Ninive vocata est, condidit.

4 *Semiramidi.*] Quæ, si Diodoro credimus, patriâ fuit Ascalonita, filia dæ Derecto, ut libro 1. dictum est.

5 *A Damasco rege.*] Quis ille fuerit, vix quisquam potest conjicere. Hoc de nomine multi multa habent: sed, nihil bene.

6 *Pro templo.*] Reponendum, ex templo. Hæc omnia corrupta Fabulis.

7 *Azelus mox Adores.*] Horum nominum nulla apud alios mentio.

8 *Abraham.*] Quod etiam refert Josephus ex Nicolao Damasceno, à quo Abraham è regione supra Babyloniam sita cum exercitu venisse Damascum proditur, et postquam ibi aliquot annos regnasset, Cananitidem petiisse. Sed quis his fabulis fidem adhibeat, præcipuè cum Scriptura hujus regni non meminerit?

9 *Et Israel.*] Jacob intelligit, qui tamen non Abrahami filius, sed nepos ex Isaac fuit.

10 *Decem filiorum.*] Duodecim verius numerat Scriptura.

11 *In decem regna.*] Duodecim Tribus indicat.

12 *Ex nomine Judæ.*] Alludit ad postrema Jacobi morientes verba, quibus excluso Reuben, jus primogenituræ Judæ concessit illiusque Tribus futuram majestatem commendavit, ex qua scilicet Christus erat nasciturus: Non auferetur sceptrum de Juda, &c.

13 *Judæos appellavit.*] Fallitur Justinus: non enim hoc tempore Hebræi

¹colique ejus memoriam ab omnibus jussit, ²cujus portio omnibus accesserat. ³Minimus ætate inter fratres Joseph fuit: cujus excellens ingenium veriti fratres ⁴clam interceptum peregrinis mercatoribus vendiderunt. A quibus deportatus in Ægyptum, cum magicas ibi artes solerti ingenio percepisset, brevi ipsi regi percarus fuit. ⁵Nam et prodigiorum sagacissimus erat, et somniorum primus intelligentiam condidit; nihilque divini juris humanique ei incognitum videbatur: adeo, ut etiam sterilitatem agrorum ante multos annos providerit: perissetque omnis Ægyptus fame, nisi monitu ejus rex edicto servari per multos annos fruges jussisset; tantæque experimenta ejus fuèrunt, ut non ab homine, sed à Deo responsa dari viderentur. ⁶Filius ejus Moses fuit, quem ⁷præter paternæ scientiæ hæreditatem, etiam formæ pulchritudo commendabat. Sed Ægyptii, quum ⁸scabiem et ⁹vilitiginem ¹⁰paterentur, responso moniti, eum cum agris, ne pestis ad plures serperet, terminis Ægypti pellunt. Dux igitur exulum factus, sacra Ægyptiorum ¹¹furto abstulit: quæ repetentes armis Ægyptii, domum redire

^a Porrigi-
nem Græc.
A.M.2544.
A.C.1508.

INTERPRETATIO.

^a Nam et videbat sagacissimè quid significarent prodigia, et primus novit artem explicandi somnia.

NOTÆ.

Judæorum nomen habuere; sed post captivitatem Babylonicam, cum regnare incepit Zorobabel ex Tribu Juda, quæ Babylonem cum stirpe regiâ abductâ fuerat.

1 *Colique ejus memoriam.*] Hoc est, illius Tribum aliis eminere voluit: dixit enim: *Juda, te laudabunt fratres tui, et adorabunt te filii patris tui.*

2 *Ejus portio.*] Nihil juris in agros aliis Tribubus assignatos habuit Tribus Juda, nec aliæ Tribus in illius portionem; singulis enim Tribubus sua portio data. Tribus porrò Juda inter Tribum Benjamin et desertum Pharan collocato.

3 *Minimus ætate.*] Non minimus fuit Joseph, sed Benjamin

4 *Clam interceptum.*] Historiam Josephi paucis persequitur Justinus, sed miscet fabulis, scientiamque divini à Deo concessam appellat artes magicas. Hanc historiam notam omnibus non opus est pluribus explicare.

5 *Filius ejus Moses fuit.*] Filii Josephi fuerunt Manasse et Ephraim. Moses verò Amrami filius, Levi pronopos, non Josephi.

6 *Præter paternæ scientiæ.*] Plinius et Apuleius Mosem *Magum* vocant, Strabo *virum oraculis deditum*; quales olim fuèrunt Minos, Amphiaræus, Orpheus, &c. Hunc Artapanus apud Eusebium, *Musæum* nominat, eodem nomine quo Musæum Poëtam, Orphei discipulum: Alexander verò Milesius, qui Syllæ temporibus floruit, docet apud Suidam, Hebræam mulierem, Mosæ cognomine, Legem Hebræorum scripsisse, depravato et sexu et nomine Moysis.

7 *Scabiem.*] Infinitas prope fabulas de Israelitarum exitu finxerunt Ægyptii ut ex Manethone et Appione ostendit Josephus.

8 *Vilitiginem.*] Est lepra Arnobio, Senecæ fœda ex albo varietas, Gracis, λευκη.

9 *Furto abstulit.*] Ægyptiorum opes, tanquam pro laboribus mercedem debitam abstulit: unde Ægyptiorum legatis, qui sua bona repeterent, plus deberi sibi ab Ægyptiis respondit Moses, apud Tertull.

*Synae
Juntina.

¹tempestatibus compulsi sunt. Itaque Moses, Damascenâ anti-
quâ patriâ repetitâ, ²montem Sinam ³occupat; quo septem die-
rum jejunio, per deserta Arabiæ, cum populo suo fatigatus,
cùm tandem venisset, ⁴septimum diem, more gentis ⁵*Sabbatum*
appellatum, in omne ævum ⁶jejunio sacravit: quoniam illa dies
famem illis erroremque finierat. Et, quoniam metu contagio-
nis pulsos se ab Ægypto meminerant, ne eâdem causâ invisi apud
incolas forent, cavêrunt, ne ⁷cum peregrinis communicarent:
quod, ex causâ factum, paulatim in disciplinam religionemque
convertit. Post Mosen, etiam filius ejus Arvas, sacerdos sacris
Ægyptiis, ⁸mox rex creatur; semperque exinde his mos apud
Judæos fuit, ut ⁹eosdem, reges et sacerdotes haberent; ¹⁰quo-
rum justitiâ religione permixtâ, incredibile quantum ¹¹coaluere.

INTERPRETATIO.

^a Cumque eorum religio sit juncta cum maximâ justitiâ, incredibile quantum
potestatem acquisierint.

NOTÆ.

¹ *Tempestatibus*] Ægyptiorum cla-
dem in Erythræo Mari connotat, ubi
universus Pharaonis exercitus cum
ipso Rege periit. In maris litore et
profundo, quousque visus admittitur,
extant curruum tractus, et rotarum
cernuntur orbitæ, ex *Orosio*: quod fa-
bulosum videtur. Multa hæc de re
Manethon apud Josephum absurda
commiscitur.

² *Montem Sinan*] Sinan, alii deser-
ti, alii montis nomen esse volunt,
Paulus montem Sinan vocat; alii cum
Josepho et Hieronymo, montem Sinai
appellant, quasi diceretur mons de-
serti Sinai.

³ *Septimum diem*] Non septem dies
tantum, sed annos quadraginta, popu-
los per Arabiæ deserta vagatus est.

⁴ *Sabbatum*] Jam ab initio mundi
quieti sacra fuerat ista dies, quâ Deus
ipse ab omni opere quievisset: præ-
scriptum est enim in Exodo, *Memento
ut diem Sabbati sanctifices*; licet Ter-
tullianus, et post eum Vatablus, ante
Legem Moysi datam, Veteres nec cir-
cumcisos, nec sabbatizantes fuisse ve-
lint. Ut fit, jussu Dei statuit Mo-
ses, ut quemadmodum post sex dies
negotiosos, septimus quilibet ab omni
opere erat vacuus; ita septimus annus
quieti tribueretur, ita ut sex annis ter-
ram colerent, meterentque fruges;
septimus verò haberent ab omni cul-
tu satique feriatum; qui tamen annus
septimo tantum anno post perdomitos
Chananzos observari cepit: quod verò

ab autumno inciperet, inde popularis
Judæorum annus cepit exordium.

⁵ *Jejunio sacravit*] Falsus est Jus-
tinus non minus quam Suetonius, qui
jejunium servari Sabbatis tradidit:
hæc enim die non jejunabant Judæi;
nisi Sabbatum, non pro die hebdoma-
dis septimo, sed pro totâ hebdomade
sumatur: quo sensu Phariseus Luc.
18. *Jejuno his in Sabbato*. E Gentili-
bus alii in honorem Saturni, alii in
Bacchi memoriam id institutum cre-
didêrunt, teste *Plutarcho*. De Mose
multa perabsurda refert Tacitus.

⁶ *Cum Peregrinis, communicarent*] Nefas erat apud Judæos iisdem cum
Gentilibus, vel epulis adesse, vel cu-
bilibus uti, vel eorum etiam imbui
disciplinis.

⁷ *Mox rex creatur*] Nullus id tem-
poris Rex apud Judæos fuit; sed mul-
tis sæculis post, Saul Rex creatus est;
Mosis verò filii fuerunt Gerson et Elie-
zer, ex Sephorâ geniti.

⁸ *Ut eosdem reges et sacerdotes*] Id
primum fieri ceptum est ætate Mac-
chabæorum, quâ Aristobulus summo
Pontificatui junxit Principatum; quod
tamen apud Gentiles fieri mos erat, ut
dignitas major ex Sacerdotii sancti-
tate Regibus accederet. Sic Virgi-
lius:

*Rex Anius, rex idem hominum, Phæ-
bique sacerdos.*

⁹ *Coaluere*] Melius fortè dixeris,
convalescere.

CAP. III. Opes genti ex vectigalibus ¹opobalsami crevere, *Judeorum*
quod ²in his tantum regionibus gignitur. Est ³namque vallis, *opes.*
quæ continuis montibus, velut muro quodam, ad instar castro-
rum clauditur. Spatium loci ducentum jugerum, ⁴arcum
dicitur. In eâ valle sylva est, et ubertate et amœnitate insignis;
⁵siquidem palmeto et opobalsameto distinguitur. Arbores opo-
balsami formam ⁶similem piceis arboribus habent, nisi quod sunt
humiles magis, et in vinearum morem excoluntur. Hæ certo
anni tempore balsamum sudant. ⁷Sed non minor loci ejus ⁸apri-
citatatis quàm ubertatis admiratio est; quippe, cùm toto orbe re-
gionis ejus ardentissimus sol sit, ibi tepidi aeris naturalis quæ-
dam ac perpetua apricitas inest. In eâ regione lacus est Asphalti-
tes, qui propter magnitudinem et aquæ immobilitatem, *Mare mor-
tuum* dicitur. Nam neque ventis movetur, resistente turbinibus
bitumine ⁹quo aqua omnis stagnatur; neque navigationibus patiens
est, quoniam omnia vitâ carentia in profundum merguntur; nec

INTERPRETATIO.

^a *Quia dividitur in duas partes, qua-
rum una palmetus, altera balsama continet.*
^b *Sed ille locus non minus est admira-
bilis propter apricitatem, quàm propter
ubertatem: quippe, cùm Sol sit ardentis-*

*simus totâ illâ regione ibi tepidus est aer
naturalis, quia locus est opacus, propter
arbores quibus vestitur.*
^c *Quo aqua omnis induratur, neque
in eo lacu possunt duci naves.*

NOTÆ.

¹ *Opobalsami*] Opobalsamum pro
arbore, balsamum pro lacrymâ seu
succo arboris posuit. Non ita tamen
loquuntur Auctores plerique; nam
opobalsamum est quasi *ὄππος τῆς βάλ-
σαμου*.

² *In his tantum regionibus*] Primis
quidem temporibus id contigerit; pos-
terioribus certè balsamum in Arabiâ
Pausanias et Plinius, in Ægypto Clau-
dianus, apud Sabæos Solinus nasci tes-
tantur: ubi enim Judæa Romani potiti
sunt, propagata est admodum hæc ar-
boris species.

³ *Namque vallis*] Duobus in hortis,
altero jugerum viginti, pauciorum al-
tero, balsamum in Judæâ crescere vo-
luit, Plinius, Prope Jerichunta in valle
felicem hunc campum ponit Strabo:
at spatium dicit fuisse stadiorum cen-
tum hoc est trecentorum jugerum;
sed Plinius balsameti partem exigua-
m, Justinus et Strabo, vallis Jeri-
chuntis magnitudinem intelligunt.

⁴ *Nomine arcus dicitur*] Bene dix-
is *Ihericus*, ex mente Strabonis. Sal-
masius in Solino hunc locum sic resti-

tuit: *Spatium loci ducentum jugerum
Ihericus dicitur: vel quod theatrum
Strabo, arcum Justinus appellat ob
loci similitudinem.*

⁵ *Similem piceis arboribus*] Balsa-
mum dicit Pausanias ad myrti ma-
gnitudinem accedere, sub cujus umbrâ
innumera apricantur viperae, quæ li-
quore ejus aluntur suavissimo. Si ta-
men Straboni credimus, arbor illa odo-
rata est, fruticosa, cytiso, et terebin-
tho persimilis. Succum ejus per cor-
ticem è trunco multis vulneribus ex-
pressum vasis ruscipiunt, qui tenaci
lacti non absimilis est.

⁶ *Apricitatis*] Is locus apricus dici-
tur, ex *Solino*, non qui Soli oppositus
sit, sed qui Soli orienti obversus, te-
pido calori et temperato, non immo-
dico pateat.

⁷ *Mare mortuum*] Lacus est Asphal-
tites, ubi olim Sodomo et Gomorrha
qui lacus nec pisces, nec assuetas
aquis volucres, patitur, nullumque
animalium corpus; unde fama, nihil
in eo mergi. In eum Jordanes fluvius
influit, et torrentes Arnon, Dibon, &c.

*Illutetur
Grev.

Mors At-
tali. Asia
Romano-
rum fit pro-
pria.

materiam ullam sustinet, nisi quæ alumine *illinatur. ¹Primum Xerxes, rex Persarum, Judæos domuit: postea cum ipsis Persis ²in ditionem Alexandri Magni venere, diuque in potestate Macedonici imperii subjecti Syriæ regno fuere. ³A Demetrio cum descivissent, ⁴amicitiâ Romanorum petita, primi omnium ex Orientalibus libertatem receperunt, ⁵facile tunc Romanis de alieno largientibus.

CAP. IV. ^bPer eadem tempora, quibus in Syriâ regni mutatio inter novos reges alternabatur, in Asiâ ^crex Attalus florentissimum ab ^eEumene patruo acceptum regnum, cædibus amicorum, et cognatorum suppliciis fœdabat, nunc matrem anum, nunc Berenices sponsam maleficiis eorum necatas confingens. Post hanc scelestam violentiæ rabiem, squalidam vestem sumit: ^fbarbam capillumque ^gin modum reorum summittit: non in publicum prodire, non populo se ostendere, non domi lætiora convivia inire, aut aliquod signum sani hominis habere, prorsus ut pœnas pendere Manibus interfectorum videretur. Omissâ deinde regni administratione, hortos fodiebat, gramina seminabat, et noxia innoxii permiscebat, eaque omnia veneni succo infecta, velut peculiare munus amicis mittebat. Ab hoc studio, ærariæ artis fabricæ se tradit, cerisque fingendis, et ære fundendo procudendoque oblectabatur. Matri deinde sepulchrum facere instituit: cui operi intentus, morbum ex solis fervore con-

INTERPRETATIO.

a Dum Romani facile dant libertatem populis, qui subditi erant aliis Regibus.
b Dum fit in Syriâ mutatio regni, no-

vis Regibus pellentibus alios.

c Nutrit longam barbam et longos capillos, ut solent rei.

NOTÆ.

1 *Primum Xerxes.*] Nunquam in eos bellum gessit Xerxes; Judæi enim à Cyri temporibus imperio Persico paruerant; et, ante Cyrum, Nabuchodonosori Regi Chaldaeorum, à quo in servitutem abducti fuerant.

2 *In ditionem Alexandri Magni.*] Qui à Jaddo Pontifice exceptus in templo sacrificavit, Judæisque multa largitus est, professus in Macedoniâ se eadem quâ Summus Pontifex sibi in occursum venerat, specie vidisse Deum, qui ad bellum Persicum eum hortaretur.

3 *A Demetrio.*] Seleuci filio, qui Soter dictus est, à quo tamen non penitus devicti Judæi; occisus quidem post multas victorias Judas; sed Jonathas illius frater debilitatæ patriæ vires suâ virtute confirmavit.

4 *Amicitia Romanorum.*] Judas Machabæus, cum victorias à Romanis de hostibus relatas audivisset, missis Legatis Romanorum amicitiam et societatem obtinuit: quod à Summis Pontificibus identidem deinceps renovatum testatur Josephus.

5 *Rex Attalus.*] Philometor dictus, quod, magnam in matrem pietatem præ se ferens magnificum illi sepulchrum extruxerit.

6 *Eumene patruo.*] Attalus Eumenis et Stratonice filius fuit: sed Justinus Eumenem pro Attalo posuit, qui, fratre mortuo, pro nepote regnum annis viginti tutoris nomine moderatus est.

7 *In modum reorum.*] Moris enim erat, ut rei veste squalidâ uterentur, barbamque et capillum nutrent.

traxit, et septimâ die decessit. Hujus testamento hæres populus A.M.3920. Rom. tunc instituitur. Sed erat ex Eumene ²Aristonicus, non Ol. 161. 3. justo matrimonio, sed ex pellice Ephesiâ citharistæ cujusdam Urb C.619. filiâ genitus, qui post mortem Attali velut paternum regnum Ant.C.132. Asiam invasit. Cum multa secunda prælia ³adversus civitates, quæ metu Romanorum tradere ei se nolebant, fecisset; justusque rex jam videretur, Asia ⁴Licinio Crasso consuli decernitur: qui intentior Attalicæ prædæ, quàm bello, quum extremo anni tempore inordinata acie prælium conseruisset, ⁵victus pœnas inconsultæ avaritiæ ⁶sanguine dedit. In hujus locum missus ⁷Perpenna Consul, primâ congressione Aristonicum superatum in potestatem suam redegit; ⁸Attalicasque gazas, hæreditarias populi Romani, navibus impositas ⁹Romam deportavit. Quod ægrè ferens successor ejus ⁹Marcus Aquilius Consul, ad eripiendum Aristonicum Perpennæ, ^bveluti sui potius triumphi munus esse deberet, festinatâ velocitate contendit. Sed contentionem consulum mors Perpennæ diremit. Sic Asia Romanorum facta cum opibus suis ¹⁰vitia quoque Romam transmisit.

INTERPRETATIO.

a Detulit Romam gazas et opes, quarum heredem Attalus fecerat populum Romanum.
b Quasi deberet summi potius quàm Perpennæ triumphum decorare.

NOTÆ.

1 *Hæres populus Romanus.*] Ubi Eudemus Pergamenus tabulas testamenti, quibus populus Romanus hæres Regis scriptus erat, Romam attulit, Tiberius Gracchus Legem de pecuniâ in populum dividendâ tulit, quæ et auctori suo et multis aliis exitio fuit.

2 *Aristonicus.*] Quem regii sanguinis ferocem juvenem Florus, mentitum regis stirpis originem, dicit Velleius.

3 *Adversus civitates.*] Myndum, Samum, Colophonem, Florus nominat.

4 *Licinio Crasso.*] Cui bonorum quinque præcipua contigerant, ex Gellio, quod esset ditissimus, nobilissimus, eloquentissimus, juris consultissimus, et Pontifex Maximus.

5 *Victus pœnas.*] Illi tamen aderant Nicomedes Bithynius, Mithridates Ponticus, Ariarathes Cappadox, et Pyramenes Paphlagon. Ex Eutropia et Orosio.

6 *Sanguine dedit.*] Romano exercitu fugato, Crassus ab hoste circumventus undique, virgam, quâ usus erat ad regendum equum, in Thracis cujusdam

oculum impexit: quo vulnere ferocior Barbarus illius latus transegit ferro. Caput oblatum Aristonico, corpusque Smyrnæ sepultum. Ita Eutropius. Hæc tamen post Crassum ab hostibus caput accidissee refert Florus.

7 *Perpenna Consul.*] Perpenna à plerisque dicitur, qui audita Crassi clade, advolvit in Asiam, et Aristonicum recenti elatum victoriâ improvise bello adortus superavit, obsessumque Stratonice, quo fugerat, fame coegit ad deditionem, ut tradit Orosius.

8 *Romam deportavit.*] Non Romam rediit Perpenna; nam apud Pergamum in Asiâ diem obiit, ex Eutropio et Orosio: Aristonicus vero jussu Senatus in carcere strangulatus est.

9 *Marcus Aquilius.*] Qui belli reliquias confecit, corruptis veneno fontibus; quod multum de victoriæ gloria detraxit.

10 *Vitia quoque, &c.*] Syria prima nos victa corripuit; mox Asiatica Pergamen regis hereditas, inquit Florus. Hoc Attali, stemma fuit. Ducebat

NOTÆ.

originem ex Attalo filio Philateris Ty-
anæ, qui custos erat gazæ Lysimachi,
in oppido Pergameno, cujus filius ex
Achæi filiâ Attalus primus Pergami
rex fuit, Romanisque contra Philip-
pum auxilium tulit. Huic Eumenes
filius successit, qui juvit Romanos
contra Antiochum Magnum, et Per-
seum; ejusque ex Stratonicâ filius
Attalus Romanos dixit hæredes.

LIBER XXXVII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Massiliensium in Phocenses beneficentia. Tragædia in Cap-
padocia et Ponto.*
2. *Mithridatis Ponti regis futura magnitudo prædicta, liberatio,
occupationes.*
3. *Ejusdem res gestæ; et domi ab uxore periculum.*
4. *Otîi detestatio. Exercitia militaria. Cappadociæ et Galatiæ
occupatio, atque superbum Romanis responsum.*

CAPUT I.

*Massilien-
sium in
Phocenses
beneficen-
tia. Tra-
gædia in
Cappado-
ciâ.
A.M.3925.
Ol.162.4.
Urb.C.624
Ant.C.127.
*Phrygia
major,
Bomgarsio.*

^aCAPTO Aristonico, Massilienses pro Phocensibus condi-
toribus suis, quorum urbem senatus, et omne nomen, quod et
tunc, et antea Antiochi bello infesta contra populum Roma-
num arma tulerant, deleri jusserat, legatos Romam deprecatum
misere, veniamque his à senatu obtinere. Post hæc regibus,
qui adversus Aristonicum auxilia tulerant, præmia persoluta:
Mithridati Pontico ¹Syria ^amajor: filiis Ariarathis regis Cap-
padociæ, qui eodem bello occiderat, ²Lycaonia et Cilicia datæ;
fideliorque populus Romanus in socii filios, quàm mater in libe-
ros fuit: ^bquippe hinc parvulis auctum regnum, inde vita ademp-

INTERPRETATIO.

^a Capto Aristonico, Massilienses mi-
serunt Romam Legatos, ut precarentur
pro Phocensibus conditoribus suis: quo-
rum et urbem et nomen Senatus jusserat
deleri, quod tulerant arma infesta con-
tra populum Romanum, et antea pro
Antiocho, et tunc pro Aristonico.
^b Nam mater occidit parvulos filios,
quorum regnum populus Romanus auxi-
erat.

NOTÆ.

- 1 *Syria major.*] *Phrygia major* legen-
dum est, ut patet ex sequentibus.
- 2 *Lycaonia.*] *Asie minoris regio,*

inter Isauriam Armeniam minorem, et
Ciliciam, à quâ monte Tauro dividi-
tur.

¹ Namque Laodice, ex numero sex filiorum, quos virilis sexus
ex Ariarathe rege susceperat, timens ne non diutnam regni ad-
ministrationem adultis quibusdam potiretur, quinque paricidiali
veneno necavit: ²unum parvulum, sceleri matris cognatorum
custodia eripuit, qui post necem Laodices (nam propter crude-
litatem eam populus extinxerat) solus regno potitus est. ³Mith-
ridates quoque repentinâ morte interceptus, filium, qui et ipse
Mithridates dictus est, reliquit; cujus ea postea magnitudo fuit,
ut non sui tantum temporis, verum etiam superioris ætatis om-
nes reges majestate superaverit, bellaque cum Romanis per
⁴XLVI annos varia victoriâ gesserit: cum eum summi imperato-
res ⁵Sylla, Lucullus, cæterique, in summâ Cneus Pompeius, ⁶ita
vicerint, ut major clariorque in restaurando bello resurgeret,
damnisque suis terribilior redderetur. Denique ad postremum,
non ut hostili, sed ⁷voluntariâ morte, in avito regno, ⁸Senex,
hærede filio, decessit.

CAP. II. Hujus futuram magnitudinem etiam cælestia osten-
ta prædixerant. Nam et eo quo genitus est anno, et eo quo reg-
nare primum cæpit, ⁹stella cometes per ¹⁰utrumque tempus ¹¹sep-
tuaginta diebus ita luxit, ut cælum omne conflagrare videretur.
Nam et magnitudine sui quartam partem cæli occupaverat; et

INTERPRETATIO.

^a Cognati custodiérunt diligenter
clam, unum parvulum, ne mater eum
etiam occideret.
^b Ita eum superaverint, ut semper ha-
buerit majores vires ad bellum reparan-
dum.
^c Stella, quæ dicitur Cometes, ita lux-
it diu et noctu per dies septuaginta.

NOTÆ.

- 1 *Mithridates quoque.*] Cui Everge-
tes nomen fuit, ejus verò filius Eupa-
tor dictus est. *Ex Appiano et Diony-
sio.*
- 2 *XLVI annos.*] Quot annis hoc bel-
lum duraverit, incertum: Plinius et
Orosius triginta annos numerant. Flo-
rus et Eutropius quadraginta, Appia-
nus quadraginta duo. Si tamen ratio
temporis à cepto bello ineatur, annos
tantum viginti novem reperias.
- 3 *Sylla Lucullus.*] De iis non nihil
postea dicitur: sed breviter hæc per-
stringit Justinus, quia notæ omnibus
erant de Mithridate illorum ducum
victoriæ.
- 4 *Voluntariâ morte.*] A Pharnace fi-
lio, qui ab exercitu fuerat Rex salu-
tatus, insidiis appetitus Mithridates,
venenum, quod arca gladium perpetuò
ferebat, sumpsit. Cum verò ob
quotidianam pharmacorum consuetu-
dinem vis veneni nihil illi noceret;
vel à Gallorum duce occidi se jussit,
ut habet Florus; vel cum gladio se
ictu non mortifero petiisset, à juveni-
bus, quos in filium miserat, gladiis
confossus est.
- 5 *Senex.*] Annos octo vel novem su-
prâ sexaginta vixit, *ex Appiano*; vel
septuaginta duo, *ex Eutropio*; non
nonaginta, duo, ut vult Justinus.
- 6 *Stella cometes.*] Dicitur Ovidio
stella comans, Plinio et aliis *sidus cri-
nitum*: est enim cometa vox adjectiva,
quâ cum Auctores absolutè utuntur,
stellam subintelligunt.
- 7 *Utrumque tempus.*] Noctu scilicet
et interdiu.
- 8 *Septuaginta diebus.*] Spatium quo
cometæ cernuntur, brevissimum est
dierum septem, longissimum octogin-
ta, *ex Plinio*.

fulgore sui Solis nitorem vicerat; et, cum oriretur occumberetque, ¹quatuor spatium horarum consumebat. Puer tutorum insidias passus est, qui eum ²fero equo impositum, equitare jacularique cogeant: ³qui conatus cum eos fefellissent, supra ætatem regente equum Mithridate, veneno eum appetivere. Quod metuens, antidota sæpius bibit, ⁴et ita se adversus insidias exquisitoribus remediis stagnavit, ut ne volens quidem senex ⁵veneno mori potuerit. Timens deinde, ne inimici, quod veneno non poterant, ferro peragerent, venandi studium finxit, quo per septem annos neque urbis, neque ruris tecto usus est; sed per sylvas vagatus diversis montium regionibus pernoctabat, ignaris omnibus, quibus esset locis; assuetus feras cursu aut fugere, aut persequi, cum quibusdam etiam viribus congregi. Quibus rebus, et insidias vitavit, ⁶et corpus ad omnem patientiam duravit.

Mithridatis res gesta.

CAP. II. Ad regni deinde administrationem cum accessisset, statim non de regendo, sed de augendo regno cogitavit. Itaque Scythas invictos antea, qui Sopyriona, Alexandri Magni ducem, cum triginta millibus armatorum deleverant; qui Cyrus Persarum regem cum ducentis millibus trucidaverant; qui ⁴Philippum Macedonum regem fugaverant, ingenti felicitate ⁵perdomuit. Auctus igitur viribus, Pontum quoque, ac deinceps Cappadociam occupavit. ⁴Cum de Asia tractaret, tacitus cum quibusdam amicis ex regno profectus, universam, nemine sciente, pervagatus est, omniumque urbium situm ac regiones cognovit. Inde Bithyniam transcendit, et quasi dominus Asiae, ⁶opportuna quæque victoriae suæ metatus est. Post hæc in regnum, cum jam periisse crederetur, reversus est, invento parvulo filio, quem per absentiam ejus Laodice soror uxorque enixa fuerat. Sed

A.M.3960.
Ol. 170. 3.
Urb.C.659.
Ant.C.92.

INTERPRETATIO.

a Quæ omnia cum non nocuissent Mithridati, qui equum regebat melius quam solent pueri, eum voluerunt tollere veneno.
b Et ita se munivit remediis præstantissimis contra venenum.
c Et ita roboravit vires corporis, ut

posset quoscunque labores pati.
d Cum vellet subigere Asiam, clam profectus est ex Regno cum quibusdam amicis.
e Et vidit quæ loca essent opportuna ad victoriam de hostibus referendam.

NOTÆ.

1 Quatuor spatium horarum.] De ipsius caudâ illud intelligit, quæ in tantam longitudinem porrecta erat, ut quartam cæli partem occuparet.
2 Fero equo.] Ferus aliquando adjectivè, nonnunquam substantivè, ponitur; equumque significat apud Virgilium.
3 Veneno mori potuerit.] Similem planè historiolum refert Galenus de

anu Atheniensi, quæ cicutâ pro cibo uti solebat.
4 Philippum Macedonum, &c.] Sibi non consentit Justinus, qui victos à Philippo Scythas prius memorat.
5 Perdomuit.] Refert Strabo Scythas à Mithridate ad Mæotidem paludem, indeque ad Colchos usque devictos fuisse.

inter gratulationem adventus sui, et filii geniti, veneno periclitatus est: siquidem Laodice soror cum periisse eum crederet, in concubitus amicorum projecta, quasi admissum facinus majore scelere tegere posset, venenum advenienti paravit. Quod cum ex ancilla Mithridates cognovisset, facinus in auctores vindicavit.

CAP. IV. Hyeme deinde imminente*, non in convivio, sed ¹Appetente, in campo; non in ²vacationibus, sed in exercitationibus; nec ³inter sodales, sed inter æquales, aut equo, aut cursu, aut viribus contendebat. Exercitum quoque suum ad paræm laboris patientiam quotidianâ exercitatione durabat: atque ita invictus ipse inexpugnabilem exercitum fecerat. Initâ deinde cum Nicomede societate, Paphlagoniam invadit, victamque cum socio dividit: Quam cum teneri à regibus senatui nunciatum esset, legatos ad utrumque misit, qui gentem restitui in pristinum statum juberent. Mithridates, cum se jam parem magnitudini Romanorum crederet, superbo responso hereditarium patri suo regnum obvenisse, respondit: mirarique se quod quæ ei relata controversia non fuerit, sibi referatur. Nec territus minis Galatiam quoque occupat. Nicomedes, quoniam se tueri jure non potuerat, justo regi redditurum respondit. Atque ita filium suum, mutato nomine, ³Philæmenem Paphlagonum regum nomine appellat; et, quasi stirpi regis reddidisset regnum, falso nomine tenet. Sic ludibrio habiti legati, Romam revertuntur.

NOTÆ.

1 Vacationibus.] Alii advocacionibus, alii vocationibus, hoc est, invitationibus et conviviis legunt: sed Lipsius ad Tacitum vocationibus rectè dici contendit, quod sonat vacationibus militarium operum. Sic vacationes munerum vocat Tacitus.
2 Inter sodales.] Erat sodalitiū, quod Græci στρατιωτῶν appellant: Cicero verò sodalitates vocat.
3 Philæmenem.] Pylæmenem nominat Orosius: quin etiam Homerus Pylæmenis cujusdam Paphlagonum Regis meminit, à quo Paphlagonia; olim Pylæmenia dicta est.

LIBER XXXVIII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Mithridates regni sui auspiciis paricidiis polluit; et callidis artibus Ariarathem Cappadocem trucidat.
2. Novæ Mithridatis et Nicomedis tragædiæ, quas Senatus Romanus utcunque sedat.

3. Mithridates Tigranem in societatem belli adversus Romanos trahit, et, Proconsulibus Romanis fuis, ingenti civitatum Asianarum favore excipitur.
4. Oratio Mithridates, in qua rationes suas exponit, cur bellum sit Romanis inferendum.
5. Romanos, dum occupati essent, adoriundos esse censet, justum bellum illud ostendens.
6. Malas eorundem artes et originem detegit.
7. Stirpis suae nobilitatem, suorumque libertatem, ac fortitudinem opponit, necnon belli facilitatem; liberalitate ac munificentia milites alliciens.
8. Ptolemæus Physcon in Ægypto multiplici scelere omnia turbat, et à suis pellitur.
9. Demetrii Syriæ regis, fortunæ ludibrii, casus varii.
10. Antiochus, Demetrii frater, Parthos bello aggressus, in acie à suis desertus occiditur.

CAPUT I.

Mithridates Ariarathem trucidat.
A.M. 3965.
Ol. 171. 4.
Urb. C. 664.
Ant. C. 87.

MITHRIDATES paricidia à nece uxoris auspicatus, sororis alterius Laodices filios, cujus virum Ariarathem, regem Cappadociæ, per Gordium insidiis occiderat, tollendos statuit: nihil actum morte patris existimans, si adolescentum paternum regnum, cujus ille cupiditate flagrabat, occupasset. Igitur, dum in his cogitationibus versatur, interim Nicomedes, rex Bithyniæ, vacuum morte regis Cappadociam invadit. Quod cum nunciatum Mithridati fuisset, per simulationem pietatis auxilia sorori ad expellendum Cappadociam Nicomedem mittit. Sed jam Laodice per pactionem se Nicomedi in matrimonium tradiderat. Quod ægrè ferens Mithridates præsidia Nicomedis Cappadociam expellet; regnumque sororis filio restituit: egregium prorsus factum, ni subsequuta fraus esset. Siquidem interjectis mensibus, simulat se Gordium, quo ministro usus in Ariarathe interficiendo fuerat, restituere in patriam velle, sperans, si obsisteret adolescens, causas belli futuras: aut, si permetteret, per eundem, filium tolli posse, per quem interfecerat patrem. Quod ubi Ariarathes junior moliri

INTERPRETATIO.

^a Statuit occidere filios Laodices sororis suæ, cujus maritum Ariarathem Regem Cappadociæ curaverat necari insidiis per Gordium.

NOTÆ.

¹ Laodice.] Uxor fuit Ariarathis, Ariarathem illum occidi jussit Mithridates; vel Ariarathis mater et uxor quare falsus est Justinus: hec enim Laodice nomen habuerunt.

cognovit, graviter ferens interfectorem patris per avunculum potissimum ab exilio revocari, ingentem exercitum contrahit. Igitur cum in aciem eduxisset Mithridates peditum octoginta millia, equitum decem millia, ¹currus falcatos DC; nec Ariarathi, auxiliantibus finitimis regibus, minores copiarum essent, ²incertum belli timens, consilia ad insidias transfert: sollicitatoque juvene ad colloquium, cum ferrum occultatum inter fascias gesseret, scrutatori, ab Ariarathe ³regio more misso, curiosius imum ventrem pertractanti ait, *caveret ne aliud telum inveneret, quam quæreretur.* Atque ita risu protectis insidiis, revocatum ab amicis, velut ad secretum sermonem, inspectante utroque exercitu, interficit: regnum Cappadociæ octo annorum filio, imposito Ariarathis nomine, additque ei rectore Gordio, tradidit.

CAP. II. Sed Cappadoces, crudelitate ac libidine præfectorum vexati, à Mithridate deficient, fratremque regis, et ipsum Ariarathem nomine, ab Asia, ubi educabatur, revocant; cum quo Mithridates prælium renovat, victumque Cappadociæ regno expellit. Nec multo post adolescens, ex ægritudine collecta infirmitate, decedit. Post hujus mortem Nicomedes timens, ne Mithridates accessione Cappadociæ, etiam Bithyniam finitimam invaderet, subornat puerum eximie pulchritudinis, quasi Ariarathes tres, non duos filios genuisset, qui à senatu Romano paternum regnum peteret. Uxorem quoque Laodicen Romam mittit, ad testimonium trium ex Ariarathe susceptorum filiorum. Quod ubi Mithridates cognovit, et ipse pari impudentia Gordium Romam mittit, qui senatui assereret *puerum, cui Cappadociæ regnum tradiderat, ex eo Ariarathe genitum, qui bello Aristonici auxilia Romanis ferens cecidisset.* ^aSed senatus, studio regum intellecto aliena regna falsis nominibus furantium, et Mithridati Cappadociam, et Nicomedi, ad solatium ejus, Paphlagoniam ademit. ^bAc ne contumelia regum foret, ademptum illis, quod daretur

INTERPRETATIO.

^a Sed Senatus videns Reges illos usurpare regna aliorum sub nomine Principum, quos falsò fingeat esse ex stirpe regia, ademit et Cappadociam Mithridati, et Paphlagoniam Nicomedi, ut Mithridates id facilius ferret.

^b Et ne Reges injuriam sibi illatam crederent, si darentur aliis regna, quæ illis adempta erant.

NOTÆ.

¹ Currus falcatos.] Quales fuerint hi currus, tradit Cicero: Ex summo temone hasta præfixa ferro eminebant, Utrique à jugo ternos direxerunt gladios, et inter radios rotarum plura spicula eminebant in adversum. Aliæ deinde falces summis rotarum orbibus hærebant et aliæ in terram demissæ, quidquid obitum, concitatis equis, amputature. Eadem serè Livius et Diod.

² Incertum belli.] Malim incerta bellum: sic enim habet et Livius, incerta bellum, et Tacitus incerta noctis.

³ Regio morte.] Moris esse scrutari salutantes patet ex Plutarchi Timoleonte et Dione: quem morem Romæ primus usurpavit Augustus, dum Senatum legeret. Ex Plutarcho.

aliis, uterque populus libertate donatus est. Sed Cappadoces, munus libertatis abnuentes, ¹negant vivere gentem sine rege posse. Atque ita rex illis à senatu Ariobarzanes constituitur.

Mithridates Tigranem in Romanos excitat.

CAP. III. Erat eo tempore ²Tigranes Rex Armeniæ, obses Parthis ante multum temporis datus, sed olim ab iisdem in regnum paternum remissus. Hunc Mithridates mirè ad societatem Romani belli, quod olim meditabatur, pellicere cupiebat. Nihil igitur de offensâ Romanorum sentientem, per Gordium impellit, ut Ariobarzani segni admodum, bellum inferat; et, ne quis dolus subesse videretur, filiam suam ei Cleopatram in matrimonium tradit. Primo igitur adventu Tigranis, Ariobarzanes, sublatis rebus suis, Romam contendit. Atque ita ³per Tigranem rursus Cappadocia juris esse Mithridatis cæpit. Eodem tempore mortuo Nicomede, etiam filius ejus et ipse Nicomedes, regno ⁴à Mithridate pellitur; qui cum supplex Romam venisset, decernitur in senatu, ut uterque in regnum restituantur; in quod tum missi ⁵Aquilius et Manlius Maltinus legati. His cognitiis Mithridates ⁶societatem cum Tigrane, bellum adversus Romanos gesturus, jungit: pactique inter se sunt, ut urbes agrisque Mithridati, homines verò et quæcunque auferri possent, Tigrani cederent. Post hæc Mithridatis intellecto, quantum bellum suscicaret, legatos ad ⁷Cimbros, alios ad ⁸Gallogræcos, et ⁹Sarmatas,

**Aquilius et M. Acilius. Th. Reinesius.*

NOTÆ.

1 *Negant vivere gentem sine rege posse.* Mirati Romani gentem esse aliquam adeò libertatis oblitam, ut vel sponte oblatam respuerent: quare iis concessum est, ut suis Regem, quem mallent, suffragiis eligerent. Idem ferè de Armeniis Tacitus, de Ægyptiis Herodotus memorat.

2 *Tigranes.* Qui postea quòd Mithridati faveret, à Lucullo victus est: et aliquantò post, deposita ad Pompei pedes coronâ, regnare quidem permisus in Armeniâ, sed Syria mulctatus, accepta à Romanis et clade et gratiâ, quam rebus à se gestis, illustrior.

3 *Per Tigranem rursus.* Ariobarzanes à Mithridate pulsum, ejusque in locum constitutum Ariarathem tradit Appianus.

4 *À Mithridate pellitur.* A Socrate fratre ejectum dicit Appianus.

5 *Aquilius.* Legati missi sunt Lælius, Cassius, et Manlius Aquilius.

6 *Societatem cum Tigrane.* Non ita se res habuit, ex Appiano. Nicomedes in Bithyniâ Ariobarzanes in Cappa-

dociâ à Romanis restituti, dum Legatorum jussu in ditionem Mithridatis irrupisset Nicomedes, omnia ad urbem Amastrim depopulatus. Hâc de re primum apud Legatos questus est Mithridates: tum cum nihil proficeret, expulso Ariobarzane, Ariarathem filium suum Cappadociæ Regem constituit.

7 *Cimbros.* Cimmericos legendum putat Freinshemius, qui in Sarmatis, inter Mæoticam paludem et Bosphorum, ab ipsis Cimmericis dictum, habitabant, ex Ovid. Vel circa Colchidem, prope Mare Caspium, ex Plinio.

8 *Gallogræcos.* Ab iis, qui in Asiam transierant, Gallis oriundos.

9 *Sarmatas.* Sarmatia triplex fuit. 1. Asiatica, inter paludem Mæotidem,

1. Asiatica, inter paludem Mæotidem, Tanaim, Mare Caspium, et Itha fluvium extenditur; ubi nunc Muscoviæ pars, et Tartari Præcopenses. 2. Europæa, quæ à Tanai et palude Mæotide, ultra Borysthenem, ad Oceanum, Septentrionalem per tenebat, ubi nunc magna pars Poloniæ. 3. Germano-Sar-

¹Bastarnasque, auxilium petitum mittit. ²Nam omnes has gentes, Romanorum meditabundus bellum, variis beneficiorum munibus jam antè illexerat. Ab Scythiâ quoque exercitum venire jubet, omnemque Orientem adversus Romanos ³armat. Non magno igitur labore ⁴Aquilium et Maltinum, Asiano exercitu instructos, vincit: quibus simul cum Nicomede pulsus, ingenti favore ⁵civitatum excipitur: multum ibi auri argentique, studio veterum regum, magnumque belli apparatus invenit: quibus instructus, debita civitatibus publica privataque remittit, ⁶et vacationem quinquennii concedit. Tunc ad concionem milites vocat, eosque variis exhortationibus ad Romana bella, sive Asiatica incitat. Quam orationem dignam duxi, cujus exemplum brevitati hujus operis insererem, quam obliquam Pompeius Trogus exposuit: quoniam in Livio et in Sallustio reprehendit, quod conciones directas, pro sua oratione operi suo inferendo, historiæ modum excesserint.

CAP. IV. *Optandum sibi fuisse, ait, ut de eo liceret consulere bellumne sit cum Romanis, an pax habenda: quin verò sit resistendum impugnantibus, nec eos quidem dubitare, qui spe victoria careant. Quippe adversus latronem, si nequeant pro salute, pro ultione tamen suâ, omnes ferrum stringere. Caterum, quia non id agitur, an liceat quiescere, non tantum animo hostiliter, sed etiam prælio congressis, consulendum, quâ ratione ac spe cœpta bella sustineant. Esse autem sibi victoria fiduciam, si sit illis animos:*

A.M. 5966. Ol. 173. 1. Urb.C. 665. Ant.C. 86.

Mithridatis Oratio.

INTERPRETATIO.

a *Nam dum meditatur bellum in Romanos, allegerat jam has omnes gentes ad suas partes multis officiis.*

b *Et permittit ut nullum tributum solverent per quinque annos.*

c *Quia arguit Livium et Sallustium, quòd peccarent contra leges historiæ, dum*

inseruerunt in suis operibus orationes directas, cum deberent esse oblique.

d *Etiam eos, qui non sperant victoriam, non dubitare quin sit resistendum impugnantibus.*

e *Cum non tantum dissentiant animis, sed etiam jam prælia cum eis dederint.*

NOTÆ.

matia, quæ ab ortu Borysthenis ad Vistulam pertinebat, ubi nunc altera Poloniæ pars, et maxima.

1 *Bastarnas.* Qui in Sarmatiâ Europæa habitabant, ubi nunc Russia nigra et Volhinia, Peucinis et Alanis finitimi.

2 *Armat.* Habebat in exercitu 250 peditum millia, 40 equitum, naves tectas 300, biremes 100, falcatos currus 130, ut numerat Appianus: Cassius verò et Aquilius quadraginta peditum, equitumque millia, quibus Nicomedes quinque peditum, sed equitum millia junxerat.

3 *Aquilium et Maltinum.* Qui non expectatâ Senatûs de tanto bello sen-

tentiâ prælium conferuerunt, in quodiu alternante victoriâ tandem victor evasit Mithridates strage incredibili à falcatis curribus edita.

4 *Instructos vincit.* Cassius Appianum cum exercitûs reliquiis, Pergamum Nicomedes, Aquilius Rhodum fugit, qui paulò post captus à Mithridate, vinculus in asino per urbes Asiæ circumvectus est, donec aurum liquatum in os infundi jussit Mithridates.

5 *Civitatum excipitur.* Captivos omnes benignè habitos cum viatico domum remisit, ut paulò post Nicomedis ditione potitus est.

Romanosque vinci posse, cognitum non sibi magis, quam ipsis militibus, qui et in Bithynia Aquilium, et Maltinum in Cappadocia fuderint. At si quem aliena magis exempla, quam sua experimenta moveant, audire se, à Pyrrho rege Epiri, non amplius quam quinque millibus Macedonum instructo, fufos tribus praeliis Romanos. Audire Annibalem sexdecim annis Italia victorem immoratum: et quin ipsam caperat urbem, non Romanorum illi vires obtitisse, sed domestica emulationis atque invidia studium. Audire populos Transalpinæ Galliæ Italiam ingressos, maximis eam plurimisque urbibus possidere; et latius aliquantò solam finium, quam in Asia, quæ dicatur imbellis, eosdem Gallos occupasse; nec victam solum dici sibi Romam à Gallis, sed etiam captam, ita ut unius illis montis tantum cacumen relinqueretur, nec bello hostem, sed pretio remotum: Gallorum autem nomen, quod semper Romanos terruit, in partem virium suarum ipse numerat. Nam hos, qui Asiam incolunt, Gallos, ab illis, qui Italiam occupaverant, sedibus tantum distare: originem quidem ac virtutem, genusque pugnae idem habere, tantoque his sagaciora esse quam illis ingenia, quantò longiori ac difficiliore spatio, per Illyricum Thraciamque prodierint, pene operosius transitis eorum finibus, quam ubi consedere, possessis. Jam ipsam Italiam audire se nunquam, ut Roma condita sit, satis illi pacatam, sed assidue per omnes annos pro libertate alios, quosdam etiam pro iure imperii bellis continuè perseverasse; et à multis civitatibus Italiae deletos Romanorum exercitus ferro, à quibusdam novo centumelia more sub jugum missos. Ac, ne veteribus immoremur exemplis, hoc ipso tempore universam Italiam bello Marsico consurrexisse, non jam libertatem, sed consortium imperii civitatisque poscentem. Nec gravius

INTERPRETATIO.

^a Et eosdem Gallos occupasse regionem majorem in Italia quam in Asia, quæ non debet dici imbellis.

^b Et illos habere ingenia tantò altius sagaciora, quantò longiori et difficiliore itinere venerint in Asiam per Illyricum

et Thraciam, cum difficilius fuerit transire per illas Provincias, quam possidere eas, in quibus habitant.

^c Jam se didicisse Italiae populos, ex quo Roma condita est, nunquam fuisse pacatos.

NOTÆ.

¹ In Bithynia.] Uno eodemque prælio victos à Mithridate Romanos memorat Appianus. de Maltino verò nihil habet.

² Quinque millibus Macedonum.] Multas habebat à Græciâ Pyrrhus auxiliares copias: nec tribus praeliis Romanos vicit, ut supra diximus.

³ Possidere.] Magnam Italiae partem, cis Padum et ultra, armis Galli occupaverant; unde Gallia Cispadana et Transpadana. De Gallis et Annibale superius dictum est.

⁴ Sub jugum missos.] A Samnitibus ad Furcas Caudinas, ubi clauso inter saltum Romanorum exercitu cum Veturio Posthumioque Consulibus, dux Samnitium Pontius Romanos armis exutos subjugum misit. Ita Florus.

⁵ Bello Marsico.] Cum plerique Italiae populi laborum omnium se esse participes indignè ferrent, imperii verò societate, et communione honorum excludi; Quintum Servilium Proconsulem, et Pontium ejus Legatum, peremerunt: unde orto bello

vicinæ Italiae bello, quam domesticis principum factionibus urbem premi, multoque periculosius accessisse Italico civili bellum: simul et à Germaniâ Cimbro, immensa millia ferorum atque immitium populorum, more procellæ, inundasse Italiam: quorum tametsi singula bella sustinere Romani possent, universis tamen obruantur, ut ne vacaturos quidem bello suo putet.

CAP. V. Utendum igitur occasione, et rapienda incrementa Romanos, virium, ne, si illis occupatis quieverunt, mox adversus vacuos et quietos majus negotium habeant. Non enim queri, an capiendæ sint arma, sed utrum suâ potiùs occasione an illorum? Nam bellum equidem jam tunc secum ab illis geri captum; cum sibi pupillo majorem Phrygiam ademerint, quam patri suo præmium lati adversus Aristonicum auxilii concesserant, gentem quam et proavo suo Mithridati Seleucus Callinicus in dotem dedisset. Quid, cum Paphlagoniâ decedere se jussérunt, non alterum illud genus belli fuisse? quæ non vi, non armis, sed adoptione testamenti, et regum domesticorum interitu, hæreditaria patri suo obvenisset: cum interea huic decretorum amaritudini parendo, non tamen eos mitiga-

INTERPRETATIO.

^a Et si Romani possent resistere singulis hostibus, necesse tamen esse, ut ab omnibus simul bellum gerentibus ita obruantur, ut ne putet quidem eos contra se copias missuros.

^b Et capiendam occasionem augendi vires, ne, bellum non gerant, dum Romani occupantur aliis bellis, difficilius sit illos vincere, cum nullum aliud bellum

habebunt; non enim nunc queri, an arma sint capiendæ; sed an debeant incipere, cum sint parati; an expectare donec Romani primi aggrediantur.

^c Non obtinuisse ne se in ipsum iniquiores in dies exhibeant, licet conatus fuerit eos mitigare, parendo injustis eorum decretis.

NOTÆ.

cum iis multorum annorum spatio, vario eventu dimicatum est, sed tandem à Pompejo Strabone et Lucio Sylla perdomiti sunt. Hoc bellum et Sociale dictum, et Marsicum, quod à Marsis fuerit primò concitatum, ut tradunt Appianus, Florus et Plutarchus.

¹ Principum factionibus.] Qui erant id temporis Marius, Metellus, Sylla, Cinna, Carbo, &c. quorum ambitio eruentis seditionibus patriam laceravit.

² Civile bellum.] Quod mutuo Marii et Syllæ odio, et utrinque nimia gloria cupiditate excitatum, inaudita partium in cives crudelitate, multisque virorum præstantissimorum cædibus, gestum est.

³ Cimbro.] Qui insulam incolebant inter mare Cimbricum et Balticum, prope Albis ostia, Danemark, vel Silandia, ubi Haphnia.

⁴ Inundasse Italiam.] Cum eorum terras inundasset pelagus, nec à Senatu agrum in Hispaniâ, nec in Galliâ, nec in Italiâ impetrasset, Silanum Cimbrum et Teutones, Scaurum Cimbrum, Cassium Cepionem, et Manilium Tigurinum, totius exercitus internectione deleverunt; sed Teutones tandem et Ambrones ad Aquas Sextias à Mario victi sunt, cæsis millibus ducentis, captis septuaginta; Cimbrum verò per Noricum irrumpentes in Italiam, ab eodem et Catulo Proconsule in Venetiâ ad Campum Raudium ad centum viginti millia trucidati, capti ad sexaginta millia; quibus cladibus territi Tigurini, in diversa lapsi, fugâ et lætrociniis evanuerunt. Ita Florus, Plutarchus, et Orosius.

⁵ In dotem dedissent.] Nam Mithridates illius proavus uxorem habuit Seleuci Callinici filiam.

rit, quin acerbius se indies gerant, non obtinuisse. Quod enim a se non prabitum illis obsequium? non Phrygiam, Paphlagoniamque dimissas? non Cappadocia filium eductum, quam jure gentium victor occupaverat? Raptum tamen sibi esse victoriae jus ab illis, quorum nihil est nisi bello quæsitum. Non regem Bithyniae Chreston, in quem senatus arma decreverat, a se in gratiam illorum occisum? tamen nihilominus imputari sibi, si qua Gordius aut Tigranes faciat: libertatem etiam in contumeliam sui a senatu ultro delatam Cappadociae, quam reliquis gentibus abstulerunt: deinde populos Cappadocum pro libertate oblata Gordium regem orantes, ideo tantum quoniam amicus suus esset, non obtinuisse. Nicomedem præcepto illorum bellum sibi intulisse: ^aquia ¹ultum ierit se, ab ipsis ventum obviam, et nunc eam secum bellandi illis causam fore, quod non impune se Nicomedi lacerandum, saltatricis filio, præbuerit.

Malas eorum artes et originem detegit.

CAP. VI. Quippe non delicta regum illos, sed vires ac majestatem insequi: neque in se uno; sed in aliis quoque omnibus hac semper arte grassatos. ^bSic et avum suum Pharnacem, per cognationum arbitria, succedaneum regi Pergameno, Eumeni datum: sic rursus Eumenem, cujus classibus primum in Asiam fuere transvecti, cujus exercitu magis quam suo, et Magnum Antiochum et Gallos in Asia, et mox in Macedonia regem Perseum domuerant, et ipsum pro hoste habitum, eique ²interdictum Italia; et quod cum ipso deforme sibi putaverant, cum filio ejus Aristonico bellum gessisse. Nullius apud eos majora, quam Masinissæ regis Numidarum haberi merita. Huic imputari ³victum Annibalem, huic ⁴captum Syphacem, huic ⁵Carthaginem deletam: huic inter duos illos Africanos tertium servatorem urbis referri: tamen, ⁶cum hujus

INTERPRETATIO.

^a Quia ultus est injuriam sibi illatam, Romanos se opposuisse ipsi, et ideo accepisse causam belli in eum gerendi, quod non permiserit Regnum suum vastari: ^b Nicomede filio saltatricis. Sic et Pharnacem avum suum, ex consensu omnium affinium nominatum successorem Eumeni Regi Pergameno.

NOTÆ.

1 *Ultum ierit se.*] Sic Tacitus: *Injurias ultum iisse.* Sallustius verò, *Ultum ire injurias festinat.*
2 *Interdictum Italia.*] Romanis suspectus Eumenes, quod contra Perseum eos non juvisset, venerat in Italiam, quod crimen sibi objectum dilueret: sed Senatus, audito illius adventu, legem tulit, ne cuiquam Regi venire Romam liceret; missusque continuo ad eum Quæstor, à quo jussus est Italia excedere, ut refert Polybius.
3 *Victum Annibalem.*] Aderat enim validis cum copiis, cum Scipio in Africa

câ vicit Annibalem.

4 *Captum Syphacem.*] Semel à Scipione victum Syphacem, Lælius et Masinissa iterum victum cepérunt.

5 *Carthaginem deletam.*] Cornelio Scipioni, dum deleret Carthaginem, adesse non potuit: quippe qui sub initium tertii belli Punici mortuus sit, anno vitæ 97. Quin etiam ipse Scipio, à Manilio Consule missus, extremum morientis spiritum excepit. Ex Eutropio.

6 *Cum hujus nepote.*] Bellum Jugurthæ indictum est, quod Adherbalem

nepote bellum modo in Africa gestum adeo inexpiabile, ^aut ne victum quidem memoriæ avi donarent, quin carcerem ac ¹triumphi spectaculum experiretur. ^bHanc illos regibus omnibus legem odiorum dixisse scilicet quia ipsi tales reges habuerint, quorum etiam nominibus ²erubescant, aut ³pastores ⁴Aboriginum, aut ⁵aruspices Sabinorum, aut ⁶exules Corinthiorum, aut servos ⁷vernasque Thuscorum, aut, quod honoratissimum nomen fuit inter hos, ⁸Superbos, atque, ut ipsi ferunt, conditores suos ⁹lupæ uberibus altos: sic omnem illum populum ¹⁰luporum animos, inexplebiles sanguinis atque imperii, divitiarumque avidos ac jejunos habere.

CAP. VII. ^cSe autem, seu nobilitate illis comparetur, clariorem Stirpis illa colluvie convenarum esse, qui paternos majores suos ¹¹a Cyro Dardaniæ nobilitatem

INTERPRETATIO.

^a Ut non illi pepercerint victo, ob memoriam patris: sed cum et in carcere incluserint, et duxerint in triumphum, ut videretur à populo.
^b Romanos decrevisse eodem modo tractare omnes Reges, quia habuerunt Reges tam improbos, ut ne audeant quidem eos nominare.
^c Si verò nobilitas illorum cum sua comparetur, se clariorem esse illis, qui sint tantum orti, ex infima plebe multarum gentium.

NOTÆ.

et Hiempsalem Micipsæ filios, Masinissæ nepotes, regno et vitâ spoliasset. Ita Sallustius. Jugurtha vero Manastabalis, Masinissæ filii, ex concubina genitus fuit, et à Micipsâ cultu regio educatus.

1 *Triumphus spectaculum.*] Post secunda in Romanos Consules prælia, Jugurtha fractus à Metello, dein à Mario penitus debellatus est, et proditione Bocchi Mauritaniae Regis, ad quem confugerat, Syllæ traditus, in victoris potestatem venit, illiusque cohonestato triumpho, in carcere necatus est. Ita Sallustius, et Plutarchus.

2 *Erubescant.*] Quanto odio regis nomen habuerint Romani, constat ex Livio.

3 *Pastores.*] Romulus enim et Remus et à pectore enutriti, et pastores ipsi fuerunt.

4 *Aboriginum.*] Quos alii ex Ægypto, alii ex Arcadia cum Oenotrio Lycaonia Arcadiæ Regis filio in Italiam venisse volunt. Hoc nomen illis inditum, quod sine patribus geniti, et quasi sine origine viderentur. Post adventum Æneæ, juncti cum Phrygiis Latini dicti sunt, Romanque unâ cum Romulo condiderunt.

5 *Aruspices.*] Numa Pompilius, qui genere Sabinus, et Curibus oriundus, Romana sacra instituit.

6 *Exules Corinthiorum.*] Tarquinius Priscus Demerati Corinthii profugi filius fuit: Lucumo prius dictus et à Tarquinio, Hetrusco oppido, ubi cum patre hactenus habitaverat, Lucius Tarquinius vocatus est.

7 *Vernasque Thuscorum.*] Servius Tullius Orisiâ Corniculânâ captivâ natus, primum Tarquinio Regi virtute commendatus, deinde regii stemmatis proceribus antepositus est.

8 *Superbos.*] Tarquinius Priscii Tarquinii nepos superbi, ob fastum et crudelitatem, nomen habuit, quod cadibus in Senatores grassaretur.

9 *Lupæ uberibus.*] De Romulo et Remo agetur inferius.

10 *Luporum animos.*] Hinc Lupi Romani à Volscis Æquisque ducibus dicuntur apud Livium.

11 *A Cyro Dardanioque.*] Persarum Regibus, ut placet Appiano, traxit originem, fuitque decimus sextus à Dario Hystaspis filio, octavus ab illo Mithridate, qui paulò post Alexandri obitum defect à Macedonibus et Pontici Regni conditor fuit.

suorum-
que forti-
tudinem
commen-
dat.

rioque conditoribus Persici regni, maternos à Magno Alexandro, ac ¹Nicanore Seleuco, conditoribus imperii Macedonici, referat: seu populus illorum conferatur, suo, earum se gentium esse, quæ non modò Romano imperio sint pares, sed Macedonico quoque obstiterint. ²Nullam subjectarum sibi gentium expertam peregrina imperia: nullus unquam nisi domesticis regibus paruisse: Cappadociam velint, an Paphlagoniam recensere; rursus Pontum an Bithyniam; itemque Armeniam majorem minoremque: quarum gentium nullam neque Alexander ille, qui totam pacavit Asiam, nec quispiam successorum ejus, aut posterorum, attigisset. Scythias duos unquam ante se reges, non pacare, sed tantum intrare, ³Darium et Philippum; ægrè inde fugam sibi expedisse, unde ipsum magnam partem adversus Romanos virium haberet. ⁴Multoque se timidiùs ac diffidentiùs bella Pontica ingressum, cum ipse rudis ac tiro esset. Scythas præter arma, virtutemque animi, locorum quoque solitudinibus vel frigoribus instructos, per quæ denunciaretur ingens militiæ labor ac periculum. Inter quas difficultates ne spes quidem præmiû foret, ex hoste vago, nec tantum pecunie, sed etiam sedis, inope. Nunc se diversam belli conditionem ingredi. Nam neque cælo Asia esse temperatius aliud, nec solo fertilius, nec urbium multitudine amœnitas; magnamque temporis partem, non ut militiam, sed ut festum diem acturos, bello dubium facili magis an uberi: si modò aut proximas regni Attalici opes, aut veteres ⁵Lydia, ⁶Ioniæque audierint, quas non expugnatum eant, sed possessum: tantumque se avida expectet Asia, ut etiam vocibus vocet: ⁷adde illis odium Romanorum incussit rapacitas proconsulum, sectio publicanorum, calumniæ litium. Sequantur se modò fortiter, et colligant quid, se duce, possit efficere tantus exercitus, quem sine cujusquam militum auxilio, suamet unius opéra, viderint Cappadociam cæso rege cepisse; qui solus mortalium Pontum omnem, Scythiamque pacaverit, quam nemo autè transire tuto atque adire potuerit.

INTERPRETATIO.

^a Omnes gentes quæ sibi subjectæ sunt, nunquam paruisse Regibus externis.

^b Se bella Pontica capisse cum majori timore. et minori confidentiâ, cum ipse nullo modo cognosceret regiones Scythiæ, quæ defensa erat, non modò armis et fortitudine incolarum, sed etiam soli-

tudinibus locorum et frigoribus:
^c Dubium esse an bellum illud sit facilius quam uberius.

^d Rapacitas proconsulum, severitas publicanorum, et injustitiæ, quæ sunt in judicandis litibus, adduxerunt Romanos in tantum odium.

NOTÆ.

1 Nicanore Seleuco.] Qui, condito Syriorum Regno in universâ Asia longè imperavit, et gloriosum Nicanoris nomen ob victorias retulit.

2 Darium.] Hystaspis filium, qui victus à Scythis inglorius recessit.

3 Lydia.] In quâ olim regnavit Cræ-

sus, Regum omnium ætate suâ ditissimus.

4 Ioniæ.] Regio Asiæ minoris maritima, inter Æolidem et Cariam, urbes præcipuæ fuerunt Ephesus, Miletus, Smyrna, Colephon, Erythræ, Clazomone.

Nam justitiæ atque liberalitatis suæ nec ipsos milites, qui exportantur, testes refugere; et illa indicia habere, quòd solus regum omnium, non paterna solùm, ²verùm etiam externa regna hereditatibus propter munificentiam acquisita possideat, Colchos, Paphlagoniam, ³Bosphorum.

CAP. VIII. Sic excitatis militibus, post annos tres et viginti sumpti regni, ⁴in Romana bella descendit. At in Ægypto ⁵mortuo rege Ptolemæo, ei qui ⁶Cyrenis regnabat Ptolemæo, per legatos regnum et uxor Cleopatra regina, soror ipsius defertur. Lætus igitur ⁷hoc solo Ptolemæus, quòd sine certamine fratrum regnum recepisset, ⁸in quod subornari et à matre Cleopatrá, et favore principum, fratris filium cognoverat: cæterum infestus omnibus, statim ubi Alexandriam ingressus est, fautores pueri trucidari jussit. Ipsum quoque die nuptiarum, quibus matrem ejus in matrimonium recipiebat, inter apparatus epularum et solennia religionum, in complexu matris interficit; atque ita torum sororis, cæde filii ejus cruentus, ascendit. Post quod non mitior in populares, qui cum in regnum vocaverant, fuit. Siquidem peregrinis militibus licentiâ cædis datâ, omnia sanguine quotidie manabant: ipsam quoque sororem, filiâ ejus virgine per vim stupratâ, et in matrimonium adscitâ, repudiat. Quibus rebus territus populus, in diversa labitur, patriamque, metu mortis, exul relinquit. Solus igitur in tantâ urbe cum suis relictus Ptolemæus, cum regem se non hominum, sed vacuum ædium videret, edicto peregrinos sollicitat. Qui-

INTERPRETATIO.

^a Sed possideat etiam externa regna, quorum hæres dictus est à regibus, ob munificentiam illis à se exhibitam.

^b Quod etiam cognoscebat deferri filii fratris, et à matre Cleopatrá, et principibus, qui illi favebant.

NOTÆ.

1 Bosphorum.] Geminus est, Thracius, qui angustia maris efficitur inter Byzantium et Chalcedonem, The Straights of Constantinople: Cimmericus, angustia maris inter Chersonesum Tauricam in Europâ, et Sarmatiam in Asiâ. The Straights of Cuffa, à quo Bosphorani dicuntur.

2 In Romana bella descendit.] Mirum sanè quod Justinus multis loquentem Mithridatem induxit, ejusque gesta, dum esset juvenis, pluribus persequatur; nihilque omninò de præliis in Syllam, Lucullum, et Pompeium habeat. Romanis enim tamdiu restitit, donec felicitate Syllæ, virtute Lucullî, Pompei, magnitudine, tribus ingentibus bellis subacta consumeretur, inquit Florus.

3 Mortuo rege Ptolemæo.] Philometore qui, dum contra Alexandrum Balam pugnaret, excussus equo, tribus post diebus obiit, ut ait Josephus.

4 Cyrenis regnabat.] Dum enim cum fratre de regno disceptaret, ipse Cyrenis, frater Alexandriæ regnare, à Romanis jussus est.

5 Hoc solo Ptolemæus.] A Josepho uno in loco Philometoris, in alio Epiphanis filius dicitur; eum Strabo Physaconem nominat, hoc est, ventricosum; Epiphanus Philògum, id est, eruditum vel loquacem potius; sed ipse Euergetes dici voluit: ab Alexandrinis tamen Gacergetes, sive maleficus, vocatus est, ob crudelitatem et libidines. Ex Athenæo.

bus confluentibus, obuius legatis Romanorum, Scipioni Africano, et Spurio Mummio, et L. Metello, qui ad inspicienda sociorum regna veniebant, procedit. Sed quàm cruentus civibus, tam ridiculus Romanis fuit. Erat enim et vultu deformis, et staturâ brevis, et saginâ ventris non homini, sed belluæ similis. Quam fœditatem nimia subtilitas perlucidæ vestis augebat, prorsus quasi astu inspicienda præberentur, quæ omni studio occultanda pudibundo viro erant. Post discessum deinde legatorum (quorum Africanus, dum inspicit urbem, spectaculo Alexandrinis fuit) jam etiam populo peregrino invisus, cum filio, quem ex sorore susceperat, et cum uxore, matris pellice, metu insidiarum, tacitus in exilium proficiscitur: contractoque mercenario exercitu, bellum sorori pariter ac patriæ infert. Arcessitum maximum deinde à Cyrenis filium, ne eum Alexandrini contra se regem crearent, interficit. Tunc populus statuas et imagines ejus detrahit. Quod factum studio sororis existimans, filium, quem ex eâ susceperat, interficit, corpusque in membra divisum, et in cistâ compositum, matri die natalis ejus inter epulas offerri curat. Quæ res non reginæ tantum, verum etiam universæ civitati, acerbâ et luctuosa fuit: tantumque mœrorem festivissimo convivio intulit, ut regia omnis repentino luctu incenderetur. Verso igitur studio principum ab epulis in exsequias, membra lacerata populo ostendunt; et quid sperare de rege suo debeant, filii cæde demonstrant.

Demetrii casus vari
A.M.3914.
Ol. 160. 1.
Urb.C.613
Ant.C.138.

CAP. IX. Finito luctu orbitatis, Cleopatra cum urgeri se fraterno bello videret, auxilium à Demetrio, rege Syriæ, per legatos petit: cujus ipsius varii et memorabiles casus fuere. Namque Demetrius, ut supra dictum est, cum bellum Parthis intulisset, et multis congressionibus victor fuisset, repente insidiis circumventus, amisso exercitu capitur. Cui Arsaces Parthorum rex magno et regio animo, misso in Hyrcaniam, non cultum tantum regium præstitit; sed et filiam in matrimonium dedit regnumque Syriæ, quod per absentiam ejus Trypho occupaverat, restitutum promittit. Post hujus mortem desperato reditu, non ferens captivitatem Demetrius, privatam, etsi opulentam, vitam pertæsus, tacitus in regnum fugam meditatur. Hor-

INTERPRETATIO.

a Et attulit tantum dolorem omnibus, qui convivium festum celebrabant, ut regia omnis resonaret luctu repentino. *b Quare omnes Principes, relictis epulis, parant exsequias pueri occisi.*

NOTE.

1 *Tacitus in exilium.*] Illius regia à populo incensa fuerat.
2 *Detrahit.*] Hoc est, è loco superiore dejecit: sublimes enim imagines

dedicare solebant.
3 *A Demetrio.*] Qui redux è Parthiâ regnum Syriæ recuperaverat.

tator illi et comes Callimander amicus erat; qui post captivitatem ejus à Syriâ per Arabiæ deserta, ducibus pecuniâ comparatis, Parthico habitu Babylonem pervenerat. Sed fugientem Phraates, qui Arsaci successerat, equitum celeritate, per compendiosos tramites occupatum retrahit. Ut est deductus ad regem, Callimandro quidem non tantum venia, verum etiam præmij fidei datum: Demetrium autem et graviter castigatum ad conjugem in Hyrcaniam remittit, arctioribusque custodiis observari jubet. Interjecto deinde tempore, cum fidem illi etiam suscepti liberi facerent, eodem amico comite repetita fuga est: sed pari infelicitate prope fines regni sui deprehenditur; ac deinde perductus ad regem, ut invisus à conspectu summovetur. Tunc quoque uxori et liberis donatus, in Hyrcaniam, penalem sibi civitatem, remittitur, talisque aureis ad exprobationem puerilis levitatis donatur. Sed hanc Parthorum tam mitem in Demetrium clementiam non misericordia gentis faciebat, nec respectus cognationis; sed quod Syriæ regnum affectabant, usuri Demetrio adversus Antiochum fratrem, prout res, vel tempus, vel fortuna belli exegisset.

CAP. X. His auditis, Antiochus occupandum bellum ratus, exercitum, quem multis finitimorum bellis induraverat, adversus Parthos ducit. Sed luxuriæ non minor apparatus quàm millia fuit: quippe lxxx millia armatorum sequuta sunt ccc millia lixarum; ex quibus coquorum, pistorum, scenicorumque major numerus fuit. Argenti certè aurique tantum, ut etiam gregarii milites caligas auro figerent, proculcarentque materiam cujus amore populi ferro dimicant. Culinarum quoque argentea instru-

INTERPRETATIO.

a Cum Rex magis ipsi fideret, ob susceptos ex sorore liberos. *b Ut etiam gregarii milites haberent caligas auro tectas.*

NOTE.

1 *Per Arabiæ deserta.*] Peccat graviter Justinus, nec enim potuit ab Hyrcaniâ per Arabiam venire Babylonem.
2 *Hyrcaniam, penalem sibi civitatem.*] Non civitas, sed Provincia fuit vastissima.
3 *Talis aureis.*] Puerilis talorum ludus fuit, qui quaternis fiebat talis; quorum unusquisque casus habebat quatuor, non senos; dyas namque et pentas hic deerant, hoc est, binarius et quinaris numeri otiosi erant; sed positus ipse, sive ratio lapsus vicem obtinebat numeri. A talorum ludus diversus erat tesserarius.
4 *Antiochus.*] Sidetes, de quo supra.
5 *Finitimorum.*] Judæorum, quibus cum tandem initâ pace Joannes illius gentis princeps Demetrio cum copiis adfuit, quodque vicisset Hyrcanos hac in expeditione, Hyrcanus ipse dictus est.
6 *Lxxx millia.*] Armatorum centum millia, ducenta calonum et lixarum scortis et histrionibus immixta numerat Orosius.

Q q

menta fuere, prorsus quasi ad epulas, non ab bella pergerent: Advenienti Antiocho multi Orientales reges occurrere, tradentes se, regnaque sua, cum execratione superbæ Parthicæ. Nec mora congressioni fuit. Antiochus 'tribus præliis victor, cum Babyloniam occupasset, magnus haberi cœpit. Itaque omnibus ad eum populis deficientibus, nihil Parthis reliqui præter patrios fines fuit. Tunc Phraates Demetrium in Syriam ad occupandum regnum cum Parthico præsidio mittit, ut eo pacto Antiochus ad sua tuenda à Parthiâ revocaretur. Interim, quoniam viribus non poterat, insidiis Antiochum ubique tentabat. Propter multitudinem hominum, exercitum suum Antiochus per civitates in hyberna diviserat: quæ res ei exitii causa fuit. ^aNam cum gravari se copiarum præbitione, et injuriis militum, civitates viderent, ad Parthos deficiunt; et die statuta omnes apud se divisum exercitum per insidias, ne invicem ferre auxilia possent, aggrediuntur. Quæ cum nuntiata Antiocho essent, auxilium proximis laturus, cum eâ manu, quæ secum hyemabat, progreditur. In itinere obvium regem Parthorum habuit, adversus quem fortius, quam exercitus ejus, dimicavit. Ad postremum tamen, cum virtute hostes vincerent, metu suorum desertus, ²occiditur: cui Phraates exsequias regio more fecit, filiamque Demetrii, quem secum Antiochus adduxerat, captus amore virginis, uxorem duxit. Penitere deinde dimissi Demetrii cœpit: ad quem retrahendum cum turmas equitum festinato misisset, ^bDemetrium hoc ipsum metuentem jam in regno missi invenērunt: frustra que omnia conati, ad regem suum reversi sunt.

INTERPRETATIO.

a Num cum viderent urbes se gravari ob injurias à militibus illatas, et quia cogebantur dare supplementa copiarum.

b Et missi à Rege invenērunt in Syriâ Demetrium hoc timentem.

NOTÆ.

1 Tribus præliis victor.] Josephus ex Nicolao Damasceno vult ab eo trophæum ad Lycum amnem erectum fuisse, quod non procul inde Indatem Parthorum ducem superasset; sed unius tantum, non trinæ victoriæ meminit, cumque paulo post ab Arsace victum testatur.

2 Occiditur.] Aliter ab aliis illius cædes traditur. Ab Arsace victus sibi manus intulit, si Appiano credimus. Ab Arsace interfectus est, ut placet Eusebio. Rebus malè gestis, e præ-

rupto loco se dedisse præcipitem vult Elianus. A quibus diversa refert Scriptura: cum enim vellet Naneam deam, id est, Venerem, uxorem ducere, idque pollicerentur sacerdotes; in Templum, ut dotem sponsæ acciperet, cum paucis admissus, à sacerdotibus occisus est, et in frusta disceptus. Quem locum alii de Antiocho Magno, alii de Antiocho Epiphane, Rupertus tamen, Sigonius, Serrarius, de Antiocho Sidete intelligunt.

LIBER XXXIX.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Demetrius, interfecto fratre Antiocho, dum Ægyptum tentat, Syriam amittit, et tandem cruento fato tollitur.
2. Alexander ex ignobili rex factus, dum fortunam suam non reverenter habet, fœdè perit interfectus à Grypo, qui matrem et fratrem exstinguit.
3. Cleopatra, regina mater, in Ægypto gravissimas turbas concitat, unde horrendæ laniæ ex mulierum irâ, quarum interitus describitur.
4. Peculiares tragœdiæ, quas Cleopatra inter suos excitat. Tandem illa à filio Alexandro occupata interficitur.
5. Alexander in exilium agitur, revocato Ptolemæo Notho. Romanis ad Orientalia regna excurrentibus, Syria et Ægyptus vexatur.

CAPUT I.

ANTIOCHO in Parthiâ cum exercitu deleto, frater ejus Demetrius, obsidione Parthorum liberatus, ac restitutus in regnum, cum omnis Syria in luctu propter amissum exercitum esset, quasi Parthica ipsius ac fratris bella, quibus alter captus, alter occisus erat, prosperè cessissent, ita Ægypto bellum inferre statuit; regnum Ægypti ¹Cleopatra socru, pretium auxilii adversus fratrem suum, pollicente. Sed dum aliena affectat, ut assolet fieri, propria per defectionem Syriæ amisit. Siquidem Antiochenses primi, ²duce Tryphone, execrantes superbiam regis, quæ, conversatione Parthicæ crudelitatis, intolerabilis facta erat, mox Apamenii, cæteræque civitates exemplum sequutæ, per absentiam regis à Demetrio defecere. Ptolemæus quoque rex Ægypti, bello ab eodem petitus, cum cognovisset Cleopatram sororem suam opibus Ægypti navibus impositis, ad filiam

Demetrius amisso regno miserè perit. A.M.3924. Ol. 162. 3. Urb.C.623 Ant.C.128.

NOTÆ.

1 Cleopatrá sacræ.] Cleopatra uxor Demetrii, Philometoris filia fuit; Cleopatra verò Ægyptia, soror ejusdem Philometoris, eademque uxor quæ hoc etiam tempore uxor erat et soror Euergetis.

2 Duce Tryphone.] Non ille, de quo Scriptura meminit, qui sex abhinc annis jam obierat: vel Tryphonis et Demetrii tempora, quod verius putem, confundit Justinus.

et Demetrium generum ¹in Syriam profugisse, immittit juvenem quendam Ægyptium, Protarchi negotiatoris filium, qui regnum Syriæ armis peteret, composita fabulâ, quasi per adoptionem Antiochi regis receptus in familiam regiam esset, nec Syriam quemlibet regem aspernantibus, ne Demetrii paterentur superbiam, ²nomen juveni Alexandri imponitur, auxiliaque ab Ægypto ingentia mittuntur. Interea corpus Antiochi interfecti a rege Parthorum, in loculo argenteo ad sepulturam in Syriam remissum pervenit: quod, ³cum ingenti studio civitatum et regis Alexandri, ad firmandam fabulæ fidem, excipitur. Quæ res illi magnum favorem popularium conciliavit, omnibus non fictas in eo, sed veras lacrymas existimantibus. Demetrius autem victus ab Alexandro, cum undique circumstantibus malis premeretur, ad postremum etiam ⁴ab uxore filiisque deseritur. Relictus igitur cum paucis servulis, cum Tyrum, religione templi se defensurus, petisset, navi egrediens præfecti jussu ⁵interficitur. Alter ex filiis Seleucus, quoniam sine matris auctoritate diadema sumpsisset, ⁶ab eadem interficitur; alter, cui, propter nasi magnitudinem, ⁷cognomen Grypo fuit, rex à matre hactenus ⁸constituitur, ⁹ut nomen regis penes filium, vis autem omnis imperii penes matrem esset.

Alexander à Grypo interfectus.

CAP. II. Sed Alexander, occupato Syriæ regno, tumens successu rerum, spernere jam etiam ipsum Ptolemæum, à quo fuerat

INTERPRETATIO.

a Quod urbes cum ingenti amore excipiunt, et Alexander testatur magnum dolorem, ut magis crederetur ab omnibus fabulâ, quâ dicebatur esse ab eo

adoptatus.

b Ut filius nomen Regis haberet, mater verò omnem auctoritatem regiam.

NOTÆ.

1 In Syriam profugisse.] Audita populorum defectione Demetrius ex Ægypto in Syriam rediit, eumque Cleopatra orbata præsidio, à Ptolemæi crudelitate sibi metuens, secuta est.

2 Nomen juveni Alexandri.] Alexander Zobina dictus est ab Eusebio et Appiano, et omissus à Josepho.

3 Ab uxore filiisque deseritur.] Commisso prælio, victus Demetrius ad uxorem Cleopatram, quæ tunc Ptolemæi delatatus est.

4 Filiisque.] Duos quidem liberos è Cleopatrá suscepit, Seleucum et Antiochum Grypum; sed id temporis Antiochus Athenis erudiebatur, ex Appiano.

5 Interficitur.] Ab inimicis captum, diuque ab iis misere vexatum fuisse

tradit Josephus: Appianus tamen et Livius volunt eum uxoris jussu interfectum, ob æmulationem Rhodogunes Arsacis filix.

6 Ab eadem interficitur.] Eum, sagittâ propriâ manu emissâ, confixit Cleopatra, sive metuens, ne patris necem ulcisceretur, sive eodem furore gereus omnia, inquit Appianus.

7 Cognomen Grypo fuit.] Vel propter magnitudinem, vel propter aduncitatem nasi; Grypus enim et Gryphus genus est avis edunco naso, in morem aquilæ; unde Xenophon Cyrum γρυπὸν appellat, quod naso esset æquilino; quales Persis erant in honore, quod Cyrus talis extitisset.

8 Constituitur.] Eum Athenis, quod studiorum causâ miserat, arcervisit.

subornatus in regnum, superbâ insolentiâ cœpit. Itaque Ptolemæus reconciliatâ sororis gratiâ, destruere Alexandri regnum, quod odio Demetrii, viribus suis acquisierat, summis opibus instituit. Mittit igitur ingentia Grypo auxilia, et ¹filiam Tryphænam Grypo nupturam, ut populos in auxilium nepotis, non societate tantum belli, verum et affinitate suâ sollicitaret. Nec res frustrâ fuit: nam, cum omnes Grypum instructum Ægypti viribus viderent, paulatim ad Alexandro deficere cœpere. Fit denique inter reges prælium, quo victus Alexander Antiochiam profugit: ibi inops pecuniæ, cum stipendia militibus deessent, in ²templo Jovis solidum ex auro Victoriæ signum tolli jubet, facietis jocis sacrilegium circumscribens: nam *Victoriam commodatam sibi Jove esse* dicebat. Interjectis deinde diebus, cum ipsius ³Jovis aureum simulacrum infiniti ponderis tacite evelli jussisset, deprehensusque in sacrilegio, concursu multitudinis esset in fugam versus; magnâ vi tempestatis oppressus, ac desertus à suis, à latronibus capitur; perductusque ad Grypum, ⁴interficitur. Grypus porro, recuperato patrio regno, externisque periculis liberatus, insidiis matris appetitur: quæ cum cupiditate dominationis, prodito marito Demetrio, et altero filio interfecto, hujus quoque victoriâ inferiorem dignitatem suam factam doleret, venienti ab exercitatione poculum veneni obtulit. ⁵Sed Grypus, prædictis jam ante insidiis, veluti pietate cum matre certaret, bibere ipsam jubet; abnuenti instat. Postremum prolato indice eam arguit, *solam defensionem sceleris superesse* affirmans *si bibat quod filio obtulit*. Sic victa regina scelere in se verso, veneno, quod alii paraverat, ⁶extinguitur. Partâ igitur regni securitate, Grypus octo annis quietem et ipse habuit, et regno præstitit. Natus deinde illi est æmulus regni, ⁷frater ipsius Cyzicenus, ⁸eadem matre genitus, sed ex Antiocho patruo susceptus, quem cum veneno tollere voluisset, ut maturius armis cum eo de regno contenderet, ⁹excitavit.

INTERPRETATIO.

a Jubes auferri ex templo Jovis ejus simulacrum conflatum ex solido auro.

b Sed Grypus, detectis jam insidiis, jubet ipsam bibere, et urget ad bibendum, dum illa abnuenti, quasi certaret pietate cum matre.

c Sic Regina interit coacta sumere venenum, quod per scelus filio paraverat.

NOTÆ.

1 Filiam Triphænam.] Alii Gryphinam nominant.

2 Jovis aureum.] Id crimen Antiocho Cyziceno tribuit Amobius.

3 Interficitur.] In prælio cæsum occubuisse vult Josephus.

4 Extinguitur.] Idem, sed brevius, narrat Appianus.

5 Frater ipsius Cyzicenus.] Antiochus, cui Cyziceni nomen fuit, qui

Cyzici fuerat educatus.

6 Eadem matre genitus.] Cleopatrá, quæ quater nupserat, primùm Alexandro Balæ, tum Demetrio. Nicanori, deinde Antiocho Sideti, denique iterum Demetrio Nicanori.

7 Excitavit.] Belli causam Josephus in Cyzicenum rejicit; refert enim eum, dum Grypus in Judæos bellum parat, apud Cyzicum copias collegisse.

A.M.3929.
Ol. 163. 4.
Urb.C.628.
Ant.C.123.

A.M.3936.
Ol. 165. 3.
Urb.C.635.
Ant.C.116.

*Cleopatra
Ægyptum
turbat: unde
multæ
cades.
A.M. 3937.
Ol. 165. 4.
Urb. C. 636
Ant. C. 115.*

**Grypi,
Græv.*

*A.M. 3939.
Ol. 166. 2.
Urb. C. 638
Ant. C. 113.*

CAP. III. Inter has regni Syriæ pericidiales discordias moritur rex Ægypti Ptolemæus, regno Ægypti uxori et alteri ex filiis, quem illa legisset, relicto, videlicet quasi quietior Ægypti status, quàm Syriæ regnum esset, quum mater, altero ex filiis electo, alterum hostem esset habitura. Igitur cum pronior in minorem filium esset, à populo compellitur majorem eligere: cui priusquàm regnum daret, uxorem ademit; compulsumque repudiare carissimam sibi sororem Cleopatram, minorem sororem Selenen ducere jubet, non materno inter filias iudicio, cum alteri maritum eriperet, alteri daret. Sed Cleopatra non tam à viro repudiata, quàm à matre divortio viri dimissa, Cyziceno in Syria nubit; eique, ne nudum uxoris nomen afferret, exercitum Cypri sollicitatum, velut dotalem, ad maritum deducit. Par igitur viribus Cyzicenus prælium committit, ac victus in fugam vertitur, Antiochiamque venit. Tunc Antiochiam Grypus, in quâ erat Cyziceni uxor Cleopatra, obsidere cæpit: quâ captâ, Tryphæna uxor Grypi nihil antiquius quam sororem Cleopatram requiri duxit: non ut captivæ opem ferret, sed ne effugere captivitatis mala posset, quæ sui æmulatione in hoc potissimum regnum invaserit, hostique sororis nubendo hostem se ejus effecerit. Tum peregrinos exercitus in certamina fratrum adductos, tum repudiatam à fratre contra matris voluntatem, extra Ægyptum nuptam accusat. Contrà Grypus orare, ne tam factum facinus facere cogatur: à nullo unquam majorum suorum inter tot domestica, tot externa bella, post victoriam in feminas sævitum, quas sexus ipse, et periculis bellorum et sævitia victorum eximat: in hac vero, præter commune bellantium fas, accedere necessitudinem sanguinis: quippe ipsius quæ tam cruenta, sæviat, sororem equidem germanam esse, suam verò consobrinam: liberorum deinde communium materteram. His tot necessitudini-

INTERPRETATIO.

a Non ferens æquum iudicium inter filias, ut mater debet, cum uni eriperet, maritum, ut illum daret alteri.
b Adducit ad maritum sibi conciliatum exercitum, qui erat in Cypro, tanquam dotem pro matrimonio.
c Quia ferens ipsi invidiam invaserit

regnum Syriæ, et reddiderit se hostem sorori nubendo ipsius hosti.
d Tum eam accusat quid adduxerit exercitus externos, ut bellum excitaret inter fratres; tam quod repudiata fuerit à fratre, et nupserit Cyziceno extra Ægyptum, contra matris voluntatem.

NOTÆ.

1 Alteri ex filiis.] Duos habebat filios, Ptolemæum Lathyrum majorem natu, qui à Josepho Physon et Sotodicitur, et Alexandrum, natu minorem. Lathyros genus est leguminis, quod cicerculam vocant; quomodo Ciceronis à cicere.

2 Ad maritum deducit.] Eadem fere Appianus et Josephus.
3 Tryphæna uxor.] Solus Justinus hanc habet historiam.
4 Sororem.] Ambæ enim Ptolemæi Euergetis erant filiz.

bus sanguinis adjicit superstitionem templi, quò abdita profugerit tantoque religiosius colendos sibi deos, quò magis his propitiis ac faventibus vicisset: tum neque occisâ illâ se virium quicquam Cyziceno dempturum, nec servaturum redditâ. Sed quanto Grypus abnuvit, tantò soror muliebri pertinaciâ accenditur, rata non misericordiæ hæc verba, sed amoris esse. Itaque vocatis ipsa militibus, mittit qui sororem confoderent: qui ut in templum intravérunt, cum evellere eam non possent, manus amplexantis deæ simulacrum præcidérunt. Tunc Cleopatra execratione paricidarum, mandata violatis numinibus ultione sui, decedit. Nec multò post repetitâ prælii congressione, victor Cyzicenus uxorem Grypi Trypænam, quæ paulò antè sororem interfecerat, capit; ejusque supplicio uxoris Manibus parentavit.

CAP. IV. At in Ægypto Cleopatra cum gravaretur socio regni, filio Ptolemæo, populum in eum incitat; abductaque ei Selene uxore, eò indignius, quod ex Selene jam duos filios habebat, exulare cogit, accessito minore filio Alexandro, et rege in locum fratris constituto: nec filium regno expulisse contenta, bello Cypri exulantem persequitur. Unde pulso, interficit duces exercitus sui, quod vivum eum è manibus dimisisset: quamquam Ptolemæus verecundiâ materni belli, non viribus minor ab insulâ recessisset. Igitur Alexander territus hac matris crudelitate, et ipse eam reliquit, periculoso regno securam ac tutam vitam anteponeus. Cleopatra verò timens, ne major filius Ptolemæus ab Cyziceno ad recuperandam Ægyptum auxiliis juvaretur, ingentia Grypo auxilia, et Selenen

*A.M. 3940.
Ol. 166. 3.
Urb. C. 639
Ant. C. 112.*

*Cleopatra
à filio inter-
ficitur.
A.M. 3948.
Ol. 168. 3.
Urb. C. 644
Ant. C. 117.*

INTERPRETATIO.

a Tum neque Cyzicenum amissurum aliquid ex suis viribus, etiam si occideretur; nec servaturum diutius vires suas, si reddatur.
b Tum Cleopatra interfecta est, execrationes faciens in parricidas, et precata deos ab ipsis violatos, ut ulciscerentur suam mortem.

c Et illam interfici jussit, ut mortem uxoris sue vindicaret.
d Quamvis Ptolemæus abisset ex Cypro insula, quia nolebat bellum gerere in matrem licet non esset inferior viribus.

NOTÆ.

1 Victor Cyzicenus.] Hic Cyziceni regnum incipit Eusebius: sed post multos annos Josephus rejicit quòd Antiochus in mediâ Syriæ parte regnaret, bellumque interdum repararet: qui tandem ab Heracleone per insidias occisus est. Hæc Josephus.
2 Bello Cypri exulantem.] Reginz duces erant Belcias et Ananias, Judæi, filii Oniz, qui Templum Hierosolymitano simile in Heliopolitana præfecturâ construxerat. Ex Strabone et Josepho.

3 Non viribus minor.] Non enim hostium metu fugit, sed Ptolemæi densibus cum militum triginta millibus auxilio venit: è quibus tamen, post obsidionem ab Alexandro solutam, repudiatus est: quare et eorum obsedit urbem, et Judæis, qui illis aderant, crudele bellum gessit.
4 Grypo auxilia.] Ipsa cum Alexandro filio venit in Syriam ubi Ptolemæide post difficilem obsidionem perita est.

A.M.3964. uxorem nupturam hosti prioris mariti, mittit, Alexandrumque Ol. 172. 3. filium per legatos in regnum revocat: cui cum occultis insidiis exitium machinaretur, occupata ab eodem interficitur, ^aspiritumque non fato, sed parricidio dedit: digna prorsus hanc mortis infamia, quæ etiam matrem toro expulit, ^bet duas filias viduas alterno fratrum matrimonio fecit; et filio alteri in exilium acto bellum intulit, alteri erepto regno exitium per insidias machinata est.

Alexandro in exilium pulso, revocatur Ptolemæus. CAP. V. Sed nec Alexandro cædes tam nefanda inulta fuit, Nam ubi primum compertum est, scelere filii matrem interfec- tam, concursu populi ¹in exilium agitur, revocatoque Ptolemæo regnum redditur: qui neque cum matre bellum gerere voluisset, nec à fratre armis repetere quod prior possedisset. Dum hæc aguntur, ²frater ejus ex pellice susceptus, cui pater Cyrenarum regnum testamento reliquerat, hærede populo Romano instituto, decedit. Jam enim fortuna Romana porrigere se ad Orientalia regna, non contenta Italiæ terminis, cæperat. Itaque et ea pars Libyæ ³provincia facta est: ⁴postea Creta ⁵Ciliciaque piratico bello perdomitæ, in formam provinciæ rediguntur. Quo facto, et Syriæ et Ægypti regna, Romana vicinitate arctata, quæ incrementa de finitimis bellis quærere solebant, adempto vagandi arbitrio, vires suas in perniciem mutuam convertêrunt: adeo ut assiduis præliis consumpti, in contemptum finitimorum venerint, prædæque Arabum genti, imbelli antea, fuerint. Quorum

INTERPRÆTATIO.

^a Et finit vitam non morte naturali, sed parricidio.

^b Et fecit duas filias viduas, cogens fratres ducere alteram sororem in uxorem, priori repudiata.

^c Quo facto, regna Ægypti et Syriæ

inclusa regionibus vicinis, quæ pertinebant ad Romanos, verterunt vires suas in mutuam perniciem, cum non auderent ultra hos terminos arma ferre, licet antea valerent dilatare suos limites, bellum gerendo contra finitimos populos.

NOTÆ.

¹ In exilium agitur.] Eodem, quo pulsus est, anno à Charea Naxarcho occisus interiit: Romæ jactatum est, populum Romanum heredem ab eo institutum, missique Tyrum Legati, qui pecuniam ibi depositam repeterent; non ille tamen, sed filius ejus Alexander, Romanos dixit hæredes.

² Frater ejus.] Ptolemæus, cui cognomen Appionis fuit.

³ Provincia facta est.] Eas civitates liberæ esse Senatus jusserat: sed cum ibi tyranni insurrexissent, ut ait Siginus, hæc pars Libyæ in provinciam redacta est. Ita Ammianus et Eutropius.

⁴ Postea Creta.] Dum Pompeius pi-

ratas in Ciliciâ persequitur; in Cretâ, altero piratarum fonte, Metellus rebelles vicit, tutamque insulam subegit, invito Pompeio, qui Cretensibus favebat: unde Cretici nomen, decusque triumphi, Metellus retulit.

⁵ Ciliciæque.] Provincia facta est, ubi Pompeius piratas, qui sollicitati à Mithridate maria omnia infestabant, perdomuit; illi enim Ciliciam regionem asperam, latebrisque opportunam, belli sedem præcipuam delegerant: unde vulgò Cilices dicti sunt. Hoc bellum à Quinto Servilio captum est, qui expugnato Isauro arce Ciliciz, Isaurici cognomen reportavit.

rex ¹Erotimus, fiduciâ septingentorum filiorum, quos ex pellicibus susceperat, divisis exercitibus, nunc Ægyptum, nunc Syriam infestabat: magnumque nomen Arabum, viribus finitimorum exsanguibus fecerat.

NOTÆ.

¹ Erotimus.] Ab aliis Aretas dicitur, riam occupavit; et Alexandrum super qui à Damascenis in odium Ptolemæi, ravit Judæorum ducem, ut narrat Jo- Tigranis tempore evocatus, Cælosy- sephus.

LIBER XL.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Syri Tigranem Armenium regem sibi deligunt.
2. Victo Tigrahe, Antiochus, Cyziceni filius, creatur rex Syriæ, quæ postea in provinciâ formam redigitur.

CAPUT I.

MUTUIS ¹fratrum odiis, et ²mox filiorum inimicitiiis suc- cedentibus, cum inexplabili bello, et reges, et regnum Syriæ ³per- consumptum esset ad externa populus auxilia concurrit, ⁴per- grinosque sibi reges circumspicere cæpit. Itaque cum pars Mithridatem Ponticum, pars Ptolemæum ab Ægypto arcesse- dum censeret; occurreretque, quod Mithridates implicitus bel- lo Romano esset, Ptolemæus quoque semper hostis fuisset Sy- riæ; omnes in Tigranem regem Armeniæ consensere, instruc-

INTERPRÆTATIO.

^a Capit considerare quem Regem sibi eligeret ex iis, qui externis populis imperabant.

NOTÆ.

¹ Fratrum odiis.] Antiochi, Grypi et Antiochi Cyziceni.

² Mox filiorum inimicitiiis.] Hæc paulo longius explicare operæ pretium est. Antiochus Grypus quinque filios moriens reliquerat, Seleucum, Antiochum, Philippum, Demetrium, Euc- rum et Antiochum Dionysium; quo- rum natu major Seleucus Cyzicenum prælio victum interfecit. Illi Antio- chus, qui Pius sive Eusebes dictus

est, quod patriæ mortem ultus fuerit, vel Selenen illius uxorem duxerit, successit; qui bello Seleucum è Sy- riâ Mopsuestiam Ciliciæ fugere coë- git, ubi à civibus cum majora tributa exigeret, combustus est, ex Appiano. Seleuci frater Antiocho Pio bellum cum intulisset, ab eo et victus et oc- cisus est, ex Josepho. Eo mortuo, ejus fratres, hinc Philippus Syriæ parte oc- cupata, inde Demetrius Damasci vi- ri-

tum præter domesticas vires, et Parthicâ societate, et ¹Mithridatis affinitate. Igitur accitus in regnum Syriæ, per XVIII annos ²tranquillissimo regno potitus est: neque bello alium lacessere, neque lacessitus inferre alii bellum necesse habuit.

CAP. II. Sed sicut ab hostibus tuta Syria fuit, ita terræ motu vastata est, quo centum septuaginta millia hominum, et multæ urbes periērunt. Quod prodigium mutationem rerum portendere aruspices responderunt. Igitur ³Tigrane à Lucullo victo, rex Syriæ Antiochus, Cyziceni filius, ab eodem Lucullo appellatur. Sed quod Lucullus dederat, postea ⁴ademit Pompeius: ^aqui poscenti regnum respondit, ne volenti quidem Syriæ, nedum recusanti, daturum se regem, qui XVIII annos, quibus Tigranes Ol. 177. 3. Syriam tenuit, in angulo Ciliciæ latuerit: victo autem eodem Tigrane à Romanis, alieni operis præmia postulet. Igitur ut habenti regnum non ademerit; ita, quo cesserit Tigrani, non daturum quod tueri nesciat: ne rursus Syriam Iudeorum et Arabum latrociniiis Ol. 178. 3. infestam reddat. Atque ita Syriam in provinciæ formam rededit: paulatimque Oriens Romanorum, discordiâ consanguineorum regum, factus est.

INTERPRETATIO.

^a Qui respondit Antiocho petenti Regnum, se non daturum Regem Syriæ recusanti, cum non daturus esset etiam si illud posceret.

NOTÆ.

bus Lathyri fretus, se Regem dixerunt; unaque junctis viribus cum Antiocho Pio, tam acriter dimicârunt, ut in prælio ille occubuerit, ut habet Josephus. Dum verò Demetrius Philippum fratrem paulò post Berææ obsidet, obsessus ipse ab Arabibus et Parthis, captus est, et ad Regem Mithridatem deductus, ab eo magno in honore habitus est. Deinde Antiochus Dionysius, Damasco occupatâ, occisus est ab Areta Arabum rege. Fratribus superstes Philippus, Syriæ vix paucis annis præfuerat, cum Antiochus Asiaticus, Pii filius, illi bellum intulit: quare à Syris, tot motibus defessis, regnum ad Tigranem delatum est anno à Seleuco 228.

¹ Mithridatis affinitate.] Fliam enim Mithridatis in uxorem duxerat.

² Tranquillissimo regno.] Aretas tamen Judæi Syriam excursionibus maxime infestarent.

³ Tigrane à Lucullo.] Tigranes habebat peditum 250, equitum 50 millia: Lucullus vero militum undecim tantum millia, ut tradit Appianus, cui consentit Plutarchus. Prælio propter Tigranocertam, quam Lucullus obsidebat, commisso, Tigranes peditum centum millia, omnesque ferè equites, Lucullus quinque tantum milites amisit; præterquam centum qui vulnerati fuērunt, ex Plutarcho: triginta tantum hostium millia cæsa fuisse tradit Orosius.

⁴ Ademit Pompeius.] Qui Luculli successor prælio nocturno trans Euphratem, quem Romanorum primus transiit, Mithridatem penitus debellavit, captisque Artaxatis Tigranem ad pedes supplicem in Armenia regnare permisit, et Syriam, expulso Asiatico, provinciam esse jussit anno à Nicanore, 247.

LIBER XLI.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Parthorum origo, nominis obscuritas, successus, imperium.
2. Regni Parthici administratio. Parthorum sermo, vestes, arma, exercitus, præliandi mos.
3. Mores domestici, sepultura, religio, ingenium, virtutes, et vitia.
4. Parthorum regum res gestæ paucis describuntur.
5. Arsacis sapientissimi Parthorum regis vita et mors placida.
6. Bactriani regni status sub Eucratide, qui à filio opprimitur. Parthorum bellici successus.

CAPUT. I.

PARTHI, penes quos, velut ¹divisione Orbis cum Romanis factâ, nunc Orientis imperium est, Scytharum exules fuère. Hoc etiam ipsorum vocabulo manifestatur. Nam Scythico sermone Parthi exules dicuntur. Hi et Assyriorum et Medorum temporibus inter Orientis populos obscurissimi fuère. Postea quoque cum imperium Orientis à Medis ad Persas translatum est, veluti vulgus sine nomine, præda victorum fuère. ^aPostremo Macedonibus triumphato Oriente serviērunt: ut cuius mirum videatur, ad tantam eos felicitatem per ^bvirtutem provectos, ut imperent gentibus, sub quarum imperio veluti servile vulgus fuère. A Romanis quoque, ²trinis bellis, per maximos duces florentissimis temporibus lacessiti, soli ex omnibus gentibus non pares solum, verum etiam ³victores fuère: quanquam plus gloriæ sit, inter Assyria et Medica Persicaque, memorata olim regna, et opulentissimum mille urbium Bactrianum imperium emergere potuisse, quam longinqua bella vicisse: præterea

INTERPRETATIO.

^a Denique serviērunt Macedonibus, postquam de populis Orientis triumpharant.

^b Per virtutem desunt quibusdam Editionib.

NOTÆ.

¹ Divisione Orbis.] Eos Romanorum potentia prope pares dicit Strabo.

² Trinis bellis, per maximos duces.] M. Crassum et Antiochum: quis tertius accesserit non video, nisi fortè vel Ventidium, vel Corbulonem intelligat.

³ Victores fuère.] Ab iis Crassus ipse cum filio totoque exercitu deletus: Antonius verò coactus fugâ consulere sibi: sed deinde à Ventidio et Corbulone superati sunt.

cùm gravibus Scythicis, et vicinalibus bellis assidue vexati, variis periculorum certaminibus urgerentur. Hi domesticis seditionibus Scythiâ pulsi, solitudines inter Hyrcaniam, et ¹Dahas, et Arios, et Spartanos, et Margianos, furtim occupavere. ²Fines deinde, non ³intercedentibus primò finitimis, postea etiam prohibentibus, in tantum protulere, ut non immensa tantum jam ac ⁴profunda camporum, verum etiam prærupta collium montiumque ardua occupaverint. Ex quo fit, ut Parthiæ pleraque finium aut æstus, aut frigoris magnitudo, possideat: quippe cum montes nix, et campos æstus infestet.

Parthorum
arma: præ-
liandi ra-
tio.

CAP. II. Administratio gentis post defectionem Macedonici imperii, sub regibus fuit. ^bProximus majestati regum, populorum ordo est: ex hoc duces in bello, ex hoc rectores in pace habent. Sermo his inter Scythicum Medicumque medius, et ex utrisque mixtus; ^cVestis olim sui moris; posteaquam accessere opes, ^dut Medis perlucida ac fluida. Armorum patrius ac Scythicus mos. Exercitum, non ut aliæ gentes liberorum, sed majorem partem servitiorum habent: ^dquorum vulgus, nulli manumittendi potestate permissa, ac per hoc omnibus servis nascentibus, indies crescit. Hos pari ac liberos suos curâ habent: et equitare et ^esagittare magnâ industriâ docent. Locupletissimus ut quisque est ita plures in bello equites regi suo præbet. Denique Antonio bellum Parthis inferenti, cum quinquaginta millia equitum occurrerent, soli cccc liberi fuere. Cominus in acie præliari, aut obsessas ^eexpugnare urbes nesciunt. Pugnant autem procurrentibus equis, aut terga dantibus; sæpe etiam ^ffugam simu-

INTERPRETATIO.

^a Deinde tam latè extendérunt suos terminos, finitimis populis primò non se opponentibus, sed postea prohibentibus, ut occupaverint non tantum campos imensos et valles profundas, sed etiam præruptos et arduos colles.

^b Post regium dignitatem ordo illustrior est populorum.

^c Habebat olim vestitum sibi proprium

et singularem sed postquam potentes facti sunt, induti sunt vestibus perlucidis et fluctuantibus, ut solebant Medii.

^d Quorum numerus in dies crescit, cum nullus possit dare libertatem: et ideo omnes servi nascuntur: eos tamen tantâ cura educant, quantâ solent pueros instituere.

NOTÆ.

¹ Dahas, et Arios, et Spartanos, et Margianos.] Qui inter Hyrcaniam ad Bactrianam, ab Ariâ ad Mare Caspium pertinebant.

² Intercedentibus.] Id est, retantibus, vox tribunitia: Intercedimus verbo, prohibemus manu et opere.

³ Profunda camporum.] Ita Florus: In diversa terrarum.

⁴ Ut Medis perlucida.] Medicam vestem, confectam serico Procopius tes-

tatur, purpuream Xenophon.

⁵ Sagittare.] Hoc etiam verbo utitur Curtius.

⁶ Expugnare urbes.] Idem habet Lucanus:

Haud foas implere valent, Parthique sequente,

Murus erit quodcumque potest obetare sagitte.

⁷ Fugam simulant.] Id omnes fere de Parthis referunt: idem de Æolis

lant, ^aut incautiores adversum vulnera insequentes habeant. Signum in his prælio non tuba, sed ^btympano datur. Nec pugnare diu possunt: ^ccæterum intolerandi forent, si quantus his impetus est, vis tanta et perseverentia esset. Plerumque in ipso ardore certaminis prælia deserunt, ac paulo post, pugnam ex fugâ repetunt, ut, cum maxime vicisse te putes, tunc tibi discrimen subeundum sit. Munimentum ipsis equisque, ^dloricæ plumatæ sunt, quæ ^eutrumque toto corpore tegunt. Auri argentique nullus nisi in armis usus.

CAP. III. Uxores dulcedine variæ libidinis singuli plures ^{Parthorum mores et religio.} habent: nec ulla delicta adulterio gravius vindicant. Quamobrem seminis non convivia tantum virorum, verum etiam conspectum interdiciunt. Carne non nisi ^fvenatibus quæsita vescuntur. Equis omni tempore vectantur: illis bella, illis convivia, illis publica ac privata officia obeunt: super illos ire, consistere, mercari, colloqui. Hoc denique discrimen inter servos liberosque est, quod servi pedibus, liberi non nisi equis incedunt. ^gSepultura vulgo, aut avium, aut canum laniatus est. Nuda demum ossa terrâ obruunt. In superstitionibus atque curâ deorum, præcipua omnibus veneratio est. Ingenia genti tumida, seditiosa, fraudulenta, procacia: quippe violentiam viris, mansuetudinem mulieribus assignant. Semper aut in externos, aut

INTERPRETATIO.

^a Ut facilius vulnerent hostes insequentes, dum minus sibi cavent.

^b Cæterum nemo posset eos vincere, si tantam haberent perseverantiam in præ-

liis quantum habent impetum.

^c Non corpora sepeliunt, sed reliquum canibus et avibus.

NOTÆ.

Thucydides, de Persis Xenophon, de Thesialis Curtius, de Cattis Tacitus, Scythis Plato.

¹ Tympano datur.] Instrumentum est ex unâ parte planum clausum membranâ, inter vacuum, quod baculo pulsatur.

² Loricæ plumatæ sunt.] Hoc est, ex laminis ferreis in modum plumæ factis consertæ: alii squamam vocant; unde squamatæ loricæ: nec enim differunt plumæ et squamæ specie modòque contextus. Utramque similitudinem junxit Virgilius:

*—agitabat equum, quem pellis ahenis
In plumam squamis auro conserta tegebat.*

³ Utrumque toto corpore.] Equi etiam ferro usque ad augulas tegebantur: ideo Claudianus:

*—credas simulacra moveri
Ferrea, cognatoque viros spirare metallo:
Par vestitus equis.*

Erant hæc potius equorum impedimenta, quam munimenta.

⁴ Venatibus.] Venatione Parthi delectabantur maximè, quâ non nisi maximis in luctibus abstinere; adeoque Vononem Romæ enutritum spreverunt, quod rarius venaretur.

⁵ Sepultura.] Hic mos à Persis ad Parthos defluxit, quibus idem tribuit Herodotus. Immaturâ morte sublati os oculosque lacte oblinebant, tum impositos equo corvis eâ opinione exponebant, ut si prius oculus dexter laceraretur à corvis beatus; si sinister contrâ, infelix haberetur. Senes in montana deductos fame necare moris erat: quod etiam de Caspiis narrat Strabo.

in domesticos motus inquieti: naturâ taciti: ad faciendum, quàm ad dicendum, promptiores: proinde secunda adversaque silentio tegunt. Principibus metu, non pudore parent. In libidinem projecti, in cibum parci. ¹Fides dictis promissisque nulla, nisi quatenus expedit.

*Parthorum
Regum res
gestæ.*

CAP. IV. Post mortem Alexandri Magni, cum inter successores ejus Orientis regna dividerentur, nullo Macedonum dignante Parthorum imperium, ²Stagnori externo socio traditur. Hi, postea deductis Macedonibus in bellum civile, cum cæteris superioris Asiæ populis Eumenem sequuti sunt: quo victo, ad Antigonum transiêre. Post hunc à Nicanore Seleuco, ac mox ab Antiocho et successoribus ejus possessi: à cujus ³pronepote Seleuco primùm defecêre, primo Punico bello, ⁴L. Manlio Bulsone, M. Attilio Regulo, ⁵consulibus. ⁶Hujus defectionis impunitatem illis duorum fratrum Regum, Seleuci et ⁶Antiochi, ⁷discordia dedit: qui, dum sibi invicem eripere regnum volunt, persequi defectores omisêrunt. Eodem tempore etiam Theodotus, mille urbium Bactrianarum præfectus, defecit, regemque se appellari jussit: quod exemplum sequuti totius Orientis populi à Macedonibus defecêre. Erat eo tempore Arsaces, vir, sicut

INTERPRETATIO.

^a Discordia, quæ erat inter duos fratres, Antiochum et Seleucum, impediit ne puniretur illa defectio.

NOTE.

¹ Fides dictis, &c.] Ita Lysander apud Plutarchum, veritatem nihil meliorem esse mendacio, sed utriusque dignitatem usu definiri.

² Stagnori.] Legendum est Stagnori, cui tamen prius Ariei et Drancæ subditi, Parthi vero Nicanori, licet Phrataferni subjectos velit Diodorus.

³ Pronepote Seleuci.] Peccat Justinus; defecêrunt enim à Seleuco Callinico, Antiochi Soteris nepote, non pronepote, quippe qui Antiochi dei filius fuerit.

⁴ Manlio Bulsone.] Melius dixeris Vulsone, qui collega fuit Caii Attilii, non Marci Attilii, quem Pæni diris cruciatibus laceratum jam Antea occiderant.

⁵ Consulibus.] Non illis Consulibus hoc contigit, qui quadriennio ante Consulatum gerebant, quàm regnaret Callinicus, sub quo tamen rebellavit Arsaces; sicut Justinus ipse fatetur, alii- que ferè omnes consentiunt Historici.

⁶ Antiochi.] Qui Hierax dictus est de quo supra.

⁷ Discordia dedit.] Dum Callinicus, si plerisque Auctorum credimus, de regno cum fratre Hierace contendit, partem illi maximam eripuit Arsaces. Appianus tamen id contigisse refert, dum Ptolemæus Evergetes, sororis Berenices mortem ulturus, in Syriâ bellum gereret: sed aliter tamen rem narrat Georgius Monachus. Arsaces, inquit, et Tiridates, qui genus à Persarum regibus ducebant, Bactrianorum erant Satrapæ, dum Persidæ præesset Agathocles Macedo; qui cum amaret Tiridatem, eique, ut vim inferret facilius, strueret insidias, spe frustratus, ab ipso Tiridate, frutris Arsaces auxilio interfectus est: simulque Arsaces Persarum occupato imperio annis duobus regnavit; eoque occiso, frater ejus Tiridates annis 37. In duobus tamen manifestè peccat Georgius, quod et Persas pro Parthis nominet, et annos tantum duos tribuat Arsaci.

¹Incertæ originis, ita virtutis expertæ. ²Hic solitus latrocinia et rapto vivere, acceptâ opinione, Seleucum ^{2a}à Gallis in Asia victum, solutus regis metu, cum prædonum manu Parthos ingressus, præfectum eorum ³Andragoram oppressit; sublatoque eo, imperium gentis invasit. Non magno deinde post tempore ⁴Hyrcanorum quoque regnum occupavit: atque ita duarum civitatum imperio præditus, grandem exercitum parat, metu Seleuci et ⁴Theodoti Bactrianorum regis. Sed citò, morte Theodoti, metu liberatus; cum filio ejus et ipso Theodoto fœdus ac pacem fecit: nec multò post, cum Seleuco rege, ad defectores persequendos veniente, ⁵congressus, victor fuit: quem diem Parthi exinde solennem, velut initium libertatis, observant.

CAP. V. Revocato deinde Seleuco novis motibus in Asiam, ^bdato laxamento, regnum Parthicum format, militem legit, castella munit, civitates firmat: urbem quoque ^cnomine Daram, in monte Zapaortenon condit: cujus loci ea conditio est, ut neque munitus quicquam esse, neque amœnius possit. Ita enim et præruptis rupibus undique cingitur, ut tutela loci nullis defensoribus egeat: et soli circumjacentis tanta ubertas est, ut propriis opibus expleatur. Jam fontium ac sylvarum ea copia est, ut et aquarum abundantia irrigetur, et venationum voluptatibus exornetur. Sic Arsaces, quæsito simul constitutoque regno, non minùs memorabilis Parthis, quàm Persis Cyrus, Macedonibus Alexander, Romanis Romulus, maturâ senectute decedit. Cujus memoriæ hunc honorem Parthi tribuêrunt, ut omnes exinde reges suos *Arsacis* nomine nuncupent. Hujus filius et successor regni, Arsaces et ipse ⁷nomine, ^aadversus Antiochum Seleuci filium, centum millibus peditum, et viginti millibus equitum in-

A.M.3809.
Ol. 133. 4.
Urb.C.508.
Ant.C.243.

*Arsacis vi-
ta et mors.*

INTERPRETATIO.

^a Hic solitus vivere latrocinis et rapinis, cum audisset Seleucum victum in Asiâ à Gallis fuisse, jam Regem non timens, ingressus est Parthiam cum præ-

donibus.

^b Factâ per aliquod tempus à bello intermissione, constituit Regnum Parthorum.

NOTE.

¹ Incertæ originis.] Hunc Scytham facit Strabo, Persam alii, eumque vel à Cyro vel ab Artaxerxe duxisse originem volunt.

² A Gallis.] Acri enim cum Gallis prælio commisso, Seleucus et victoriam et victoris nomen retulit.

³ Andragoram.] Idem est cum Agathocle Georgii Monachi.

⁴ Theodoti Bactrianorum Regis.] Qui eadem ætate Bactrianis præfectus novum Regnum condidit, quod tamen paucis post annis in Parthorum ditio- nem concessit.

⁵ Congressus.] In eo fortè prælio,

dum victores fugit Callinicus, equo præcipitatus perit.

⁶ Nomine Daram.] Ad pylas Caspias, ab aliis Asca; ab aliis Arsacia, vel Europus, vel Agragas, vel Dura dicitur.

⁷ Nomine.] Ut Egyptiorum Reges Ptolemæi, Atheniensium Cecropidæ, ita Parthorum Arsacidæ nuncupati sunt.

⁸ Adversus Antiochum.] Antiochum Magnum intelligit, qui expulsum Mediâ Arsacen ad Hyrcaniam usque per- secutus est.

structum, mirā virtute pugnavit: ad postremum in societatem ejus assumptus est. Tertius Parthis rex Priapatus fuit, sed et ipse Arsaces dictus. Nam, sicut supra dictum est, omnes reges suos hoc nomine, sicuti Romani Cæsares Agustosque, cognominavere. Hic, actis in regno quindecim annis, decessit, relictis duobus filiis, Mithridate et Phraate: quorum major Phraates, more gentis, hæres regni Mardos, validam gentem, bello domuit; nec multò post decessit, multis filiis relictis; quibus præteritis, fratri potissimum Mithridati, insignis virtutis viro, reliquit imperium; plus regio, quàm patrio deberi nomini ratus; potiùsque patriæ, quàm liberis consulendum.

*Eucratidis
res gesta.
Parthorum
successus.
A.M.3870.
Ol. 149. 1.
Urb C.569
Ant.C.182.*

CAP. VII. Eodem fermè tempore, sicuti in Parthis Mithridates, ita in Bactris Eucratides, magni uterque viri regna ineunt. Sed Parthorum fortuna felicior, ad summum, hoc duce, impetii fastigium eos perduxit. Bactriani autem per varia bella jactati, non regnum tantum, verum etiam libertatem amisérunt, siquidem Sogdianorum et Drangaritanorum Indorumque bellis fatigati, ad postremum ab invalidioribus Parthis, velut exsangues, oppressi sunt. Multa tamen Eucratides bella magnā virtute gessit, quibus attritus, cum obsidionem Demetrii regis Indorum pateretur, cum ccc militibus, lx millia hostium assiduīs eruptionibus vicit. Quinto itaque mense liberatus, Indiam in potestatem redegit: unde cum se reciperet, à filio, quem socium regni fecerat, in itinere interficitur: qui non dissimulato paricidio, velut hostem, non patrem interfecisset, et per sanguinem ejus currum egit, et corpus abjici insepultum jussit. Dum hæc apud Bactros geruntur, interim inter Parthos et Medos bellum oritur. Cum varius utriusque populi casus fuisset, ad postremum victoria penes Parthos fuit. His viribus auctus Mithridates, Mediæ Bacasin præponit: ipse in Hyrcaniam proficiscitur. Unde reversus, bellum cum Elymæorum regē gessit: quo victo, hanc quoque gentem regno adjecit; imperiumque Parthorum à monte Caucaso, multis populis in ditionem redactis, usque ad flumen Euphratem protulit. Atque ita adversā valetudine correptus, non minor Arsace proavo, gloriosā senectute decedit.

INTERPRETATIO.

^a Sed virtus tanti Regis, fortunā suā, exivit Parthos ad summam impetii potestatem.

^b Denique Parthi magis ac magis indies invalescentes oppresserunt illos fractos bellis.

NOTÆ.

¹ In societatem ejus.] Pax enim inter eos eā lege inita est, ut Arsaces, unā cum Antiocho, bellum gereret in Euthydemum Bactrianorum Regem, qui tumen multa post prælia pacem concessit.

² Drangaritanorum.] Scribe Drangianorum; sed potius ex Grævio Arachotorum.

³ Demetrii.] Qui Euthydemī Bactrianorum Regis, de quo suprā, filius fuit.

⁴ Elymæorum.] Quos Julius Pollux inter Hyrcaniam et Bactrianam collocat; Tacitus circa Armeniam, circa Susianam Strabo. Sunt populi Persidis, non procul à Persepoli.

LIBER XLII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. Mithridatis, Parthorum regis, filius et successor Phraates à militibus interficitur.
2. Post Aartabanum Mithridates, cognomine Magnus, regnat, qui bellum infert Armeniæ; de cujus origine et primis regibus disserit Justinus.
3. Jasonis et Armenii Armeniæ conditoris elogium. Tigris fluvii origo.
4. Mithridati ejecto Orodes successit, qui paricidiis et cladibus domi et foris exagitatur.
5. Phraatis, filii Orodis, horrenda paricidia et varia fortuna. Augustus ab eo captivos Romanos et signa militaria repetit.

CAPUT I.

POST necem Mithridatis, Parthorum regis, Phraates filius ejus rex constituitur: qui cum inferre bellum, in ultionem tentati ab Antiocho Parthici regni, Syriæ statuisset, Scytharum motibus ad sua defendenda revocatur. Namque Scythæ in auxilium Parthorum adversus Antiochum Syriæ regem mercede sollicitati, cum confecto jam bello supervenissent, et calumniā tardiùs lati auxilii mercede frauderentur; dolentes tantum iis itineris frustrā emensum, quum vel stipendium pro vexatione vel alium hostem dari sibi poscerent, superbo responso offensi, fines Parthorum vastare cœperunt. Igitur Phraates cum adversus eos proficisceretur, ad tutelam regni reliquit Himerum quendam, pueritiæ sibi flore conciliatum; qui tyrannicā crudelitate, oblitus et vitæ præteritæ et vicarii officii, Babylo-nios, multasque alias civitates importunè vexavit. Ipse autem

INTERPRETATIO.

^a Privarentur promissā mercede, quia Parthi querebantur quoddam tardiùs ipsis tulissent auxilium.

^b Quum peterent stipendium pro labore tolerato in itinere, vel alium sibi dari hostem, Antiocho jam victo.

NOTÆ.

¹ Post necem.] Nex vix unquam de morte naturali dicitur; Mithridatem tamen fato decessisse dixit lib. superiori.

Phraates exercitum Græcorum, ¹quem bello Antiochi captum superbè crudeliterque tractaverat, in bellum secum ducit: immemor prorsus, quòd hostiles eorum animos nec captivitas minuerat, et insuper injuriam indignitas exacerbaverat. Itaque cùm inclinatam Parthorum aciem vidissent, arma ad hostes transtulèrè, ²et diu cupitam captivitatis ultionem exercitùs Parthici, et ipsius Phraatis regis cruentà cæde, exsequuti sunt.

Mithridates Magnus bellum inferit Armeniæ, cuius origo describitur.

A.M.3947.
Ol. 168. 2.
Urb.C.646
Ant.C.105.

A.M.2772.
A.C.1280.

CAP. II. In hujus locum Artabanus, patruus ejus, rex substituitur. Scythæ autem contenti victoriâ, depopulatâ Parthiâ, in patriam revertuntur: sed Artabanus bello ³Thogariis illato, in brachio vulneratus, statim decedit. Huic Mithridates filius succedit; cui res gestæ Magni cognomen dedere; quippe claritatem parentum, æmulatione virtutis accensus, animi magnitudine supergreditur. Multa igitur bella cum finitimis magnâ virtute gessit; multosque populos Parthico regno addidit. Sed et cum Scythis prosperè aliquoties dimicavit, ultorque injuriæ parentum fuit. Ad postremum ⁴Ortoadisti Armeniorum regi bellum intulit. Sed quoniam in Armeniam transitum facimus, origo ejus paulò altiùs repetenda est. Neque enim silentio præteriri tantùm regnum fas est, cùm fines ejus post Parthiam omnium regnorum magnitudinem superent. Siquidem Armenia à Cappadociâ usque mare Caspium ⁵undecies centum millia patet, sed in latitudinem millia passuum septingenta porrigitur. Condita est autem ⁶ab Armenio, ⁷Jasonis Thessali comite: ⁸quem cùm perditum propter insignem periculosamque regno suo virtutem ⁹Pelias rex cuperet, denunciata militiâ, in Colchos eum ¹⁰abire jubet; ¹¹pellem-

INTERPRETATIO.

^a Et Quod diu cupiebant, vindicaverunt injurias sibi illatas in captivitate, et cæde exercitùs Parthici, et morte ipsius Regis Phrautis.

^b Gàm. Rex Pelias illum vellet perdere, quod metuebat suo regno ob illius virtutem et audaciam.

NOTÆ.

¹ Quem bello Antiochi.] Sidetes, qui, victo Tryphone, Parthis bellum intulit, eosque tribus præliis fregit: sed paulò post, dum ejus milites imprudentius vagantur, à Parthis oppressus perit.

² Thogariis.] Plinius Tacnarios Scythicum genus esse testatur.

³ Ortoadisti.] Artavasdis Armeniæ Regis meminèrunt et Strabo et Plutarch.

⁴ Undecies centum millia.] Graviter peccat Justinus, cùm plus multò quàm par sit, tribuat Armeniæ.

⁵ Ab Armenio.] Armeniorum pater fuit, Us, yel Ul, Arami filius, et Semi

pronepos, si Hieronymo credimus.

⁶ Jasonis Thessali.] Æsonis ex Alcimedæ filius fuit, quem moriens pater fratri Pelix cui regnum adulto Jasoni reddendum tradiderat, commendavit; sed Pelix diffidens Alcimedæ, eum tradidit Chironi alendum. Valerius Max, et Apollonius.

⁷ Pelias.] Neptuni ex Tyro Salmonæi Regis filiâ genitus, Æsonis frater. Ovidius.

⁸ Abire jubet.] Cùm jam adultus Jason Regnum Thessaliæ repeteret, illius expeditionis suscipiendæ Pelias illi auctor fuit.

⁹ Pellemque arietis memorabilem.]

que arietis memorabilem gentibus reportare: sperans interitum viri, aut ex periculis tam longæ navigationis, aut ex bello tam profundæ barbariæ. Igitur Jason divulgatâ opinione tam gloriosæ expeditionis, cùm ad eum certatim principes juventutis totius ferrè Orbis concurreret, exercitum ¹fortissimorum virorum, qui ²Argonautæ cognominati sunt, comparavit: quem cùm ³magnis rebus gestis incolumem reduxisset, rursus à ⁴Peliæ filiis Thessaliâ pulsus, magnâ vi cum ingenti multitudine, quæ ad famam virtutis ejus ex omnibus gentibus quotidie confluebat, ⁵comite ⁶Medeâ uxore, quam repudiatum, miseratione exilii rursum receperat, et ⁷Medio privigno, ⁸ab Ægeo rege Atheniensium genito, Colchos repetivit, ⁹socerumque Æetam regno pulsum restituit.

CAP. III. Magna deinde bella cum finitimis gessit: ^acaptas Jasonis et Armeniæ civitates partim regno soceri, ad abolendam superioris militiæ.

INTERPRETATIO.

^a Repetit Colchos cum Medio privigno, filio Ægei Regis Atheniensium, et cum uxore Medeâ, quam priùs repudiatum iterùm receperat, motus misericordiâ propter ipsius exilium.

^b Et unam partem civitatum quas ce-

perat, dedit populis quos secum adduxerat; alterum adjunxit Regno soceri, ut deleret memoriam injuriæ, quam ipsi intulerat in priori bello, cùm et abduxerat Medeam ejus filiam, et interfecerat Ægeialum ejus filium.

NOTÆ.

Phryxus Athamantis et Nepheles filius, cùm sibi ab Ino novercâ metueret, consensu aurei velleris ariete, quem vel à matre, vel à patre acceperat, Pontum eâ parte, quâ angustior, transfretavit, unâ cum Helle sorore, quæ metu, dum transnatat, in fluctus demersa, Hellesponto nomen dedit, Phryxus verò, in Colchos delatus, ad Æetam, Regem pervenit, ubi, ariete vel Jovi vel Marti immolato, in Templo suspendit vellus aureum. Aries inter sidera locatus est.

¹ Fortissimorum virorum.] 52 vel 56 numerantur, quorum præcipui Castor, Pollux, Hercules, Peleus, Telamon, Argus, Mopsus, Typhys, &c.

² Argonautæ.] Nomen sortiti ab eâ, quâ vecti sunt, navi; cui hoc nomen inditum est, vel ob velocitatem, vel propter architectum, vel denique quòd deferret Argivos. Quòd esset ex Dodonæ sylvæ arboribus fabricata, ideò vocalis à Poëtis fingitur.

³ Magnis rebus gestis.] Quo vellus aureum raperet faciliùs, Medæ usus

operâ, draconem priùs sopitum occidit, ejusque dentes commisit sulcis.

⁴ A Peliæ filiis.] Quòd Jason à Peliæ filiis Thessaliâ pulsus fuerit, unaque cum Medeâ ubique victor peragrârit Asiam, præter Justinum, qui scripserit legi neminem.

⁵ Medeâ.] Acêtæ Colchorum Regis filia, Poëtarum et Tragædiis et Fabulis notissimâ, Nonnolli tamen non veneficam fuisse volunt; sed prudentem feminam, quæ effeminatos homines ad sanitatem traduxerit, eosque in locis calidis variis exercuerit laboribus: unde locus datus fabulis.

⁶ Medio privigno.] Dum Jason amore Creusæ flagraret, Medea ab eo repudiata nupsit Ægeo, ex quo suscepit Medium.

⁷ Ægeo.] Neptuni filius erat, Rex Atheniensium, Thesæi pater, quem cùm in Crêtâ periisse crederet, in mare se dedit præcipitem, quod ab ipso Ægeum dictum est. Nota omnibus fabula.

⁸ Socerum.] Acêtæ ex Persâ Oceanii filia Solis etiam filius extitit.

4 Becam.

tiae injuriam, quā et filiam ejus Medeā abduxerat, et filium ¹Egialium interfecerat, adjunxit; partim populis, quos secum adduxerat, assignavit. Primusque humanorum post ²Herculem et ³Liberum, qui reges Orientis fuisse traduntur, eam cœli plagam domuisse dicitur. Populis quibusdam ⁴Frudium et Amphistratum aurigas ⁵Castoris et Pollucis, duces assignavit. ⁶Cum Albanis fœdus percussit: qui Herculem ex Italiā ab Albano monte, cūm, ⁷Geryone extincto, armenta ejus per Italiam duceret, secuti dicuntur; quique memores Italicæ originis, exercitum Cn. Pompeii bello Mithridatico *fratres* salutavere. Itaque Jasoni totus fermē Oriens, ut conditori, divinos honores templaque constituit: quæ Parmenio, dux Alexandri Magni, post multos annos dirui jussit, ne cujusquam nomen in Oriente venerabilius quā Alexandri esset. Post mortem Jasonis, ⁸Medius æmulus virtutis ejus in honorem matris, Medeā urbem condidit; regnumque ex nomine suo Medorum constituit, sub cujus majestate Orientis postea imperium fuit. Albanis vicinæ Amazones sunt; quarum reginam Thalestre concubitu Alexandri petiisse, multi auctores prodidere. Armenius quoque et Thessalus, unus de numero ducum Jasonis, recollecta multitudine, quæ amisso Jasone rege passim vagabatur, Armeniam condidit: à cujus montibus Tigris fluvius modicis primò incrementis nascitur: interjecto deinde aliquanto spatio, sub terras mergitur; atque ita post quinque et viginti millia pas-

NOTÆ.

1 *Egialium.*] Ab omnibus ferè aliis Absyrtus dicitur.

2 *Herculem.*] Tres numerat Diodorus, sex Arnobius, et Varro duo supra quadraginta, quorum celeberrimus, licet novissimus, Thebanus fuit, Amphitryonis, vel Jovis fictitii, ex Alcmenâ filius; cujus labores ab omnibus decantatos quis nesciat? Ejus historia ex rebus à Samsone gestis expressa est; uterque enim leonem vicit; uterque evertit columnas, hic domi, ille Hispaniæ; turpis utriusque apud mulieres servitus, istius apud Dalilam, illius apud Omphalem, &c.

3 *Liberum.*] Hujus nominis fuērunt etiam plurimi, ex *Diodoro*; quorum tertius cæteros rerum gestarum gloriâ superavit, qui ex Jove et Semele Thebis genitus.

4 *Frudium.*] Hoc nomine nullus fuit: sed Rhecas et Amphistratus, latronum duces à quibus, quod aurigæ

Castoris et Pollucis fuissent, Heniochia nomen habuit.

5 *Castoris et Pollucis.*] Fratres gemini Lædæ ex Jove filii, qui et Tyndaridæ dicti sunt; Pollux immortalis, mortalis Castor natus est; hic enim à Tyndaro, ille à Jove genitus: sed Castore mortuo, Pollux à Jove petit, suam ut immortalitatem cum fratre portitus, alternâ morte moreretur; quod illi concessum est.

6 *Cum Albanis.*] Alba ab Ascanio Æneæ filio condita: nunc ei adjacet Albanum urbs, quæ ex ejus ruderibus crevit, Albano.

7 *Geryone extincto.*] Tricorporeum finxit fabula: tres tamen fuerunt, eodem nomine, fratres, qui, cūm uterentur maximâ inter se amicitia, ab unâ mente regi putabantur. *Hesiod.*

8 *Medius.*] Medos tamen ex Ludo Semi filio ortos refert Chronicon Alexandrinum.

suum grande jam flumen ¹in regione Sophene emergit, ac sic in ²paludes Euphratis recipitur.

CAP. IV. Igitur Mithridates rex Parthorum, post bellum Armeniæ, propter crudelitatem à senatu Parthico, regno pellitur. *Orodes Mithridatis successor paricidius, et claudibus agitur.* Frater ejus ³Orodes, cūm regnum vacans occupasset, Babylo-niam, quò Mithridates confugerat, diu obsidet; et fame coactos, in deditionem oppidanos compellit. Mithridates autem, fiducia cognationis, ultrò se in potestatem Orodis tradit. ⁴Sed Orodes, plus hostem quā fratrem cogitans, in conspectu suo trucidari eum jussit: et post hæc bellum cum Romanis gessit, ⁵Crassum, que imperatorem cum filio et omni exercitu Romano delevit. *A.M. 4001. Ol. 181. 4. Urb. C. 700. Ant. C. 51.* Hujus filius ⁶Pacorus, missus ad persequendas Romani belli reliquias, magnis rebus in Syriâ gestis, in Parthiam patri suspectus revocatur: quo absente, exercitus Parthorum relictus in Syriâ, ⁷à Cassio quæstore Crassi, cum omnibus ducibus trucidatur. His ita gestis, non magno post tempore, Romanis inter Cæsarem Pompeiumque ⁸civile bellum oritur: ⁹in quo Parthi Pompeianorum partium fuere, et propter amicitiam cum Pompeio, bello Mithridatico, junctam, et propter Crassi necem, cujus filium in partibus Cæsaris esse audierant; quem ultorem patris, victore

INTERPRETATIO.

a *Sed Orodes magis cogitans illum esse hostem sibi, quā suum fratrem.* Pompei, propter amicitiam junctam cum Pompeio, cūm bellum gereret in Mithridatem.

NOTÆ.

1 *In regione Sophene.*] Regio Armeniæ majoris, in Mesopotamiæ confinio, ubi Tigris.

2 *Paludes Euphratis.*] Fluvius Asiae, qui ortus in Armeniâ majori, eam à minori, et Syriam Arabiamque à Mesopotamiâ separat; deinde, infra Seleuciam junctus, cum Tigri in sinum Persicum se exonerat.

3 *Orodes.*] Quem Hyrodem vocat Plutarchus; ab eo Mithridatem expulsum dicit Appianus.

4 *Crassumque imperatorem.*] Crassus, obtenta Syriâ, spe prædæ Parthis bellum intulit; sed, secutus Arabem nescio quem, in loca æqualia vastamque planitiem cūm exercitum imprudens deduxisset, à Surenâ Parthorum duce laceratus, et filium et multos è suis amisit; cūmque, fugientibus identidem Parthis, nulla pugnandi copia fieret, ipse Carras cum reliquo exer-

citu fugit; sed paulò post in Parthorum manus incidit, à quibus occisus est; caputque abscissum missum Regi qui aurum in oris rictu infundi jussit, ut cujus animus arserat auri cupiditate, ejus etiam mortuum cadaver auro ureretur, inquit Florus.

5 *Pacorus.*] Regionem omnem, quæ ad Euphratem usque pertinet, recepit; fluvioque transmissa, irrupit in Syriam.

6 *A Cassio quæstore.*] C. Cassius Longinus, cūm in Syriam post cladem Crassi Carris profugisset, res prosperè gessit in Parthos.

7 *Civile bellum oritur.*] Quod nec superiorem Cæsar, nec parem Pompeius ferre possit; Pompeianis id agentibus, ut expleto tempore provinciâ Cæsar exercituque cederet; Cæsarianis verò, ut in idem præstaret Pompeius, annitentibus.

Cæsare, futurum non dubitabant. Itaque ¹victis partibus Pompeianis, et ²Cassio et Bruto auxilia ³adversus Augustum et Antonium misere: et ⁴post belli finem rursum Pacoro duce, inita ⁵cum Labieno societate, ⁶Syriam et Asiam vastare; castraque Ventidii, qui post Cassium, absente Pacoro, ⁷exercitum Parthicum fuderat, magnâ mole aggrediuntur. Sed ille, ⁸simulato timore, diu continuit se, et insultare Parthos aliquantisper passus est. Ad postremum in securos lætosque partem legionum emisit: quarum impetu fusi Parthi, in diversa abiêre.

A.M.4015. ²Pacorus cum fugientes suos abduxisse secum legiones Romanas putaret, castra Ventidii, veluti sine defensoribus, aggreditur. Tum ⁹Ventidius, reliquâ parte legionum emissâ, universam Parthorum manum cum rege ipso Pacoro interfecit: nec

INTERPRETATIO.

a Cum Pacorus putaret legiones Romanas abductas longius, dum persequuntur suos fugientes.

NOTÆ.

1 *Victis partibus Pompeianis.*] Ter Pompeianos vicit Cæsar: semel in Thessaliâ ad Pharsalum; iterum in Africâ, ad Thapsum prope Leptim; tertio in Hispaniâ, ad Mundam Bæticæ oppidum. In primâ pugna Pompeius victus, in alterâ Scipio et Juba, in tertiâ Pompei filii. Sed hæc omnis nota.

2 *Cassio et Bruto.*] Confosso pugionibus in Curiâ Cæsare, ille Syriam, hic Macedoniam obtinuerat, quod à Reipublicæ partibus contra Antonium uterque staret.

3 *Adversus Augustum et Antonium.*] Penes quos id temporis summa rerum potestas erat; quique, ut mortem Cæsaris ulciscerentur, et Senatores proscripserunt plurimos, Cassiumque et Brutum armis persecuti sunt.

4 *Post belli finem.*] De summâ rerum certatum est ad Philippos, sive Macedoniæ, sive Thessaliæ, ubi et Cassius ab Antonio, et Octavius à Bruto victus est; ut Cassius, Brutianæ ignarus victoriæ, sibi conscivit mortem; Brutusque, commisso iterum prælio superatus, à servo occidi se jussit.

5 *Cum Labieno.*] Filio Titi Labieni qui et in bello Gallico Legatus Cæsaris fuerat, et in prælio ad Mundam, contra ipsum Cæsarem fortiter dimicans, cecidit. Ante pugnam Philipensem ejus filium ad Orodem Cæsarius miserat, ut inde evocaret auxilia;

sed Labienus, auditâ Cassii Brutique clade, Parthis, ut bellum Romanis inferrent, auctor extitit.

6 *Syriam et Asiam.*] Pacorus Apameâ et Antiochiâ captis, omni Ciliciâ Syriæque, præter Tyrum, potius, in Judæâ Regem constituit Antigonom.

7 *Exercitum Parthicum.*] Labienum, dum Pacorus in Syriam properat, in fugam egit, et ad Taurum montem persecutus est.

8 *Simulato timore.*] Ventidius, equitatus Parthici metu, in loco edito castroposuerat, quæ dum imprudentius aggrediuntur Parthi, ab irruentibus undique Romanis in fugam versi, Labienus in castris obsessus, et paulò post, dum noctu fugam cogitat, à Liberto captus, multa millia Parthiorum cæsa, ipseque Pacorus occisus: ex Velleio, Appiano, et Plutarcho. Quod tamen in altero prælio contigit.

9 *Ventidius.*] Loco humili natus, quem mater bello Sociali à Pompeio Strabone capta, ante currum imperatoris triumphantis in sinu tulit. Grandior factus, victum sibi regè quæsit, comparandis mulis et vehiculis magistratibus. In isto quæstu notus esse cepit Cæsari, cum quo in Gallias profectus in illius amicitiam et in ordinem amplissimum pervenit. Cum Antonio deinde proscripserat: sed conjunctis partibus Pontifex, deinde Consul creatur: quod Populus Romanus

nullo bello Parthi unquam majus vulnus acceperunt. Hæc cum in Parthiâ nunciata essent, Orodes pater Pacori, qui paulò ante vastatam Syriam occupatam Asiam à Parthis audierat, victoremque Pacorum Romanorum gloriabatur, repente filii morte, et exercitus clade auditâ, ex dolore in furem vertitur. Multis diebus non alloqui quemquam, non cibum sumere, non vocem mittere, ita ut etiam mutus factus videretur. Post multos deinde dies, ubi dolor vocem laxaverat, nihil aliud quàm Pacorum vocabat: Pacorus illi videri, Pacorus audiri videbatur; cum illo loqui, cum illo consistere: interdum quasi amissum flebiliter dolebat. Post longum deinde luctum, alia sollicitudo miserandum senem invadit, quem ex numero xxx filiorum in locum Pacori regem destinet. Multæ pellices, ex quibus generata tanta juvenus erat, pro suis quæque sollicitæ, animum senis obsidebant. Sed fatum Parthiæ fecit, in quâ jam quasi solenne est, reges parricidas habere, ut sceleratissimus omnium, et ipse Phraates nomine, rex statueretur.

CAP. V. Itaque statim, quasi nollet mori, ¹patrem interfecit: Phraates fratres quoque xxx trucidat: sed nec in filiis cessant parricidia. Orodio filio Nam cum infestos sibi optimates propter assidua scelera vide-²paricidia, ret, ne esset qui nominari rex posset, adultum filium interfici ³Augustus jubet. Huic Antonium, propter auxilium adversus se et Cæsar ⁴signa militaria ab eo rem latum, bellum ⁵cum sexdecim validissimis legionibus intulit: sed graviter ⁶multis præliis vexatus, à Parthia refugit. Quâ ⁷A.M.4017. victoriâ insolentior Phraates redditus, ⁸cum multa crudeliter ⁹Urb.C.716 consularet, in exilium à populo suo pellitur. Itaque cum mag-¹⁰Ant.C.35. no tempore finitimas civitates, ad postremum Scythas precibus

INTERPRETATIO.

a Ejicitur in exilium à populo, cum crudelitatem suam in multis exhibuisset.

NOTÆ.

tam indignè tulit, ut vulgò per vias urbis versiculi scriberentur:

Concurrite omnes Augures Aruspices: Portentum inusitatum constat esse recens.

Nam mulos qui fricabat, fuctus est Consul.

1 *Patrem interfecit.*] Laboranti intercuti morbo aconitum miscuit: quod cum per alvum vis morbi deiecerat, ita ut Rex paulò se haberet meliùs, jacentem in lecto præfocari jussit. Ita Appianus.

2 *Cum sexdecim validissimis legionibus.*] Romanorum et sociorum habebat 60 millia Gallorum 10, Armenio-

rum 11, aliarum gentium 30: præterea Hispanorum equitatum: quibus copiis Bactros et Indos terruit, si Appiano credimus.

3 *Multis præliis vexatus.*] Dum Præaspas Metropolis obsidet, Stas-tianus cum millibus decim à Parthis oppressus est: deinde, inito certamine, cum nec victus nec victor discessisset, frustra tentatâ pace, Armeniam repetit inglorius, dum Phraates inter viginti septem dierum inter noctu diuque, octodecim præliis eum fatigat. Antonius tamen, quod vivus à Parthiâ rediisset, victorem prædicare se non erubuit, ut referunt Dion, Phartarchus, et Appianus.

fatigasset, Scytharum maximo auxilio in regnum restituitur. Hoc absente, regem Parthi Tiridatem quendam constituerant; qui, audito adventu Scytharum, cum magnâ amicorum manu ad Cæsarem, in Hispaniam bellum tunc temporis gerentem, profugit, obsidem Cæsari minimum filium Phraatis ferens, quem negligentiùs custoditum rapuerat. Quo cognito, Phraates legatos statim ad Cæsarem admittit, *servum suum Tiridatem et filium, remitti sibi postulat.* Cæsar et legatione Phraatis auditâ, et Tiridatis postulatis cognitis (nam et ipse restitui in regnum desiderabat, ^a*juris Romanorum futuram Parthiam affirmans si ejus regnum muneris eorum fuisset*) neque Tiridatem dediturum se Parthis dixit, neque adversus Parthos Tiridati auxilia daturum, Ne tamen per omnia nihil à Cæsare obtentum videretur, Phraati filium sine pretio remisit; et Tiridati, quoad manere apud Romanos vellet, opulentum sumptum præberi jussit. Post hæc ²*finito Hispaniensi bello, cum in Syriam ad componendum Orientis statum venisset, magnum metum Phraati incussit, ne bellum Parthiæ vellet inferre.* Itaque totâ Parthiâ ³*captivi et Crassiano sive Antonii exercitu recollecti, signaque cum his militaria Augusto remissa.* Sed et ⁴*filii nepotesque Phraatis obsides Augusto dati: plusque Cæsar magnitudine nominis sui fecit, quam armis alius imperator facere potuisset.*

A.M.4034.
Ol.190.1.
Urb.C.733
Ant.C.18.

INTERPRETATIO.

^a *Dicens Parthiam Romanis aliquo modo subjectam fore, si ipsum restituissem in regnum.*

NOTÆ.

1 *In Hispaniam bellum.*] Hispania ferè tota Romanis parebat, præter Cantabros et Astures, qui etiam tum domari cum non potuissent, Cæsar ipse eò profectus est.

2 *Finito Hispaniensi bello.*] Annis duobus, quorum primo Cantabros, altero Astures penitus devicit, non tam suâ, quam legatorum, Agrippæ, Antistii et Furvii fortitudine: res enim, sicut Antonius, per legatos feliciter

quàm per se ipsum conficere solebat. *Cassiodorus Orosius, et Florus.*

3 *Captivi ex Crassiano.*] Qui vel in Parthiâ præ pudore remanere, vel mortem sibi inferre, quàm redire in patriam, maluerant.

4 *Filii nepotesque.*] Phraates, vocato in colloquium Tito, qui tum Syriæ præerat, quatuor filios legitimos ei tradidit obsides. *Ita Florus et Strabo.*

LIBER XLIII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Romanii imperii initia. Urbis origo. Primi Italiæ cultores et Reges.*
2. *Rhea Numitoris filia Romum et Romulum parit, qui mirâ quâdam ratione educati emergunt.*
3. *Roma condita, senatus constitutus, raptæ Sabinæ, vicini subacti. Phocenses Tarquinii temporibus Massiliam condunt, Liguribus invidentibus.*
4. *Varia Massiliensium fortuna, et felices successus.*
5. *Massiliensium bella, et fœdera. Eorundem benevolentia et munificentia in Romanos.*

CAPUT I.

PARTHICIS, Orientalibusque, ac totius propemodùm *Romani* Orbis rebus expeditis, ad initia Romanæ urbis Trogius, velut *imperi* *initia.* *Primi Italiae Reges.* post longam peregrinationem, domum revertitur; ingrati civis officium existimans, si cum omnium gentium res gestas illustraverit, de solâ patriâ taceat. Breviter igitur initia *Romani* imperii perstringit: ut nec modum propositi operis excedat, nec utique originem Urbis, quæ est caput totius Orbis, silentio prætermittat. Italiæ cultores primi ¹*Aborigines* fuere, ²*quorum rex Saturnus tantæ justitiæ fuisse traditur, ut neque servierit sub illo quisquam, neque quicquam privatæ rei habue-*

INTERPRETATIO.

^a *Ut illius tempore nullus fuerit servus, et nullus habuerit bona sibi propria.*

NOTÆ.

1 *Aborigines.*] Hoc est, *Αυτοχθόνες.* *locis junctos, quasi ab erroribus, Αυτοχθόνες* idem Græce sonat quod Latine *Aborigo et indigena:* quod nomen huic genti inditum, quod in regione suâ genuinâ fuerit, quasi absque origine, et veluti e terrâ nati essent. Quare Aborigines putat Stephanus populos Italiæ fuisse antiquissimos: alii tamen erroneos quosdam fuisse volunt, et multis e regionibus convenas iis in-

Aberrigines vel Aborigines dicerentur. Non desunt tamen qui malint eos, vel à Chamaseno Ægyptiorum Saturno, vel ab Enotrio, Lycaonis Arcadiæ Regis filio, in Italiâ abductos.

2 *Quorum Rex Saturnus.*] Oceani ac Tethyos filius, qui cum ex oraculo didicisset fore, ut à filiis Regno pelleretur, ideoque Jovi strueret insi-

rit; sed omnia communia, et indivisa omnibus fuerint, veluti cunctis patrimonium esset. Ob cuius exempli memoriam cautum est ut ¹Saturnalibus, exæquato omnium jure, passim in conviviis servi cum dominis recumbant. Itaque Italia, regis nomine, *Saturnia* appellata est: et mons, in quo habitabat, *Saturnius*: in quo nunc, veluti à Jove pulso sedibus suis Saturno, ²Capitolium est. Post hunc tertio loco regnasse ³Faunum ferunt, sub quo ⁴Evander, ab Arcadiæ urbe ⁵Pallanteo, in Italiam cum mediocri turbâ popularium venit: cui Faunus et agros, et montem, quem ille postea ⁶Palatium appellavit, benignè assignavit. In hujus radicibus templum Lycæo, quem Græci ⁷Pana, Romani ⁸Lupercum appellant, constituit: ipsum Dei simulacrum nudum caprinâ pelle amictum est, quo habitu nunc Romæ ⁹Lupercalibus ¹⁰decurritur. Fauno fuit uxor nomine

NOTE.

dias; ab eo Cretâ ejectus, in Italiam profugit. Unde pars Italiæ, quod ibi apud Janum latitasset, Latium dicta est. Cùm agri colendi rationem Janum docuisset, in regni portionem ab eo receptus est; amboque tam unanimi consensu regebant populos, ut eorum ætas aurea fuerit nuncupata.

¹ *Saturnalibus*.] Saturni Feriæ mense Decembri celebrari solebant, die decimo quarto: Cecrops omnium primus, ut Macrobius probat ex Philochoro, Saturno, et Opi, tanquam frugum repertoribus, aram statuit in Atticâ, et instituit ut patres-familias unâ cum servis frugibus vescerentur. Qui festi dies dicebantur *ægeia* quibus nefecerat gerere bellum et punire quemquam: servos domini excipiebant conviviis; quidvis liberè loqui mancipiis licebat; pileos, libertatis signum, gestare, et calceis ingenuorum indui. Sunt tamen qui velint Saturnalia deducta ex Scenopegiis Judæorum, quæ mense Thirsi septem dierum spatio collectis frugibus celebrari mos erat: quo tempore servis simul cum liberis epulari sub tentoriis, et feriari licebat. *Ex Levitico*.

² *Capitolium est*.] Arx Romæ munitissima in Saturnio monte, quam Tarquinius Superbus condidit, cui nomen datum ab hominis capite ibi reperto, dum fundamenta jacerentur. Mons Tarpeius prius dictus, à Tarpeia vestali virgine, quæ hoc in loco fuerat

Sabinorum scutis obruta.

³ *Faunum*.] Pici filium, qui à Saturno genitus. A Fauno orta Poëtæ finxerunt numina rustica, quos Faunos et Sylvanos appellarunt.

⁴ *Evander*.] Rex Arcadiæ, Carmenitis Fatidicæ filius, cùm patrem imprudens occidisset, pulsus Arcadiâ venit in Italiam, ubi conditum in monte Palatino oppidum à Pallante proavo dixit Pallanteum.

⁵ *Pallanteo*.] Cui nomen impositum à Pallante uno filiorum Lycaonis. *Ex Hesiodo*.

⁶ *Palatium*.] Mira inter Auctores hoc de nomine varietas. A Pallantæ Arcadiæ urbe deductum vult Livius: à Palatiâ Latini uxore Varro: Solinus, vel à Pale Pastorum deâ, vel à Pallante Evandri filio: alii denique ab Arcadibus, quod palantes, hoc est, vagantes, illuc appulerint.

⁷ *Pana*.] Cujus filius Pan fuerit, incertum est: sed à Poëtis et pastorum et naturæ totius deus fingitur. In Arcadiâ, maximè verò in Lyceo et Mænalio montibus, colebatur.

⁸ *Lupercum*.] Sacerdotes hujus sacrificii Luperci dicti sunt.

⁹ *Lupercalibus*.] Alia alii de Lupercalibus tradunt Auctores. Ab Evandro ex Arcadiâ in Italiam translata vulunt Dionysius, Livius, et Plutarchus. Valerius Max. instituta primum tradit à Romulo et Remo, propter factam sibi ab avo Numitore ur-

¹Fatua, quæ assidue divino spiritu impleta, velut per furorem, futura præcinebat: unde adhuc, qui inspirari solent, *fatuari* dicuntur. Ex filiâ Fauni et Hercule, qui eodem tempore extincto Geryone, armenta victoriæ præmia per Italiam ducebat, stupro conceptus ²Latinus procreatur. Quo tenente regnum, ³Æneas ab Illo, ⁴Trojà à Græcis expugnata, A.M.2871. ⁵in Italiam venit: statimque bello exceptus, cum in aciem A.C.1181. exercitum eduxisset, ad colloquium vocatus, tantam admirationem sui Latino præbuit ut et in societatem regni reciperetur, et, Lavinia in matrimonium ei datâ gener ascisceretur. ⁶Post hæc commune utrique bellum adversus

INTERPRETATIO.

^a Post hæc Latinus et Æneas bellum simul gerunt contra Turnum Regem Rutulorum, propter negatas Turno nuptias cum Lavinia, quæ ipsi promissæ fuerant.

NOTE.

bis in monte Palatino condendæ potestatem. Ovidius verò refert à Romanis ideò celebrata ob beneficium à Lupâ Romanis præstitum in educandis infantibus Romulo et Remo: Templumque ad Ficum ruminalem ab iis extractum testatur, quod Lupercal vocatum est. Alii tamen Lupercalia à lupis arcendis dicta maluerunt, quod celebrato in Panis honorem, qui Lycæus dictus est, hoc sacrificio, à pecoribus et stabulis lupi arcerentur. Luperci immolabant canem, vel in gratiam lupæ, à quâ nutritus Romulus, vel in Panis honorem, cui canis propter greges amicus esset. Si tamen Servio credimus Luperca spelunca est sub monte Palatino, in quâ capro litabatur.

¹⁰ *Decurritur*.] Mos erat ut Luperci rem divinam nudi agerent, et per vicus urbis cursitantes, pellibus in scuticas dissectis, obvias quasque mulieres verberarent, palmas utrosque ferientes, ut sæcundæ magis redderentur.

¹ *Fatua*.] Sic dicta, quod sicut Faunus viris, ita ipsa mulieribus fatu caneret. Ea pudicitia fuisse fertur, ut nullum unquam virum, præter maritum, aspexerit: unde Romæ sacris bonæ Deæ (eo enim nomine Romæ colebatur) adesse viris vertitum.

² *Latinus*.] Fauni et Maricæ Nymphæ filium facit Virgilius, Hesiodus

verò Ulyssis et Circes. Rex Laurenti fuit, et Lavinia ex Amatâ pater.

³ *Æneas*.] Anchisæ et Veneris filius, Virgilii versibus nobilitatus.

⁴ *Trojà*.] A Græcis expugnata, cùm in Phrygiam appulisset Dardanus Jovis ex Electrâ filius, Bateam Teucris filiam uxorem duxit, urbemque sibi cognominem condidit: illi Eriethonius filius successit, pater Trois, ex quo natus est Ilus, qui genuit Laomedontem, Priami parentem. Hæc civitas à variis Regibus varia nomina sortita est: dicta enim à Dardano Dardania, Troja à Troe, et ab Illo Ilium.

⁵ *A Græcis expugnata*.] Decem annorum obsidio fuit. quæ causa belli, quis exitus, docuit vel fabula vel Historia. Urbs tandem capta anno ante primam Olympiadem 408, prodicione Antenoris et Æneæ, à quibus vel Scea porta aperta Græcis, ut vult Dares; vel equus ligneus refertus milite in urbem inductus.

⁶ *In Italiam venit*.] Ab Agamemnone datâ copiâ Antenori et Æneæ, ut Trojæ reliquias incoherent: cùm verò Polyxenam pro felici reditu jugulandam Æneas apud se occulasset, eum à Phrygis discedere jussit Agamemnon, ut placet Dareti: Dictys tamen Cretensis Æneam ab Antenore, quod vicinos populos in eum concitaret, expulsum memorat.

¹Turnum ²Rutulorum regem, propter fraudatas Laviniae nuptias fuit: in quo et Turnus et Latinus interiêrunt igitur cùm Æneas, jure victoriae, utroque populo potiretur, urbem ex nomine uxoris Lavinia condidit. Bellum deinde ³adversus Mezentium regem Etruscorum gessit, in quo cum ipse ⁴occidisset, in locum ejus Ascanius filius successit; qui ⁵Lavinio relicto, ⁶Albam Longam condidit, quæ trecentis annis caput regni fuit.

Rhea Remum et Romulum parit.

A.M. 3284.
Ol. 2. 3.
Ant. C. 768

CAP. II. ⁷Post multos deinde urbis hujus reges, ad postremum ⁸Numitor et Amulius regno potiti sunt. Sed Amulius cùm ætate priorem Numitorem oppressisset, ⁹filiam ejus Rheam in perpetuam virginitatem, ne quis vindex regni sexûs virilis ex gente Numitoris oriretur, demersit: ¹⁰additâ injuriâ specie honoris, ut non damnata, sed sacerdos electa videretur. Igitur clausa ¹¹in luco Marti sacro, ¹²duos pueros, incertum stupro, an ex Marte conceptos, enixa est. Quo cognito, Amulius multiplicato metu proventu duorum, pueros

INTERPRETATIO.

a Tegens injuriam ipsi illatam specie honoris.

b Peperit duos pueros, sed incertum illos conceperit ex stupro, an ex Marte.

NOTÆ.

1 Turnum.] Principem inter Italos fortissimum, quem Æneas æmulum versibus suis Virgilius celebravit.

2 Rutulorum.] Populi Latii, quorum Ardea caput fuit: de quibus sæpe Virgilius meminit.

3 Adversus Mezentium.] Non victum à Mezentio, sed victorem Æneam describit Virgilius, verumque seriem invertit, cùm et Mezentium adfuisse Turno, eamque, unâ cum Lauso filio, Æneæ manu cecidisse testetur.

4 Occidisset.] In pugna ad amnem Numicum. Ex Dionysio.

5 Lavinio.] Urbs olim fuit Latii, inter Ostiam et Velitras, non procul à mari sita, ab Æneâ condita.

6 Albam Longam.] In Latio: Alba dicta est, à sue alba quam ibi reperit Æneas: Longa verò, à longo tractu. Eam Tullus Hostilius evertit.

7 Post multos deinde reges.] Ab Æneâ decimus tertius numeratur, quos recensere non opus est.

8 Numitor et Amulius.] Procas Sylvius duos filios æquis partibus hæredes moriens instituit: tum Amulius regnum patrisque opes partitus, ex unâ parte regnum, in alterâ Sylvii patrimonium cum pofuisset, Numitori,

qui natu major erat, optionem dedit: qui cùm regno privata bona prætulisset, regnum obtinuit Amulius. Hec Dion. Halicarn. qui tamen paulò post vi expulsus ab Amulio Numitorem testatur: quod multò magis cum aliis Historicis congruit.

9 Filiam ejus Rheam.] Primò Æge-tum Numitoris filium, dum venatur, occidit: tum Rheam Vestæ Sacerdotem fieri jussit, cùm id sibi à Vestâ in somniis imperatum fingeret.

10 In luco Marti sacro.] Rheæ, dum sacrorum causâ puram aquam Martis luco petiit, stuprum in fano obtulit nescio quis, sive è Prociis quidem fuit, ut volunt nonnulli; sive Amulius ipse, omnibus faciei notis, quantum fieri poterat, obscuratis, ut malent alii; sive denique numen ipsum, cujus id fanum erat, se puellæ ac speciei humanâ obtulerit, ut multis fabulantur.

11 Duos pueros.] Romulum et Remum.

12 Quo cognito.] Martis monitu infirmitatem causata, quò tutior esset, à sacris abstinuit: sed Amulius, rem ex rumore suspicatus, custodes parturienti dedit. Ita Dionysius.

¹exponi jubet; et puellam ²vinculis onerat, ex quorum injuriâ decessit. Sed Fortuna origini Romanæ prospiciens, ³pueros lupæ alendos obtulit: quæ, amissis catulis, distenta ubera exinanire cupiens, nutricem se infantibus præbuit. Quum sæpius ad parvulos, veluti ad catulos, reverteretur, rem Faustulus pastor animadvertit, subtractosque feræ, inter greges pecorum agresti vitâ ⁴nutrivit. ⁵Martios pueros fuisse, sive quòd in luco Martis enixi sunt, sive quòd à lupâ, quæ in tutelâ Martis est, nutriti, velut manifestis argumentis, creditum. Nomina pueris alteri Remo alteri Romulo fuere. Adultis inter pastores, de virtute quotidiana certamina, et vires et perniciatem auxere. Igitur cùm latrones à rapinâ pecorum industrie frequenterque summove-rent, ⁶Remus ab iisdem latronibus captus, ⁷veluti ipse fecisset, quod in aliis prohibebat, regi offertur; crimini datur, quasi greges Numitoris infestare solitus esset. Tunc à rege Numitori in ultionem traditur. Sed Numitor adolescentiâ juvenis per-motus, et in suspicionem expositi nepotis adductus, cùm eum nunc lineamentorum filiae similitudo, nunc ætas expositionis temporibus congruens, anxium tenerent, repente ⁸Faustulus cum Romulo supervenit: à quo, cognitâ origine puerorum, factâ conspiratione, et adolescentes in ultionem maternæ necis, et Numitor in vindictam ⁹erepti regni armantur.

INTERPRETATIO.

a Creditum est illos pueros aliquo modo pertinere ad Martem quasi manifestis argumentis, sive quòd nati essent loco sacro Marti, sive quòd educati à lupâ, quæ est in tutela Martis.

b Regi offertur quasi ipse esset lupo, dum latrones persequeretur.

c Tunc traditur Numitori, ut pœnas ab eo numeret.

NOTÆ.

1 Exponi jubet.] Priùs re ad Judices ab Amulio delatâ, ab iis jussum est, ut liberi in Tiberim projicerentur, et Rheæ virgis cæsa necaretur.

2 Vinculis onerat.] Necatam scripsit Licinius Macer, sed Livius vitam ei servatam tradit precibus filii Amuli, et in carcerem conjectam, unde occiso Amulio liberata fuit.

3 Pueros lupæ alendos obtulit.] Cùm Tiberis imbrum copiâ latè restagnasset, ministri Regis, cum per aquam ultra progredi non liceret, ad Palantii montis radices, vimineum, in quo erant infantes, alveum deposuerunt, qui undâ se recipiente, impactus saxo effudit infantes, quibus, dum vagiuntur in luto, lupa mammas præbuit, distentis à recenti partu uberibus. Hec Livius, et Dion, &c.

4 Nutrivit.] Nutriendos dedit uxori

Accæ Laurentiæ, quæ recens filium mortuum ediderat, ex Dionysio. Sunt tamen qui Laurentiam lupam inter pastores dictam putent: unde nata fabula ut placet Livio.

5 Remus ab iisdem latronibus.] Rem aliter narrant Dionysius et Livius. Ortâ inquit, inter Amuli et Numitoris pastores rixâ, victa pars Numitoris ad dolos conversa, absente Romule, Remum insidiis intercipit: eumque de vi illatâ apud Amulium criminatur.

6 Faustulus.] Qui, ubi Romulum, quisnam esset illius pater, edocuit; eum, ut fratrem liberaret, hortatus est.

7 Erepti regni armantur.] Metuetiam periculi; re enim audita Amulius, qui fratres ad se ducerent, milites miserat.

*Res à Ro-
mulo gesta
Phocenses
Massiliam
condunt.
A.M.3302.
Ol. 7. 1.
Urb. C. 1.
Ant.C.750.*

CAP. III. ¹Occiso Amulio, regnum Numitori restituitur, et ²urbs Romana ab adolescentibus ³conditur. ⁴Tunc et senatus centum seniorum, qui *Patres* dicti sunt, constituitur: tunc et vicinis connubia pastorum dedignantibus, ⁵virgines Sabinæ rapiuntur; ⁶finitimisque populis armis subjectis, primum Italiæ, et mox Orbis imperium quæsitum. Per ea adhuc tempora reges ⁷hastas pro diademate habebant, quas Græci *sceptra* dixere. Nam et ab origine rerum, pro diis immortalibus veteres hastas ⁸coluere: ob cujus religionis memoriam, adhuc deorum simulacris

NOTÆ.

¹ *Occiso Amulio.*] A juvenibus patratum id refert Livius: sed testatur Dionysius ex *Fabio Pictore*, Numitorem illis se præbuisse ducem, primoque imperii oppressis custodibus, Amulium nullo negotio obtruncatum.

² *Urbs Romana.*] Licet omnes fere Romulum hujus urbis conditorem faciant non desunt tamen qui id tribuant aliis: conditam dicit Sallustius ab *Æneâ*; Solinus, post captam Trojam, ab Achivis, suadente Romæ captivam nobilissimâ, à quâ nomen accepit. Hanc tamen non captivam, sed Ascanii filiam, et *Æneæ* neptem fuisse dicit Agathocles.

³ *Conditur.*] Numitor ut et nepotibus propriam ditionem tribueret, et Amulii fautores removeret, agros, pecuniam, arma, mancipia, aliaque ejusmodi, eis, quo novam conderent urbem, concessit; familiasque nobiles quinquaginta, faventes Amulio cum magnâ populi parte eo conferre se jussit. Sic Roma ædificari cœpta est Festis Paliliis in honorem Pales deæ pastorum; qui dies urbis natalis habitus est. Ut tamen civium cresceret numerus urbs tanquam asylum jussu Romuli omnibus aperta, quo sceleratorum ingens manus undique confluxit: unde multum roboris illi fuit additum.

⁴ *Tunc et senatus.*] Primum populum in tres Tribus, singulas in Curias decem, Curias in decem Decurias tribuit; singulis singulos præfecit duces, Tribunos Tribubus, Curias Curiones Decuriones Decuriis: deinde populum omnem duas in partes divisit: unam divitum, qui patricii dicerentur; alteram tenuiorum, qui plebei; ut illi pauperibus patroni, isti optimatum clientes essent; illi gererent magis-

tratus, isti agros colerent: postea per singulas Tribus et Curias centum senes ex Patriciis legit, qui et Senatores et Patres conscripti, vel ob ætates vel ob dignitatem dicti sunt: denique per singulas Curias ex primariis familiis electos trecentos circa se habuit, quos vocavit Celeres: quod tamen, cum Sabinis pace initâ, contigit quata pars una Rammensium à Romulo, altera Tatiensium à Tatio Sabinorum Rege, tertia Lucerum à Lucumone Etrusco, qui contra Samnites auxilio venerat nuncupata est. *Hec Livius.*

⁵ *Virgines Sabine rapiuntur.*] Romulus Neptuno equestri diem festum cum indixisset, quo varia cum equorum, tum hominum certamina celebrarentur; ingens ex vicinis urbibus, sed præcipue ex Sabinis hominum multitudo Romam confluit: tum jubet Romulus, ut quisque juvenum intactam servet virginem, quàm sibi sors obtulisset: quod cum ita factum esset, virginibus non dissentientibus, comperto 683 puellarum numero, eis totidem colibes viros delegit, quibus eas ritu patrio in matrimonium dedit. *Ita Gellius, Dionysius, et Livius.*

⁶ *Finitimis populis.*] Ortum ex virginum raptu in vicinos bellum, ipsarum interventu eâ lege compositum est, ut Tatio et Romulus Romæ simul imperarent. Tatio sex annis post interfecto, solus Romulus regnavit; Fidenatibusque et Veientibus superatis ad Capræ paludem, dum concionem haberet, repente subortâ tempestate nusquam comparuit; à Patribus, ut multorum est opinio, discerptus anno regni 38.

⁷ *Hastas.*] Id Homerus passim testatur in *Iliade*.

⁸ *Coluere.*] Chæronenses, ut refert

hastæ adduntur. ¹Temporibus ²Tarquinii regis, ex Asiâ ³Phocensium juvenus, ostio Tiberis invecta, amicitiam cum Roma ⁴Massiliam inter Ligures et feras gentes Gallorum condidit; magnasque res, sive dum armis se adversus Gallicam feritatem tueretur, sive dum ultrò lacessant, à quibus fuerant antè lacessiti, gesserunt. ⁵Namque Phocenses exiguitate ac ⁶macie terræ coacti, studiosius mare quàm terras exercuere: piscando, mercando, plerumque etiam latrocinio maris, quod illis temporibus ⁷gloriæ habebatur, vitam tolerabant. Itaque in ultimam Oceani oram procedere ausi, in sinum Gallicum ostio ⁸Rhodani amnis

INTERPRETATIO.

a Nam Phocenses, ob sterilitatem soli in quo habitabant, maluerunt opes quærere navigando, quàm terram colendo.

NOTÆ.

Pausanias, *sceptrum* à Vulcano Jove fabricatum, quod hastam vocabant, pro deo coluerunt.

¹ *Temporibus.*] Regum, quos omisit Justinus, res gestas non abs re erit paucis perstringere, 1. Numa Pompilius Romana sacra constituit, annum duobus auxit mensibus: clauso Jani templo, otium suis perpetuum fecit. 2. A Tullo Hostilio Alba excisa, ejusque cives Romam translati, et Metius Suffetius in diversa distractus, Tullus ipse de cælo tactus cum familiâ periit. 3. Ab Anco Martio Latini sæpe victi, in colle Aventino collocati, munus Janiculum, Tiberis sublio ponte junctus, Ostiaque condita. 4. Tarquinius Priscus populos Thuscæ duodecim subegit, à quibus fasces, trabeam, curules, prætextam, et id genus alia mutuatus est: ædemque Jovis Capitolini inchoavit. 5. Servius Tullius censum primo, à se institutum quinto quoque anno fieri jussit, multisque præclarè gestis, Tarquinii et filiz Tulliz parricidio miserè periit. 6. Tarquinius superbus cædibus in Senatores grassatus est, Latinas ferias instituit, perfecit Templum Capitolini Jovis, tandemque, ob stuprum Lucretiz, à filio illatum, absens, dum Ardeam obsidet, dignitate dejectus est.

² *Tarquinii.*] Intelligit Tarquinium Priscum, quo regnante id contigit.

³ *Phocensium.*] Melius legeris Pho-

censim; Phocis enim et Phocæa multitum differunt. Illa in Græciâ ejus metropolis Delphi; hæc in Asia, prima Ioniz civitas et deducta à Phocidæ colonia. Ex Herodoto refert Ammianus Marcellinus Phocæenses, quò Harpali, seu potius Harpagi, à Cyro Asiæ præfecti crudelitatem fugerent, Italiâ petiisse, aliosque in Lucaniâ Veliâ, alios id Galliâ Massiliam condidisse; sed id temporis nec Cyrus natus erat, nec Harpagus.

⁴ *Massiliam.*] A Phocensibus plerique conditam scribunt; Plutarchus tamen Massaliâ mercatorem nescio quem illius conditorum fuisse memorat; Eustathius verò vult illi nomen impositum ex occursu piscatoris navem religantis; *μαρτυρ* Eolicè est *relicare*, et *αλιος* piscator.

⁵ *Macie terræ coacti.*] Phocæenses confundit cum Phocensibus; istorum enim regio sterilis erat, arida, et montium jugis obsita; illorum verò fertilis, rerumque omnium abundans.

⁶ *Gloriæ habebatur.*] Furari enim, nec apud Græcos, ex *Thucydide*, nec apud Germanos, ex *Cæsare*, probro fuit.

⁷ *Rhodani.*] Fluvius est Galliæ Narbonensis maximus, qui ex Adulâ monte oritur, qui postquam Lemano lacu egressus est, et Viennam, Valentiam, Avenionem, et Arelatum alluit, in Mare Mediterraneum se exonerat. *The Rhone.*

devenère. Cujus loci amœnitate capti, reversi domum referentes quæ viderant, plures sollicitavère. Duces classis ¹Simos et Protis fuère. Itaque regem ²Segobrigiorum ³Nannum nomine, in cujus finibus urbem condere gestiebant, amicitiam petentes conveniunt. Fortè eo die rex occupatus in apparatu nuptiarum Gyptis filia erat: ^aquam, more gentis, electo inter epulas genero, nuptum tradere ille parabat. Itaque cum ad nuptias invitati omnes proci essent, vocantur etiam Græci hospites ad convivium. Introducta deinde virgo, cum juberetur à patre *aquam porrigere ei quem virum eligeret*, tunc omissis omnibus, ad Græcos conversa, aquam Proti porrigit: qui factus ex hospite gener, locum condendæ urbis à socero accepit. Condita igitur Massilia est propè ostia Rhodani amnis, in remoto sinu, veluti in angulo maris. Sed Ligures, incrementis urbis invidentes, Græcos assiduè bellis fatigabant. Qui pericula propulsando in tantum evituerunt, ut, victis hostibus, in captis agris multas colonias constituerent.

Varia
Massiliensium fortuna.

CAP. IV. ^bAb his igitur Galli, et ³usum vitæ cultioris, deposita et mansuefacta barbaria, et agrorum cultus et urbes moribus cingere didicerunt. Tunc et legibus non armis vivere, tunc et vitem putare, tunc olivam serere consueverunt: adeoque magnus et hominibus et rebus impositus est nitor, ut non Græcia in Galliam emigrasse, sed Gallia in Græciam translata videretur. Mortuo rege Nanno Segobrigiorum, à quo locus acceptus condendæ urbis fuerat, cum regno filius ejus Comanus successisset, affirmat Ligur quidam, *quandoque Massiliam exitio finitimis populis futuram, opprimendamque in ipso ortu, ne mox validior ipsum obruerit*. Subnectit et hanc fabulum: *Canem aliquando partu gravidam locum à pastore precario petiisse, in quo pareret: quo obtento, iterato petisse ut sibi educare eodem in loco catulos liceret: ad postremum, adultis catulis, fulam domestico præsi-*

INTERPRETATIO.

^a Quam parabat tradere, ex more gentis illi uxorem illi quem ipsa elegerat inter epulas.

^b Ab illis Galli, deposita nativâ ferocitate, didicerunt et agere vitum magis cultam, et agros colere, et cingere urbes

manibus.

^c Denique sibi usurpasse proprietatem loci, postquam magni fuerunt catuli à quibus defendi posset, tanquam à præsidio domestico.

NOTÆ.

1 *Simos et Protis.*] Nomina mutat Athenæus: quem Justinus Protin, ille Euxenum, quem Justinus Nannum, ille Nannum: Gyptim, Bettan, sive Artoxenam appellat. Euxeni verò filium facit Protin, à quo posterius Prociæ dicti sunt; Plutarchus tamen Justino consentit.

2 *Segobrigiorum.*] Segobrigenses Plinius in Celtiberia collocat, et Segobrigam Strabo in Gallia Narbonensi.

3 *Usus vitæ cultioris.*] Massiliensium comitas et urbanitas passim laudatur à Cicerone, Strabone, et Facito.

dio proprietatem loci sibi vindicasse. Non aliter Massilienses, qui nunc inquilini videantur, quandoque dominos regionum futuros. His incitatus rex insidias Massiliensibus extruit. Itaque solenni ¹Floraliorum die multos fortes ac strenuos hospitii jure in urbem misit; plures in scirpiis latentes, frondibusque supertectos induci vehiculis jubet: et ipse cum exercitu in proximis montibus delitescit: ut quum nocte à prædictis apertæ portæ forent, tempestivè ad insidias adesset; urbemque somno ac vino sepultam armis invaderet. Sed has insidias mulier quædam, regis cognata, prodidit, quæ adulterare cum Græco adolescente solita, in amplexu juvenis, miserata formam ejus, insidias aperit, *periculumque declinare* jubet. Ille rem statim ad magistratus deferit: atque ita patefactis insidiis, cuncti Ligures comprehenduntur, latentesque de scirpiis protrahuntur. Quibus omnibus interfectis, insidianti regi insidiæ tenduntur. Cæsa sunt cum ipso rege hostium septem millia. Exinde Massilienses festis diebus portas claudere, vigiliis agere, stationem in muris observare, peregrinos recognoscere, curs habere, ac veluti bellum habeant, sic urbem pacis temporibus custodire. Aded illic benè instituta, non temporum necessitate, sed rectè faciendi consuetudine, servantur.

CAP. V. Post hæc magna illis cum Liguribus, magna cum *Massiliensium bella et fœdera.* Gallis, fuère bella: quæ res et urbis gloriam auxit, et virtutem Græcorum, multiplicatâ victoriâ, celebrem inter finitimos reddidit. Carthaginiensium quoque exercitus, cum bellum captis piscatorum navibus ortum esset, sæpè fuderunt, pacemque victis dedêrunt: cum Hispanis amicitiam junxerunt: cum Romanis propè ab initio conditæ urbis fœdus summâ fide custodierunt, auxiliisque, in omnibus bellis, industriè socios juvêrunt. ^aQuæ res illis et virium fiduciam auxit, et pacem ab hostibus præstitit. Cum igitur Massilia famâ rerum gestarum, et abundantia opum et virium gloriâ virente floreret, repentè finitimi populi ad nomen Massiliensium delendum, veluti ad commune extinguendum incendium, concurrunt. Dux consensu omnium Catumandus regulus eligitur, qui cum magno exercitu lectissimorum

INTERPRETATIO.

^a Quâ re factum est, ut magis fiderent in suis viribus propter auxilium Romanorum et obtinerent pacem ab hostibus.

NOTÆ.

1 *Floraliorum die.*] Hoc festum cum apud Græcos, tum apud Romanos, celebratum est. Nympha, Chloris nomine, si fabulæ credimus, Zephyro in matrimonio collocata, dotis loco id muneris à marito accepit, ut florum omnium potestatem haberet. Fuit etiam Romæ meretrix, quæ cum mag-

nas opes, corporis quæstu, sibi comparasset; Populum Romanum eâ lege scripsit hæredem, ut dies ejus natalis ludorum editione celebraretur: tamen, ut rei pudendæ aliqua dignitas adderetur, deam fuisse finxerunt, cuius in honorem hos ludos omni cuncta lasciviâ celebrarent.

U u.

virorum urbem hostium obsideret, ^aper quietem specie torvæ mulieris, quæ se deam dicebat, exterritus, ultrò pacem Massiliensibus fecit; petitoque ut intrare illi urbem, et deos eorum adorare liceret, cum in arcem Minervæ venisset, conspecto in porticibus simulacro deæ, quam per quietem viderat, repente exclamat, *Illam esse quæ se nocte exterruisset; illam, quæ recedere ab obsidione jussisset.* Gratulatusque Massiliensibus, ^bquod animadverteret eos ad curam deorum immortalium pertinere, torque aureo donatâ deâ, in perpetuum amicitiam cum Massiliensibus junxit. Partâ pace, securitate fundatâ, revertentes à Delphis Massiliensium legati, quo missi munera Apollini tulerant, audiêrunt urbem Romanam à Gallis captam, incensamque. Quam rem domi nunciatam publico funere Massilienses prosecuti sunt: aurumque et argentum publicum privatumque contulêrunt, ad explendum pondus Gallis, à quibus redemptam pacem cognoverant. Ob quod meritum, et ^cimmunitas illis decreta, et locus spectaculorum ²in senatu datus, et fœdus æquo jure percussum. In postremo libro, Trogus majores suos à ³Vocontis originem ducere; avum suum Trogum Pompeium, ⁴Sertoriano bello, civitatem à Cn. Pompeio percepisse dicit: patrum Mithridatico bello turmas equitum sub eodem Pompeio duxisse, patrem quoque sub Caio Cæsare militasse, epistolarumque et ⁵legationum, simul et ⁶annuli curam habuisse.

INTERPRETATIO.

^a Concessit pacem, terrefactus per somnum figurâ mulieris iratæ, quæ se dicebat deam.

^b Quod videret deos immortales curare eorum salutem.

NOTÆ.

¹ Immunitas.] A tributis et vectigalibus; multum enim interest civitatem inter et immunitatem: unde Suetonius in Augusto: *Civitatem negavit immunitatem obtulit.* Romani imperatores Massiliam ab omni tributo liberam semper conservârunt.

² In senatu datus.] Hoc est, in Orchestra, seu in loco ad theatri radices scenæ proximo, ex quo spectabant Senatores. Ita Suetonius, *spectare in equite*, id est, in equestribus subselliis: Et Tertullianus, *arceri senatu et equite*, hoc est, honestioribus theatri locis.

³ Vocontis.] Galliæ Narbonensis populi, quæ gens Romanis fœderata.

⁴ Sertoriano bello.] Quod Sertorius, ex Marianis partibus, contra Syllanos in Hispaniâ diu mirâ fortitudine et felicitate gessit, in convivio tandem Pompeii jussu necatus.

⁵ Legationem.] Legationes suscipere sub posterioribus principibus munus fuit Magistri officiorum.

⁶ Annuli curam.] Id muneris Agrippæ et Mæcænatî ab Augusto, et Muciano à Vespasiano, commissum. *Ex Dion.*

LIBER XLIV.

BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Hispaniæ nomen, situs, fertilitas, amnes, claustra, forma, salubritas.*
2. *Hispaniorum mores: primus dux Variatus.*
3. *Equarum Lusitanicarum fabula. Gallæciorum origo, divitiæ, et miranda.*
4. *Habidis, Gallæciæ et finitimorum regionum principis, historia, seu fabulosa narratio, et prudens administratio. Geryonis, qui triplex fabulis dictus, regnum.*
5. *Carthaginensium imperium. Præclari eorundem duces violenta morte pereunt. Hispanos domat Cæsar Augustus.*

CAPUT I.

HISPANIA sicuti Europæ terminos claudit, ita et hujus *Hispaniæ* operis finis futura est. Hanc veteres ¹ab Ibero amne primùm *nomen, situs, amnes, &c.* Iberiam, postea ²ab Hispano Hispaniam cognominavêrunt. Hæc, inter Africam et Galliam posita, Oceani freto, et ³Pyrenæis montibus clauditur. ⁴Sicut minor utraque terra, ita utraque fertilior. Nam neque, ut Africa, violento solo torretur, neque, ut Gallia, assiduis ventis fatigatur; sed media inter utramque, hinc temperato calore, inde felicibus et tempestivis imbribus in omnia frugum genera fœcunda est; adeò ut non

NOTÆ.

¹ Ab Ibero.] Nonnulli tamen ab Ibero Herculis filio, et Celti fratre nomen accepisse volunt. Iberus ex montibus Asturorum et Cantabrorum gemino fonte profluens, ubi Castellæ, Navarræ, et Arragoniæ partem attingit, inter Catalauniam et Valentiam regnum, prope Dortusam, pelago excipitur.

² Ab Hispano.] Filio Hispali, qui ab Oro Hercule post Geryonum eadem his In locis relictus, Hispalim condidit. Si tamen Plutarcho credimus, Dionysius Semele natus, hæc regione subactâ, ad res gerendas, è sociis unum, cui nomen Pan erat, reliquit, erat.

³ Pyrenæis montibus.] Qui, ab Oceano ad Mare Mediterraneum extensi, Hispaniam à Galliâ dividunt, à portu Veneris in orâ Maris Mediterranei, ad fanum Sancti Sebastiani, in litore Maris Cantabrici, diversa pro ratione locorum sortiuntur nomina.

⁴ Sicut minor utraque.] Hispania latius patet, quàm Gallia, quæ Regi Christianissimo paret: minùs tamen quàm ea, quæ Romanis olim subdita erat.

ipsis tantum incolis, verum etiam Italiae, urbiue Romanae cunctarum rerum abundantiam sufficiat. Hinc enim non frumenti tantum magna copia est, verum et vini, mellis, oleique: nec ferri solum materia praecipua est, sed et equorum perniciēs greges: nec summae tantum terrae laudanda bona, verum et abstrusorum metallorum felices divitiae. Jam lini, spartique vis ingens: minii certe nulla feracior terra. In hac cursus annium non torrentes rapidique, ut noceant, sed lenes, et vineis campisque irrigui, aestuariisque Oceani astatim piscosi, plerique etiam divites auro, quod in paludibus vehunt. Uno tantum Pyrenaei montis dorso adhæret Galliae: reliquis partibus undique in orbem mari cingitur. Forma terrae prope quadrata, nisi quod arctantibus freti litoribus in Pyrenaeum coit. Porro Pyrenaei montis spatium sexcenta millia passuum efficit. Salubritas caeli per omnem Hispaniam aequalis, quia aeris spiritus nullâ paludum gravi nebulâ inficitur. Huc accedunt et marinae auræ undique versûs assidui flatus, quibus omnem provinciam penetrantibus, eventilato terrestri spiritu, praecipua hominibus sanitas redditur.

Hispaniorum mores.
Primus dux Viriatus.

CAP. II. Corpora hominum ad inediam, laboremque; animi ad mortem parati. Dura omnibus et adstricta parsimonia. Bellum quam otium malunt: si extraneus deest, domi hostem quaerunt: sæpè tormentis pro silentio rerum creditarum immortui; adeo illis fortior taciturnitatis cura, quam vitae. Celebratur etiam bello Punico servi illius patientia, qui ultus dominum inter tormenta risu exultavit, serenâque læticia crudelitatem torquentium vicit. Velocitas genti pernix; iniques animus; plurimis militares equi, et arma, sanguine ipsorum cariora. Nullus in festos dies epularum apparatus. Aqua calidâ lavari, post secundum bellum Punicum, à Romanis, didicere. In tantâ

INTERPRETATIO.

a Sed fluentes leniter irrigant campos et vineis, et abundant piscibus propter æstum Oceani, qui in illos influit.

b Nisi quod cœrctari videtur à Pyrenæo, cogentibus litribus maris.

c Huc accedit ventus flans assidue ex

pelago, qui, pervadens omnem Provinciam, reddit civitatem firmam hominibus, dum dissipat vapores ortes à terrâ.

d Sæpe mortui sunt in tormentis, ne vulgarent secreta, quæ ipsis credita fuerant.

NOTÆ.

1 Feracior terra.] Multum nostrâ ætate degeneravit, pars enim illius maxima sterilis est.

2 In paludibus vehunt.] Legendum quod in balucibus vehunt: baluces enim dicuntur minuta auri ramenta, et tenuis auri calculus.

5 Spatium sexcenta millia passuum.]

Quæ sunt stadia 4800: Justino nec Strabo nec Diodorus congruit: ille enim 2400 stadia, hic 3000 à Pamplonâ ad oram usque Oceani numerat.

4 Aqua calidâ.] Sic Britannos, quod jugo patientiores redderent Romani, aquâ calidâ lavari docuerunt. Ex Ta-

cito.

seculorum serie nullus illis dux magnus, præter Viriatum, fuit: qui 2 annis decem Romanos variâ victoria fatigavit, (adeo feris propiora, quam hominibus, ingenia gerunt) quem ipsum non iudicio populi electum, sed ut cavendi scientem, declinandorumque periculorum peritum, secuti sunt. Cujus ea virtus, continentiaque fuit, ut cum consulares exercitus frequenter vicerit, tantis rebus gestis non armorum, non vestis cultum, non denique victum mutaverit: sed in eo habitu, quo primum bellare cepit, perseveraverit; ut quivis gregarius miles ipso imperatore opulentior videretur.

CAP. III. In Lusitanis, juxta fluvium Tagum, vento equas fetus concipere multi auctores prodidere: quæ fabulæ ex equorum fecunditate, et gregum multitudine natae sunt: qui tanti in Gallaciâ et Lusitaniâ, ac tam perniciēs visuntur, ut non immerito vento ipso concepti videantur. Gallaci autem Græcorum sibi originem afferunt. Siquidem post finem Trojani belli, Teucrum morte Ajacis fratris invisum patri Telamoni, cum non reciperetur in regnum, Cyprum concessisse, atque ibi urbem nomine antiquæ patriæ Salaminam condidisse. Inde acceptâ opinione paternæ mortis, patriam repetisse. Sed quum ab Eurysace, Ajacis filio, accessu prohiberetur, Hispaniæ litoribus appulsum, loca, ubi nunc est Carthago nova occupasse:

NOTÆ.

1 Præter Viriatum.] Natione Lusitanus fuit, loco natus humili, et pascendis gregibus puer operam dederat; et rei militaris peritus, cujus rudimenta in publicis itineribus obsidendis cum latronum manu posuerat: unde multis ad eum confluentibus, et milites in signa turmasque distribuit, et Romanos justo prope exercitu aggressus est.

2 Annis decem.] Quatuordecim habent Florus, Orosius, et alii.

3 Consulares exercitus.] Vettilius, Plaucium, Claudium, Nigidium, Praetores vicit: à Quinto Fabio Emilianio, Scipionis fratre, victus est; cum Metello, vario Marte pugnavit; à suis tandem in strato dormiens noctu, Servillii jussu, oppressus est.

4 Tagum.] Fluvius Hispaniæ celeberrimus, qui ortus in Castellâ novâ, non procul ab Arragoniâ, Toletam in Castellâ novâ, Ulyssiponem in Lusitaniâ præterlabitur, et occiduo miscetur Oceano.

5 Gallaciâ.] Pars est Hispaniæ maxima in Occasum extenta: terminos habet ex unâ parte Oceanum Atlanti-

cum: ex aliâ Portugalliam, Asturias et Regnum Leonis.

6 Lusitania.] Quæ Durio flumine à Tarraconensi Provinciâ, Anâ fluvio à Bætica discreta erat id temporis, et ab Oceano ad Castellam novam pertinebat.

7 Teucrum.] Qui è bello Trojano rediens, idè Salamine fuerat expulsus, quod Ajacis ab Ulysse insidiis circumventi mortem non ultus fuisset.

8 Ajacis.] Græcorum, uno excepto Achille, fortissimus fuit, qui in furorem versus, præ nimio dolore, quod Achillis arma non retulisset, se gladio transfodit.

9 Telamoni.] Eaci filius erat, Rex Salaminis, unus ex Argonautis, ab Hercule, quod primus Trojæ muros conscendisset, donatus Hesione, ex qua natus est Teucer.

10 Salaminam condidisse.] Coroniam primum dicta est, ex Eusebio: deinde Constantia, ex Stephano: nunc Fama-gosta.

11 Carthago nova.] Quæ in Hispaniâ Tarraconensi ad oram maris.

A.M.3906.
Ol. 158. 1.
Urb.C.605
Ant.C.146.

A.M.2875:
A.C. 1177.

inde ¹Gallæciam transisse: et positis sedibus genti nomen dedisse. Gallæciæ autem portio, ²Amphilochi dicuntur. Regio cum æris ac plumbi uberrima, tum et minio, quod etiam vicino flumini nomen dedit. Auro quoque ditissima, adeo etiam aratro frequenter glebas aureas excindant. In hujus gentis finibus sacer mons est, quem ferro violari nefas habetur: ³sed, si quando fulgure terra proscissa est, quæ in his locis assidua res est, detectum aurum, velut Dei munus colligere permittitur. Feminae res domesticas, agrorumque culturas, administrant: ipsi armis, et rapinis serviunt. Præcipua his quidem ferri materia, sed aqua ipso ferro violentior: quippe temperamento ejus, ferri acrius redditur: nec ullum apud eos telum probatur, quod non aut ⁴Bilbili fluvio, aut ⁵Chalybe tingatur. Unde etiam *Chalybes* fluvii hujus finitimi appellati; ferroque cæteris præstare dicuntur.

Habidis et Geryonis historia.

¹Incestu, ex MSS Grav.

CAP. IV. Saltus verò ⁶Tartesiorem in quibus ⁷Titanas bellum adversus deos gessisse proditur, incolere ⁸Curetes: quorum rex vetustissimus Gargoris, mellis colligendi usum primus invenit. Huic cum ex filia stupro ⁹nepos provenisset, pudore flagitii variis generibus mortis extinguere parvulum voluit: sed per omnes casus fortunâ quâdam servatus ad postremum ad regnum tot periculorum miseratione pervenit. Primum omnium cum eum exponi jussisset, et post dies ad corpus expositi requirendum misisset, inventus est vario ferarum lacte nutritus,

INTERPRETATIO.

^a Sed si fulgur cadens in terram eam scindat, quod sæpè accidit, permittitur colligere aurum detectum, quasi esset Dei munus.

NOTÆ.

¹ Gallæciam transisse.] Prope litus urbem Hellenem construxit, ubi nunc Pontevedra visitur.

² Amphilochi.] Urbem etiam condidit, quem de socii nomine dixit Amphilochiam; Romani verò Aquas Solidas: ad Minium fluvium sita fuit, in Hispaniâ Tarraconensi.

³ Bilbili fluvio.] Hispaniæ Tarraconensis fluvius, qui in Salonem influit, ferri temperaturæ aptissimus. Unde Martialis:

*Videbis altam, Liciniane, Bilbilm,
Equis e: armis nobilem.*

Fuit etiam Bilbilis civitas ibi condita, quâ Bilbilis fluvius in Salonem labitur.

⁴ Chalybe.] Fluvius etiam Hispaniæ, ferro temperando idoneus.

⁵ Tartesiorem.] Cælo salubri maximeque ætris temperie eos frui testa-

tur Cicero: unde longævi dicti sunt ex Strabone: populi Hispaniæ Beticæ, secundum maris litus, ad fretum Gaditanum.

⁶ Titanas.] Filios Titanis, qui Saturni frater natus major, ad quem licet regnum pertineret, illud tamen Saturno, cui mater Vesta, sororque, paulo plus favebant, eâ lege cessit, ne quam sobolem masculam Saturnus educaret: quare cum audisset servatum Opis dolo Jovem cum fratribus, bellum Saturno indixit, eumque detinuit in carcere, donec eum liberavit Jupiter, victis Titanibus.

⁷ Curetes.] Cynetes melius dixeris, Curetes enim fuerunt populi Cretæ et Ætoliz: Cures verò fuit urbs Sabinarum, Numæ Pompilii patria.

^aDeinde relatum domum, tramite angusto, per quem armenta commovere consueverant, projici jubet: crudelis prorsus qui proculcarum nepotem, quàm simplici morte interfici maluit. Ibi quoque cum inviolatus esset, nec alimentis egeret, canibus primò jejunis, et multorum dierum abstinentiâ cruciatis, mox etiam suis objecit. Itaque cum non solum non noceretur, verum etiam quarundam uberibus aleretur; ad ultimum in Oceanum abjici jussit. ^bTum planè manifesto quodam numine inter furentes æstus: et reciprocantes undas, velut nave, non fluctu, veheretur, leni salo in litore exponitur: nec multò post cerva affuit, quæ ubera parvulo offerret. Inde denique conversatione nutricis eximia puero pernicitas fuit; interque cervorum greges diu montessaltusque haud inferior velocitate peragravit. Ad postremum laqueo captus, regi dono datus est. Tunc et lineamentorum similitudine, et notis corporis, quæ inustæ parvulo fuerant, nepos agnitus. Admiratione deinde tot casuum, periculorumque, ab eodem successor regni destinatur. Nomen illi impositum *Habidis*, qui ut regnum accepit, tantæ magnitudinis fuit, ut non frustrâ deorum majestate tot periculis ereptus videretur: quippe barbarum populum legibus junxit; et boves primus aratro domari, frumenta quoque sulco quærere docuit; et ex agresti cibo mitiora vesci, odio eorum quæ ipse passus fuerat, homines coëgit. Hujus casus fabulosi viderentur, nisi et Romanorum conditores lupâ nutriti, et Cyrus rex Persarum cane alitus proderetur. Ab hoc ministeria servilia populo interdicta, et plebs in septem urbes divisa. Mortuo Habide, regnum per multa secula à successoribus ejus retentum est. In aliâ parte Hispaniæ, et quæ ex insulis constat, regnum ¹penes Geryonem fuit. ²In hac tanta ³habundantia pabuli lætitia est, ut nisi abstinentiâ interpellata sagina fuerit, ⁴pecora rumpantur. Inde denique armenta Geryonis, quæ illis temporibus solæ opes habebantur, tantæ famæ fuere, ⁵ut Herculem ex Asiâ prædæ magnitudine illexerint. Porro Geryonem

INTERPRETATIO.

^a Postquam domum relatus est, jubet eum projici in tramite angusto; per quem armenta solebant transire.

^b Tum apparuit manifestè, quod illum dii defenderent. Nam quasi veheretur, non fluctu sed nave, inter æstus furentes, et undam agitam, exponitur in molli salo litore.

^c Docuit colligere frumenta terram colendo; odio habens ea quæ passus fuerat, coëgit homines manducare cibos mitiores, non agrestes, ut solebant.

^d In hac parte tanta copia est pabuli, ut pecora pereant, nimia pinguedine, nisi cavetur ne nimium saginentur, ea removendo interdum à pabulo.

NOTÆ.

¹ Penes Geryonem.] Non eodem, quo Habis tempore, sed multò antè regnavit Geryon.

² Ut Herculem ex Asiâ.] Geryonis

historia multis infecta fabulis explicari commodè sic poterit. Cum in Hispaniam Geryon appulisset, primum incolæ ingenio rudes, et per

ipsum ¹non triplicis naturæ, ut fabulis proditur, fuisse ferunt; sed tres fratres tantæ concordiæ extitisse, ut uno animo omnes regi viderentur: nec bellum Herculi suâ sponte intulisse; sed cùm armenta sua rapi vidissent, amissa bello repetisse.

Carthaginiensium imperium. Eorum duces violenta morte pereunt. Augustus Hispanos domat.

CAP. V. Post regna deinde Hispaniæ, primi Carthaginenses imperium provinciæ occupavêre. Nam cùm ²Gaditani à Tyro, unde et Carthaginensibus origo est, sacra Herculis, per quietem jussi, in Hispaniam transtulissent, urbemque ibi condidissent, ³invidentibus incrementis novæ urbis finitimis Hispaniæ populis, ac propterea Gaditanos bello lacescentibus, auxilium consanguineis Carthaginenses misêre. Ibi felici expeditione et Gaditanos ab injuriâ ⁴vindicavêrunt, et majorem partem provinciæ imperio suo adjecêrunt. Postea quoque hortantibus primæ expeditionis auspiciis, ⁵Hamilcarem imperatorem cum magnâ manu ad occupandam provinciam misêre: qui magnis rebus gestis, dum fortunam ⁶inconsultiùs sequitur, in insidias deductus, occiditur. In hujus locum gener ipsius Hasdrubal mittitur:

INTERPRETATIO.

^a Dum finitimi Hispaniæ populi conantur impedire incrementa novæ urbis, et ideo bellum gerunt in Gaditanos, Carthaginenses misêrunt auxilium consanguineis.

NOTÆ.

agros, ferarum more, dissipatos legibus devinxit, tum omnium primus hæc in regione occupavit tyrannidem. Florebat id temporis maxime Osiris, primus rex Ægypti, ex Diodoro: qui Dionysius Ægyptius dictus est. Ille, domito terrarum orbe venit in Hispaniam, prælioque cum Geryone commisso ad fretum Gaditanum Geryonem occidit. Deinde Geryonis filii aucti opibus, per Typhonem Osiris fratrem, corruptum muneribus, Osirim occidi curârunt: quare Orus, et ipse Hercules Lybii nuncupatus, eadem paternam morte Typhonis ultus, peragrato terrarum orbe in Geryones movit; qui cùm se locis munitis tenerent, Orus, ut innoxio sanguini parceretur, cum singulis separatim congressus, omnes occidit.

¹ Non triplicis naturæ.] Vult Servius Geryonem dictum trimembrem, quia tribus præfuit insulis, quæ Hispania adjacent; Balearicis majori, minorique et Ebusæ.

² Gaditani.] Paulò post Carthaginem conditam, Phœnices, qui jam sæpiùs, mercium causâ, in Hispaniam

venerant, insulam Gades occupârunt: quò verò faciliùs in continentem ipsis transmittere liceret, admonitos se finxêrunt in somniis, ut Herculis sacra transferrent in Hispaniam: quare condendi Templi obtentâ facultate, oppidulum, ubi nunc Medina Sidonia cernitur, construxêrunt; quò cùm ingens hominum multitudo allecta, cæremoniarum apparatu, commigraret, ad urbis magnitudinem excrevit. Ita Strabo.

³ Vindicavêrunt.] Jam Balearicas insulas, et Ebusam, Maherbel eorum imperator subegerat.

⁴ Hamilcarem.] Cujus virtute finis bello Lybico impositus, sæpiùsque cum Romanis felicitur dimicatum est; cognomen illi Barca fuit.

⁵ Inconsultiùs sequitur.] Alii aliter ejus mortem referunt. In mediâ hostium acie fortiter dimicans occubuit. ex Orasio, dum Helicem urbem obsidet. Ab Orissone Rege, qui suppetias illi ferre simulabat, in fugam versus periit in flumine, ex Diodoro. Equis ob currus facibus plenos perterrefactus, in pugna cecidit, ex Zonara.

qui et ipse ¹à servo Hispani cujusdam, ulciscente domini injustam necem, interfectus. ²Major utroque Annibal imperator, Hamilcaris filius, succedit. Siquidem utriusque res gestas supergressus, universam Hispaniam domuit: inde Romanis illato bello, Italiam per annos sexdecim ³variis cladibus fatigavit: cùm interea Romani missis in Hispaniam ⁴Scipionibus primò Pœnos provinciâ expulêrunt: postea cùm ipsis Hispanis gravia bella gessêrunt. Nec priùs, perdomitâ provinciâ jugum Hispani accipere potuêrunt, quàm ⁵Cæsar Augustus, perdomito Orbe, victicia ad eos arma transtulit, populumque barbarum ac ferum, legibus ad cultiorem usum traductum, in formam provinciæ redegit.

NOTÆ.

¹ A servo.] Multis rebus præclare gestis, à Gallo quodam in hospitio noctu necatus est, ut habent Polybius et Livius. Alii tamen ab Hispano occisum volunt, qui, domini mortem ulturus, Asdrubalem sacris operantem ad aras obruncavit: comprehensus deinde haud alio, quàm si evasisset, vultu fuit: tormentis quoque dum laceraretur, eo fuit Oris habitu, ut ridendit speciem præberet. Ita Livius.

² Major utroque.] Subactâ intra flumen Iberum Hispaniâ totâ et captâ Sagunto amicâ Romanorum civitate, bello Punico secundo initium dedit.

³ Variis cladibus.] Consules plurimos vicit, P. Cornelium ad Ticinum, Sempronium ad Trebiam, C. Flaminium ad Thrasymenum lacum, ad Cannas denique Terentium Varronem et Paulum, donec Fabius Maximus cunctando rem, ut cunque restituit.

⁴ Scipionibus.] Cneo et Publio, quos duo belli Fulmina vocant Auctores, à quibus ad Illiturgum Asdrubal, Magog, et Amilcar victi, casâque uno die Carthaginensium sexcenta millia; deinde Hanno ad Indibile superatus, iterum Mago, et Asdrubal, primum ad Illiturgum tum ad Mundam, denique ad Auringem, fugati: sed tandem Publius Scipio à Magone, Asdrubale et Masinissâ ad Indibile victus, et occisus est; et paulò post Cneus, auditâ fratris morte, et ipse victus, in prælio cecidit. At Publius Cornelius Scipio, Cnei filius, captâ novâ Carthagine, et Asdrubale devicto, in Africam, Hispaniâ subactâ, bellum transportavit.

⁵ Cæsar Augustus.] De bello ab Augusto Cæsare in Hispaniâ gesto suprâ meminimus.

FINIS.

INDEX

POENE

OMNIUM VERBORUM,

QUÆ IN JUSTINO LEGUNTUR,

*Prior Numerus paginam, alter verò, vel alii sequentes, paginæ lineam ve.
lineas (aut circiter) significant.*

A.	abjectus 81, 23	absolutionem 90, 3	Acarnanes 221, 3
	abiectus 310, 9	absolutionis 249, 2	Acarnanix 220, 5. 221,
A TERGO ponere par-	abjici 43, 24. 304,	absolutum 248, 17	6, 223, 9
tem exercitus 10,	327, 7	absorbuit 233, 16	accedebant 126, 4
13	abiit 69, 15. 203, 6	abstineant 232, 16	accedebat 112, 9. 129,
à frontibus 10, 15	abire 36, 8. 155, 27	abstinebant 5, 4	7. 209, 23, 231, 19.
à principio Sicilia Cy-	336, 25	abstinentia 527, 5, 27	232, 12
clopum patria fuit	abirent 53, 8	abstinere 260, 2	accedere 32, 3. 131, 6.
50, 19	abiret 76, 15. 198, 18	abstineret 236, 6	190, 23. 294, 26
à fastigio majestatis	abiturum 155, 24	abstinet 85, 22	accederent 51, 23
in servitutem re-	ablatis 209, 27. 210,	abstinuerunt 147, 5	accederet 83, 15. 159,
dacta 128, 9	ablato 72, 18	abstinuit 113, 7	10
à castris profugus 194,	ablatum 56, 8. 93, 17	abstrusorum metallo-	accedit 156, 18. 206,
11	ablegatus fuerit, 9, 19	rum felices divitiæ	8
à Siliciâ abiret, 198,	abnuentes 280, 2	324, 5	accedunt 49, 21. 324,
18	abnuenti 236, 20, 293,	abstulerat 201, 13	15
à prioris fortunæ pro-	22	abstulerint 174, 5, 11	accendebat 103, 4
cellâ 53, 14	abnuent 154, 19	abstulerunt 284, 8	accendit 136, 25. 155,
Ab hostibus quàm à	abnuerat 88, 5	abstulit 10, 23. 250, 12.	20
filio tutior 94, 6	abnuat 295, 4	269, 17	accenditur 30, 4. 189,
Abdalonimus 104, 19	abolendam 82, 29. 266,	absumi 50, 13	19. 295, 5
Abderitas 146, 6	6. 307, 14	absumpsistis 242, 19	accensam 96, 5
abditâ 295, 1	aboleri 242, 14	absumpsit 27, 5. 208, 2	accensi, plur. 144, 11,
abditos insulis liberos	Aborigines 313, 8	absumpto, 24, 28	205, 1
demandant Atheni-	Aboriginum 285, 5	abundante 25, 21	accensos 146, 25
enses 35, 22	Abraham 298, 8	abundanti 203, 11	accensus 99, 61. 306,
abducebat 183, 20	abrupta 49, 13. 207, 29	abundantiâ 206, 27.	13
abductâ 159, 20. 295,	abruptè 39, 6	207, 3. 303, 20. 321,	acceperant 89, 4. 113,
15	abscissis 147, 24	29	1
abductis 299, 9	abscondita 102, 4	abundantiam 324, 2	acceperat 135, 23. 160,
abducto 171, 2	absconditas 137, 18	abundantibus 165, 15	13. 179, 13. 220, 6
abductos 141, 17	absens 55, 3	abundaret 166, 30. 209,	acceperint 108, 10
abduxerat 308, 1	absente 315, 20. 309,	20	acceperunt 311, 1
abduxisse 310, 9	13. 310, 5. 312, 2	abutens 143, 3	accepimus 74, 10. 176,
abeat 36, 23	absentem 247, 5	Abydo 37, 3	8
Abellani 176, 5	absentiam, 71, 8. 160,	Abydon 37, 12	accepisse 117, 10. 148,
abesset 33, 8	1. 276, 27. 288, 31. ac si 247, 13, 17. per-	28	28
abfuisse 24, 35	291, 12, ejus aucu-	inde ac si 241, 12.	accepisset 120, 6
abfuit 29, 26	pantes 229, 20	non secus ac 173,	accepit 8, 26. 9, 6. 24,
abjectæ, plur. 139, 17	absentibus 44, 11	18	13. 118, 10. 119, 20.
abjecti, gen. 116, 14	absentis 117, 18	Acarnanas 215, 24	121, 15. 127, 22. 132.

INDEX VERBORUM.

17. 136, 14. 147, 18. accitus 118, 8. 262, 4. acquirere 47, 55. 105, sua tuenda delati
247, 20. 256, 11. 320, 298, 2. esset 187, 9. 16, 211, 12. 36, 9. ad terrorem
11. 327, 17. accivérunt 254, 7. acquirerent 47, 6. omnium interficere
accepta, *ablat.* 17, 25. acclamantes 204, 23. acquireret, 135, 5. aliquem 62, 14. ad
122, 25. 155, 16. acclamaré 10, 5. acquiritur 221, 1. metum caterorum
156, 5. 159, 20. 222. acclinis 223, 23. acquisierat 153, 2. 293, 147, 26. ad consp-
26. 323, 2. 395, 19. accolis 136, 21. 3. spectum alienius, i.
nom. sing. 123, 19. accusans 39, 10. e. dum aliquem cons-
168, 10. accusarent 144, 11. piciis 148, 4. ad so-
acceptam 242, 14. 252. accusat 174, 4. 294. acquisit, plur. 58, 24. latium alienius ali-
4. 22. quisquis 211, 12. quid alicui adimere
acceptit 133. 23. accusatus 40, 2. 69. adquisito, 52, 9, 150, 279, 28. ad reatum
acceptis 34, 23. 56, 5. 15. 171, 18. 4 210, 28. revocatus, i. e. ob
66, 20. 138, 2. 188. accusavérunt 81, 1. adquisitos 6, 15. reatum: ut tanquam
14. 123, 9. acquisitum 79, 17. res accusaretur,
acceptissimum 130, 6. acerba, *fam.* 288, 19. acrior, ventus incubuit
accepto nomen. 15, 4. Acerbe 166, 4, 17. 168, 49, 11. ad abolendam invide-
102, 49. 104, 25. 2. 169, 21. acrior hostis 227, 6. famem 82, 29, seg-
125, 15. 127, 27. Acerbam 167, 21. acrius bellum 113, 10. nitix maculam 226,
acceptum 10, 9. 13. Acerbas 168, 6. 6. superioris milite-
20. 108, 8. 166, 6. acerbius 184, 1. adv. 75, 23. injuriarum 307, 14
272, 9. Acropatos 132, 6. adactis 84, 17
accepturus 136, 15. acerrimè, *adv.* 36, 14. acta nox 208, 6. pueri-Adaspios 116, 4.
acceptus fuerat 320, 108, 6. tia 98, 21. *plur. sub-addictos* 189, 8
23. acerrimis literarum stant. 118, 8. 119. addidicisset 22, 25
accessio abl. 2. 9. studiis eruditus fuit, 19. addit 106, 15
accessitum 64, 12. Alexander 227, 25. actæ, plur. 164, 1. gen. addita neut. 9, 25.
accesserat 37, 20. 91. acerrimus 11, 13. 53, 12. ablat. 204, 10. 316,
9. 117, 17. 148, 24. Accessinem, amnem. 121, acti essent 214, 3. 12
169, 2. actionem 106, 25. additam 23, 7
14. accessère 99, 8. 300. Achais 47, 10. actis, adj. 304, 4. additis, nomen. 146, 3.
accesseris 50, 16. Achari 233, 4. 238, 13. actio curru 123, 2. in 162, 2
accessione 5, 6. 66, 2. 247, 14. 237, 3. 6. exilium 296, 6. inaddito, *ablat.* 161, 10.
279, 18. Achais 176, 3. 247. fugam 152, 3. 279, 12
accessisse 134, 14. 21. actus 62, 31. additum 245, 4. est
accessisset 159, 11. Achaorum 211, 14. 91, 22. 114, 3. 193. adduci 293, 5
276, 15. 230, 3. 247, 6, 19. 20. 204, 11. 278, 4. adductis 162, 13
accessit 10, 17. 119, 258, 4. actu 225, 5. adductos 294, 20
7. 149, 23. 158, 16. Acheos 229, 8. 130. acturos 10, 6, 99, 22. adductus 41, 4. 117,
192, 16. 238, 18. 5. 247, 5. 286, 90. 16
accessu 825, 20. Acheronta 113, 11. actus, *accusat.* 337, 7. adduntur 52, 20. 231.
accessura 191, 4. 206. Acherusium 11, 11. particip. 161, 3. est 112. 319, 1. vocibus
24. erat 76, 7. Achilles 160, 1. 187, 22. lachryma 30, 3.
acididerit 191, 21. acie 53, 16. 72, 10. 100. acuendus 207, 9. adduxerat 290, 20. 308,
acidisset 139, 25. 22. 103, 9. 117, 24. acuerunt labore vi- 2
accipere 73, 2. 100, 20. 135, 2. 178, 24. 180, res 175, 17. adduxerunt 170, 20
108, 18. 143, 16. 148, 20. acueret 45, 16. adduxit 45, 20
1. 329, 8. aciem, exercitum. 25. aculeos 88, 14. adegit 190, 10
accipient 57, 21. 59, 7. 63, 16. 72, 5. 75. acuminis orationis. 92. ademerint 283, 11
7. 23. 102. 24. 103, 7. 27. ademerit 298, 14
acciperet 61, 20. 107, 4, 6, 20, 23. ad instar, v. Instar. ademisset 73, 8
accipiant 63, 21. 88, 139, 29. 141, 2. 163, ad meliora patrie ademit 6, 20. 86, 3.
21. 100, 2. 1. 178, 17. 207, 20. tempora se reser- 104, 18. 279, 28.
accipiendo 153, 14. 233, 20. 279, 3. vare 53, 22. ad pos- 294, 7. 298, 10.
accipiendum 240, 18. 306, 4. 315, 7, teli tremum 67, 10. adadempta, neut. 63, 17.
accipit 210, 27. 72, 19. pugnam, id est, ut fam. 135, 27. 135, 5.
accipitris 218, 20. acies exercitus singul. pugnaretur 107, 7. 275, 1.
accipiunt 62, 6, 132, 10, 16, 18. 107, 13. ad sepulturam redi-adempti 12, 18
6. 156, 25. plur. 31, 1. mere 40, 9. ad suadempto 191, 26. 296,
acitis 63, 11. Acilius 242, 1. tuenda 290, 8. ad 20

INDEX VERBORUM.

ademptum 153, 5. 221, adjectus 219, 23
22. 279, 29
adēto 20, 18. 25, 10. 60, adjuvandum foret
23. 72, 24, 77, 11. 13
117, 5. 120, 5. 125, adjuvantibus 263, 6
2. 126, 24
adeone 94, 4
adeoque 32, 11. 260, administrando 226, 6
10. 320, 20
adeo ut 20, 11. 31, 1. administrari 51, 8.
79, 22. 91, 23. 183, 140, 23
3. 193, 12. 196, 21. administrat 42, 15
323, 9. 326, 4
adesse 10, 1
adesset 321, 7
adeunt 52, 9. 124, 15
180, 19
adfuit 128, 7
adhæret 324, 10
adhesisse 49, 2
adhæret 42, 8
adhibet 135, 18
adhibitis 71, 10. 76, 12. 84, 4
adhibito, *ablat.* 248, 6
adhibuere 46, 10
adhibuit 89, 9
adhortationibus 191, 17. 234, 16
adhuc 4, 9. 5, 11. 30, 13. 32, 4. 84, 8. 104, 35. 299, 11
11
adjecerunt 47, 328, 12
adject 6, 16. 146, 199, 7. 304, 29
adjecta 18, 5
adjecto 146, 4
adjerunt 177, 13
adjiciat 76, 11
adjicit 58, 4. 114, 19. 267, 12. 295, 1
adjiciunt 98, 8
adjiciuntur 135, 24
adiit 39, 16. 127, 31. 163, 16. 261, 2
adimat 63, 17
adire 287, 1
adit 164, 5
aditu 186, 1
aditus, *plur.* 9, 24
adjuncta, *ablat.* 239, 4
adjungere 79, 9. 185, 23. 207, 26
adjungi 197, 15
adjungit 82, 29
adjunxit 308, 2
adjurat 202, 24
adjutores 135, 25
adjutos 64, 18. 221, 17
admonere 103, 11
admonet 63. 18. 103, 5
admonita esset 30, 16
admonitus 9, 19. 53, 69, 21. 114, 19. 119, 4. 206, 23. *gen.* 196, 26. 206, 31. 277, 1
admonuerat 97, 16
admovebat 170, 5
adolecens 13, 12. 41, 8. 22. 91, 5. 161, 13.
248, 12. 278, 15. 279, 17
adolescente 321, 10
adolescentes 278, 5. 317, 20
adolescenti 200, 3. 262, 1
adolescentia 317, 15
adolescentia 266, 2
adolescentibus 318, 2
adolescentis 31, 7. 70, 83. 24. 161, 9. 191, 21. 301, 1
adolescentium 151, 9
adolescentulum 13, 10
adolevisset 9, 18
adoptatus 87, 15
adoptatus esset 193, 3
adoptione 105, 18. 159, 3. 283, 11
adoptionem 7, 18. 292, 3
adoptionis 161, 11
adorare 97, 22. 322, 3
adorari 118, 13
adoratione 118, 16
Adores 268, 8
adore 98, 22
Adrastus 100, 22
Adrestas 120, 10
Adria 175, 14
Adscita 287, 21
adstricta 324, 20
adstruxerat 199, 3
advectis 61, 12
advecturi essent 178, 10
advehi 61, 12
advenæ, *plur.* 26, 9
advenas 19, 12. 25, 3. 169, 4
advenienti 277, 4. 290, 1
advenientibus 82, 6
advenisse 207, 20
adventante 35, 15
adventure 102, 9. 166, 11. 242, 12
adventaret 247, 13
adventus 13, 3. 22, 30, 19. 36, 10. 59, 5.
72, 7
adventum 71, 21. 119, 15. 161, 7
23. 125, 2. 173, 11
151, 11
16, 29. 53, 69, 21. 114, 19. 119, 4. 206, 23. *gen.* 196, 26. 206, 31. 277, 1
adversus, *fem.* 58, 23.
199, 4. *neut.* 154, 9.
183, 27. 237, 12.
302, 2. *ablat.* valedudine adeptus 304, 31
adversario 91, 15
adversarium 91, 14
adversis, *gen.* 36, 24
adversis 89, 3. 170, 7. 191, 24. 337, 12
adverso 58, 8. 55, 10
adversum *neut.* 46, 1
adversum, *prep.* 20, 21.
83, 24. 161, 9. 191, 21. 301, 1
adversus aliquem mitis 79, 24. adversus hostes iracundus 79, 22. adversus aliquem melioris fidei esse 82, 18
adulatione 125, 4
adulatione 130, 27.
193, 2. 235, 6
adulationem 106, 26
adulationibus 241, 26
adulator 159, 8
adulenter 84, 11
adultam 28, 1. 42, 12. 161, 13
adulterate 321, 9
adulterio 44, 22. 56, 13. 187, 18. 301, 18
adulterium 12, 19
adultero, *nomen.* 12, 22. 77, 23
adulterum 216, 16
adultis 190, 14. 275, 3. 317, 10. 320, 29
adultus 137, 4
adultum 31, 20
adunata, *fem.* 36, 2
adunatis, *ablat.* 63, 23. 75, 6. 150, 7. 152, 24
adunato exercitu 99, 15. 113, 17. 201, 10
advocata 30, 2
advocâisset 216, 8
advolat 217, 12
Æacidâ 143, 17
Æacide *gen.* 144, 3
Æacidarum 97, 15.
98, 21. 126, 17. 127, 12.
15. 161, 7

INDEX VERBORUM.

Æacides 161, 1
 æadem 179, 27
 ædes, acc. 14, 7
 Edessam 74, 13. 207, 24
 ædificare 37, 27
 ædificaverat 132, 4
 ædificia 35, 12
 ædificiis 35, 19
 ædiles 185, 2
 ædium 287, 24
 Ægeas 75, 4
 Ægeatas, *ibid.*
 Ægeo 28, 2. 307, 11
 Ægeum 28, 2
 Ægeus 27, 20
 Ægialium 308, 1
 ægre 7, 8. 24, 29. 91, 12. 24, 27. 107, 8. 120, 7
 ægri, *gen.* 197, 24
 ægri 262, 15
 ægritudine 249, 5, 19. 279, 17
 ægritudo 197, 9
 ægro, 197, 15
 ægrum 222, 15
 Ægypti 5, 1. 67, 1. 106, 4. 159, 5. 158, 26. æquis 217, 5. 219, 8
 Ægyptii, *plur.* 269, 14, 17
 Ægyptiis 19, 10. 21, 4. 270, 10
 Ægyptio 71, 2
 Ægyptiorum 14, 6. 269, 16
 Ægyptias 19, 9. 236, 5
 Ægyptium 20, 19. 292, 1
 Ægyptus 22, 17
 Ægypto 22, 27. 133, 22. 236, 4. 230, 1. 260, 2, 3
 Ægyptum 5, 2. 14, 6. 19, 15. 20, 12. 20. æstimat 84, 15. 46, 17. 105, 8. 135, 27
 Ægyptus 132, 1. 269, 9
 Æmilium 242, 10. 255, 2
 Æmilus 244, 18
 æmula, *fem.* 185, 26. 189, 7
 æmulari 73, 13
 æmulatio, 68, 14. 249, 1
 æmulatione 42, 9. 129, 24. 143, 3. 153, 3
 æmulationem 46, 5. 127, 6. 190, 12. æmulationis 228, 19. 282, 8
 æmulator 68, 24
 æmuli, *plur.* 237, 1
 æmulis *ablat.* 183, 1
 æmulo 249, 12. 264, 1
 æmulum 91, 21. 56, 11. 96, 22. 134, 14
 æmulum 293, 27. 308, 14
 Æneâ 176, 5
 Æneam 244, 8
 Æneas 315, 5. 316, 2
 Æolidum 49, 22
 æquabat 33, 10
 æquales 93, 12
 æqualis 324, 14
 æqualitas 16, 12. 129, 28
 æqualitate 43, 3
 æquas pacis conditio- nes 239, 6
 æquâ, *neut.* 43, 3
 æquis conditionibus 191, 11. 270, 5
 æquus 195, 4. legibus 196, 13. 324, 9
 æquo animo 147, 7. 237, 3. jure 37, 196, 18. 322, 16. affectantes 227, 1
 æquor, *mare*, 37, 16
 æquum 123, 24, esse, 261, 4
 æraric, *gen.* 272, 19
 æris 126, 10. 272, 20
 æris 326, 3
 æris 271, 11. 324, 14
 ærumnarum 193, 16
 æs 88, 14. 123, 16
 æstimandos 234, 9
 æstimat 84, 15
 æstimatio 117, 8
 æstimatione 57, 14
 æstivi, *plur.* 19, 16
 æstivos 85, 5
 æstu 111, 4. periculo- rum 198, 14. se li-affinitatibus 142, 9
 æstuat, *ait.* Alex- ander 107, 10
 æstuant rege 17, 11
 æstuaris 324, 8
 æstus *nom. sing.* 300, 8. 9. maris, *gen.* 49, 20. 50, 6. accusat. 327, 8
 ætas 59, 21. 67, 13. 71, 21. 121, 2. 170, 4. 317, 17
 ætate 60, 4. 96, 14. 105, 6. 115, 13. 121, 3. 225, 15. 226, 15. 227, 15. 228, 15. 229, 15. 230, 15. 231, 15. 232, 15. 233, 15. 234, 15. 235, 15. 236, 15. 237, 15. 238, 15. 239, 15. 240, 15. 241, 15. 242, 15. 243, 15. 244, 15. 245, 15. 246, 15. 247, 15. 248, 15. 249, 15. 250, 15. 251, 15. 252, 15. 253, 15. 254, 15. 255, 15. 256, 15. 257, 15. 258, 15. 259, 15. 260, 15. 261, 15. 262, 15. 263, 15. 264, 15. 265, 15. 266, 15. 267, 15. 268, 15. 269, 15. 270, 15. 271, 15. 272, 15. 273, 15. 274, 15. 275, 15. 276, 15. 277, 15. 278, 15. 279, 15. 280, 15. 281, 15. 282, 15. 283, 15. 284, 15. 285, 15. 286, 15. 287, 15. 288, 15. 289, 15. 290, 15. 291, 15. 292, 15. 293, 15. 294, 15. 295, 15. 296, 15. 297, 15. 298, 15. 299, 15. 300, 15. 301, 15. 302, 15. 303, 15. 304, 15. 305, 15. 306, 15. 307, 15. 308, 15. 309, 15. 310, 15. 311, 15. 312, 15. 313, 15. 314, 15. 315, 15. 316, 15. 317, 15. 318, 15. 319, 15. 320, 15. 321, 15. 322, 15. 323, 15. 324, 15. 325, 15. 326, 15. 327, 15. 328, 15. 329, 15. 330, 15. 331, 15. 332, 15. 333, 15. 334, 15. 335, 15. 336, 15. 337, 15. 338, 15. 339, 15. 340, 15. 341, 15. 342, 15. 343, 15. 344, 15. 345, 15. 346, 15. 347, 15. 348, 15. 349, 15. 350, 15. 351, 15. 352, 15. 353, 15. 354, 15. 355, 15. 356, 15. 357, 15. 358, 15. 359, 15. 360, 15. 361, 15. 362, 15. 363, 15. 364, 15. 365, 15. 366, 15. 367, 15. 368, 15. 369, 15. 370, 15. 371, 15. 372, 15. 373, 15. 374, 15. 375, 15. 376, 15. 377, 15. 378, 15. 379, 15. 380, 15. 381, 15. 382, 15. 383, 15. 384, 15. 385, 15. 386, 15. 387, 15. 388, 15. 389, 15. 390, 15. 391, 15. 392, 15. 393, 15. 394, 15. 395, 15. 396, 15. 397, 15. 398, 15. 399, 15. 400, 15. 401, 15. 402, 15. 403, 15. 404, 15. 405, 15. 406, 15. 407, 15. 408, 15. 409, 15. 410, 15. 411, 15. 412, 15. 413, 15. 414, 15. 415, 15. 416, 15. 417, 15. 418, 15. 419, 15. 420, 15. 421, 15. 422, 15. 423, 15. 424, 15. 425, 15. 426, 15. 427, 15. 428, 15. 429, 15. 430, 15. 431, 15. 432, 15. 433, 15. 434, 15. 435, 15. 436, 15. 437, 15. 438, 15. 439, 15. 440, 15. 441, 15. 442, 15. 443, 15. 444, 15. 445, 15. 446, 15. 447, 15. 448, 15. 449, 15. 450, 15. 451, 15. 452, 15. 453, 15. 454, 15. 455, 15. 456, 15. 457, 15. 458, 15. 459, 15. 460, 15. 461, 15. 462, 15. 463, 15. 464, 15. 465, 15. 466, 15. 467, 15. 468, 15. 469, 15. 470, 15. 471, 15. 472, 15. 473, 15. 474, 15. 475, 15. 476, 15. 477, 15. 478, 15. 479, 15. 480, 15. 481, 15. 482, 15. 483, 15. 484, 15. 485, 15. 486, 15. 487, 15. 488, 15. 489, 15. 490, 15. 491, 15. 492, 15. 493, 15. 494, 15. 495, 15. 496, 15. 497, 15. 498, 15. 499, 15. 500, 15. 501, 15. 502, 15. 503, 15. 504, 15. 505, 15. 506, 15. 507, 15. 508, 15. 509, 15. 510, 15. 511, 15. 512, 15. 513, 15. 514, 15. 515, 15. 516, 15. 517, 15. 518, 15. 519, 15. 520, 15. 521, 15. 522, 15. 523, 15. 524, 15. 525, 15. 526, 15. 527, 15. 528, 15. 529, 15. 530, 15. 531, 15. 532, 15. 533, 15. 534, 15. 535, 15. 536, 15. 537, 15. 538, 15. 539, 15. 540, 15. 541, 15. 542, 15. 543, 15. 544, 15. 545, 15. 546, 15. 547, 15. 548, 15. 549, 15. 550, 15. 551, 15. 552, 15. 553, 15. 554, 15. 555, 15. 556, 15. 557, 15. 558, 15. 559, 15. 560, 15. 561, 15. 562, 15. 563, 15. 564, 15. 565, 15. 566, 15. 567, 15. 568, 15. 569, 15. 570, 15. 571, 15. 572, 15. 573, 15. 574, 15. 575, 15. 576, 15. 577, 15. 578, 15. 579, 15. 580, 15. 581, 15. 582, 15. 583, 15. 584, 15. 585, 15. 586, 15. 587, 15. 588, 15. 589, 15. 590, 15. 591, 15. 592, 15. 593, 15. 594, 15. 595, 15. 596, 15. 597, 15. 598, 15. 599, 15. 600, 15. 601, 15. 602, 15. 603, 15. 604, 15. 605, 15. 606, 15. 607, 15. 608, 15. 609, 15. 610, 15. 611, 15. 612, 15. 613, 15. 614, 15. 615, 15. 616, 15. 617, 15. 618, 15. 619, 15. 620, 15. 621, 15. 622, 15. 623, 15. 624, 15. 625, 15. 626, 15. 627, 15. 628, 15. 629, 15. 630, 15. 631, 15. 632, 15. 633, 15. 634, 15. 635, 15. 636, 15. 637, 15. 638, 15. 639, 15. 640, 15. 641, 15. 642, 15. 643, 15. 644, 15. 645, 15. 646, 15. 647, 15. 648, 15. 649, 15. 650, 15. 651, 15. 652, 15. 653, 15. 654, 15. 655, 15. 656, 15. 657, 15. 658, 15. 659, 15. 660, 15. 661, 15. 662, 15. 663, 15. 664, 15. 665, 15. 666, 15. 667, 15. 668, 15. 669, 15. 670, 15. 671, 15. 672, 15. 673, 15. 674, 15. 675, 15. 676, 15. 677, 15. 678, 15. 679, 15. 680, 15. 681, 15. 682, 15. 683, 15. 684, 15. 685, 15. 686, 15. 687, 15. 688, 15. 689, 15. 690, 15. 691, 15. 692, 15. 693, 15. 694, 15. 695, 15. 696, 15. 697, 15. 698, 15. 699, 15. 700, 15. 701, 15. 702, 15. 703, 15. 704, 15. 705, 15. 706, 15. 707, 15. 708, 15. 709, 15. 710, 15. 711, 15. 712, 15. 713, 15. 714, 15. 715, 15. 716, 15. 717, 15. 718, 15. 719, 15. 720, 15. 721, 15. 722, 15. 723, 15. 724, 15. 725, 15. 726, 15. 727, 15. 728, 15. 729, 15. 730, 15. 731, 15. 732, 15. 733, 15. 734, 15. 735, 15. 736, 15. 737, 15. 738, 15. 739, 15. 740, 15. 741, 15. 742, 15. 743, 15. 744, 15. 745, 15. 746, 15. 747, 15. 748, 15. 749, 15. 750, 15. 751, 15. 752, 15. 753, 15. 754, 15. 755, 15. 756, 15. 757, 15. 758, 15. 759, 15. 760, 15. 761, 15. 762, 15. 763, 15. 764, 15. 765, 15. 766, 15. 767, 15. 768, 15. 769, 15. 770, 15. 771, 15. 772, 15. 773, 15. 774, 15. 775, 15. 776, 15. 777, 15. 778, 15. 779, 15. 780, 15. 781, 15. 782, 15. 783, 15. 784, 15. 785, 15. 786, 15. 787, 15. 788, 15. 789, 15. 790, 15. 791, 15. 792, 15. 793, 15. 794, 15. 795, 15. 796, 15. 797, 15. 798, 15. 799, 15. 800, 15. 801, 15. 802, 15. 803, 15. 804, 15. 805, 15. 806, 15. 807, 15. 808, 15. 809, 15. 810, 15. 811, 15. 812, 15. 813, 15. 814, 15. 815, 15. 816, 15. 817, 15. 818, 15. 819, 15. 820, 15. 821, 15. 822, 15. 823, 15. 824, 15. 825, 15. 826, 15. 827, 15. 828, 15. 829, 15. 830, 15. 831, 15. 832, 15. 833, 15. 834, 15. 835, 15. 836, 15. 837, 15. 838, 15. 839, 15. 840, 15. 841, 15. 842, 15. 843, 15. 844, 15. 845, 15. 846, 15. 847, 15. 848, 15. 849, 15. 850, 15. 851, 15. 852, 15. 853, 15. 854, 15. 855, 15. 856, 15. 857, 15. 858, 15. 859, 15. 860, 15. 861, 15. 862, 15. 863, 15. 864, 15. 865, 15. 866, 15. 867, 15. 868, 15. 869, 15. 870, 15. 871, 15. 872, 15. 873, 15. 874, 15. 875, 15. 876, 15. 877, 15. 878, 15. 879, 15. 880, 15. 881, 15. 882, 15. 883, 15. 884, 15. 885, 15. 886, 15. 887, 15. 888, 15. 889, 15. 890, 15. 891, 15. 892, 15. 893, 15. 894, 15. 895, 15. 896, 15. 897, 15. 898, 15. 899, 15. 900, 15. 901, 15. 902, 15. 903, 15. 904, 15. 905, 15. 906, 15. 907, 15. 908, 15. 909, 15. 910, 15. 911, 15. 912, 15. 913, 15. 914, 15. 915, 15. 916, 15. 917, 15. 918, 15. 919, 15. 920, 15. 921, 15. 922, 15. 923, 15. 924, 15. 925, 15. 926, 15. 927, 15. 928, 15. 929, 15. 930, 15. 931, 15. 932, 15. 933, 15. 934, 15. 935, 15. 936, 15. 937, 15. 938, 15. 939, 15. 940, 15. 941, 15. 942, 15. 943, 15. 944, 15. 945, 15. 946, 15. 947, 15. 948, 15. 949, 15. 950, 15. 951, 15. 952, 15. 953, 15. 954, 15. 955, 15. 956, 15. 957, 15. 958, 15. 959, 15. 960, 15. 961, 15. 962, 15. 963, 15. 964, 15. 965, 15. 966, 15. 967, 15. 968, 15. 969, 15. 970, 15. 971, 15. 972, 15. 973, 15. 974, 15. 975, 15. 976, 15. 977, 15. 978, 15. 979, 15. 980, 15. 981, 15. 982, 15. 983, 15. 984, 15. 985, 15. 986, 15. 987, 15. 988, 15. 989, 15. 990, 15. 991, 15. 992, 15. 993, 15. 994, 15. 995, 15. 996, 15. 997, 15. 998, 15. 999, 15. 1000, 15

INDEX VERBORUM.

agebant 123, 25
 Agebantur 131, 197, 29
 agebatur 241, 27
 agendis 68, 5
 agendum 39, 6. 205, 2
 Agenoris 132, 16
 agente 99, 12
 agenti 102, 7
 agere 100, 18. 140, 13. 162, 7. 242, 10. 243, 19. 321, 16
 agerent 43, 9. 173, 10
 agerentur 99, 6
 ageretur 38, 13
 Agesilai 63, 23. 70, 11. 72, 7
 Agesilao 68, 10
 Agesilaum 67, 6. 11. 68, 9. 69, 19
 Agesilaus 69, 24
 aggerationibus 21, 2
 aggrederetur 205, 20
 aggredi 9, 27. 71, 20. 100, 9
 aggrediebatur 108, 5
 aggredditur 24, 3. 36, 10
 33, 41, 7. 83, 4. 88, 7. 97, 4. 167, 14. 168, 1. 175, 7
 aggredduntur 75, 22. 201, 8. 290, 14. 310, 6
 aggressi fuerant 53, 16. sunt 63, 25
 aggressus 79, 2
 aggressuros 137, 20
 aggressus, *adj.* 29, 22
 agi 10, 4. 39, 11. 140, 22
 Agidis 56, 12. 111, 8
 Agis 111, 16
 agit 67, 22. 68, 6. 106, 21. 139, 19. 192, 6
 agitant 141, 13
 agitantem 226, 11
 agitasset 83, 10
 agitastis 142, 16
 agitat 84, 15
 agitatis, *verb.* 34, 29
 agitato regno 9, 14
 agitatus 104, 9. est 170, 1
 agitur 30, 17. 281, 20. 296, 10
 agmen 75, 1. 112, 11
 agmina 122, 2. 168, 5. 174, 3
 agmine 23, 20. 28, 4. 214, 8
 agmini 33, 3
 agminibus 204, 3
 agnito 137, 8
 agnitus 327, 15
 agnoscere 126, 17
 agnoscis 171, 10
 agnovit 9, 13
 agrestes 206, *ult.*
 agresti 327, 6. 337, 20
 agri, *plur.* 97, 24. 280, 19
 agris 81, 6. 196, 10. 320, 15
 agro 237, 19
 agrorum 154, 26. 155, 2. 192, 6. 269, 8. 320, 23
 Agros 18, 326, 9
 agros 47, 9. 24. 48, 2. 59, 4. 68, 6. 70, 12
 agrum 20, 8. 43, 8
 agunt 82, 9
 aguntur 58, 27. 63, 25. 83, 19. 101, 5. 111, 7
 Ajacis 325, 17. 20
 ait 10, 6. 15, 15. 16, 19. 30, 13. 66, 15. 107, 11
 alacriorum 10, 3
 alacritas 31, 1
 alacrius 10, 13
 alatur incendium un- dis 49, 22
 Albam 316, 6
 Albanis 308, 6. 16
 Albano 308, 7
 Albiis 179, 2
 Alceat 138, 6
 Alceas 135, 12
 Alcibiade 52, 15. 59, 13. 62, 6
 Alcibiadem 58, 9. 59, 3. 8
 Alcibiades 52, 12. 55, 3. 56, 3. 12. 33. 57. 9. 13. 58. 25
 Alcibiadi 59, 16
 Alcibiadis 56, 10
 alebantur 73, 18
 alendos 319, 3
 aleretur 50, 2. 327, 7
 Alexander 76, 14. 78, 3. 10. 91. 25. 92. 29. 93, 3. 97. 22. 99, 2. 16
 gratiarum actio alii in *dativo*, 12, 20
 nem, ab hoste su- 126, 11. 294, 25
 pervacaneam esse alii, in *plural.* 60, 26
 respondit 106, 24
 aliter 96, 2. 4. 118, 2. 5
 Alexandri 22, 12. 24. 30. 31. 75. 30. 77. 12. 24. 24. 24. 75. 5. 19. 90. 20. 23. 91. 18. 96, 11. 97, 20. alimentis 327, 4
 alimentorum 19, 16. 102, 17. 104, 1. 117, 19
 Alexandria 185, 26
 Alexandriam 106, 3. 14
 116, 10. 132, 6. 288, 13
 alio bellum tanslatu- rus 227, 12
 Alexandrini, *plur.* 232, 6. 288, 13
 aliorum 63, 31
 alios 5, 6. 42, 17. 82, 10. 85, 17. 18. 89, 20. bis 92, 17
 1. 77, 10. 78, 2. 95, 3. 4. 96, 20. 101, 6. 241, 9
 aliquam 241, 7
 Alexandros 91, 4. 129, 23
 Alexandrum 6, 17. 77, 18. 85, 24. 87, 9. 89, 11. 310, 7
 17. 91, 18. 20. 28. 221, 15. 282, 10. *adj.*
 alia, *neut.* 6, 14. 71, 308, 21
 18. 79, 1, 2. 99, 22. 143, 14. *bit. ablat.* aliquem 169, 16. 227, 15, 14. 327, 25. *no-*
 minat. *sing.* 129, 17. aliqui 30, 13
 178, 23. 236, 8. 311, 21. 240, 21. 237, 1
 alia 19, 10. 11. 23, 12. 36, 1. 106, 9. 144, 5. 300, 16
 aliam 107, 4. 141, 7. 302, 16. 227, 2
 alias 49, 18. 19. 233, 15. 305, 14
 alit 80, 9
 aliâs, *adverb.* 49, 15
 alibi 191, 9
 alieujus 100, 15
 alienâ, *abl.* 63, 4. *neut.* 189, 26. 279, 27. 282, 3. 291, 7
 alienâ, *gen.* 264, 14
 alienam 56, 23
 alienasset 166, 4
 alienatis, *abl.* 135, 16
 alienatum 66, 16
 alienavit 12, 20
 alieni, *gen.* 22, 1. 98, 19. 298, 10
 alienis 218, 20. excu- bare sedibus 84, 9
 Alieno, *nomen.* 22, 9. 23. 311, 6
 alioquo 92, 23. 174, 21. 193, 2. blandus, in imperio moderatus; *Hero*, 200, 8
 alioquitur 103, 20. 124, 5
 altaria 160, 11. 177, 11

INDEX VERBORUM.

Alaribus 202, 13
 alter 5, 1, 2. 30, 8, 9.
 60, 14. 147, 11
 altera *abl.* 51, 13. 57.
 4. 152, 18. 197, 22
 alteram 106, 23. 120, 9
 alteri, *in dativo*, 29.
 147, 11. 222, 29.
 294, 2, 9. *bis.* 296, 6.
bis. 317. 9. *bis in plurali*
 178, 1. *bis.* 234,
 17, *bis*
 alterius 69, 20. 83, 14.
 84, 10. 127, 22. *bis.*
 131, 5
 alternabatur 272, 8
 alternis 23, 21
 alterno *abl.* 296, 5
 altero *adj.* 21, 6. 29, 2
 alterum 16, 15. 43, 6.
 61, 17. 146, 17
 altissimam 171, 12
 altitudine 206, 12
 altitudinis 119, 16
 altitudo 50, 10
 altius 85, 12. 165, 7.
 306, 18
 altore 79, 14
 altos *part.* 285, 8
 altum *mare* 167, 19
 alveo 251, 6
 aluere 199, 17
 aluerit 66, 13
 alumine 272, 1
 Amadas 124, 19
 Amara *fem.* 167, 16
 amari *verb.* 93, 7
 amarior 246, 6
 amariorem 152, 9
 amarius 98, 17
 amarus 117, 23
 Amazonas 23, 19. 303,
 16
 Amazonum 19, 6. 23,
 30. 24, 2, 4, 5. 33
 ambigebat 229, 17
 ambigere 16, 10
 ambigerit 122, 20
 ambiguus 198, 9. 244,
 22
 ambitio 4, 3
 ambitioe 7, 8. 127, 7
 ambitiosæ *gen.* 231, 18
 ambitiosus 159, 1
 ambo 219, 27
 amborum 67, 16
 Ambros 121, 15
 amici 117, 16. 122, 11.
 125, 18. 126, 31
 amicior 32, 19
 amicis 15, 1. 17, 20. 93,
 6. 99, 18. 115, 28.
 116, 6
 amicitia 272, 4
 amicitia 41, 6. 123,
 19. 142, 28. 146, 26.
 regis cuius palmam
 tenebat, *Clitus* 117,
 3
 amicitiam 37, 25, 57,
 1. 89. 17. 112, 16.
 113, 9. 154, 18. 168,
 2. 180, 19
 amicitiarum 56, 17.
 jura non fide sed
 successu ponderan-
 tes 192, 21
 amicitias utilitate,
 fide colebat, *Philip-*
pus 92, 24
 amicis 9, 15. 89, 17.
 194, 23
 amicorum 91, 24. 93, 5
 amicos 30, 12. 60, 27.
 63, 6. 96, 6. 104, 13
 amictum est 314, 12
 amiculo 143, 5
 amicum 12, 19. 116, 9.
 117, 11
 amicus 88, 10. 284, 10.
 289, 1
 amiserant 47, 4, 11
 amiserat 68, 18. 202, 24
 amiserit 31, 17
 amiserit 9, 21
 amiserunt 246, 6. 304,
 15
 amissæ 72, 19
 amississet 51, 14
 amissit 154, 22. 173, 17
 amissâ *ablat.* 41, 18.
 66, 18
 amissæ 58, 24. 68, 16.
 210, 28
 amissam 94, 27. 110, 14
 14. 215, 20
 amissas 141, 12
 amissi 15, 5. 52, 26.
 111, 11. 211, 2
 amissionem 8, 9. 45,
 amissus 25, 20. 31, 15.
 55, 9. 59, 9. 141, 17.
 154, 23
 amissionis 13, 16. 51,
 53. 21. 73, 13. 123,
 6, 9
 amissorum 45, 24. 61,
 2. 204, 30
 amissus 111, 1
 amissum 129, 6. 223,
 14. 291, 3. 311, 10
 amittere 22, 16. 152, 2
 2. 180, 19
 amittentur 198, 14
 amitteret 31, 12. 187,
 10. 218, 12
 amittit 114, 21
 amittit 158, 23. 215,
 19. 218, 4
 amittant 53, 7
 Ammonis 14, 7. 126,
 30
 amne 323, 2
 amnem 23, 3. 112, 11.
 116, 11. 121, 13
 amnes 132, 14. 241, 13
 amnis 251, 12. 320, 1
 13
 Anaxarcho 125, 8
 Anaxilaus 51, 2
 anceps 22, 23. 36, 15.
 3. 271, 5. 320, 1
 amenitatem 136, 21
 amenus 286, 19. 303,
 13
 anchora 148, 28
 anchoræ 149, 3
 anchoram 149, 10
 ancillâ 199, 14. 277, 4
 ancillis 144, 16
 ancipiti 218, 28. 257, 23
 Andragoras 303, 4
 Andragoras 115, 17
 Andromachen 160, 8
 anfractu 106, 11
 angulo 208, 12. 320, 13
 angustam 213 8
 Amphipolitanum 144,
 26
 15. 34, 7. 36, 3. 33,
 15. 82, 6. 84, 20.
 102, 8
 angustis 71, 22. 91,
 16. 158, 12
 angustus 49, 1. 50, 1.
 195, 8
 angusto 327, 1
 anhelantem 87, 7
 animadverso 240, 22
 animadvertentes 84, 23
 animadverteret 261, 6.
 322, 7
 animadvertisset 34, 24.
 122, 2
 animadvertit 317, 5
 animalia 20, 2. 17
 animati essent 139, 5
 animatum 46, 3
 animi *plur.* 53, 14. 158,
 10. 172, 14. 180, 2.
 191, 17. 192, 3. 109,
 22. 324, 19. *gen.* 88,
 5. 105, 5. 106, 27
 animis 46, 5. 64, 6. 77,
 8. 88, 15. 103, 13.
 114, 6. 216, 13. 238,
 18

INDEX VERBORUM.

animo, *nomen*. 32, 9. annis, *dar*. 28. 16
 34, 6 80, 9. 83. 10. annum 126, 18. 142,
 86, 7. 92, 32. 106. 1. 3. 165, 13.
 114, 1. 118, 9. 263, annuo vectigali 129,
 1 11, 169, 65
 animorum 32, 1. 60, annuis 61, 23. 71, 5,
 8. 72, 1. 96, 2. 99, 252, 27
 23. 134, 9. 196, 3. Antandro 192, 18
 218, 8 antè actis 64, 1
 animos 8, 11. 29, 13. antecedit 261, 5
 79, 3. 97, 10. 105, 3. antecesserunt 254, 3
 130, 24. 139, 4. 23. anteiret 6, 11. 7, 10
 24. 162, 9. 306, 3. antelucano tempore 9,
 accendit 136, 23. 29
 acuerit 45, 16. fre. Antenore 175, 13
 git 36, 17. lupo. anteponeus 295, 23
 rum animos inex- anteponeret 139, 20
 plebiles sanguinis antequam 86, 4. 169,
 divitiarumque je- 29
 junos habere. Ro- antesignanis 207, 25
 manos 285, 9 antidota 276, 5
 animosis 105, 1 Antigoni 140, 5. 142,
 animus 9, 14. 23, 9. 4, 20, 150, 7. 216,
 75, 25. 109, 14. 162, 16
 6, 182, 8. 201, 23. Antigono 132, 7. 135,
 205, 18. 260, 11. se- 14. 138, 7. 139, 2. annuli 322, 21
 nis obsidebant 31, 148, 24
 13 Antigonum 135, 13. 28, 149, 4
 animus 10, 17. 16, 3. 139, 19, 23. 141, 1. annulus 149, 2
 69, 23. 93, 9. 117, 19. 148, 23
 8. 126, 25. Antigonus 124, 19. anxie 8, 26
 anni, *gen*. 271, 8. 273, 139, 28. 140, 6. 142, anxium 198, 9. 317,
 8 27. 146, 5, 6, 15. 19
 Annibal 173, 6. 225, 147, 1
 11. 228, 17. 238, 17. Antiochenses 263, 5,
 239, 1 264, 17. 291, 9
 Annibale 227, 1, 10. Antiochensibus 263, 1
 232, 12. 238, 4. 240, Antiochi 132, 12. 149,
 20. 241, 9. 243, 7. 8. 220, 7. 237, 1. aperta *abl*. 64, 16.
 Annibalem 229, 1. 261, 2. 274, 3. 292, *neut*. 207, 21
 234, 7. 15. 237, 11. 3, 6. 302, 15. 306, 1. aperta forent 321, 7
 239, 11. 26. 240, 1, 4. Antiochiam 149, 8. aperta 62, 10. 64, 5, appetitur insidiis 293,
 Annibali 242, 15 218, 13. 293, 9. 294, 21. 92, 39
 Annibalis 237, 1, 8. 14. *bit*. aperto 48, 11
 239, 11. 15. 241, 25. Antiocho 148, 26. 159, aperuere 99, 2. 169,
 252, 9. 253, 1 9. 14. 201, 2, 20
 anns 7, 4. 22, 29. 24. Antiochum 209, 1. 218
 34. 44. 6. 48, 8. 92, 14, 21. 27. 219 3
 15. 108, 13. 121. 7. Antiochus 218, 16, 26,
 143, 21 29. 219, 7, 15, 23
 anniterentur 194, 5 Antipâ 24, 6
 anno 43. 6. 47, 14. Antipâ 24, 9
 108, 8. 190, 14. 233, Antiope 24, 4
 11. 275, 19. Antipater 111, 6. 126,
 annorum 108, 10. 158, 21. 131, 21. 134, 13.
 13. 161, 13. 172, 8, 135, 14
 225, 4. Antipatri 101. 6. 111,
 annos 6, 10, 10, 26. 7. 124, 20. 132, 13.
 14, 3. 22, 23. 23, 5. 134, 7
 30, 6 Antipatro 89. 17. 133,
 annuas, *adj*. 42, 25 20. 134, 9. 135, 11. 25

INDEX VERBORUM.

appulsum 325, 21
 appulsus *subst.* 168, 7
 apricitas 271, 11
 apricitatis 271, 9
 apte 20, 4
 apti *plur.* 99, 11
 aptior 66, 8. 171, 6
 aptiorem 245, 7
 aqua *abl.* 123, 8. 126, 14. calidâ lavari à Arcadia 314, 5
 Romanis dicere Arcadium 71, 8
 Hispani 324, 23. *in* arcanorum 8, 16
nom. 271, 14. 326, arce 44, 24. 155, 20
 10 arceantur 20, 22
 aquæ *gen.* 271, 12. arcem 81, 1. 144, 26
plur. 21, 1 156, 29. 183, 18.
 aquam 20, 16. 320, 9, 185, 2. 202, 33
 10 arcere 100, 19
 aquarum 20, 6, 21. Arcesilaus 133, 1
 27, 4. 50, 7. 241, 14. arcessendum 297, 6
 303, 20
 aquila 156, 26. 187, arcessiti 164, 4
 24, 200, 5 arcessit 8, 14. 52, 25.
 aquilæ *plur.* 127, 19 85, 26, 87, 11. 210, 29
 Aquileiam 251, 11
 Aquilium 281, 5. 282, arcessitam 143, 2
 2 arcessitis *partic.* 105, 6. 169, 14. 214, 15
 Aquilius 273, 13. 280, arcessito 295, 17
 16 arcessitum 288, 13
 aquis 10, 15. 233, 14 arcessitus esset 170, 23
 3. 289, 2
 Arabum 296, 23. 297, arcessunt 69, 20
 3. 298, 15 Archagatho 190, 15.
 Araci 44, 19 193, 19. 194, 92
 Aracossi 132, 17 Archagathus 194, 23
 aram 222, 18 Archelaum 77, 20
 are 26, 13 Archelao 194, 23
 aret 101, 14 Archidamus 71, 11
 aras *subst.* 51, 19. 90, Archideum 77, 20
 16. 123, 5. 202, 28 Archos 132, 20
 Arathis 268, 6 arcis *gen.* 18, 16. 210, 24
 aratro 326, 5. 327, 19 24
 Araxis 13, 4 arctoribus 287, 8
 Arbactus 7, 7. 8, 3 aretissimâ 85, 23. 219, 22
 arbiter 155, 14 22
 arbitrabantur 182, 5 aretissimis 79, 23
 arbitrabatur 126, 7. arcus *gen.* 207, 25.
 167, 13. 202, 10 *nom.* 271, 4
 abitrante 15, 7. 261, 7 ardentis 84, 1
 arbitantes 11, 5. 45, ardentissimus 271, 10
 4. 59, 9. 166, 18. arderent 19, 11
 210, 1. 218, 26 ardor 173, 21. 238, 19
 arbitrantur 43, 26. ardore 99, 16. 215, Ariobarzani 280, 8
 139, 26. 155, 24. 14. 301, 4
 210, 14 ardorem 45, 28
 arbitrare 50, 17 ardores 16, 16
 arbitria 4, 4. 106, 11. ardua montium 300, 7
 184, 16. 188, 7 Arcan 201, 10
 arbitrio 81, 4. 143, 7. Arei 132, 18
 235, 5. 296, 20 arenæ *gen.* 6, 13. 167, 20

20
 arenarum 14, 9. 49, Aristonicum 273, 10.
 12. 148, 12
 Argæo 75, 11
 Argæum 137, 2
 Argæus 75, 15
 argentea 289, 26
 argenteis 118, 19
 argenteo 292, 7
 argenti 42, 22. 83, 10. 8. 22, 3, 14. 23, 7.
 88, 17. 209, 11. 250, 24, 14. 18, 25, 7.
 13 29, 17, 34, 14, 42,
 argento 107, 23. 118, 3, 45, 14
 19. 209, 18 armant 121, 21
 argentum 21, 15. 250, armantur 59, 19. 317,
 10. 322, 13
 Argonautæ *plur.* 251, armare 244, 19
 9. 307, 5 armâset 129, 24
 Argonautarum 251, 7 armatam 123, 29
 Argos 62, 18. 134, 4. armatas 207, 23
 212, 10 armati 25, 3. 36, 1, 71,
 arguentes 189, 4 22, 129, 29, 131, 2.
 arguit 193, 23 170, 16
 argumentis 21, 4. 317, armatis *part.* 25, 17,
 8 103, 2, 107, 16. 121,
 argumento 126, 23 16, 184, 18. 321, 8
 argumentum 19, 19. armato *abl.* 71, 9
 149, 9. 156, 20 armatorum 35, 7. 36,
 Argyraspidas 119, 2. 25. 178, 18. 204, 10.
 140, 9 276, 18. 289, 22
 Argyraspides 140, 11, armatos 144, 16
 141, 11 armatum 41, 17. 131,
 Ariarathes 263, 7. 275, 5, 26
 12. 278, 14. 279, 7, armatur 136, 2
 22, 25 armatus 41, 19, 100, 1.
 Archagathus 194, 23 Ariarathem 278, 2.
 279, 14 armaverat 32, 29. 209,
 Ariarathes 93, 15. 263, 6
 3. 278, 17, 279, 20 Armenia 306, 20
 Ariarathi 134, 19. 225, Armeniæ 280, 4. 298,
 6. 262, 3. 279, 4 1. 309, 3
 Ariarathis 274, 8. 279, Armeniam 286, 7. 306,
 12 17. 308, 20
 arida *neut.* 123, 7 Armeniis 94, 28
 aridei 143, 1. 144, 25 Armenio 306, 23
 Aridæo 143, 18 Armeniorum 306, 16
 Aridæum 92, 16. 127, Armenios 132, 20
 1, 130, 5, 10, 21. Armenius 308, 18
 131, 17. 135, 16 Armenta 21, 9. 14. 308,
 Aridæus 131, 23 8. 315, 4. 327, 1, 28.
 328, 3
 Ariobarzanes 280, 3. armis 17, 31. 23, 14,
 11 17. 29, 5. 39, 17. 41,
 Arios 300, 3 65, 5
 aris 170, 5 armorum 24, 16. 25,
 Aristæo 136, 10 6, 85, 9, 92, 15, 19,
 Aristæum 137, 2, 5 107, 14, 24
 Aristides 39, 29 Arpos 175, 15
 Aristonici 279, 25 arreptâ 148, 6
 Aristonico 274, 1. 284, arreptum 117, 15

INDEX VERBORUM.

arreptus 304, 23 250, 10
 arripuit 107, 7. 218, Ascaloniorum 165, 12
 18. 231, 9 Ascanius 316, 5
 arrogantia 156, 18 ascendit 287, 17
 arrogantia *gen.* 137, ascisceretur 315, 10
 11 Asia *in nom.* 8, 8. 22, 154, 1
 Arrubâ 19, 14 23. 135. 24. 273, 6, assignant 301, 20
 Arrybâ 160, 19 16. 206, 23. *in abl.* assignari 141, 20
 Arrybæ 86, 1 13, 1. 21, 6 assignat 146, 12
 Arrybam 85, 28. 160, Asiæ 22, 9, 33. 23, 20, assignatæ sunt 148, Atheniensibus 24, 23.
 13 26. 59, 18. 66, 4. 20 28, 8. 29, 16. 30, 18.
 Arsace 304, 23 73, 23. 100, 5. 101, assignatur 151, 22. 42, 2. 45, 17. 46, 16,
 Arsaces 302, 19, 303, 2. 103, 5 132, 8
 21, 26. 304, 2 Asiam 22, 28. 24, 16. assignaverat 37, 18 Atheniensis 31, 9. 18.
 Arsacidæ 40, 4. 226, 25, 21. 38, 11. 51, assignavit 308, 2, 6. 132, 22
 8 23. 56, 5. 58, 2. 59, 314, 10 Atheniensium 24, 18.
 Arsacides 288, 29 3. 66, 12 assistentium 197, 26 26, 4, 6. 28, 6, 29,
 Arsacis 303, 25 Asiana *abl.* 24, 34. assisteret 41, 20 14, 17, 19. 34, 24.
 Arsinoë 158, 1. 200, *in neut.* 281, 11 assoler 291, 3 36, 1. 38, 14
 8. 203, 1, 17, 24, Asiani *nom. plur.* 242, assuescerent 196, 8 Athenis 28, 15. 39, 13,
 34. 316, 4, 15 16 19. 55, 3. 60, 20. 69,
 Arsinoë 159, 3 Asiano 281, 5 226, 9 3. 179, 5
 Artabanî 41, 16, 23 Asphasiam 94, 8 Assuetum imperio Athis 27, 2
 Artabanum 41, 21 Aspectu 67, 21 237, 3 Attalice 273, 7
 Artabanus 41, 3, 12, aspera *fem.* 32, 15. assuetus 276, 11 Attali 232, 13. 273, 4
 19. 206, 8, 10 203, 17 Attalicas 273, 11
 Artamenem 219, 16 asperiorem 269, 19 24 Attalici 286, 21
 artantibus freti litori- asperitatis 119, 16 assumit 41, 13. 114, Attalo 91, 8, 22. 229,
 bus Pyreneum coit. asperius *caum*, 20, 4 14 12. 263, 7
 Hispania 324, 12 aspernante 135, 8 assumpsit 24, 11 Atalum 90, 19. 130,
 Artaphernem 32, 9 aspernantibus 292, 4 assumptis 167, 11 25
 arta *neut.* 296, 19 asperserint 222, 1 assumpto comite 9, Attalus 91, 10. 118, 1.
 Artaxerxe 41, 7. 64, aspersi estis 142, 13 34 131, 4. 233, 3. 272,
 9 asperum pralium 63, assumptos 93, 22 8
 Artaxerxem 41, 9. 62, 3 assumptus est 304, 2 attaminet 184, 2
 8. 64, 20 aspicere 166, 13 assumunt 14, 18 Atticorum 62, 22
 Artaxerxe 41, 16. 64, assecutas 4, 20 Assyria 299, 14 Atticos 47, 15
 22. 65, 3. 70, 24. 94, assentante 117, 2 Assyria 263, 7 attigisset 286, 9
 9, 18 assentationem 241, 26 Assyrii 7, 3. 17, 10 Attilio 202, 13
 Artaxerxi 41, 84. 64, assereret 279, 24 Assyriis 8, 4. 268, 4 attonita 211, 16. 244,
 9, 12. 93, 12 asserunt 325, 16 Assyriorum 4, 7. 22, 22
 Artaxerxis 66, 6 asseveratione 207, 13 14, 34. 299, 5 attoniti fortunâ 144,
 arte 19, 14. 100, 23 assidua bella 173, 2. Assyrium stagnum 17
 159, 8. 172, 3. 185, certamina 75, 19. 165, 9 attonitum 17, 15
 15. 240, 15. 284, 15 damna 41, 10. fune. Asteropæi 74, 9 attributis 166, 26
 Artemenem 31, 25 ra 61, 14. pericula astu 28, 12. 88, 16. attritis viribus 165, 14
 129, 6. res 326, 7. 100, 18. 288, 6 attritus 304, 18
 Artemenes 31, 22. 32, scelera 311, 19. *abl.* Astyagen 82, 17. 10, attulerat 317, 20
 3 consuetudine 42, 8. 12, 23 attulerint 189, 10
 Artemisia 36, 12 20 at 17, 26. 60, 15. 78, attulerit 191, 2
 artes 5, 9. 12, 8. 70, 20 18. 125, 13. 142, attulerunt 169, 2
 10. 185, 19. 269, 5 assiduæ *plur.* 180, 24. 11. 255, 11 avaritiâ 248, 5
 artibus 68, 20. 92, 30. assiduas, injurias 172, 15 Athæ 83, 8 avaritiæ 168, 3. 273,
 93, 11. 184, 9. 228, 9
 articulos 197, 5 Assiduè 226, 8. 282, Athæam 27, 21 9
 artifex 92, 24 20, 300, 1. 315, 1 Athæas 87, 13, 17. 88, aucta 106, 1
 artis 101, 18. 272, 29 1 assidui *plur.* 240, 4. 1 aucti 38, 17. 46, 19. 59,
 Arvas 270, 19 bres 108, 7 1. 70, 19 auctis 149, 13. 181,
 Aruspices 285, 5. 298, assiduus 71, 1. 89, 2. Athenas 26, 14. 27, 3. 5
 7 161, 1. 165, 2. 181, 35, 11. 39, 17. 46, auctor 30, 24. 31, 18.
 Aruspicum 199, 18. 13 13. 52, 7. 57, 10. 58, 44, 19. 58, 14. 68,

INDEX VERBORUM.

16. 141, 5. 149, 16. *auditis part.* 83, 20. *auratas* 179, 25
125, 21. 185, 25. 84. 16. 87, 20. 97. *aurea fem.* 156, 20. *auxilantibus* 69, 9.
214, 17. 232, 19. 22. 137, 8. 147, 3. *abl.* 156, 22. 264, 16. 270, 4.
auctore 82, 11. 97, 18. 193, 23. 289, 19. *aureæ plur.* 164, 14. *auxiliaribus* 30, 22
auctorem 17, 14. 35. *audito part.* 7, 15. 16. *auream* 92, 3. 104, 23. *auxilii* 39, 25. 51, 26.
21. 43, 17. 44, 21. 25. 30, 19. 34, 2. *aureas* 326, 5. 164, 5. 232, 21. 283,
60, 22. 97, 5. 166, 52, 20. 70, 11. 72. *aureis* 64, 14. 108, 21. 12. 291, 7. 305, 7.
15. 262, 3. 12. 82, 4. 144, 1. 289, 13. *auxiliis* 10, 11. 24, 24.
auctores 75, 3. 89, 25. 162, 13. 258, 11. *aureo* 322, 8. 33, 1. 52, 5, 20. 56,
123, 29. 155, 19. 312, 3. *aures* 15, 17. 17, 13. 21.
176, 2. *Justinus* 196, *auditor* 206, 9. *aureum* 293, 13. *auxilio* 24, 24. 30, 21.
1. 212, 16. 221, 7. *auditus adj.* 50, 3. *auri* 42, 22. 88, 7. 97. 50, 28. 65, 4.
223, 6. 277, 5. 308, *audivere* 22, 13, 221, 6. 103, 17. 104, 14. *auxiliorum* 52, 19. 87,
17. 325, 12. 9. 129, 8. 131, 23. 10. 90, 15. 124, 12.
auctoribus 73, 15. 131. *audit* 9, 31. 10, 11. *auribus* 15, 18. 147, 24. 217, 13.
24. 171, 16. 196, 17. 73, 8. 10. 167, 17. *aurigas* 308, 5. *auxilium* 11, 9. 16, 3.
208, 4. 204, 7. *auro* 38, 5. 81, 8. 107, 24, 17, 23. 27. 26, 2.
auctoritas 23, 22. *avectos* 251, 10. 23. 171, 3. 207, 11. 28, 3.
auctoritate 56, 6, 179, *aversato* 167, 10. *aurum* 21, 15. 99, 24. *auxit* 6, 11. 38, 16. 53,
16. 230, 5. 292, 16. *avertere* 241, 14. 167, 6, 17. 205, 21. 24. 179, 4.
auctoritatem 111, 14. *aves* 101, 15. 250, 10. 322, 13. *Azellis* 268, 8.
135, 6. 249, 5. *avferentes* 214, 7. 326, 8.
auctoritatis 147, 3. *avferri* 201, 11. 280, 19. B.
auctum 274, 10. 19. *ausa* 5, 13.
auctus 137, 10. 180, *avfert* 190, 8. *ausæ plur.* 23, 10.
22. 276, 20. 304, 27. *avferunt* 47, 21. *ausi* 51, 16. 319, 11. *Babylone* 128, 2.
avcupantes 229, 20. *avgebant* 185, 25. *avferunt* 247, 13. *Babylonem* 249, 3.
avducia 90, 2. 189, 25. *avgebat* 129, 28. 137. *avferunt* 131, 6. *Babyloniâ* 11, 11. 135,
231, 17. *avlat.* 198, 21. 147, 4. 288, 6. *avspicantur* 62, 7. *Babyloniâ* 125, 2.
3. *Tyriis animis Di-* *avspicantur* 169, 9. *Babyloniam* 6, 12. 17,
avducia 31. 3. 143, 7. *avspicantissima* 168, 19. 10, 16. 106, 5.
avduciam 36, 15. 218, 105, 2. *avspicato* 53, 10. 82, 12. *Babylonis* 11, 8.
12. 256, 2. *avendo* 276, 16. *avspicatus* 182, 16. *Babylonis* 11, 7. 132,
avdax 203, 17. *avgere* 263, 2. 278, 1. 20. 305, 13.
avdendum 62, 21. *avgeri* 37, 8. *avspicia* 75, 24. 142. *Baccabasum* 41, 14.
avdere 92, 4. *avgurandi* 203, 15. 22. 214, 25. 215, 2. *Baccasin* 304, 27.
avderent 159, 5. *avguram* 101, 1. 217, 3. *Bactrianâ* 132, 13.
avderet 134, 10. 154, *avgures* 201, 16. *avspiciis* 82, 20. 154. *Bactrianarum* 301, 17.
23. *Augusto* 312, 19, 20. 12. 166, 28. 170, 10. *Bactriani* 304, 14.
avdiebantur 173, 25. *Augustos* 304, 2. 328, 13. *Bactrianis* 116, 13.
avdientes 122, 20. *Augustum* 310, 2. *avspicio* 16, 25. 17. *Bactrianorum* 5, 9. 266
avdientibus 117, 14. *av gen.* 8, 14. 18. *avspicium* 16, 24. 96. *Bactrianos* 19, 5. 132,
avdientibus 97, 16. *avibus* 203, 15. 21. 148, 18. 169, 6. 18. 149, 13.
avdierant 234, 10. *avida Asia* 286, 23. *avspicitas* 260, 11. *Bactrianum* 22, 14.
309, 19. *avida* 209, 22. *avstus ne ca* 171, 2. 299, 15.
avdierat 101, 21. 127, 8. *avstus* 170, 26. *avstus* 304, 12.
11. 311, 3. *avstus* 247, 14. *avstus* 285, 10. 100, 10. *avstus* 234, 1. 304,
avdierint 98, 12. 286, 22. *avstus* 93, 1. 218, 19. 14.
avdierunt 322, 11. *avita* 137, 5. 197, 17. 284, 16. *balsamum* 271, 8.
avdire 147, 26. 282, *aviti* 55, 14. 323, 17. *barbâ* 52, 8.
6, 8, 19. *avitis* 181, 2. *avunculo* 167, 4. *barbam* 282, 12.
avdiri 206, 9. 311, 9. *avito* 32, 8. 275, 15. *avunculus* 182, 6. *barbaræ plur.* 129, 7.
avdiisse 207, 24. *avitos* 244, 13. *avunculum* 91. 25. *barbaras* 65, 6.
avdit 156, 30. *avitum* 4, 7. 198, 5. 167, 8. 179, 1. *barbaria* 114, 3. 320, 17.
avdita 8, 20. 37, 2. 244, 12. *avus* 9, 20. *barbariæ* 22, 6. 307, 2.
92, 2. 101, 18. 104. *avium* 301, 16. *avxere* 23, 11. 317, 11. *barbariam* 118, 5.
13. 119, 23. 129, 2. *avo* 9, 20. 32, 4. 48, 11. 52, 14, 25. *barbaries* 82, 17. 209, 13.
205, 10. 216, 15. *auræ plur.* 324, 16. 52, 2, 57, 23. 63, 10. *barbarorum* 23, 26,
264, 13. 311, 5. 312. *auraria neut.* 83, 10. 64, 16, 19. 67, 2, 4. 203, 16.
8. *auratam* 114, 15.

INDEX VERBORUM.

barbaros 13, 13. 96. *bellulæ dat.* 288, 5. *insidiosus alloquio*
9. 169, 17. *bellum* 6, 16. 7, 15. *Philippus* 92, 23. C.
barbarum 327, 18. 18. 10. 8. 11, 7, 11. *Bæotia* 74, 3. *ablat.*
329, 10. 13. 12, 3, 5. 13, 2. 38, 10. *Cacumen* 33, 21. 282, 12.
Barce 11, 15. 17, 22. 18, 2. 30. *Bæotiam* 37, 28, 81, 3. *cadem* 142, 6.
Barcen 123, 5. 18. 31, 20. 32, 17. *Bæotii* 83, 24. *cadaveribus* 37, 21.
Barsine 104, 9. *benè* 64, 13. 37, 10. *Bæotius* 154, 5. *cadendum* 34, 5. *esse*
Barsine 130, 4. 146, 14. 154, 26. 321, 18. *Bæotiorum* 47, 5. 70, 34, 10.
Bastarus 252, 1. 281. *beneficia* 32, 22. 59, 5. *cadentem* 255, 10.
1. 11. 124, 7. 205, 5. *Bomilcar* 193, 8, 10. *cadenti* 73, 7.
Battos 136, 11. 222, 32. 243, 13. *bona subst.* 89, 20. *cadet* 34, 8.
Battus 136, 14, 22. *beneficii* 132, 1. 154, 383, 21, 324, 5. *cadet* 53, 17.
137, 8. 25. *bonis* 119, 5. *caduca* 174, 13.
Belgii 209, 23. *beneficiis* 45, 7. 106, *bonos* 4, 3. 42, 14. *cadunt* 63, 12.
Belgio 204, 17. 205, 19. 117, 20. 136, 6. *Bosphorum* 287, 5. *Cadusiis* 94, 24.
10. *beneficio* 9, 20. 39. *boves* 327, 19. *cadere* 75, 28. 91, 24. 94,
bella 4. 9. 5. 3. 12, 11. 27. 83, 28. 243, 7. *bovis* 168, 22. 21. 117, 6, 8. 153, 9,
23, 8, 21. 26, 4. 47. *beneficiorum* 97, 14. *brachia* 6, 4. 61, 18. 188, 19. 215, 1, 7.
4. 53, 11. 63, 20. 66. 281, 2. *brachii* 63, 7. *cadem* 15, 17. 41, 23.
13, 15. 68, 1. 71, 18. *beneficium* 104, 22. *brachio* 45, 29. 306, 10. 83, 5. 152, 3.
77, 21. 78, 18. 79. *benigne adv.* 76, 10. *Brenno* 209, 4. 250, 4. *cadere* 207, 26.
19. 82, 12. 88, 7. 92, 106, 16. 219, 17. *Brennus* 205, 9, 17. *cadēs* 12, 21. 31, 10.
31. 101, 3. 267, 1. 314, 10. 206, 19. 207, 7, 9. 33, 19. 59, 6. 62, 6.
bellandi 172, 3. 240. *Berenice* 216, 17. 217, 208, 2. 78, 16, 26.
9. 284, 12. 7, 12. *brevem* 190, 3. *cadē verb.* 71, 12.
bellanti 180, 20. *Berenice* 216, 2. 217, *brevi abl.* 12, 21. 24. *cadibus* 31. 15. 62, 13.
bellantibus 75, 24. 4. 282, 10. 32. 58, 12. 43, 27. 63, 5. 50, 11. 81. 24.
bellantium 294, 26. *Beroæ dat.* 161, 6. 126, 19.
bellare 325, 8. *Bessus* 116, 6. *brevi adv.* 169, 11. *cadis gen.* 30, 11. 91.
belli 6, 20, 10, 9. 22. *bestia plur.* 47, 22. 187, 24. 189, 8. 196, 18, 96, 20. 133, 10.
21. 26, 23. 28, 24. *bibit* 293, 24. 19. *cadit* 287, 19.
19, 26, 2. 29, 17. *bibere* 293, 22. *breviorem* 41, 20. *cadit* 53, 21. 79, 6. 99,
30, 24. 31, 19. 32. *bibit* 276, 5. *brevis gen.* 68, 26. 19. 100, 2. 102, 6.
28. 33, 9. 34, 3. 35. *biennium* 159, 19. *nom.* 288, 4. 169, 26.
3, 15. 36, 24. *biennium* 55, 1. *brevitati* 281, 12. *cadium* 107, 21. 184,
bellicâ 60, 16. *biformem* 26, 26. *breviter* 313, 6. 27.
bellicæ gen. 75, 20. *Bilbili fluvio* 326, 12. *Brixam* 90, 26. *cadunt* 34. 18. *hostias*
171, 21. *bis* 39. 22. 187, 21. *Brundisium* 44, 27. 214, 26.
bellicos 196, 9. 22. 194, 13. 113, 17. *caduntur* 59, 21. 84,
bellicosa 203, 17. *Bithyniâ* 282, 2. *Bruto* 310, 2. 26. 204, 25.
bellicosum 169, 8. *Bithyniæ* 210, 15. 219. *Brutiam* 196, 14. *casâ* 24, 9. 141, 8. 163.
bellum inter ami- 1. 254, 7. 261, 11. *Brutii* 113, 9. 176, 7. 7. 245, 2. *sunt* 103,
cos cecinisset, Al- 278, 7. 284, 5. 195, 12. 14. 321, 14.
exander 127, 5. *Bithyniam* 276, 24. *Brutius* 113, 7. 160. *Cæsar* 312, 8, 20. *Au-*
bellis 12, 7. 22, 15. 279, 19. 286, 7. 21. *gustul* 329, 9.
24, 17. 42, 3. 47, 5. *Bithynus* 219, 9. *Brutios* 112, 5. 162. *Cæsare* 310, 1. 312, 13.
56, 27. 68, 25. 71. *bitumine* 6, 13. 49, 8. 8. 196, 16. 322, 20.
5. 78, 27. 84, 11. 271, 14. *Bubarem* 77, 5. *Cæsarem* 309, 16. 311,
89, 2. 165, 2. 14. *blande corrigendo* *Bubares* 77, 6. 21. 312, 4, 7.
213, 6. 221, 10. 140, 22. *reliquit* *Bubaris* 77, 9. *Cæsares* 304, 4.
bello 13, 14, 24. 23. 140, 24. *bululum* 169, 6. *Cæsari* 312, 5.
26. 35, 25. 2. 28, 5. *blandientes oculi* 202, *bubus* 101, 14. *Cæsaris* 209, 19.
14. 32, 20. 34, 5. 35, 18. *Bucephalen* 120, 10. *casî* 59, 19. 122, 12.
6. 36, 5. 38, 13. 40. *blandientis* 8, 28. *Bursiam* 125, 7. 192. 19. 215, 10.
9, 11. 41, 1. 44, 9. *blandimenta* 244, 5. *Byrsæ* 168, 26. 259, 2. 221, 10.
46, 11. 52, 12, 24. *blandimentis* 140, 13. *Ryzantii* 88, 7. *casus* 29, 26. 51, 15.
53, 9. 161, 8. *Byzantium* 86, 9. 98, 52, 1. 120, 11. 121,
bellorum 11, 6. 22, 2. *blandis verbis* 194, 3. 8. 11. 223, 15. 224, 6.
24, 25. 71, 1. 92. 20. *blando alloquio* 193, 2. *caso* 94, 26. 286, 27.
103, 3. 105, 22. 141. *blandus in alloquio* *casorum* 23, 13.
1, 14. 200, 8. *pariter et* *casos* 222, 7.

INDEX VERBORUM.

cæsuræ 136, 4
 cæsus 113, 18. *virgis* campis 100, 21. 190, 184, 30
 cætera imbellis ætas campo 131, 26. 277, 7
 71, 21
 camporum 300, 6
 cætera plur. 25, 8. 45, campos 23, 4. 30, 23.
 12. 76, 6. 142, 3. 149, 9
 153, 15. 154, 14
 cætera 26, 7. 261, 11. Candaui 12, 13, 21
 cæterarum 103, 17. cane 8, 36. 147, 25.
 124, 28. 207, 3
 cæteras 96, 9. 134, 5. canebant 199, 19
 163, 9. 236, 4. 252, canem 8, 23. 25, 9. 2,
 10
 cæteri 34, 3. 147, 9. canerent 168, 18
 155, 31. 180, 7. 204, canibus 317, 4
 28
 cæteris 16, 15. 38, 14. caninâ 172, 19
 63, 13. 67, 3. 83, canam 301, 17
 22. 145, 2. 166, 9. capere 17, 20. 33, 5.
 173, 2. 179, 1. 180. 36, 7. 135, 9.
 4. 206, 26
 cæterorum 14, 7. 36, caperet 260, 9. 182, 7
 17. 47, 25. 51, 2. capessere 33, 16
 101, 1. 147, 26
 cæteros 31, 7. 34, 1. capessunt 36, 11. 69,
 37, 9. 41, 10. 63, 3. 81, 24
 29. 82, 30. 85, 21. capi 25, 12. 65, 6.
 104, 18. 116, 5
 cæterum 9, 15. 20, 5. capiebat 37, 16. 181,
 33, 4. 103, 10. 107, 13
 2, 129, 15
 Caio Cæsare 322, 20
 calamitates 106, 28
 calamitatibus 156, 14
 calamitatis 174, 16
 calamitatem 148, 3. capit 53, 21. 58, 3. 79,
 155, 7
 calcaverit 127, 32
 calidi 324, 28
 calidis 233, 13
 calidas auro figerent
 289, 24
 callidacommenda 189,
 14
 Callinicus 283, 13
 callidè adv. 89, 7. 139,
 21
 callido 183, 24
 Callisthenem 147, 21.
 143, 1
 Callisthenes 118, 15
 Callisthenis 113, 6
 calore 20, 13. 322, 8
 calorem 12, 13
 caloris 20, 1
 calumniâ 305, 7
 calumniæ 286, 24
 Cambyses 14, 5. 15, 17
 Cambysi 8, 12
 Campanie 176, 6
 Campanorum 187, 19
 262, 4. 263, 7. 264, captivorum 60, 2. 229,
 8. 278, 3. 279, 1. 16,
 19, 25. *dativo*, 284, captivos 89, 14. 19,
 8
 103, 17. 156, 15.
 163, 11. 244, 22
 Cappadociam 28, 27.
 276, 21. 278, 7. 279,
 28. 286, 6, 27
 Cappadocum 134, 19. captivus 112, 21
 284, 9
 caprarum 74, 14
 capras 75, 2
 caprinâ 314, 12
 capris plur. 74, 16
 capta 38, 4. 58, 7. 88,
 17. 103, 15. 145, 6. capturi 252, 1
 169, 21. 185, 26. capturus 93, 29
 245, 2. esse 173, captus 77, 7. 203, 6.
 18. 238, 2. est 77. 7.
 sit 224, 10
 capta 102, 3. 175, 13.
 191, 13. 194, 16
 capta 25, 9. 36, 19.
 57, 19, sunt 24, 10.
 31, 5
 captam 194, 6. 212, 5.
 221, 14. 282, 12.
 322, 11
 Caranos 256, 6
 Caranum 96, 23
 Caranus 75, 11
 carcer 182, 11
 carcerem 40, 1. 183, 5,
 13. 214, 8. 247, 16.
 285, 2
 carcant 281, 18
 2
 carebat 211, 13
 carentem 37, 16
 carentia 271, 15
 careret 259, 11
 Caria 135, 24
 Cariade 52, 3
 Cariam 132, 9
 carior 234, 3
 captivas 60, 86. 252, 5
 cariora 150, 2. 324, 27
 captivi sub corona cariores 188, 3
 venduntur 98, 25. cariores 60, 27
 gen. 101, 5. nom. carissimam 194, 7
 plur. 312, 14
 carissimarum 192, 6
 captivis 39, 26. 28, carissimos 129, 1
 11. 106, 24. 320, 15
 carius 59, 13
 carmina 43, 6
 carne 301, 13
 carpi 115, 20. 147, 9
 captivitatem 61, 4. Carthagine 105, 3.
 129, 1. 288, 33. 157,
 191, 10. 192, 5.
 Carthaginem 105, 6.
 110, 13. 171, 13.
 172, 18. 174, 14.
 189, 2. 194, 6. 234,
 2. 239, 8. 10, 14.
 3. 219, 16. 225, 6. captivo 109, 9
 262, 4. 263, 7. 264, captivorum 60, 2. 229,
 8. 278, 3. 279, 1. 16,
 19, 25. *dativo*, 284, captivos 89, 14. 19,
 8
 103, 17. 156, 15.
 163, 11. 244, 22
 Cappadociam 28, 27.
 276, 21. 278, 7. 279,
 28. 286, 6, 27
 Cappadocum 134, 19. captivus 112, 21
 284, 9
 caprarum 74, 14
 capras 75, 2
 caprinâ 314, 12
 capris plur. 74, 16
 capta 38, 4. 58, 7. 88,
 17. 103, 15. 145, 6. capturi 252, 1
 169, 21. 185, 26. capturus 93, 29
 245, 2. esse 173, captus 77, 7. 203, 6.
 18. 238, 2. est 77. 7.
 sit 224, 10
 capta 102, 3. 175, 13.
 191, 13. 194, 16
 capta 25, 9. 36, 19.
 57, 19, sunt 24, 10.
 31, 5
 captam 194, 6. 212, 5.
 221, 14. 282, 12.
 322, 11
 Caranos 256, 6
 Caranum 96, 23
 Caranus 75, 11
 carcer 182, 11
 carcerem 40, 1. 183, 5,
 13. 214, 8. 247, 16.
 285, 2
 carcant 281, 18
 2
 carebat 211, 13
 carentem 37, 16
 carentia 271, 15
 careret 259, 11
 Caria 135, 24
 Cariade 52, 3
 Cariam 132, 9
 carior 234, 3
 captivas 60, 86. 252, 5
 cariora 150, 2. 324, 27
 captivi sub corona cariores 188, 3
 venduntur 98, 25. cariores 60, 27
 gen. 101, 5. nom. carissimam 194, 7
 plur. 312, 14
 carissimarum 192, 6
 captivis 39, 26. 28, carissimos 129, 1
 11. 106, 24. 320, 15
 carius 59, 13
 carmina 43, 6
 carne 301, 13
 carpi 115, 20. 147, 9
 captivitatem 61, 4. Carthagine 105, 3.
 129, 1. 288, 33. 157,
 191, 10. 192, 5.
 Carthaginem 105, 6.
 110, 13. 171, 13.
 172, 18. 174, 14.
 189, 2. 194, 6. 234,
 2. 239, 8. 10, 14.

INDEX VERBORUM.

241, 20. 253, 4. 284, castigatione 10, 21
 24
 Carthaginenses 51, 9. Castore 178, 6
 163, 16. 170, 20. Castoris 308, 5
 173, 1. 185, 21. 186, castra 13, 7, 8, 11.
 5. 193, 4. 197, 28.
 199, 10. 225, 10.
 269, 20. 328, 8, 10
 Carthaginensibus 57.
 2. 164, 1, 5. 170,
 22. 173, 9. 175, 1.
 194, 22. 195, 6. 198, castrensi 142, 17
 7, 11, 16. 221, 11. castris 34, 13, 17. 81,
 228, 7
 Carthaginensis 181, castrorum 42, 4. 100,
 6, 10
 Carthaginensium 105
 2. 124, 23. 163, 15. casum 115, 24. 217, 10
 164, 3. 165, 2, 5. casurum 204, 15
 171, 20. 172, 1, 15. casus 44, 24. 62, 24.
 173, 7. 181, 4. 184, 165, 7, 173, 23
 14. 191, 23. 192, 20. casum 327, 17
 213, 6. 237, 14. 230, catenatis 141, 25
 13. 321, 23
 Carthagini 173, 17
 Carthagenis 169, 13. Catinienses 51, 21.
 187, 26. 189, 7.
 191, 5
 Carthago 169, 4. 28. Cato 255, 8
 325, 21
 caruerunt 147, 8
 casibus 12, 13. 60, 27.
 158, 14. 170, 1. 219,
 27
 Caspium mare, 306,
 21
 Cassander 132, 9, 13. caveâ 147, 25
 148, 7. 144, 9. 24, cavenda 237, 11
 145, 11. 146, 8. 117, cavendi 325, 4
 4, 8, 14
 Cassandria 201, 24
 Cassandriam 202, 25
 Cassandri 144, 1. 151, caveret 102, 17. 279,
 1, 2. 153, 7
 Cassandro 143, 5. 144, cavenarum 49, 31
 6, 19. 145, 5, 9, 14. caveris 49, 4
 150, 13. 152, 13
 Cassandrum 126, 1. cauponas 12, 8
 143, 15. 152, 10. causa 11, 6. 35, 3. 44,
 161, 9
 Cassio 309, 14. 310, 2
 Cassium 310, 5
 castella 190, 24. 191,
 28. 192, 4. 303, 14
 castellorum 191, 4
 castellum 62, 23. 71, causam 35, 15. 83, 7,
 8. 140, 1. 184, 28.
 196, 14
 castigare 123, 26
 castigat 39, 19
 castigari 169, 18
 causatus 88, 2
 causis 210, 23. jus-
 152, 6
 centuriones 139, 13
 ceperant 75, 26
 tiorem esse regem ceperat 56, 25. 96, 7.
 122, 2. 142, 28. 170,
 2. 243, 13
 ceperit 212, 14
 cepérunt 71, 19
 Cepio 250, 13
 Cepioni 250, 15
 cepisc 63, 17. 241, 7.
 286, 27
 cepissent 177, 9
 cepisset 173, 6
 cepit 29, 13. 38, 5. 70.
 17. 93, 21. 113, 8.
 149, 13
 7. 89, 3. 100, 25. cera 32, 21, 23, 28.
 103, 16. 192, 2
 186, 4
 Cerauno 201, 2
 Ceraunon 156, 23
 cereis 188, 13
 cecidissent 172, 14. Ceren 176, 4
 223, 16
 cecidisset 9, 7
 cecidit 31, 18. 81, 15. cernere 228, 7
 264, 9
 cecidit à cado, 264, 7
 15
 cecinerant 78, 23
 cecinere 233, 17
 cecinisse 45, 5. 101,
 13
 cecinenet 22, 21. 32, 9,
 75, 23. 79, 4
 cecropem 26, 15
 celandam 202, 33
 celebrant 73, 16
 celebrantur 202, 21
 celebrare 29, 21
 celebrat 90, 23
 celebrata est 31, 10
 celebratur 324, 23
 celebre 166, 10
 celebrem nomen. 321,
 23
 celeritate 22, 25. 30,
 25. 97, 11. 148, 12, certaret 293, 23
 149, 23. 289, 4
 celeriter 56, 14. 212,
 13. 216, 8
 censendo 29, 8
 censentes 123, 24
 censere 53, 8
 censerent 63, 17
 censeret 297, 6
 censerî 105, 19
 censuerunt 72, 5
 censuisse 241, 14
 centum 38, 1. 53, 20. cerva 327, 10
 59, 3. 67, 2. 87, 6. cervicibus 73, 23. 149,
 91, 23. 100, 8. 25.
 102, 24
 9. 257, 8. 278, 16
 centurio 187, 15

INDEX VERBORUM.

cessant 311, 13
cessante imperatoria 240, 15
cessasse 152, 11
cessatum est 48, 5
cessaturum 88, 31
cessere 252, 4
cesserit 241, 12, 20.
261, 4. 298, 14
cessim 35, 5
cessit 132, 12. 148, 7
cessisse 17, 4
cessisset 256, 9
cessurum 36, 27
Chalsidensium 179, 6
Chalybe 326, 12
Chalybes 326, 13
Chaonum 160, 8
Charilo 42, 11
Charybdin 5, 3
Chersonensium 87, 9
Chersonesi 157, 3
Chersoneso 211, 13
Chion 156, 24
Chodionem 202, 11
Chorasmios 119, 9
Chreston 284, 5
cibo 327, 20
cibum 120, 6. 223, 22.
302, 4. 311, 9
cibus 196, 8
cicatricibus 121, 3
ciebat 36, 43
cientes 193, 5
ciet 168, 21
Cilicia 235, 26. 274, 2.
296, 17
Cilicie 298, 12
Ciliciam 295, 8. 132, 5
Cimbrii gen. 251, 1
Cimbros 280, 21. 281,
3
Cimonem 40, 5
cinctæ 190, 54
cingere 320, 19
cingit 144, 7
cingitur 303, 11
cingunt 133, 22
cinxissent 198, 21
cinxit 86, 13
circa 32, 2. 139, 5.
250, 4
circulo 269, 8
circumdatas 61, 11
circumdatam 10, 2
circumdati particip.
52, 15
circumdedit 6, 13
circumdixerunt 247,
12
circumferret 146, 26
circumfertur 204, 27
circumfluentibus 171,
4
circumjacentes 303,
18
circumire 103, 10.
107, 16
circumscribens 293,
11
circumspicere 237, 5.
297, 4
circumspiciebat 185,
18
circumspicientes 36,
17. 178, 19
circumspicienti 140,
9
circumspicientibus
190, 13
circumspicit 7, 17
circumstantes 126, 26
circumstantibus 37,
7. 292, 12
circumsteret 255, 11
circumstrepente 70,
13
circumvectus 103, 1
circumvenere 214, 9
circumvenirentur 34,
11
circumveniri 36, 3
circumvenit 13, 19,
183, 24
circumventa fam. 117,
14
circumventi 214, 18.
25, 23
circumventum 193,
14. 249, 15
circumventus 94, 6.
153, 19. 158, 22.
283, 28
circumvolare 101, 15
circumvolavit 178, 25
Cirnus 136, 11
cista 288, 17
cistato cursu 31, 2.
impetu 49, 19. iti-
nere 62, 9. gradu
97, 1. 1. 109, 2. 144,
3. agmine 208, 4
citharista 273, 3
citius 255, 12
cito 166, 29. 198, 19.
303, 8
cive 188, 4
civem 109, 9. 129, 5
cives 131, 10. 143, 13.
189, 16
civi 8, 11
civibus 35, 19. 39, 21.
56, 33, 58, 5. 63,
28. 11, 17
civile 283, 3. 302, 9.
309, 16
civilem 136, 3
civili 127, 25. 188, 4
civilibus 84, 11, 155,
25
civilis 16, 14. gen.
155, 14
civis 313, 4
civitas 30, 16. 37, 4.
43, 27. 51, 12. 58,
9. 63, 35
civitate 30, 20. 51, 14.
57, 3. 183, 21. 184,
10. 252, 15
civitatem 28, 19. 35,
19. 43, 20. 60, 5. 62,
3. 134, 1. 180, 5.
183, 5. 143, 23
civitates 11, 4. 23, 23.
36, 8. 47, 10. 50, 20.
56, 6. 58, 3. 60, 18
civitatibus 70, 26. 83,
22. 90, 11. 97, 2.
129, 10. 143, 8.
156, 7
civitatis 51, 7. 68, 7.
89, 20. 166, 14.
172, 3. 12. 283, 1
civitatum 36, 4. 38,
13. 15. 42, 6. 53,
1. 62, 23. 80, 6.
86, 6. 90, 6. 9. 12
civium 30, 22. 45, 4.
22. 53, 12. 60, 13.
72, 2. 4. 6. 66, 15.
20. 70, 15
Cizyceno 204, 12
clade 36, 22. 157, 7.
180, 10. 311, 5
cladum 24, 19. 53, 24.
159, 29. 242, 14
clades 29, 6. 242, 17
cladi 173, 21
cladibus 62, 4. 72, 21
cladis 13, 23. 33, 18.
141, 5. 156, 13. 208,
12
cladium 84, 1
clam 269, 2
clamant 207, 30
clamor 122, 8. 206, 7
clamore 29, 20. 122, 4.
255, 11. 256, 1
clandestina gen. 781, 5
clara fam. 57, 23.
144, 4. 148, 25. 170,
9
clarior 42, 17. 47, 3.
69, 2. 127, 18. 147,
18. 275, 12
clariorem 268, 9. 285,
11
clarissimos 74, 9
clarissimum 112, 18
claritate 213, 8
claritatem 306, 12
clarus 254, 2
claro 8, 10. 148, 26
clarorum 129, 17
claruere 19, 5
clarum 56, 7
clarus 76, 1
classe 29, 22. 24, 26.
57, 14. 59, 17. 61, 7
classes 38, 8. 58, 23
classi 56, 19. 57, 9. 58,
242, 16
classen 52, 24. 56, 31.
57, 14. 59, 17. 61, 7
classes 38, 8. 58, 23
classi 56, 19. 57, 9. 58,
242, 16
classibus 284, 18
classis 36, 2. 52, 12.
22. 90, 11. 97, 2.
229, 10. 143, 8.
156, 7
claudere 321, 15
clauderet 195, 19
claudicate 67, 11
claudicasset 6, 67, 9
claudium 163, 16
claudit 217, 8. 313, 12
claudis 271, 3. 323, 17
claudum 45, 19
clauduntur 204, 29
claudus 67, 10
clausa neut. 173, 19.
fam. 316, 14
clausa 173, 19
clauderit 221, 12
clausi, nominat. plur.
70, 13
clauso 109, 3
clausos 52, 17
clausum 147, 25. 212,
11
clausus 222, 28
Cleadas 98, 11
Clearchi 156, 53
Clearchum 155, 6
Clearchus 155, 9. 30,
156, 4
clementia 12, 1
clementiam 289, 15
Cleofidis 119, 10
Cleofis 119, 14

INDEX VERBORUM.

Cleomene 224, 8
Cleomenes 132, 4. 223,
20
Cleomenis 225, 9
Cleopatra 267, 10. 287,
9, 11. 288, 24. 291,
6. 294, 10. 15. 295,
9, 14, 23
Cleopatra 90, 23. 136,
6
Cleopatram 91, 20.
92, 8. 139, 12. 280,
10. 291, 13. 294, 8.
17
clientelæ 84, 12
clientes 156, 28
Cliti 117, 18
Clito 135, 26
Clitus 117, 3. 124, 18
cludi 148, 17
clypeis 119, 1
clypeo 200, 3
Cnaeo Pompeio 322, 18
20
Cnaeus Servilius 237,
10
Cnaeus Octavius 254,
4
Cnaeus Pompeius 275,
12
coacti 319, 8
coactos 309, 6
coæquales 200, 1. 277,
8
coagula 137, 7
coaluere 270, 13
Cocalus 50, 20
coccinis 179, 2
cocto 6, 12
Codomannus 94, 25.
27
Codrus 28, 15
Codrus 28, 8
coegit 40, 11. 80, 8.
92, 9. 163, 4. 197,
4. 230, 5
Justinus 327, 22
coelestia 275, 16
cœli 19, 19. 88, 2.
275, 20. 308, 4. 324,
14
cœlo 58, 10. 21. 117, 2
204, 34. 286, 18
cœlum 20, 4. 174, 3.
275, 19
cœnam 164, 13. 191,
1. 209, 10
cœnasse 353, 4
cœnasset 193, 3
cœperant 37, 28. 162,
7
cœperat 216, 9. 296,
309, 7
cœpere 29, 2. 69, 8.
115, 24. 233, 4.
252, 23. 293, 8
cœperunt 36, 16. 66,
4. 97, 19. 101, 15.
131, 3. 229, 9. 305,
10
cœpisse 20, 17. 201, 7
cœpissent 177, 15
cœpisset 143, 18
cœpit 29, 6. 12. 41, 3.
53, 8. 64, 16. 104,
10. 115, 20. 117,
10. 131, 1
cœpta 281, 20
cœptis 9, 29
cœptorum 11, 1. 75,
2. 241, 3
cœptum 32, 17. 283,
11
cœptus est 161, 14
coërcerent 43, 13
cœlum 180, 5
coëundi 55, 16. 147,
13
coëunt 60, 25. 90, 22.
129, 30
coëuntibus 50, 12
coganur 99, 5
cogatur 87, 22. 294,
23
cogebant 276, 3
cogebantur 252, 2
cogent 252, 25
cogentur 258, 5
cogeretur 30, 11. 37,
5
cogit 206, 15. 295, 17
cogitans 309, 9
cogitantem 237, 13
cogitantes 129, 10.
241, 23. 258, 18
cogitarent 173, 17
cogitaret 239, 1
cogitasset 93, 21
cogitata 184, 23
cogitationibus 278, 6
cogitatis 35, 1
cogitavit 100, 17. 276,
16
cogitur 183, 9
cognata 321, 9
cognati plur. 33, 17.
184, 32
cognatio 17, 6. 77, 10.
cognitione 85, 23
cognitionem 113, 6
cognitionis 63, 19. 86,
14
3, 220, 9. 289, 19.
coiere 49, 15
coit 324, 12
cognitionum 284, 16
cognatis 60, 27. 95, 4.
101, 1. 108, 20. 109,
16
Cochis 251, 4
Cochos 28, 1. 227, 4.
cognatorum 91, 27.
94, 21. 272, 10. 275,
4
colendas 295, 2
cognatus 60, 26. 99,
10. 109, 14. 131, 10.
156, 28. 183, 13
cognita abl. 29. 19. 32,
1
10. 56, 12. 163, 11.
168, 16
collata erat 46, 12
collatione 22, 6
collationem 154, 19
collatis 36, 11
collatum est 17, 3
41, 16. 67, 1. 70, 3.
111, 10. 139, 18.
141, 21
collata 131, 25
collata gen. 39, 29
26, 1. 28, 12. 52,
25. 112, 15. 113, 11.
116, 1
colligit 73, 7
collum 137, 1
collidit 50, 6
colligant 246, 26.
colligendi 326, 17
collisione 106, 14
cognominata est 50,
19, 74, 3
cognominatisunt 307,
6
cognominatur 147, 3
cognominatus est 218,
19
cognominavere 304, 4
cognominaverunt 210
17. 323, 3
1, 12
cognoscendas 179, 14
cognoscere 15, 16. 202, 18
144, 22
cognoscerent 29, 25.
163, 12
cognoscere 139, 5
cognoscit 119, 17
cognoverant 228, 20.
322, 14
cognoverat 55, 13.
287, 12
cognovère 194, 12
cognovissent 45, 18
cognovisset 109, 10.
113, 6
cognovit 55, 8. 109,
2. 134, 3. 139, 2.
184, 23
cohorte 61, 1. 158, 17
cohortem 116, 2. 255,
14
comes 148, 13. 289, 1
comessatione 115, 14

INDEX VERBORUM.

Cometen 45, 1. cometes 275, 18. cominus 300, 22. comitante 24, 3. comitantibus 245, 1. comitator 231, 22. comitate 56, 14. 106, 2. comitator 218, 13. comite 9, 32. 289, 10. 306, 23. 307, 9. comitem 11, 2. 152, 25. 168, 8. comites 24, 16. 144, 5. 168, 4. 207, 22. 218, 5. comitibus 105, 23. 190, 14. 211, 1, 4. 239, 11. 261, 8. commeare 327, 2. commestibus 52, 17. 154, 25. 170, 19. 206, 26. comestui 170, 27. commeatus *accus pluralis* 56, 30. commemorans 140, 16. commemorare 234, 14. commemorat 124, 7. commendabat 269, 13. commendaverat 264, 11. commenta 184, 17. 149, 14. commento 183, 24. 252, 19. commentum 190, 2. commercio 168, 21. commercium 87, 15. commilitii 63, 20. commilitium 99, 14. commilitonem 140, 19. commilitones 131, 10. 140, 14. 174, 17. commilitonibus 245, 1. commilitonum 158, 8. comminatione 113, 2. 161, 10. commississet 51, 5. commissi *gen.* 194, 10. commissio 35, 5. 37, 7. 89, 1. 120, 1. 192, 1. 259, 2. commissum 38, 2. 92, 14. 244, 17. sit 58, 11. commissuros 55, 20. commissurum 248, 6. committendo 194, 8. committere 16, 14. committeretur 148, 23. committit 10, 9. 294, 13. committitur 88, 103, 12. 107, 26. 150, 8. 156, 15. 243, 15. commodatam esse 293, 12. commodior 208, 5. commodovendim 52, 9. commodum 33, 11. commune 11, 3. 17, 22. 55, 12. 80, 11. 147, 10. 294, 25. 315, 10. 321, 30. comunum 66, 11. 109, 2. 194, 88, 30. 109, 2. 194, 4, *bis*. communes 78, 11. communi 53, 1. 62, 21. 123, 13. communia 42, 5. 314, 1. comunibus 88, 30. 147, 13. communicare 272, 8. communis 63, 2. 15, 64, 4. 246, 6. comunium 63, 19. 294, 28. commutare 41, 21. commutationem 191, 24. comparandum 51, 17. fuisse 213, 1. comparandus 12, 13. comparatur 216, 13. compararetur 238, 16. 285, 11. comparassent 217, 15. comparasset 218, 2. comparatione 47, 22. comparatis *partic.* 289, 2. comparatius 45, 14. comparatum fuerit 67, 13. comparavit 249, 1. 307, 6. compediens 9, 32. 64, 13. 108, 21. compellit 56, 7. 141, 2. 156, 10. 167, 19. 309, 7. compellitur 233, 2. 294, 9. compellunt 10, 22. 158, 7. compelluntur 136, 19. compendiosos 289, 4. compendium 33, 11. compensatione 42, 21. compensent 62, 9. comperit 24, 14. compertam 105, 14. compertum est 296, 9. compescendos 196, 13. compescere 77, 3. compescuerit 223, 2. compescuit 96, 24. 205, 4. competentibus 129, 26. compingit 155, 31. complectentibus 114, 2. complerent 136, 20. complexi fuissent 39, 1. complexu 287, 16. complorationem 104, 1. compluribus 49, 9. componere 312, 16. componit 9, 1. componunt 178, 10. compos 300, 9. composita 45, 25. 292, 2. compositis 11, 11. 13, 21. 85, 20. 90, 6. 131, 20. 150, 6. 188, 7. compositum 50, 14. 288, 17. composuit 160, 13. 168, 8. comprehenderit 214, 16. comprehendi 30, 10. comprehendit 31, 33. comprehenditur 239, 15. comprehenduntur 321, 12. comprehensi 63, 33. essent 250, 9. comprehensis 181, 9. comprehenso 194, 16. comprehensos 153, 20. comprehensum 263, 4. comprehensus 197, 4. 229, 2. comprimendum 63, 26. compulit 52, 23. 205, 8. compulsi 173, 8. fuerant 8, 11. sunt 270, 1. compulsio 249, 80. compulsus 294, 7. compulsus 91, 27. 248, 13. 4. erat 78, 19. 108, 1. 125, 9. Conium 180, 26. conatur 63, 10. 232, 3. conati 290, 24. conatibus 40, 1. conatur 212, 11. conatus *nomen* 276, 4. conatus est 184, 16. concedebat 233, 5. concedit 60, 14. 144, 202, 20. 381, 10. concepisso 105, 12. 148, 27. concepit 127, 13. concepti *plur.* 325, 15. conceptionem 44, 14. conceptos 310, 14. conceptus *partic.* 315, 4. concessa 146, 21, sunt 11, 15. concesserant 45, 1. 251, 12. 283, 13. concesserunt 51, 1. concessisse 325, 18. concessisset 187, 9. 216, 14. concessit 28, 2. 125, 8. 134, 16. 189, 19. conciliandis 56, 16. conciliandum 15, 10. 182, 9. conciliante 79, 13. conciliare 159, 2. conciliatur 188, 11. conciliaverat 78, 17. 153, 16. conciliavit 77, 12. 96, 17. 292, 10. concilium 80, 11. 90, 9. concionaretur 193, 13. concione 30, 2. 45, 26. 96, 12. 124, 5. 193, 16. concionem 39, 16. 52, 9. 97, 8. 114, 2. 123, 15, 29, 131, 7. 139, 19. conciones 281, 14. concionibus 187, 14. concipere 325, 12. concipiunt 64, 6. concitat 184, 26, 29. concitati 234, 16. concitatus 148, 5. concitor 31, 18. 55, 13. concordante 57, 13. concordantes 92, 25. concordare 16, 11. 299, 13.

INDEX VERBORUM.

concordi *abl.* 32, 2. 1
concordiæ 152, 24. condiderunt 22, 14.
202, 2. 328, 2. 154, 12. 165, 13.
concordiam 131, 17. 281, 1, 3
159, 5. condidimus 35, 1
concreto 208, 7. condidisse 177, 2.
concretis 241, 13. 325, 19
coacubi nocte 194. condidissent 205, 17.
11. 328, 8
concutibit 24, 31. 119. condidisset 172, 2
11. 148, 27. condidit 6, 12, 106, 4.
concutit 4, 28. 23. 11, 14. 120, 9. 121,
15. 114, 10. 208, 25. 308, 20.
17. discipulata 118, 7
concutitus *acc. plur.* condit 303, 16
44, 14. 277, 2. *gen.* condita 86, 13. 157.
148, 28. 5. 185, 27. erat 119,
concupiscenda sunt 3. est 169, 28. 306.
22, 24. 22. 320, 11. fuit 133.
concupiscentibus 21, 20. 165, 8. sit 232,
19. 20
concupiscunt 22, 16. condita 105, 3. 165,
concurrant 228, 12. 10
concurrat 228, 7. condita 173, 9. 321,
concurrentes 206, 2. 25. forent 75, 13
concurrentibus 169. conditis 132, 16
10. 172, 16. 196. 15. conditi 166, 29. 176.
concurrentium 49, 18. 5. sunt 177, 5
concurrerat 111, 14. conditio 10, 4. 22, 3.
concurrerent 35, 20. 63, 2. 69, 4. 101,
307, 4. 20. 168, 10. 303.
concurressent 129, 21. 16
concurrit 212, 1. 297. condicione 20, 3. 190,
4. 11
concurrunt 45, 14. 55. condicionem 11, 5.
12. 122, 4. 234, 17. 286, 17
321, 31. condiciones 233, 3.
concurso 23, 26. 29. 239, 6. 245, 4. 255,
11, 120, 4. 212, 17. 11
concurso est 46, 5. condicionibus 66, 10.
concurso 58, 13. 83, 21. 195, 4.
concurso 50, 7. 141. conditis 23, 24
22. conditorem 32, 7
conculsi 196, 26. conditores 285, 8.
conculsit 233, 15. 327, 22
condenda 136, 24. conditori 308, 10
320. 11, 23. conditoribus 34, 29.
condendam 136, 17. 274, 1. 286, 1, 2
condere 39, 1. 136. conditum *neut.* 27, 7
15. 320, 4. conditur 169, 4. 318,
2
condiderent 154, 6. 169, 3
3
conderet 28, 19. condixerant 48, 9
conderetur 166, 27. conducta 211, 3
condi 75, 11. 126, 31. conductis 101, 14
condicunt 147, 13. conducto 81, 9. 218,
condiderant 82, 13. 24. 231, 6
112, 10. confecto 88, 13. 114.
condiderat 116, 13. 8. 305, 6.
condidère 157, 1. confectum *masc.* 107,
condiderint 19. 6. 222. confecerat 286, 3

INDEX VERBORUM.

consanguineis 169, 2, 18. 328, 17
consanguineorum 298, 17
conscendit 169, 26. 227, 15, 21. 261, 8
conscendunt 29, 18. 36, 1. 47, 20
conscensâ 239, 19
conscensis 122, 19. 170, 16. 197, 2
conscia plur. 25, 14
conscientia 12, 16
conscientia 85, 28
conscientiam 55, 6. 239, 19
conscit 15, 20. 30, 13
conscios 30, 11. 96, 20
conscissa fam. 20, 22
conscivit 129, 3
conscium 147, 23
conscribit 183, 21
conscripserat 45, 27
conscripserunt 254, 6
conscripta 154, 10
conscripto 60, 6. 69, 21
consecrarent 189, 27
consecravat 92, 12. 101, 27. 149, 7
confectandas 36, 10
consecrantur 201, 15
consecratus sit 91, 24
consecuta 119, 12
consecuti sunt 196, 19
consecuturos 170, 14
consecutus erat 68, 21. 179, 13, 24
concedere 203, 3. 282, 19. *infin.* 251, 11
concederunt 23, 4
concedit 160, 2. 200, 4. 203, 14, 17. 223, 22. 250, 7. 251, 3
consensere 298, 1
consensisse 215, 11
consensu 71, 17. 72, 13. 130, 16. 140, 3. 148, 21. 201, 8. 264, 2. 321, 31
consentiente 191, 25. 199, 9
consentientibus 131, 27. 169, 4. 205, 25
consentiunt 130, 26. 131, 18
consenuit 7, 2. 79, 18
consequi 23, 5. 146, 19
consequuntur 23, 14
consequutum 140, 19
conserere 63, 3
consereretur 255, 5
conseritur 204, 25
conserto 75, 27. 198, 17
conseruisset 273, 9
considerabant 85, 14
considerans 117, 9
considerantibus 19, 7
considerare 254, 11
consilia 32, 28. 40, 2. 45, 27. 77, 24. 100, 19. 170, 2. 164, 4. 185, 18. 239, 10. 279, 6
consilii 36, 22. 37, 10. 41, 15. 190, 1. 240, 14. 241, 15. 242, 9. 258, 7
consiliis 186, 3
consilio 17, 16. 25, 9. 35, 21. 36, 27. 37, 9. 47, 7, 17. 92, 32
consiliorum 82, 11
consilia 130, 21. 108, 15. 241, 3
consilium 29, 11. 32, 27. 37, 2. 67, 13. 93, 21. 131, 1. 135, 18. 139, 6. 190, 18
consistere 103, 7. 301, 14. 311, 9
consistit 142, 5
consobrinam 294, 27
consobrinus 117, 25
consolaretur 106, 18
consolatis 191, 24
consolatus 96, 12. sit 128, 24
consortium 182, 14. 13, 202, 4. 382, 25
conspexit 102, 21
conspicerentur 114, 14
conspici 175, 6
conspirant 156, 25. 118, 20
conspiratione 23, 6
conspirare 254, 11
conspira 10, 185, 1. 317, 19
conspirationem 257, 5
constans est 212, 15
constanter 122, 6. 133, 6
constantia 131, 7
constantia 89, 24
constantiam 9, 10. 124, 3. 148, 8
constantiores 115, 6
constantius 87, 4
constat 283, 2. 327, 26
constent 125, 10
constitissent 178, 8
constituuntur 130, 8
constituerant 312, 3
constitueretur 165, 53
constituerunt 320, 16
constitui *infin.* 223, 26
constituit 17, 2. 65, 8. 75, 20. 131, 26. 308, 11, 15. 314, 11
constituitur 8, 2. 13, 8. 17, 24. 37, 9. 61, 1. 188, 12. 225, 11. 280, 3. 292, 18. 305, 2. 318, 3
constitutum 16, 20
constitutis 256, 10
constituto 295, 117. 303, 21
constitutis 104, 19. est 225, 6
constituunt 40, 4. 44, 25. 130, 18. 138, 15
constituuntur 62, 25. 160, 15
consuescant 108, 8
consuescendi 43, 19
consuerant 60, 10
consuetudine 42, 21. 115, 1. 321, 19
consuetudinem 85, 27
consuetudo 92, 26. 115, 8
consueverant 73, 13. 327, 2
consueverunt 320, 30
conspexissent 122, 3
conspexisset 93, 19. 108, 6. 224, 1. 242, 2. 243, 5. 250, 12. 255, 1. 273, 10, 14
consul 162, 12. 234, 4. 242, 2. 243, 5. 250, 12. 255, 1. 273, 10, 14
consulant 39, 7
consulares accus. 325, 6
consulatur 39, 15
consule 332, 24. 235, 1. 226, 12. 256, 4
consulebatur 184, 5
consulem 238, 1. 254, 15. 255, 3. 256, 5
consulendi 101, 18
consulendo 40, 1
consulendos 101, 15
consulendum 160, 4. 281, 21. 304, 10
consulens 61, 2
consulentes 112, 19. 204, 24
consulentibus 35, 6. 101, 21. 206, 15
consulere 260, 9. 261, 12. 281, 16
consuleret 29, 8. 53, 23, 57. 8. 101, 18. 311, 24
consuli 258, 14. 273, 7
consulibus 243, 1. 302, 13
consultabat 198, 11
consultant sibi ipsis 155, 26
consultationem 260, 7
consulti 8, 8
consulto *adverb.* 17, 26
consulto oraculo 45, 16
consultum 108, 3. 247, 21. esse 169, 21
consulturum 43, 22
consulturus 105, 10. 227, 13
consuluêrunt 28, 26
consuluisse 119, 10
consuluisse 12, 6
consulum 273, 16
consumeat 276, 2
consumendam 61, 16
consumerentur 33, 6
consumit 231, 12
consummando 39, 11
consummato 116, 12
consummavit 98, 12
consumpsisset 46, 1
consumpta *abl.* 60, 4. accus. plur. 121, 3
consumpti 55, 22. 290, 21. sunt 222, 21
consumptos 219, 1
consumptorum 89, 15
consumptum esset 197, 3
consumpturus 116, 3
consurgentem 228, 1
consurgentibus 227, 14
consurgunt 127, 6
consurrexisse 282, 25
contagionis 270, 6
contemnendus 285, 10
contemnentes 71, 21
contemnere 125, 9
contemneretur 185, 13
contemni 69, 8. 183, 4
contemnitur 185, 22
contemnunt 90, 3. 141, 3
contemplatio 78, 15
contemplatione 83, 13
contempserant 223, 9
contempserint 222, 4
contempserunt 90, 10
contempta 236, 1
contemptior 183, 6
contemptu 14, 12. 23, 11. 33, 26. 47, 14. 107, 27. 185, 17. 207, 9. 15. 226, 8
contemptui 41, 2
contemptus 222, 8
contemptum *subst.* 45, 17
18. 79, 3. 97, 19. 192, 11. 266, 3. 296, 21
contemptus fuisset 267, 9. fuit 47, 24
contendebant 146, 25
contendebat 68, 24. 208, 11. 277, 8
contenderat 179, 15
contendere 106, 28
contenderent 90, 11
contenderet 91, 4. 293, 29
contenderit 76, 3
contendisse 202, 5
contendit 29, 24. 37, 12. 53, 13. 56, 5. 97, 2. 237, 17. 252, 16. 273, 15. 280, 12
contendunt 156, 29
contenta fam. 6, 15. 295, 18. 296, 15
contenta 251, 20
contenti 5, 4. 66, 2. 71, 14. 184, 23. 226, 13. 306, 9. sint fortunâ præsenti 222, 6
contentio 9, 9. 32, 11
contentionem 273, 15
contentiones civitatum ali. *Philippus*, 80, 6
contentis 230, 1
contentos 228, 13
contentus 6, 20, 12. 15. 41, 14. 79, 18. 171, 15. 185, 5. 187, 19. 211, 18
conterant 45, 2
contexisse 144, 23
contigisse 99, 21
contigisset 63, 10. 112, 2
7. 133, 2
continebatur 111, 10
continendam 62, 15
continentem 99, 26
continentia 21, 18. 325, 5
continentia 164, 10
contiuerentur 126, 10
contineri 231, 17
contingat 109, 19
contingens 202, 13
continua 55, 5
continua 156, 19
continuum 121, 4
continuaretur 22, 2
continuas 151, 1
continuat *abl.* 137, 17
continuerant 60, 12
continuis 21, 17. 78, 27. 131, 3. 238, 7. 271, 3. 282, 21
continuit 310, 7
continuo 14, 3. 175, 4
contra *adverb.* 19, 18. 58, 12. 84, 3. 17. 100, 17
contra, *prep.* 26, 2. 44, 6. 45, 23. 51, 14. 64, 18
contracta 105, 3. sunt 67, 4
contractam 36, 7
contractis 10, 11. 52, 21. 111, 16. 149, 25
contracto 94, 19. 134, 19. 188, 16. 249, 19. 288, 12
contractos 214, 12
contractum 216, 4
contrahenda 84, 23
contraherent 48, 18
contrahit 64, 16. 279, 2
contrahitur 221, 1
contrahunt 70, 5
contraxerant 55, 13
contraxerat 37, 20
contraxissent 113, 10
contraxisset 203, 1
contraxit 56, 10. 161, 3. 183, 2. 249, 2. 266, 4. 272, 21
contremuit 253, 3
contribuit 116, 2
controversia 277, 16
controversiam 31, 24
contuerentur 58, 11. 247, 15
contulerat 91, 26. 216, 11
contulêre 62, 18
contulerunt 322, 13
contulisset 93, 18
contulit 44, 29. 55, 9
contumaces 9, 7. 136, 10. 173, 2. 120, 2. 180, 2. 258, 5
contumaciâ 85, 11
contumacior 249, 13
contumacium 191, 5
contumelia *ablat.* 204, 11. *nom.* 279, 29
contumelia *abl.* 263, 10. *gen.* 282, 23
contumeliam 148, 9. 202, 16. 284, 7
contumelias 58, 21
contumelias 98, 16. 124, 16
contumeliosius 58, 17. 272, 5
convalescit 42, 15
convallere 166, 29
convalluit 43, 27. 88, 25
convenarum 215, 12
convenere 207, 4
conveniebat 233, 10
convenire 100, 19
convenirent 9, 13. 118, 18. 150, 11. 163, 1
conveniret 90, 11. 183, 12
convenissent 16, 25. 180, 6. 214, 1. 240, 2
corcio 168, 2
Corinthi 64, 3
Corinthiorum 284, 6
Corintho 279, 5
Corinthium 90, 7. 97, 2. 134, 5. 115, 3. 258, 7
conversum esse 156, 2
conversus 182, 14
convertêrunt 180, 5. 296, 21
convertit 26, 3. 42, 3. 58, 10. 97, 23. 101, 23. 205, 19. 270, 9
convertuntur 210, 14
convexa vallium 2-
quabat Xerxes 33, 10
convitia 117, 11. 142, 4
convitiis 141, 13
convitio 32. 14. 123, 25
convivari 43, 4
convivarum 91, 11. 117, 2
convivia 32, 14. 104, 19. 272, 14. 301, 11, 13
conviviis 231, 12. 314, 3
convivio 10, 3. 76, 15. 17, 89, 8. 91, 22. 93, 2. 5. 117, 9. 24, 126, 14. 16. 277, 6. 288, 20
conviviorum 92, 19
convivium 76, 13. 91, 9. 114, 19. 116, 16. 117, 24. 125, 12, 126, 13. 320, 8
convocato 10, 3
convolare 255, 13
convulneraverat 28, 12
copia 33, 5. 207, 11. 333, 20. 324, 3
copiae 38, 6. 133, 17. 272, 5
copiam 34, 27. 237, 20. 258, 15
copiarum 13, 11. 53, 1. 76, 6. 79, 11. 174, 16. 107, 3. 228, 8. 290, 12
copias 37, 1, 28, 38, 9. 97, 7. 175, 3. 211, 13. 229, 5. 242, 2
copiis 13, 6. 22, 13. 36, 25. 61, 12. 67, 12. 62, 14. 107, 11. 113, 8
coquorum 289, 3
Corcyram 212, 4
coris 21, 11
Corinthi 64, 3
Corinthiorum 284, 6
Corintho 279, 5
Corinthium 90, 7. 97, 2. 134, 5. 115, 3. 258, 7
Corinthus 259, 5
corio 168, 2
corium 168, 24
cornibus aciei 178, 25
cornu aciei 65, 4. 344, 17

INDEX VERBORUM.

consumptos 219, 1
consumptorum 89, 15
consumptum esset 197, 3
consumpturus 116, 3
consurgentem 228, 1
consurgentibus 227, 14
consurgunt 127, 6
consurrexisse 282, 25
contagionis 270, 6
contemnendus 285, 10
contemnentes 71, 21
contemnere 125, 9
contemneretur 185, 13
contemni 69, 8. 183, 4
contemnitur 185, 22
contemnunt 90, 3. 141, 3
contemplatio 78, 15
contemplatione 83, 13
contempserant 223, 9
contempserint 222, 4
contempserunt 90, 10
contempta 236, 1
contemptior 183, 6
contemptu 14, 12. 23, 11. 33, 26. 47, 14. 107, 27. 185, 17. 207, 9. 15. 226, 8
contemptui 41, 2
contemptus 222, 8
contemptum *subst.* 45, 17
18. 79, 3. 97, 19. 192, 11. 266, 3. 296, 21
contemptus fuisset 267, 9. fuit 47, 24
contendebant 146, 25
contendebat 68, 24. 208, 11. 277, 8
contenderat 179, 15
contendere 106, 28
contenderent 90, 11
contenderet 91, 4. 293, 29
contenderit 76, 3
contendisse 202, 5
contendit 29, 24. 37, 12. 53, 13. 56, 5. 97, 2. 237, 17. 252, 16. 273, 15. 280, 12
contendunt 156, 29
contenta fam. 6, 15. 295, 18. 296, 15
contenta 251, 20
contenti 5, 4. 66, 2. 71, 14. 184, 23. 226, 13. 306, 9. sint fortunâ præsenti 222, 6
contentio 9, 9. 32, 11
contentionem 273, 15
contentiones civitatum ali. *Philippus*, 80, 6
contentis 230, 1
contentos 228, 13
contentus 6, 20, 12. 15. 41, 14. 79, 18. 171, 15. 185, 5. 187, 19. 211, 18
conterant 45, 2
contexisse 144, 23
contigisse 99, 21
contigisset 63, 10. 112, 2
7. 133, 2
continebatur 111, 10
continendam 62, 15
continentem 99, 26
continentia 21, 18. 325, 5
continentia 164, 10
contiuerentur 126, 10
contineri 231, 17
contingat 109, 19
contingens 202, 13
continua 55, 5
continua 156, 19
continuum 121, 4
continuaretur 22, 2
continuas 151, 1
continuat *abl.* 137, 17
continuerant 60, 12
continuis 21, 17. 78, 27. 131, 3. 238, 7. 271, 3. 282, 21
continuit 310, 7
continuo 14, 3. 175, 4
contra *adverb.* 19, 18. 58, 12. 84, 3. 17. 100, 17
contra, *prep.* 26, 2. 44, 6. 45, 23. 51, 14. 64, 18
contracta 105, 3. sunt 67, 4
contractam 36, 7
contractis 10, 11. 52, 21. 111, 16. 149, 25
contracto 94, 19. 134, 19. 188, 16. 249, 19. 288, 12
contractos 214, 12
contractum 216, 4
contrahenda 84, 23
contraherent 48, 18
contrahit 64, 16. 279, 2
contrahitur 221, 1
contrahunt 70, 5
contraxerant 55, 13
contraxerat 37, 20
contraxissent 113, 10
contraxisset 203, 1
contraxit 56, 10. 161, 3. 183, 2. 249, 2. 266, 4. 272, 21
contremuit 253, 3
contribuit 116, 2
controversia 277, 16
controversiam 31, 24
contuerentur 58, 11. 247, 15
contulerat 91, 26. 216, 11
contulêre 62, 18
contulerunt 322, 13
contulisset 93, 18
contulit 44, 29. 55, 9
contumaces 9, 7. 136, 10. 173, 2. 120, 2. 180, 2. 258, 5
contumaciâ 85, 11
contumacior 249, 13
contumacium 191, 5
contumelia *ablat.* 204, 11. *nom.* 279, 29
contumelia *abl.* 263, 10. *gen.* 282, 23
contumeliam 148, 9. 202, 16. 284, 7
contumelias 58, 21
contumelias 98, 16. 124, 16
contumeliosius 58, 17. 272, 5
convalescit 42, 15
convallere 166, 29
convalluit 43, 27. 88, 25
convenarum 215, 12
convenere 207, 4
conveniebat 233, 10
convenire 100, 19
convenirent 9, 13. 118, 18. 150, 11. 163, 1
conveniret 90, 11. 183, 12
convenissent 16, 25. 180, 6. 214, 1. 240, 2
corcio 168, 2
Corinthi 64, 3
Corinthiorum 284, 6
Corintho 279, 5
Corinthium 90, 7. 97, 2. 134, 5. 115, 3. 258, 7
conversum esse 156, 2
conversus 182, 14
convertêrunt 180, 5. 296, 21
convertit 26, 3. 42, 3. 58, 10. 97, 23. 101, 23. 205, 19. 270, 9
convertuntur 210, 14
convexa vallium 2-
quabat Xerxes 33, 10
convitia 117, 11. 142, 4
convitiis 141, 13
convitio 32. 14. 123, 25
convivari 43, 4
convivarum 91, 11. 117, 2
convivia 32, 14. 104, 19. 272, 14. 301, 11, 13
conviviis 231, 12. 314, 3
convivio 10, 3. 76, 15. 17, 89, 8. 91, 22. 93, 2. 5. 117, 9. 24, 126, 14. 16. 277, 6. 288, 20
conviviorum 92, 19
convivium 76, 13. 91, 9. 114, 19. 116, 16. 117, 24. 125, 12, 126, 13. 320, 8
convocato 10, 3
convolare 255, 13
convulneraverat 28, 12
copia 33, 5. 207, 11. 333, 20. 324, 3
copiae 38, 6. 133, 17. 272, 5
copiam 34, 27. 237, 20. 258, 15
copiarum 13, 11. 53, 1. 76, 6. 79, 11. 174, 16. 107, 3. 228, 8. 290, 12
copias 37, 1, 28, 38, 9. 97, 7. 175, 3. 211, 13. 229, 5. 242, 2
copiis 13, 6. 22, 13. 36, 25. 61, 12. 67, 12. 62, 14. 107, 11. 113, 8
coquorum 289, 3
Corcyram 212, 4
coris 21, 11
Corinthi 64, 3
Corinthiorum 284, 6
Corintho 279, 5
Corinthium 90, 7. 97, 2. 134, 5. 115, 3. 258, 7
Corinthus 259, 5
corio 168, 2
corium 168, 24
cornibus aciei 178, 25
cornu aciei 65, 4. 344, 17

INDEX VERBORUM.

coronâ 98, 25. 156, crearent 288, 15
22, 259, 5 crearet 250, 11
coronâ 164, 14 crearetur 199, 11.
coronam 92, 3. 104, 243, 4
23 creari 166, 5
coronas 81, 21, 89, 9 creatur 81, 16. 187,
coronatos 202, 50 24. 199, 9. 243. 5.
coronis 171, 1 270, 10
corpora 20, 5 41, 4. 5. creatus erat 97, 17
71, 13. 89, 15. 122, creaverunt 66, 18
3. 146, 15. 172, 20. credenti 20, 3
203, 2. 324, 19 credentibus 50, 12
corpore 17, 13. 28, 18. credere 102, 16
30, 1. 40, 2. 110, 1. crederent 97, 13. 190,
131, 19. 140, 20 17
corporibus 89, 4 crederet 126, 12. 277.
corporis 7, 10, 10, 20, 2, 15
15, 7. 17, 24. 19, 13. crederetur 276, 28
30, 5. 88, 5. 91, 4. credibilia 59, 13
107, 18 crediderant 128, 4
corporum 22, 16. 46, crediderat 167, 7
2, 107, 14 credita 54, 4. est 6, 8
corpus 16, 7. 17, 17. creditarum 324, 22
64, 1. 75, 7. 79, 11. creditoribus 123, 19
83, 23. 92, 5. 96, creditum 18, 1. 317,
18. 104, 2 6. est 91, 13
correcta 184, 25 crediturum 124, 11.
correcturi 264, 18 191, 21
correctus 124, 1 credo 108, 22
corruptus 222, 13 credula *nom. fem.* 30,
corrigendo 140, 22 4. *accus. plur.* 32, 13
corripi 41, 22 credunt 16, 17. 75, 14
corripiendos 123, 29 creduntur 91, 13
corripiuntur 16, 4 cremare 172, 20. 80, 6
corripuisset 146, 7 cremata 70, 19
corrumpebantur 241, crematus 62, 11
26 cremavit 92, 6
corrumperere 63, 9 crepundia 231, 13
corrumperent 39, 22 crescente 76, 11. 231,
corrumperet 39, 22 16
corrumperet 73, 8
corrupti 240, 16 cresceret 103, 1. 127.
corrupti 231, 1 10
corruptior 7, 6 crescit 300, 13. dissi-
corrupto 153, 1 mulatione ipsa do-
corruptum 97, 6. esse 102, 18
corruptus 166, 2 lor; hoc altius de-
cothurnis 356, 2 missus, quò minùs crudelitatis 14, 1. 63.
Cranaus 27, 1 25. 98, 13. 155, 21. 16
Crassi 309, 4, 19 201, 9. 217, 16. 241, cuncta 20, 8. 18. 68, 7
Crassiano 312, 18 10
Crasso 273, 7 10
Crassum 302, 10 10
Cratero 131, 21 10
Craterum 135, 24 10
Craterus 124, 19. 135, 14
creandi 43, 1
creandis 243, 1
creant 255, 3
creantur 52, 12

crimini 239, 6 215, 16
criminationibus 226, cruentus 46, 6
6 cruentus 187, 19. 288.
crimatur 66, 12 3
crimine 225, 8 cruore 126, 29. 223,
crimini 81, 1. 317, 13 21
criminis 89, 23 cruoris 228, 4
crinibus 203, 5. 207, crura 6, 4. 144, 23
18 cruribus 184, 30
Critias 63, 11 cubantem 253, 4
Crasi 11, 12. 12, 4 cubiculo 62, 10
Crasso 11, 14. 12, 3 cucurrisset 92, 2
Crasum 12, 6, 12 cui 4, 6. 16, 18. 56, 14
Crassus 11, 8, 13 &c.
Crotona 180, 8 cuiquam 100, 17
Crotonam 179, 16 cuius 299, 9
Crotonienses 177, 12. cuius 91, 8. 98, 14.
172, 7 108, 8, &c.
Crotoniensibus 177, 8. cuiusdam 219, 23. 275,
178, 2. 12. 180, 3 5. 329, 1
Crotoniensium 178, 18 cuiusquam 286, 26.
cruce 92, 2. 193, 12 308, 12
crucem 171, 13. 184, Culinarum 288, 26
32 culmen 127, 20
cruciabatur 68, 27 culminibus 166, 12
cruciabatur 249, 18 culminis 207, 21
cruciatis 337, 5 culpa 68, 26
cruciatu 168, 2 culpâ 148, 2
cruciatu est 125, 17 culpam 98, 13
crudele 14, 13 culta 21, 12. est 169,
crudeles 62, 23 28
crudeli 186, 7 cultior 160, 18
crudelior 185, 1 cultiorem 329, 10
crudelis 197, 26 337, cultiores 169, 16
2 cultioris 320, 17
crudelissimis 51, 20 cultus 43, 6. 79, 17
crudelitate 30, 2. 51, cultores 313, 8
3. 55, 13. 108, 17. cultos 22, 6
156, 17. 189, 23, cultum *subst.* 114, 16.
162, 1 267, 1. 288, 30. 325, 1
144, 11
crudelitatem 10, 10. culturas 326, 9
17, 17. 60, 13. 84, cultus *subst.* 93, 7. 320
3. 98, 4. 133, 23. 18
144, 11 cultus *partic.* 119, 6
crudelitati 115, 24. cumulatam 199, 5
156, 18 cumulum 103, 6
crudelitatis 14, 1. 63. cumulum 158, 16. 191,
25. 98, 13. 155, 21. 16
201, 9. 217, 16. 241, cuncta 20, 8. 18. 68, 7
10 cunctæ 125, 3
10 cunctantibus 10, 19.
5. 147, 23. 206, 1. 19, 5. 214, 3
311, 24 cunctarentur 207, 25
crudelius 12, 6. 39, 18 cunctari 160, 7
crudescente ira 82, 23 cunctatum 96, 16. 524,
cruenta 170, 2. 306, 1
6. *acc. plur.* 203, 8. cunctationem 232, 20
228, 8 cuncti 131, 2. 173, 20.
cruente 195, 16. 20, 27 321, 12
cruenti *gen.* 139, 20. cunctis 126, 27. 130,
228, 2. *nom. plur.* 6. 314, 2

INDEX VERBORUM.

cunctos 139, 8
cunei confertissimi
207, 20
cunis 75, 22
cuperet 306, 24
Cuphites 120, 12
cupide 167, 5
cupide *adv.* 71, 5. 97,
19. 112, 5. 154, 17.
143, 3. 202, 31
cupidine 119, 18
cupidiore 72, 25
cupiditate 4, 8. 79, 8.
202, 26. 278, 5. 293,
18
cupiditatem 158, 11.
167, 12
cupidius 55, 1. 112,
15. 240, 10
cupido 21, 20. 101,
11
cupidos 239, 11
cupiebat 135, 9. 280, 7
cupiens 105, 15. 159,
12. 215, 16. 218, 18.
317, 2
cupientes 66, 2. 156,
27
cupitam 306, 5
cupiunt 58, 21
cur 63, 15
cure *ablat.* 20, 20. 57,
13. 68, 13. 129, 18.
160, 14. 191. 19.
300, 19. 301, 18.
nominat. 57, 6. 68,
27. 96, 19. 131, 22.
135, 17. 26. 179, 8.
197, 9. 324, 23
curabant 222, 17
curam 322, 7, 21
curant 46, 4
curari 120, 7
curas 321, 17
curat 34, 38. 288, 18
curatio 122, 16
curavit 92, 7. 96, 23
curent 45, 3
Curetes 326, 16
curiosius 279, 8
curis 107, 7
curu circa metam
acto 123, 2
curum 304, 25
currus *acc. plur.* 129,
23. 279, 4
cursu 31, 2. 102, 9.
109, 2. 144, 6. 276,
11, 277, 8
cursum 190, 16. 237,
22
cursus *gen.* 148, 13.
527, 22
Cyziceni 294, 15. 298,
9
Cyziceno 295, 3. 24
Cyziceus 293, 27.
294, 12. 295, 11
D.
Dabant 7, 3
dabat 124, 14
Daci 251, 12
Dadalo 119, 10
Dahas 118, 9. 300, 3
Damascena 268, 3.
270, 1
Damasco 268, 5
Damascenis 187, 18
Damascum 268, 7
damna 22, 22. 25, 21.
44, 10. 141, 9. 12.
192, 6. 210, 27
damnantur 81, 5
damnarentur 51, 11
damnata 173, 20. 316,
12
damnata 133, 10. es-
sent 90, 1
damnatis 60, 5
damnatum 55, 7
damnatur 40, 3. 181,
9
Cypris 163, 11
Cyprum 60, 1
Cypro 145, 14
Cyprus 325, 18
Cyprus 168, 7. 303, 22
Cyran 136, 21
Cyrenarum 192, 22.
216, 1. 5. 296, 13
Cyrenas 216, 8
Cyrene 136, 7, 10
Cyrenem 136, 15. 26.
137, 9
Cyrenes 287, 8. 288,
13
Cyri 9, 5. 13, 11. 24.
15. 15. 17. 7. 9. 65,
4. 5. 66, 9. 18
Cyro 9, 25. 10, 9. 11,
6. bis. 12, 7. 64, 8.
9. bis. 10, 19. 94, 8.
285, 12
Cyrreum campum
201, 9
Cyrum 12, 11. 13, 20.
22, 11. 32, 6. 59, 1.
64, 19. 279, 18
Cyrus 9, 19. 10, 23.
11, 1, 10. 12, 5. 13,
1, 6. 15. 14, 2. 64,
15. 65, 1, 116, 13.
dari 61, 14. 68, 4. 76,
10. 105, 22. 106, 10.
130, 1
Darii 16, 22. 30, 19.
41, 10. 56, 13. 61,
24. 77, 11
Dario 17, 6. 18, 1. 30,
17. 31, 26. 35, 2. 41,
8. 102, 18. 108, 1, 22
Darium 16, 26. 17. 14.
22, 10. 93, 15. 99, 7.
102, 7
Darius 16, 18. 18, 2.
25, 16. 31, 20. 32,
2. 55, 13. 58, 28. 64,
8. 76, 4
data *ablat.* 98, 11. 108,
17. 109, 6. 115, 10.
201, 4. 21. 287, 19.
315, 9. *nominat.* 124,
22. 132, 29. 218, 23.
eset 235, 5. est 166,
17. sunt 258, 3
datæ 103, 11. 233, 9.
274, 9
datum 109, 19. 197, 30.
252, 8
date 142, 9
dati 283, 12. 312, 20.
essent 160, 13
datis *adjec.* 114, 11.
125, 12. 161, 12
damnaverant 189, 16
damnis 76, 5. 288, 10.
275, 13
damno *nomen.* 34, 8
damnorum 45, 27. 47,
22
dammum 12, 17
dantes 49, 19. 118, 18
dantibus 300, 24
dantis 104, 22
daturæ sit 39, 4
daturus 88, 21
daturum 204, 21. 298,
11, 14. 312, 12
datus 222, 26. 280, 5.
322, 16. est 327, 13
Dardani 226, 6. 229, 9
Dardanis 204, 12. 234,
13
deæ 117, 10. 17. 295,
8. 322, 5. *datis.* 179,
27
Dardanorum 204, 9
Dardanos 85, 21. 96, deam 117, 18. 268, 7.
9. 221, 1. 229, 20
dare 22, 4. 36, 10. 73, debeant 288, 22
2. 90, 4. 109, 24. debeatur 125, 10
122, 5. 139, 11. 149, debeatur 169, 19. 240,
8
darent 24, 8. 60, 5. debebar 24, 1. 182, 14
daret 32, 22. 34, 12. 42, debebatur 15, 5
18. 33, 20. 56, 32
daretur 279, 29 58, 22. 87, 23. 108,

INDEX VERBORUM.

4. 115, 25
deberet 61, 14. 273,
15
deberi 261, 5. 304, 9
debilitas 60, 23
debilitatis *abl.* 237,
2
debita 67, 18. 282, 8
debita 197, 20
debito 219, 22
debitorem 109, 13
debitoribus 123, 18
debuerat 94, 5. 217, 3
debuisset 117, 11
debut 82, 2
decedens 51, 4. 87, 16
decederet 68, 25
decedit 31, 21. 72, 15
77, 10. 94, 19. 124,
23. 167, 1
decem 30, 22. 44, 6. 63,
23. 28. 65, 3. 87, 9
103, 15
decennis 254, 9
decent 142, 4
deceperit 241, 17
decepta est 127, 14
deceptis 92, 31. 219,
14
deceptus 266, 12
decernere *prælio* 137,
16. 242, 13. viribus
198, 15
decerneretur 29, 14
decernit 238, 14
decernitur 52, 12. 138,
7. 232, 21. 273, 7.
280, 15
decernunt 60, 7. 64, 6.
18. 68, 9. 144, 12.
238, 13. 255, 4
decesserat 268, 11
decessisse 106, 15
decessisset 251, 2
decessit 5, 11. 58. 1.
92, 15. 127, 11. 180,
9. 249, 20
decidi 243, 18
decidisset 120, 4
decidit 255, 14
decies 152, 14
decimas 170, 21. 178,
15
decimum 116, 11
decipi 202, 82
decipitur 78, 13
declinanda 112, 13
declinandorum 325, 4
declinandum 48, 2
declinantes 215, 13
declinare 321, 11
declinatum 184, 21
declina *neut.* 49, 27.
174, 5. 234, 14
decore 107, 24
decreverat 284, 5
decrevere 45, 9
decrevisset 64, 21.
183, 7
decreta *subst.* 139, 9
decreta *adj.* 322, 15
decreto 53, 2. 184, 23.
248, 16. 260, 6
decretorum 131, 20.
amaritudinem 283,
17
decretum *subst.* 284,
3. 258, 7
decurrent 20, 19
decurrentes 172, 6
decurrentibus 20, 25
decurrere 140, 11
decurrit 219, 20. 220,
6
decurritur 314, 13
decurrunt 154, 9. 155,
7. 178, 4
decus 124, 24
dedantur 99, 4
dedecore 53, 24. 244,
18
dedecus 136, 12
dedecrant 59, 7. 174, 5
dederat 48, 3. 209, 36.
298, 10
dedere 29, 28. 71, 15.
306, 12
dedere *infin.* 153, 11
dederint 204, 21
dederit 50, 11. 67, 15.
79, 3. 88, 1. 109,
16. 126, 24
dedērunt 247, 17. 321,
24
dediderunt 84, 25
dedignantibus 318, 4
dedignatus 77, 5
dedisse 326, 2
dedissent 254, 15
dedisset 39, 3. 119, 11.
188, 10. 283, 14
dedistis 142, 12
dedit 11, 4. 20, 10.
26, 10. 27, 2. 4. 31,
24. 46, 5. 78, 7. 82,
1. 86, 3. 89, 22. 94,
17. 96, 17. 101, 2.
123, 1. 134, 9
deditio 84, 24
deditionem 10, 10.
107, 3. 118, 9. 119,
20. 121, 15
dediturum 212, 14
dediturum 312, 11
deditus erat 93, 10.
242, 1
deducere 131, 24. 198,
13
deducēt 221, 6
deduci 43, 8
deduct 294, 13
deductis 238, 9. 302,
8
deductos 118, 5
deductus 328, 16. est
289, 5
deducuntur 69, 3. 150,
12
deduxerat 52, 11
deerat 59, 18. 62, 23.
67, 5. 91, 3
deesse 87. 20. 200, 10.
239, 7, 13
deesset 23, 22. 92, 28.
95, 2. 107, 8. 142,
23
defecerant 58, 3. 97,
18. 217, 15. 218, 2.
267, 11
defecerat 191, 18
defecere 192, 13. 291,
12
defecerunt 114, 5
defecerunt 11, 6. 198,
19
defecisse 97, 5. 98, 12
defecit 101, 3. 255, 6
302, 17
defecto 30, 17
defectione 263, 6
defectionem 56, 6.
222, 32. 221, 8.
300, 20
defectionis 10, 10. 97,
5. 302, 14
defectores 152, 8. 302,
16. 303, 10
defectus *acc. plur.* 191,
22
defendat 254, 12
defendenda 221, 21
305, 4
defendentem 8, 24
defendentes 23, 21.
24, 29
defenderant 143, 10
defenderit 223, 2
defenderunt 63, 8
defendi 188, 5
defendisse 68, 22.
221, 14. 226, 9
defendit 205, 4
defendunt 23, 8. 206, 4
defensio 188, 4
defensionem 69, 19.
293, 23
defensionis 248, 15
defensor 219, 10
defensores 155, 18. 162, 8
defensoribus 122, 1.
209, 29. 303, 18.
310, 11
defensuri 82, 9. erant
217, 17
defensurus 7, 16. 292,
14
deferre 174, 7
deferret 89, 16
deferri 116, 1
defert 155, 28. 321, 12
defertur 101, 6. 161, 6.
194, 19. 252, 12. 256,
3. 287, 9
deferunt 32, 10. 44,
24. 329, 21
deficere 126, 31
deficerent 242, 13. 266,
3
deficerit 122, 14
deficiat 96, 10
deficiatur 121, 6
deficiebant 192, 27
deficiente 31, 3
deficientibus 46, 14.
190, 22. 290, 5
deficiunt 158, 6. 163,
10. 276, 14. 290, 13
definiebantur 139, 18
defiens 167, 21
defient 60, 26
deflet 174, 4
6. defletæ 61, 10
8. deforme 147, 24. 284,
21
deformes 52, 9
deformis 29, 10. 76, 5.
288, 4
defuerit 72, 25
defuisse 75, 29. 170,
19
defuissent 75, 24
defuit 16, 3. 31, 3. 33,
4. 103, 9. 157, 8.
264, 6
defuncti 110, 1. 222,
12. responso 113, 5
defuncto 150, 13
defunctos 126, 18
defunctum 40, 8
defunctus 9, 13
defungi 88, 4
defuturum 155, 26
degeneravisse 114, 23.
143, 12

INDEX VERBORUM.

elegere 43, 10
 elegeret 17, 1
 dehonestamenta 221, 23
 dehonestamentum 199, 15
 dehonestaretur 77, 6
 dei 28, 9. 81, 23. 88, 10. 105, 88. 118, 4, 8
 Deidamia 144, 5
 dejectis 122, 13
 deicere 167, 20
 deicerent 61, 19
 dein 13, 7. 39, 8, 41, 11. 43, 19. 45, 11. 57, 13. 195, 8
 deinceps 28, 2. 48, 5. 127, 17. 154, 3. 187, 15. 276, 21
 delata 168, 20. 172, 36. est 9, 7
 delatam 284, 8
 delati 154, 11. erant 154, 12. essent 99, 26
 delatum fuerat 101, 26
 delatus 176, 1. 261, 9
 delectus 9, 6
 delegit 15, 1
 delendam 183, 14
 delendas 133, 18
 delendum 131, 1
 delensit 35, 2. 252, 4
 deleret 152, 12
 delectur 37, 4. 156, 1
 deleri 274, 4
 delesse 221, 17
 delet 32, 21
 deleta 98, 15. est 35, 10
 deletæ sunt 38, 6
 deletam 284, 34
 deletas 97, 7
 deleti 192, 8
 delectis 69, 24
 delecto 291, 1
 delectos 25, 2. 282, 22. esse 241, 19
 delectum 60, 2
 delectus 192, 15. esse 196, 22
 deleverant 276, 18
 deleverit 130, 8
 deleverunt 22, 13
 delevit 29, 22. 309, 11
 deliberandi 214, 14
 deliberant 239, 18
 deliberantibus 166, 5
 deliberaretur 18, 2
 deliberatum 61, 15
 deliberaverunt 67, 8
 deliberavit 206, 20
 delicta 284, 14. 301, 10
 delictorum 81, 23
 deligant 45, 29
 deligentium 40, 9
 deligunt 39, 24. 47, 7. 101, 10
 deliguntur 173, 11
 delinquentis 182, 12
 delitescit 321, 6
 Delo 46, 13
 Delphi 207, 5, 15
 Delphica oracula 112, 10
 Delphici 67, 7
 Delphico 247, 3
 Delphicum 43, 22. 177, 12
 Delphis 34, 4. 35, 16. 45, 4. 16. 81, 8. 154, 5
 Delphorum 207, 8
 Delphos 35, 7. 136, 12. 178, 13. 207, 20. 231, 3
 demandant 35, 22
 Demarato 179, 10
 Demaratus 32, 18
 demandam 258, 3
 dementia 34, 28
 dementia 29, 7. 117, 15
 demere 185, 8
 demeret 79, 4. 96, 13
 demersit 136, 12
 Demetrii 146, 2, 3, 159, 8. 223, 1. 249, 13. 17. 263, 11
 Demetrii 146, 20. 147, 1. 150, 12. 151, 10. 213, 4
 Demetrium 152, 25. 153, 1. 154, 1. 216, 6. 220, 5
 Demetrius 145, 15. 146, 21. 150, 2. 151, 10. 152, 9. 21. 153, 9. 215, 9. 216, 7
 demigrare 63, 7
 demissa 61, 18
 demissus 85, 12
 demonstrant 288, 23
 demonstrari 209, 11
 demonstratum 35, 17
 Demophon 28, 3
 demortui 187, 17
 Demosthenem 52, 26. 97, 6
 Demosthenes 53, 8. 18, 21. 133, 22
 demosthenis 53, 23
 dempsit 104, 4
 demptis 9, 31
 demptum 148, 17
 dempturum 295, 4
 demum 11, 7. 24, 28. 99, 3. 301, 17
 denique 33, 8. 41, 16. 48, 17. 49, 10. 89, 7. 105, 12. 124, 8. 127, 32
 denis 107, 16
 dent 142, 12
 dentibus 31, 19. 322, 23
 denunciabatur 67, 8
 denunciati 210, 20
 denuntiantibus 22, 31
 denuntiare 189, 8
 denuntiarent 121, 6. 236, 6
 denuntiaretur 286, 15
 denunciatio 10, 14
 denuntiata 306, 25
 denuntiatione 57, 12. 159, 14
 denuntiatum 236, 10. 254, 8
 denuntius 120, 14. 232, 16
 denuo 39, 13. 52, 2. 7. 59, 15. 99, 3. 150, 10. 184, 27. 219, 15. 289, 11
 deo 16, 17. 81, 7, 22. 82, 11. 106, 1. 136, 19
 deorum 14, 7. 47, 14. 19. 98, 19, 22. 109. 19. 156, 23. 170, 16. 174, 4. 326, 16. gratulantes tulere obviam 58, 19
 deprecari 151, 7
 deprecata est 197, 15
 deprecati 84, 26
 deprecatum misere 244, 5
 deprecatur 106, 6. 120, 14. 159, 6
 deprecaturus 136, 13
 deprecaturus 47, 21
 deprecatur 205, 18
 deos 14, 13. 35. 18. 53. 19. 98, 19, 22. 109. 19. 156, 23. 170, 16. 174, 4. 326, 16. gratulantes tulere obviam 58, 19
 depensum 194, 11
 depribat 12, 14
 deponendi 56, 32
 deponere 159, 6. im- perium 223, 3
 deponeret 179, 26
 deponeret 87, 10. 183, 8
 deponit 252, 14
 deponunt 53, 19
 depopulabatur 219, 10
 depopulandos 70, 12
 depopulatur 39, 20. 222, 10
 depopulata 206, 9
 depopulati essent 81, 3
 depopulatur 201, 11. 215, 17
 depopulaturi 218, 28
 deportandum 159, 14
 deportant 178, 18
 deportato 258, 14
 deportatus 269, 4
 deportavit 273, 13
 deposedebat 161, 10
 deposederent 252, 1
 deposit 120, 2
 depositis 77, 17. 183, 2. 231, 1
 depositus 8, 14. 185, 2. 201, 22
 depositurum 183, 11
 depositus 6, 20. 72, 9. 223, 23
 deprecabantur 84, 5
 deprecantem 84, 9
 deprecantes 104, 27. 178, 14
 deprecantibus 49, 23. 99, 3. 112, 5
 deprecantur 97, 22. 104, 2. 178, 5
 deprecatur 151, 7
 deprecata est 197, 15
 deprecati 84, 26
 deprecatum misere 244, 5
 deprecatur 106, 6. 120, 14. 159, 6
 deorum 14, 7. 47, 14. 19. 98, 19, 22. 109. 19. 156, 23. 170, 16. 174, 4. 326, 16. gratulantes tulere obviam 58, 19
 depensum 194, 11
 depribat 12, 14
 deponendi 56, 32
 deponere 159, 6. im- perium 223, 3
 deponeret 179, 26
 deponeret 87, 10. 183, 8
 deponit 252, 14
 deponunt 53, 19
 depopulabatur 219, 10
 depopulandos 70, 12
 depopulatur 39, 20. 222, 10
 depopulata 206, 9
 depopulati essent 81, 3
 depopulatur 201, 11. 215, 17
 depopulaturi 218, 28
 deportandum 159, 14
 deportant 178, 18
 deportato 258, 14
 deportatus 269, 4
 deportavit 273, 13
 deposedebat 161, 10
 deposederent 252, 1
 deposit 120, 2
 depositis 77, 17. 183, 2. 231, 1
 depositus 8, 14. 185, 2. 201, 22
 depositurum 183, 11
 depositus 6, 20. 72, 9. 223, 23
 deprecabantur 84, 5
 deprecantem 84, 9
 deprecantes 104, 27. 178, 14
 deprecantibus 49, 23. 99, 3. 112, 5
 deprecantur 97, 22. 104, 2. 178, 5
 deprecatur 151, 7
 deprecata est 197, 15
 deprecati 84, 26
 deprecatum misere 244, 5
 deprecatur 106, 6. 120,

A a a

INDEX VERBORUM.

deserere 51, 6 87, 22 destinato 83, 8 125, 4 207, 20 325, 2
deseritur 262, 6 292, destinatum 91, 7 182, 13
deserta 270, 3. sunt destinatur 327, 16
209, 28 destinet 311, 12
deserta 24, 23. 214, destituerunt 263, 6
17 destituit 118, 6
desertam 122, 1 125, destituius 35, 3
8. esse 194, 14 destitutæ 53, 12
deserti 29, 17. 198, destituti 246, 3
14. erant 69, 17 destitutis 58, 1
desertis 206, 28 destitutis 211, 1. 115,
deserto 36, 5 18
desertor 194, 20 destructa 114, 19
desertus 290, 19. 293, destructus 265, 3
25. esset 148, 12. destruens 199, 5
189, 24 destruere 293, 2
deseruerant 181, 5 desuper 186, 4
deseruisse 197, 16 detectam 20, 15
deseruisse 13, 8 detectum 326, 7
deserunt 301, 5 deteguntur 32, 28
desidem 264, 15 detentus 257, 2
desidentis 49, 21. 50, deterruit 139, 24
5 detersit 149, 24
desiderabat 312, 9 detestandum 108, 18
desideratus 58, 5 detinendi 169, 3
desidere 49, 19. 185, detinerentur 71,
6 236, 13
desiderio 16, 23. 215, detineretur 164,
25 227, 11
desiderium 244, 15. detinuit 31, 14
247, 4 detrahit 288, 15
desides 209, 9 detrectantem 133, 21
desidia 12, 13. cor- detrimenda 45, 24. 58,
rupti marcebant 21
231, 1 detrimentum 66, 14
desidiam 175, 3 detulerat 91, 13
designata 134, 25 detulerit 228, 3
desiliens 148, 15 detulerint 189, 3
desilientem 207, 20 detulisse 43, 18
desilierint 16, 26 detulissent 139, 18
desiliit 122, 3. 124, 1 detulit 166, 8
desiliunt 122, 12 Deucalionem 27, 6
desperantibus 205, 2 Deucalionis 26, 15
desperatio 59, 7. 103, devenetur 121, 14
193, 6 devenere 320, 1
desperatione 37, 4. devicerat 234, 11
122, 17. 178, 21. devictæ 123, 9. 128,
197, 6 3. 8
desperationem 37, 6. devictarum 126, 5
70, 13. 170, 19 devictas 172, 22
desperationis 45, 20 devicti 228, 18
desperatis 60, 3 81, 6. devictis 29, 14. 146,
141, 22. 197, 10 6. 175, 7. 211, 11
desperato 288, 33 devictos 220, 4
desperaverint 60, 8 devincenda 211, 11
desperaverunt 178, 24 devinctum 231, 20
desperent 60, 9 devinctus 143, 7
desponderat 216, 3 devinerat 136, 6
destinat 275, 8. 198, 6 deum 16, 17. 35, 21.
destinatam 178, 20 124, 26. 136, 13. 318, 3

dictis 302, 4
dictitans 37, 8
dictu 122, 7
dictum est 23, 16. 198,
2. 288, 27. 304, 3
dicturus 29, 9
dictus est 275, 1. 304,
3
dicunt 141, 11. 258, 8
dicuntur 244, 1. 299,
4. 308, 8. 315, 2.
326, 2. 14
didicerat 106, 3. 230, 4
didicere 325, 1
didicerit 106, 26
didicerunt 220, 19
didicissent 62, 14
didicisset 140, 6. 217,
8. 228, 22
didicit 32, 18
Didonis 105, 3
Didymæ Jovis 248, 7
die 2, 28. 10, 2. 13, 8.
16, 14. 22. 33, 20.
38, 5. 39, 11. 89, 8.
102, 22. 107, 3, 6.
109, 2. 116, 16. 126,
16. 127, 7. 19, bis.
21, 128, 29. 149, 2
diebus 47, 19. 48, 4.
57, 19. 63, 30. 71,
16. 72, 15. 79, 22.
108, 11. 114, 11
diei 34, 20. 125, 13.
282, 11
diem 16, 20. 39, 11.
41, 17. 72, 6. 85, 15,
16. 270, 4. 286, 20.
303, 11. diem fungi-
tur 172, 4
dierum 37, 20. 114, 8.
219, 15. 270, 2. 327,
5
dicerent 22, 18. 96, dies 24, 31. 73, 14.
126, 8. 164, 2. 171,
13. 185, 1. 326, 21.
impatiens in dies
mortem Demetrii
diceret 97, 9
dicit 24, 17. 130, 9.
156, 20. 171, 17.
322, 19
dicitur 9, 9. 27, 7. 38,
3. 49, 12. 240, 19. differre 102, 24
263, 11. 271, 4, 13. differetur 91, 14
308, 4
dico 122, 17. 171, 7
dicta fem. 22, 4
dictæ sunt 23, 19
dictaturæ 172, 12
dicti sunt 7, 4. 160, 3.
difficiliore 13, 6
difficiliori 282, 17

INDEX VERBORUM.

difficilis 17, 11. 123, diligentissimè adv. 5, 10
20. 162, 4
difficilius 153, 1. 204, diligere 104, 10
8
difficultates 286, 16
diffidant 155, 25
diffidentia 13, 20
diffidentius 86, 12
diffisa 144, 1
diffusi 51, 22. 143, 11.
221, 4
diffusus 50, 9
digito 123, 1
digna 37, 14. 296, 3
dignam 17, 6. 181, 12
dignante 302, 7
dignatione 224, 4
dignetur 84, 15
dignissimum 126, 32.
127, 3
dignitate 69 4. 84, 7.
104, 5. 115, 22
dignitatem 6, 13. 146,
5. 223, 2. 249, 4.
293, 20
dignitati 45, 23. 73, 2
dignitatis 31, 8. 44.
21, 51, 7. 57, 6. 96,
21
dignum 82, 3. erat
243, 19
dignus 67, 5
digressio 76, 16. 83, 13
digressus 148, 23
dii 142, 11. 170, 6.
215, 11. 222, 19.
perjuriorum vindi-
ces 142, 11
dii 31, 19. 35, 8. 94,
16. 103, 11. 108,
22. 166, 6. 203, 8.
218, 3. 7. 318, 8.
25. proximus ha-
betur per quem dimittunt 23, 25
deorum majestas Diocles 30, 8
vindicta sit 82, 3
dilabi 36, 5 88, 1
dilabuntur 36, 21
dilapsæ 134, 18
dilapsi erant 155, 31
dilapsus 255, 9
dilata fuerat 194, 2
dilatio 92, 33. 102, 14
dilationem 84, 3. 104,
2. 206, 29
dilationibus 83, 3
dilationis 159, 16
dilatum 72, 8
dilectæ 92, 22
diligentissimè adv. 5,
10
dilas 104, 10
dimicabatur 53, 4
dimicandum 56, 26.
66, 8
dimicans 53, 17. 81,
15. 212, 12. 264, 8
dimicant 289, 26
dimicantes 46, 18
dimicare 152, 18. 252,
22
dimicaret 218, 22
dimicasse 34, 10
dimicassent 48, 11.
170, 8
dimicat 255, 9
dimicatum 33, 20. 51,
9. 172, 8. est 38, 7.
48, 5. fuerat 29, 5
dimicatori 31, 17
dimicaverit 31, 17
dimicavit 290, 17.
306, 15
dimicet 68, 19
dimiserat 105, 15
dimiserunt 46, 11
dimississet 295, 20
dimisit 31, 12. 79, 6.
140, 3. 146, 3. 155,
17. 174, 22
dimissa abl. 222, 8.
nom. fem. 294, 11
dimissi 124, 18. 290,
21
dimissis 34, 8. 36, 8.
111, 18. 123, 21. 3
124, 19. 126, 25
dimisso 140, 8
dimissus 39 21. 64,
18. 284, 2. est 229,
2
dimitti 261, 3. 5
dimittit 182, 11
dimittitur 66, 11
dimittunt 23, 25
Diomedem 112, 18
Diomedes 175, 15
Dionysii 62, 1. 187, 2.
195, 11
Dionysio 180, 20. 181,
3. 182, 2
Dionysium 180, 17.
181, 3. 182, 2
Dionysius 175, 1. 180,
11. 181, 12. 182, 6.
183, 15. 28. 184, 7.
35. 196, 13
dira neut. 137, 6. 178,
2
diras 142, 84
directas 281, 14
diremit 273, 16
direptam 40, 12
direptione 86, 5. 224,
6
direptionem 183, 2.
191, 5
direptis 214, 10
dirigit 190, 16
direxit 237, 24
diripiendum 35, 7
diripientes 210, 3
diripit 139, 11
diripiunt 210, 4
diripuisse 241, 1
diripuit 82, 22
diris per omnium sa-
cerdotum religio-
nes devotum 55, 8
diruerent 98, 8
dirui 14, 7. 308, 12
diruitur 98, 24. 259, 5
diruta abl. 70, 16. neut.
70, 18. fuerant 63, 8
dirutæ plur. 70, 20
diruturum 29, 2
discedendi 139, 7.
190, 5
discedente 197, 21
discedentibus 50, 12
discedere 50, 16. 70,
25. 230, 4. 283, 14
discedit 221, 3
discedite 35, 6
disceditur 72, 14
discedunt 28, 13. 131,
3
discenti 200, 1
disceptare 185, 7
disceptatio 248, 10
disceptationem 83, 55
discessere 34, 2
discessissent 190, 5
discessit 114, 12
discessu 36, 6. 197, 24
discessum sup. est 46,
22
discessum nomen. 77,
9. 123, 22. 199, 16.
215, 14. 218, 1. 288,
8
discessus 33, 14. 197,
15
discinctus 174, 2
disciplina 102, 18.
172, 2. nomen. 124,
3
disciplinæ 16, 14
disciplinam 124, 13.
270, 9
discipuli 156, 26
discordia, ablat. 51, 12.
52, 4. 84, 11. 232,
21. 298, 17. nominat.
145, 4. 154, 1. 180,
24, 302, 15
discordiæ 125, 6. 155,
14. 219, 2
discordiam 129, 28
discordiarum 64, 2.
101, 22. 170, 1
discordias 294, 1
discordiis 101, 22. 155,
15
discrimine 227, 16. 201,
6, 15
discrimine 193, 6
discurrentibus 136, 1
discurrere 60, 21
discurtit 119, 9
discursus 85, 8
discussit 40, 2
dispensanda 79, 1
displicebat 241, 25
displicere 62, 13
displiceret 190, 4
displiciturum 29, 2
disponi 202, 28
disputationum 179, 24.
disseminaverunt 125,
19
dissentio 36, 4. 64, 1.
247, 6
dissentione 24, 22
dissentionem 51, 13.
127, 9. 155, 9
dissensiones 154, 14.
180, 24
dissensionis 44, 5
dissensit 73, 6
dissentientibus 56, 24
dissentientem 195, 8
dissidentibus 201, 1
dissidii 197, 26
dissimulare 92, 32
dissimularet 29, 11
dissimulata est 89, 7
dissimulatæ 167, 6
dissimulatione 64, 13.
85, 11
dissimulationem 64,
15
dissimulatis ablat. 210,
22
dissimulato 9, 17. 167,
19. 304, 22
dissimulatum 83, 26.
animum attendit,
Dionysius, 182, 8
dissipata fem. 63, 35
dissipati 207, 30
dissipentur 36, 8

INDEX VERBORUM.

dissolvendis 43, 26
dissolverent 258, 4
distare 282, 15
distenta ubera exina-
nre cupiens, *lupa*,
317, 3
distinguitur 271, 6
distinguit 20, 2
distractis 87, 6
distributis 116, 14
distributurus 116, 3
distulerat 118, 12
distulisse 230, 2
distuli 9, 18
diut 88, 3
ditia acc. 242, 7
ditionem 256, 9. 272,
2. 304, 30
ditionis 60, 19
ditior 197, 12. 218, 10
ditiores 184, 8
ditissima *fem.* 326, 4
diu 19, 9. 32, 25. 44,
23. 46, 21. 51, 9. 61,
15. 67, 7. 20. 72, 8.
78, 17. 88, 26. 95,
3. 113. 5. 122, 11.
124, 24. 138, 2. 143,
22. 155, 3. 161, 10
divelleretur 197, 15
diversa *fem.* 45. 5. 92,
30. *neut.* 93, 1. 277,
21. 310, 9. *abl.* 103,
2
diversæ 145, 2. 146, 6
diversam 286, 17
diversarum 253, 7
diversi 96, 2. 230, 2
diversis 68, 20. 78,
29. 276, 10
diverso 179, 1. 233,
20
diversum 241, 6
dives 187, 20
dividebant 32, 15
dividerentur 145, 6.
148, 19. 302, 7
divideretur 182, 5
dividi 73, 19
dividit 85, 19. 99, 18.
114, 18. 131, 29.
142, 27. 277, 12
dividuntur 45, 5. 98,
24
divini 269, 7
divinis 58, 17
divinitatis 105, 15
divino 315, 1
divinos 45, 9. 140, 18.
308, 10
livinum 158, 18
divisa 42, 2, 3, 7, 24.
esset 51, 13
diviserat 290, 11
divisere 245, 7
diviserunt 210, 16
divisio 107, 17. 133, 1
divisione 112, 6. 151,
5. 160, 9. 292, 1
divisionem 149, 12.
155, 2. 182, 7. 268,
11
divisi sint 257, 6
divisus 204, 3. 297, 2
divisus 232, 9
divisissent 107, 12.
133, 4
divisit 42, 24. 43, 3.
111, 3
diviso 23, 20. 38, 4.
47, 9
divisum 268, 10. 288,
16. 290, 13
divites 59, 4. 81, 8.
324, 9
divitiæ 11, 8. 43, 5.
324, 6
divitiarum 21, 20. 92,
20, 99, 26, 103, 2.
104, 7. 129, 10. 285,
9. luxurias *Justi.*
nus, 38, 5
divitias 8, 1. 33, 4.
180, 16
divitiis 209, 19
divitum 43, 14. 155,
2
divortio 294, 10
diutnam 275, 2
diutissimè 20, 16
diuturni 190, 23
divulgaretur 115, 27
divulgat 145, 8
divulgata 307, 3
divulgatur 192, 9
dixerat 94, 11. 243, 20
dixere 318, 7
dixerim 67, 12
dixisse 212, 8. 285, 3
dixit 73, 11. 104, 4.
25. 109, 10. 126, 28.
169, 27. 204, 16. 243,
14. 255, 1. 312, 11
docebat 179, 22. 185,
12
doceat 300, 19
doctior 160, 16
doctore 127, 26
doctrina *abl.* 22, 5. 82,
15. *nom.* 73, 3
doctrinam 179, 21
docuere 26, 12
docuit 327, 20
documenta 24, 27. 40,
7. 42, 18
Dodonæ Jovis 112,
11. 160, 4
doleant 131, 12
doleat 118, 4. 311, 10
dolebant 96, 16. 158,
4. 204, 30. 223, 16
dolebat 249, 15
dolendi fuerant 165, 7
dolendum 13, 7
dolentes 126, 23. 305, 8
doleret 293, 20
dolis 29, 27
dolo 36, 9. 41, 7. 65,
5. 167, 13. 169, 21.
117, 13
dolor 86, 12. 311, 7
dolere 9, 17, 19, 33,
19. 72, 12. 94, 19.
125, 17. 213, 13.
311, 51
dolorem 13, 17. 89,
12. 208, 2
doloris 111, 11
doluerit 32, 12
doluisset 91, 20
doluit 120, 5
dolum 15, 7. 29, 29.
32, 22. 40, 3. 82,
28. 135, 12. 210, 1
dolus 9, 36. 201, 25.
280, 9
domari 327, 19
domestica *abl.* 24, 21.
217, 18. *neut.* 201,
23. 294, 25
domesticæ *gen.* 115,
3. 188, 10. 282, 7.
plur. 154, 4
domesticas 298, 1
327, 19
domesticis 56, 27. 221,
16. 236, 3. 247, 2.
268, 1. 283, 1. 286,
5. 300, 2
domestico 320, 29
domesticorum 383, 16
domesticos 302, 1
domesticum judicem
32, 10
domi 17, 12. 22, 21.
32, 12. 24, 35. 30, 1.
31, 10. 63, 10. 56, 7.
60, 23. 82, 20. 170,
1. 73, 13. 180, 24.
190, 20, 21
domibus 21, 12. 60,
21. 159, 8. 223, 17
dominam 84, 8
dominatione 63, 4.
149, 18
dominationem 63, 33.
184, 15. 201, 17. 214,
10. 246, 4
dominationi 81, 19
dominationis 5, 5. 60,
24. 68, 16. 89, 5.
155, 29. 293, 18
domini *plur.* 60, 6. *gen.*
166, 2. 329, 1
dominis 63, 18. 156,
10. 165, 17. 221, 20.
314, 4
domino 16, 24. 166, 15
dominorum 25, 6. 165,
17. 166, 30. 174, 12
dominos 25, 3. 166, 2.
321, 2
dominum 166, 7. 189,
3. 324, 24
dominus 33, 9. 276, 24
domitâ 244, 11. *man-*
suetudine 150, 3
domitarum gentium
90, 17
domitas 267, 12
domiti 254, 4
domitis 5, 5. 11, 7. 115,
17. 204, 2
domitores 142, 27
domitus est 147, 20.
sit 143, 11
domo *nom.* 23, 2. 78,
8. 99, 24. 162, 10.
180, 9. 184, 19. 37
domos 123, 17. 135, 3.
202, 27
domuerant 170, 10.
284, 20
domuerint 204, 12
domuerit 88, 32
domuisse 308, 4
domuit 25, 22. 272, 2.
304, 7. 329, 4
domum 23, 25. 36, 20.
41. 10. 44, 20. 58, 1.
141, 14. 143, 15. 180,
6. 214, 13. 269, 17.
313, 3. 320, 1. 327, 1
domus *nom. sing.* 21,
9. 153, 7. 164, 10.
167, 14. *gen.* 126, 17.
127, 20. 152, 11. 158,
15. 174, 21. 231, 17.
nomen *plur.* 173, 19
dona 169, 2
donarent 285, 2
donatâ deâ 322, 8
donatæ sint 189, 5
donatis militibus 108,

INDEX VERBORUM.

10
donatum mascul. 242,
17
donatur 289, 14
donatus 289, 12. est
200, 7. 280, 1
donaverit 77, 14
donavit 102, 1. 248,
14
donec 50, 8. 118, 3.
122, 15. 144, 19
donis 146, 25. 164, 9.
200, 7
dono 48, 2. 327, 13
donum 149, 1. 243,
12
Doricetis 152, 17
Doriensis 28, 4, 5, 12
dormiebat 62, 11
dormiens 41, 10
dormientem 149, 23
dormienti 15, 17
dorso 324, 10
dotalem 168, 11. 294,
12
dotata sanguine mari-
ti 12, 22
dote 43, 12
dotem 283, 14
dotibus 124, 23
dotis 43, 13
Drancæ 132, 18
Drancas 116, 4
Drangaritanorum 344,
16
duabus 31, 15. 144,
16. 207, 23
duæ 23, 19. 24, 3. 9.
103, 18. 127, 19
duarum 127, 22. 303,
6
duas 23, 20. 31, 1. 42,
2
dubiâ 173, 22. 256, 12
dubix 60, 18. 96, 9.
102, 19
dubias 243, 4
dubiis 82, 11
dubios 106, 26. 130, 2
dubitabant 310, 1
dubitare 281, 18
dubitavit 14, 11. 183, 7
dubium 90, 14. 286,
20
dubium consilii Xer-
em 36, 22
ducatu 39, 25. 91, 14
ducatus mulieres or-
dinabant 231, 23
duce 38, 2. 40, 5. 67,
19. 69, 13. 71, 19
72, 18
ducebant 99, 2
ducebat 303, 10, 12.
315, 4
ducem 22, 12, 20, 30,
17. 33, 4. 39, 24, 40,
4. 44, 18. 45, 17
ducenta 13, 21. 31, 17.
58, 6. 9, 15. 120, 12.
ducentas 33, 3
ducentes 61, 6. 103, 4
ducentis 91, 2. 276, 19
ducere 251, 4. 294, 8.
322, 17
duceret 20, 26. 215,
1. 308, 8
duces acc. 36, 13. 38,
14. 47, 7. 70, 8. 73,
17. 75, 2. 90, 18.
140, 11
duci *nomen.* 59, 17.
230, 3
duci *verbum.* 70, 7.
247, 15
ducibus 37, 11. 18. 42,
2. 52, 3. 74, 16. 89,
4
ducis *nomen.* 28, 13.
45, 7. 47, 17. 52,
26. 69, 10, 20
ducit 16, 21. 79, 13.
122, 1. 142, 21. 144,
25
ductæ 183, 29
ducto 247, 17
ductus 94, 12
ducum 53, 15. 67, 12.
68, 14. 97, 21. 103,
9. 139, 23
ducunt 69, 17. 147, 11.
165, 18. 176, 3
dudum 44, 29
dubiâ 173, 22. 256, 12
dubix 60, 18. 96, 9.
102, 19
dubias 243, 4
dubiis 82, 11
dubios 106, 26. 130, 2
dubitabant 310, 1
dubitare 281, 18
dubitavit 14, 11. 183, 7
dubium 90, 14. 286,
20
dubium consilii Xer-
em 36, 22
ducatu 39, 25. 91, 14
ducatus mulieres or-
dinabant 231, 23
duce 38, 2. 40, 5. 67,
19. 69, 13. 71, 19
3. 47, 7. 66, 6. 83,
6. 91, 4. 130, 24
duplicatas 66, 4
duplici 236, 13
duplicis 127, 20. 171,
18
dura *neut.* 43, 17. *fem.*
324, 20
durabat 277, 10
durare 50, 1
durat 42, 11
duraverunt 24, 30
duravi. 276, 4
duritia 88, 5
duritiæ 196, 7
durius opinati 216, 2
dux 27, 24. 29, 29.
30, 24. 33, 4. 34,
24. 39, 29. 44, 26.
53, 16. 55, 2
duxerat 153, 18
duxere 155, 15
duxerunt 258, 18
duxi 281, 12
duxisse 332, 20
duxit 100, 14. 119, 5.
124, 22. 256, 6. *ux-*
orem 290, 21
E.
Eandem 20, 16. 24,
11. 63, 25. 86, 12.
167, 13
eant 286, 22
earum 42, 16. 286, 3
earundem 194, 19
cas 76, 14. 154, 12.
205, 22
easdem 32, 21. 75, 2
eatenus 56, 23
eatur 191, 22
ebrietate 13, 14. 76,
10
ebrietatis 93, 1. 125,
19
ebrios 116, 17
Ecbatana 111, 6
edicit 131, 26
edicta 322, 6
edicto 62, 17. 369, 10.
287, 24
edictum 172, 18
ediderunt 104, 1
edidisset 16, 16
edidi 16, 24. 21, 19.
112, 2. 255, 12
edisserturum 241, 2
editâ 245, 2
editorem 20, 18
editissimum 20, 14
editissimis 166, 11
editissimum 126, 20
edito 122, 4
editur 33, 19
edituros 131, 11
edoceret 131, 8
edocet 17, 16
edocto 149, 5
edomitam esse 24, 16
educabatur 267, 6. 279,
15
educandi 160, 14
educare 320, 28
educari 29, 18
educatio 199, 11
educatos 98, 23
educatur 9, 2
educit 163, 1
eductum 284, 3
eduxisset 279, 3. 315, 7
eduxerat 153, 18
eduxere 155, 15
eduxerunt 258, 18
duxi 281, 12
duxisse 332, 20
duxit 100, 14. 119, 5.
124, 22. 256, 6. *ux-*
orem 290, 21
E.
Eandem 20, 16. 24,
11. 63, 25. 86, 12.
167, 13
eant 286, 22
earum 42, 16. 286, 3
earundem 194, 19
cas 76, 14. 154, 12.
205, 22
easdem 32, 21. 75, 2
eatenus 56, 23
eatur 191, 22
ebrietate 13, 14. 76,
10
ebrietatis 93, 1. 125,
19
ebrios 116, 17
Ecbatana 111, 6
edicit 131, 26
edicta 322, 6
edicto 62, 17. 369, 10.
287, 24
edictum 172, 18
ediderunt 104, 1
edidisset 16, 16
edidi 16, 24. 21, 19.
112, 2. 255, 12
edisserturum 241, 2
editâ 245, 2
editorem 20, 18
editissimum 20, 14
editissimis 166, 11
editissimum 126, 20
edito 122, 4
editur 33, 19
edituros 131, 11
edoceret 131, 8
edocet 17, 16
edocto 149, 5
edomitam esse 24, 16
educabatur 267, 6. 279,
15
educandi 160, 14
educare 320, 28
educari 29, 18
educatio 199, 11
educatos 98, 23
educatur 9, 2
educit 163, 1
eductum 284, 3
eduxisset 279, 3. 315, 7
eduxerat 153, 18
eduxere 155, 15
eduxerunt 258, 18
duxi 281, 12
duxisse 332, 20
duxit 100, 14. 119, 5.
124, 22. 256, 6. *ux-*
orem 290, 21
E.
Eandem 20, 16. 24,
11. 63, 25. 86, 12.
167, 13
eant 286, 22
earum 42, 16. 286, 3
earundem 194, 19
cas 76, 14. 154, 12.
205, 22
easdem 32, 21. 75, 2
eatenus 56, 23
eatur 191, 22
ebrietate 13, 14. 76,
10
ebrietatis 93, 1. 125,
19
ebrios 116, 17
Ecbatana 111, 6
edicit 131, 26
edicta 322, 6
edicto 62, 17. 369, 10.
287, 24
edictum 172, 18
ediderunt 104, 1
edidisset 16, 16
edidi 16, 24. 21, 19.
112, 2. 255, 12
edisserturum 241, 2
editâ 245, 2
editorem 20, 18
editissimum 20, 14
editissimis 166, 11
editissimum 126, 20
edito 122, 4
editur 33, 19
edituros 131, 11
edoceret 131, 8
edocet 17, 16
edocto 149, 5
edomitam esse 24, 16
educabatur 267, 6. 279,
15
educandi 160, 14
educare 320, 28
educari 29, 18
educatio 199, 11
educatos 98, 23
educatur 9, 2
educit 163, 1
eductum 284, 3
eduxisset 279, 3. 315, 7
eduxerat 153, 18
eduxere 155, 15
eduxerunt 258, 18
duxi 281, 12
duxisse 332, 20
duxit 100, 14. 119, 5.
124, 22. 256, 6. *ux-*
orem 290, 21
E.
Eandem 20, 16. 24,
11. 63, 25. 86, 12.
167, 13
eant 286, 22
earum 42, 16. 286, 3
earundem 194, 19
cas 76, 14. 154, 12.
205, 22
easdem 32, 21. 75, 2
eatenus 56, 23
eatur 191, 22
ebrietate 13, 14. 76,
10
ebrietatis 93, 1. 125,
19
ebrios 116, 17
Ecbatana 111, 6
edicit 131, 26
edicta 322, 6
edicto 62, 17. 369, 10.
287, 24
edictum 172, 18
ediderunt 104, 1
edidisset 16, 16
edidi 16, 24. 21, 19.
112, 2. 255, 12
edisserturum 241, 2
editâ 245, 2
editorem 20, 18
editissimum 20, 14
editissimis 166, 11
editissimum 126, 20
edito 122, 4
editur 33, 19
edituros 131, 11
edoceret 131, 8
edocet 17, 16
edocto 149, 5
edomitam esse 24, 16
educabatur 267, 6. 279,
15
educandi 160, 14
educare 320, 28
educari 29, 18
educatio 199, 11
educatos 98, 23
educatur 9, 2
educit 163, 1
eductum 284, 3
eduxisset 279, 3. 315, 7
eduxerat 153, 18
eduxere 155, 15
eduxerunt 258, 18
duxi 281, 12
duxisse 332, 20
duxit 100, 14. 119, 5.
124, 22. 256, 6. *ux-*
orem 290, 21
E.
Eandem 20, 16. 24,
11. 63, 25. 86, 12.
167, 13
eant 286, 22
earum 42, 16. 286, 3
earundem 194, 19
cas 76, 14. 154, 12.
205, 22
easdem 32, 21. 75, 2
eatenus 56, 23
eatur 191, 22
ebrietate 13, 14. 76,
10
ebrietatis 93, 1. 125,
19
ebrios 116, 17
Ecbatana 111, 6
edicit 131, 26
edicta 322, 6
edicto 62, 17. 369, 10.
287, 24
edictum 172, 18
ediderunt 104, 1
edidisset 16, 16
edidi 16, 24. 21, 19.
112, 2. 255, 12
edisserturum 241, 2
editâ 245, 2
editorem 20, 18
editissimum 20, 14
editissimis 166, 11
editissimum 126, 20
edito 122, 4
editur 33, 19
edituros 131, 11
edoceret 131, 8
edocet 17, 16
edocto 149, 5
edomitam esse 24, 16
educabatur 267, 6. 279,
15
educandi 160, 14
educare 320, 28
educari 29, 18
educatio 199, 11
educatos 98, 23
educatur 9, 2
educit 163, 1
eductum 284, 3
eduxisset 279, 3. 315, 7
eduxerat 153, 18
eduxere 155, 15
eduxerunt 258, 18
duxi 281, 12
duxisse 332, 20
duxit 100, 14. 119, 5.
124, 22. 256, 6. *ux-*
orem 290, 21
E.
Eandem 20, 16. 24,
11. 63, 25. 86, 12.
167, 13
eant 286, 22
earum 42, 16. 286, 3
earundem 194, 19
cas 76, 14. 154, 12.
205, 22
easdem 32, 21. 75, 2
eatenus 56, 23
eatur 191, 22
ebrietate 13, 14. 76,
10
ebrietatis 93, 1. 125,
19
ebrios 116, 17
Ecbatana 111, 6
edicit 131, 26
edicta 322, 6
edicto 62, 17. 369, 10.
287, 24
edictum 172, 18
ediderunt 104, 1
edidisset 16, 16
edidi 16, 24. 21, 19.
112, 2. 255, 12
edisserturum 241, 2
editâ 245, 2
editorem 20, 18
editissimum 20, 14
editissimis 166, 11
editissimum 126, 20
edito 122, 4
editur 33, 19
edituros 131, 11
edoceret 131, 8
edocet 17, 16
edocto 149, 5
edomitam esse 24, 16
educabatur 267, 6. 279,
15
educandi 160, 14
educare 320, 28
educari 29, 18
educatio 199, 11
educatos 98, 23
educatur 9, 2
educit 163, 1
eductum 284, 3
eduxisset 279, 3. 315, 7
eduxerat 153, 18
eduxere 155, 15
eduxerunt 258, 18
duxi 281, 12
duxisse 332, 20
duxit 100, 14. 119, 5.
124, 22. 256, 6. *ux-*
orem 290, 21
E.
Eandem 20, 16. 24,
11. 63, 25. 86, 12.
167, 13
eant 286, 22
earum 42, 16. 286, 3
earundem 194, 19
cas 76, 14. 154, 12.
205, 22
easdem 32, 21. 75, 2
eatenus 56, 23
eatur 191, 22
ebrietate 13, 14. 76,
10
ebrietatis 93, 1. 125,
19
ebrios 116, 17
Ecbatana 111, 6
edicit 131, 26
edicta 322, 6
edicto 62, 17. 369, 10.
287, 24
edictum 172, 18
ediderunt 104, 1
edidisset 16, 16
edidi 16, 24. 21, 19.
112, 2. 255, 12
edisserturum 241, 2
editâ 245, 2
editorem 20, 18
editissimum 20, 14
editissimis 166, 11
editissimum 126, 20
edito 122, 4
editur 33, 19
edituros 131, 11
edoceret 131, 8
edocet 17, 16
edocto 149, 5
edomitam esse 24, 16
educabatur 267, 6. 279,
15
educandi 160, 14
educare 320, 28
educari 29, 18
educatio 199, 11
educatos 98, 23
educatur 9, 2
educit 163, 1
eductum 284, 3
eduxisset 279, 3. 315, 7
eduxerat 153, 18
eduxere 155, 15
eduxerunt 258, 18
duxi 281, 12
duxisse 332, 20
duxit 100, 14. 119, 5.
124, 22. 256, 6. *ux-*
orem 290, 21
E.
Eandem 20, 16. 24,
11. 63, 25. 86, 12.
167, 13
eant 286, 22
earum 42, 16. 286, 3
earundem 194, 19
cas 76, 14. 154, 12.
205, 22
easdem 32, 21. 75, 2
eatenus 56, 23
eatur 191, 22
ebrietate 13, 14. 76,
10
ebrietatis 93, 1. 125,
19
ebrios 116, 17
Ecbatana 111, 6
edicit 131, 26
edicta 322, 6
edicto 62, 17. 369, 10.
287, 24
edictum 172, 18
ediderunt 104, 1
edidisset 16, 16
edidi 16, 24. 21, 19.
112, 2. 255, 12
edisserturum 241, 2
editâ 245, 2
editorem 20, 18
editissimum 20, 14
editissimis 166, 11
editissimum 126, 20
edito 122, 4
editur 33, 19
edituros 131, 11
edoceret 131, 8
edocet 17, 16
edocto 149, 5
edomitam esse 24, 16
educabatur 267, 6. 279,
15
educandi 160, 14
educare 320, 28
educari 29, 18
educatio 199, 11
educatos 98, 23
educatur 9, 2
educit 163, 1
eductum 284, 3
eduxisset 279, 3. 315, 7
eduxerat 153, 18
eduxere 155, 15
eduxerunt 258, 18
duxi 281, 12
duxisse 332, 20
duxit 100, 14. 119, 5.
124, 22. 256, 6. *ux-*
orem 290, 21
E.
Eandem 20, 16. 24,
11. 63, 25. 86, 12.
167, 13
eant 286, 22
earum 42, 16. 286, 3
earundem 194, 19
cas 76, 14. 154, 12.
205, 22
easdem 32, 21. 75, 2
eatenus 56, 23

INDEX VERBORUM.

egregia *ablat.* 75, 30. eloquentiā *abl.* 56, 16. 10
neut. 29, 3 134, 5. *nom.* 92, 27 eosdem 10, 2. 46, 11. 24. 301, 7, 12, 16
egregiæ indolis 78, 6 eloquentiæ 56, 18, 63, 270, 11. 282, 10 equitare 276, 3. 300,
egregiē *adv.* 82, 27. 20 Epaminondā 71, 18. 19
86, 9 eluxit 173, 23 155, 5 equitatu 24, 21
egregiis 114, 3 Elymaeorum 266, 10. Epaminondæ 69, 10. equitatum 131, 1
egregium 131, 11. 304, 28 equites 100, 25. 103,
278, 12 Emanus 206, 21 Epaminondas 72, 10. 16. 130, 20. 131, 2,
egregius 41, 22. 187, 6 Emathia 74, 3 15 Emathiam 74, 13 17. 239, 4. 300, 20
6 Emathionis 74, 1 Epeus 117, 5 equitibus 130, 23. 211,
egressis 191, 21 Emensum 305, 8 Ephesi 240, 4 1
egressos 29, 21 emersit 299, 15 Ephesiā 273, 3 equitum 79, 9, 11. 90,
egressus *annos puber-* emensus 109, 5 Epheso 23, 24 16. 130, 7. 102, 24.
tatis, 187, 7. 264, 13 ementium 98, 26 Ephestion 124, 23 102. 15. 106, 13. 109,
13 emerant 84, 5 Epigoni 115, 16 4
ejuraret 114, 24 emere 185, 9. 204, 18 Epiri 85, 23. 90, 23. equo 120, 3. 148, 15,
ejusdem 30, 14. 36. emergere 299, 15 91, 28. 111, 9. 112, 212. 6. 219, 26. 247,
27. 119, 18. 134, 1. emergere 73, 21 4 8. 255, 9. 276, 3.
136, 27. 149, 2 emergit 309, 1 Epiro 112, 13. 143, 16 277, 8
elabitur, *deceptus cus-* emeritæ militiæ 100, Epirocorum 214, 1 equorum 111, 4. 115,
todibus Antiochus 12 Epirotæ 160, 3. 161, 9. 118, 18. 324, 4
219, 24 emeritorum stipendi- 11. 220, 1 equos 16, 15. 17. 92, 1
elaborato imperio 6, orum 141, 14 Epirotarum 215, 25 equum 16, 20. 237, 15.
23 emersit 233, 14 Epirotis 212, 14. 221, 276, 4. Trojanum
elapsus 255, 14 emi 42, 21 4 177, 5
elata *fem.* 316, 14 emicuit 31, 8 Epirum 91, 25. 199, equus 16, 15, 23. 88,
elatus 125, 16. 147, 21. 210, 25 23
1. 265, 3 emigrare 63, 23. 34 21. 210, 25
electæ *gen.* 114, 17 emigrasse 320, 21 epistola 9, 93 erant 4, 5. 11. 9. 13, 9.
electi *plur.* 129, 19 emisit 16, 15. 310, 8 epistolæ *plur.* 102, 16. 16. 11. 28, 4. 17. 37,
electionem 16, 12 emissæ 310, 12 106, 9. 111, 7. 139, 17. 46, 18. 92. 20
electo 284, 4. 320, 6 emissurus 109, 11 16
electos 100, 14. 129, 16 emolumentum 16, 3 epistolarum 115, 30. Erechtheum 27, 8
16 empto 168, 22 emptum 197, 19 epistolas 67, 20. 102, 11
electum *mas.* 325, 4 enatam *vitem.* 8, 7 20. 106, 5, 23. 133, erectæ 201, 5
electus 66, 6. esse enimverò 58, 13 9. 139, 21. 143, 6. erecti 196, 18
227, 10. sit 99, 20 enituerunt 320, 15 147, 12. 159, 6 erectus 97, 1
elegat 114, 14 enituit 226, 5. 238, 15 epistolis 9, 27. 281, 9. creptam 109, 16
elegit 100, 13 enixa est 316, 15. fue- 229, 1 erepti 159, 6. 317, 21
elephanti 142, 23 rat 276, 27 epulandum 9, 16 erepto 296, 7
elephantorum 163, 3 enixi sunt 317, 7 epulari 43, 7 ereptum 86, 1
elephantos 209, 12 enumerabat 179, 18 epularum 10, 5. 76, 11. ereptus 128, 5. 327, 18
elephantus 150, 2. enuntiavisse 55, 5 104, 9. 114, 18 erexit 59, 2
159, 18 eò 24, 2. 37, 28. 58. epulas 13, 12. 76, 10. ergastulo 9, 30. 11, 2
Eleusin 27, 9 15. 77, 4. 108, 6. 89, 9. 117, 12 ergo 17, 24. 39, 4
Eleusina 63, 23, 29 116, 12. 193, 21. epulis 10, 3. 7. 13, 9. erigebant 96, 3
Eleusinis sacris 29, 18 197, 30. 210, 5 288, 21 erigebantur 191, 17
Elidem 55, 7 eòque redactos 84, equæ 16, 21 eriguntur 192, 3
eligat 66, 17 12. res reducta est equarum 88, 19. 325, eripere 202, 5. 218, 18.
eligendus sit 66, 19 99, 5 12 230, 6. 302, 15
eligentes 214, 19 eò usque 45, 20 equas fatus concipe- 275, 5
eligere 294, 6 eò ampliora 66, 2. re *vento* 325, 11 eriperent 17, 4
eligerent 83, 15 consp. ratiùs 45, 14. equestri 134, 21 eriperet 294, 9
eligerentur 43, 12 indigniùs 295, 16. equestribus 101, 12 eriperetur 62, 17
eligeret 132, 9 instantiùs 67, 18. equi 12, 8. 16, 19. 17, eripiendis 218, 20
eligitur 321, 32 miserior 203, 6. 12. 65, 1. 120, 17. eripitur 69, 4
eligit 81, 19 occultior 15, 8. 126, 11. 148, 12. eripuera 158, 23
Elisa *abl.* 167, 2. *nom.* promptiùs 87, 22. 169, 8. 324, 26 eripuit 70, 1. 200, 2.
167, 4. 10. 18. 168, speciosiùs 68, 18 equidem 283, 30. 294, 275, 5
14, 20 eodem 56, 1 27 Erotimus 297, 1
Elisæ 168, 9. 169, 14 eorundem 42, 4. 131, equis 16, 26. 23, 17. errare 21, 10

INDEX VERBORUM.

errorem 270, 5 258, 7 esset 58, 26. 219, 17 exempla 93, 20. 153,
erubescant 285, 4 evocato 171, 14 excesserat 146, 13 16. 162, 7. 282, 3
eructet 49, 10 evocatos 131, 27 excesserint 281, 15 exempli 109, 21. 314, 2
erudiebantur 156, 27 evocatum 126, 7. 279, excessit 5, 2. 93, 5 exemplis 232, 24
erudiendi 160, 15 20 excidere 10, 2 exemplo 42, 17. 53. 23.
eruditus 73, 22. fuit evolat 29, 11 excidia 98, 3. 204, 30 63, 24. 97, 2. 16. 136,
127, 25 Euphratem 106, 22 excidii 190, 26. 250, 3. 217, 16. 259, 6
erupit 94, 19 125, 1. 304, 31 14 exemplum 7, 2. 17. 20.
eruptionibus 304, 20 Euphratis 309, 2 excidio 23, 13. 85, 8. 23. 10. 36, 1. 105, 3.
eructuros 71, 18 Europa 74, 10. 99, 17 98, 1. 143, 9 139, 23. 158, 8. 20.
etiam 8, 25. 10, 15 Europæ 23, 23. 103, excidium 84, 24. 104, 164, 11
etiam nunc 84, 6 4. 127, 21. 323, 1 27
etsi 11, 15. 62, 25. 66 Europam 96, 8. 152, excipere 90, 22. 203, 3
19 25 exciperet 197, 19 exequiarum 96, 19. 197
Etruscorum 316, 4 Europum 75, 17 excipiebant 223, 17
evaginato 15, 2 Europus 74, 11 excipitur 105, 2. 194, 16
Evagoram 60, 14 Eurydice 77, 18. 143, 1. 211, 14. 238, 18. 15. 288, 21. 292, 19
Evander 314, 7 1. 18. 20. 231, 9. 261, 9. 281, 7. 292, 9
evasis 155, 18 232, 10 9
Eucratides 304, 12, 18 Eurydice 153, 6 excipiunt 121, 17
evecti sunt 27, 6 Eurydices 72, 22. 78, excipiuntur 24, 35. 39,
evellere 295, 7 10 excipit 20, 8
evelli 293, 13 Eurydicis 232, 5 exciso 175, 15
evenerat 233, 20 Eurylocus 112, 1 excitatæ 24, 8
evenire 107, 17 Eurymedon 53, 16 excitatis *ablat.* 287, 6
evenit 16, 22. 83, 13. Eurymedonta 52, 26 excitatus 107, 8
132, 10. 208, 11 Euryonem 77, 20 excitavit 293, 30
eventilatio 324, 27 Eurydice 325, 20 exclamat 63, 14. 322, 5
eventu 28, 5. 45, 16. exacerbat 94, 14 excludo 21, 1
82, 4. 105, 10. 215, exacerbaverat 306, 4 excusatur 271, 8
7 exacta 127, 25 excommodo 83, 21.
eventum 163, 8. 211, exactio 123, 19. 286, 2 98, 26
2. 215, 12 exacto 129, 31
eventus 31, 3. 36, 27 exequatâ 190, 11
197, 3. *acc. plur.* exequato 314, 3
178, 13 exequendas 56, 28
Evergetas 116, 4 exestuat 6, 14
eversa est 157, 6 exastuet 20, 13
Eumene 138, 1. 145, examine 310, 10
1. 152, 18. 272, 9. exanguem 238, 8
272, 2 exangues 304, 17
Eumenem 137, 19. exanguibus 297, 4
141, 21. 242, 28. exanimavit 148, 6
258, 8. 284, 17. 302, exarsisse 63, 26
10 exarsisset 92, 33
Eumenes 137, 15. 138, exarsit 104, 27
3. 139, 19. 29. 146, exarsurum 190, 27
7, 13 exauctoraret 124, 17
Eumeni 102, 11. 135, exaudias 42, 21
23. 137, 13. 18. 140. excedat 513, 7
6 excedente 129, 29
Eumenis 139, 17 excedere 260, 2
eundem 16, 20. 17, 1. excederet 99, 19
23, 16. 37, 9. 78, 5 excedit 208, 5
eundo 40, 1 excellens 269, 3
euntem 101, 26 excelsiorem 99, 10
eunti 149, 5. 156. 20 excipit 150, 5
euntibus 30, 26 excepti 76, 10. 194, 16
evocari 90, 7 exceptis 256, 1
evocat 76, 17. 124, 21 exceptus 70, 15. 183, 7
evocatis *ablat.* 97, 2. 17. 211, 18. 215, 7. exemit 222, 20
exemplum 7, 2. 17. 20.
exemplis 232, 24
exemplo 42, 17. 53. 23.
63, 24. 97, 2. 16. 136,
3. 217, 16. 259, 6
exemplum 7, 2. 17. 20.
23. 10. 36, 1. 105, 3.
139, 23. 158, 8. 20.
164, 11
exempta 106, 2
exemptum 127, 8
exequiarum 96, 19. 197
16
exequias 92, 2. 106,
1. 211, 14. 238, 18. 15. 288, 21. 292, 19
261, 9. 281, 7. 292, 9
9
exercebant 23, 11
exercebat 93, 6
exercent 20, 8
exercere 12, 2. 83, 12
exercerent 180, 4
exerceretur 81, 4
exercet 183, 19
exercitatio 179, 7
exercitatione 277, 10.
293, 20
exercitationibus 277, 7
exercitibus 120, 11.
135, 25. 252, 24.
153, 10. 158, 5. 297,
2
exercitio 75, 20
57, 10. 59, 8. 72, 9. exercitu 13, 16. 22, 11.
99, 6 26. 24. 28. 33, 1. 37,
4. 44, 9. 51, 10. 52.
3. 53, 22. 57, 9. 10.
60, 6. 65, 3. 6. 68.
13. 69, 21
exercitui 10, 17. 39,
24. 46, 26. 67. 4. 79,
9. 113, 21. 119, 9
excusatus 182, 9. exercitum 9, 22. 10, 9,
148, 6 11. 14, 8. 18, 1. 33,
2. 37, 22. 38, 3. 41,
18. 306, 1
execrantes 129, 7. exercitus *genitiv.* 10,
291, 9 13, 23. 25. 45, 2. 57,
18. 58, 7. 59. 20. 77,
4. 79, 11. 111, 12.
118, 3. 18. *nominat.*
sing. 37, 1. 38, 1. 59,
18. 62, 5. 63, 13. 22.
87, 8. 90, 17. 99, 22.
115, 14. *nominat. plur.*
propter multitudi-
nem terris graves
erant 37, 17. *accus.*
plur. 42, 5. 73, 14.
174, 19. 253, 7
exhauriendos 104, 20

INDEX VERBORUM.

exauriri 115, 5
exauriunt 62, 13
exhausta 121, 3
exhaustam 63, 5
exhausti 78, 27
exhaustus 87, 5
exhibeat 84, 1 88, 3
exhibentem 104. 21
exhibere 156, 27
exhibito 162, 4
exhibuit 187, 6. 218, 25
exhortationibus 281, 10
exigat 169, 19
exigebant 229, 15
exigendi 124, 3
exigere 152, 3
exigerent 173, 12
exigerentur 184, 31
exigeret 8, 19. 82, 2
exigua *neut.* 32, 16.
fem. 206, 12
exiguitate 319, 7
exiguus 37, 15
exiliis 171, 6, 14. 307, 10
exilio 23, 7. 56, 7. 62, 1. 79, 18. 134, 7. 142, 17. 155, 9, 15. 161, 3. 168, 6. 279, 2
exilium 30, 17. 43, 24.
44, 26. 55, 6. 57, 13.
59, 15. 62, 19. 63, 31
eximat 292, 25
eximerentur 264, 13
eximia *nom. fem.* 23, 28. 317, 11. *abl.* 179, 1
eximix 101, 16. 136, 26. 279, 20
eximprovisio 189, 1
exinanire 317, 3
exinde 6, 7. 103, 14.
119, 15. 201, 22. 268, 7
ex integro 39, 1. 40, 4. 114, 5. 150, 13. 169, 26. 180, 23
exinterato 9, 24
exire 260, 9
existebat 44, 17
existimabat 209, 15. 219, 20
existimantes 29, 6. 42, 20. 93, 18. 115, 1. 155, 10
existimantem 227, 10
existimantes 47, 18. 140, 13. 154, 27.
197, 30. 201, 17
existimantibus 292, 11. 3. 328, 13
existimanturos 139, 17. 220, 6
existimaverint 143, 14. 220, 6
existii 79, 15. 290, 11
exitio 118, 14. 320, 25
exitiosam 78, 12. 238, 5
exitus *acc. plur.* 106, 26. 142, 12. *nomi.* 155, 3. 242, 4.
267, 5
exolvi 81, 5
exorat 188, 6
exoratus 91, 24. est 118, 4
exornari 202, 27
exornat 59, 17. 114, 26
exornata *plur.* 181, 6
exornatus 77, 1
exornaturus 76, 17
exornatus esse 119, 6
exortus est 209, 3
exosi *plur.* 137, 12
expectabant 57, 17.
expectabat 211, 17. 238, 1
expectandi 30, 24
expectandum 34, 11. 130, 2
expectant 240, 4
expectantibus 114, 11. 166, 12
expectari 130, 16. 129, 31
expectat 286, 23
expectatione 25, 1. 78, 19, 173, 23
expectationem 254, 13
expectato 30, 21
expectaturus 22, 22
expedire 258, 8
expedisse 286, 11
expedit 302, 5
expeditio 47, 23. 239, 19
expeditione 24, 34. 20. 93, 18. 115, 1. 155, 10
expeditionem 96, 4
expeditiones 115, 12
expeditionibus 69, 25
expeditionis 111, 2. 162, 13. 186, 3. 307, 140, 13. 154, 27.
197, 30. 201, 17
expellunt 278, 9. 322, 13
expellit 278, 12. 279, 16
expensam 123, 20
experfactum 149, 24
experiantur 287, 2
experiantur 34, 1.
60, 7
experimentibus 49, 17. 26. 142, 12. *nomi.* 155, 3. 242, 4.
282, 3
experimentis 96, 15. 147, 18. 152, 5. 234, 19
experimentum 33, 8
experientur 44, 15
experiretur 285, 3
experiri maris fortu. nam 34, 21
experius 139, 21
expertus esset 129, 4
expertus *gen.* 303, 1
expertum 84, 2. 286, 5
expertem 240, 13
experiri 152, 23. sunt 98, 1
expertus 109, 14. 185, 16. sit 107, 4
expetisse 47, 16
expetita *gen.* 103, 5
expetitum *mascul.* 114, 14
expia 232, 6
expians 144, 23
expiani 82, 2. 215, 1
expiraverat 148, 14
expiravit 73, 11. 109, 25. 193, 17. 249, 21
expleat 88, 4
expleatur 303, 19
expleant contumelias honoribus 58, 21
expletur 59, 20
expleturam 194, 16
explicitus 313, 2
exploratis consiliis 186, 3
explosa 118, 26
expoliata 214, 8
exponendum 8, 19
exponeret 8, 29
exponi 317, 1. 326, 26
exponit 162, 11
exponitur 9. 3. 327, 9
expono 48, 12
exportatum 109, 3

INDEX VERBORUM.

extat 35, 5
 extemplo 29, 13. 258,
 14
 extenditur 98, 26
 externa 190, 23
 externa *ablat.* 149,
 18. *acc. plur.* 287, 19
 3. 294, 24, 217, 3
 externæ 81, 19
 externis 42, 3. 56, 27,
 164, 1. 221, 16. 222,
 21. 293, 17
 externo 163, 18. 201,
 22. 302, 8
 externos 301, 20
 exteros 182, 16
 exterrita 217, 16
 exterriti 50, 5. 185,
 22. 238, 12
 exterritus 8, 10. 14,
 10. 217, 12. 322, 8
 exterruisset 322, 6
 extinctæ *gen.* 153, 8
 extinctam 75, 14. *fuis-*
se 72, 22
 extincti 118, 2
 extinctis 50, 19
 extincto 128, 1. 182,
 1. 308, 7. 315, 3
 extinctorem 153, 10
 extinctus 20, 9
 extinguendum 12, 3
 53, 11. 321, 3
 extingui 326, 19
 extinguitur 134, 12.
 293, 25
 extinxerat 275, 6
 extinxissent 218, 28
 extinxit 97, 1
 extirpato 166, 26
 extis *ablat.* 214, 26
 extitere 24, 27. 76, 2
 extiterit 228, 18
 extiterit 313, 7
 extitisse 82, 3. 25. 91,
 19. 97, 7. 152, 8. fabricaverunt 35, 15
 158, 18. 204, 33. fabricavit 177, 5
 238, 2
 extollens 36, 24
 extollentes 97, 21. fabulâ 292, 3
 209, 17
 extollere 117, 1
 extoleret 8, 11. 139, 4
 extorquendum 154. 20
 extorres 142, 17. 250,
 5
 extra 90, 16. 228, 7. fabulis 328, 1
 235, 3. 244, 20. 255, fabulosa 26, 16. 49, 14
 3. 294, 21
 extraneis 63, 8
 extraneum 17, 8

B b b

INDEX VERBORUM.

164, 4. 192, 8. 151, fatigati 34, 21. 165, fecisset 70, 26. 143, 4. est 212, 16. in 14. 304, 16
majus, sicuti mos fatigatione 149, 22
est, omnia extol. fatigatis *part.* 137, 21
lens 36, 24. tamen fatigatio 67, 20. 257. 3
loquebatur, 167, 10 fatigatus 333, 7
abl. 104, 14 112, fatigatus 8. 22. 31, 15.
17. 213, 8. 234, 9. 190, 12. 219, 15.
321, 28 270, 3
fama 23, 30. 38, 10. fatigavit 325, 2, 329,
179, 4. 327, 29 3
famam 15, 4. 82, 29. fatiget 121, 7
307, 8 fato 53, 13. 92, 18. felici 328, 11
fame 61, 11. 144, 7. 112, 15. 266, 3
296, 9. 309, 6 fatorem 22, 3. 112, felicior 94, 19. 304,
famem 61, 3, 14. 222, 15. 143, 11. 154, 12
20. 270, 5 Fatus 315, 1
fames 37, 20. 208, 7 fatuari 315, 2
familia 75, 14. 197, fatum 70, 19. 126, 17.
11. 224, 3. *nominat.* 177, 3. 311, 14
173, 9 faucibus 49, 1
familia 216, 10 faventibus 295, 2
familiam 17, 9. 146, Fauni 315, 2
4. 292, 3 Fauno 314, 13
familiaris 118, 7 Faunum 314, 7
familiaritate 244, 11 Faunus 314, 9
familiaritati 76, 12. favor 62, 24. 129, 27.
156, 29 135, 20, 139, 15.
familiariter 181, 8 153, 14
familiarius 219, 28 favore 56, 2. 58, 26
famosus 187, 8 94, 26. 146, 13.
fano 83, 1 199, 10. 261, 9. 13
fas 83, 11. 294, 36, 264, 18. 367, 5. felicis 37, 18. *adv.*
esse 130, 7. est 306, 281, 6. 287, 11 55, 2. 109, 14. 183,
19. fuisset 142, 14. favorem 15, 10. 96. 10
fascies 115, 30 17, 127, 7. 136, 5. felix 16, 24. 268, 9
fascias 279, 7 143, 23. 158, 24. femore 15, 2. 88, 22.
fastidiat 123, 26 182, 9. 217, 19. 149, 3, 11
fastidiebant 140, 12 254, 13. 292, 12 fera 31, 16
fastiditas 262, 4 favoris 266, 13 feracior 19, 17. 51, 2.
fastidium 84, 15 faustis profecti omi- 324, 6
fastigia 207, 21 nibus 178, 10 ferre 317, 6
fastigio 110, 1. 128, Faustulus 317, 5, 18 feram 148, 6
9. 166, 13. 211, 7 fautore 287, 13 ferant 123, 17
fastigium 4, 2. 304, fecerent 196, 2 ferarum 169, 17. 326,
13 fecerat 37, 3. 78, 25. 22
fata 45, 4. 78, 23. 113, 90, 23. 104, 22. 155, feras 276, 11. 319, 4
6. 169, 23 18 277, 11. 297, 4. ferat 36, 27
fatale 133, 2. 226, 2 304, 22 ferè 64, 8. 146, 13. ferus 150, 2
fatalem 125, 7 fecere 22, 58, 48, 8. 261, 11
fatalis 113, 11 121, 10 ferebant 135, 14. 266, 9
faterentur 6, 9 fecerint 17, 15. 100, 9
fati 189, 15 22. 117, 23. 168, ferendam 109, 24. 189, fessos 168, 23
fatigabant 330, 14 3. 241, 11 23 fessus 120, 14
fatigabat 197, 22 fecerent 52, 5. 133, ferendi 51, 26. 252, festinans 162, 14
fatigando 161, 2 11 21 festinanti 125, 5
fatigant 88, 29. 229, fecisse 9, 10. 58, 13. ferendo 80, 7 festinatione 102, 9
13 ferendus 9, 25 festinato 290, 22
fatigaretur 162, 4 9 ferens 53, 6. 91, 12. festinaverat 92, 11
fatigasset 312, 1 273, 13. 278, 11
fatigat 202, 32 20. 196, 18. 351, 9 ferentes 46, 12. 48, festis 321, 15

INDEX VERBORUM.

festivissimo 288, 19 filiorum 41, 17. 85, 15. finxit 276, 9
festo 183, 26 115, 10. 163, 6 firmandam 292, 9
festos 73, 14, 323, 27 fine 101, 21. 228, 13 firmarent 190, 9
festum 202, 26. 286, finem 22, 34. 35, 14. firmaret 79, 3
20 103, 6. 120, 14. 121, firmasset 172, 4
fictas 292, 10 8. 158, 13. 177, 13 firmatis *part.* 165, 3
fictiles 252, 20 fines 4, 5. 20, 8. 23. firmaturus 17, 8
fide 17, 23. 42, 13. 7. 39, 32. 47, 15. firmaverat 34, 6
46, 14. 60, 18. 92, 18, 12 firmavit 5, 5
25, 187, 10 fingendis 272, 19 firmius 182, 3
fidei 51, 5. 82, 18. 84, fingere 92, 25 fistulis 49, 5
25. 93, 8. 96, 9. 102, fingeret 41, 11 fit 7, 15. 56, 1. 62, 15.
19 fingit 41, 8. 43, 18. 63, 3. 69, 11. 183,
fidelior 174, 9 135, 9. 167, 14. 186, 14. 293, 8. 300, 7
fidem 12, 18. 26, 5. 2 aunt 42, 2. 62, 3. 220, 9
46, 10. 124, 7. 128, finibus 25. 4. 85, 17. fixum 204, 26
3 100, 19. 234, 17. flagella *acc.* 25, 8
fides *nomen.* 39, 26. 243, 18. 282, 19. flagellis per lasciviam fluxu 122, 14
52, 6. 88, 18. 128, 320, 4. 326, 5 contumaces ceci-
7. 157, 8. 302, 4 finiebantur 4, 6 fodiebat 272, 17
fidiore 156, 10 finienda 216, 2 dissat *Cyrus.* 9, 7
fidissimos 214, 13 finierat 270, 6 focunda *fem.* 323, 9
fide *nom.* 9, 25. 32, 23 finièrunt 25, 15 flagitabant 123, 22. focunditate 44, 10,
fiducia 30, 25. 33, 9. finire 92, 9. 122, 5. 99, 4. 100, 18. 105, 214, 14 229, 15 325, 23
2. 117, 3. 119, 2. finiret 118, 17 flagitandæ esse 194, 3 focunditatem 41, 11
195, 7 finiretur 109, 1 flagitare 155, 3 focunditatis 210, 9
fiduciam 69, 20. 127, finiti 228, 9 flagitatione 155, 3 focundum *neut.* 19. 16
28. 243, 6. 282, 1. finis 10, 26. 67, 8. 69, 18 flagitatio 22. 30 focudat 272, 10
321, 27 finita sit 224, 9 flagitii 194, 19. 326, focæ 17, 15. 77, 6
fidum 36, 7 finitima *neut.* 5, 3 18 focdam 117, 10. 199, 6.
fierent 133, 14 finitima *neut.* 5, 3 13. 238, 16 focdaturam 228, 4
fieret 25, 15. 58, 15. finitima 279, 19 focdè 189, 2
84, 24. 107, 11 finitimas 188, 22. 311, 6 focdera 201, 6
fieri 121, 9. 123, 8. 144, 25 Flaminius 234, 4. 238, focdere 252, 9
10. 252, 3. 291, 8 finitimi 226, 7. 321, 29. 6 focditas 37, 21. 91, 9
figerent 286, 25 finitimus 227, 3 flammæ eructet 49, 9 focditatem 288, 5
figitur 184, 32 finitimus *dat.* 4, 9. 23, flatus 49, 6 focdum 84, 5. 91, 7
figulo 187, 3 finitimus *dat.* 4, 9. 23, flatus 324, 16 focdus 33, 14. 76, 13.
figura 149, 1 9. 160, 6. 196, 24. flebiles 173, 25 113, 9. 294, 22. 303,
filia *abl.* 8, 8. 15, 14. 31. 69, 8 320, 26. *abl.* 22, 19. flebili 269, 22. 197, 9. 308, 6. 321, 26
93, 9. 159, 19. 167, finitimorum 23, 14, flebiliter 311, 20 focmina 6, 2. 7, 12, 16,
2 15. 173, 2. 296, 10. flentes 124, 15. 126, 23. 19, 6. 27, 1. 184,
filia *gen.* 8, 7. 25, 17. 207, 4. 310, 8. 228, 21 5. 326, 8 focminam 7. 14. 8. 23
39, 26. 77, 7. 90, 10 flentibus 126, 11 focminarum 7. 1. 19, 4.
23. 91, 29 finitimos 23. 5. 24, 29, flentibus 197, 26 44, 13. 88, 17. 98,
filiam 8, 11, 14, 16. 71, 18. 75, 20. 85, flatus 117, 13 15. 180, 2. 212, 1
15, 18. 17, 7. 77, 21. 136, 6 flevit 223, 14 focminas 6, 11. 7, 10.
20. 79, 13. 91, 1. finitimum 147, 15 floraliorum die 321, 22. 32. 24. 20. 187,
106, 23. 123, 11 finitimus 227, 3 3 7. 294, 94
filias 104, 5. 106, 18. finito 155, 11. 228, 14, flore 56, 15. 128, 1. focminis 105, 4. 114,
156, 9. 183, 28. 294, 288, 24. 312, 15 305, 12 10. 152, 11. 301, 10
9. 296, 5 finitum 145, 2. 172, florem 100, 11. 334, focsus *accus.* plur. 325,
filii *gen.* 6, 18. 75, 30. 10 12
76, 12. 91, 24. 115, finitur 201, 19. 219, florentes 55, 18. 167, fonte 241, 12
24. 127, 18. 129, 4. 26 12. 222, 4 fontem 109, 7. 138, 19
136, 13 finivit 89, 6. 95, 5. florentibus 191, 23 fontis 136, 22
filis 30, 8. 31, 21. 41, 169. 28. 208, 3 florentissimis 299, 12 fontium 196, 9. 241,
5. 12. 61, 6. 64, 9. finium 62, 23. 204, florentissimum 78, 24. 13. 303, 19
98, 2. 24. 94, 6. 153, 12. 282, 10. 304, 8 272, 8 foramen 206, 13
13 finixisset 147, 23 floreret 321, 29 fore 28, 6. 35, 15. 42,

INDEX VERBORUM.

21. 56, 25. 64, 3. fortissimos 24, 26, 174, 32, 8. 64, 11. 12. Frudium 308, 5
78. 12, 24. 14. frueretur 135, 5
forent 87, 20. 183, 25. fortiter 68, 6. 286, 25 fratres accus. 31, 26. frugalitatem 179, 19,
185, 26. 301, 3 fortium 144, 21 60, 26. 83, 6, 8. 93, 24. *Justinus*
fores acc. 214, 15. fortius 34, 10. 180, 23. 151, 5, 152, 1. frugalitati 93, 10
216, 15 14. 181, 5. 212, 2. 269, 2. 308, 9. 311, frugalitatis 42, 20.
foret 22, 21. 35, 3. 222, 2. 234, 2. 290, 18. 328, 2. *nomin.* 179, 17
142, 1. 147, 12. 277, 32, 15. 83, 13. 118, fruges 269, 10
29. 286, 16. fortuitis 174, 12 1. 219, 7. 12, 26. frugum 20, 3. 323, 9
foribus 174, 22 fortuna abl. 11, 11. 269, 3 fruitur 83, 9
foris 24, 5. 199, 31. 16, 7. 44, 4. 48, 6. fratri 42, 20. 96, 21. frumenta 26, 12. 327,
192, 19. hostem e- 56, 1. 59, 9, 12. 95, 116, 8. 172, 11. 218, 19
tiam suis viribus 3. 144, 17. 166, 2. 18 frumenti 27, 9. 67, 3
vinci 190, 22. in- 199, 2. 222, 6. 326, fratribus 83, 17. 94, frumento 190, 6. 192,
victos domi fragi- 19. *nomin.* 38, 2. 67, 15, 23. 126, 8, 12. 13
les esse, *Romanos*. 15. 129, 23. 163, 14 219, 2 frustra 24, 16. 29, 17.
241, 16 fortuna gen. 9, 1. 32, fratris 30, 10. 77, 16. 32, 25. 51, 3. 67, 20
forma abl. 163, 4. 4. 53, 14. 55, 22. 227, 18. 202, 20 frustrati 83, 3
185, 5. 202, 3. *ne-* 58, 12. 267, 1. *dat.* fratrum 78, 26. 182, frustrationibus 91, 13
min. 324, 11 12, 13. 16, 13. 60, 6, 13. 259, 13. 294, frustratus est 197, 2
forma gen. 12, 14. 56, 16. *nom. plur.* 189, 5 20
15. 104, 20. 124, fortunam 34, 1, 24. fraudare 67, 18
23. 129, 14. 149, 45, 14. 60, 7. 61, 2. fraudarentur 305, 7
23. 167, 2. 269, 13. 68, 12. 241, 20. fraudasset 85, 3
321, 10 327, 15. publicam fraudatas 316, 2
formam 17, 5. 29, 24. questibus iterant fraude 13, 19. 15, 11. fudit 266, 11
160, 18. 206, 6. 271, 60, 25 59, 9. 78, 13. 83, 18. fuerant 11, 4. 240, 16.
6 fortunis 156, 5. 187, 84, 21 257, 1
formandum 61, 21. 10 fraudem 202, 20, 31 fuerat 8, 4. 44, 19. 45,
90, 7. 129, 3 fossa-ve munita 209, fraudi 184, 3 5. 52, 2. 68, 16
formas *nom.* 209, 13 18 fraudis 251, 7. 197, 2 fuere 290, 1
format 303, 14 fossae 247, 8 fraudulentata 301, 19 fuerint 130, 14. 297, 1.
formata 82, 16 fossis concissa 20, 22 fraus 202, 26. 278, 13 314, 1
formatam 124, 13 fractae sint 66, 19 fregerant 247, 3 fuerit 19, 8, 10, 17.
formato 17, 16 fracti 47, 12. 52, 17. fregit 9, 15. 36, 17. 32, 15. 46, 6.
formaturus 188, 15 57, 21. 61, 13 260, 11 fuerunt 19, 2. 89, 25.
formatus 166, 8 fractis 184, 20 fremebant 133, 15 125, 20. 142, 25.
formavit 42, 19 fractum 238, 8 fremere 115, 23 171, 6
formidine 70, 13 fractus bello 234, 20. fremitum 49, 20 fuga abl. 22, 11. 33, 7.
formo 45, 2. 60, 24. insidiis 181, 13 frequenter 49, 9. 52, 37, 2, 10. 65, 1. 76,
193, 9. 237, 14. 238, frenis 43, 13 1. 93, 5. 116, 18. 5. 301, 5. *nom.* 62.
1 fragiles 241, 17 179, 21 15. 289, 10. servavit
forum 43, 8 fragilis 49, 3 frequentia abl. 169, 1. 204, 27
fors praelii 64, 21 fragilitatis 158, 19. *nomin.* 206, 1 fugae 108, 4. 168, 4.
forsitan 53, 10. 206, 199, 4 frequentius 73, 16 191, 26. 211, 1, 6.
24 frangerentur 258, 6 freti 36, 3. 324, 12 261, 8
forte 8, 19. 38, 5. 83, franguntur animi 192, freto 323, 5
13. 234, 2. 230, 5 3 fretum 49, 16
fortem 127, 4. 112, 3 frater 41, 15. 78, 12. frigida 126, 14
fortes 10, 14. 321, 4 135, 25. 148, 13. frigidus 206, 13
forti 127, 3. 191, 15 156, 33 frigora 19, 15
fortior 5, 6. 219, 6. fraterna 32, 11 frigore 204, 1. 208, 1 fugaret 112, 2.
324, 22 fraternae 202, 9. *gen.* frigoribus 20, 11. 21, fugarit 122, 9
fortissime 53, 16. 264, 263, 3. 267, 11 17. 286, 14 fugaris *part.* 209, 6
8 fraterni 65, 2 frigoris 19, 11. 20, fugatos 174, 10
fortissimi 72, 11. *plur.* fraterno 94, 8. 222, 1. 2. 300, 8 fugaverant 276, 20
195, 12 288, 24 frigus 19, 15 fugavit 264, 6
fortissimis 59, 18. 17, fratres 30, 9. 64, 22. frondibus 321, 5
8 78, 4. 79, 13. 158. fronte 148, 15 fugerant 250, 5
fortissimo 148, 20 6. 143, 1 frontibus 10, 15 fugerat 113, 13. 134, 1
fortissimorum 307, 5 fratrem 14, 10. 15, 6. fructuosae 169, 6 141, 21. 191, 18.

INDEX VERBORUM.

245, 1 funestis 156, 13 Galliam 326, 21. 323, 104, 22. 149, 11.
fugeret 63, 14. 103, fungantur 184, 1 4 156, 21. 161, 7. 190,
13, 244, 18 fungi voto 88, 11 Gallica 210, 14 15. 364, 1.
fugerunt 48, 5 fungitur 72, 12. diem Gallicam 319, 6 genero 106, 1. 151, 12.
fugiant 63, 15 172, 4 Gallici 204, 5. 210, 12 152, 19. 320, 6
fugiebant 10, 22 furantium 136, 3 Gallicum 319, 11 generum acc. 91, 4.
fugiendi 167, 13 furari 21, 51 Gallimander 289, 1 126, 2. 153, 4. 167,
fugiendo 242, 8 furentes 327, 8 Gallimandro 289, 5 9. 291, 14
fugiens 211, 5. 219, furentium 279, 27 Gallis 71, 7. 180, 23. genibus 104, 1
24 furiae 215, 8 203, 9. 207, 4. 210, genitas 23, 22
fugientem 109, 4. 168, furis 204, 9 geniti *gen.* 98, 20. 277,
16. 249, 3 furor 47, 4. 166, 10. Gallograciae 214, 22 1. *plur.* erant 85, 13.
fugientes 31, 11. 53, 205, 1 Gallograciam 210, 16 essent 32, 1
21, 59, 21. 310, 9 furore 117, 12 Gallogracos 280, 21 genitis 130, 3
fugienti 91, 31 furorem 214, 27. 222, Gallorum 180, 18. 22. genito 307, 11
fugientibus 10, 16. 22. 258, 10. 311, 5. 204, 7. 205, 9. 206, genitos 83, 6. 98, 32.
168, 19. 208, 5. 242, 315, 1 ult. 197, 11
6. 244, 20 furtim 161, 5. 300, 4 Gallos 204, 19. 205, 3. genitricem 179, 23
fugientium 74, 15 furtive *dat.* 100, 19 207, 16. 210, 12. genitum 9, 31. 119, 12.
fugissent 258, 12 furto 21, 13. 269, 17 215, 24 genitum 9, 31. 119, 12.
fugisset 194, 9 fusi 107, 2. 310, 9 Gangaridas 120, 11 genitus 263, 10. 293,
fugitivi 26, 12 fusis 92, 31 Gargoris 226, 17 28. erat 199, 12.
fuisse 31, 15. 38, 10. fusos 282, 5 gaudeant 131, 13 275, 2. est 275, 17
58, 13. 82, 10. 113, fuissem 103, 29 gens 6, 7. 12, 9. 19, 8.
13. 116, 9 fusus 45, 20. esse 207, 22, 14. 98, 20. 127,
fuisset 25, 4. 105, 5. 11 gaudentes 168, 21 16. 129, 17. 132, 7.
142, 14. 179, 9. 198, futiibus 252, 22 gaudere 92, 31. 174, 165, 8. 203, 17.
14 futura 17, 16. 315, 1. 8 gente 8, 12. 97, 15.
fuisti 14, 2 est 323, 4 gaudio 70, 15. 72, 13. 129, 15. 160, 14.
fulgentem 107, 23 futura *gen.* 31, 8. 76, 213, 13 222, 16. 251, 2. 316,
fulgore 276, 1 9. 150, 5. 199, 11 gaudium 93, 18. 108, 13 11
fulgorem 166, 13 futuram 40, 6. 44, 14, gazas 273, 12 gentem 127, 31. 180,
fulgure 326, 7 80, 12. 109, 17. 115, Gedrosi 132, 19 19. 221, 15. 251, 4.
fulminantem 228, 2 2 Gelo 199, 13 277, 13. 280, 2. 283,
fulminibus 35, 9 futuras 278, 16 Geloni 222, 17 13. 304, 7. 29
fultam 320, 29 futuri 39, 5. 75, 25. gelu 208, 7 gentes 26, 7. 65, 7. 96.
fumum 49, 10 115, 7 geminae 149, 7. 231, 1, 9. 34. 103, 2. 114,
fumus 101, 14 futuroorum 105, 10 19 8. 117, 22. 118, 6.
functus imperio 24, futuros 321, 2 gemino funerum vul- 119, 21. 121, 16.
14. tot periculis 78, futurum 8, 8. 16. 22. nere 222, 14 mor- 123, 9. 125, 4. 128,
1 48, 1. 139, 25. esse tis vulnere 123, 21 3, 8. 148, 20. 154,
- fundamenta 75, 8. 93, 182, 3 gemitum 49, 20 24. 175, 8. 181, 3.
11, 150, 5. 222, 1 gemitus 173, 24 208, 9. 223, 9. 252,
fundamentis 169, 5 gemma 148, 28 6
fundata *nom. fem.* 45, G: gener 315, 9. 329, 11. genti 10, 25. 57, 7.
8. abl. 32, 9 328, 16 113, 18. 271, 1. 296,
fundendo 272, 2 Gaditani 328, 6 genera 20, 4. 323, 9 22
fundit 11, 13 Gaditanos 328, 9, 11 generandis 49, 6 gentibus 4, 8. 6, 3. 7.
funditus 211, 4 Galamam 145, 16 generandum 24, 32. 3. 24, 25. 31, 24. 75,
fundos 43, 2 Galatiam 277, 7 44, 19 6. 85, 19
fundum 50, 8 Gallaci 325, 15 generare 19, 12. 20, gentis 21, 12. 42, 7.
funduntur 69, 24 Gallacia 325, 15 17 76, 6. 77, 6. 97, 17.
funera 61, 14. 117. 20 Gallacis 325, 13 generasse 20, 3 124, 9. 209, 22
funere 322, 12 Gallacia 326, 3 generata erat 311, 13 gentium 4, 1. 41, 1.
funeri 72, 25 Gallaciam 326, 1 genere 44, 12. 52, 20. 66, 7. 78, 29. 84, 7.
funeribus 156, 12. 203, Galli 203, 11, 15. 204, 76, 3. 149, 19. 187, 90, 17
4 17, 23. 207, 6, 13. 3 generi *gen.* 77, 22 genu 122, 15
funeris 91, 7 209, 3. 10, 28 generi *dat.* 172, 6 genuerant 85, 14. 303,
funerum 89, 15. 111, Gallia 320, 22. 323, 7 generi 326, 18 12
2. 222, 14 Galliae 125, 3. 282, 8 generibus 326, 18 genuerat 8, 17
funestam 249, 11 319, 4. 324, 10 generis 19, 9. 101, 15. genuerit 98, 19

INDEX VERBORUM.

genuisset 279, 20
genuit 20, 7. 24, 12.
92, 16
genus 22, 32, 23, 14.
24, 18, 25, 5. 27, 7.
93, 13
gerant 66, 13. 226,
15. 228, 9. 234, 11.
284, 1
gerebant 5, 3. 23, 21.
77, 2. 158, 11. 219,
7, 13
gerebantur 146, 26.
173, 7. 219, 6
gerebat 24, 5. 69, 19.
198, 2. 249, 14. 260,
8
gerebatur 16, 6
gerendi 26, 5. 241, 1.
16
gerens 28, 10. 213, 5
gerentem 180, 18.
312, 4
gerentibus 71, 18
gerere 17, 22. 296, 11
gererent 183. 27. 215,
5
gereret 11. 8. 35, 9.
133, 18. 166, 22.
279, 7
geri 283, 11
geris 171, 9
gerit 143, 8
germanam 294, 27
Germania 283, 3
germanis casibus 219,
26
germano 220, 2
germine 166, 26
gerunt 55, 2. 133, 20.
325, 3
gefuntur 42, 1. 70, 24.
180, 13. 201, 1. 210,
18. 304, 25
Geryone 308, 7. 315,
3
Geryonem 327, 26, 30
Geryonis 327, 28
gesserat 82, 15. 170,
11
gesserat 175, 10. 193,
23
gessere 72, 21
gesserit 58, 12. 239,
5. 275, 11
gesserunt 204, 3. 210,
11. 254, 2. 319, 7.
329, 7
gessisse 240, 7. 284,
22. 326, 16
gessissent 232, 15
gessisset 102, 26. 113,
17. 291, 5
gessit 6, 8. 73, 2. 77,
21. 99, 3. 101, 3.
123, 7
gestarum 19, 1. 67,
14. 112, 18. 116,
17. 123, 5
gesta 306, 11. fuê.
runt 67, 17
gestas 19, 7. 117, 4.
240, 9. 313, 5. 329,
3
Gesteanos 120, 10
gesti 26, 5
gestiat 30, 14
gestiebant 320, 4
gestiebat 79, 9. 83,
7. 182, 8. 226, 10.
gestis 42, 7. 60, 15.
68, 24. 79, 18. 82,
27
gesto *abl.* 41, 2. 282,
27. 250, 3
gestum *neut.* 285, 1
gesturos 141, 12
gesturus 151, 10. 280,
18
Getarum 209, 7. 251,
13
gignitur 271, 12
Giscone 173, 5
Gisconis 189, 13, 18,
193, 14, 21
gladiis 244, 20
gladio 15, 1. 41, 21.
53, 22. 91, 23. 102,
5. 169, 26. 27, 255,
16
gladium 92, 11. 144,
20
gladius 255, 14
glandem 26, 13
Glauci 161, 6
glebas 326, 5
gliscentem 127, 9
gloria 16, 9. 31, 7. 9,
67. 14. 146, 1. 228,
19. 241, 25. *victo-*
ria, *savitiæ* maculâ
infuscaretur 115, 27.
abl. 24, 21. 34, 8.
36, 26. 38, 17. 58,
4. 72, 9. 75, 20
gloriabatur 311, 4
gloria 25, 30. 56, 11.
68, 24. 72, 25. 73,
9. 82, 1. 84, 14. 89,
3. 103, 6. 10
gloriam 5, 3. 22, 16.
58, 15. 48, 4. 68,
20. 72, 22. 89, 5.
93, 11. 94, 27
gloriantes 234, 10
gloriantur 26, 9
gloriari 174, 9
gloriatur 103, 6. 358,
18
gloriatu est 204, 19
gloriosa *nomin. fem.*
247, 4. *abl.* 304, 32
gloriosâ 307, 3
gloriosam 123, 27
gloriosius 100, 20
gnara artis 101, 12
Gnidium 264, 10
Gobryas 16, 5
Gordii 101, 12. 102,
4
Gordium 101, 9. 278,
3. 14. 279, 24. 280,
8. 284, 9
Gordius 101, 14. 25.
284, 9
Gorgias 124, 18
gracilis 6, 3
gradu 43, 15. 97, 1
gradus 157, 1
Græca *fem.* 175, 15
Græcam 325, 13
Græcarum 196, 21
Græcê 49, 13
Græci 22, 5. 36, 10.
37, 2. 40, 4. 71, 15
108, 15. 175, 8, 10.
196, 1. 314, 11. 318,
7. 320, 8
Græcia *nomin.* 42, 1
62, 16. 113, 13. 133,
20. 177, 6. 211, 15.
320, 21. *abl.* 12, 2.
37, 8. 24
Græciæ 12, 15. 24. 3.
27, 5. 34, 2. 39, 23.
25
Græciam 32, 17. 33,
2. 13. 36, 7. 26, 41,
2. 51, 23. 56, 27.
70, 25. 77, 12. 82,
5. 84, 6. 86, 5
Græcis 28, 3. 35, 8.
55, 16. 56, 25. 180,
12. 181, 7. 10. 221,
8. 315, 6
Græco 321, 9
Græcorum 24, 17. 37,
28. 65, 3. 73, 20.
74, 12
Græcos 24, 27. 38, 4.
9. 71, 14. 103, 3.
175, 6
gramina 272, 17
grande 129, 8. 209, 11.
309, 1
grandine 208, 1
grandinem 303, 7
grandis pecunia 237,
18
grassante 197, 5
grassanti 155, 22
grassatus 284, 16
grassatur 35, 13. 183,
4
grassatus fuerit 141, 3
grata *fem.* 56, 30. 180,
21. 232, 10
gratum 206, 17
gratè 104, 24
gratis *abl.* 56, 14. 160,
16. 184, 1. 229, 1. 293,
2. *nomin.* 221, 1
gratiz 56, 10. 241, 24.
243, 17
gratiam 29, 3. 64, 20.
78, 5. 92, 25. 26,
108, 20
gratiarum 106, 24
gratias 106, 21. 139,
19
gratior 160, 16
gratiores 76, 17
gratis *adv.* 89, 14.
163, 11
gratiûs 123, 19. 227, 7
gratulabatur 223, 15
gratulabatur 134, 15
gratulabundus *patriæ*,
73, 11
gratulantes 58, 19
gratulatz 82, 21
gratulatione 121, 11
gratulationem 277, 1
gratulationis 104, 24
gratulus 262, 6. 322,
6
gratum *masc.* 126, 3.
neut. 242, 15. esse
106, 20
gravaretur 140, 4. 195,
14
gravari 290, 11
gravati 178, 5
175, 2. 250, 2
gravem 109, 20. 167,
15. 259, 3
graves 37, 17. 51, 22.
255, 1
gravi 134, 12. 170, 9.
193, 5. 233, 15. 248,
3. 324, 15
gravia 45, 11. 77, 21.

INDEX VERBORUM.

329, 7
gravibus 299, 16
gravidam 8, 14. 148,
27, 320, 27
gravior 122, 16. 184,
36
graviosa 53, 10, 78,
18
graviozem 67, 19
graviores 79, 5. 156,
11. 197, 9
gravis 173, 10
gravissima *abl.* 44, 2.
acc. plur. 97, 25
gravitatis 76, 15
graviter 15, 2. 39, 19.
46, 12. 70, 2. 72,
12
graviûs *adv.* 13, 17.
39, 15. 44, 8. 174,
14. 283, 1. 301, 10.
adj. 21, 13. 151, 6
gregarium 187, 12
gregarii *gen.* 56, 4.
plur. 289, 24
gregario 132, 2
gregarius 325, 9
gregatim 137, 13
gregem 74, 14
greges 7, 9. 114, 17.
264, 15. 317, 6. 15.
324, 4. 327, 12
gregum 325, 13
gremio 92, 9. 202, 34.
214, 9
grex 144, 5
Grypi 294, 16. 295,
11
Grypo 292, 17. 293,
4. 295, 25
Grypum 393, 6. 16
Grypus 293, 16, 21.
26. 294, 15. 22.
295, 4
Gygi 12, 18
Gylippus 52, 21. 24,
53, 20
gymnasio 188, 17
Gyptis 320, 5
habebat 8, 7. 79, 15.
99, 18. 116, 15. 132,
15. 141, 6. 207, 6.
201, *ult.*
habebatur 28, 18. 82,
6
habebat 30, 187, 14.
319, 10
habenda sit 281, 17
habendæ 69, 7
habens 59, 16
habent 26, 14. 66, 2.
176, 2. 257, 10. 268,
7. 371, 7. 300, 12,
16, 19. 301, 6
habenti 220, 7. 298,
14
habentibus 21, 14.
42, 15. 115, 2
habere 24, 10. 41, 20.
73, 10. 75, 2. 107, 3.
109, 10. 131, 1. 139,
6. 168, 15. 187, 11.
195, 2
haberet 44, 21. 46,
10. 63, 7. 82, 17.
147, 7. 180, 5. 209,
19. 270, 11
haberetur 85, 11.
196, 20
haberet 34, 27. 152,
18. 206, 19. 286,
12
haberetur 76, 5. 94,
23. 147, 3
haberi 68, 17. 76, 13.
104, 4. 107, 1. 161,
14. 284, 23. 290, 4
habet 43, 16. 59, 5.
180, 16
habetur 82, 3. 267, 2.
326, 6
Habide 327, 14
Habidis 327, 16
habita 19, 8. 47, 23,
est 87, 2. 94, 8. *in*
neut. 126, 6
habitabat 314, 5
habitare 63, 8
habiti 287, 21
habitis 115, 23
habitus 6, 5. 7, 9. 28,
10. 29, 10. 52, 8.
77, 1
habitum *neut.* 114,
10. 12. 141, 26.
part. 284, 20
habitura esset 294, 5
habituos 113, 4. 115,
29
habebantur 196, 5.
237, 6. 327, 29
habebatur 28, 18. 82,
6
habitus *part.* 73, 22.
habuerant 70, 22. 154,
27
habuerat 11, 3. 75, 3.
158, 21. 266, 4
habuere 19, 4. 24, 24.
26, 15. 115, 18. 149,
11. 178, 16
habuerint 32, 14. 285,
4
habuerit 124, 8. 167,
22. 313, 10
habuerunt 70, 9. 126,
14. 128, 3
habuisse 32, 7. 33, 3.
130, 10. 162, 9
habuissent 44, 21. 51,
19. 144, 14
habuisset 9, 28. 32, 2.
129, 23. 240, 19
habuit 9, 30. 92, 1.
17. 101, 9. 16. 104,
16. 115, 15. 148, 8.
163, 8
hac 10, 21. 14, 1. 36,
22. 44, 8. 57, 12.
75, 14. 100, 8. 103,
8. 113, 1
hactenus 292, 18
hæc 271, 8
Hæmum 77, 13
hærede 275, 15. 296,
14
hæredem 32, 7. 75, 18.
87, 20. 126, 32. 127,
3. 249, 14
hæredibus 98, 13. 167,
3
hæreditaria 283, 16
hæreditarias 272, 12
hæreditarium 277, 15
hæreditas 94, 20
hæreditatem 129, 20
hæreditatibus 217, 3
hærentes 229, 14
hærentibus 32, 27
hæres *nomin.* 127, 10.
147, 8. 273, 1. 304,
6
Halicarnassi 36, 12
Hamilcar 173, 4. 186,
1. 188, 2. 7. 189, 13
Hamilcare 51, 10. 172,
5. 189, 1, 3, 17
Hamilcarem 185, 23.
188, 6. 189, 10. 193,
14, 21. 328, 13
Hamilcari 172, 11. 188,
12
Hamilcaris 173, 14.
189, 15. 329, 3
Haminone 106, 3. 125,
25
Hammonem 105, 9
Hammonis 105, 18. 131,
23
hanc 46, 11. 55, 14. 26,
29, 33. 66, 5. 11. 81,
11. 83, 7. 90, 16. 91,
12
Hanno 181, 6. 184, 14.
192, 1
Hannone 173, 5
Hannonem 193, 13
harioli 8, 8
Harpago 8, 15, 9, 15
Harpagum 10, 8
Harpagus 9, 17
Harpalo 133, 23
harum 24, 30. 168, 14
has 61, 20. 139, 21.
142, 16. 179, 22.
240, 8
Hasdrubal 172, 11. 317,
6. 328, 16
Hasdrubale 172, 5
Hasdrubali 173, 4
hasta 200, 4
hasta *gen.* 148, 15. *plur.*
319, 1
hastas 318, 6, 8
haud 51, 3. 96, 7. 127,
2. 327, 12. secus 178,
9. 194, 12
habetatz sunt *vires*,
71, 19
Hectoris 160, 9
hedera 119, 5
Heleno 160, 7. 162, 12.
198, 4. 210, 24
Helenum 212, 14
Hellenicus 214, 11
Hellas ponti 58, 24.
157, 3
Heraclæ 133, 21. 154,
5
Heraclæam 154, 11
Heraclidâ 190, 15
Heracliensis 154, 18,
24. 137, 1
Heracliensium 154, 21
herba 122, 24
Hercule 24, 10. 144,
2. 315, 3
Herculem 104, 11. 119,

INDEX VERBORUM.

17. 127, 1. 130, 4. 203, 18. 308, 3, 7, 327, 30
Hercules 24, 5, 12.
121, 15. 146, 12
Herculi 23, 30. 88, 9.
104, 25. 154, 6. 328, 3
Herculis 98, 20. 119, 19. 140, 17. 160, 5.
167, 4. 168, 5. 170, 22. 177, 2. 328, 7
Hercyllides 66, 5
Hercynione 67, 2
heroum 100, 3
hesterni 10, 5
besterno 10, 6. 207, 13
hi 129, 9. 156, 25. 158, 5. *bis*. 193, 23, 24.
198, 14. 299, 4. 300, 2. 302, 8
Hiacensanas 121, 14
Hiarbas 169, 13
hic *pronomen*. 4, 8. 8.
16
hic *adv.* 49, 20. 206, 6
Hierax 218, 19
Hiero 199, 8
Hieroclyto 199, 12
Himerà 51, 14
hinc 31, 4. 42, 5. 45, 15. 48, 11. 50, 2, 3, 4
hinnitu 17, 19
hinnitus 16, 16, 24
Hippias 30, 9. 16. 31, 18
Hippolochus 63, 11
Hippolyte 24, 10
Hippolytum 24, 12
Hircanum 267, 1. 300, 3
Hispani 329, 1, 8
Hispania 323, 1
Hispania 226, 15. 325, 21. 327, 26. 328, 6.
9
Hispaniam 234. 6. 312, 3. 323, 3. 324, 14.
328, 8. 329, 4, 6
Hispaniarum 125, 1
Hispaniensi 312, 15
Hispanis 239, 7. 321, 24. 329, 7
Hispano 323, 3. histo-
ria 289, 7
hodiernis 10, 7
homine 200, 8. 269, 11
hominem 256, 19
homines 9, 8, 9. 12,
18. 35, 12. 42, 4.
167, 7. 170, 3, 16.
221, 21. 224, 11.
280, 20. 327, 21
hortati sunt 169, 1
hortator 289, 1
hortatores 182, 7
hortatur 9, 21. 17, 20.
20. 324, 17. 325, 3
hominis 96, 18. 218, 20. 159, 10. 272, 15
hominum 15, 18. 17, 10. 19, 17. 21, 2.
22. 3. 25, 20. 27, 7.
29, 11
honestā *acc. plur.* 185,
18
honestā 85, 25. 191, 11
honestē *adv.* 94, 12.
153, 10. 178, 22
honestior 93, 10
honestiorem 154, 25.
187, 4. 214, 18
honestissimis 156, 8
honestius 34, 13. 146, 26. 159, 7
honestum 145, 8. 262, 6
6
honoratiorem 43, 16
honoratissimum 285, 7
honoratiū 58, 18
honoratum ducatu 91, 14
honoratus 95, 2
honore 146, 4
honorem 27, 10. 43, 14. 120, 8. 168, 9.
229, 3. 261, 5. 303, 24. 308, 14
honores 45, 9. 73, 1.
140, 18. 308, 11
honoribus 58, 17. 21
honorificē 224, 3
honoris 147, 5. 164, 14. 316, 12
honorum 113, 11
hones 167, 5
horam 16, 22
horarum 38, 12. 276,
2
horis 38, 11
horreis 254, 10
horrent 222, 6
horrido 255, 10
hortabatur 141, 6
hortamenta 45, 26
hortandas 103, 19
hortante 204, 3. 217, 2
hortantibus 328, 13
hortarentur 139, 9
hortari 103, 10. 233, 20
hortati sunt 169, 1
hortator 289, 1
hortatores 182, 7
hortatur 9, 21. 17, 20.
24, 16. 33, 21. 34, 16.
107, 23. 115, 29. 183, 28. 214, 13. 224, 1
hortatus est 89, 19.
96, 12. fuerat 97, 14
hortetur 239, 11
hortes 104, 21. 272, 16
horum 23, 6. 51, 2. 89, 22. 152, 9. 12.
196, 10
hos 53, 11. 123, 20.
140, 17. 18. 173, 6.
174, 19. 282, 14.
300, 18
hospitaliter 82, 24
hospite 320, 11
hospitem 264, 11
hospites 320, 8
hospitibus 168, 27
hospitii 76, 13. 321, 4
hospitum 76, 16
hoste 22, 23. 34, 11.
70, 26. 94, 26. 106, 19, 25. 109, 15. 120, 6. 134, 17
hostem 12, 19. 25, 10.
31, 2. 36, 20. 47, 19.
61, 3. 66, 15. 88, 37
hostes 10, 14. 13, 18.
25, 12. 31, 11. 37, 6, 7. 47, 6. 16, 25.
52, 16. 22. 61, 10.
70, 2. *bis* 72, 22
hosti 29, 28. 69, 22.
108, 3. 140, 3. 146, 21. 189, 4. 232, 23.
294, 19. 266, 1
hostias 99, 19. 100, 2.
169, 25. 172, 19.
202, 28. 314, 25
hostibus 13, 5. 13. 17,
20. 22. 18. 24. 8. 25,
5, 19. 29, 14. 36, 27. 39, 4
hostiis 178, 18
hostile 24, 7. 71, 16.
106, 22. 113, 13.
188, 22. 264, 16
hostilem 99, 27. 109, 14
hostiles 42, 5. 68, 6.
206, 2
hostili 115, 19. 127, 32. 136, 2. 150, 10.
188, 4. 205, 4. 275, 14
hostilibus 77, 8. 188, 2
hostilis 85, 8
hostiliter 82, 21. 139, 11. 181, 21
hostis 73, 8. 97, 19.
106, 26. 107, 27.
121, 9. 127, 29. 135, 4. 138, 5
hostium 13, 3. 28, 9.
10, 29. 20. 30, 32.
53, 21
hujuscemodi 227, 2
humana 127, 15
humanæ 37, 14. 158, 19. 199, 4, 16
humanam 53, 20. 127, 12
humanas 172, 19
humani 66, 1. 167, 8.
269, 7
humanis 58, 16
humanitate 166, 3
humanitatis 106, 3
humano 13, 24
humanorum 308, 3
humanum 158, 1. 18, 207, 22
humatos 101, 1
humis 223, 22
humiles 271, 7
humili 149, 19. 187, 2.
193, 2
humiliorem 219, 9
humillima *acc. plur.* 185, 4
humillimo 20, 15
humore pestifero gras-
sante 297, 5
humoris 50, 2
hunc 7, 6. 8, 2. 27, 2.
58, 7. 9. 10, *bis* 72,
20. 75; 9. 78, 25.
101, 27. 130, 1
hyberna 19, 15. exer-
citum in hyberna
diviserat 290, 11
hybernis 37, 12
hybernos 85, 5
Hydaspem 135, 15
hyemabat 290, 16

INDEX VERBORUM.

hyeme 277, 6
hyemem 241, 27
hyemis 20, 10. 21, 11
Hyemerum 305, 11
Hyperidem 134, 3
Hyrcaniam 114, 6.
288, 30. 289, 7. 13.
304, 20
Hyrcanorum 10, 25.
303, 5
Hyrcanos 132, 19
Hystaspis 16, 18
I.
Jaceant 190, 25
jacentē 241, 10
jacentem 199, 17. 247, 9. 255, 1
jaceret 149, 22
jaciebat 150, 5
jacta sagitta 79, 20
jactantes 124, 14
jactare 171, 5
jactati *plur.* 44, 24.
304, 14
jactavit 204, 20
jacto *part.* 134, 8
jactum *subst.* 31, 2
jactura 25, 21
jactus *subst.* 23, 18
jaculari 276, 3
jaculum 99, 27
jamjam 122, 23
jampridem 119, 23
jam tunc 283, 10
Jancyri 25, 16
Jason 307, 1
Jasone 308, 19
Jasoni 308, 10
Jasonis Thessali 306,
23. 308, 14. 19
Ibero amne, *Hispano*,
423, 2
Iberiam 323, 3
ibidem divitiarum cu-
pido est, ubi et u-
sus, 21, 19
ictus *part.* 134, 12.
212, 12
idecirco 34, 5. 243, 1
idem 68, 17. 94, 27.
130, 20. 148, 13.
154, 10. 157, 3. 193,
9. 216, 1. 233, 14.
251, 9. 282, 16
identidem 103, 7
ideō 35, 1. 49, 13. 52,
11. 63, 17. 74, 24.
202, 5. 241, 15. 252,
15. 284, 16
jecit 93, 11. 100, 1
jejuna 114, 19
jejunia 270, 2, 5
jejunis 327, 4
jejunos 285, 10
jerit 284, 11
ignaris 141, 19. 206,
10. 237, 16. 276, 11
ignaro 131, 25
ignarum 91, 18
ignarus 13, 12. 77, 3.
78, 11. 112, 12. 158,
19. 209, 14. 240, 11
igne 20, 11. 35, 12.
49, 8
ignes 49, 22. 50, 7
ignibus 49, 6. 188, 13
ignis 20, 7, 9. 50, 2,
9
ignobilem 213, 8
ignobili 76, 7
ignobilis 205, 6
ignominia 142, 6
ignominiam 252, 4
ignorabant 167, 7
ignorantes 64, 18. 201,
13
ignorare 261, 3
ignoraret 129, 15
ignoratio 22, 7
ignota *acc. neut.* 125,
10
ignotus 21, 16
idem 142, 13. 162, 8
iis 21, 16. 139, 17.
142, 27. 146, 11.
156, 6. 178, 10.
305, 8
iistem 107, 19. 133,
13. 137, 4. 164, 11.
196, 4. 219. 25. 295,
1. 280, 5. 317, 12
Ilienses 244, 11
Iliensibus 244, 8
Iliensium 244, 7
Ilio 100, 3. 175, 15.
244, 15. 315, 15
Ilion 244, 7
illa *nom. sing.* 8, 18.
15, 15. 101, 14, 18.
170, 5. 177, 6. 294,
3. *acc. plur.* 10, 16.
234, 3. 247, 1. 287,
2. *abl.* 89, 8. 285,
12. 295, 3
illacrymatum 106, 15
illa 51, 25. 100, 2.
184, 4. 214, 6
illam 6, 17. 35, 14.
63, 16. 107, 23. 228,
27. 322, 5, 6
illata est 193, 6
illati 29, 16. 113, 18
illato 135, 1. 306, 10.
329, 4
illatum 24, 15. 39, 17.
22. 57, 23. 172, 7.
173, 88. 227, 3. es-
set 12, 3. 238, 4
illaturus erat 173, 1
illecebris 37, 22. 119,
12. 231, 10, 20
illecebat 281, 3
illecebat 327, 30
illibata 223, 11
illibatam 246, 4
illic 49, 20. 320, 7.
321, 18
illecebat 242, 4
illnatur 272, 1
illius 140, 23. 142, 5.
324, 24
illic 8, 27. 29, 9. 15.
10, 14. 16, 8. 44,
16
illorum 124, 6. 8. 283,
10. 284, 6, 11. 286,
3
illos 17, 19. 25, 10.
45, 3. 68, 21. 124, 3
7, 8
illuc 49, 3
illud 13, 23. 29, 3. 70,
19. 126, 27. 154, 15.
204, 15. 222, 31. 283,
15
illudat 156, 23. 171,
12
ilium 58, 24. 72, 19.
82, 1. *bis*. 102, 18.
114, 23
illustraverint 127, 17
illustraverit 313, 5
illustrum 108, 13. 213,
9
illustres 42, 7. 213, 2
illustri 147, 17
illustra 19, 3
illustrior 19, 8
ilustris 75, 9
ilustris 191, 16
iluvies 20, 6. 27, 4
Illyrici 127, 22
Illyrico 175, 14
Illyricos 205, 15
Illyricum 251, 3. 282,
18
Illyrii 75, 21
Illyris 75, 19. 77, 21.
78, 14
Illyrico 138, 6
Illyriorum 91, 26. 213,
17
3. 226, 11. 229, 14
Illyrios 75, 28. 79, 6.
96, 8. 103, 2. 132, 6.
161, 6
imaginem 115, 2. 107,
15
imagines 288, 15
imbecillitas 60, 23
imbecillitate 39, 20
imbecillo 80, 9
imbelli 105, 6. 296, 22
imbellis 59, 21. 71, 21.
282, 10
imbre 228, 4
imbrem 74, 15
imbres 208, 7
imbribus 35, 9. 323, 9
imbrum 21, 11. 74, 14
imbutum 226, 1
imlico 173, 14
Imilcone 173, 5
imitandum 184, 36
imitaretur 114, 16
imitatæ 36, 2
imitati 256, 2
imitatio 43, 7
imitatus 8, 2
immanitate 19, 11. 94,
3
immaturā 75, 17. 225,
11
immaturæ *gen.* 234, 12
immaturam 78, 27
immaturi 204, 15
immaturus 5, 13
immemor 114, 20. 306,
2
immemores 82, 10. 89,
3. 144, 13
immensa *acc. plur.* 141, 15. 183, 3. 300,
6
immensæ *plur.* 22, 15
immensus 148, 12
immerito 33, 1. 327,
14
immersit 148, 6. 255,
16
imminebant 78, 19.
230, 1
imminente 57, 5. 277,
6
imminentes 209, 7
imminere 163, 2
immissere 46, 16
immissis 184, 7. 188,
18
immissum fuisse 91,
17
immitium 283, 4
immittere 249, 9. 292, 1
C c c

INDEX VERBORUM.

immittuntur 216, 14
 immobilitatem 271, 12
 immoderata 237, 4
 immoderati *gen.* 55, 12
 immolabant 170, 4
 immolare 172, 19
 immorata 20, 16
 immorati 22, 30
 immoratum 282, 6
 immortale 226, 7
 immortalē 128, 14
 140, 18
 immortales 222, 19
 immortalibus 35, 8
 103, 11 108, 22
 203, 8 318, 8
 immortalitatis 204, 1
 immortalum 82, 23
 205, 19, 21. 322, 7
 immortui *plur.* 324, 22
 immunitas 322, 15
 immunitatem 96, 16
 immunitates 101, 2
 immutabilia 125, 11
 impares 246, 2
 impatientius 126, 23.
 249, 15
 impediendum 108, 2
 impediretur 23, 18
 impellente 53, 12
 impellerent 235, 7
 impelleret 134, 2
 impellit 36, 9. 41, 9.
 55, 9. 221, 3. 229, 7. 280, 8
 impendente 206, 1
 impendens 158, 2
 impendio 243, 16
 impensā 20, 20. 123, 16
 impensae *gen.* 68, 4. 87, 21
 impensam 154, 27
 impensas 87, 12. 254, 15
 impensē 100, 25
 impensis 66, 13. 112, 2
 impensius 184, 6
 imperabat 183, 21
 imperabatur 94, 13
 imperantis 84, 14
 imperare 80, 1. 222, 30
 imperari 133, 17
 imperat 139, 11
 imperati 15, 3. 206, 18
 imperet 96, 13. 197, 21
 imperator 67, 5. 171, 19. 172, 1. 175, 14
 imperatore 51, 10. 142, 1. est 202, 17
 2. 9, 20. 192, 15. impletas deo, *mentes*
 325, 9
 imperatorem 70, 9. impletus 229, 18
 142, 9. 171, 10. 323, 14
 imperatores 275, 11
 imperatori 238, 6
 imperatoriā 240, 15
 imperatoris 31, 8. 70, 10
 imperatoris 56, 4. 77, 17
 imperatoris 78, 9
 imperatorum 173, 10. 252, 27
 imperent 223, 4. 299, 10
 imperia 56, 9. 73, 1. 99, 21. 129, 8. 141, 3. 173, 13. 211, 12
 225, 1. 286, 5
 imperii 4, 5. 8, 10. 26, 22. 29, 51, 23. 55, 13. 58, 14. 63, 9. 66, 14. 67, 8. 68, 19. 69, 11. 84, 13. 93, 11. 96, 22. 103, 11. 123, 2. 127, 21
 imperiis 99, 11. 127, 15. 268, 1
 imperio 5, 4. 6, 16. 20. 11, 5. 14, 5. 17, 6. 19, 4. 22, 10. 24, 14. 266, 5. 9. 267, 13. 286, 3. 299, 10. 303, 6. 328, 12. regnum claudicare 67, 11
 imperiorum 42, 19
 imperium 4, 1. 5, 3. 13. 7, 3. 8, 3. 17, 19. 3. 22, 9. 14. 23. 26. 30, 10. 47, 3. 51, 1. 8
 impetravit 24, 1
 impetro 142, 7
 impetu 49, 2. 16. 119, 7. 265, 3. 310, 8
 impetum 26, 2. 48, 2. 59, 14. 148, 5. 211, 10
 impetus *sing.* 301, 3
 impio 81, 15. 168, 16
 impium 201, 22
 impleret 37, 22. 210, 10
 impleret 96, 13. 197, 21
 implese 114, 11
 impleta 197, 26. 315, 1. est 202, 17
 impletas deo, *mentes*
 vatum, 206, 15
 impletus 229, 18
 impletus 188, 8
 implevit 102, 2
 impliciti 47, 5
 implicitus esset 297, 7
 implicuit 217, 7
 implorant 178, 8. 207, 22. 259, 14
 implorantes 221, 4
 implorat 218, 15
 implorati fuerant 51, 15
 imploratus 188, 2. 196, 24. 198, 2. 218, 25
 imponeret 56, 52. 73, 24. 148, 17. 240, 17
 imponeretur 259, 7
 imponit 167, 19. 190, 10. 202, 23
 imponitur 292, 5
 imponunt 71, 9
 importunē 305, 14
 impositas 273, 12
 impositis 291, 14
 imposito 22, 29. 279, 12
 impositos 197, 13
 impositum 276, 3. 327, 16
 impositus est 320, 24
 impossibile 24, 1
 imposuerunt 164, 15
 imposuit 22, 34. 92, 4. 142, 1. 197, 27
 impotens 216, 10
 impotenter 155, 3
 impressione 10, 22
 imprimis 177, 15
 improba 192, 23. 226, 14
 improviso 189, 1
 improvisus 79, 10
 imprudentia 60, 23
 impubere 5, 11
 impuberes 59, 19. 170, 4
 impubes 225, 5
 impudentia 279, 24
 impudicum 86, 4
 impugnabatur 196, 6
 impugnantibus 281, 18
 impugnaret 189, 26
 impugnasse 197, 17
 impugnata sunt 188, 5
 impulerant 246, 1
 impulisse 91, 31
 impulit 227, 8
 impulsos 15, 9
 impulsus 149, 20. 25, 12
 impunē 168, 16. 284, 12
 impunitate 91, 30
 impunitatem 60, 5. 302, 14
 imputari 284, 6. 23, 279, 8
 imum 49, 19. 50, 8. 279, 8
 in administrando 226, 6. alienis eripiendis vitam sectaretur. *Antiochus*, 218, 20. conciliandis amicitiarum studiis, 36, 16. consilibus creandis 243, 1. dissolvendis legibus 43, 26. querendo 105, 3. interficiendo 278, 14. matrimonio sortiundo 216, 18. occupando regno 226, 5. propulsando 264, 5. prosequendo 111, 1. restaurando bello 275, 13. retinendis 56, 7. tradendo 153, 15. tuenda salute 105, 5
 in æternum 45, 8
 in futurum 139, 25
 in integrum 236, 9
 in oracula patet 206, 13
 in orbem 324, 11
 in perpetuum 214, 6. 322, 8
 in posterum 197, 1
 in presenti 139, 24
 in summā 138, 2. 187, 12. 222, 23. 275, 12
 in supremum 237, 14
 in tantum 300, 5. 520, 14
 in totum 247, 20
 inanibus 141, 17
 inaudita, *fem.* 189, 14
 inauditis 202, 14
 inauditum 189, 16
 incassum 109, 11
 incautiores 301, 1
 incautis 183, 13
 incautiū 210, 14
 incautos 71, 20
 incautum 193, 3
 incedere 184, 8
 incedunt 301, 16
 incendat 50, 9
 incenderant 108, 18
 incenderent 191, 28
 incenderetur 288, 20
 incendunt 135, 3
 incendi 191, 25
 incendia 61, 4. 191, 4. 192, 7
 incendiū 135, 5
 incendio 61, 16. 143, 9. 221, 19
 incendiorum 201, 14
 incendit 35, 12. 201, 11. 203, 14
 incendium 8, 1. 12, 4. 49, 11. 22, 55. 12. 88, 28. 321, 31
 incenduntur 53, 18
 incensa *sing.* 72, 9. 196, 23. fuerant 70, 17. patriā 70, 16
 incensae *gen.* 37, 26
 incensam 322, 11
 incensi 207, 27
 incensis 37, 27
 incensus 167, 8. 228, 19
 incerta *fem.* 87, 3. 202, 7. *abl.* 173, 23. *neut.* 125, 10
 incertae *gen.* 303, 1
 incertum 72, 23. 279, 5. 316, 14. est 100, 10. sit 19, 7. 206, 5
 incertus 129, 28. 198, 10
 incessisset 260, 2
 incessit 192, 9
 incessu 67, 10
 inchoatam 152, 1
 inchoatum *neut.* 97, 3
 incidere 267, 10
 incidit 146, 9
 incipere 135, 22
 incipientes 215, 2
 incitabantur 209, 22
 incitat 281, 11. 295, 15
 incitati 207, 13
 incitatis *part.* 114, 5
 incitatus 321, 2
 inclementiam *cali*, 88
 inclinat 56, 2
 inclinatam 306, 4
 inclinatio 58, 16
 inclinatio 52, 20
 inclinatum 192, 6
 includitur 21, 5
 includunt 143, 12
 inclusi *plur.* 153, 12
 inclusum 260, 8
 inclyta opibus 23, 20
 inclytas leges 179, 14
 inclyto 127, 26
 inclytum 204, 14
 incognitum 269, 8
 incolas 19, 16. 168, 20. 175, 12. 187, 9
 incolis 44, 25. 166, 25. 324, 1
 incoluere 326, 16
 incoluerunt 165, 9
 incolumem 120, 8. 307, 6
 incolumes 79, 6
 incolumi 16, 8. 87, 29
 incolumibus 61, 6
 incolumis 114, 3. 129, 2. 147, 20
 incensam *sing.* 72, 9. 196, 23. fuerant 70, 17. patriā 70, 16
 incensae *gen.* 37, 26
 incensam 322, 11
 incensi 207, 27
 incensis 37, 27
 incensus 167, 8. 228, 19
 incerta *fem.* 87, 3. 202, 7. *abl.* 173, 23. *neut.* 125, 10
 incertae *gen.* 303, 1
 incertum 72, 23. 279, 5. 316, 14. est 100, 10. sit 19, 7. 206, 5
 incertus 129, 28. 198, 10
 incessisset 260, 2
 incessit 192, 9
 incessu 67, 10
 inchoatam 152, 1
 inchoatum *neut.* 97, 3
 incidere 267, 10
 incidit 146, 9
 incipere 135, 22
 incipientes 215, 2
 incitabantur 209, 22
 incitat 281, 11. 295, 15
 incitati 207, 13
 incitatis *part.* 114, 5
 incitatus 321, 2
 inclementiam *cali*, 88
 inclinat 56, 2
 inclinatam 306, 4
 inclinatio 58, 16
 inclinatio 52, 20
 inclinatum 192, 6
 indicorum 109, 22
 144, 24
 Indi 123, 4
 India 119, 15. 133, 8. 148, 11
 India 6, 16. 132, 14
 Indiam 149, 14. 150, 6. 304, 31
 indicat 15, 19. 39, 16
 indicavit 139, 3
 indice 293, 23
 indices 249, 9. 16, 2
 indicia 287, 2
 indicio 46, 2. 101, 5. 263, 5
 indicit 202, 27
 indicium 32, 22. 41, 4. 109, 6
 indigentibus 162, 3
 indigerent 209, 20
 indigna *acc.* 165, 15. *fem.* 217, 14
 indignabatur 115, 20
 indignae 217, 14
 indignam 110, 1
 indignante 259, 3
 indignantes 93, 31. 59, 17. 66, 9. 74, 6. 77, 17. 119, 6. 136, 4. 171, 20. 142, 3. 267, 11. 300, 19
 industria, *adject. fem.* 19, 9. *substant. ablat.* 59, 17. 66, 9. 74, 6. 77, 17. 119, 6. 136, 4. 171, 20. 142, 3. 267, 11. 300, 19
 industria 238, 14
 industriam 41, 18. 160, 8
 industriē 317, 11. 321, 26
 industrium 228, 20
 induxit 139, 8
 inedia 118, 3
 inediam 324, 19
 inermes 127, 29
 inermibus 204, 22
 inermis 124, 1
 inerti 53, 10
 inertiā 266, 4
 inest 271, 11
 incundum 191, 15
 ineunt 25, 15. 37, 2. 304, 12
 ineunti 200, 3
 inexplabile 244, 14
 inexplabiles 285, 9
 inexplabile 285, 1
 inexplabili 297, 2
 inexplugnabilem 277, 10
 infamia 36, 27. 98, 10. 105, 16. 232, 6. 296, 4
 infamia 217, 6
 infamiam 14, 22. 48, 1. 125, 20

INDEX VERBORUM.

incautos 71, 20
 incautum 193, 3
 incedere 184, 8
 incedunt 301, 16
 incendat 50, 9
 incenderant 108, 18
 incenderent 191, 28
 incenderetur 288, 20
 incendunt 135, 3
 incendi 191, 25
 incendia 61, 4. 191, 4. 192, 7
 incendiū 135, 5
 incendio 61, 16. 143, 9. 221, 19
 incendiorum 201, 14
 incendit 35, 12. 201, 11. 203, 14
 incendium 8, 1. 12, 4. 49, 11. 22, 55. 12. 88, 28. 321, 31
 incenduntur 53, 18
 incensa *sing.* 72, 9. 196, 23. fuerant 70, 17. patriā 70, 16
 incensae *gen.* 37, 26
 incensam 322, 11
 incensi 207, 27
 incensis 37, 27
 incensus 167, 8. 228, 19
 incerta *fem.* 87, 3. 202, 7. *abl.* 173, 23. *neut.* 125, 10
 incertae *gen.* 303, 1
 incertum 72, 23. 279, 5. 316, 14. est 100, 10. sit 19, 7. 206, 5
 incertus 129, 28. 198, 10
 incessisset 260, 2
 incessit 192, 9
 incessu 67, 10
 inchoatam 152, 1
 inchoatum *neut.* 97, 3
 incidere 267, 10
 incidit 146, 9
 incipere 135, 22
 incipientes 215, 2
 incitabantur 209, 22
 incitat 281, 11. 295, 15
 incitati 207, 13
 incitatis *part.* 114, 5
 incitatus 321, 2
 inclementiam *cali*, 88
 inclinat 56, 2
 inclinatam 306, 4
 inclinatio 58, 16
 inclinatio 52, 20
 inclinatum 192, 6
 includitur 21, 5
 includunt 143, 12
 inclusi *plur.* 153, 12
 inclusum 260, 8
 inclyta opibus 23, 20
 inclytas leges 179, 14
 inclyto 127, 26
 inclytum 204, 14
 incognitum 269, 8
 incolas 19, 16. 168, 20. 175, 12. 187, 9
 incolis 44, 25. 166, 25. 324, 1
 incoluere 326, 16
 incoluerunt 165, 9
 incolumem 120, 8. 307, 6
 incolumes 79, 6
 incolumi 16, 8. 87, 29
 incolumibus 61, 6
 incolumis 114, 3. 129, 2. 147, 20
 incensam *sing.* 72, 9. 196, 23. fuerant 70, 17. patriā 70, 16
 incensae *gen.* 37, 26
 incensam 322, 11
 incensi 207, 27
 incensis 37, 27
 incensus 167, 8. 228, 19
 incerta *fem.* 87, 3. 202, 7. *abl.* 173, 23. *neut.* 125, 10
 incertae *gen.* 303, 1
 incertum 72, 23. 279, 5. 316, 14. est 100, 10. sit 19, 7. 206, 5
 incertus 129, 28. 198, 10
 incessisset 260, 2
 incessit 192, 9
 incessu 67, 10
 inchoatam 152, 1
 inchoatum *neut.* 97, 3
 incidere 267, 10
 incidit 146, 9
 incipere 135, 22
 incipientes 215, 2
 incitabantur 209, 22
 incitat 281, 11. 295, 15
 incitati 207, 13
 incitatis *part.* 114, 5
 incitatus 321, 2
 inclementiam *cali*, 88
 inclinat 56, 2
 inclinatam 306, 4
 inclinatio 58, 16
 inclinatio 52, 20
 inclinatum 192, 6
 indicorum 109, 22
 144, 24
 Indi 123, 4
 India 119, 15. 133, 8. 148, 11
 India 6, 16. 132, 14
 Indiam 149, 14. 150, 6. 304, 31
 indicat 15, 19. 39, 16
 indicavit 139, 3
 indice 293, 23
 indices 249, 9. 16, 2
 indicia 287, 2
 indicio 46, 2. 101, 5. 263, 5
 indicit 202, 27
 indicium 32, 22. 41, 4. 109, 6
 indigentibus 162, 3
 indigerent 209, 20
 indigna *acc.* 165, 15. *fem.* 217, 14
 indignabatur 115, 20
 indignae 217, 14
 indignam 110, 1
 indignante 259, 3
 indignantes 93, 31. 59, 17. 66, 9. 74, 6. 77, 17. 119, 6. 136, 4. 171, 20. 142, 3. 267, 11. 300, 19
 industria, *adject. fem.* 19, 9. *substant. ablat.* 59, 17. 66, 9. 74, 6. 77, 17. 119, 6. 136, 4. 171, 20. 142, 3. 267, 11. 300, 19
 industria 238, 14
 industriam 41, 18. 160, 8
 industriē 317, 11. 321, 26
 industrium 228, 20
 induxit 139, 8
 inedia 118, 3
 inediam 324, 19
 inermes 127, 29
 inermibus 204, 22
 inermis 124, 1
 inerti 53, 10
 inertiā 266, 4
 inest 271, 11
 incundum 191, 15
 ineunt 25, 15. 37, 2. 304, 12
 ineunti 200, 3
 inexplabile 244, 14
 inexplabiles 285, 9
 inexplabile 285, 1
 inexplabili 297, 2
 inexplugnabilem 277, 10
 infamia 36, 27. 98, 10. 105, 16. 232, 6. 296, 4
 infamia 217, 6
 infamiam 14, 22. 48, 1. 125, 20

INDEX VERBORUM.

infans 8, 15. 42, 15 infestam 298, 16
infanrem 8, 23 infestare 317, 14
infantes 141, 9 infestas 118, 5. 196, 12
infanti 127, 24. 199, 18 infestaverint 268, 2
infantium 75, 21 infestiora 244, 22
infantibus 317, 4 infestiores 156, 10.
infantibus blandi- 209, 12
mentis inductus infestissimas 88, 29
161, 8 infestissimo 189, 4
infantis 8, 18. 21, 28. infestissimos 89, 14
75, 66. 78, 19. 199, infestus 311, 19
11 infestus 9, 15. 262, 4.
infantum 23, 18 287, 12
infecta *neut.* 272, 18 inficitur 324, 15
infectis 184, 19 infida 96, 10
infelicibus 171, 11 infimis 69, 10
infelicia 53, 10 infinita 150, 2
infelices 170, 13. 171, infiniti *gen.* 293, 13
6. 208, 8 infirmitate 39, 9. 159,
infelicitate 289, 10 17. 222, 13. 279, 17
infelicitur 41, 2. 179, infirmitatem 153, 13.
8. 236, 11. 251, 3 216, 2
infeliciam 173, 24 infirmis 102, 17
infensus 131, 24 infirmum 98, 15
inferat 280, 9 inflatus 33, 8. 254, 10
inferbant 168, 27 infligerent 45, 24
inferendum 90, 14 influentis 102, 11
240, 18 infrequens 24, 6
inferentes 23, 8 infulis 104, 16. 161,
inferenti 30, 18. 300, 1. 207, 19
61 infuscarent 123, 28
inferi *gen.* 175, 11 infuscaretur 115, 27
inferias 142, 17. 167, infuso 452, 17
22. 199, 25 ingemuit 125, 16
inferior 40, 10. 112, 1. ingenia 20, 5. 82, 15.
162, 7. 163, 2. 213, 166, 16. 282, 17. 18.
6. 327, 12 325, 3
inferiorem 68, 2. 293, ingenii 59, 13. 66, 1.
19 83, 16. 99, 13. 166,
inferiores 56, 28 14
inferioribus 80, 6 ingenius 21, 12
inferre 34, 29. 55, 11. ingenio 163, 2. 166,
63, 18. 86, 8. 158, 2. 169, 25. 239, 16.
7. 226, 10. 266, 6. 269, 5
291, 6. 298, 4. 305, ingenium 78, 22. 269,
2. 312, 17 5
inferret 189, 26. 277, ingens 10, 16. 52, 12.
9 58, 7. 159, 11. 192,
inferri 110, 3 7. 207, 10. 286, 15.
infert 10, 8. 13, 2. 18. 324, 6
2. 83, 26. 94, 24. ingentem 33, 2. 68,
143, 2. 215, 15. 218, 11. 217, 15. 218, 2.
11. 223, 7. 259, 8. 279, 2
264, 4. 288, 13 ingentes 34, 21. 114,
infertur 7, 15 18. 192, 4. 228, 4
inferum nomina 109, ingenti 23, 25. 24. 21.
18 83, 9. 102, 7. 18.
inferunt 63, 32 123, 8. 127, 14. 136,
infestar 189, 6. 274, 3 1. 155, 16. 193, 1.
infestabat 207, 3 204, 6. 209, 10.
276, 20. 281, 6. 292, 96, 24. 154, 4. 187,
6. 313, 2, 6

INDEX VERBORUM.

inquieti 302, 1 instituto 296, 14
inquinari 321, 1 insignia 93, 19
inquinaret 187, 11 insignibus 81, 23. 171,
inquirendas 44, 23 4. 207, 29
inquit 14, 2. 141, 26 insignis 14, 14. 28, 19.
insatiabilem 158, 11 56, 16. 61, 21. 71,
insatiabilis 14, 2 6. 73, 4. 77, 13. 82,
inseita 53, 15 30. 91, 2. 92, 27.
inseculis 45, 29 104, 11. 119, 22.
insectanti 148, 11 123, 17. 136, 5. 19,
insecuta est 197, 28. 150, 4. 167, 2. 200,
208, 1 7. 207, 22. 238, 14.
insecuti sint 191, 14 252, 27. 271, 5. 304,
inseculi *gen.* 212, 15 8
insepultum 304, 24 8
insequendum 13, 10 insinuat 56, 15
insequentes 251, 7 insinuat 56, 15
301, 1 insita 57, 7
insequi 284, 15 insolentes divitias
insequitur 53, 20. 109, 180, 16
4 insolentia 106, 1. 156,
inserendo 281, 15 18. *abl.* 293, 1
insererem 281, 12 20. 115, 9. 179, 26.
inseritur 9, 24 insolentior 311, 29
insidia 14, 16. 125, 13. 219, 18. 321,
20. 137, 19. 216, insolens 245, 6
13. 219, 18. 321, insolitis 29, 12
14 insolitum 114, 10. 13
insidiantes 71, 8 inspectante 255, 15.
insidianti 321, 14 279, 10
insidiarum 13, 19. 59, inspicenda *neut.* 288,
5. 78, 13, 21. 147, 22.
15. 125, 21. 147, 22.
288, 11 inspicendam 39, 13
insidias 23, 6. 45, 10. inspicendas 258, 2
63, 3. 79, 5. 94, 15. inspicentibus 50, 15
101, 6. 112, 10. 152, inspicit 288, 9
5. 155, 13. 158, 22. inspirari 315, 2
172, 15. 201, 23. inspirata *fem.* 180, 17
250, 4. 249, 8. 262, inspirata 264, 14
3. 276, 2. 6. 13. 279, inspirati *plur.* 168, 17
6. 290, 14. 296, 7. instantibus 198, 11
321, 3. 7. 8, 10. 328, instantius 67, 18
16 instar 52, 19. 169, 1.
insidiatores 137, 10 271, 3
insidiatus 80, 6. fue- instat 293, 22
rat 232, 11 instaurata commessa-
insidiis 13, 21. 29, 19. tione 125, 14
41, 23. 56, 12. 77, instinctus in sacros
22. 78, 10. 94, 6. dei ululatus 119, 8
126, 19. 127, 33. instituire 196, 4
156, 28. 160, 11. instituit 40, 4. 42, 16.
181, 13. 249, 15. 75, 18. 83, 12. 125,
253, 7. 278, 3. 279, 12. 200, 1. 272, 2.
9. 288, 28. 290, 9. 293, 3
293, 17, 21. 296, 2. instituitur 203, 2
321, 12 instituta 321, 18
insidiosus 92, 23 institutus *subst.* 42, 8.
insignem 172, 13. 185, 82, 16. 106, 3. *adj.*
24. 202, 36. 306, 24 267, 3

intactis 210, 2
intactos 47, 25
integer 219, 4
integra *neut.* 123, 17
integris 210, 2
integro 39, 1. 40, 4.
114, 5. 150, 13. 166,
26. 180, 23
integrum 236, 9
intellecto 279, 27
intellectos 29, 21
intellectum est 166,
15. 207, 2
intellecturum 109, 14
intellext 113, 14
intellectus 152, 21.
179, 15, 188, 22.
281, 8. fuit 77, 18
intelligentiam 269, 7
intelligere 240, 23
intelligerent 42, 13
intelligeret 35, 10. 119,
9. 243, 6
intelligi 64, 7
intemperiem 125, 19
intendebantur 203, 3
intendit 13, 18. 102,
21. 135, 8. 182, 9.
184, 15
intenta esset 36, 2
intento 25, 10
intentione 273, 7
intentione 160, 14
intentione 180, 21. 226, 4
intento *abl.* 230, 1
intento 156, 3. 272, 21
interbendum 162, 20
intercapadine pacis
184, 11
intercedant 260, 6
intercedentibus 300, 4
interceptum 269, 3
interceptus 275, 7
intercessurum 155, 23
intercidit 22, 32. 44, 9
2. 193, 24. 195, 8.
197, 29
intercipere 62, 9
intercipi 50, 13
intercluderet 25, 20.
108, 2
intercludunt 52, 17
interclusa 102, 13
interclusi 37, 6
intercluso 37, 4
interdicta *sub.* sunt
327, 24
interdictum 99, 2. *part.*
284, 20
interdicunt 301, 11
interdixerant 58, 20.
155, 8
interdum 55, 21. 102,
25. 112, 2. 115, 25.

INDEX VERBORUM.

156, 18, 19. 180, 17. interficeret 39, 28. 311, 10. 184, 20, 237, 9. interea 29, 16. 31, 20. interficeretur 88, 23. 36, 11. 42, 1. 43, 10. interfici 96, 23. 149, 56, 33. 57, 22. 64, 21. 202, 33. 311, 3. 90, 22. 102, 23. 20. 327, 3. 108, 20. 115, 19. interficiebant 23, 16. 116, 6. 134, 19. 143, interficiendi 94, 20. 1. 146, 19. 163, 15. 261, 12. 170, 20. 173, 4. 184, interficiendo 278, 14. 36. 192, 7. 193, 18. interficiendum 56, 11. 201, 18. 205, 9. 214, 131, 4. 21. 218, 21. 219, 1, interficit 13, 26. 146, 10. 229, 9, 248, 3. 18. 182, 14. 184, 8. 292, 6. 329, 5. 188, 15, 20. 193, 3. 217, 5. interemptorum 215, 19. interempturi 142, 15. interese 147, 14. interest 142, 6. interfecerat 116, 7. 113, 12. 173, 4. 278, 17. 295, 12. interficiunt 16, 4. 23, 308, 2. 13. 62, 15. 122, 22. interfecisset 64, 14. 156, 13. 165, 17. 304, 23. interficiuntur 23, 27. 4, 116, 11. 126, 18. interfecit 9, 16. 99. interfuturum 155, 25. 11. 152, 2. 153, 6. interjecta 206, 24. 158, 2. 311, 1, 17. interjectis 47, 19. 48, 2. 57, 19. 63, 20. intraverunt 251, 6. 295, 7. interfecta 24, 28. 92, 9. injecto 9, 18. 17. 9. intravit 6, 17. 19, 6. 39, 8. 46, 8. 19. 52, 9. interfecti 118, 1, 15. interiierunt 516, 2. 248, 1. 293, 7. fue- interiusse 72, 20. rant 33, 17. interiit 14, 9. 160, 12. interfectis 16, 2. 30, 21. 172, 11. 222, 12. 77, 2. 171, 17. 24. 194, 21. 225, 7. 321, 13. interiora 49, 9. interiret 23, 15. interfecto 101, 8. 184, 16. 216, 16. 225, 5. 19. 228, 9. 283, 26. 293, 19. interitum 29, 5. 307, 1. interfactor 8, 2. 93, 5. interitus 214, 26. interfectorem 30, 10. intermisit 209, 20. 279, 1. intermissa 173, 10. interfectores 105, 19. intermisso 183, 26. 152, 14. intermissum 125, 12. interfactoribus 17, 12. intermitteret 259, 10. interfectoris 92, 5. intermixtis 29, 23. interfactorum 45, 21. internecivi 103, 3. 71, 13. 89, 19. 131. internecivus odiis 71, 2. 14. 144, 10. 177, 14. internecivum 215, 4. 272, 15. 296, 9. internuntios 7, 3. 15. interfectos 113, 3. 126, 14. 67, 22. 188, 6. 1. interpellasset 168, 19. interfectum masc. 98, interpellata sagina 12. fuerit 327, 27. interfectus est 329, 2. interpellatum 147, 22. sit 212, 7. interpellatur 218, 23. interficere 79, 5. 83, 7. interposita 79, 1. 189, 247, 10. 5. interprete 181, 11. interrogaretur 239, 15. interrogasse 240, 22. interrogationem 105, 21. interrogato 9, 9. interrogatus 164, 16. interrumpendi 37, 3. interrupto 25, 19. interstrato 6, 13. intervenissent 117, 16. intervenisset 45, 25. 10. 290, 23. intervenit 96, 11. intestina fem. 120. 24. 182, 14. 184, 8. 188, 15, 20. 193, 3. 217, 5. intestina 19, 2. intestini 44, 5. intestino 57, 14. 197, 5. intimum 100, 20. intolerabilis 291, 10. intolerandi 301, 2. intra 4, 6. 13, 5. 102, 4, 116, 11. 126, 18. 3. intractabilia 204, 1. intrare 171, 5. 210, 1. 28. 48, 4. 102, 6. inveniunt 34, 18. inveniuntur 139, 17. inventa 123, 8. inventione 42, 16. inventionum 92, 28. invento 276, 26. inventos 103, 5. inventum 103, 17. est 169, 6. inventuros 10, 15. 244, 22. inventus 41, 11. esset 139, 20. est 149, 3. 326, 22. sit 94, 2. invicem 32, 12. 48, 6. 83, 14. 103, 20. 129, 27. 147, 3. 290, 15. 302, 15. invicta 169, 28. 210, 13. neut. 204, 1. invicta 254, 9. invicti 22, 10. 79, 11. 251, 6. invictio 264, 8. invictos 12, 11. 241, 17. 276, 17. invadere 120, 1. 184, 15. 20. 128, 4. 140, 10. 254, 10. invaderet 62, 8. 184, 20, 279, 19. 321, 8. invictus 115, 13. 126, 25. 211, 11. 213, 5. 277, 18. invadit 67, 17. 57, 1. 210, 25. 267, 4. invadentes 320, 13. 277, 13. 278, 8. invadentibus 328, 8. 311, 11. invideri 39, 6. invadunt 165, 18. invalidioribus 304, 17. invaserat 125, 3. 215, 3. invaserit 294, 19. invasit 53, 20. 238, 12. 273, 4. 303, 5. invasurus 219, 3. invecta fem. 319, 3. invehitur 123, 4. invenerant 210, 3. invenérunt 16, 13. 243, 10. 290, 23. inveniebatur 219, 11. invenirent 221, 23. invenirentur 19, 14. inveniret 279, 9. inveniretur 102, 14. 153, 4. inveniri 68, 3. 169, 17. 191, 9. invenisse 5, 10. 137, 8. 190, 5. invenisset 97, 24. 260, 3. invenit 7, 8. 8. 23. 32, 28. 48, 4. 102, 6. invenit 34, 18. inveniantur 139, 17. inventa 123, 8. inventione 42, 16. inventionum 92, 28. invento 276, 26. inventos 103, 5. inventum 103, 17. est 169, 6. inventuros 10, 15. 244, 22. inventus 41, 11. esset 139, 20. est 149, 3. 326, 22. sit 94, 2. invicem 32, 12. 48, 6. 83, 14. 103, 20. 129, 27. 147, 3. 290, 15. 302, 15. invicta 169, 28. 210, 13. neut. 204, 1. invicta 254, 9. invicti 22, 10. 79, 11. 251, 6. invictio 264, 8. invictos 12, 11. 241, 17. 276, 17. invadere 120, 1. 184, 15. 20. 128, 4. 140, 10. 254, 10. invaderet 62, 8. 184, 20, 279, 19. 321, 8. invictus 115, 13. 126, 25. 211, 11. 213, 5. 277, 18. invadit 67, 17. 57, 1. 210, 25. 267, 4. invadentes 320, 13. 277, 13. 278, 8. invadentibus 328, 8. 311, 11. invideri 39, 6. invidia 47, 26. 193, 14. Ionios 56, 20. 4, 8, 9. 180, 12, 23. Juda 268, 11. 25. 183, 17. 190, 16. Judæis 268, 3. Italica gen. 308, 9. Judæorum 298, 15. Italici 175, 6. Judæos 267, 13. 268, 12. 270, 12. 272, 2. Italico 283, 2. judicabo 171, 11. Italico 237, 21. judicantes 61, 2. 245, 8. ite cessim 35, 5. judicantibus 108, 22. item 212, 4. 286, 7. judicarent 173, 11. iter 9, 29. 37, 6. 18. judicaret 129, 16. 123, 6. 205, 20. 203, judicatum 139, 2. 9. judicatus 38, 15. iterant 6, 25. judice 91, 16. iterata 162, 1. 185, 1. judicem 32, 13. 83, 15. iterato adverb. 57, 20. judices 89, 22. 173, 11. 63, 11. 107, 22. 146, judicia 42, 25. 173, 13. 20. 152, 22. 154, 9. judicibus 90, 2. 163, 13. 183, 10. judicio 17, 19. 38, 14. 193, 4. 320, 28. no- minat. 228, 21. 6. 294, 9. 325, 4. iterum 12, 7. 17, 25. iudicis 83, 18. 90, 7. 62, 7. 70, 3. judicium 16, 13. 17, 1. 73, 9. 150, 31. 184, 31, 6. 32, 14. 40, 9. 36. 55, 5. 64, 10. 83, 15. 184, 27. 216, 18. itinere 39, 9. 53, 19. iuga 136, 27. 204, 1. 106, 14. 109, 4. 251, 8. itineris 65, 7. 123, 7. jugera 271, 4. 305, 8. iugo 149, 15. ituram 16, 23, 27. iugum servitutis, 73, 23. 108, 10. 233, 6. 282, 23. 329, 8. G. dii 101, 12. plaustris 102, 3. ituros 22, 24. 39, 7. iugum 149, 15. 190, 17. 23. 108, 10. 233, 6. 282, 23. 329, 8. G. dii 101, 12. plaustris 102, 3. jubcant 155, 27. jubent 63, 7. 70, 7. 130, 23. 178, 6. 184, 25. jubebant 123, 23. jubebantur 136, 18. juncta abl. 229, 11. 172, 21. 236, 8. fuerant 50, 17. fuit 17, 6. jubebat 183, 19. 236, 10. 254, 12. junctim 309, 13. jubebatur 136, 14. juncti fuerant 70, 22. jubent 63, 7. 70, 7. junctum 85, 24. 130, 23. 178, 6. 184, 25. jungendæ 209, 1. jubentes 123, 25. jungere 202, 4. jubentur 45, 17. 101, 23. jungi 153, 1. 188, 9. 201, 21. 218, 30. jubercet 277, 14. 280, 18. jubet 6, 6. 10, 1. 14. 3. 168, 4. 14. 1. 7. 15. 17. 17. junior 278, 13. 13, 19. 20, 11. 33, junioribus 123, 21. 16. 37, 11. 41, 18. Junonis 179, 27. 20, 22. 62, 29. 70, junxerant 206, 20. 25. 77, 3. 81, 22. junxere 88, 27. 87, 18. 88, 11. 90, junxerunt 311, 25. 8. 103, 7. 105, 19. junxisset 135, 13. 8. 103, 7. 105, 19. junxit 27, 1. 134, 6. 319, 3. 327, 19. Italia, abl. 111, 9. 112. jura 42, 14. 57, 1. 77, 14. 159, 14, 20. 175, jucunditatem 174, 15. 8. 243, 14. 258, 9. 4, 8, 9. 180, 12, 23. Juda 268, 11. 25. 183, 17. 190, 16. Judæis 268, 3. Italica gen. 308, 9. Judæorum 298, 15. Italici 175, 6. Judæos 267, 13. 268, 12. 270, 12. 272, 2. Italico 283, 2. judicabo 171, 11. Italico 237, 21. judicantes 61, 2. 245, 8. ite cessim 35, 5. judicantibus 108, 22. item 212, 4. 286, 7. judicarent 173, 11. iter 9, 29. 37, 6. 18. judicaret 129, 16. 123, 6. 205, 20. 203, judicatum 139, 2. 9. judicatus 38, 15. iterant 6, 25. judice 91, 16. iterata 162, 1. 185, 1. judicem 32, 13. 83, 15. iterato adverb. 57, 20. judices 89, 22. 173, 11. 63, 11. 107, 22. 146, judicia 42, 25. 173, 13. 20. 152, 22. 154, 9. judicibus 90, 2. 163, 13. 183, 10. judicio 17, 19. 38, 14. 193, 4. 320, 28. no- minat. 228, 21. 6. 294, 9. 325, 4. iterum 12, 7. 17, 25. iudicis 83, 18. 90, 7. 62, 7. 70, 3. judicium 16, 13. 17, 1. 73, 9. 150, 31. 184, 31, 6. 32, 14. 40, 9. 36. 55, 5. 64, 10. 83, 15. 184, 27. 216, 18. itinere 39, 9. 53, 19. iuga 136, 27. 204, 1. 106, 14. 109, 4. 251, 8. itineris 65, 7. 123, 7. jugera 271, 4. 305, 8. iugo 149, 15. ituram 16, 23, 27. iugum servitutis, 73, 23. 108, 10. 233, 6. 282, 23. 329, 8. G. dii 101, 12. plaustris 102, 3. ituros 22, 24. 39, 7. iugum 149, 15. 190, 17. 23. 108, 10. 233, 6. 282, 23. 329, 8. G. dii 101, 12. plaustris 102, 3. jubcant 155, 27. jubent 63, 7. 70, 7. 130, 23. 178, 6. 184, 25. jubebant 123, 23. jubebantur 136, 18. juncta abl. 229, 11. 172, 21. 236, 8. fuerant 50, 17. fuit 17, 6. jubebat 183, 19. 236, 10. 254, 12. junctim 309, 13. jubebatur 136, 14. juncti fuerant 70, 22. jubent 63, 7. 70, 7. junctum 85, 24. 130, 23. 178, 6. 184, 25. jungendæ 209, 1. jubentes 123, 25. jungere 202, 4. jubentur 45, 17. 101, 23. jungi 153, 1. 188, 9. 201, 21. 218, 30. jubercet 277, 14. 280, 18. jubet 6, 6. 10, 1. 14. 3. 168, 4. 14. 1. 7. 15. 17. 17. junior 278, 13. 13, 19. 20, 11. 33, junioribus 123, 21. 16. 37, 11. 41, 18. Junonis 179, 27. 20, 22. 62, 29. 70, junxerant 206, 20. 25. 77, 3. 81, 22. junxere 88, 27. 87, 18. 88, 11. 90, junxerunt 311, 25. 8. 103, 7. 105, 19. junxisset 135, 13. 8. 103, 7. 105, 19. junxit 27, 1. 134, 6. 319, 3. 327, 19. Italia, abl. 111, 9. 112. jura 42, 14. 57, 1. 77, 14. 159, 14, 20. 175, jucunditatem 174, 15. 8. 243, 14. 258, 9.

INDEX VERBORUM.

invidia 47, 26. 193, 14. Ionios 56, 20. 4, 8, 9. 180, 12, 23. Juda 268, 11. 25. 183, 17. 190, 16. Judæis 268, 3. Italica gen. 308, 9. Judæorum 298, 15. Italici 175, 6. Judæos 267, 13. 268, 12. 270, 12. 272, 2. Italico 283, 2. judicabo 171, 11. Italico 237, 21. judicantes 61, 2. 245, 8. ite cessim 35, 5. judicantibus 108, 22. item 212, 4. 286, 7. judicarent 173, 11. iter 9, 29. 37, 6. 18. judicaret 129, 16. 123, 6. 205, 20. 203, judicatum 139, 2. 9. judicatus 38, 15. iterant 6, 25. judice 91, 16. iterata 162, 1. 185, 1. judicem 32, 13. 83, 15. iterato adverb. 57, 20. judices 89, 22. 173, 11. 63, 11. 107, 22. 146, judicia 42, 25. 173, 13. 20. 152, 22. 154, 9. judicibus 90, 2. 163, 13. 183, 10. judicio 17, 19. 38, 14. 193, 4. 320, 28. no- minat. 228, 21. 6. 294, 9. 325, 4. iterum 12, 7. 17, 25. iudicis 83, 18. 90, 7. 62, 7. 70, 3. judicium 16, 13. 17, 1. 73, 9. 150, 31. 184, 31, 6. 32, 14. 40, 9. 36. 55, 5. 64, 10. 83, 15. 184, 27. 216, 18. itinere 39, 9. 53, 19. iuga 136, 27. 204, 1. 106, 14. 109, 4. 251, 8. itineris 65, 7. 123, 7. jugera 271, 4. 305, 8. iugo 149, 15. ituram 16, 23, 27. iugum servitutis, 73, 23. 108, 10. 233, 6. 282, 23. 329, 8. G. dii 101, 12. plaustris 102, 3. ituros 22, 24. 39, 7. iugum 149, 15. 190, 17. 23. 108, 10. 233, 6. 282, 23. 329, 8. G. dii 101, 12. plaustris 102, 3. jubcant 155, 27. jubent 63, 7. 70, 7. 130, 23. 178, 6. 184, 25. jubebant 123, 23. jubebantur 136, 18. juncta abl. 229, 11. 172, 21. 236, 8. fuerant 50, 17. fuit 17, 6. jubebat 183, 19. 236, 10. 254, 12. junctim 309, 13. jubebatur 136, 14. juncti fuerant 70, 22. jubent 63, 7. 70, 7. junctum 85, 24. 130, 23. 178, 6. 184, 25. jungendæ 209, 1. jubentes 123, 25. jungere 202, 4. jubentur 45, 17. 101, 23. jungi 153, 1. 188, 9. 201, 21. 218, 30. jubercet 277, 14. 280, 18. jubet 6, 6. 10, 1. 14. 3. 168, 4. 14. 1. 7. 15. 17. 17. junior 278, 13. 13, 19. 20, 11. 33, junioribus 123, 21. 16. 37, 11. 41, 18. Junonis 179, 27. 20, 22. 62, 29. 70, junxerant 206, 20. 25. 77, 3. 81, 22. junxere 88, 27. 87, 18. 88, 11. 90, junxerunt 311, 25. 8. 103, 7. 105, 19. junxisset 135, 13. 8. 103, 7. 105, 19. junxit 27, 1. 134, 6. 319, 3. 327, 19. Italia, abl. 111, 9. 112. jura 42, 14. 57, 1. 77, 14. 159, 14, 20. 175, jucunditatem 174, 15. 8. 243, 14. 258, 9. invidia 47, 26. 193, 14. Ionios 56, 20. 4, 8, 9. 180, 12, 23. Juda 268, 11. 25. 183, 17. 190, 16. Judæis 268, 3. Italica gen. 308, 9. Judæorum 298, 15. Italici 175, 6. Judæos 267, 13. 268, 12. 270, 12. 272, 2. Italico 283, 2. judicabo 171, 11. Italico 237, 21. judicantes 61, 2. 245, 8. ite cessim 35, 5. judicantibus 108, 22. item 212, 4. 286, 7. judicarent 173, 11. iter 9, 29. 37, 6. 18. judicaret 129, 16. 123, 6. 205, 20. 203, judicatum 139, 2. 9. judicatus 38, 15. iterant 6, 25. judice 91, 16. iterata 162, 1. 185, 1. judicem 32, 13. 83, 15. iterato adverb. 57, 20. judices 89, 22. 173, 11. 63, 11. 107, 22. 146, judicia 42, 25. 173, 13. 20. 152, 22. 154, 9. judicibus 90, 2. 163, 13. 183, 10. judicio 17, 19. 38, 14. 193, 4. 320, 28. no- minat. 228, 21. 6. 294, 9. 325, 4. iterum 12, 7. 17, 25. iudicis 83, 18. 90, 7. 62, 7. 70, 3. judicium 16, 13. 17, 1. 73, 9. 150, 31. 184, 31, 6. 32, 14. 40, 9. 36. 55, 5. 64, 10. 83, 15. 184, 27. 216, 18. itinere 39, 9. 53, 19. iuga 136, 27. 204, 1. 106, 14. 109, 4. 251, 8. itineris 65, 7. 123, 7. jugera 271, 4. 305, 8. iugo 149, 15. ituram 16, 23, 27. iugum servitutis, 73, 23. 108, 10. 233, 6. 282, 23. 329, 8. G. dii 101, 12. plaustris 102, 3. ituros 22, 24. 39, 7. iugum 149, 15. 190, 17. 23. 108, 10. 233, 6. 282, 23. 329, 8. G. dii 101, 12. plaustris 102, 3. jubcant 155, 27. jubent 63, 7. 70, 7. 130, 23. 178, 6. 184, 25. jubebant 123, 23. jubebantur 136, 18. juncta abl. 229, 11. 172, 21. 236, 8. fuerant 50, 17. fuit 17, 6. jubebat 183, 19. 236, 10. 254, 12. junctim 309, 13. jubebatur 136, 14. juncti fuerant 70, 22. jubent 63, 7. 70, 7. junctum 85, 24. 130, 23. 178, 6. 184, 25. jungendæ 209, 1. jubentes 123, 25. jungere 202, 4. jubentur 45, 17. 101, 23. jungi 153, 1. 188, 9. 201, 21. 218, 30. jubercet 277, 14. 280, 18. jubet 6, 6. 10, 1. 14. 3. 168, 4. 14. 1. 7. 15. 17. 17. junior 278, 13. 13, 19. 20, 11. 33, junioribus 123, 21. 16. 37, 11. 41, 18. Junonis 179, 27. 20, 22. 62, 29. 70, junxerant 206, 20. 25. 77, 3. 81, 22. junxere 88, 27. 87, 18. 88, 11. 90, junxerunt 311, 25. 8. 103, 7. 105, 19. junxisset 135, 13. 8. 103, 7. 105, 19. junxit 27, 1. 134, 6. 319, 3. 327, 19. Italia, abl. 111, 9. 112. jura 42, 14. 57, 1. 77, 14. 159, 14, 20. 175, jucunditatem 174, 15. 8. 243, 14. 258, 9. invidiam 6, 9. 185. Jovis 101, 12. 24. 26. Italici 198, 8. 241, 6. 17. 194, 9. 249, 2. 102, 3. 112, 11. 156. Italico 283, 2. 20. 160, 4. 168, 8. Italico 237, 21. 202, 11. 293, 10, 13. ite cessim 35, 5. invidiosiora 118, 12. Iphicratem 70, 6. item 212, 4. 286, 7. invidiosus 114, 14. iracundè 117, 20. iter 9, 29. 37, 6. 18. judicaret 129, 16. 123, 6. 205, 20. 203, judicatum 139, 2. 9. judicatus 38, 15. invidiosum 126, 3. 222. iracundior 79, 22. 123, 6. 205, 20. 203, judicatum 139, 2. 9. judicatus 38, 15. invidio 186, 7. iræ 117, 8. 142, 19. 9. iram 64, 6. 91, 15. 92. iterant 6, 25. inviolata 82, 12. iram 64, 6. 91, 15. 92. iterant 6, 25. inviolatum 83, 11. 166, 32. 117, 13. 142, 11. iterata 162, 1. 185, 1. iterato adverb. 57, 20. judices 89, 22. 173, 11. 63, 11. 107, 22. 146, judicia 42, 25. 173, 13. 20. 152, 22. 154, 9. judicibus 90, 2. 163, 13. 183, 10. judicio 17, 19. 38, 14. 193, 4. 320, 28. no- minat. 228, 21. 6. 294, 9. 325, 4. iterum 12, 7. 17, 25. iudicis 83, 18. 90, 7. 62, 7. 70, 3. judicium 16, 13. 17, 1. 73, 9. 150, 31. 184, 31, 6. 32, 14. 40, 9. 36. 55, 5. 64, 10. 83, 15. 184, 27. 216, 18. itinere 39, 9. 53, 19. iuga 136, 27. 204, 1. 106, 14. 109, 4. 251, 8. itineris 65, 7. 123, 7. jugera 271, 4. 305, 8. iugo 149, 15. ituram 16, 23, 27. iugum servitutis, 73, 23. 108, 10. 233, 6. 282, 23. 329, 8. G. dii 101, 12. plaustris 102, 3. ituros 22, 24. 39, 7. iugum 149, 15. 190, 17. 23. 108, 10. 233, 6. 282, 23. 329, 8. G. dii 101, 12. plaustris 102, 3. jubcant 155, 27. jubent 63, 7. 70, 7. 130, 23. 178, 6. 184, 25. jubebant 123, 23. jubebantur 136, 18. juncta abl. 229, 11. 172, 21. 236, 8. fuerant 50, 17. fuit 17, 6. jubebat 183, 19. 236, 10. 254, 12. junctim 309, 13. jubebatur 136, 14. juncti fuerant 70, 22. jubent 63, 7. 70, 7. junctum 85, 24. 130, 23. 178, 6. 184, 25. jungendæ 209, 1. jubentes 123, 25. jungere 202, 4. jubentur 45, 17. 101, 23. jungi 153, 1. 188, 9. 201, 21. 218, 30. jubercet 277, 14. 280, 18. jubet 6, 6. 10, 1. 14. 3. 168

INDEX VERBORUM.

jurant 130, 19
 jurare 205, 7
 jurastis 142, 9
 jurat 188, 13
 juratis viris 184, 2
 jure 19, 17, 25, 6, 33, 7, 8, 39, 11, 41, 6, 51, 18, 82, 17, 92, 22
 jurejurando 43, 20, 64, 2, 84, 17, 98, 7, 142, 3, 7
 jurgantium 156, 28
 jurgaret 91, 32
 jurgari 185, 11
 jurgia 94, 14
 jurgium 88, 22
 juris 97, 2, 90, 13, 167, 8, 236, 5, 258, 4, 269, 7, 280, 12, 312, 10
 jurisjurandi 43, 142, 13, 202, 6
 jus 31, 20, 76, 11, 83, 11, 86, 3, 153, 12, 182, 3, 192, 19
 jusjurandum 44, 12, 202, 19
 jussa *part.* 149, 1
 jusserant 63, 34
 jusserat 209, 14, 262, 7, 274, 4
 jusserit 9, 20
 jussérunt 176, 12, 189, 13, 247, 15, 283, 14
 jussi *plur.* 12, 8, 328, 7
 jussis 29, 20, 327, 16
 jussisse 240, 20
 jussisset 269, 10, 293, 23, 322, 6, 326, 21
 jussit 16, 7, 42, 22, 43, 4, 12, 24, 75, 13, 244, 22
 jusso 32, 23, 109, 3
 jussu 143, 20, 252, 2, 292, 15
 jussus 74, 12, 124, 20, 141, 24, 149, 21, erat 74, 16, est 9, 27, 66, 21
 justa *fem.* 151, 8
 justæ *gen.* 177, 15
 justam 109, 24
 justior 172, 9
 justiore 152, 6
 justis 121, 8, 221, 24
 justitia 21, 13, *ablat.* 51, 2, 270, 13
 justitiæ 28, 18, 83, 14, 109, 23, 213, 2, 287, 1
 1, 313, 9
 justitiam 21, 19, 42, 19
 justo 93, 14, 273, 2, 277, 18
 justus 147, 8, 200, 9, 273, 6
 juvabantur 154, 5
 juvabat 244, 11
 juvando 43, 20, 64, 2, 84, 17, 98, 7, 142, 3, 7
 juvante 87, 3
 juvarentur 164, 1
 juvaret 254, 8
 juvaretur 266, 11, 290, 25
 juvenes 279, 6
 juvenem 40, 7, 70, 6, 130, 5, 151, 4
 juvenes 23, 1, 44, 12, 77, 1, 100, 11, 124, 13
 juveni 153, 16, 293, 5
 juvenibus 43, 5, 115, 10, 177, 15, 17, 180, 3
 juveniles animi 158, 10
 juvenis 94, 14, 117, 20, 204, 15, 265, 1, 317, 16, 321, 10
 juvenus 72, 6, 8, 168, 14, 210, 9, 311, 13, 319, 2
 juventute 24, 3, 98, 14, 159, 21, 167, 1, 180, 8, 205, 2, 237, 20
 juventutem 23, 3, 29, 19
 juvenutis 44, 9, 19, 307, 4
 juvêrunt 321, 27
 juvisset 231, 7
 juxta 8, 23, 11, 2, 23, 3, 36, 16, 111, 10, 114, 19, 227, 4, 251, 11, 267, 1, 325, 11
 L
 Labantium 139, 24
 labe 233, 15
 labe 158, 2
 labia 17, 13
 Labieno 310, 4
 labiis 147, 24
 labor 286, 15
 laborabat 185, 17, 222, 27
 laborantibus 154, 5
 242, 6
 laborantis 231, 14
 laborarent 51, 12, 170, 2
 laboraverat 267, 3
 labore 36, 9, 119, 19, 166, 29, 175, 5, 208, 7, 281, 5
 laborem 43, 20, 115, 3, 324, 19
 labores 196, 9
 labori 10, 6, 37, 19
 laboribus 22, 15, 43, 9, 71, 1, 115, 13, 120, 13, 222, 31
 laboriosæ 169, 9
 laboris 10, 5, 277, 9
 laborum 73, 9, 103, 6
 Lacedæmon 224, 10, 60, 17, 71, 20, 179, 4
 Lacedæmone 32, 24, 52, 24, 63, 26, 176, 8, 179, 5
 Lacedæmonem 39, 7, 43, 25
 Lacedæmonii 34, 3, 42, 5, 45, 13, 16, 46, 9, 15, 20, 47, 1, 12, 48, 5, 55, 17, 57, 20, 61, 21, 64, 17, 66, 1, 67, 1, 7, 68, 8, 69, 3, 71, 7, 90, 10, 223, 13, 39, 2, 52, 2, 46, 14, 47, 20, 51, 25, 52, 18, 55, 15, 56, 8, 57, 12, 58, 1, 27, 63, 10, 69, 7, 13, 71, 4, 16, 20, 71, 3, 17, 81, 1, 13, 84, 4
 Lacedæmoniorum 32, 18, 39, 16, 46, 7, 23, 55, 9, 56, 19, 60, 15, 62, 17, 67, 8, 69, 11, 14, 16, 70, 12, 20, 71, 11, 87, 2, 111, 14, 16
 Lacedæmonios 56, 10, 24, 57, 15, 59, 1, 64, 3, 6, 66, 12, 80, 10, 84, 13, 97, 5
 lacera acc. 288, 21
 lacerati 17, 12
 lacerationis 17, 15
 lacerato 30, 1
 laceratis *ab.* 222, 23
 laceratis 100, 18
 lacerum 194, 32
 lacessat 241, 10
 lacessabant 206, 8
 lacessentibus 328, 10
 lacessentium 122, 8
 lacessere 298, 5
 lacessit 79, 19
 lacessiti 204, 5, 299, 13, fuerant 319, 7
 lacessitis *abl.* 263, 8
 lacessitus 298, 4
 lacessunt 319, 16
 Lachete 52, 3
 laqueo 327, 13
 laudabat 179, 17
 lares 51, 20, 165, 17, 244, 13
 largientibus 272, 6
 largiri 205, 20, 21
 largitionibus 15, 12
 largiuntur 72, 3
 laribus 141, 16
 Larisæa 92, 16
 Larisæo 130, 11
 Larissam 79, 8
 larium 115, 3
 lasciviâ 7, 10
 lasciviam 9, 6
 lascivientem 155, 4
 lassitudo 208, 7
 lassos 223, 17
 latæ opis 218, 16
 latè 137, 5
 latebant 56, 18
 latebras 7, 17, 211, 4
 latebris 262, 6
 latentem 37, 15, 166, 8
 latentes 321, 5, 13
 latentia 102, 4
 latere 6, 12
 latere 21, 6, 74, 10
 laterent 143, 14
 lateret 9, 26
 lateri 229, 14, 221, 24
 lati 305, 7
 Latino 315, 8
 Latinos populos 176, 4
 Latinus 315, 5, 316, 2
 latitudinem 21, 7, 306, 20
 latius 282, 10
 latrare putant undas 50, 5
 lectis 9, 27
 lectissimâ 122, 18
 lectissimorum 321, 13
 lecto *subst.* 149, 3
 lectos 123, 24
 lectum *subst.* 216, 14
 legant 10, 4
 legati 57, 1, 76, 10, 77, 4, 83, 19, 84, 4, 104, 26, 164, 12
 legatibus 149, 25, 219, 24, 293, 15
 317, 13
 165, 1
 legatio 180, 21, 232, 10, 236, 8
 legatione 99, 3, 126, 2, 130, 26, 304, 23, 222, 8, 312, 8
 legationem 39, 9, 204, 9, 222, 9, 252, 26
 legationes 83, 23, 124, 23, 232, 18, 22
 legationibus 84, 16, 88, 29, 211, 14, 229, 13, 231, 4, 257, 3
 legationis 239, 22, 248, 18
 legationum 322, 21
 legatis 22, 19, 39, 7, 76, 8, 88, 7, 97, 21, 101, 5, 204, 20, 240, 10, 258, 3, 288, 1
 legatorum 77, 2, 123, 10, 170, 15, 288, 8
 legatos 22, 31, 39, 4, 13, 15, 19, 52, 7, 64, 3, 67, 2, 70, 24, 83, 20, 87, 21, 90, 7, 104, 24
 legatum 134, 3, 228, 23, 237, 8, 239, 21
 legatus 164, 7, 258, 3, 243, 5, 260, 1
 legavit 64, 10
 lege *nomen.* 42, 17, 140, 20, 254, 15
 legem 22, 18, 29, 6, 90, 8, 18, 285, 3
 legentis 102, 21
 legerat 129, 18
 legeret 100, 11
 legeretur 57, 3, 131, 17
 leges *nomen.* 28, 17, 42, 16, 61, 20, 106, 26, 111, 15
 legi *infin.* 130, 13
 legibus 4, 4, 5, 21, 13, 28, 18, 19, 42, 9, 43, 20, 21, 23, 26, 81, 4, 82, 16
 legio 244, 17, 32, 10
 legiones 254, 3, 320, 10
 legionibus 311, 22
 legionum 310, 8, 11, 6
 legisset 294, 3
 legit 90, 11, 124, 12, 184, 17, 188, 21, 303, 14
 legitur 28, 18
 legum 43, 1, 63, 13, 44, 11, 130, 22
 lenes 324, 8
 leni 327, 9
 lenibus 123, 27
 lenocinia 12, 8, 106, 27
 lenones 185, 10
 lenonibus 22, 18
 leo 148, 5, 149, 23
 Leonati 134, 13
 Leonato 132, 9, 134, 10
 Leonatum 130, 17
 leoni 148, 4
 Leonida 53, 14, 34, 5, 32, 27, 33, 20
 Leonidæ 32, 27, 33, 20
 Leonidam 173, 15
 Leonides 156, 24
 leonis 148, 6
 Leontinorum 188, 1
 Leontiscum 146, 22
 Leophronis 183, 24
 Leosthenes 134, 7
 Lepori 9, 24
 lepus, *ibid.* 13, 15, 19, 52, 7, 64, 3, 67, 2, 70, 24, 83, 20, 87, 21, 90, 7, 104, 24
 levandus 56, 28
 levaretur 123, 24
 levi 17, 3
 levita 228, 7
 levitatis 289, 14
 libamenta 123, 1, ve-
 neri soluturus 168, 13
 libentius 185, 8
 libera *fem.* 256, 10
 liberæ 173, 10
 liberalitatem 165, 12
 liberalitatis 287, 1
 liberam 190, 5
 liberandæ 214, 17
 liberantur 28, 14
 liberatæ 105, 16, 145, 10
 liberaret 237, 10
 liberaretur 156, 33, 263, 4
 liberari 191, 7
 liberatâ 57, 14
 liberationis 62, 7
 liberatym 107, 10
 liberatur 156, 25
 liberatus 291, 2, 293, 17, 303, 8, 304, 20, est 122, 25, 185, 20, 189, 13, fuero 142, 6
 liberaverat 11, 2
 liberavit 52, 23
 liberet 236, 15
 Liberi patris Bacchi, 119, 2, 140, 17
 liberi *subst.* 85, 1, 222, 12, 259, 5, 289, 9

INDEX VERBORUM.

Lanassam 160, 4
 lanceâ 204, 26
 laniatum 17, 17
 laniatus 301, 17
 lanificii 26, 11
 lanificio 37, 17
 lapide 192
 lapides 117, 17
 lapsos 12, 11
 lapsus 179, 16
 lapsus *part.* 183, 1, 241, ult.
 laqueo 327, 13
 lares 51, 20, 165, 17, 244, 13
 largientibus 272, 6
 largiri 205, 20, 21
 largitionibus 15, 12
 largiuntur 72, 3
 laribus 141, 16
 Larisæa 92, 16
 Larisæo 130, 11
 Larissam 79, 8
 larium 115, 3
 lasciviâ 7, 10
 lasciviam 9, 6
 lascivientem 155, 4
 lassitudo 208, 7
 lassos 223, 17
 latæ opis 218, 16
 latè 137, 5
 latebant 56, 18
 latebras 7, 17, 211, 4
 latebris 262, 6
 latentem 37, 15, 166, 8
 latentes 321, 5, 13
 latentia 102, 4
 latere 6, 12
 latere 21, 6, 74, 10
 laterent 143, 14
 lateret 9, 26
 lateri 229, 14, 221, 24
 lati 305, 7
 Latino 315, 8
 Latinos populos 176, 4
 Latinus 315, 5, 316, 2
 latitudinem 21, 7, 306, 20
 latius 282, 10
 latrare putant undas 50, 5
 lectis 9, 27
 lectissimâ 122, 18
 lectissimorum 321, 13
 lecto *subst.* 149, 3
 lectos 123, 24
 lectum *subst.* 216, 14
 legant 10, 4
 legati 57, 1, 76, 10, 77, 4, 83, 19, 84, 4, 104, 26, 164, 12
 legatibus 149, 25, 219, 24, 293, 15
 317, 13
 165, 1
 legatio 180, 21, 232, 10, 236, 8
 legatione 99, 3, 126, 2, 130, 26, 304, 23, 222, 8, 312, 8
 legationem 39, 9, 204, 9, 222, 9, 252, 26
 legationes 83, 23, 124, 23, 232, 18, 22
 legationibus 84, 16, 88, 29, 211, 14, 229, 13, 231, 4, 257, 3
 legationis 239, 22, 248, 18
 legationum 322, 21
 legatis 22, 19, 39, 7, 76, 8, 88, 7, 97, 21, 101, 5, 204, 20, 240, 10, 258, 3, 288, 1
 legatorum 77, 2, 123, 10, 170, 15, 288, 8
 legatos 22, 31, 39, 4, 13, 15, 19, 52, 7, 64, 3, 67, 2, 70, 24, 83, 20, 87, 21, 90, 7, 104, 24
 legatum 134, 3, 228, 23, 237, 8, 239, 21
 legatus 164, 7, 258, 3, 243, 5, 260, 1
 legavit 64, 10
 lege *nomen.* 42, 17, 140, 20, 254, 15
 legem 22, 18, 29, 6, 90, 8, 18, 285, 3
 legentis 102, 21
 legerat 129, 18
 legeret 100, 11
 legeretur 57, 3, 131, 17
 leges *nomen.* 28, 17, 42, 16, 61, 20, 106, 26, 111, 15
 legi *infin.* 130, 13
 legibus 4, 4, 5, 21, 13, 28, 18, 19, 42, 9, 43, 20, 21, 23, 26, 81, 4, 82, 16
 legio 244, 17, 32, 10
 legiones 254, 3, 320, 10
 legionibus 311, 22
 legionum 310, 8, 11, 6
 legisset 294, 3
 legit 90, 11, 124, 12, 184, 17, 188, 21, 303, 14
 legitur 28, 18
 legum 43, 1, 63, 13, 44, 11, 130, 22
 lenes 324, 8
 leni 327, 9
 lenibus 123, 27
 lenocinia 12, 8, 106, 27
 lenones 185, 10
 lenonibus 22, 18
 leo 148, 5, 149, 23
 Leonati 134, 13
 Leonato 132, 9, 134, 10
 Leonatum 130, 17
 leoni 148, 4
 Leonida 53, 14, 34, 5, 32, 27, 33, 20
 Leonidæ 32, 27, 33, 20
 Leonidam 173, 15
 Leonides 156, 24
 leonis 148, 6
 Leontinorum 188, 1
 Leontiscum 146, 22
 Leophronis 183, 24
 Leosthenes 134, 7
 Lepori 9, 24
 lepus, *ibid.* 13, 15, 19, 52, 7, 64, 3, 67, 2, 70, 24, 83, 20, 87, 21, 90, 7, 104, 24
 levandus 56, 28
 levaretur 123, 24
 levi 17, 3
 levita 228, 7
 levitatis 289, 14
 libamenta 123, 1, ve-
 neri soluturus 168, 13
 libentius 185, 8
 libera *fem.* 256, 10
 liberæ 173, 10
 liberalitatem 165, 12
 liberalitatis 287, 1
 liberam 190, 5
 liberandæ 214, 17
 liberantur 28, 14
 liberatæ 105, 16, 145, 10
 liberaret 237, 10
 liberaretur 156, 33, 263, 4
 liberari 191, 7
 liberatâ 57, 14
 liberationis 62, 7
 liberatym 107, 10
 liberatur 156, 25
 liberatus 291, 2, 293, 17, 303, 8, 304, 20, est 122, 25, 185, 20, 189, 13, fuero 142, 6
 liberaverat 11, 2
 liberavit 52, 23
 liberet 236, 15
 Liberi patris Bacchi, 119, 2, 140, 17
 liberi *subst.* 85, 1, 222, 12, 259, 5, 289, 9

INDEX VERBORUM.

adject. 303, 22. 301, *limum* 21, 3
16
liberis subst. 24, 35, 51, *lineamenta* 46, 2
16, 20. 81, 6. 94, 2, *lineamentis* 13, 7
17. 109, 13, 15. 135, 317, 17. 327, 13
3. 141, 4, *linguā* 148, 6. 149, 24
liberius 218, 27 *linguæ* 136, 11, 15, 23
liberorum subst. 78, 15. *lini* 324, 6
99, 24. 152, 7. 215, *liquor* 196, 9
4. 224, 28. *adject.* *litatis* *hostiis* 178, 8
300, 36 *literæ* 16, 13
liberos subst. 21, 10. *literarum* 73, 3. 93, 7.
35, 21. 78, 11, 14. 127, 25. 179, 23
94, 11. 274, 10. 300, *litteras* 73, 5. 218, 14
18. *adj.* 221, 7. 301, *litteris* 106, 2. 181, 7,
15
libertas 63, 31. 122, 27. *litis* 32, 12
233, 8. 234, 3 *litium* 286, 43
libertate 56, 20. 77, 14. *litora* 122, 19. 175, 6
82, 7. 105, 5. 190, 9 *litoralibus* 123, 6
libertatem 37, 27. 60, 5. *litore* 36, 12. 99, 19.
6. 63, 21. 70, 26. 87, 154, 20. 173, 24.
4. 89, 6. 90, 15 *litoris* 18. 327, 9
libertati 62, 12. 80, 5. *litoribus* 124, 27. 314,
244, 2 *litus* 325, 21
libertatis 30, 16. 56, 29. *litoris* 237, 18
63, 15. 96, 3. 111, *litus* 24, 5. 165, 9. 168,
13. 148, 2. 149, 16. 12. 210, 3. 227, 16.
bia 201, 5 *litus* 251, 8
liberum 165, 16 *Livio* 281, 13
liberum, Bacchum, *lixarum* 289, 23
308, 3 *loca* 52, 21. 85, 7. 89, 1
libidine 279, 16 *loca* 104, 18. 123, 7. 180, 13
libidinem 187, 7. 303, 176, 1. 204, 5. 325, 21
3 *locant* 156, 28
libidini 91, 11 *locare* 83, 1
libidinis 78, 14. 301, 9 *locat* 29, 19
libido 28, 17 *loci* 49, 14. 50, 15. 113, 11. 119, 20.
libro 322, 17 *loca* 136, 23
Libyæ 4, 19. 296, 16 *locis* 6, 14. 49, 9. 58, 1
liceat 107, 11. 281, 20 *loco* 274, 2. 78, 30
licentia 231, 16. 237, 4. 287, 19
licentiam 82, 26 *loco nom.* 16, 6. 23, *loricam* 41, 20
licerent 33, 10 *loco* 36, 7. 92, 6. 147, 17
liceret 21, 15. 130, 3. *locorum* 19, 24. 20, 2. *Lucanis* 113, 9. 196, 4
141, 23. 281, 16. 168, 26. 286, 14 *locus* 27. 196, 27
320, 29. 322, 3 *Locrenses* 178, 4, 15, *Lucanorum* 162, 2
licet 85, 12 *Lucanos* 196, 2
licet 185, 13. 257, 6 *Locrensis* 178, 3. *Lucinus* 164, 7
Licinio Crasso 173, 7. 183, 17 *Lucis* 183, 3
licuit 203, 7 *Locrensi* 180, 15 *Lucius* 243, 5
lignis 32, 21. 35, 17. *Locri* 163, 9
186, 4 *Locris* 165, 3. *populis* 168, 27
Ligur 320, 6 *luctandum* 178, 24. 180, 13
Ligures 319, 4. 300, 13. *Locrorum* 184, 10
321, 12 *loculo* 292, 7
Liguribus 176, 1. 321, 20. *locum* 16, 21. 23, 27. 204, 29.
20 43, 15. 52, 26. 58, 288, 20. 24. 291, 3
limina domus 174, 22 *luctum* 113, 22. 311, 10
limina patriæ 141, 16 15

INDEX VERBORUM.

luxuriosa acc. 104, 8
luxus 110, 9
Lycaonia 274, 8
Lyceo 314, 10
Lycia 135, 24
Lyciam 132, 8
Lycortas 247, 18
Lycurgi 42, 9. 179, 14
Lycurgum 225, 10
Lycurgus 42, 10
Lydi 12, 7
Lydia 175, 12
Lydiæ 55, 15. 59, 1.
246, 21
Lydiam 11, 11. 132, 9
Lydis 12, 12
Lydorum 11, 8
Lyncestrum 96, 21.
101, 6. 126, 1
Lysander 58, 27. 69,
13
Lysandro 61, 21. 69, 20
Lysias 63, 1
Lysimachi 159, 1. *bis*,
202, 24
Lysimachia 157, 4
Lysimacho 132, 11.
145, 5, 11. 148, 18.
150, 12. 157, 3, 7.
158, 7. 22. 213, 4
Lysimachum 147, 15.
148, 14. 153, 19.
202, 28
Lysimachus 147, 4. 26.
148, 5, 8. 131, 12.
152, 16, 23. 153, 4.
154, 2. 158, 9, 14, 21
M.
Macedonas 75, 22.
107, 13. 120, 1. 131,
10. 161, 2. 222, 3, 7.
234, 8, 20
Macedones 103, 4.
107, 13. 26. 124, 14.
129, 5. 143, 19. 144,
12
Macedonia 74, 11. 76,
8. 125, 29. 129, 17,
23. 126, 1. 145, 14.
156, 6. 235, 5.
abl. 74, 12
Macedonia 73, 23. 74,
8. 75, 5, 7. 76, 9.
77, 16. 78, 23. 24.
80, 5. 81, 18. 82,
29. 85, 21
Macedoniam 25, 22.
78, 29. 83, 3. 85,
25. 115, 5, 26. 134,
16. 135, 18. 22, 143,
2, 17. 146, 10. 151,
13. 153, 2
Macedonibus dat. 75,
28, 29. 88, 25. 96,
15. 124, 11, 20. 130,
7. 144, 2
Macedonici 149, 12.
151, 12. 232, 2. 233,
7. 255, 7
Macedonicis 114, 13
Macedonico 228, 17.
267, 13. 286, 4
Macedonicum 230, 2.
254, 1, 9. 255, 3
Macedonis 77, 19
Macedonum 73, 21. 87,
19. 89, 2. 97, 7, 11.
100, 20. 106, 3. 4.
111, 14. 123, 12.
124, 13. 129, 21
macello 185, 9
machinaretur 296, 2
machinata est 296, 7
macie 319, 8
maculâ 115, 27
maculam 217, 6. 266,
6
madens 223, 21
magi 15, 20
magicas 5, 9. 269, 5
magis 4, 5. 10, 24. 17,
21. 19, 4. 20, 11. 22,
21. 28. 29, 11. 42,
56
magis abl. 1, 6, 9. 125,
6. *dat.* 17, 4. 29, 11
magister 231, 13
magistratibus 28, 17.
39, 14. 42, 25. 184,
21. 256, 10
magistratus 32, 21. 23,
10. 161, 2. 222, 3, 7.
2. 166, 17. 321, 11.
creatur 199, 8
magistri 156, 27
magistros 100, 13
magna abl. 7, 8. 63, 14.
68, 13. 74, 11. 75,
28. 81, 1. 95, 3.
102, 8. 122, 17.
153, 11. 156, 4.
245, 2. 293, 15
magnæ 67, 16. 70, 6.
167, 5
magnam 59, 20. 106,
7. 255, 4. 286, 1, 19
magnas 6, 8. 69, 19.
133, 4. 136, 4. 154,
13. 160, 7. 170, 11.
255, 19. 319, 5
magni 22, 12. 24, 30.
77, 19. 104, 23. 155,
7, 16. 139, 12. 140,
9. 143, 16. 145, 3
magnifica 154, 15
magnificæ plur. 19, 2
magnificentia 91, 2.
abl. 178, 1. 206, 17
magnificentiam 104,
9. 114, 20
magnificentior 92, 32
magnificentiora 121, 8
magnis 31, 9. 50, 4.
111, 2. 126, 2. 179,
10
magnitudine 91, 1.
106, 27. 107, 18.
119, 22. 127, 12.
143, 19. 147, 19
magnitudinem 5, 4. 40,
6. 74, 14. 107, 14
magnitudini 172, 6.
187, 1. 277, 15
magnitudinis 105, 12.
127, 18. 139, 15
150, 2, 5
magnitudo 8, 9. 127,
1. 129, 15. 275, 9.
300, 8
magno 67, 19. 70, 15.
95, 3. 97, 6. 104,
14. 105, 7. 107, 10.
112, 10. 113, 16.
128, 2
magnum 6, 17. 78,
22. 140, 18. 184, 19.
261, 8. 292, 10. 297,
3
magis 67, 16. 147,
21. 166, 21. 290, 4.
320, 20. 325, 1
malignè 56, 31
malint 155, 27
Mago 163, 15. 164, 2.
171, 19. 172, 1
magorum 17, 12. 125,
9
magos 16, 2
magum 15, 1
magus 13, 4. 16, 8
majestas 82, 4. 94, 2.
131, 19. 206, 5
majestate 41, 4. 82,
14. 149, 20. 243,
20
majestatem 51. 7. 139,
13. 147, 4. 187, 2.
210, 13. 284, 14
majestati 12, 1. 95, 2.
101, 26. 300, 11
majestatis 4, 2. 15, 9.
83, 4. 93, 19. 94, 16
major 6, 10. 33, 13. 57,
5, 18. 63, 13. 66, 4.
68, 27. 92, 29. 101,
2
majora 26, 6. 39, 1. 45,
27. 85, 27. 284, 23
majoris 23, 23. 32, 7.
36, 9. 49, 2. 52, 2.
89, 2
majoris spiritus lar-
guuntur 72, 3
majoribus avis, *143,*
12. 160, 16. 233, 6
268, 9
majoris 35, 15. 51, 23.
70, 9. 93, 8. 259, 8
majorum avorum, *85,*
13. 89, 16. 110, 3.
126, 17. 127, 17.
143, 11
majus 36, 24. 37, 26.
69, 2. 127, 15. 139, 4.
mala subst. 45, 12. 53,
7. 155, 1. 170, 2.
294, 18
malè 25, 14. 53, 9. 12.
247, 21. 252, 1
maleficiis 282, 11, 8
Malei 170, 2
Malcum 170, 10
mali 60, 24. 80,
156, 8. 158, 2. 177,
13
malignè 56, 31
malint 155, 27
malis 47, 21. 48, 7. 57,
21. 61, 13. 174, 8.
192, 15
malit 7, 14. 151, 12
malle 93, 7. 152, 12
mallent 51, 7. 84, 3,
130, 15
malo nomen. 57, 14.
197, 10
malorum 79, 16
Maltinum 281, 5. 282,
20
Maltinos 280, 16
maluerit 193, 16
maluerunt 108, 18
maluit 153, 11. 327, 3
malum 127, 6. 154, 2.
189, 2. 208, 8. 226,

INDEX VERBORUM.

3. 238, 12
malunt 324, 21
mammā 122, 14
mammis 23, 18
manabant 287, 19
manabat 199, 13
mandare 68, 4
mandasse 87, 19
mandassent 56, 12
mandat 202, 4
mandata 126, 24, 169,
20, 137, 9, 240, 3,
16, 258, 3, 260, 6
abl. 295, 9. fuerat
135, 7
mandatis abl. 237, 2
mandentur 130, 14
mane 16, 15
maneat 88, 12
manere 53, 13, 66, 19,
312, 14
manes acc. 169, 5,
placassent 177, 14
Manibus 131, 13, 215,
9, 272, 15. parenta-
vit 295, 12
manifesta 22, 23
manifestant 180, 3,
206, 18
manifestari 98, 7
manifestatur 299, 3
manifestis 317, 8
manifesto abl. 168, 10,
327, 7
manifestum sit 72, 22
manipulis 235, 10
manium 152, 14, 177,
16
Manlio Bulsone 302,
13
Mānlius 280, 16
mansere 22, 10
mansionibus 137, 18
mansisse 34, 10
mansit 115, 8, 117, 16,
149, 10
mansuefacta 320, 18
mansuetudine 150, 3
mansuetudinem 301,
20
mansurum 75, 14
manu 12, 9, 31, 11,
109, 25, 119, 6, 124,
1
manubis 64, 4
manum 8, 26, 31, 12,
93, 3, 141, 25, 148,
5. exercitum, 310,
13
manumittendi 300, 17
manumitterent 45, 21
manumittit 256, 8
manus acc. 85, 22,
102, 12, 136, 3, 148,
14, 174, 3
Marathonem 40, 5
Marathonia 33, 17
Marathoniam 35, 13
Marathonios 30, 23
marcebant 231, 1
marcenti 259, 9
Marcus 244, 18, 273,
13
Mardonii 38, 6, 9
Mardonio 37, 1
Mardonius 36, 23, 37,
24, 38, 5
Mardos 114, 6, 304, 6
mare 20, 19, 43, 24,
123, 3, 167, 20
marem 26, 16
mares 23, 15
Margianos 300, 4
mari 48, 6, 57, 20, 82,
13, 88, 11, 145, 12
maria 33, 10, 11, 38,
11. per compendi-
um ducebat, Xerx-
es, 33, 11
marinæ plur. 324, 15
marinis 52, 17
maris 34, 23, 37, 3,
49, 3, 50, 16, 53, 15
mariti 12, 22, 92, 6,
127, 16, 143, 19,
151, 5
maritimam 86, 10
maritis 156, 13, 184, 4
marito 220, 1, 293,
18
maritum 197, 22, 294,
9, 12
Marsico 282, 25
Marte 23, 22, 46, 22,
316, 14
Marthesia 123, 19,
abl. 22, 27
Martios 317, 7
Martis 317, 7, 8
Massilia 320, 12, 321,
28
Massiliam 319, 4, 320,
25
Massilienses 274, 1,
321, 1, 15, 322, 12
Massiliensibus 321,
3, 322, 2, 7, 9
Massiliensium 321,
30, 10
Masinissa 254, 6
Masinissæ 284, 22
mater 64, 14, 103, 18,
105, 11, 127, 13,
128, 9, 135, 19
materia 6, 13, 49, 7, 95,
12, 133, 3, 241, 4,
324, 4, 326, 10
materiam 42, 23, 111,
8, 231, 8, 271, 15,
289, 25
materna fem. 8, 11,
neut 151, 4
maternæ 97, 15, 151,
7, 9, 317, 20
maternas 130, 11
materni 44, 16, 295,
21
materno 22, 5, 8, 294,
8
maternos 286, 1
maternum 32, 6, 199,
13
materteram 294, 28
matre 7, 1, 32, 4, 5,
78, 14, 90, 20, 91,
17, 25
matrem 78, 16, 105,
16, 106, 18, 202,
33, 216, 11
matres 10, 18
matri 6, 4, 109, 15,
216, 15, 272, 20,
288, 17
matribus 44, 24, 215,
4
maximus 31, 24
Matrimonio 45, 14, 45,
24, 168, 15
matrimonii 12, 16, 101,
19, 121, 11
matrimonis 90, 17
matrimonio 27, 1, 92,
8, 93, 14, 158, 21,
160, 5, 9
matrimoniorum 141,
12
matrimonium 8, 14,
11, 4, 17, 7, 23, 9,
24, 11
matris 77, 25, 78, 10,
25, 159, 2, 4, 168,
17
matronæ plur. 144, 5,
179, 25
matronali 77, 1
matronarum 29, 24,
170, 20, 180, 1,
184, 7
matronas 29, 17
matronis 29, 20, 156,
11, 214, 5
matrum 10, 20, 173,
25, 214, 9
matura imperia 99,
21. fem. 129, 31. se-
nectute 303, 24
maturari 39, 14
maturatâ fugâ 37, 10
maturiorum 44, 15
maturioris 70, 6
maturus 41, 9, 293, 29
matutino 38, 10
Mauris 173, 7
Maurorum 184, 29
maxima acc. 32, 15,
78, 6. ablat. 59, 17,
193, 16
maximæ dat. 10, 15,
plur. opes erant in-
strumenta bellorum
92, 19
maximam 48, 4
maximarum 66, 7
maximè 115, 20, 117,
18, 157, 170, 6, 301,
6
maximi gen. 58, 15
maximis 282, 9
maximo 78, 1, 312, 1
maximorum 109, 13,
252, 27
maximos 299, 11
maximum 43, 14, 182,
2, 288, 13, erat 142,
15. pervigiliæ ma-
lum, 208, 8
maximus 31, 24
Maximorum 169, 14
me 142, 1, 2, 5, 171,
11
mea acc. 142, 3
meorum 171, 9
Medea 27, 11. abl.
307, 9
Medeam 308, 1, 15
medela 96, 11
Medi gen. 9, 30
media ablat. 125, 15,
206, 11. nom. fem.
206, 6, 323, 8
Mediæ 132, 6, 304, 27
Mediam 102, 10, 212,
6, 235, 15
medica 299, 15
medici 102, 19
medicis 102, 15
medico 102, 17, 20
medicum 300, 14
medicus 135, 14
medii 123, 7
mediis 194, 13
medio 23, 1, 42, 14, 52,
13, 151, 19, 166, 8
Medio 23, 1, 307, 10
mediocre 99, 7, 133, 20

INDEX VERBORUM.

mediocrem 51, 1
mediocri 8, 13, 314, 8
mediocribus 58, 25
mediocris 6, 3, 96, 7,
251, 1
Mediolanum 180, 26
Mediis 7, 7, 10, 7, 8,
209, 7, 300, 14
meditabatur 280, 7
meditabundus bel-
lum 281, 2
meditatur 211, 9, 288,
34
medium 16, 5, 47, 1
medius 91, 4, 300, 14
Medius 308, 14
Medorum 8, 3, 9, 22,
10, 16, 12, 4, 299,
5, 308, 15
Medos 8, 4, 10, 25,
304, 25
Megabazum 76, 6
Megabazus 77, 4
Megaram 29, 25
Megarenses 29, 4, 14,
16, 22, 26
Megaris 134, 2
Meleager 130, 2
Meleagro 131, 25
Meleagrum 130, 25
melior 56, 17, 72, 24,
243, 3
meliora 33, 24, 224, 1
meliore 198, 20, 215, 7
meliozem 66, 20
meliores 73, 17, 87,
20, 107, 20
melioris 82, 18
melius 35, 10, 51, 17,
89, 25, 99, 24, 115,
25, 141, 10, 190, 8,
211, 13, esse 67, 10,
130, 14
melle 21, 16, 199, 17
mellis 137, 6, 324, 3,
326, 17
membra 63, 35, 136,
3, 257, 6, 288, 16,
21
membris 147, 25, 184,
31, 935, 3
membrorum 197, 6
meminerant 99, 26
meminerunt 34, 9, 63,
16
meminerunt 58, 25
meminisse 107, 19
meminisset 121, 1
memor 55, 15, 219,
20, 267, 8
memorable 12, 24,
29, 3, 72, 20, 154,
15
memorabilem 307, 1
memorabiles 12, 14,
288, 26
memorabilia 75, 10
memorabilis 303, 23
memorata 299, 14
memoravimus 180, 13
memorem 56, 23, 104,
11
memores 25, 5, 29, 16,
64, 17, 308, 8
memoria 103, 3, 127,
16, 143, 18, 148, 10,
264, 18
memoriæ 28, 16, 51,
5, 118, 8, 144, 18,
158, 24, 285, 2, 303,
24
memoriam 9, 11, 45,
8, 74, 15, 75, 3, 93,
1
Menalippe 24, 10
Menalippen 24, 13
Menander 132, 9
mendacio 156, 24
Menelai 77, 16
Menelaum 77, 20, 146,
24
mense 129, 31, 184, 1
mensibus 278, 14
mensium 169, 25, 233,
9
mentes 206, 15
mentio 94, 8
mentione 116, 17
mentionem 133, 10,
159, 24, 165, 5
mentis 96, 9, 99, 16,
119, 8, 126, 24
mentita 6, 7
mentitus fuerat 265, 5
meo 142, 5
mercando 319, 9
mercarentur 204, 6
mercari 301, 15
mercatoribus 269, 4
mercatus 133, 11
mercede 78, 4, 305, 6,
7
mercedem 117, 19
mercenaria manu 211,
2, manus 219, 9
mercenariis 218, 30
mercenario 81, 9, 210,
11, 218, 25, 288, 12
mercetur 66, 14
mercibus 87, 6
mercium 42, 24
meretricis 219, 24,
231, 10, 17
meritricum 232, 6
mergerent 250, 11
Mergide 15, 5, 8
Mergim 14, 10
mergitur 304, 22
merguntur 271, 15
meridianis 38, 11
merita 284, 24
meriti 10, 8
meritis 90, 8, 104, 17,
264, 18
mentor 109, 12
mentum 322, 15
mero 91, 10, saucii
207, 15
mersæ 36, 19
meruerat 203, 10
meruerit 212, 9
meruisset 219, 21
Mesopotamiam 133, 1
Messeniam 44, 3
Messeniis 45, 10, 46,
8, 247, 10, 248, 1
Messeniis 44, 1, 9, 46,
4, 21
Messeniis 44, 1, 9, 46,
46, 15, 47, 1, 211,
14
Messeniis 247, 5
messes 207, 1
Metapontini 177, 4,
7, 16
Metapontinis 113, 8
Metapontum 184, 8
metatus est 137, 276,
25
Methonum 79, 19
metiebantur 158, 14
metu 7, 6, 8, 14, 13, 8,
25, 11, 44, 17, 50,
15, 51, 25, 52, 4,
53, 13, 59, 5, 62, 13,
79, 5
metuebantur 204, 31,
232, 14
metuenda neut. 223, 8
metuendum 228, 14,
fuit 166, 20
metuendus 185, 11
metuens 25, 19, 60,
11, 276, 5
metuente 24, 7
metuentem 79, 10, 264,
16, 290, 24
metuentes 69, 18, 83,
14, 88, 27, 169, 11,
188, 22, 210, 6
metuentibus 37, 19,
183, 14
metuere 84, 19
metueret 41, 12, 194,
11
metui infn. 93, 7
metum 96, 13, 102, 27,
104, 4, 117, 24, 147,
27, 154, 6, 185, 25,
209, 15, 312, 6
metus gen. 25, 8, 72,
12. nom. sin. 33, 8,
43, 19
Mezentium 316, 4
Micalo 51, 5
Mida abl. 75, 5. nomin.
101, 27
migrare 63, 29, 167,
14
migrationis 167, 18
migravit 180, 8
mihî 141, 26, 142, 8
miles 60, 9, 325, 9
militantibus 124, 22
militares 324, 26
militari 6, 4, 172, 2,
194, 7, 237, 4
militaria 209, 19, 312,
19
militaribus 203, 7
militaris 15, 13, 60, 11,
124, 3, 190, 9, 213,
3
militasse 322, 30
militatori 115, 6
militaverant 82, 20,
100, 43
milite 26, 18, 79, 1, 81,
9, 132, 3
militem 186, 2, 188,
21, 303, 15
militis 37, 11, 58, 8,
59, 5, 62, 6, 63, 1,
73, 18, 81, 21, 100,
5, 14
militia ablat. 87, 10,
141, 5, 152, 7, 162,
10
militia 15, 10, 42, 20,
73, 4, 76, 5, 96, 4,
16, 99, 24, 100, 12,
14
militiam 66, 6, 67, 19,
112, 14, 115, 30,
119, 3

INDEX VERBORUM.

militibus 28, 7. 45, ministro 8, 18. 278, 15 miserantium 62, 23 183, 12. 217, 7. 261, 28. 63, 8. 66, 9. 87, ministros 167, 18. 167, miseras *nom.* 62, 12. 4. 282, 23
 23. 108, 11. 109, 7. 1. 184, 21 174, 16. 208, 8 missum 58, 10. 134, 2.
 111, 17 ministrum 68, 4, 152, miserat 35, 6. 127, 163, 18. 239, 17.
 militis 31, 9. 56, 4. 8, 9 24. 196, 15. 248, 11 242, 11
 72, 11 Minithya 24, 20. 114, miserata 321, 10 missura 169, 25
 millium 33, 15. 41. 18. 7 miseratio 75, 26 missuros 258, 3
 44. 13, 46, 20. 67, Minois 179, 14 miseratione 307, 10. 17
 17. 68, 14, 26 minor 132, 10. 153, 326, 20
 mille 7, 4. 22. 35. 30, 15. 242, 17. 271, 9. miseratus 224, 6 missus 154, 19. 160.
 23. 31, 1. 33, 3. 289, 21. 295, 21. misère 45, 19. 51. 26. 16. 309, 11. erat
 124, 11. 133, 16. 304, 32. 323, 5 53, 2. 63, 20. 67, 242, 2. esset 239,
 190, 5 minore 34, 8. 191, 19. 12. 217, 11 16. fuerat 170, 23.
 millia 13, 23. 30, 24. 215, 25. 254, 1. 295, miserè vitam exhi- 193, 21
 31, 17. 32, 29. *bis.* 17 bentem 104, 21 mitem 289, 15
 35, 7. 36, 25. 62, 3. minorem 56, 8. 101, misericordiam 52, 10 Mithridate 155, 11.
 65, 3. 67. 3. 71, 24. 10. 112, 8. 115, 1. misericordis *abl.* 8, 276, 4. 279, 14. 394,
 79. 7. 88, 16. 90, 16. 202, 19, 29. 259, 11. 24. 63, 27. 94, 23. 5
bis. 286. 7. 294, 5, 8 156, 7. 161, 8. 220, Mithridatem 155, 14,
 millibus 15, 18. 25, minores 162, 9. 279, 8. *nom.* 289, 15. et 297, 5
 20. 30, 23. 33, 15, 5 perfidia in eo pari Mithridates 255, 6, 7.
 21. 102, 23. 24. 106, minori 132, 6. 224, 9, jure dilectæ, in *Phi-* 277, 5, 14. 278, 1,
 16. *bis.* 109, 4. 121, 262, 7. 265, 3 11. 279, 3, 15, 18,
 16, 17 minoribus 261, 13 misericordiæ 166, 3. 23. 280, 6, 17, 20
 millium 34, 15. 38, 1. minoris 11, 14. 147, 2 295, 5 Mithridati 155, 15.
 113, 17. 116, 12. minuerat 306, 3 misericordiam 52, 8. 274, 7. 278, 8. 279,
 124, 25. 133, 19 minuerentur 36, 6 78, 16. 83, 5. 161, 27. 280, 19. 283, 13.
 Milo 222, 23 minui *infin.* 245, 5 15. 170, 5. 218, 9 304, 8
 Miloni 210, 25 minus 10, 14. 12, 1. miseri 171, 12 Mithridatico 308, 9.
 Miltiades 30, 25 19, 3. 36, 20. 48, miserint 32, 14 309, 18. 322, 19
 Miltiadis 40, 5 10. 56, 15. 58, 11. miserior 323, 6 Mithridatis 280, 13.
 minabatur 84, 25 63, 30. 77, 14. 79, miseriorem 61, 1 268, 1
 minacem 9, 15 10. 85, 12. 91, 1. miseri 62, 16. 63, 28. miti 166, 1
 minaci 222, 27 100, 23. 105, 1 85, 2. 173, 24 mitigandos 130, 24
 minæ 170, 15 mira *fem.* 58, 15. 90, miserorum 171, 3, 16 mitigarent 240, 1
 minaretur 105, 1 2. 189, 25. *abl.* 304, miseros 142, 3 mitigaret 283, 17
 minari 244, 20 1 miserrimæ *gen.* 98, 1 mitigato 152, 16. 167,
 minas 215, 1 mirabantur 107, 15 miserrimam 61, 4 11
 minatur 156, 3 mirabile 73, 4 misertus 148, 1 mitigatus est 91, 26
 Mindarus 57, 16 miræ *plur.* 49, 15. misèrunt 195, 4. 196, mitior 287, 17. victo-
 minentur 221, 13, 20 *gen.* 119, 16 27. 209, 8 ria 11, 14
 Minervæ 27, 3. 177, miranda *fem.* 37, 15 misisset 39, 28. 104, mittiora 327, 20
 4. 10, 14, 15. 207, mirantur 58, 9 24. 127. 6. 290, 22 mitis 79, 24
 24. 322, 4 mirari 277, 16 misit 43, 2. 83, 21. 89, mitiùs 212, 23
 minii 324, 6 mirè 280, 6 18. 104, 13 mittant 183, 29. 239,
 minimis 185, 7 miretur 55, 18. 129, missa *abl.* 46, 17. 134, 19
 minimo 153, 12 20 6. 166, 30. *neut.* 67, mittat 210, 20
 minimum 312, 5 3. 71, 4 mittebantur 52, 14
 minimus 269, 2 mirus 106, 1 missæ 102, 16. sunt mittebat 272, 18
 minio 326, 3 miscent 61, 1 164, 4 mittenda *neut.* 64, 19
 minis 156, 4. 168, 17. miscet 124, 14 missas 32, 25 mittendi 164, 5
 277, 17 miscuisse 124, 10 missi 164, 12. 280, 16. mittere 56, 31. 168,
 ministeria 252, 2. 327, misera 218, 6. senec- 290, 23. 322, 10. sunt 12. 311, 6
 24 ta 141, 18 144, 19. 252, 24 mitterent 183, 11. 221,
 ministerio 57, 16. 45, miserabiles 197, 23 missione 141, 15 8
 7. 126, 24. 196, 6 miserantia *fem.* 85, 7. missionem 123, 22 mitterentur 221, 5
 ministerium 14, 14. 98, 26 missis 22, 17. 76. 9. 87, mitteret 202, 6, 8. *bis.*
 241, 15 miserandum 84, 6. 23. 97, 21. 101, 5. 214, 16
 ministra 158, 1 147, 25. 311, 11 231, 5. 339, 6 mitti 88, 11. 252, 22
 ministrare 126, 9 miserantes 85, 15. misso 279, 8. 288, 30 mittit 8, 2. 13, 11. 14,
 ministris 129, 20 115, 25. 217, 10 missos 137, 2. 167, 18. 8. 24, 21. 37, 9. 57,

INDEX VERBORUM.

10. 60, 17. 70, 25. castra 171, 4. civi- mora *ablat.* 87, 5. 103, morsa 31, 14
 76, 5. 77, 4. 82, 31. tas fuit 173, 17 8. 207, 4. 239, 9. mortales 21, 15
 87, 21. 122, 18. 131, mole 189, 18. 229, 20. nom. 227, 16. 290, 3. mortali 142, 15
 5 morabatur 116, 5 mortalibus 21, 20. 125,
 mittitur 52, 18. 63, 27. moles 49, 12. 148, 13 moram 59, 20. 68, 5. 10. 241, 6
 132, 16. 232, 16. molibus 14, 9. 20, 22. 107, 12. 120, 3. 139, mortalitate 127, 15
 239, 10. 260, 1. 329, 241, 14 29. 151, 11. 163, 3. mortalium 191, 12. 286,
 1 molienti 150, 1 216, 7. 255, 5 27
 mittunt 39, 4. 13. 52, molirentur 131, 8 moraretur 237, 20. morte 53, 22. 61, 22.
 7. 53, 1. 64, 4. 130, moliri 159, 4. 278, 18 victoriam 16, 19 73, 12. 75, 17. 93,
 25 moliti 142, 15 morari 231, 5 16. 128, 5. 129, 2.
 mittuntur 232, 15, 22. molitionibus 121, 9 moras 206, 22 134, 13. 174, 20.
 292, 6 molitur 167, 11 morata 22, 24 202, 24. 223, 1
 mixtus 300, 13 moliturus 39, 1 moraturos 191, 8 mortem 30, 8. 65, 5.
 Mitylenæus 132, 5 molliorem 115, 3 morbi 125, 18. 197, 4, 94, 28. 104, 2. 106,
 mobilitas 215, 21 mollirentur 19, 14 9 15. 110, 2. 113, 13.
 moderatè 71, 15. 96, mollitià 7, 10 morbo 94, 18. 102, 19. 118, 4. 124, 27. 126,
 14 mollitie 12, 10 149, 19 26, 25
 moderatio 4, 3. 16, Molossorum 79, 13, morbum 272, 21 mortis 151, 2
 15. 22, 1. 199, 9 14. 143, 17. 159, 23 more 29. 10. 66, 1. 67, morti 28, 14. 144, 21
 moderazione 136, 5 momenti 58, 13. 241, 22. 83, 16, 18. 87, mortibus 111, 11. 174,
 moderationis 51, 3. 7. 249, 3. *temporis* 12. 320, 6. procellæ 12. 253, 1
 146, 1. 253, 6 68, 26 inundasse Italianam mortis 7, 16. 34, 20.
 moderatur 39, 9 momento 17, 3. hora- 283, 4 73, 5. 75, 10. 104, 2.
 moderatus 32, 15 rum 38, 12 morem 4, 8. 6. 23, 4. 122, 21. 326, 19
 moderatus 79, 23. 200, momentum 99, 7. 135, 16. 93, 15. 124, 9. mortui 197, 7. sunt
 9 20. 159, 11. 191, 3 147, 22. 159, 1. 271, 174, 9
 modestià 124, 16. 248, monebant 207, 27 mortuo 8, 16. 117, 6.
 15 monebat 107, 18 126, 29. 217, 1. 225,
 modestiam 179, 22 monendo 140, 21 mores 22, 6. 114, 14. 3
 modica *neut.* 74, 3. monere 123, 27. 222, 6 *bis.* 115, 21. 169, mortuorum 172, 20
 174, 8. 177, 17 monerent 39, 4 16. 230, 2, 5 mortuam 117, 14. 271.
 modicarum 86, 6 moniti 250, 10. 269, mori 17. 5. 30, 14. 34, 12
 modicis 308, 20 15 14. 105, 20. 107, 28, morum 21, 18. 56, 17.
 modico 22, 28 monitu 168, 8. 269, 29. 109, 13. 117, 3. 59, 14
 modicum monumen- 10 142, 5 mos 118, 16. 270, 11.
 tum victoriæ fore mons 314, 5. 326, 6 moribus 43, 17, 27. 300, 15. erat 4, 6.
 191, 3 monstra 163, 5 114, 21 93. 2. 168, 10. est.
 modiorum 67, 3 monstrarunt 16, 13 moriendi 117, 16. 124, 36, 2, 4
 modo *abl.* 45, 3, 80, monstrata est 122, 24 9 Mosen 270, 9
 3. 96, 10. 166, 38. monstravit 75, 11 moriendum 34, 6. 72, Moses 269, 12. 170, 1
 168, 19. 186, 1 monstri 50, 4 4. esse 191, 27 motæ *plur.* 88, 32
 modò 117, 8. 9. 194, monte 38, 6. 136, 26. moriens 43, 24. 45, 1. motam 8, 25
 5. 285, 1. 286, 21, 5 205, 23. 203, 15. 75, 11. 109, 18. 113, moti *plur.* 143, 19.
 modò solum legitur 304, 30. 308, 7 12. 158, 15 161, 11
 infra post nec, ne- montem 119, 7. 136, moriente 144, 22 motibus 97, 11. 303,
 que, et, non 21. 270, 2. 314, 9 morientem 130, 9. 197, 13. 305, 4
 modulatur 231, 14 montes 33, 9. 77, 13. 23 motu 119, 18. 139, 6.
 modum 60, 17. 156, 119, 10. 207, 29. morientes 89, 4 165, 8. 207, 29. 254,
 16. 184, 23. 202, 300, 9. 327, 13 morentium 37, 21 1. 298, 5
 31. 207, 22 montibus 13, 21. 21. 6 moris 175, 11. 300, 15 motum 111, 16. 214,
 modus 93, 1 montis 49, 10, 22. 50. moritur 64, 8. 232, 1. 1. 232, 13. *part.* 56,
 mœnia 35, 1. 19. 39, 6. 119, 5. 132, 17. 294, 1 3
 1. 61, 9 136, 27. 206, 12. morituri 103, 20 motus 5, 10. 90, 2. 101,
 mœnibus 17, 21. 135, 207, 16 morituri 34, 17 8. 133, 11. 157, 4.
 21. 320, 18 montium 27, 5. 251, morituros 244, 21 179, 12
 Mœtium 20, 19 8. 276, 10. 300, 7 moriturus 122, 23. moveant 282, 4
 mœror 85, 10 monumenta 123, 4. 153, 12 moveat 36, 24
 mœrore 113, 21 140, 17 mors 189, 14. 197, 28. movebat 102, 24
 mœrorem 288, 19 monumentum 177, 2. 217, 20. 232, 2. 273, movendi 189, 17
 mœsta ac lugentia 191, 16. 193, 10 16 morent 52, 11

INDEX VERBORUM.

moverant 133, 7
moverat 153, 2
movere 259, 14
moverentur 107, 19
moveret 75, 2
moveretur 166, 2
movetur 271, 13
movisse 29, 17
movit 131, 16
mox 7, 17, 9, 6, 23, 8.
36, 18, 51, 15, 74,
16, 88, 22, 91, 22.
94, 11, 15, 105, 6.
124, 23
mucrone 72, 18
mucrones 255, 16
muliebrem 56, 14
muliebri 7, 9. æmulatione perculsa 143, 3. more 23. pertimuit 295, 5
muliebris 143, 7
muliebriter 13, 5, 144, 20
mulier 6, 11, 8, 26, 321, 9
muliere 7, 6, 36, 14
mulierem 196, 15
mulieres 7, 16, 25, 13, 60, 23, 76, 16, 231, 23, 232, 2, 5
mulieribus 29, 23, 114, 7, 301, 20
mulieris 144, 11, 196, 17, 322, 1
mulierum 19, 7, 44, 10, 104, 3, 139, 15, 141, 9, 211, 18
multa 6, 14, 29, 3, 63, 35, 68, 6, bis, 79, 7, 96, 14, 109, 6, bis, 149, 11
multa 22, 9, 31, 5, bis, 36, 19, bis, 69, 4, 123, 9, 133, 14, 144, 4, 154, 14, 156, 12, bis
multarum 78, 29, 84, 4
multas 29, 6, 47, 10, 87, 6, 96, 24, 113, 7, 167, 15, 169, 25, 195, 9
multi plur. 12, 12, 61, 15, 119, 16, 122, 12, 214, 2, 290, 2, 308, 17, 325, 12
multiplex 206, 9
multiplicata 321, 22
multiplicato metu 316, 16
multiplici 214, 21
multis 23, 24, 31, 21, 58, 2, 69, 25, 85, 19, 108, 13, 109, 8, 118, 14, 120, 5, 125, 11
multitudine 25, 21, 33, 5, 36, 4, 74, 11, 107, 18
multitudinem 37, 17, 107, 13, 146, 9, 174, 21, 290, 10
multitudinis 59, 14, 140, 2, 141, 22, 179, 19, 212, 7, 232, 4, 293, 14
multitudo 24, 6, 30, 4, 58, 8, 78, 26, 102, 24, 122, 7, 212, 1
multo, antè 181, 12, clarior 283, 2, co- mitator 218, 13, major 161, 10, periculosus 285, 2, murum 146, 9, plura 47, 21, post muro 116, 13, 122, 2, 40, 2, 78, 9, 157, 8, 158, 19, 304, 7, 327, 10, timidus 286, 12
murtorum 11, 6, 37, 20, 102, 8, 219, 15, 327, 4
muris 8, 5, 23, 5, 37, 7, 92, 17, 104, 16, 122, 22
mutare 25, 5, 191, 23, mutarent 39, 8, 59, 9, mutasse 96, 18, mutassent 179, 9, mutasset 7, 1, mutata est 38, 2, sunt mutata 5, 10, 20, 5, 127, 28, 179, 12, mutata 11, 5, 241, 20
mutatio 225, 10, 272, 7
munera 32, 12, 164, 7, 13, 206, 16, 322, 10, muneribus 58, 21, 146, 3, 25, 164, 10, 281, 2, 5, 62, 1, 277, 19, 27, 9, 56, 20, 75, 4, 123, 18, 202, 6, 312, 11
municipes 35, 18, 6, 312, 11
munificentia 123, 17, abl. 209, 9
munificentia 243, 18, munificentiam 287, 4, munimenta 39, 4, munimenti 209, 19, munimentis 190, 25, 210, 2
munimento 21, 14, munimentum 206, 5, 301, 6
munit 303, 15
munita 39, 3, 209, 18, sit 20, 21
munitionibus 52, 16, munitus 303, 16, munitum 140, 1, 184, 28
munus 132, 1, 133, 2, 148, 18, 158, 18, 223, 4, 238, 17, 243, 16, 272, 18, 273, 15, 280, 1, 326, 8
Nabide 236, 14
Nabidem 238, 7, 13
Nabin 233, 19
Nabis 236, 11
nactæ fuerant 82, 21
Nanno 320, 22
Nannum 320, 3
narranda sunt 152, 23
narraretur 16, 1
nascendi 31, 23, 25, 44, 20
nascentibus 300, 18, nascerentur 23, 15, 130, 3
nascetur 64, 2, 130, 11
nascitur 308, 21
nascuntur 150, 14
nasi 292, 17
naso 147, 24
nasum 17, 3
nata 20, 18, est 145, 4, 160, 20, fuit 149, 4, nata sunt 325, 13
natalis dies 288, 17
natam 72, 22
nati 44, 15, essent 15, 16, 115, 6
nationes 65, 6, 81, 25, 208, 9
nationibus 74, 85, 6, 19
nationum 4, 1, 126, 5, nato 73, 5, 162, 1, 224, 13
natus 19, 18
tum animos 97, 10, nato 31, 22, 153, 12, 182, 2
natum 31, 26, 32, 5, 70, 60, 87, 10, 130, 4, 170, 16, 202, 29, 253, 6
natura 31, 23, 50, 15, 24, 190, 11, 296, 21, abl. 76, 1, 302, 1
naturæ 33, 9, 125, 10, 182, 3, 185, 15, 228, 1
mutatur 87, 7
mutatis abl. 131, 12, 213, 16, 257, 8, 297, 1
mutuo 159, 15
mutus 311, 7
mutuum exitium 80, 2, 219, 14, odium 258, 1
Mycæ monte 38, 7
Myrtalis 92, 12
mysteria Cereris similentio solemnia 55, 3
N.

INDEX VERBORUM.

naturalia 149, 11
naturalia 206, 4
naturalibus 8, 6, 119, 5
naturalis 22, 3, 49, 7, 271, 11
naturalium 191, 22
naturam 20, 1, 22, 4
natus 8, 15, 127, 12, 179, 10, 187, 4, 199, 15, erat 8, 20, 96, 14, 147, 17, 158, 9, 159, 13, 18, 218, 11, 16, est 127, 19, 293, 27, fuerat 42, 12, 130, 17, fuit 149, 19
navale 35, 3, 52, 24, 52, 13, 242, 11
navalem 66, 19
navali 26, 1, 38, 6, 40, 11, 46, 18, 48, 4, 58, 4, 69, 12, 146, 20
navalis 36, 6, 53, 5, 66, 17, 67, 2, 3
nave 134, 6, 239, 19, 327, 9
navem 31, 11, 13, 14, 136, 20, 137, 21, 261, 8
naves 29, 18, 31, 4, 11, 33, 2, 35, 15, 36, 1, 19, 47, 19, 53, 17, 20, 57, 19, 58, 6, 60, 16, 61, 19
naufragii 218, 5, 8
naufragio 30, 17, 38, 3, 154, 22, 176, 1, 218, 3
naufragium 199, 5, 218, 15
navi 100, 1, 174, 1, 178, 10, 292, 10
navibus 24, 2, 29, 21, 35, 20, 56, 5, 57, 2, 17, 59, 3, 17, 60, 14, 87, 6
navigabile 123, 3
navigantes 50, 4
navigantibus 191, 18
navigantium 233, 13
navigat 121, 16
navigationis 33, 11, 154, 7, 251, 11, 307, 2, patiens 271, 14
navigia 50, 13
navigio 37, 15, 213, 12
navis 251, 2
navium 29, 24, 35, 17, 56, 12
Nearchus 132, 9
nebulæ 324, 16
nebula 74, 14
nec modò 209, 29, sonum 49, 16, 282, 11, 324, 3, tantum 79, 23, 207, 24, 286, 16, 324, 5, 201, 17
nec non et 49, 6, 68, 12, 229, 14
necaretur 8, 15
necari 123, 10
necatus 282, 11
necati gen. 8, 18
necaverunt 186, 7
necavit 275, 4
nece 92, 2, 278, 1
necem 156, 25, 161, 5, 214, 16, 250, 3, 275, 5, 505, 1, 309, 22, 227, 9, 258, 16, 18, 329, 2
necessaria 13, 9, 242, 3
necesse, habere 210, 21, haberet 152, 22, 205, 17, 276, 23
necesse 51, 18, habuissent 19, 19, habuit 137, 16, 298, 4
necessitas 155, 7, 197, 23
necessitate 84, 24, 87, 16, 321, 18
necessitatem 10, 17, 24, 19, 56, 32, 81, 11, 171, 15, 190, 6, 240, 17
necessitatis 248, 6
necessitudinem 294, 26
necessitudinibus 294, 26
necis 20, 3, 151, 9, 153, 8, 317, 20
nedum 6, 1, 298, 11
nefanda 174, 19, 296, 8, neut. 184, 87
nefandissima 155, 21
nefandissimum, vocat. 171, 2
nefaria 184, 34
nefas 127, 5, 203, 227, 3, 326, 6
negabat 239, 2
negabatur 154, 20
negando 204, 21
negant 18, 21, 282, 2
navium 29, 24, 35, 17, 56, 12
Nearchus 132, 9
nebulæ 324, 16
nebula 74, 14
nec modò 209, 29, sonum 49, 16, 282, 11, 324, 3, tantum 79, 23, 207, 24, 286, 16, 324, 5, 201, 17
nec non et 49, 6, 68, 12, 229, 14
necaretur 8, 15
necari 123, 10
necatus 282, 11
necati gen. 8, 18
necaverunt 186, 7
necavit 275, 4
nece 92, 2, 278, 1
necem 156, 25, 161, 5, 214, 16, 250, 3, 275, 5, 505, 1, 309, 22, 227, 9, 258, 16, 18, 329, 2
necessaria 13, 9, 242, 3
necesse, habere 210, 21, haberet 152, 22, 205, 17, 276, 23
necesse 51, 18, habuissent 19, 19, habuit 137, 16, 298, 4
necessitas 155, 7, 197, 23
necessitate 84, 24, 87, 16, 321, 18
necessitatem 10, 17, 24, 19, 56, 32, 81, 11, 171, 15, 190, 6, 240, 17
necessitatis 248, 6
necessitudinem 294, 26
necessitudinibus 294, 26
necis 20, 3, 151, 9, 153, 8, 317, 20
nedum 6, 1, 298, 11
nefanda 174, 19, 296, 8, neut. 184, 87
nefandissima 155, 21
nefandissimum, vocat. 171, 2
nefaria 184, 34
nefas 127, 5, 203, 227, 3, 326, 6
negabat 239, 2
negabatur 154, 20
negando 204, 21
negant 18, 21, 282, 2
negantes 178, 1, 237, 3
negantibus 153, 6
negaret 94, 12, 253, 6
negarunt 61, 17, 22, 281, 19
negat 7, 14, 88, 13, 201, 17
nequeat 106, 20
nequeant 22, 6, 90, 4
nequibat 9, 23
nequissent 57, 13
nequisset 152, 12
nequitia 231, 1
negavit 145, 6, 214, 4
neglecta neut. 258, 17
neglecti gen. 242, 9
negligentiam 209, 12
neglentior 249, 12
negligentibus 312, 6
negligere 109, 22
negotiantium 87, 12
negotiatore 179, 10
negotiatoris 292, 22
negotii 16, 19, 184, 22, 227, 9, 258, 16, 11, 12, 200, 9
negotium 283, 9
nemine 15, 7, 87, 3, 45, 25, 57, 11, 64, 14
Nicanor 132, 19
Nicanore Seleuco 286, 3, 164, 9
Nicanam 120, 9
Nicias 52, 12, 15, 53, 11, 18, 23
nemo 6, 17, 28, 15, 89, 10, 92, 4, 94, 2, 100, 14, 16, 108, 9, 139, 20, 197, 12, 20, 208, 10, 219, 10, 223, 13, 286, 28
netem 7, 9
Neoptolemi 79, 12
Neoptolemis 135, 26
137, 13, 16, 138, 1, 28, 284, 13
nepos 197, 8, 326, 18, 327, 13
nepote 9, 3, 144, 2, 19, 21, 19, 22, 15, 16, 24, 6, 34, 13, 39, 11, 42, 17, 43, 10, 20, 47, 20
nepotes 149, 10, 166, 19, 244, 11, 312, 19
nepoti 8, 11
nepotis 9, 16, 293, 5, 317, 16
neptem 160, 5
neptis 197, 16
nequaquam 82, 6
neque enim miseros nimis 56, 22, 93, 1, canvitiadecent 142, 3
neque mundum pos. Nini 6, 2
sc duobus solibus Ninum 6, 10
E e e

INDEX VERBORUM.

Ninus 4, 7, 5, 4
Ninya *abl.* 5, 12, *nom.*
6, 20
nitor 320, 21
nitorem 276, 1
nix 208, 7, 300, 9
nobilem 83, 8, 86, 9
nobili 15, 13, 160, 14
199, 12
nobilibus 104, 22, 115,
16, 205, 5
nobilis 62, 21, 91, 5
247, 6
nobilissima, *fem.* 268,
3
nobilissimæ *plur.* 192,
12
nobilissimam 79, 7
nobilissimas 123, 13
223, 9
nobilissimi 156, 24
nobilissimis 73, 16
nobilissimorum 17, 2
nobilissimum 112, 18
nobilitas 8, 11, 17,
22, 164, 2
nobilitate 16, 11, 147,
18, 254, 3, 285, 11
nobilitatis 114, 17
nobilium equarum
88, 18
nobilius 227, 5
nobiscum 35, 3
noceant 324, 7
nocebat 137, 12
nocendi 72, 17
nocerent 44, 9, 252,
17
noceretur 327, 6
nocte 92, 3, 127, 13,
194, 11, 206, 24,
209, 25, 248, 7,
255, 5, 321, 6, 322,
19
noctem 13, 15, 16, 20,
109, 3, 125, 13, 168,
5
noctes 27, 10, 321, 11
noctis 34, 20, 71, 19,
137, 21, 168, 8, *nonne* 176, 6
206, 21, *errore* 194,
17
noctium 114, 18
noctu 29, 11
noctus 200, 3
nocturnum 11, 2
nodis 102, 4
nodos 102, 4
Nolani 176, 5
nolebant 273, 6
nolebat 93, 6
nollet 67, 22, 311, 17
noluit 10, 25
nomen 9, 3, 5, 27, 2,
3, 50, 18, 60, 2, 10,
61, 16, 73, 21, 74,
10, 92, 12
nomina 135, 21, 185,
17, 204, 31, 317, 9
nominare 30, 11
nominari 311, 10
nominavit 30, 12, 119,
13
nomine 7, 7, 9, 30,
15, 1, 24, 33, 30, 9,
48, 9, 49, 13, 74, 1,
11, 85, 26, 92, 12,
95, 2
nomini 245, 8, 304,
10
nominibus 45, 29,
144, 18, 147, 7, 156,
23, 279, 27, 285, 4,
21, 96, 24, 161, *ult.*
6, 101, 4, 125, 3,
139, 16
Nominum 137, 2
non immerito 325, 14
non modo 6, 11, 15,
19, 12, 26, 5, 29, 9,
88, 1, 11, 102, 13,
130, 10, 186, 3
nonnisi 48, 8, 80, 4,
95, 16, 241, 5, 256,
8, 301, 12, 16
non solum 32, 13, 62,
18, 89, 18, 94, 1,
115, 7, 116, 7, 137,
14, 144, 13, 146, 2,
155, 20
non tantum 14, 3, 22,
1, 32, 4, 35, 8, 39,
17, 45, 22, 55, 7, 58,
22, 209, 2, 214, 22,
24
nonaginta 111, 5, 256,
6
nonas 178, 16
nondum 53, 9, 96, 8,
136, 13, 242, 17,
244, 3
nonne 176, 6
noningentis 256, 8
nonnulla *neut.* 127, 19
nonnullas 23, 23, 58,
3, 96, 24, 125, 2,
160, 6
nonnulli 96, 5
nostra 35, 2, 4
nota *subst.* 249, 2
nota erat 17, 22, 202,
1, 239, 2
notam *adj.* 8, 27,
subst. 44, 16, 149,
11
22, 24, 51, 1, 92, 24,
94, 24, 151, 8, 159,
16, 179, 7, 8, 208, 6,
223, 14, 18, 332, 4,
324, 6, 15
nova *abl.* 4, 8, 225, 2,
242, 14, *neut.* 93,
20, 150, 14, 163, 5,
fem. 326, 1
novæ *plur.* 61, 12,
gen. 169, 10, 196,
16, 228, 9
novam 28, 19, 141,
14
novaret 257, 1
novarum 259, 6
novas 155, 2, 180, 24,
203, 13, 237, 5,
novem 24, 2, 100, 24,
101, 14
noverat 219, 24
noverca *abl.* 83, 6, 91,
21, 96, 24, 161, *ult.*
nom. 118, 1, 158, 1
novercæ 99, 9
novercat 217, 4
novi *gen.* 221, 1, 265,
1, 260, 9
novis 104, 18, 156, 13,
227, 14, 242, 1, 264,
18, 305, 13
novissimæ 92, 11, 185,
11
novitate 107, 19, 139,
4
num 10, 20, 73, 7
numen 177, 14
numerati 123, 23
numerata 25, 24
numeret 282, 14
numero 33, 3, 45, 24,
51, 2, 62, 13, 88, 15
numerum 37, 8, 41,
17, 18, 124, 13, 140,
24
numerus 59, 19, 173,
6, 237, 21, 289, 23
Numidarum 254, 6,
284, 23
Numidas 173, 8
Numidis 194, 16
numina 109, 18, 204,
24
numine 166, 17, 327, 8
numinibus 170, 7, 295,
9
numinis 43, 18, 82,
14, 149, 23, 251, 4
Numitor 316, 9, 317,
15, 20
Numitorem 316, 10
Numitori 317, 15, 318, 1

INDEX VERBORUM.

Numitoris 316, 11,
317, 14
nuncupare 127, 3
nuncupaturum 202, 15
nuncupatus 107, 9
nuncupent 303, 25
nunquam 58, 25, 124,
7, 129, 24, 178, 26,
213, 6, 227, 13, 282,
20
nunciabuntur 192, 19
nuntiantes 169, 15,
198, 8
nunciari 46, 4, 214,
15
nunciat 36, 7, 143, 6,
nunciata essent 63,
20, 113, 20, 115,
26, 130, 23, 144,
6, 204, 28, 244, 3,
290, 15, 311, 2, *es.*
set 173, 15, *est* 179,
5, fuissent 257, 5,
sunt 110, 1, 214, 14,
252, 24, 958, 13
nunciatam 322, 13
nunciato *abl.* 72, 7
nunciatum esset 13,
9, 23, 20, 64, 13,
134, 16, 141, 2,
148, 7, 217, 9, 229,
4, 277, 13, *est* 218,
2, fuisset 278, 8, *sit* 301, 14
21, 12
nunciatur 39, 12, 63,
25, 97, 4, 102, 7,
106, 14, 224, 28,
242, 10
nunciatus esset 134,
11
nuncient 88, 8
nunciet 239, 2
nuncii 60, 22
nuncio 15, 4, 37, 11,
123, 3
nuncios 39, 28, 115,
28
nuncium 127, 21, 128,
5
nuncius 13, 23, 239,
14
nuper 34, 29, 90, 19,
226, 12
nupta esset 148, 26
nuptam 294, 24
nuptiæ 156, 11, 202,
21, 220, 9
nuptiarum 12, 21,
184, 16, 24, 287,
14, 320, 5
nuptias 25, 17, 39, 26,
77, 7, 21, 79, 13, 90,
24, 101, 21, 135, 6,
156, 12, 159, 2,
168, 11, 169, 14, 25,
183, 20, 203, 1, 215,
5, 262, 4, 316, 1,
320, 7
nuptiis 17, 8, 91, 29,
96, 5, 156, 13, 242,
1
nuptum 16, 6, 320, 6
nupturum 293, 4, 296,
299, 6
nuru 144, 2
nusquam 34, 12, 49,
15, 171, 5, 191, 8,
219, 12
nutricum 317, 4
nutrici 9, 3
nutricis 117, 7
nutriendis 49, 6
nutriendus 161, 7
nutrimenta 50, 9
nutrimentis 50, 2
nutrire 9, 2
nutriti 317, 8, 327, 24
nutritus 326, 24
nutrivit 317, 6
Nysam 119, 1
O.
Obeunt 301, 14
objecit 327, 5
objecta 207, 4
objectabat 117, 7
objectans 193, 13, 214,
objectare 249, 8
objectu 13, 5
objici 148, 4
objiciat 108, 4
objicit 149, 10
obitum 66, 3
oblata 218, 15, 284, 9
oblectabatur 272, 20
oblectamenta 231, 14
obligaret 202, 7
obligat 43, 20
obligationem 136, 11
obligam 281, 14
obliti *plur.* 51, 7, 84,
1, 99, 24
oblitus 10, 8, 127, 2,
167, 8, 231, 1, 254,
11, 264, 3, 305, 13
oblivione 191, 14
oblivionem 64, 2
oblivionis 167, 15
obliviscitur 156, 19
oblocare 104, 20
obruantur 283, 6
obruent 207, 17
obruere 172, 21
obrueret 320, 26
obruerit 122, 9, 146, 15
obrutus 20, 7
obrutus 120, 5
obruunt 301, 17
obruuntur 156, 32
obscena 10, 20
obscurâ 8, 12
obscurissimi *plur.*
299, 6
obscurus 16, 16
obscurum 73, 20
obsecrationibus 202,
7, 207, 27
obsederint 191, 14
obsedit 127, 31
obsequendi 56, 14
obsequia 42, 18, 85,
28, 130, 18, 179,
22, 188, 13, 258, 5
obsequiis 124, 23,
136, 9
obsequio 197, 20
obsequium 284, 2
obserari 214, 15
obseratis *abl.* 174, 22
observant 303, 12
observare 101, 23,
321, 16
observari 184, 24,
289, 8
observavit 75, 1
obses 73, 21, 78, 7,
248, 14, 260, 4, 261,
1, 3, 280, 4
obsessâ 170, 19
obsessas 300, 25
obsessores 191, 14
obside 78, 4
obsidebant 311, 14
obsidem 78, 5, 261,
2, 312, 5
obsidentibus 9, 24
obsidere 188, 1, 294,
15
obsiderentur 193, 20
obsideret 322, 1
obsideri 97, 11, 217,
8
obsides 76, 9, 204,
21, 312, 19
obsidet 88, 8, 188,
18, 308, 6
obsidetur 185, 1
obsidio 140, 4
obsidione 35, 4, 44, 6,
52, 23, 61, 11, 86,
13, 88, 6, 133, 21,
134, 7, 16
obsidionem 61, 3, 183,
16, 189, 22, 191, 5,
304, 18
obsidionis 87, 4, 21,
140, 2, 144, 8, 190,
3, 6
obsignari 189, 12
obsistentes 41, 7
obsistephium 28, 11
obsistere 278, 15
obsoletam 234, 19
obstinatos 144, 15
obstiterint 286, 4
obstitisse 282, 7
obstricti estis 142, 3
obstringeretur 39, 27
obstringit 15, 20
obstringuntur 64, 2
obstrinxerint 44, 2, 98,
7
obstructum iri 209, 25
obtentâ 24, 11
obtentum 24, 32, 178, 9,
186, 2, 320, 28
obtentu 62, 7, 135, 9
obtentum 312, 13, *sit*
120, 7
obtereant 308, 9
obterrâdam 56, 27
obticuit 248, 12
obtineret 135, 11, 142,
10, 220, 9
obtinere 30, 5
obtinuare 274, 6
obtinuârunt 124, 17,
248, 14, 260, 4, 261,
1, 3, 280, 4
obtinuisse 284, 1, 10
obtinuisset 7, 8, 25, 17
obtinuit 135, 12, 248,
16
obtruncationis 249, 1
obtruncatores 241, 22
obtruncat 91, 6
obtruncatur 156, 31
obtruncaturus 255, 11
obtulêrunt 204, 14
obtulisse 64, 22, 128,
7, osculum 206, 3
obtulit 150, 3, 203, 2,
257, 9, 293, 21, 24,
317, 3
obvenerat 152, 19
obvenisse 277, 16
obvenisset 183, 16
obversantibus 215, 9
obversatus fuisset 137,
16
obviam, effuso populo
247, 13, ituros 22,
24, missâ nave 134,
6, occurrunt 10, 18,

INDEX VERBORUM.

procedit 58, 8. 144, 69, 20. 24, 7. 96, 2. 62, 23. 83, 11. 84, Oclus 93, 15
 16. procedunt 69, 129, 25 21. 168, 25. 183, 18. octavo 129, 31
 22. tulere 58, 19. occisorum 60, 1 184, 29. 270, 2 277, octo 23, 35. 60, 14. 87,
 vadit 106, 13. ven- occisos 166, 4. 174, 9 18. facinus 15, 5 10. 160, 5. 279, 11.
 tum 284, 12 occisum 41, 9. 88, 23. occupata abl. 30, 6. 193, 26
 obviam adiect 101, 16 117, 12. 126, 2. 139, 44, 26. nom. 296, 3 octodecim 298, 2, 12
 obvii 29, 25. 134, 1 1. 158, 4. 193, 21. occupatam 221, 19. octoginta 25. 20. 168,
 obvis 16, 2 284, 6. esse 212, 10 311, 3 13. 242, 11. 279, 3.
 obvios 104, 16 occisus 51, 12. 95, 4. occupaturam 192, 8 289, 24
 obvium 9, 28, 30. 290, erat 291, 5. esset occupatas 82, 21 oculi 102, 18
 16 116, 10 occupati 36, 10. es- oculis 8. 15. 61, 17.
 obvis 101, 24. 91, occubuit 15, 3. 133, 3 sent 46, 15 103, 8. 126, 28. 167,
 28. 222, 13. 288, 1 occulitur 15, 9 occupatis abl. 91, 6. 16. 237, 13. devorare
 obumbretur 8, 8 occulta 258, 3. consi- 242, 8. 283, 9 285, 9
 occasio 183, 23 lia victoriæ furtivæ occupato 12, 6. 71, 2, oculorum 7, 10. 183, 2
 occasione 201, 4. 283, convenire 100, 19 9. 97, 5. 149, 6. 17. oculos 58, 9. 59, 16.
 7, 10 occultæ plur. 231, 15 152, 2 61, 3. 102, 21. 215,
 occasionem 9, 18. 115, occultanda erant 288, 7 occupatum 289, 5 9. 259, 2
 31. 111, 13 occultare 6, 5 occupatur 214, 2 oculum 79, 21
 occasu 228, 3 occultarent 209, 27 occupatus 62, 10. erat oderant 179, 8
 occidentam 144, 12 convenire 232, 3 320, 5. esset 215, odia 92, 26. 131, 4
 occidenti 117, 9 occultato 16, 1 15. fuisset 77, 23 odii 55, 24. 103, 2
 occidentum 77, 22 occultatum 279, 7 occupaverant 175, 9. odii 71, 2. 188, 3. 213,
 occidentus 8, 15 occultæ 64, 11, 15. 282, 17 16. 297, 19
 Occidens 112, 7 131, 28. 156, 4. occupaverat 34, 7. odio 84, 1. 92, 25. 98,
 Occidente 133, 17. 166, 7 137, 1. 145, 15. 154, 3. 202, 2 16. 215, 19.
 166, 10. 227, 14. oculi 32, 26 3. 202, 2 odiorum 285, 3
 224, 11 occultis 237, 2. 296, 2 occupavere 23, 5. 23. odisse 240, 14
 Occidentem 234, 15 occulto abl. 43, 5. 237, 51, 16. 81, 8. 82, 6. odium 9, 17. 55, 12.
 Occidentis 166, 9. 234, 18 136, 23 98, 6. 117, 23. 137,
 17 occumberet 276, 1 occupaverint 227, 6. 11
 occiderat 149, 16. 265, occumbit 78, 10 300, 7 Oenanthe 231, 19
 5. 278, 3. perierat occupabat 219, 6 occupaveris 241, 9 offendere 9, 21
 274, 8 occupanda 206, 28 occupaverunt 210, 3 offendisset 37, 13. 149,
 occideret 113, 12. in- occupandæ 71, 19. 197, occupavit 50, 20. 74, 21
 30 15. 89, 21. 102, 13. offendit 117, 5
 occideretur 156, 33. occupandam 104, 12. 153, 4. 194, 1 offensa subet. abl. 51,
 194, 23 177, 16. 184, 15. occupet 262, 3 26. 280, 1. nom. 59,
 occiderunt 34, 22 328, 14 occurrat 167, 16 10. 221, 1
 occidi 9, 20. 62, 10. occupando 126, 5 occurrebant 118, 2 offensæ subet. 28, 5.
 96, 20. 146, 14. 183, occupandum 126, 7. occurrentibus 144, 18 205, 21. 249, 3
 21. 262, 7 289, 19. 290, 7 occurrere 202, 30. offensam 159, 6. 161,
 occisione 38, 9. 215, occupant 165, 17 290, 2 2. 194, 10. 26, 17
 10. 221, 10. 224, 6 occupare 37, 10. 152, occurrerent 300, 23 offensi plural. 235, 4.
 occidisse 38, 9 22. 187, 21. 232, 3. occurreret 229, 16. 305, 10
 occidissent 28, 7. 115, 236, 4 297, 6 offensis 189, 24. 263, 1
 11 occuparent 51, 24. occurrisset 207, 26 offensus 14. 6. 249, 14
 occidisset 316, 5 146, 11 occurrat 114, 6. 204, offerebatur 218, 17
 occidit 156, 17. 167, 9 occuparet 241, 24 9. 205, 14. 210, 26. offerentem 204, 10
 occiditur 134, 8. 138, occuparetur 131, 23 244, 16 offerentes 204, 18
 1. 143, 21. 159, 9. occupari 202, 32 occurrent 10, 19. 71. offerentis 28, 14
 151, 4. 158, 22. 184, occuparint 174, 13 23. 88, 20. 108, 15 offerre 93, 3
 31 occupasse 22, 20. 152, occursum est 137, 21 offerrent 209, 8
 occisa 231, 9. 295, 3 5. 282, 11. 326, 1 oceani 122, 29. 124, offiret 227, 10
 occisi 60, 12. 117, 9. occupassent 17, 10. 27. 319, 11. 323, 4. offerri 288, 18
 204, 28. 214, 3. 217, 36, 4. 81, 2. 101, 324, 8 offert 17, 14. 50, 19.
 9 2. 278, 6 Oceano 118, 17. 122, 26. libamenta de- offertur 106, 10. 317,
 occisus 16, 9. 82, 28. occupasset 33, 15. 77, 12. 91, 21. 101, 20. dit 123, 1
 135, 2. 145, 2. 156, 12. 217, 18. 219, 12 Ochi 94, 28
 13. 214, 9 217, 18. 219, 12 Ocho 94, 20
 occiso 5, 11. 52, 23. occupat 29, 29. 52, 21. Ocho 94, 20

INDEX VERBORUM.

officia 143, 4. 170, 24. onustus 209, 15 oppressisset 316, 10 101, 13. 24. 112, 10,
 173, 20. 188, 8. 209, Onormarchus 81, 16 oppressi 97, 12. 111, 19. 206, 13
 19 ope 84, 10. 198, 13 17. 125, 20. 231, 5 oraculi 45, 5. 67, 7.
 officii 56, 14. 88, 1. opem 58, 20. 204, 34. oppressuri 29, 18 74, 12
 92, 2. 305, 13 207, 1. 294, 17 oppressus 14, 9. 41, oraculis 207, 1
 officii 103, 9. 109, 13 opera nom. plur. 26, 6 15. 65, 2. 293, 15. oraculo 45. 16. 75, 10.
 officio 72, 11. 161, 11 opera abl. 56, 4. 57, est 247, 9 102, 5. 177, 16
 officium 124, 15. 153, 23. 64, 17. 219, 25. opprimendam 55, 19. oraculum 35, 16. 43,
 17. 197, 19. 313, 4 286, 27. nom. 103, 9 78, 29. 320, 25 21. 113. 3. 136, 12
 olei 26, 13. 324, 4 operam 104, 20. 139. opprimendum 255, 12 oram 275, 11. 319, 11
 olim 34, 29. 73, 14. 26. civibus vendi- opprimeretur 32, 20 orant 10, 19. 83, 24.
 83, 8. 125, 8, 12. tabat 56, 35 opprimi 239, 2 124, 16
 168, 1. 280, 5, 7 opere 43, 9 opprimit 13, 15 orante 284, 9
 Olympiaco 133, 11 operi 39, 12. 272, 21. opprimitur 214, 20 orantes 232, 7
 Olympiade 90, 20. 91, 281, 15 oppugnante 90, 13 orare 98, 19. 109, 20.
 17. 126, 4. 135, 8. operiebantur 120, 12 oppugnanti 211, 19 121, 5. 294, 22
 144, 10. 146, 17 operiri 125, 2. 135, oppugnarentur 163, orat 63, 20. 140, 19.
 Olympiadem 79, 12. 25. 237, 17 13 167, 21
 91. 19. 105, 14. operis 93, 11. 281, 12. oppugnaret 79, 20 oratio 56, 30. 92, 27
 143, 3. 20 298, 13. 313, 7. 523, oppugnari 188, 5 oratione 30. 4. 93, 8.
 Olympiadi 82, 23 2 oppugnatione 89, 5. 103, 2. 114, 5. 227,
 Olympiadis 79, 15. 85. operosius 282, 18 178, 2 8. 281, 14
 25. 92, 12. 112, 7. opes 12, 8. 33, 6. 42. optabilem 144, 12 orationem 281, 11
 145, 9 15. 55, 19. 66, 19. optanda fuit 218, 6 orator 63, 1. 133, 22
 Olympias 91, 27, 31. 69. 1. 86, 7. 88, 3 optandum fuisse 281, oratorem 97, 7
 105, 11. 127, 13. opibus 23, 20. 59, 2. 16 oratores 99, 4
 135, 19. 143, 16, 88, 6. 159, 15. 166, optatam 168, 1 oratorie 70, 10
 23. 144, 8. 15 30. 267, 19. 185, 16. optimates 57, 12. 311, oratoribus 99, 6
 Olympici 127, 25 191, 1, 26 19 oratoris 255, 8
 Olympio 76, 24 opimam 205, 11. 209, optimatibus 15, 16. orbam 184, 20
 Olympum 77, 13 16 103, 12 orbe 103, 5. 129, 16.
 Olynthiis 77, 21 opinati fuerant 116, 2 optimatum 23, 2 166, 20. 168, 19.
 Olynthios 83, 4 opinio 115, 26. 210, optimo 240, 7 204, 13
 Olynthum 37, 26 8. 243, 1 optimum 140, 9 orbem 100, 9. 107, 2.
 omen 127, 20, 26 opinione 97, 10. 119, opulenta 206, 16 125, 3. 129, 20. 158,
 ominati sunt 238, 3 24. 206, 29. 238, 15. opulentam 288, 34 11. in orbem 324,
 omine 168, 10. 215, 7 303, 2. 307, 2. 325, opulenti 22, 20 11
 ominibus 178, 11 19 opulentia 38, 4 orbis 82, 2. 84, 7. 10.
 omisere 23, 9 opinionem 82, 21. 136, opulentior 325, 9 95, 11. 105, 4. 108,
 omiserunt 302, 16 25. 169, 10. 190, 15 opulentissimas 82, 31 13. 112, 6. 122, 6
 omissa ablat. 125, 7. opinionis 196, 26. 254, opulentissimi 68, 1 orbitatem 23, 7. 204,
 130, 26. 178, 20. 9 opulentissimum 299, 30
 236, 8. 272, 16. es- opis 199, 16. 218, 16 15 orbitatis 9, 19. 13. 17.
 set 154, 8. est 136, opobalsami 271, 1, 6 opulentius 43, 7 173, 23. 288, 24
 18 opobalsamo 271, 5 opulentum 312, 14 orbis 214, 12
 omissis 46, 20. 103, oporteat 53, 11 opum 66, 3. 103, 2. Orchomenii 98, 3
 9. 227, 9. 320, 10 oportere 37, 8. 205, 17. 129, 9. 245, 9. ordinabant 231, 23
 omisse 25, 7. 77, 7 20 ordinandâ 103, 9
 219, 14 oppidani 122, 20 opus 39, 8. 12. 121, ordinat 68, 13
 omissus 156, 11 oppidanis 74, 13. 119, 10, 239, 17. 243, 4. ordinatâ 172, 2
 omitto 142, 3 2. 183, 15 humanum 158, 16. ordinatis abl. 85, 20
 onera 167, 20 oppidanos 309, 7 majus humanâ mor- ordinaturus 188, 17
 onerando 121, 7 oppido 119, 9 talitate utero tulit, ordinaverat 157, 9
 onerant 58, 17 opponit 85, 17 Olympia 127, 15 ordine 29, 2. 31, 24
 onerare 13, 13 opportuna 52, 21. 276, opus esse 101, 22 ordinem 8, 5. 27, 7. 77,
 onerat 99, 15. 317, 1 25 orâ 23, 3 15. 160, 12. 155, 3.
 oneratus esset 248, 4 opportunitis 123, 7 ora accus. plur. 58, 10. ordines 42, 24. 57, 4.
 onere 49, 3 oppressæ 80, 4 156, 16. civitatum 100, 14
 onus 223, 25 oppressere 69, 5 266, 12 ordinis 190, 11
 onustam 31, 11. 205, oppressi 96, 3. essent orabant 205, 1 ordo 16, 14. 31, 23. 300,
 12 34, 16. sunt 304, 17 oracula 21, 6. 34, 4. 12

INDEX VERBORUM.

ore 58, 23
 Orestæ 160, 11
 Oriens 112, 7, 140, 10.
 142, 26, 147, 20, 208,
 17, 308, 10
 oriens 166, 12, 233, 17
 Orientales 290, 2
 Orientalia 142, 14, 296,
 15
 Orientalibus 272, 5.
 313, 1
 Orientalis 114, 3
 Orientalium 140, 15
 Oriente 13, 1, 118, 17.
 133, 6, 149, 11, 150,
 7
 Orientem 20, 12, 21,
 5, 132, 25, 162, 10.
 166, 9
 orientem 166, 5
 Orientis 96, 24
 Orientis 5, 8, 55, 20.
 74, 7, 99, 25, 104,
 16, 145, 14, 149, 6.
 205, 11, 210, 10.
 228, 18, 234, 2, 17.
 254, 4, 264, 3
 Origine 9, 31, 19, 2.
 20, 8, 26, 9, 105,
 10, 149, 5
 originem 26, 19, 98,
 20, 105, 15, 115, 17.
 176, 3
 origini 196, 3, 317, 2.
 originis 130, 7, 149,
 7, 185, 25, 187, 5
 originum 177, 2
 origo 11, 6, 26, 7, 11.
 44, 5, 80, 8, 101,
 13, 148, 25
 oriretur 101, 8, 276,
 1, 316, 12
 oris gen. 15, 6
 Orithia 23, 27, 24, 4,
 5, 14
 Orithiam 24, 25
 oritur 34, 17, 36, 5.
 135, 13, 197, 8, 304,
 25, 309, 16
 ornamenta 76, 1, 118,
 18, 141, 26, 174, 5.
 176, 25, 184, 7, 264,
 14, matronarum, pu-
 dicam, non vestes
 esse 179, 27
 ornamentis 147, 5.
 177, 11, 211, 1
 ornamentum 72, 2.
 193, 10
 ornatas 6, 17
 ornatissimas 183, 29

ornatu 6, 2, 171, 12
 ornatus 92, 28
 ornatus subat. 92, 28.
 particip. 170, 27.
 171, 3, 179, 11
 oro 142, 4
 Orodos 309, 5, 8, 311, 2
 Orodis 309, 8
 Oroferem 262, 5
 Oroferes 263, 1
 Oropasta 15, 8
 Oropasten 15, 6
 Orphee 102, 1
 orta ablat. 24, 23, 116,
 17, 218, 3, nomin.
 est 101, 21, fuisse
 193, 7
 Ortodisti 326, 16
 ortu 111, 17, 127, 18.
 320, 26
 ortum 16, 16, 166, 11
 ortum est 247, 6, 252,
 9, esset 351, 24
 ortus accus. 137, 7
 205, 11, 210, 10.
 228, 18, 234, 2, 17.
 254, 4, 264, 3
 osculandam 126, 21
 osculatus est 73, 9
 22, fatigat 202, 34
 osculum 260, 3
 ossa 43, 26, 45, 2, 75,
 12, 212, 15, 301, 17
 Ostani 15, 13
 ostendebat 27, 10
 ostendendo 234, 6
 ostendere 121, 2, 272,
 14
 ostenderet 59, 13
 ostenderunt 75, 28
 ostendi infin. 8, 24.
 209, 14
 ostendit 12, 18, 17,
 17, 24, 19, 30, 2, 15,
 141, 25, 166, 14, 190,
 19
 ostenditur 266, 13
 ostendunt 10, 20, 209,
 17, 288, 24
 ostensuros 170, 18
 ostensurum 174, 17
 ostentæ 275, 16
 ostentant 175, 11.
 177, 6
 ostentatione 103, 3.
 309, 15
 ostentationem 199, 4
 ostentent 174, 13
 ostenti 93, 25
 ostentis 157, 8
 ostentum 20, 4, 355, 6

ostia 320, 13
 Ostiæ 261, 8
 ostia 88, 9, 123, 4.
 319, 2, 11
 otia 73, 20
 otio 23, 16, 39, 24, 107,
 9, 114, 11, 125, 12.
 155, 4, 180, 14, 231,
 1
 otiosum 47, 2, 113,
 16
 otium 12, 12, 47, 14.
 175, 2, 262, 2, 324,
 21
 P.
 Pabuli lætitia 327, 27
 pacandæ 22, 30
 pacare 286, 10
 pacatem 282, 20
 pacatum masc. 88, 9
 pacaverit 286, 28
 pace 23, 14, 59, 5.
 135, 16, 183, 13.
 209, 2, 231, 8, 233,
 18, 235, 1, 300, 13.
 322, 9
 pacem 37, 5, 47, 13.
 48, 7, 52, 4, 57, 21.
 61, 14, 18, 77, 11.
 79, 24, 83, 20, 89,
 17, 90, 11
 pacificati 66, 8
 pacificator 164, 3
 pacificatus 195, 6
 pacis 37, 25, 52, 6.
 56, 25, 63, 34, 76,
 9, 78, 6, 83, 21, 22.
 90, 8, 106, 13, 27.
 184, 11
 paciscitur 30, 26, 155,
 13
 paciscuntur 47, 2
 Paconia 74, 8
 Pacori 311, 2, 13
 Pacoro 310, 4, 5, 12
 Pacorum 311, 4, 8
 Pacorus 309, 11, 310,
 9, 311, 8, 9
 pacta 78, 4, 84, 24,
 144, 8, 152, 25, 180,
 24
 pacta 77, 24
 pacti sunt 16, 14, 280,
 18
 pactum 84, 25
 pactione 79, 1, 146,
 11, 150, 9, 189, 5.
 194, 21, 233, 9, 263,
 1
 pactionem 278, 10
 pacto 208, 10, 290, 8
 pactus 163, 9, fuerat
 192, 36
 palam 6, 1, 9, 23, 64,
 12, 92, 31, 105, 14
 palantes 148, 11, 268, 9
 palantium 59, 6
 Palantium 314, 9
 Pallanteo 314, 8
 palmani 117, 3, 148, 28
 palmas 142, 24
 palmeto 271, 5
 palmite 8, 7
 paludamentis 179, 2
 paludes 22, 27, 309, 1
 paludibus 324, 9
 paludium 324, 15
 Pamphiliam 132, 8
 Pans 314, 11
 Panagorum 24, 24
 Pandosiam 112, 11, 113,
 11
 panificiis 177, 18
 pannonia 203, 16, 251, 3
 Pannonia 204, 2
 pannosus 28, 10, 185, 7
 Paphlagonia abl. 132,
 11, 282, 14, nom.
 135, 23
 Paphlagoniam 277, 11.
 297, 28, 284, 2, 286,
 6, 287, 4
 Paphlagonum 277, 20
 par 72, 5, 78, 13, 107,
 1, 134, 15, 140, 5
 par ducum 67, 12
 parabat 64, 13, 112,
 25, 136, 5, 137, 11.
 242, 3, 320, 7
 paranda 25, 8
 Parapamisios 116, 4.
 132, 18
 parare 22, 15, 64, 16.
 84, 19, 210, 25
 pararent 214, 25
 pararentur 219, 19
 pararet 168, 16, 231, 5
 pararetur 64, 19, 156,
 7, 244, 6
 parari 101, 7
 parat 37, 2, 94, 15.
 184, 19, 303, 7
 paratæ fuerunt 147, 24
 paratas 249, 8
 parati 324, 20
 paratis part. 99, 5
 parato 34, 6, 97, 13
 paratum esse 41, 17
 est 126, 13
 paraturus 190, 8

INDEX VERBORUM.

paratus erat 164, 10
 paraverat 155, 13.
 293, 25
 paravere 154, 13
 paraverunt 133, 5
 paravit 160, 7, 277, 4
 parcat 94, 24, 121, 7.
 235, 5
 parcedi 71, 15, 93, 9
 parcendo 119, 9
 parcedum 100, 6
 parcere 84, 3, 224, 10
 parcerent 296, 3, 215, 3
 parceret 14, 12, 244,
 11
 parceretur 216, 16
 parci verb. 119, 3
 parci nom. plur. 302, 4
 parcimonia 324, 20.
 abl. 166, 29
 parcimonia 196, 7
 parcimonia 42, 19
 parciur 107, 9
 parcus 72, 24
 pareant 10, 7
 parebat 145, 14
 parem 29, 3, 68, 2.
 94, 20, 97, 24, 189,
 24, 277, 9, 14
 parendi 22, 18
 parendo 283, 17
 parent 302, 3
 parentari 92, 7
 parentatura 126, 30
 parentatus 131, 13
 parentavit 160, 4, 195,
 13
 parentem 128, 8
 parentes 60, 26, 126,
 24, 144, 10, patres
 244, 10
 parentibus 6, 20, 9, 7.
 61, 6, 75, 1, 108, 18.
 179, 24
 parentis 105, 20, 148,
 9, 230, 3
 parentum 101, 18, 297,
 1, 306, 12
 parentur 41, 16
 parere 7, 13, 14, 51, 6.
 136, 19, 222, 30
 paruret 320, 28
 pares 16, 13, 42, 9.
 103, 5, 129, 24, 154,
 1, 155, 24
 paret 9, 22, 107, 4
 pari 13, 16, 22, 12, 78,
 13, 82, 5, 27, 92,
 22, 146, 18, 25, 279,
 25
 paria 67, 16

parieti 223, 28
 parietibus 231, 16
 pariter 6, 3, 12, 22.
 17, 22, 39, 7, 83, 9.
 92, 23, 94, 26, 95, 4
 parituris 6, 2
 pariturum 260, 11
 Parmenio 111, 6
 Parmenion 115, 21.
 117, 25, 308, 11
 Parmenione 107, 8
 Parmenionem 90, 19.
 114, 12, 186, 1
 Parmenionis 102, 15
 Parnasso 205, ult.
 paricidarum 215, 11
 295, 9
 paricidas 93, 23, 311,
 15
 paricidia 203, 8, 278,
 1, 311, 18
 paricidiale 217, 19
 paricidiales 294, 1
 paricidiali 275, 3
 paricidii 15, 3, 41, 13.
 85, 9, 94, 16, 151,
 4, 171, 9
 paricidio 41, 10, 94,
 7, 153, 9, 197, 16.
 215, 2, 217, 3, 222,
 1, 230, 2, 296, 4.
 304, 22, in parici-
 dio nulla justa cau-
 sa ad scelus pa-
 trocinia prætexi
 potest 151, 8
 paricidiorum 204, 8.
 214, 8
 paricidis 94, 23
 paricidium 14, 11, 41,
 9, 92, 10, 93, 21.
 94, 1, 158, 2, 249,
 11
 pars 20, 16, 57, 18.
 63, 14, 66, 4, 101,
 2, 111, 4
 pars 20, 16, 57, 18.
 63, 14, 66, 4, 101,
 2, 111, 4
 partem 10, 13, 20, 10,
 15, 23, 24, 27, 4, 34,
 20, 84, 12, 105, 4.
 106, 22, 140, 3
 partes 11, 14, 20, 6.
 23, 20, 34, 26, 42,
 2, 51, 13, 130, 21.
 2, 51, 13, 130, 21.

136, 1
 Parthenia 44, 15
 Parthenis 45, 8
 Parthi 299, 1, 14, 303,
 11, 24, 309, 17, 310,
 9, 311, 1, 312, 2
 Parthica accus. 291,
 4, abl. 298, 2
 Parthica 290, 3, 291,
 10
 Parthici 305, 4, 306,
 6
 Parthionem 90, 19.
 Parthicus 313, 1
 Parthico 249, 3, 290,
 7, 306, 14, 309, 4
 Parthicum 22, 14, 303,
 14, 310, 5
 Parthis 113, 20, 115.
 16, 266, 6, 280, 5.
 288, 27, 290, 5, 300,
 21, 303, 22
 Parthorum 108, 21.
 115, 17, 266, 8, 288,
 29, 289, 14, 290, 16.
 291, 2
 Parthos 19, 5, 132,
 19, 266, 11, 289,
 21, 290, 14
 parti 159, 11
 partibus 159, 12, 239,
 12, 309, 19, 310, 1.
 324, 11
 participato 259, 13
 participes 33, 6, 98, 4
 participi 8, 16
 participantem 7, 11
 partim 25, 14, bis, 52,
 20, 21, 53, 21, bis,
 98, 22, 23, 207, 17.
 bis
 partis 131, 5, 142, 5.
 228, 9, 245, 2
 partium 56, 28, 135,
 20, 137, 14, 139, 8.
 207, 17, 309, 17
 partiuntur 32, 16
 parto 230, 3
 partu 320, 27
 partum 8, 29, 129, 31.
 130, 16
 partus nom. sing. 8, 15.
 gen. 106, 15, acc.
 130, 2
 parva abl. 17, 25, 100,
 8, 154, 24, 214, 23.
 232, 14, neut. 80, 10
 parvæ 46, 17
 parvæ 45, 5, 71, 5.
 173, 3
 paruisse 286, 6
 parum 29, 8, 35, 4,
 146, 16
 parvo 88, 4, 243, 12
 parvula 115, 13
 parvula gen. 92, 13
 parvulas 106, 18
 parvuli 166, 2, 197,
 21, 236, 1
 parvulis 162, 12, 214,
 9, 274, 19
 parvulo 149, 4, 217, 5.
 8, 222, 25, 260, 23.
 276, 26, 327, 10, 14
 parvulorum 9, 2
 parvulos 51, 4, 197,
 11, 317, 4
 parvulum 9, 20, 75,
 18, 161, 4, 199, 16,
 19, 275, 4, 326, 19
 parvus 62, 5, 78, 17
 Parymas 116, 4
 pascentibus 21, 10
 passæ sunt 123, 3
 passam 228, 5
 passi 222, 20, sint 98,
 17, sunt 155, 1
 passim 6, 14, 26, 9, 59,
 21, 62, 15, 84, 26.
 143, 23, 156, 3, 166,
 5, 308, 19, 314, 3
 passum 30, 3
 passuras 22, 32
 passurum 88, 13
 passurus fuit 12, 5
 passus nom. plur. 31, 1
 passus est 276, 2, 310,
 7, fuerat 89, 14, 91,
 8, 327, 21, sit 220, 7
 passuum 109, 5, 116,
 12, 306, 22
 pastor 8, 23, 317, 5
 pastore 329, 27
 pastorem 8, 29
 pastores 9, 5, 24, 15,
 5, 196, 5, 201, 12.
 221, 22, 285, 5, 317,
 10
 pastori 8, 19, 20
 pastoribus 196, 16
 pastoris 9, 2, 12
 pastorum 318, 4
 pateant 24, 17, 206, 25
 pateat 49, 6
 patebat 41, 6
 patefacient 37, 7
 patefactis 321, 12
 patentibus 223, 16
 pater 52, 3, 8, 41, 15.
 44, 17, 74, 9, 91, 29
 patere 208, 4, 191, 6
 paterentur 51, 8, 22,
 70, 22, 154, 9, 163,

INDEX VERBORUM.

17. 197. 14. 231. 6. 21. 63. 3. 66. 18. 70. 126. 5. 141. 9. 164. pedibus 100, 17. 301.
269. 14. 292. 5. 16. 113. 13. 2. 171. 13. 15
pateret 37. 7. 164. 10 patris 28. 14. 29. 28. pavidi 60. 21. 207. 19 Pediculis 113. 8
pateretur 244. 4. 304. 31. 19. 32. 19. 33. pavidis 298. 6. pedites 100. 25. 130.
19 22. 34. 1. 38. 16. 62. paulatim 10. 18. 86. 20. 131. 3. 7. 16
paterna 8. 11. 94. 2. 19 paulum 29. 26. 194. 5. pedum 149. 21. 254. 2
287. 3. patriam 4. 6. 30. 19. 1. 20. 9. 140. 20. peditum 19. 16. 100.
paterna 91. 18. 94. 35. 18. 45. 3. 51. 20. 192. 11. 270. 8. 293. 7. 102. 23. 103. 14.
16. 117. 7. 217. 9. 56. 3. 61. 1. 63. 21. paulisper 182. 8. 216. pedum 149. 21. 254. 2
254. 11. 264. 12. 28. 68. 17. 21. 22. paulo altius 165. 7. Pelagii 74. 4
269. 14. 272. 5. 325. 89. 21. 113. 13. 114. 1 paulum 29. 26. 194. 5. Pelasgos 133. 1
19 patribus 115. 5. 10. 123. 15. 82. 20. 24. Pelax 307. 7
paternarum 96. 19. patrimonium 32. 16. 43. 3. Paulo Rom. consule Pelias 306. 24
paternas 117. 10. patrimonii 11. 14. 47. 226. 12. 256. 11. Pelio 136. 26
paterni 54. 14. 146. 3. Paulum 29. 26. 194. 5. pelle nomen. 314. 12
14. 139. 6. 264. 18. patrimonii 88. 2. Paulum consulem pellebat 182. 21
paternis 121. 5. patrimonii 32. 1. 44. 17. 99. 17. 314. 2. pellem 306. 25
paternitatis 93. 20. patrimonii 32. 1. 44. 17. 99. 17. 314. 2. pellendus 221. 20
paterno 159. 7. 160. 17. 99. 17. 314. 2. pellere 85. 24. 277. 8
2. 266. 1. patris 292. 17. 304. 9. Pausania 86. 13. 263. 9
paternos 285. 12. patrios 202. 7. 290. 6. Pausania 92. 3. pellicus 21. 17
paternum 39. 10. 94. patrias 14. 5. 40. 10. Pausaniam 29. 24. 91. pellicatum 77. 24
4. 151. 14. 263. 9. patris 14. 5. 40. 10. Pausaniam 29. 24. 91. pellice 273. 3. 288. 11.
273. 4. 278. 5. 279. 41. 23. 51. 19. 64. 20. 30. 296. 1
21. 280. 6. 10. 93. 21. 94. 3. 14. 20. 30. pellicem 94. 9
pater 21. 7. 206. 14. 96. 6. 20. 97. 2. 15. Pausanias 40. 2. 63. pellicere 280. 7
306. 12. 17. 104. 5. 27. 69. 14. 91. 5. 7. pellicies 15. 14. 311. 12
pati 84. 5. patrium 155. 10. 12. 118. 2. pellicibus 93. 15. 297.
patiantur 17. 21. 190. 10. pax 25. 15. 63. 29. 71. 6. 83. 21. 188. 11. 2
10 patrocina 94. 20. 151. 218. 23. 233. 9. 281. 2
patibulis 232. 5. patrocino 248. 15. 17. pellicum 114. 17
patibulo 193. 9. patrocini 117. 6. pellitur 183. 16. 280.
patiebatur 130. 12. patronos 140. 14. 4. 327. 28. 14. 309. 4. 311. 25
patiens 271. 14. patronos 155. 18. pecora 21. 9. 14. 85. pellunt 269. 16
patienter 6. 1. 63. 20. patris 79. 14. 6. 11. pecoris 8. 19. 88. 17. pelluntur 36. 18
patientia. abl. 17. 4. patris 100. 12. pecorum 25. 2. 217. Pelopidæ 73. 22
187. 6. nom. 324. 24. patrum 45. 29. 115. 11. pecudes 31. 4. Peloponneses 46. 16.
patientiam 20. 2. 45. 23. 124. 2. 194. 4. patris 162. 7. 272. 9. peculatus 40. 7. 134. 3
276. 3. 277. 9. patris 293. 28. peculiari 243. 11. 272. Peloponnesii 53. 1. 213.
patitur 13. 13. patrum 32. 9. 193. 15. 18. 3
patraurentur 204. 8. patris 322. 19. pecuniaria 188. 7. penates 85. 14
patrata sunt 26. 6. patris 206. 8. 261. 1. pecunia. abl. 42. 21. penatibus 82. 24
patre 8. 18. 32. 4. 17. patris 108. 4. 53. 6. 68. 2. 81. 5. penatium 72. 22
91. 23. 92. 29. 97. pauca 48. 12. 159. 23. 8. 83. 1. 102. 18. pendendi 22. 35
3. 98. 21. 100. 12. 165. 6. 155. 16. 156. 4. penditis 92. 3. 10.
109. 19. 114. 13. paucæ 24. 7. 28. pecunia plur. 43. 12. 148. 2
123. 25. 137. 2. paucarum 16. 5. gen. 72. 24. 73. 1. 87. pendere 272. 15
patrem 32. 6. 40. 7. pauci 72. 5. 98. 17. 5. 131. 21. 172. 10. penderet 56. 21
44. 20. 76. 14. 77. 205. 15. 248. 4. 251. 28. 286. pendunt 81. 25
19. 94. 9. 105. 20. paucis 1. 47. 26. 7. 34. 17. 293. 9. penè 88. 25. 126. 28.
152. 6. 10. 153. 18. 7. 37. 12. 38. 3. 71. pecuniam 46. 12. 106. 9. 228. 21. 282. 18
170. 27. 171. 7. 11. 16. 107. 15. 141. 21. 9. 159. 15. 163. 11. penes 4. 2. 57. 17. 182.
patres 115. 11. sena- 180. 14. 232. 2. 4. 292. 18. 19. 304.
tores 318. 3. paucitas 136. 19. 26. 327. 26
patri 9. 16. 91. 27. paucitate 102. 26. penetrabilis 49. 5
93. 2. 94. 15. 117. paucitatem 178. 19. penetrantibus 224. 17
1. 130. 2. 212. 8. paucitati 180. 15. penetraverat 60. 24
248. 15. paucitatis 33. 16. 102. penetravit 203. 16
patria 56. 12. 51. 19. 25. pedestribus 37. 18
57. 14. 58. 11. 62. paucos 72. 15. 92. 5. pedestrium 79. 11
pensa acc. 7. 11

INDEX VERBORUM.

pensabant 56, 9
 pensantem 210, 28
 Penthieslea 24, 29.
abl. 28
 penuria 226, 1
 pendēdūm 248, 2
 pendisse 98, 14
 pepercerat 78, 12, 174,
 19
 pepercerit 247, 8
 pepercisse 152, 11
 pepercissent 215, 3
 pepercisset 130, 1.
 269, 5
 pepercit 82, 25. 96,
 21. 99, 12. 223, 13.
 263, 4
 Peperēre 50, 3. 256, 2
 peperisse 137, 1. 149, 1
 pepigerunt 47, 12
 peracta 188, 19
 peractum esse 105, 21
 peragerent 276, 8
 peragrat 122, 19
 peragrata 119, 15
 peragravit 327, 12
 peraguntur 194, 5
 perangusti *plur.* 74, 4
 percarus 124, 24. 269, 6
 perceperit 159, 8
 percepisse 322, 19
 percepta 136, 25
 percentantur 173, 22
 percentatur 126, 26
 percentatus 101, 17
 perculeūm 15, 11
 percussa *fem.* 143, 3
 percussa 229, 13
 percussus 191, 3
 percussum 11, 12. 36,
 22
 percussus 37, 11. 237, 7
 percussit 89, 23. 308, 6
 percussor 222, 22
 percussuros 131, 6.
 144, 17. 216, 14
 percussori 92, 1
 percussoribus 203, 2
 percussus *sup.* est
 322, 16
 percussus est 92, 11
 perpendat 100, 5
 perdat 118, 5
 perdere 84, 2
 Perdicca 75, 9. 78, 13
 129, 30. 131, 24.
 134, 19. 135, 15,
 27. 138, 5. 145, 1
 Perdicce 78, 15. 127,
 8. 130, 15. 131, 7.
 15; 22. 132, 7. 135,
 26. 137, 11. *bis.* 138,
 6. 142, 13
 Perdiccam 77, 19. 130,
 17. 131, 5. 135, 13.
 139, 1
 perdidērunt 80, 2.
 141, 5
 perdidissent 69, 8
 perdidisset 205, 1
 perdidit 12, 10. 194, 9
 perdiscendos 179, 12
 perditā 61, 16. forent
 53, 9
 perditatum 179, 18
 perditus rebus 60, 3
 perditissimū 232, 3
 perditissimo 187, 7
 perditio 219, 12
 perditum 306, 23
 perdoceat 169, 16
 perdomitā 329, 8
 perdomitā *plur.* 296,
 17
 perdomitam 22, 28.
 96, 8. 234, 2
 perdomitas 234, 6
 perdomito orbe 329, 9
 perdomiturum 36, 27
 perdomuit 4, 10. 176,
 20
 perducendos 37, 11
 perducerent 16, 15
 perducitur 116, 6
 perducto 202, 11
 perductum 91, 9
 perductus 229, 2. 239,
 15. 289, 11. 593, 16
 perduxit 13, 22. 304, 14
 peregisset 117, 15. 249,
 18
 peregrina 286, 5
 peregrinam 112, 13
 peregrinationem 313,
 3
 peregrinis 60, 4. 269,
 4. 270, 8. 287, 18
 peregrino 163, 17. 288,
 9
 peregrinorum 168, 21
 peregrinos 287, 24.
 294, 20. 297, 4. 321,
 16
 peregrinum 258, 10.
 321, 16
 perempta 217, 20
 peremptorum 78, 26
 134, 19. 135, 15,
 27. 138, 5. 145, 1
 perfectio 56, 26
 perferendas 32, 23
 8. 130, 15. 131, 7.
 15; 22. 132, 7. 135,
 26. 137, 11. *bis.* 138,
 6. 142, 13
 perfidia 98, 13. 116, 8
 perfidiorum 142, 16
 Pergameno 284, 17
 Pergami 130, 4
 pergerent 290, 1
 pergit 57, 15. 67, 21.
 70, 15. 81, 22. 105,
 9. 109, 7. 121, 13
 pergit 16, 2
 Periclem 47, 8
 Pericles 48, 1
 Periclis 47, 17. 23
 periclitatus est 277, 1
 pericula 107, 9. 108,
 6. 112, 13. 129, 7.
 135, 1. 157, 11. 257,
 7. 320, 14
 periculi 11, 13. 64, 5.
 102, 14. 107, 24
 periculis 33, 7. 78, 1.
 93, 3. 115, 13. 222, 31
 254, 12. 293, 17. 294,
 24. 307, 2. 327, 18
 periculo 47, 17. 57, 5.
 62, 22. 65, 1. 68, 19
 119, 19. 122, 11. 25,
 197, 18
 periculorum 99, 23.
 131, 11. 140, 14.
 138, 15. 207, 14.
 300, 1. 325, 5. 326,
 20. 327, 15
 periculosa 108, 5. 109,
 15
 periculosae 154, 7
 periculosam 113, 13.
 175, 15. 306, 25
 periculosi 255, 2
 periculosus 102, 27.
 198, 13. 283, 2
 periculoso 295, 22
 periculosum 100, 10.
 139, 22. 198, 12.
 262, 2
 periculum 47, 26. 48,
 3. 69, 2. 145, 7.
 286, 15. 321, 11
 26. 277, 2
 perinde ac 21, 15. 241,
 13
 perire 80, 3. 84, 2. 102,
 19
 perisset fame 269, 9
 peritum 237, 12. 325, 5
 perituram 61, 1
 perituros 34, 13
 perjuria 303, 8
 perjurii 48, 10
 perjurio 202, 8
 perjuriorum 142, 11
 perlatam 136, 27
 perlatis 32, 24
 perlici 190, 26
 perlicida *fem.* 300, 15
 perlicida 288, 6
 permiscebat 272, 17
 permiscere 44, 14
 permisit 13, 4. 43, 2.
 114, 26. 243, 19
 permitta 28, 17, *abl.*
 300, 17
 permissum fuerat 7, 7
 permittente 57, 6. 189, 1
 135, 1. 157, 11. 257,
 7. 320, 14
 permittet 8, 22. 278,
 16
 permittite 192, 9
 permittitur 326, 8
 permittunt 15, 11
 permixta 270, 12
 permotus 63, 27. 94,
 22. 317, 16
 permulsi 194, 3
 permunitas esse 39, 16
 permunivēre 207, 5
 permutatā 9, 2
 permutato 325, 14
 perniciēs 324, 4. 325, 15
 perniciem 129, 24. 296,
 20
 perniciosi 196, 20
 perniciat 327, 11
 pernicitatem 317, 11
 pernix 324, 26
 pernoctabat 276, 10
 perorasset 131, 15
 perosus 158, 1
 perpēndebat 228, 16
 Perpenia 273, 10
 Perpenne 273, 14. 16
 perperam 140, 21
 perpersi esset 45, 12.
 sunt 165, 15
 perpeti nocte 60, 25
 perpetrati 15, 4
 perpetrato 113, 22. 217,
 6
 perpetua 94, 13. 271, 11
 perpetua 103, 11
 perpetuum 113, 4. 124,
 6. 316, 10
 perpetui *plur.* 49, 21
 perpetuitatem 45, 6
 perpetuo 22, 9. 113, 1.
 169, 7
 perperuos 50, 6
 perperuum 43, 23. 168,

INDEX VERBORUM.

9. 214, 6. 322, 8
perpulerat 250, 2
perpulit 85, 23
perquirent 137, 3
perrogatis omnibus
240, 22
Persæ 9, 4 17, 17. 34,
4, 17. 36, 18. 107,
12, 15, 27. 108, 9
Persarum 8, 12. 10. 18.
13, 22. 15, 19. 17. 2.
22, 10. 25, 16. 33, 19.
34, 25, 41, 1. 55, 13.
56, 24. 58, 58. 61.
22. 62. 8. 64. 8. 66.
5. 67, 22. 70, 18, 24.
Persas 9, 20, 25, 10, 10.
15, 9. 38. 7. 68, 21.
22. 76, 13. 97, 5. 98.
5. 131, 9. 132, 20.
222, 5. 234, 1. 299, 7.
perscribat 186, 5
perscribit 32, 21
Persei 249, 17
Perseo 256, 7. 284, 20
Perseus 254, 8. 255, 6
Persepolim 9, 32. 108,
12
persequendas 309, 12
persequendos 152, 8
251, 5. esse 114, 4
persequendum 256, 4
persequi 168, 16. 194,
15. 276, 12. 302, 16
persequitur 267, 12.
295, 19
perseverandum esse
53, 10
perseverantia *abl.* 44,
8. *nom.* 301, 4
perseverasse 282, 22
perseverata est 118, 4
perseveravit 325, 8
perseveret 155, 23
Perseum 242, 1
Perseus 249, 3, 13. 250,
1. 252, 5. 254, 12.
256, 2
Persica *acc.* 299, 14
Persicæ *gen.* 130, 7.
147, 22
Persicam 104, 12. 149,
5
Persici *gen.* 46, 13. 47,
3. 108, 12. 186, 1
Persico 38, 5. 118, 11.
185, 22
Persicorum 134, 18
Persicum 97, 3. 99, 9, 24
persimilis 15, 7
Persis 9, 31. 11, 3. 17,
26. 35, 14. 39, 23.
42, 1. 68, 15. 70, 19.
76, 14. 82, 6. 97, 6.
98, 8. 99, 20. 103, 4.
112, 9. 254, 16. 272, 2
persoluta 274, 7
persona 15, 9. 48, 9.
101, 23. 130, 15,
184, 25. 236, 9
personabant 173, 18
personam 117, 9. 249, 3
personantibus 206, 8
perspectâ 249, 5
perspexisse 207, 24
perstare 183, 9
perstent 141, 8
perstringit 313, 6
persuadere 34, 14
persuadet 35, 18. 45, 1.
56, 18. 137, 17. 151, 1
persuasio 263, 4
persuasus 34, 14
pertasus 288, 34
pertinacia 295, 5
pertineat 109, 21. 243,
17
pertinere 86, 9. 328, 8
pertinet 174, 13
pertractanti 279, 8
pertractantibus 76, 14
pertrectare 15, 16
pertulerint 121, 5
pervagatus est 276, 23
pervenerat 249, 3
perveniat 66, 14
perveniendum fuerat
211, 8
pervenire 202, 2
pervenissent 44, 17
pervenisset 42, 12. 86,
1. 119, 17. 238, 17.
242, 8
pervenit 77, 16. 187,
3. 292, 8. 326, 20
perveniunt 16, 2
pervicissit 91, 29
pervigilem 125, 13
pervigilia 208, 8
pervigilio 137, 21
Perusini 176, 3
pessimum 139, 24
peste 170, 2. 174, 7.
177, 12. 179, 18
pestem 37, 21. 174, 14
pestes 231, 15
pestifera 250, 9
pestifero 197, 5
pestilentia 136, 19.
154, 5
pestilentis 173, 16
pestis 177, 18. 269, 15
petant 170, 14
petebant 178, 9
petendum 261, 3
petens 88, 10. 99, 19.
110, 5
petente 233, 9
petentes 83, 19. 87, 22.
141, 20. 172, 21. 180,
19. 196, 27. 229, 13.
243, 11. 320, 4
petenti 245, 5
petere 37, 5. 45, 17.
135, 10. 136, 16.
178, 6. 202, 2. 15.
204, 19. 233, 2
peterent 64, 5. 254, 14
peteret 279, 21. 292, 2
peteretur 233, 10
peti 90, 15
petierat 168, 25
petiere 57, 21
petiisse 87, 18. 308, 17
petiisset 6, 18
petisse 114, 4. 320, 27.
28
petisset 292, 14
petit 24, 18. 87, 15.
106, 8. 134, 10. 141,
23. 151, 10. 159, 3.
14. 169, 14. 210, 20.
288, 26
petit 101, 9. 118, 17.
119, 11. 136, 1. 212,
10. *aggredit.* 255, 13
petitâ 235, 2. 272, 5
petitâ 99, 20
petitam 29, 24
petitione 17, 18
petitio 170, 20. 322, 3
petitum 152, 4. 281, 1
petituros 141, 8
petitus 291, 13. *sic*
253, 8
petivere 31, 12. 52,
3. 61, 14. 63, 10.
155, 6. 204, 4
petivérunt 30, 20. 52,
18
petulantiam 77, 2
petulantias 76, 13
petunt 34, 16. 67, 2.
259, 13
Peucestes 132, 20
Phalantho 45, 8
Phalanthum 44, 18
Phalanthus 44, 26
phaleras 118, 18
Pharnabazum 66, 7
Pharnabazus 57, 16.
66, 11
Pharnacem 284, 16
Phasi 21, 7
Philamenem 277, 20
Philippi 79, 17. 84, 3.
21. 88, 16. 92, 4. 8.
96, 1. 97, 15. 105,
31. 111, 14. 115, 20.
117, 4. 6. 121, 4.
130, 6. 23. 132, 8.
135, 21. 144, 4. 148,
26. 151, 1. 204, 21.
223, 7. 232, 19. 248,
9. 10. 252, 5
Philippo 78, 4. 6. 82.
1. 87, 14. 18. 88, 20.
91, 13. 98, 21. 102,
17. 115, 11
Philippum 75, 17. 77,
19. 81, 18. 83, 1. 91,
15. 88, 31. 33. 91, 16
Philippus 73, 21. 78, 17
79, 18. 80, 4. 81, 20.
82, 5. 18. 83, 6. 15
Philo 132, 6
Philocteten 177, 1
Philomelo 81, 13
Philopator 225, 9
Philopatore 236, 1
Philopamenem 238, 14
Philopamenes 247, 7
Philopameni 230, 2
Philopamenis 248, 1.
253, 1
philosophi 78, 9. 118,
6. 156, 26
philosophia 147, 10
philosophorum 22, 5.
127, 26
philosophum 147, 21
philosophus 179, 9
Philotâ 115, 22
Philotæ 135, 27
Philotas 117, 25. 132, 5
Philoxeno 135, 27
Phocenses 80, 10. 81, 6,
22. 83, 24. 84, 21
Phocensibus 81, 2. 274,
1
Phosensium 81, 10. 84,
1. 4. 319, 2
Phœnice 145, 13
Phœnicem 236, 3
Phœnicibus 165, 11
Phœnicibus 165, 8
Phraate 304, 6
Phraates 290, 6. 19. 304,
6. 305, 1. 10. 306, 1.
311, 15. 23. 312, 6
Phraatis 312, 13, 16
Phraatis 306, 7. 312, 5,
8, 19

INDEX VERBORUM.

Phraterfenes 132, 19
Phrygas 101, 21
Phrygia 132, 7. 10.
134, 24
Phrygiam 101, 9. 102,
1. 283, 3. 284, 2
Phthiam 220, 1, 21
Phyleo 63, 22
Phylone 138, 5
piacula 82, 2
piæ 166, 3
Pialis 160, 12
piccis 271, 6
pietate 104, 3. 216,
17. 293, 42
pietatem 129, 3
pietatis 40, 6. 42, 14.
153, 15. 167, 9. 170,
24. 197, 20. 278, 9
pigere 117, 9
pignora 17, 23
pignoris 214, 12
pignus 39, 15. 19, 70,
9. 13. 189, 6. 252,
15. unicum fide re-
giæ dextram se fe-
rendam Alexandro
dare, *Darium*, 109,
24
pio 218, 17
Piræum 61, 18
piraticâ 87, 5
piraticam 83, 12. 187,
20
piratico 296, 17
Pisæ 176, 1
Pisandrus 68, 10, 23
piscando 317, 8
piscatoriâ 37, 13
piscatorum 321, 23
piscem 165, 11
piscium 165, 10
piscosi 324, 9
Pisistratus 29, 19, 26,
27
pistorum 289, 23
Pithon 123, 16
placâssent 177, 14
placatura manes 169,
25
placeat 130 5
placebat 135, 18
placenti 216, 11
placere 216, 9. 241, 4
placito 72, 13
placuisse 239, 10
placuisse 166, 5
placuit 130, 16
plagam 308, 4
planè 327, 7
plangentium 173, 24.
274, 2
planiciem 122, 2
planicies 206, 12
planum 33, 10
Plataas 35, 11
Platæenses 98, 2
Platæensibus 30, 12
Platonis 156, 26
plaustris 102, 3
plaustris 21, 11
plaustro 101, 24
plaustrum 101, 25
plebe 188, 19
plebem 29, 1. 57, 8.
155, 4, 20
plebis 30, 5. 155, 18
plebs 155, 2. 28. 156,
1. 184, 18. 327, 24
plena *fem.* 92, 28
plena 105, 21
plenus 10, 11. *ira*
142, 19
pleraque 300, 8
plerique 324, 9
plerisque 11, 7
plerosque 100, 12.
126, 17. 131, 10
plerumque 45, 12. 92,
33. 106, 11. 213, 7.
301, 4. 319, 9
plumata 301, 7
plumbi 326, 3
plumbo 252, 13
plura 22, 23. 34, 1. 47,
21. 66, 1. 92, 23. 96,
11, 101, 3
plures 36, 19. 44, 15.
142, 18. 182, 5. 196,
12. 214, 2. 254, 5.
269, 15. 300, 20. 301,
9. 320, 2. 321, 4
pluribus 6, 14. 68, 4.
205, 15
plurima 155, 1
plurimi 133, 13
plurimis 133, 3. 282,
9. 324, 26
plurimos 44, 26. 122,
24
plurimum 241, 7
pluris 47, 22
plur 22, 3. 30, 25, 42.
13. 56, 10. 59, 6. 10.
70, 15. 81, 11. 105,
4. 107, 24. 111, 10.
137, 11. 188, 22.
202, 5. 206, 6. 207,
11, 15. 249, 3. 253,
4. 299, 14. 304, 9.
309, 8. 312, 20
pocula 117, 12
poculis 184, 19
poculo 102, 20. 125, 15
poculum 293, 20
pœnæ 184, 31
pœnalem 289, 13
pœnam 108, 15. 126, 7
pœnarum 45, 13
pœnas 15, 3. 31, 19.
81, 15. 24. 94, 16.
113, 18. 148, 2. 153,
8. 171, 19. 219, 27.
248, 1. 265, 4. 272,
15. 273, 9
Pœni 172, 19. 189, 21.
192, 18. 195, 3. 228,
17
Pœnis 189, 7. 192, 3.
193, 7, 9, 21, 24.
210, 19. 228, 21. 227,
pœniteat 223, 3
pœnitentiâ 94, 11
pœnitentiâ 117, 17
pœnitentiam 15, 21.
97, 24. 117, 12
pœnitere 97, 19. 242,
8. 290, 21
pœniteret 214, 5
pœnituerat 129, 2
Pœnorum 169, 13. 172,
2. 14. 181, 7. 188.
2. 13. 189, 14. 191,
2. 192, 1. 3, 8, 11,
15. 193, 8, 12. 227,
14. 228, 15
Pœnos 189, 16. 191,
7. 211, 16. 221, 10.
234, 15. 243, 4. 254,
3. 329, 6
Pœonia 74, 12
pœtam 45, 19
pœtis 73, 16
pollicetur 107, 4
pollicente 291, 7
pollicentes 63, 9
pollicentur 45, 22
pollicetur 55, 16. 57,
1. 84, 16. 88, 12.
101, 19. 105, 15.
106, 7. 28. 141, 20.
162, 6. 229, 18
polliciti 61, 18
pollicitus 9, 24. 76,
15. est 96, 15
Polluce 178, 6
Pollucis 308, 6
Polybitæ 42, 10
Polydamas 124, 19
Polyperchon 124, 18.
138, 1
Polyperchonta 102,
18. 185, 15. 137,
17. 143, 1
Polyperchonte 145, 1
Polyperchonti 143, 4
pompa 142, 23
Pompeianum 309, 17
Pompeianis 310, 1
Pompeii 308, 9
Pompeio 309, 17. 322,
18, 20
Pompeium 309, 16.
322, 18
Pompeius 298, 10.
Trogus 281, 13
ponat 88, 13
ponatur 88, 11
pondere 97, 6. 104, 14.
207, 11. 264, 11
ponderis 104, 23. 393, 13
pondo 250, 13. *bis*,
pondus 129, 8. 209, 11.
322, 14
ponè *prop.* 75, 23
ponendam 88, 9
ponere 252, 2
poni 75, 13
ponit 10, 13
pons 108, 2
ponte 25, 19
pontem 37, 19
ponti 24, 16. 113, 16.
154, 6
pontibus 33, 11
Pontica 286, 13
Pontici 132, 10
Ponticis 252, 21
Pontico 274, 7
Ponticum 20, 19. 397, 5
pontis 37, 3
Ponto 21, 6. 251, 6
Pontum 5, 2. 154, 11.
276, 21. 286, 27
ponunt 177, 17
Popilium 260, 4
Popilius 260, 1, 5, 6
popinis 185, 6
poposcit 223, 24
populabantur 258, 1
populantur 47, 15
populares 159. 1. 282, 17
popularetur 205, 14
populari *nomen.* 155, 27
popularibus 216, 12
popularis 4, 3
popularium 154, 26
populationis 47, 17
populatur 59, 4. 154,
21. 226, 12

INDEX VERBORUM.

populi 15, 10. 22, 20. 21. 124, 13. 220, 15
29, 10. 42, 8. 57, portionibus 182, 5
11. 63, 27. 96, 10. portu 162, 11
119, 17. 153, 16. portum 29, 25. 173, 20
155, 10. 156, 4. 175, portus *sing.* 198, 14
11. 184, 51. 193, 16. Porus 119, 21. 120, 4
222, 18. 20. 226, 7. poscebat 239, 4
populis 5, 3. 74, 6. 116, poscentem 283, 1
12. 172, 15. 266, 13. poscenti 105, 21. 291,
10
populo 10, 1. 16, 12. 17, 10
17. 19, 12. 30, 2. 42, poscentibus 67, 19
4. 43, 1. 48, 1. 57, 2, poscere 169, 16
6. 69, 4. 73, 19. 78, poscerent 305, 9
19. 92, 7. 94, 1. posceret 125, 17
populorum 23, 6. 27, poscit 71, 13
4. 95, 7. 98, 6. 216, posita *neut.* 201, 11.
16. 283, 4. 300, 11. *fem.* 325, 4. est 101,
populus 4, 9. 5, 8. 85, 9
6, 17. 102, 26. 116, 5. posita sint 190, 19. 26
populum 6, 6. 42, 18. positam 35, 19. esse
52, 10. 63, 34. 75, 4. 180, 20
populus 4, 4. 74, 4. positis 123, 2. 131, 3.
167, 7. 169, 11. 223, 136, 25. 139, 29.
5. 251, 2. 273, 1. 326, 1
274, 9. 2. 5, 6. 280, posito 75, 23. 122, 15.
1. 286, 2. 287, 21. 131, 19
288, 14. sub coronâ potum 101, 12. 26.
venditur 239, 6. est 205, 23
porrectâ 21, 5. 109, 25. posse 7, 14. 15. 16.
porrexit 126, 21
porrigere 196, 15. 320, 9
porrigit 320, 11
porrigitur 306, 23
porro 20, 17. 31, 24. 45, possederunt 113, 5
17. 49, 18. 63, 23. possedisset 296, 12
porta 101, 16. possedit 20, 8. 28, 4
portabat 252, 17. possent 19, 13. 18. 45.
portâ 204, 29. 321, 7. 10. 46, 3. 47, 19.
portam 202, 32. 214, 61, 9, 12
7. 237, 17. posses 144, 22
portantes 7, 13. possessa fuit 87, 1
portarum 71, 22. possessi *plur.* 302, 12
portas 86, 12. 99, 1. 210, possessio 20, 9. 45.
1. 221, 11. 321, 15. 7. 87, 3
portendebat 127, 24. possessione 5, 5. 174,
157, 8. 12. 201, 25. 227, 7.
portendere 191, 22. 238, 11
298, 7. possessionem 105, 22,
portendi 8, 9. 101, 19. 119, 2
199, 18. 255, 7. possessiones 245, 7
portenti 191, 18. possessionis 103, 11.
portentum 157, 6. 135, 3. 282, 19
porticibus 184, 18. possessum 286, 22
322, 4. possessuri 100, 6
portio 74, 8. 106, 10. possessuros 113, 1
203, 13. 14. 205, 9. posset 13, 4. 36, 4.
207, 29. 269, 2. 326, 37, 9. 62, 10. 64,
2. 7. 79, 6. 81, 5. 102, posuissent 115, 8
portione 85, 3. 5. 144, 24. 146, 19. potare 185, 5.
portionem 56, 20. 64, 147, 15
4. 75, 5. 87, 21. 83, possideat 287, 4. 300, 8

possidebat 150, 6
possident 175, 12. 231, 21
possidentes 175, 8
possidere 282, 9
possint 122, 4. 141, 10. 183, 29
possit 39, 11. 56, 25.
191, 12. 15. 228, potentior 98, 23
10. 286, 25. 303, 17. potentiorum 43, 3
possunt 90, 3. 4. 301. 3. potentiores 133, 13
posterâ 9, 28. 13, 8. potentissimi 42, 8. 89,
16, 22. 107, 6. 109, 23
2. 139, 29. 149, 2. potentissimos 188, 14
164, 14. 237, 22. potentissimus 181, 6
posteram 107, 2. potentium 43, 14
posterâ 7, 2. poterant 25, 11. 191,
posteris 121, 10. 133, 13. 201, 11. 276, 8
5. 149, 10. 168, 9. poterat 35, 12. 62, 25.
posteritatem 22, 32. 79, 1. 91, 16. 140,
postero 10, 2. 23. 185, 9. 189, 26.
posterorum 75, 13. 302, 2. 220, 9. 232,
186, 9. 1. 290, 9.
posterum 41, 17. 131, potest 109, 18. 151, 9.
26. 197, 1. 182, 13. 231, 17
posthac 82, 16. 171, 1. potestate 98, 11. 102,
postponendum 234, 7. 17. 109, 7. 139, 22.
postquam 25, 9. 117, 272, 3. 300, 17
7. 131, 26. 202, 17. potestatem 13, 1. 18,
214, 20. 1. 25, 19. 42, 25. 43,
39, 17. 45, 3. 47, 2. 86, 12. 104, 15.
26. 96, 11. 105, 20. 106, 6. 139, 7. 149,
107, 2. 115, 5. 20. 190, 5. 214, 5.
postremis 236, 7. 273, 11. 304, 21.
postremo 17, 26. 95, 309, 8
4. 224, 4. 299, 8
postremo *adject.* 174, potione 123, 15
21. 322, 16. potioni 126, 15
postremum 5, 8. *en.* potior 66, 9
pra legitur cum *ad.* potirentur 80, 9. 154, 15
postremum 141, 23. potiretur 41, 9. 275,
210, 2. 240, 24. 293, 3. 316, 3
25. potissimum 8, 14. 54,
postremus 7, 5. 33, 16. 84, 12. 106, 20.
7. 158, 15. 156, 1. 166, 6. 279,
1. 294, 18. 304, 8
postulabat 76, 10. potius 47, 15. 48, 11.
12. 201, 25. 227, 7. 145. 5. 214, 3. 15
145. 5. 214, 3. 15
postularentur 89, 23. est 24, 26. 92, 10
postulat 68, 3. 312, 8. potiti 69, 16. 163, 17.
postulatis *ablat. subst.* sunt 316, 9
312, 9. potitur 65, 3
postulaverant 113, 3. potitus 119, 19. 142,
postulaverat 94, 10. 21. 167, 5. est 119,
postulet 298, 13. 14. 275, 6. 298, 3
postumus 42, 12. potium 101, 10
posuerunt 259, 2. potius 47, 15. 48, 11.
posuisse 58, 21. 84, 10. 63, 15. 84, 15. 124,
posuissent 115, 8. 16. 172, 20. 210, 2.
5. 144, 24. 146, 19. 227, 8. 273, 14. 248,
potens 12, 9. 11. 304, 10
potentem 169, 9. potu 122, 24

potuerat 119, 12. 277, 11
potuerit 21, 1. 126, 11.
17, 15. 276, 7. 287, 1
potuerint 16, 11. 25. 13.
65, 6. 71, 21. 147, 6.
219, 13. 329, 8
potuisse 33, 2. 221, 14.
247, 16. 299, 16
potuisset 8, 18. 42, 11.
50, 2. 92, 15. 312, 21
potuisti 171, 5
potuit 72, 6. 9. 94, 9
potum 1, 6. 14
potus 106, 8
praeferebat 179, 27
praefertem 8, 23
praeferebat 56, 31. 185, 8
praefertent 29, 24
praefertentur 188, 7
praefertent 56, 19
praeferti 312, 15
praefert 200, 20
praefertione 290, 20
praefertum 284, 1
praeferturam 239, 9. 13
praefertur 284, 13
praefertisse 221, 17
praefertit 168, 9. 242,
7. 317, 4
praecedere 142, 19
praecedent 169, 27
praecedent 133, 17
praecipit 43, 8. 104,
5. 143, 30
praecipit 120, 3
praecipit *subst.* 75,
10. 148, 1
praecipit *subst.* 22, 5.
28, 9. 45, 5. 156, 26
praecipit *subst.* 43,
18. 284, 10
praecipit 36, 16.
207, 2
praecipit erat 25, 9
praeciderat 15, 17
praeciderunt 295, 8
praecidi 17, 13
praecipiat 169, 20
praecipientis 216, 15
praecipit 123, 8. 237, 9
praecipitans 135, 4
praecipitatus 219, 27.
247, 9
praecipitem 162, 7
praecipitia 206, 4
praecipitum 28, 8
praecipua 301, 18. 324,
4, 17. 326, 10
praecipue 154, 15
praecipua *fin.* 6, 14.
ablat. 127, 7
praconem 71, 12
pracones 83, 2
praeda 23, 52. 58, 7. 60,
16. 65, 2. 83, 9. 86,
6. 88, 24. 145, 6
praeda 22, 24. 46, 14.
59, 4. 64, 4. 79, 8
praedam 29, 25. 47, 15.
51, 21. 99, 25. 101,
11. 108, 11. 123, 16
praedandi 87, 11
praedari 196, 11
praedare 70, 18
praedas 192, 4
praedatum 190, 16
praedicantibus 23, 22
praedicantibus 245, 5
praedicantibus 19, 10
praedicare 12, 15
praedicaverat 105, 14
praedicetur 214, 27
praedicta 125, 9
praedictis 293, 21. 321,
7
praeditus 127, 13. 303, 6
praedixerant 375, 17
praedixerat 48, 1. 112,
12
praedixit 125, 6
praedonem 197, 14
praedones 201, 16. 219,
11
praedonibus 218, 29
praedonum 303, 3
praecerant 158, 5
praesesse 124, 20
praefatus 75, 13. 99, 18.
100, 6. 224, 7. 241,
2. est 139, 6
praefecerat 99, 11
praefecit 94, 13
praefecti 67, 18. 111,
9. 132, 14. 230, 6.
292, 15
praefectis 101, 3. 104,
14. 133, 4
praefecto 123, 6
praefectorum 279, 13
praefectos 66, 6. 71, 3.
123, 9. 126, 5. 149,
15. 150, 1
praefectum 53, 15. 56,
12. 303, 3
praefecturas 133, 4.
331, 23
praefectus 7, 7. 8, 3.
41, 3. 64, 10. 113,
15. 115, 16
praeferebatur 156, 21
praefertens 205, 21
praefertentes 127, 21.
265, 1
praefert 129, 3
praeficere 66, 21
praeficitur 58, 28. 94,
27. 132, 13
praefrigeris 72, 17
praefrigidam 102, 12
praefucrat 53, 17
praefulgentem 140, 10
praegnantem 127, 2
praegressa 202, 26
praegustare 126, 15
praegustata 126, 15
praelata 38, 15
praelatam 91, 19
praelia 17, 26. 52, 15.
58, 2. 93, 5. 106,
19. 109, 5
praeliandum 25, 6
praeliandibus 34, 9
praeliatur 63, 11
praeliari 300, 23
praeliator 150, 4
praeliatum fuit 172, 17
praeliatur 122, 6
praeliatus est 122, 15
praelii 11, 12. 21. 5. 31,
10. 35, 6. 64, 21.
189, 18. 295, 10
praeliis 45, 19. 52, 22.
58, 6. 107, 21. 114,
3. 158, 3
praelio 10, 22. 26, 1.
28, 13. 31, 5. 17. 33,
7. 34, 20. 23. 35, 5.
36, 18. 38, 6. 46, 11.
48, 4. 11. 53, 7. 55, 10
praeliorum 48, 6
praelium 10, 19. 21. 13,
12. 24, 22. 30, 23. 36,
10. 15. 38, 1. 10. 46,
1. 6. 90. 47, 16. 63,
3. 69, 11. 81, 22. 88,
15. 22. 103, 12. 107,
6, 13, 26
praemia 22, 22. 115, 10.
123, 16. 139, 18. 141,
4. 145, 7. 146, 6. 274,
7. 298, 13. 315, 4
praemii 135, 1. 139,
20. 266, 16
praemiis 38, 13. 17.
141, 14. 239, 1
praemio 68, 20. 219, 12
praemissis 38, 7
praemissos 105, 16
praemium 12, 21. 22,
29. 24, 11. 39, 25.
191, 10. 16. 218, 15.
235, 5. 280, 12. 280, 6
praemonebat 315, 2
praemonebat 35, 13
praemonebat 126, 11
praemonebat 9, 28
praemuntia 199, 11
praemuntiasse 181, 8
praemuntietur 8, 9
praemuntietur 107, 28
praemuntietur 154, 8
praemuntietur 84, 2
praeparata *neut.* 178,
5. erat 237, 18
praeparatos 92, 1
praepetes 127, 20
praepetantur 243, 15
praepetent 67, 7
praepetit 204, 27
praepetit 124, 19.
131, 21. 132, 7. 203, 6
praepetit 135, 15
praepositus 7, 7. 111,
6. erat 101, 7
praepositio 10, 25. 11,
3. 32, 11. 59, 1
praerupta 300, 7
praeruptis 303, 17
praeruptis 225, 6
praesens 9, 17
praesensissent 71, 22
praesensisset 137, 15.
152, 1
praesente 127, 29. 133,
10. 202, 6
praesentem 190, 7. 191,
23
7. 34, 20. 23. 35, 5.
36, 18. 38, 6. 46, 11.
48, 4. 11. 53, 7. 55, 10
praesentia *ablat.* 72, 7.
nomin. 98, 5
praesentium 207, 28
praesentibus 234, 9.
241, 15
praesentis 202, 25
praesentiente 135, 11
praesentis 109, 10. 190,
4
praesentium 10, 5. *bis.*
90, 7. 129, 30. 185,
18. 241, 3
praesertim 192, 12
praesertim 34, 2. 69, 8.
97, 10. 140, 15. 188,
3. 206, 4. 211, 6.
252, 14. 278, 11
praesidium 30, 25
praesidiis 238, 10
praesidio 94, 5. 144,
12. 163, 10. 165, 4.
290, 7. 320, 27
praesidium 35, 17. 71,
9. 154, 17

INDEX VERBORUM.

praestabat 57, 22
 praestare 20, 8. 326, 14
 praestarent 88, 16. 89,
 1 166, 16
 praestaret 92, 24
 praestaturum 107, 1
 praestet 68, 2
 praestiterant 12, 11
 praestiterit 210, 8
 praestitisse 222, 3
 praestitit 77, 11. 288,
 30. 293, 27. 321, 28
 praesto 10, 1
 praesumbant 67, 19
 praesumptio 99, 23
 praesumptionem 44, 6
 praetendentes 201, 8
 praetendit 230, 4
 praeter 6, 17. 17, 5.
 22, 16. 23, 28. 60,
 18. 82. 30. 96, 16.
 104, 108
 praeter castra 170, 21
 praeterea 39, 27. 299,
 16
 praetereuntem 79, 20
 praeteriti 306, 18
 praeteritis 305, 13
 praeteritis *abl.* 304, 8
 praetitorum 185, 17
 praetmittat 313, 8
 praetmitteret 82, 12
 praetquam 26, 8
 praetexi 151, 9
 praetextu 228, 14
 Praetor 187, 24. 188,
 12. 229, 11
 Praetorem 229, 5. 238,
 14
 Praetorium 34, 14
 praevenit 189, 15. 252,
 27
 praeventus 184, 26.
 fuisse 249, 18
 precantis 118, 4
 precare 109, 18
 precario 320, 27
 precatus 100, 2. 123, 1
 preces 98, 28. 118, 7.
 142, 11. 170, 15. 259, 14
 precibus 8, 21, 24.
 52, 12. 58, 24. 91,
 24. 27. 97, 24. 118,
 4. 121, 8
 premebat 149, 19
 premerent 19, 16
 premerentur 183, 25
 premeretur 87, 14. 152,
 17. 214, 24. 292, 13
 premi 283, 2
 pretia 88, 1. 156, 1.
 pretio 37, 27. 66, 15. 79,
 6. 282, 23. 312, 14
 pretiosissima 214, 7
 pretiosissimis 35, 24
 pretium 94, 14. 98, 25.
 106, 8. 291, 7
 Priami 160, 7
 Priapius 304, 1
 pridem 51, 24. 61, 7.
 117, 14. 293, 8
 pridie 16, 20. 102, 16.
 209, 26. 255, 5
 prima *fem.* 20, 9. 31,
 6. 52, 1. 96, 19. 100,
 21. 101, 20. 152, 1.
 175, 5
 primae 19, 14. 207, 19.
 328, 14
 primam 72, 16
 primi *plur.* 26, 11. 69,
 8. 97, 18. 19. 195,
 13. 272, 5. 291, 2.
 313, 8. 328, 5
 primis 6, 7. 91, 7. 169,
 5. 195, 9. 196, 7
 primò 7, 17. 22, 18
 primo 15, 13. 16, 15.
 187, 15. 193, 24. 243,
 10. 264, 6. 265, 3.
 280, 10. 302, 13
 primordii 20, 8
 primordiis 241, 14
 primores 183, 12
 primoribus 213, 2
 primos 36, 14. 43, 9
 princeps 26, 24. 184,
 14. 214, 12
 principatu 247, 5
 principe 214, 2
 principem 24, 15. 84,
 7. 237, 24
 principes 36, 4. 38, 15.
 42, 19. 51, 7. 56, 11.
 principia 5, 10. 104,
 15. 187, 4
 principibus 118, 14
 130, 14. 167, 13.
 169, 14
 principio 4, 1. 17, 7.
 20, 7. 34, 20. 50,
 19. 55, 24. 62, 3.
 71, 19. 78, 25
 principium 19, 2. 33,
 18
 principum 4, 5. 16,
 10. 17, 1. 24, 3. 30,
 2. 41, 13. 42, 19.
 94, 21. 133, 12. 143,
 22
 prior 20, 16. 59, 10. 64, 2. 221, 2. 241,
 9. 252, 9. 296, 12.
 priore 59, 11. 75, 29.
 152, 23. 170, 18.
 priorem 152, 4. 156,
 30. 241, 7. 306, 10
 priores 61, 5. 68, 20.
 132, 14. 177, 12.
 251, 9
 priori 163, 14. 215, 15
 prioris 11, 12. 53, 14.
 59, 2. 63, 24. 142,
 28. 144, 17. 180, 13
 priorum 98, 9
 priscà 58, 4
 pristina 153, 23
 pristinae 89, 3. 95, 1.
 144, 12. 233, 1. 267, 1
 pristinum 12, 10. 70,
 4. 194, 10
 pristinarum 264, 3
 pristinis 17, 6
 pristinos 124, 6
 pristinum 277, 14
 privarentur 81, 6
 privaret 201, 25
 privata *abl.* 53, 6. 93,
 19. *neut.* 173, 20.
 281, 9. 301, 13. be-
 neficia à rebus pub-
 licis secreta esse
 dixit, *Scipio Afri-*
cana, 243, 14
 privata *gen.* 32, 4. 82,
 14. 170, 24. 313, 10.
plur. 173, 19
 privatam 223, 19. 260,
 5. 288, 33
 privatas 240, 9
 privati 47, 24. 146, 23
 privatis 60, 27. 62, 25.
 82, 22
 privato 31, 26. 32, 5.
 185, 3. 214, 14. 243,
 16
 privatos 78, 14
 privatum 30, 2. 120, 2.
 146, 3. 147, 10. 320,
 13
 privatus 79, 17. 153,
 17. 262, 6
 priviga 144, 4
 privigni 28, 1
 privigno 267, 3. 307, 10
 privignum 31, 22. 84, 24
 prius 20, 17. 35, 2. 20.
 9. 113, 23. 135, 8
 proavo 283, 13
 probare 241, 3. 304, 32
 probaretur 92, 13
 probata fuerat 248, 13
 probationem 249, 9
 probatoris 213, 3
 probatis *part.* 127, 5
 probato *abl.* 25, 9. 35.
 21. 36, 27. 131, 16.
 184, 4. 244, 24
 probatur 326, 13
 probatus foret 182, 10
 procacia ingenia 301,
 19
 procacitate 149, 20
 procedere 319, 11
 proceedit 58, 8. 104,
 25. 139, 29. 144, 17.
 174, 1
 procedunt 29, 25. 69, 23
 procella 53, 15
 procella *gen.* 283, 4
 procellam 228, 3
 proceribus 129, 15
 procerum 131, 4. 255, 14
 processissent 166, 9.
 178, 17. 320, 7
 processisset 13, 7. 94,
 26. 222, 14
 proclamante 203, 1
 proclamantes 194, 14
 proconsulum 286, 25
 procreat 166, 1
 procreatione 93, 18
 procreatos 244, 9
 procreatur 315, 5
 procreatus erat 216, 7.
 sit 32, 5
 procedendo 272, 20
 procul 49, 17. 50, 14.
 99, 13. 207, 11
 proculcare 289, 25
 proculcari 327, 2
 procurrentibus 300, 24
 procurare 93, 2
 procurrerit 212, 7
 procurrunt 207, 20
 prodenda 118, 8
 prodendas 184, 9
 prodere 57, 12. 137, 14
 prodert 32, 23. 174, 20
 proderetur 39, 29. 146,
 15. 224, 10. 327, 24
 prodiderat 116, 7

INDEX VERBORUM.

simus 269, 6
prodigium 191, 21.
298, 7
prodire 123, 3. 271, 13
prodit 18, 1. 41, 14
proditā 155, 13. 183,
21. 248, 7
prodionem 105, 7.
184, 13. 213, 13.
249, 7
proditiōis 39, 25, 40,
1. 3. 47, 26. 63, 6.
69, 15. 181, 9
proditō *abl.* 142, 20.
163, 9. 293, 18
proditor 194, 20
proditore 137, 15
proditorem 189, 4.
240, 15
proditum sit 33, 1
proditum *masc.* 184,
27. *neut.* 196, 14
proditor 262, 2. 326,
16. 328, 1
prodituros 84, 27
proditus 253, 8
producto 97, 8
producent 107, 6
prodixisset 233, 20
profecta *abl.* 197, 20
nom fem. 319, 4
profecti 99, 7. 173, 7.
11.180, 7. sunt 57, 13
profectionem 111, 13
192, 17. 199, 8. 210,
24
profectionis 197, 27.
214, 6
profectis 135, 13. 244,
10
profectō 20, 14. 22,
1. 127, 15
profectos 176, 8. 244, 9
profectum 59, 3. 62,
8. 238, 1
profectura *plur.* 214, 8
profecturos 191, 21
profectus 24, 2. 30, 17.
87, 8. 101, 5. 143, 8.
179, 13. 276, 23. est
55, 7. 87, 11. 139,
11. fuerat 112, 6
proferenda 39, 11
profferre 4, 6
profferrent 175, 5
professi sint 56, 30
professione 64, 16
professum 83, 24
professus 159, 6. 185,
11. 190, 2. 228, 23.
est 240, 24
proficeret 123, 28
proficiscerantur 83, 4
proficiscendi 214, 5
proficiscens 99, 9
proficiscent 68, 10
proficiscentes 197, 28
proficiscenti 144, 2
profiscerentur 191,
20
profisceretur 34, 5.
163, 24. 209, 4. 305,
11
profiscisci 43, 23. 136,
18
profisciscitur 10, 12.
17, 17. 39, 9. 43,
34. 59, 15
profisciscuntur 54, 24.
71, 20. 215, 7
proficuit 22, 7
profiteri 85, 15
profitetur 227, 5
profligatis *part.* 195,
18. 198, 15
profligatus *abl.* 150, 10
profligatum *adj.* 243,
9. sit 18, 2
profluentem 149, 23
profuere 118, 6
profugerant 156, 6
profugerat 252, 8
profugerit 295, 1
profugiebat 137, 14
profugiesse 126, 2. 292, 1
profugisset 106, 5
profugit 38, 3. 56, 14.
137, 17. 194, 12.
223, 9. 312, 5
profugo 219, 18
profugorum 99, 1
profundum camporum 300, 6
profundo *mari.* 20; 14
profundo 233, 14
profundum foramen
206, 12
profundum 271, 15
progredi 43, 7. 244, 20
progrederetur 7, 18. 30,
1. 190, 16
progressi *plur.* 63, 34
progressus *part.* 7, 13,
117, 14
prohibebantur 62, 18.
172, 19
prohibebat 317, 12
prohibendum 229, 6
prohibent 25, 4
prohibente 124, 1. 205,
17
prohibentibus 300, 5
prohibere 13, 4. 217, 3
prohiberetur 325, 20
prohiberi 143, 18
prohibita *neut.* 29, 9
prohibiti *plur.* 206, *ult.*
prohibitis 170, 19
prohibitum *masc.* 119,
118. 142, 29
prohibitus est 67, 21
prohibuerant 245, 1
prohibuere 22, 27
prohibuisset 64, 14
prohibuit 224, 7
projecta *fem.* 277, 3
projecti *plur.* 302, 3
projectis 102, 11
projecto 232, 29
projici 327, 2
projicit 102, 12
proinde 10, 15. 197,
3. 155, 25. 207, 25.
243, 15. 302, 2
prolatam 141, 25
prolato 75, 22. 160, 6.
293, 14
prolatum 74, 7
prolatus esset 126, 20
promiscuos 44, 24
promiserat 45, 6. 94, 12
promissā 159, 3
promissa *subst.* 229, 15
promissio 84, 26
promissis *longive* 52, 8
promissis *subst.* 136, 24
141, 17. 229, 7. 302, 4
promittebat 229, 18
promittebatur 199, 20
promittens 239, 4
promitterent 202, 19
promitteret 92, 24
promittit 123, 15. 288,
32
promontoria 50, 17
promontoriis 50, 12
promontorium 50,
10
promontorium 49, 12
promoto 139, 20
promotum est 63, 22
prompti *plur.* 195, 12
promptior 93, 9
promptiores 302, 3
promptissimos 188, 89
promptissimus 187, 14
promptius 87, 22
promptus 227, 5
promptum 200, 4. 223,
20
proman 9, 22
pronepote 302, 12
pronior 294, 5
pronunciantur 49, 15
pronus 198, 11
propalam 263, 8
prope 229, 17. 289, 10.
320, 12
propē 29, 5. 61, 10. 62,
4. 67, 14. 94, 26.
105, 14. 232, 19.
225, 1. 241, 19. 321,
25. 324, 11
propediem *pro brevi*
129, 18. 189, 9
propemodum 213, 1
propensior 151, 6
propinquis 207, 24
propiora 325, 5
proptitis 295, 2
proponatur 10, 2
proponentes 51, 3
proponi 34, 28
propositā 156, 9
propositi 313, 16
proposito *subst.* 17, 15.
73, 5
propositorum *subst.*
142, 4
proposuerant 221, 18
propria 75, 30. 123, 16
propria 291, 8
proprietas 29, 4
proprietaem 321, 1
proprii 258, 4
propriis 42, 7. 155, 26.
303, 19
proprio 43, 9. 79, 17
propter litus 237, 16.
murum 122, 10
propterea 27, 2. 34, 7.
75, 25. 161, 3. 198,
18. 199, 15. 328, 9
propugnatores 82, 9
propulsando 264, 5.
320, 15
propulsant 257, 8
prorogatum est 236, 13.
prorsus 12, 37. 17, 4.
19, 6. 22, 4. 35, 8.
47, 21. 290, 1
prorumpunt 201, 6
prospiciat 144, 21
proscissa est 326, 7
proscribi 34, 28
prosecutam 174, 21
prosecutum 106, 16
prosecutus est 110, 2
prosequendo 111, 1
prosequente 826, 142,
17
prosequenti sunt 322, 12
prosiluit 207, 28

INDEX VERBORUM.

prosiluit 100, 1
prospera 52, 2
prosperæ gen 197, 17
prosperè 88, 31, 157,
10. 291, 5. 306, 15
prosperos 178, 14
prosperum masc. 123, 1
prospicienda 237, 11
prospiciens 48, 1. 86,
7. 317, 2
prosternerent 191, 27
prosternit 68, 7
prostituerent 183, 26
prostratus 119, 15
prostrato 15, 5
Protarchi 292, 1
protectis 279, 9
protecturam 202, 10
protegens 255, 15
provincia dat. 132, 5.
plur. 145, 6. 148, 19.
gen. 296, 28. 138, 16.
328, 6. 12. 329, 11
provinciam 82, 28. 132,
3. 324, 16. 328, 14
provinciarum 214, 1
provincias 150, 14.
131, 29. 135, 24
provincis 241, 18
provisis 258, 15
provocant 47, 16
provocare 202, 9
provocat 170, 5
provocatum 96, 7
provocatore 94, 25
provocatores 200, 5
provocatum 58, 12
provocatus 146, 24.
262, 3
provocavit 179, 19
provocent 222, 7
provoluit plur. 104, 1
prout 213, 15. 289, 17
proxima nom. fem. 5,
7. 175, 15. abl. 209,
27. acc. 175, 6
proximam 11, 15. 204, 35
proximas 236, 21
proximi 130, 15
proximis 5. 6. 85, 22
108, 1. 290, 15. 321, 6
proximum 49. 12. 109,
7. 165, 9. 178, 7
proximus 82, 3. 115,
22. 300, 11
prudenter 92, 31
Prusiam 252, 7. 16
Prusias 252, 9. 18. 261,
11. 262, 5
Ptolemæi 146, 1. 22,
158, 24. 159, 19.
202, 3
Ptolemæo 152, 1. 153,
22. 145, 5. 16. 158, 20
Ptolemæum 148, 22.
204, 18. 136, 4. 212, 3
Ptolemæus 122, 24.
139, 10. 136, 4. 137,
10. 145, 11. 12. 146,
19
puberæ 43, 8
pubertatis 91, 7. 187,
6. 196, 5. 264, 14
publica abl. 53, 6. 221,
25. acc. 281, 9
publicæ gen. 82, 15.
166, 22. 170, 25
publicam 60, 25. 27.
174, 4. 223, 19. 239,
10
publicanorum 286, 25
publicaret 12, 16
publicas 240, 8
publicarum 40, 3
publicè 43, 4. 113, 14.
153, 17. 160, 15
publicis 62, 25. 82, 25.
184, 18. 243, 13
publico adj. 82, 8. 183,
29. 222, 12. subst.
185, 5, 12. 231, 21
publicos 75, 15
publicum subst. 29, 10.
30, 1. 156, 20. 222,
28. 272, 13. adj. 73,
18. 214, 15. 322, 14
pudebat 117, 18
pudet 142, 8
pudibundo 288, 7
pudibundum 119, 15
pudicitia 94, 14. abl.
168, 12
pudicitiz 30, 15. 184, 5
pudicitiam 119, 14.
179, 22. 180, 1. 252, 5
pudore 53, 12. 85, 28.
185, 15. 233, 5. 302,
3. 326, 18
pudoris 24, 16. 156,
14. 248, 14
puellæ gen. 30, 9
puellam 317, 1
puer 6, 8. 8. 27, 9. 5.
127, 24. 130, 3, 17
pueri plur. 59, 9. gen.
287, 13
puerilis 289, 14
pueris 115, 9. 137, 4
152, 11. 226, 3. 317, 9
puertia abl. 98, 21
127, 25. 226, 3.
nom. 115, 12
pueritæ 78, 8. 124,
33. 305, 12
puertim 97, 20. 117,
20. 187, 4
puero 9, 9. 41, 8. 46, 2
puerorum 9, 7. 88, 16.
159, 3. 179, 21
pueros 43, 8. 60, 22.
137, 1. 185, 12
puerum 6, 3. 8, 19. 22,
25. 9, 1. 85, 25. 104,
11. 130, 1. 279, 19, 25
pugione 208, 5
pugna abl. 33, 17. 224,
1. 255, 8. nom. 49,
18. 58, 23
pugnæ 25, 5. 19. 36,
10, 11. 16. 64, 22.
72, 1
pugnam 13, 5. 30. 26.
33, 16. 35, 13. 47,
15, 18
pugnandi 10, 17. 258,
15
pugnando 45, 24. 247,
7
pugnant 300, 23
pugnantes 215, 8
pugnantibus 10, 12,
16. 178, 25
pugnantium 207, 19
pugnare 34, 19. 107,
20. 108, 6. 179, 2
pugnaretur 63, 4
pugnassent 252, 1
pugnatum 173, 8. est
31, 2. 40, 6. 179, 3
5. fuerat 69, 14
pugnaturs 68, 19
pugnavit 200, 6. 304, 1
pulcherrimis 82, 16
pulchra 101, 20
pulchrior 142, 24
pulchriora 61, 8
pulchritudine 187, 5
pulchritudinem 12,
14. 104, 10. 117, 14
pulchritudinis 12. 17.
87, 24. 101, 17. 114,
17. 136, 26. 207, putant
22. 216, 9. 231, 18.
279, 20
pulchritudo 129, 15.
200, 7. 269, 13
pulchrius 153, 18
pulmento 43, 10
pulsæ 10, 17. 221, 2.
244, 17. fuerat 92, 8
pulsæ 23, 2. 75, 22. 112
19. 200, 2. 210, 11. Pyram
fuerant 113, 12
pulsis 51, 14. 75, 6.
136, 21. 173, 1. 193,
25. 281, 6
pulso 75, 4. 134, 17.
154, 2. 201, 19. 234,
8. 295, 19. 314, 6
pulsos 89, 21. 270, 6
pulsum 262, 5. 307, 12
pulsus 30, 17. 133, 23.
184, 10. 259, 11. 307,
7
pulverem 183, 3
pulveris 102, 11
pulvinaria 178, 10. 202,
14
Punici 221, 12. 232, 11
punico 164, 2. 169, 15.
239, 16. 302, 12.
324, 25
Punicum 254, 2. 324, 28
pupilli gen. 75, 21. 78,
18. 222, 26. 232, 7,
17. 236, 7, 9. plur.
115, 11
pupillo 224, 12. 261,
10. 267, 4. 283, 11
pupillorum 220, 5
pupillum 261, 5, 6
pupillus 160, 13
purgandum 239, 18
purificatio 94, 24
purpura 170, 27. 171,
2, 8. 232, 29
purpura 7, 9
purpurea 156, 21
purpuream 114, 15
putabat 20, 1. 32, 26.
137, 20
putabat 158, 17
putant 50, 5. 88, 30
putare 88, 4
putare vitem 320, 20
putarent 88, 25. 184,
23. 107, 20. 178, 22
putares 31, 4. 100, 14.
129, 13
putaret 310, 10
putat 6, 9. 183, 4
putaverant 284, 21
putavit 141, 9
puteos 104, 20. 123, 7
putes 50, 16. 301, 6
putet 195, 1. 283, 6
Pydnam 144, 2, 6
Pygmalion 167, 8. 16.
168, 15
Pygmalione 167, 2
Pygmalioni 167, 3
Pyra 169, 25
Pyram 169, 26
Pyrenægen. 324, 10, 13

INDEX VERBORUM.

Pyrenæis 523, 5
Pyrenæum coit 324, 12
Pyrrhi 199, 8. 211, 14. 213, 10. 215, 18. 220, 1, 3. 232, 12
Pyrrhidae 160, 3
Pyrrho 154, 2, 160, 18. 163, 9. 164, 8. 165, 1. 165, 1. 200, 6. 201, 21. 213, 1, 14. 282, 4
Pyrrhum 153. 19. 161, 3. 163, 10. 164, 3. 211, 10. 212, 8
Pyrrhus 153, 1. 159, 10. 19. 160, 1. 210, 13. 27. 211, 7. 212, 10. 232, 14
Pithagoras 179, 9. 180, 7
Q.
Quadragesima 6, 19. 103, 15. 108, 12. 275, 10
quadrata 324, 21
quadrigrarum 127, 23
quadrigis 207, 10
quadringenti 300, 22
quadringentis 57, 11. 102, 23. 106, 13
quærant 223, 4
quæratu 107, 25
quærebant 54, 146, 10
quærebat 39, 12
quærenda 194, 14
quærendas 203, 12
quærendi 166, 29. 180, 24
quærendo 105, 5
quærentem 17, 15
quærentes 64, 19. 130, 26
quærenti 30, 12
quærentibus 101, 23. 107, 8. 232, 12. 237, 8
quærerè 74, 12, 16. 92, 26. 166, 11. 201, 18. 296, 19. 327, 20
quærerent 39, 20
quæreret 136, 27. 279, 9
quæreretur 139, 16. 161, 5
quæri 114, 21. 283, 9
quærit 15, 14. 135, 12
quæruunt 33, 18. 126, 31. 127, 7. 168, 6. 178, 23. 324, 21
quæsierant 15, 11. 82, 20
quæsierat 149, 22. 198, 20
quæsisse 82, 26
quæsiscent 144, 15
quæsisset 135, 4
quæsit 23, 14. 301, 12
quæsitæ gen. 5, 5
quæsitæ 68, 27
quæsitis 19, 14
quæsito 247, 18. 303, 21
quæsitum 173, 68, 25. 250, 11. 284, 5. 318, 9
quæ fuerat 48, 3
quæsitura sing. 8
quæsituras 22, 31. 168, 11
quæsitum 159, 7. 210, 2
quæservire 22, 9
quæservit 72, 25. 73, 9. 219, 8
quæstibus 141, 18
quæstioni 32, 24
quæstionibus 115, 23
quæstore 309, 14
quæstu 92, 20
quæstum 57. 22. 168, 13
quales 142, 12
qualis 164, 17
qualitas 6, 4
qualitercunque 34, 6
quamobrem 191, 25. 93, 4. 98, 6. 109, 16. 149, 4. 152, 13. 206, 7. 241, 10. 301, 10
quamque 20, 14
quamvis 53, 9
quandam 115, 3
quandiu 147, 5. 169, 28
quando 206. 7. 326, 6. quandoque 78, 12. 320, 25. 321, 2
quanquam 17, 5. 19, 9. 21, 17. 151, 8. 174, 16. 197, 14. 210, 8. 264, 5. 295, 20. 299, 13
quanta fem. 81, 5. 201, 13. 244, 10
quantæ plur. 86, 7. 152, 23
quantas 102, 28. 232, 14
quantis 126, 29
quandò 11, 13. 20, 4. 16, 32. 26, 42. 13, 69. 2, 160. 16. 227, 5. 234, 3. 247, 1. 254, 2. 282, 17. 298, 4
quanto asperius 20, 263, 8. 292, 1. 305, 4. charior 234, 3. 12. 312, 2
doctior 160, 16. querela 9, 7. longiori ac. &c. 282, 25
maius 69, 2. minoris 11, 13. occul- querelam 60, 27. 91, 13
tior 38, 26. plus 42, 61. 13. prior 20, 16. 243, 13
promptius 265, 5. querelas 189, 2. 257, 9
ferior 247, 1. querelis 44, 7. 189, 10. 196, 12
quantos 102, 26
quantum 39, 3. 44, 9. 50, 21. 62, 4. 81, 25. 89, 20. 117, 21. 126, 28. 166, 15. 180, 2. 188, 9. 189, 9. 232, 13. 266, 4. 280, 20
quantus 301, 1. quare 156, 32. 182, 8. 196, 23
quæ 156, 32. 182, 8. 196, 23
quarta 33, 20. 102, 22. quartam 275, 20
quarto abl. 126, 16
quartum 6, 8. 32, 5. 44, 22. 64, 10. 77, 1. 82, 20. 114, 26. 125, 20. 143, 9. 168, 3. 180, 23. 198, 4. 207, 10. 214, 26. 268, 8. 299, 10. 308, 16. 310, 8
quarundam 62, 23. 184, 8. 327, 6
quascunque 298, 4. quadam 88, 23. 184, 8. 233, 16
quasi verò 63, 31
quatenus 123, 2. 26, 302, 4
quater 142, 2
quatuor 33, 15. 35, 6. 100, 8. 108, 11. 137, 1. 158, 9. 159, 18. 172, 13. 207, 8. 223, 23. 276, 1
quatuordecim 146, 13. 218, 16. 224, 13. 225, 4
queant 58, 21
queis, pro quibus, dat. 96, 11
quemadmodum 90, 2. quemlibet 192, 4
quemquam 16, 1. 43, 6. 139, 23. 311, 6. quemdam 15, 1. 53, 13
quæscere 141, 18. 181, 20
quietæ 171, 4
quietam 252, 12
quietem 14, 10. 122, 24. 127, 13. 148, 22

INDEX VERBORUM.

quieti 227, 13
 quietior 294, 3
 quietis gen 231, 9
 237, 4
 quietos 79, 19. 283, 8
 quieturam 239, 8
 quieturos 56, 29
 quievère 46, 15. 51.
 11. 178, 2
 quieverint 283, 8
 quievit 168, 17
 quin 35, 4. 48, 6. 72.
 9. 282, 6. 284, 1.
 285, 2. quin verò
 281, 17
 quidiem 22, 29. 71.
 23. 90, 16. 158, 15.
 162, 11. 178, 19
 quingenta 102, 9
 quingenti 100, 8. 201,
 13
 quingentis 66, 20
 quingentorum 44, 15
 quingentos 22, 33. 63, 1
 quinquaginta 48, 7. 93,
 22. 94, 2. 129, 10
 quinquæ 56, 5. 141, 7.
 159, 17. 183, 14.
 207, 7
 quinquennii 232, 1.
 381, 9
 quinquennium 32, 17.
 127, 25
 quinquiremem 212, 5
 quinquies 250, 14
 quinto 108, 3. 214.
 19. 304, 20. lapide
 192, 5
 quinto decimo 47, 14
 quique 89, 23
 quis 29, 6. 55, 18.
 101, 8. 12. 129, 20.
 171, 11. 181, 10.
 184, 2. 241, 10. 12.
 13. 243, 3. 280, 9.
 316, 11. si quis ma-
 nium sensus est
 152, 14
 quispiam 286, 9
 quisquam 142, 1. 184.
 33. 211, 10. 231.
 24. 313, 10
 quisque 61, 2. 135, 3.
 9. 226, 4. 257, 300.
 20
 quivis 253, 6. 325, 9
 quo 6, 17. 44, 27. 50.
 16. 56, 1. 67, 19.
 74. 16. 164, 4. 169.
 23. 170, 21. 172, 18.
 190, 15. 251, 12. rapinis
 80, 11. exhaui-
 270, 2. 295, 1. 309,
 5. 322, 10
 quod se fortuna eodem
 -favor hominum in-
 clinat 56, 1
 quod 45, 14. magis 29,
 11. 295, 2. minus
 85, 12. plura 66, 1
 quod pro. ut, 8. 29. 48,
 8. 51, 23. 88, 7. 258,
 5
 quodam 81, 7. 166,
 17. 180, 4. 271, 3.
 327, 8
 quodammodo 114, 2.
 141, 16
 quoddam 140, 1. 184,
 28
 quodam 12, 9. 20, 14.
 42, 5. 49, 1. 66, 9.
 135, 7. 221, 7
 quosdam 115, 28. 126,
 23. 148, 11. 183, 21.
 188, 14. 282, 21
 quosque 175, 7
 quotannis 92, 7
 quotidiana neut. 231,
 18. 317, 10. abl.
 239, 9. 277, 9
 quotidianas 92, 21
 quotidiano 37, 19. 75,
 20
 quotidie 41, 4. 156,
 26. 179, 17. 242, 1.
 249, 5. 287, 19
 quoties 128, 5
 quum 33, 20. 196, 21.
 240, 19. 253, 8. re
 255, 12. 269, 14.
 273, 8. 294, 4. 305,
 8. 317, 4. 321, 6.
 325, 20
 R.
 Rabida fem. 31, 16
 rabiem 202, 2. 282, 12
 rabies 215, 2. 228, 6
 radice Caucasi 116, 5
 radicibus 314, 10
 ramarum 146, 9
 rapacitas 286, 25
 raperet 22, 3.
 rapi 183, 19. 328, 4
 rapidi plur. 324, 7
 rapienda 283, 7
 rapina abl. 82, 8. 317,
 11. nom. 85, 10
 rapinæ 46, 14. 183, 23
 rapinas 92, 21
 rapinis 80, 11. exhaui-
 riunt 62, 13. pate-
 ant 24, 17. serviunt
 326, 9
 rapiunt 232, 2
 rapiuntur 84, 26. 318,
 4
 raptam 136, 27. esse
 284, 3
 raptus 168, 14
 raptore 117, 5. 303, 2
 raptorem 24, 15
 raptores 82, 9. 251, 5
 raptum spiritum 50, 7
 raptus immaturâ
 morte 75, 17
 rapuerat 312, 6
 rapuerint 221, 14
 rapuit 108, 8. 160, 5
 rariorem 115, 29
 rarò 7, 1. 46, 6. 107,
 28. 214, 1
 rata 13, 5. 295, 5
 rate plur. 25, 2.
 rati plur. 44, 15. 53,
 19. 69, 17. 90, 11.
 154, 25. 177, 17
 recepta 267, 10
 receptacula 39, 2
 receptaculum 24, 23.
 86, 10
 receptas 264, 10
 recepti gen. 16, 9. 58,
 14. 135, 2
 recepto 134, 15. 185, 3
 recepturi plur. 63, 33
 recepturum 57, 11. 243,
 20
 receptus 140, 20. 184,
 36. esset 292, 3
 receptum 72, 8
 recessisse 174, 13. 240,
 5
 recessisset 295, 21
 recessit 140, 7. 178,
 24. 206, 7
 recipere 19, 13. 40, 11.
 62, 17. 68, 17. 233, 5
 recipent 69, 1
 reciperet 304, 21
 recipere 315, 9. 325,
 17
 recipiant 140, 20
 recipiantur 20, 23
 recipiat 167, 22
 recipiebat 287, 15
 recipiendas 104, 14
 recipit 7, 18. 58, 8. 105,
 9. 146, 11. 215, 20
 vota fluentibus 199
 recipitur 309, 2
 recipiunt 215, 14
 recipiuntur 69, 5
 reciprocantes 327, 8
 recitant 258, 7
 recitarentur 189, 13
 recitatz plur. 133, 10
 recitavit 45, 26
 recenti 13, 18. 69, 25. reclamante 202, 19

INDEX VERBORUM.

recluduntur 214, 9
 recogniturus 41, 18
 recognoscere 321, 16
 recognovit 108, 11
 recollecta 308, 19
 recollecti plur. 312, 18
 recollecto 255, 16
 recolligit 199, 19
 reconciliat 78, 6
 reconciliata 293, 1
 reconciliatam 240, 13
 reconciliationem 152,
 1
 recordantes 61, 5.
 128, 5
 recordatio 117, 18.
 247, 4
 recordatione 72, 3.
 217, 9
 recreavit anhelantem
 inopiam 87, 7
 recta 39, 2. 321, 19
 rectius 184, 26
 rectore 279, 12
 rectores 61, 20. 62, 3.
 98, 22. 226, 3. 300,
 12
 recumbant 314, 15
 recuperandæ 62, 19.
 111, 14
 recuperandam 295, 25
 recuperandi 211, 5
 recuperandum 255, 15
 recuperare 45, 3. 110,
 15
 recuperaret 188, 11
 recuperata 70, 16. 178,
 7
 recuperatione 231, 7
 recuperato 266, 1. 293,
 17
 recuperatum 170, 17
 recuperavare 250, 10
 recurrit 193, 19
 recusabat 130, 14
 recusantes 118, 14
 139, 11
 recusanti 73, 1. 298, 11
 recusantibus 156, 10
 recusarent 47, 6. 169,
 19
 recusaverint 17, 5
 recusavit 223, 5
 redactam 129, 1
 redactis 304, 31
 redacto 13, 2
 redactos 84, 11
 reddant 63, 21
 reddit 121, 5. 298, 16
 reddebant 196, 11
 reddebat 183, 20. 191,
 19
 reddenda 104, 25. sit
 233, 8
 reddentium 206, 17
 reddere 223, 4. 249, 7
 redderent 43, 4. 57,
 11. 240, 2
 redderet 156, 11. 214, 4
 redderetur 229, 4. 275,
 15
 reddi 141, 10
 reddiderat 91, 13. 153,
 15
 reddiderit 117, 25.
 213, 9
 reddidissent 154, 27.
 204, 35
 reddidisset 147, 25.
 277, 21
 reddidit 24, 14. 89,
 15. 146, 4. 171, 18.
 321, 23
 reddita 295, 4
 redditæ gen. 68, 17
 redditam 117, 19
 redditur plur. 198, 28
 redditus abl. 39, 26.
 142, 27
 redditur 296, 11. 324,
 18. 326, 11
 redditurum 141, 20.
 277, 19
 redditus 122, 17. 155,
 9. 218, 10. 262, 6.
 311, 24
 redduntur 106, 9. 111,
 7
 redeant 22, 31
 redegisset 86, 10
 redigit 89, 20. 273,
 11. 304, 21. 329, 11
 redemisse 221, 15
 redemissent 215, 6
 redemit 40, 2. 78, 4.
 79, 2. 218, 30
 redemptam 322, 15
 redemptum acc. neut.
 113, 15. 119, 11
 redeundi 108, 17
 redeunt 10, 21
 redeuntis 141, 15
 redeuntis 58, 7
 rediens 146, 8
 redigerentur 70, 4
 redigit 18, 2. 293, 16
 redigitur 64, 1
 rediguntur 60, 3. 70,
 15. 296, 18
 redimendarum 106, 6
 redimendo 243, 18
 redimi 66, 15
 redire 43, 11. 91, 27.
 143, 2. 210, 23. 269,
 17
 redirent 77, 4
 redit 123, 9. 184, 10
 reditu 37, 4. 70, 11.
 288, 34
 reditum 46, 19. 113,
 22. 121, 2. 123, 1.
 170, 14
 reditus nom. sing. 25,
 20. dec. 73. 15. 97,
 17. gen. 115, 1. 121,
 1
 reducere 37, 1. 45, 25
 reducta est 99, 5
 reducto 194, 17
 reducturos 76, 17
 redundantura 189, 8
 reduxit 174, 17
 reduxisset 307, 7
 refectis 108, 10
 refecturus 87, 13
 referat 286, 2
 referatur 277, 17
 referebant 98, 4
 referebat 31, 25
 referenda 212, 15
 referendo 234, 1
 referentes 320, 1
 referentibus 244, 9
 referetur 18, 3
 regia adj. 65, 1. 222, 16
 regiam substant. 197, 26.
 230, 5. 288, 20. ablat.
 222, 28. 264, 15
 regix adject. dat. 12.
 1. 95, 2. 101, 27. 277,
 21. genitiv. 83, 3.
 109, 24. 117, 3. 118.
 11. 131, 21. 152, 10.
 12. 231, 16. 249, 4.
 259, 10. plur. 33, 6.
 264, 1
 refugere 10, 21. 287, 2
 refugerunt 63, 5
 refugia 27, 5. 140, 15
 refugiens 13, 8. 20
 refugientem 144, 20
 refugis 99, 11
 refugit 11, 10. 25, 21.
 146, 21. 311, 24
 regales deos 109, 19
 regali 144, 16. 185,
 15. 197, 13. 209, 9
 regalibus 17, 8
 regalis 38, 4. 148, 18
 regant 130, 15
 rege nomen. 5, 9. 8. 16.
 13. 23. 17. 11. 24.
 18. 41, 6. 67, 1, 20.
 75, 23, 27. 79, 15.
 86, 14. 97, 7. 98, 13.
 106, 1. 112, 16. 114,
 8. 11. 116, 2. 118, 8.
 124, 15. 137, 3. 143,
 17. 172, 18
 regebat 231, 24
 regem 9, 10, 21. 15.
 18. 16. 26. 17. 1. 22.
 10. 24. 15. 26. 15.
 27, 6. 28, 6. 32, 6.
 bis. 33, 4. 34, 18.
 36, 9. 41, 8. 55, 9.
 56, 25. 60, 15. 62, 8.
 66, 11. 16
 regendo 276, 16
 regente 16, 7
 regerent 63, 25
 regeretur 129, 23
 reges nomen. 4, 2. 8, 5.
 12, 13. 45, 24. 46, 2.
 83, 13. 98, 23. 90, 13
 regi verb. 107, 2. 328, 2
 regi nomen. 9, 8. 17,
 13. 31. 26. 32. 19.
 34, 4. 42, 10. 93, 13.
 115, 22. 122, 24.
 124, 26. 125, 4. 126,
 9. 130, 13. 134, 19.
 148, 7. 11. 152, 6.
 153, 17. 186, 6. 204,
 15. 216, 10
 regis adp. 65, 1. 222, 16
 regis substant. 197, 26.
 230, 5. 288, 20. ablat.
 222, 28. 264, 15
 regix adject. dat. 12.
 1. 95, 2. 101, 27. 277,
 21. genitiv. 83, 3.
 109, 24. 117, 3. 118.
 11. 131, 21. 152, 10.
 12. 231, 16. 249, 4.
 259, 10. plur. 33, 6.
 264, 1
 regiam substant. 7, 18.
 16, 1. 15. 41, 5. 93,
 16. 94, 21. 129, 30.
 131, 2. 249, 11
 regiam adject. 56, 31.
 80, 7. 114, 20. 135,
 6. 139, 15. 147, 4.
 218, 8. 232, 2. 292,
 4. vitam 11, 15
 regiarum 114, 17
 regias 15, 14. 147, 7
 regibus 17, 6. 42, 25.
 75, 6. 82, 28. 104, 8.
 114, 13. 119, 21.
 129, 21. 160, 6
 regii gen. 8, 19, 21.
 144, 4. plur. 23, 1

INDEX VERBORUM.

regis impensis alue- regnare 93, 6. 275, 17 212, 8
rit 66, 13 regnaret 183, 18 relaturum 239, 6
regina 13, 3. 14, 1. 24, regnasse 74, 8. 137, 6 relatus 72, 6
31, 36, 12. 114, 2. 314, 7 relicta 35, 24. 214, 26
119, 15. 151, 2. 287, regnasset 92, 16. 184, relicta forent 61, 19
9 293, 24. *ablat.* 23, 10 relictam esse 205, 12
27, 24, 6. 32, 5. regnaturum 14, 10. 101, 13
169, 18. 268, 4 101, 13 relicti fuerant 209, 5
regina gen. 6, 14. 13, regnaverunt 10, 26 relictis 25, 2. 31, 22.
16. 24, 1, 13. 119, regnavit 7, 5. 14, 3. 60, 21. 64, 9. 154, reliquias 45, 2. 62, 12
10. *dat.* 13, 10. 169, 27, 2. 28, 15. 30, 7. 20. 172, 4. 173, 4. 111. 2. 184, 8. 324, 10
15. 288, 18. *plur.* 75, 9. 92, 17. 101, 174, 10. 304, 5, 8 reliquissent 51, 21. 81,
23, 19 27. 143, 22. 256, 6 relicto 5, 11. 20, 26. 4
reginam 201, 15, 23. regni 6, 10, 15. 8, 9. 123, 5. 146, 10. 162, reliquisset 32, 8. 51, 4
308, 17 11, 1. 13, 5. 14. 8. 10. 165, 2, 8. 217, 12 reliquit 13, 9. 60, 20.
reginas 104, 4 16, 9. 17, 7, 18. 32, relictos 174, 19. esse 75, 17. 149, 24. 159,
regio 64, 5. 326, 3 7. 41, 4. 51, 7. 74, 194, 14 20. 161, 4. 190, 13
regio *abl.* 9, 8. 92, 18. 16. 75, 3. 78, 3. 25, relictum 210, 28. fuit reliquo *dat.* 72, 17
110, 2. 115, 19. 143, 27. 79, 16. 83, 7. 85, 290, 6. sit 241, 1 reliquos 46, 9
23. 183, 16. 279, 8. 18, 26, 28. 87, 15. relictus 68, 11. 113, rem 15, 19. 32, 26. 39,
288, 29. 290, 19. 91, 21. 94, 20. 106, 21 137, 14. 236, 2. 14, 18, 40, 1. 41, 14.
dat. 304, 9 10, 11, 23 244, 19. 287, 25. 46, 4, 12. 66, 11. 73,
regione 74, 1. 154, 6. regno 6, 19, 9, 14. 292, 14. 309, 15 10. 91, 12. 99, 2. 106,
160, 1. 271, 11. 309, 1 16, 10, 18. 23, 28. religio 191, 18 7. 109, 24. 124, 14
regionem 166, 10. 210, 24, 25, 29. 30, 16 religione 15, 20. 30, remanserant 23, 12. 26,
16 31, 21. 32, 3. 29, 21. 43, 25. 142, 10. 24, 29
regiones 132, 10. 196, 33, 5. 41, 9, 13 170, 3. 184. 17. 270, remanserunt 34, 3. 146,
12. 276, 24 regnorum 231, 2. 306, 12. 292, 15 3
regioni 27, 2 religionem 88, 10. 265, remansisse 158, 17
regionibus 20, 2. 101, regnum 7, 16. 8, 6, 9. 1. 270, 9 remansisset 182, 4
14. 132, 14. 157, 4. 24. 10, 25. 11, 10. religiones 55, 8 remanere 37, 8. 155, 27
271, 2. 776, 10 12, 24. 15, 5, 11. religioni 16. 13. 170, remaneret 99, 13
regionis 27, 13. 136, 17, 2. 8. 22. 26. 24, 26. 205, 21 remedia 122, 24. 125, 17
17. 271, 10 25, 32. 27, 8. 28, 4. religionibus 102, 1 remediis 102, 13
regionum 20, 3. 157, 31, 21. 24. 33, 2. 36, religionis 14, 13. 43, remediis 19, 14. 276, 6
7. 321, 2 23, 37, 2. 231, 22 19. 81, 26. 119, 2. remedio 122, 26, 170, 3
regis *nomen.* 8, 16, 9. regreditur 9, 34. 238, 5 170, 24. 184, 1. 202, remedium 102, 15. 143,
3, 17, 23. 10, 10. 15, regressus 179, 13 12, 268, 7. 318, 8 3. 154, 10
5, 9, 15, 19. 17, 7, regum 20, 20. 21, 2. religionum 82, 1. 285, remiges 73, 18
18, 23, 19. 25, 16. 28, 18. 68, 26. 74, 11 remigibus 210, 4
28, 8, 9, 12. 22. 27. 15. 75, 12. 84, 7. religiosè 75, 1 remisere 93, 5
34, 2, 15, 26. 36, 91, 1. 109, 24. 111, religiosius 295, 2 remiserint 98, 17
20. 37, 2, 25. 38, 2. 11. 114, 12. 121, 4. relinquat 36, 25 remiserit 99, 3
39, 27. 41, 4, 12. 144, 18. 147, 7. 154, relinquantur 114, 3 remisit 89, 14. 97, 23.
51, 6. 56, 12, 14. 18. 156, 21 relinquenda fuerit 120, 8. 212, 14. 311,
57, 2. 61, 22. 66, 9. rei 13, 14. 53, 12. 55, 194, 15 13
67, 18. 68, 1, 19. 6. 67, 7. 77, 3. 82, relinquent 245, 9 remissa *neut.* 164, 2.
74, 1. 75, 21, 24 14. 101, 13. 143, 19. relinqueret 116, 10. remissam 96, 4
regium 67, 9. 109, 13. 153, 13. 155, 3. 191, relinqueret 116, 10. remissam 96, 4
119, 15. 124, 24. 19. 206, 10. 207, 2. 127, 2. 159, 21. 182, remissia 44, 13. 52, 5.
200, 9. 235, 2. 288, 213, 3. 229, 16. 14 87, 17
30 241, 25. 249, 9. mi- relinqueretur 131, 10. remissum 292, 8
regna 4, 6. 19, 6. 24, litaris 247, 19 282, 13 remissum 280, 6. est
4. 32, 15. 55, 11 rei *plur.* 89, 23 relinqui 127, 5 257, 3
76, 2. 82, 3. 93, 6. reipublica 28, 16. 29, relinquit 99, 14. 287, remittenda 44, 20
107, 3. 109, 16. 8. 34. 8. 42, 24. 43, 24 remittere 173, 9
119, 10. 127, 16. 3. 62, 2. 72, 16. 18 relinquantur 85, 2 remitteret 117, 21
130, 8. 133, 3. 137, relata essent 239, 14. reliqua 168, 13. 310, 11 remitti 312, 8
5. 211, 9, 11 fuerit 277, 16 reliqua 23, 25 remittit 146, 24. 182,
regnabat 287, 8 relatis 43, 25 reliquam 136, 24. 141, 11. 167, 13. 281, 9.
regnante 78, 44 reletum 327, 1. est 6 289, 8

reliquas 37, 1
reliquerant 47, 25
relicuerat 167, 22. 296,
15
reliquerunt 133, 5. 259,
3
reliqui *plur.* 21, 15
reliquia 75, 13. 194, 5
reliquias 45, 2. 62, 12
reliquis 21. 20. 106, 23.
111. 2. 184, 8. 324, 10
reliquissent 51, 21. 81,
4
reliquisset 32, 8. 51, 4
reliquit 13, 9. 60, 20.
75, 17. 149, 24. 159,
20. 161, 4. 190, 13
reliquo *dat.* 72, 17
reliquos 46, 9
rem 15, 19. 32, 26. 39,
14, 18, 40, 1. 41, 14.
46, 4, 12. 66, 11. 73,
10. 91, 12. 99, 2. 106,
7. 109, 24. 124, 14
24, 29
remanserant 23, 12. 26,
24, 29
remanserunt 34, 3. 146,
3
remansisse 158, 17
remansisset 182, 4
remanere 37, 8. 155, 27
remaneret 99, 13
remedia 122, 24. 125, 17
remedii 102, 13
remediis 19, 14. 276, 6
remedio 122, 26, 170, 3
remedium 102, 15. 143,
3. 154, 10
remiges 73, 18
remigibus 210, 4
remisere 93, 5
remiserint 98, 17
remiserit 99, 3
remisit 89, 14. 97, 23.
120, 8. 212, 14. 311,
13
remissa *neut.* 164, 2.
312, 19
remissam 96, 4
remissia 44, 13. 52, 5.
87, 17
remissum 292, 8
remissum 280, 6. est
257, 3
remittenda 44, 20
remittere 173, 9
remitteret 117, 21
remitti 312, 8
remittit 146, 24. 182,
11. 167, 13. 281, 9.
289, 8

remittitur 68, 5. 289, 13
Remo 317, 9
remos 35, 5
remotior 228, 11
remotiorem 113, 30
remoto 240, 19. 320, 12
remotum 282, 13
removeret 131, 29
republicam 23, 11.
18. 184, 20
Remus 317, 12
renasceretur 244, 13
renovaret 167, 15
renovat 279, 16
renunciari 87, 17
renunciasset 164, 16
renunciata 204, 24
reorum 282, 13
reparant 219, 14
reparantibus 201, 16
reparare 141, 10
repararet 211, 3
reparat 106, 12
reparato *ablat.* 181,
4. 215, 20. 247, 21
reparatur 53, 13
reparaturus 189, 19
reparavere 46, 9, 20
repellere 100, 20
repentè 63, 30. 71, 6.
102, 12. 107, 6. 125,
16. 128, 6. 131, 24.
145, 4. 148, 23. 155,
18. 163, 5. 173, 16
repentinâ 107, 10.
218, 8. morte in-
terceptus 275, 7
repentinâ *genitiv.* 154,
22
repentinam 210, 23
repentinis 156, 11
repentino 24, 7. 59, 5.
119, 7. 191, 2. 231,
3. 238, 11. 288, 20
reperire 102, 5
reperissent 101, 24.
129, 22
reperisset 109, 6
reperiunt 251, 10
reperta est 27, 9
reperitum 169, 8
reperituri *plur.* 126, 26
repetebant 181, 5
repetenda est 26, 7.
306, 18
repetendum est 19, 2
repetentibus 172, 8. 269,
17
repetentibus 31, 9
repetere 233, 3. 296, 12
repeteret 263, 9
repetisse 141, 16. 325,
20. 128, 4
repetissent 113, 1
repetita *ablat.* 270, 2.
295, 10. est 289, 10
repetitis rebus 165, 6.
sacris 168, 6
repetito 10, 12
repetitum est, *convivium* 126, 13
repetitur 52, 13
repetivere 75, 23.
113, 10. 250, 5
repetivit 251, 3. 307,
11
repetunt *amissa*, 71, 11
pugnans 301, 5
replenda *neut.* 85, 6
replentur 204, 29
repleri 252, 22
replet 94, 21. 183, 5
repletam 137, 1
repletas 252, 15
repletum 13, 24
repletur 62, 15
repleverint 98, 9
reponentes 207, 15
reportanda 258, 18
reportarent 108, 12
reportaret 307, 1
reportatus esset 238,
10
145, 4. 148, 23. 155,
18. 163, 5. 173, 16
reprehendit 281, 14
repressi *plur.* 10, 21
reprobat 121, 6. 166,
3
republica 89, 25. 133,
14. 240, 5
repudiare 297, 7
repudiatur 287, 21
repudiata *abl.* 233,
18. *nom.* 294, 10
repudiaturam 294, 21.
307, 10
repudio dimiserat O.
lympiadem *Alexander* 105, 5
repudium 91, 19
repugnantibus 119, 2
repulerit 66, 12
repulsus 212, 10
reputabat 102, 25.
117, 21
reputans 116, 8
reputantes 96, 7
reputantibus 32, 2.
232, 13. 247, 1
requerendum 326, 24
requirentibus 166, 14
requirere 60, 24
requiri 294, 17
requisita 9, 31
requisivit 73, 7. 202, 3
rerum 4, 1. 19, 1, 10.
20, 7, 9. 37, 5, 14.
67, 14. 80, 8. 85, 4.
90, 7. 96, 6, 16
rescindere 134, 9
rescissuros 130, 9
rescripsit 106, 11
resedissee 137, 4
reservent 33, 22
reservare 96, 15
reservarent 224, 2
reservatos 166, 18
reservatum 158, 9
residuos 218, 5
residuum 78, 25
resistebant 107, 16
resistendum 4, 9. sit
281, 17
resistente 271, 13
resisteret 183, 8
resisti 96, 10. 198, 8
resoluti 73, 14
resolutis 102, 6
resonabat 197, 27
resonare 206, 9
respectu 76, 15. 102,
25. 123, 10. 144,
12. 167, 9. 207, 14.
214, 12
respectus *sing.* 289, 16
respicere 131, 8.
173, 15
respiceret 121, 6. 166,
15
respiciant 142, 11
respicens 169, 27.
228, 15
respirandi 109, 6.
168, 19
respondent 22, 20
respondentibus 206, 8
responderant 101, 22
responderat 154, 5
responderet 260, 13
responderi 105, 17
responderunt 8, 10.
298, 8
respondetur 105, 20.
23
respondisse 9, 10
respondit 39, 6. 88, 3.
101, 19. 106, 25.
126, 33. 164, 17.
169, 24. 170, 25.
195, 2. 239, 16. 243,
18. 244, 4. 277, 16,
resumenda 69, 6
responsa 7, 3. 143, 11.
206, 15, 18. 269, 13
responsi 9, 11
responsis 157, 9. 250, 10
responso 8, 10. 28, 9.
74, 12. 84, 19. 178,
16. 199, 17. 269, 15.
277, 16. 305, 10
responsum *sup.* est 28,
6. 105, 24. 154, 10.
178, 15. est 177, 14.
258, 2. fuerat 34, 4.
35, 16
responsum 45, 19. 67,
1. 84, 17. 112, 10,
19. 136, 15. 16. 178,
6. 240, 3. 260, 9
responsurum 243, 16
residuum 78, 25
respiciant 111, 15
restare 98, 15
restaurando bello 275,
13
restaurant 45, 13
restauraret 31, 20
restaurat 180, 23
restauratorium 239, 5
restiterant 247, 2
restiterunt 180, 15
restituit 122, 9
restituatur 280, 16
restituatur 63, 17
restituatur 133, 10
restituatur 263, 2
restituatur 242, 13
restituatur 264, 7
restituatur 262, 7. 278,
15
restituatur 47, 3
restituatur 70, 21
restituatur 244, 3
restitui *infin.* 113, 2.
236, 10. 277, 15.
312, 9
restituit 42, 13. 63,
28. 70, 18. 71, 1. 89,
21. 94, 27. 166, 25.
278, 12. 307, 13
restituatur 216, 1. 312,
2. 318, 1
restituatur 69, 4. 238, 9
restituatur 90, 1
restitutionem 37, 26
restituto *abl.* 6, 9, 2
restituatur 63, 20
restituatur 288, 32.
126, 33. 164, 17.
169, 24. 170, 25.
195, 2. 239, 16. 243,
18. 244, 4. 277, 16,
resumenda 69, 6

INDEX VERBORUM.

resumendas 206, 21
resumentes 180, 15
resurgeret 275, 14
retenti plur. 123, 21.
132, 15
retentis 99, 6
retentos 39, 19
retentum 237, 25
retentus est 118, 15
retia 9, 25
reticenda 12, 16
retinendis 56, 17
retinendo 37, 8
retinere 211, 13
retineret 229, 19
retinet 183, 13
retinuerant 246, 6
retinuit 235, 2, 4
retorqueat 262, 3
retractus 141, 22
retrahendum 290, 23
retrahit 289, 5
retulērunt 210, 23
retulit 135, 1
reversa 24, 33
reversi 42, 27, 101.
25, 106, 16, 320, 1.
sunt 174, 10, 290,
25
reversis 173, 13
reverso 241, 20
reversos 25, 3, 137, 5
reversum 17, 19, 186, 5
reversuros 44, 3
reversus 8, 23, 13, 15.
63, 23, 85, 4, 106,
3, 122, 26, 125, 11.
131, 28, 133, 8, 159,
16, 195, 8, 210, 25.
253, 3, 260, 12, 304,
28, esset 139, 16.
155, 15, 170, 27.
215, 17, est 276, 26.
fuerat 194, 18
revertantur 10, 19.
244, 12
revertentem 237, 17
revertentes 65, 6, 322,
9
revertenti 88, 20, 124,
27
revertentibus 124, 21
reverteretur 170, 24.
189, 14, 209, 2, 317, 5
revertērunt 121, 14.
194, 16
reverti 10, 25, 151,
14, 154, 24, 197, 7.
revertitur 24, 15, 58,
6, 70, 12, 199, 1, 239,
20, 245, 2, 256, 1, 1.
267, 7, 313, 3
revertuntur 24, 25,
209, 13, 277, 21.
306, 10
revocandum 68, 9
revocant 279, 15
revocanti 91, 26
revocantur 22, 30, 53,
15
revocarent 155, 8
revocaretur 290, 8
revocari 279, 2
revocat 147, 8, 296, 2
revocati plur. 47, 1.
131, 17, 133, 14
revocato 52, 15, 118,
8, 342, 9, 296, 10.
303, 14
revocatur 9, 11, 57, 9.
63, 35, 134, 7, 305,
4, 309, 14
revocatus 55, 5, 74,
15, 155, 13, 19, es-
set 217, 18
revocaverint 58, 18
revocaverit 141, 15
revocaverant 161, 13,
229, 11
revocavit 58, 1, 143,
15, 179, 17, 181, 4
revolutus 231, 9
rex 4, 7, 5, 1, 8, 2, 9.
6, 11, 8, 15, 8, 15,
16, 16, 22, 17, 25,
35, 23, 30, 25, 16.
28, 8, 32, 3, 18, 33,
15, 34, 5, 36, 11, 37,
1, 41, 1, 20, 55, 14,
58, 28
rexerit 253, 7
Rhato 181, 2
Rhatorum 181, 3
Rheam 316, 10
Rhegini 51, 13
Rheginis 51, 17
Rheginorum 183, 25
Rhegium 49, 14
Rhodani 319, 11, 320,
13
Rhodanum 185, 25
Rhodi 233, 4
Rhodiorum 232, 19
Rhodum 105, 8, 233,
15
ridiculum 252, 21
ridiculus 288, 3
regeat 20, 11
rigerent frigoris im-
manitate 19, 11
manitate 19, 11
rigor 102, 14
rigore 20, 11
ripæ 232, 13
Riphæis 21, 6
risere 204, 24
risit 89, 8
risu 324, 25
risum 185, 8
risus sing. 8, 28
ritu 218, 20
robore 46, 20, 59, 20
robur 79, 9
robustior 228, 12
robustissimam 211, 19
robustissimis 41, 5
robustus 100, 11
rogant 76, 11
rogantem 84, 9
rogantes 10, 20, 108, 16
roganti 142, 8
rogantur 320, 7
rogaret 8, 28
rogari 170, 6
rogat 8, 21, 10, 4, 76,
15, 98, 23, 105, 19
rogavit 194, 24
rogo 96, 5
Roma 164, 17, 169,
30, 282, 20
Romæ 233, 10, 248, 8,
15, 258, 14, 260, 4,
161, 1, ult. 214, 14
Roman 163, 11, 164,
9, 180, 18, 233, 19.
238, 5, 242, 17, 252,
25
Romanæ nom. sing. 71,
7, 234, 20, 239, 2,
244, 17, 296, 17.
318, 2, abl. 234, 6,
240, 11, 226, 19.
acc. 235, 7, 246, 1.
281, 11, 287, 7
Romanæ plur. 236, 14,
gen. 313, 2, dat. 324,
1
Romanam 203, 15, 322,
11
Romanas 310, 10
Romani plur. 163, 13,
283, 5, 304, 4, 314,
11, 329, 6, aptio-
rem gloriam quam ruris
possessiones, vo-
luptarias judican-
tes 245, 7, gen. 236,
9, 237, 15, 273, 13,
280, 6, 309, 13, 313,
6
Romanis 113, 8, 163,
15, 194, 4, 16, 198,
8, 13, 199, 3, 210, 21
Romanos 163, 10, 164,
5, 7, 221, 5, 226,
13, 229, 10, 238, 16,
241, 9
Romanorum 22, 14,
163, 16, 164, 11,
213, 6, 221, 4, 222,
8, 226, 1, 14, 227,
15, 228, 15
Romanos 159, 14, 161,
15, 162, 3, 163, 3,
198, 1, 199, 6, 211,
16, 221, 21
Romanum 237, 10, 242,
10, 274, 4, 281, 2
Romanus 162, 15, 234,
4, 238, 4, 10, 242, 2,
250, 13, 273, 1, 274, 9
Romulo 317, 9, 18
Romulus 303, 24
rostratis navibus 242,
11, 16
Roxane 146, 17
Roxanem 127, 2, 130, 7
Roxanis 129, 31, 130, 16
rudes, ad resistendum
populos 4, 9
rudimenta 78, 8, 87, 10
rudis 286, 14
ruebat 42, 9, 107, 27,
207, 15, 208, 1
ruentes 80, 3
ruina 39, 3, abl. 61, 6,
228, 10
ruinæ 158, 3, 16, 199, 3
ruinam 61, 4, 157, 7,
244, 13
ruinarum 233, 15
ruinas 61, 5
ruiſſe 55, 19
rumpantur pecora 327,
28
rumpentur 48, 10
rumpenda sit 10, 16
rupe 206, 1
rupes 206, 9
rupibus 206, 8, 303, 17
rupis 206, 11
rupto 47, 15, 252, 9
rura 206, 26
ruri 9, 30
ruris 276, 9
rursus 50, 13, 58, 15,
125, 9, 307, 10, 310,
3
rursus 141, 15, 184,
26, 211, 4, 238, 11
rus 237, 15
Rutulorum 316, 1

INDEX VERBORUM.

S.
Sabbatum 270, 4
Sabina 218, 4
Sabini 176, 7
Sabinorum 285, 5
sacer 326, 5
sacerdos 168, 6, 7.
270, 10, 316, 3
sacerdotem 177, 10
sacerdotis 277, 11
sacerdoti 167, 4
sacerdotii 168, 10.
171, 1
sacerdotio 94, 13
sacerdotum 55, 8
sacra subst. 22, 21, 89,
8, 173, 20, 269, 16,
328, 7
sacra 55, 4
sacræ 251, 1
sacram 154, 6
sacramenti 15, 20, 265,
1
sacramento 123, 25,
139, 20, 142, 7, 180,
2, donatos 190, 9
sacratæ 27, 10
sacratæ 139, 16
sacratos 16, 17
sacratum 201, 9
sacrauit 27, 3, 270, 5
sacri 119, 4
sacrificio 44, 2, 178, 8
sacrilegia 14, 11, 248, 6
sacrilegii 15, 3, 81,
15, 20, 82, 1, 19, 25
sacrilegio 82, 8, 293, 15
sacrilegiorum 82, 26
sacrilegium 81, 10,
239, 11, 250, 15.
193, 11
sacra subst. 29, 18,
168, 5, 270, 10
sacris 82, 24
sacro 316, 15
sacrorum 63, 19, 102,
1, 170, 2
sacros ululatus 119, 8
sacrum 203, 14
saxæ 9, 14, 93, 4, 128,
6, 200, 6, 203, 2,
253, 9, 300, 25, 321,
25, 324, 23
saxpius 193, 2, 240,
10, 276, 5, 317, 4
saxum 214, 10
saxiati 294, 27
saxiebat 93, 4
saxire 115, 19
saxiati 63, 13
saxiati 155, 24, 183, 4
saxiati 115, 27, 156,
18, 294, 25
saxiati 36, 20, 183, 18
saxiati 294, 25
saxo 49, 16
saxiora ingenia
283, 17
saxiati 15, 14
saxiati 269, 6
Sagillo 24, 18
sagina abl. 259, 11.
288, 5, nom. 317, 28
sagina 183, 1
sagitta 79, 20, abl.
122, 4
sagittæ plur. 177, 2
8, 173, 20, 269, 16,
328, 7
sagittæ 55, 4
sagittæ 251, 1
sagittæ 154, 6
sagittæ 15, 20, 265,
1
sagittæ 123, 25,
139, 20, 142, 7, 180,
2, donatos 190, 9
sagittæ 27, 10
sagittæ 139, 16
sagittæ 16, 17
sagittæ 201, 9
sagittæ 27, 3, 270, 5
sagittæ 119, 4
sagittæ 44, 2, 178, 8
sagittæ 14, 11, 248, 6
sagittæ 15, 3, 81,
15, 20, 82, 1, 19, 25
sagittæ 82, 8, 293, 15
sagittæ 82, 26
sagittæ 81, 10,
239, 11, 250, 15.
193, 11
sagittæ 29, 18,
168, 5, 270, 10
sagittæ 82, 24
sagittæ 316, 15
sagittæ 63, 19, 102,
1, 170, 2
sagittæ 119, 8
sagittæ 203, 14
sagittæ 9, 14, 93, 4, 128,
6, 200, 6, 203, 2,
253, 9, 300, 25, 321,
25, 324, 23
sagittæ 193, 2, 240,
10, 276, 5, 317, 4
sagittæ 214, 10
sagittæ 294, 27
sagittæ 93, 4
sagittæ 115, 19
sanctioris 213, 2
sanctissimæ 268, 7
sanctissimum 202, 11
Sandrocottas 140, 16.
Saturno 314, 6
Saturnus 313, 9
Satyrus 156, 34
sauciatur 70, 2
saucii 207, 13
sauciorum 208, 4
saucios 13, 15, 208, 1.
219, 4, 223, 17
saucius 204, 26
Savi fluminis, 250, 7.
251, 6
saxi 119, 18, 206, 6
saxis 34, 28
saxo 119, 20, 206, 3, 207,
17, 212, 13, 222, 24
saxum 119, 16
scabiem 269, 15
scandentes 207, 16
scapha 37, 14, 212, 5
sceleris 193, 13, 201, 24.
203, 7, 204, 8, 211, 19
scelerata voluntas 202,
3
sceleratam audaciam
213, 18
sceleratior 93, 23, 94, 7
sceleratissimus 311, 15
sceleratus 93, 11
scelere 78, 11, 82, 19,
83, 18, 146, 19, 170,
3, 7, 215, 5, 349, 17
sceleri 41, 13, 184, 16,
275, 4
sceleris 77, 25, 82, 10,
94, 18, 151, 8, 293,
24
scelerum 42, 24, 78,
15, 98, 8, 152, 13,
219, 27
scelerum violentia
rabiem 272, 13
sceleratus 86, 3, 226, 5
scelus 21, 14, 78, 25,
167, 10, 184, 21, 35,
217, 19, 262, 4
scenam 73, 17
scenarum 98, 9
scenarum 239, 24
sceptris 318, 7
sciant 34, 19, 194, 6,
222, 30
satis act. 19, 1, 37, 7,
99, 21, 125, 10, 195, 2
satisfaciendum 248, 11
satisfactionem 148, 7
satisfactum esset 218,
7
saturet 124, 16
Saturmalibus 314, 3
Saturnia 314, 4
Saturnius 314, 5
Saturno 314, 6
Saturnus 313, 9
Satyrus 156, 34
sauciatur 70, 2
saucii 207, 13
sauciorum 208, 4
saucios 13, 15, 208, 1.
219, 4, 223, 17
saucius 204, 26
Savi fluminis, 250, 7.
251, 6
saxi 119, 18, 206, 6
saxis 34, 28
saxo 119, 20, 206, 3, 207,
17, 212, 13, 222, 24
saxum 119, 16
scabiem 269, 15
scandentes 207, 16
scapha 37, 14, 212, 5
sceleris 193, 13, 201, 24.
203, 7, 204, 8, 211, 19
scelerata voluntas 202,
3
sceleratam audaciam
213, 18
sceleratior 93, 23, 94, 7
sceleratissimus 311, 15
sceleratus 93, 11
scelere 78, 11, 82, 19,
83, 18, 146, 19, 170,
3, 7, 215, 5, 349, 17
sceleri 41, 13, 184, 16,
275, 4
sceleris 77, 25, 82, 10,
94, 18, 151, 8, 293,
24
scelerum 42, 24, 78,
15, 98, 8, 152, 13,
219, 27
scelerum violentia
rabiem 272, 13
sceleratus 86, 3, 226, 5
scelus 21, 14, 78, 25,
167, 10, 184, 21, 35,
217, 19, 262, 4
scenam 73, 17
scenarum 98, 9
scenarum 239, 24
sceptris 318, 7
sciant 34, 19, 194, 6,
222, 30
satis act. 19, 1, 37, 7,
99, 21, 125, 10, 195, 2
satisfaciendum 248, 11
satisfactionem 148, 7
satisfactum esset 218,
7
saturet 124, 16
Saturmalibus 314, 3
Saturnia 314, 4
Saturnius 314, 5
Saturno 314, 6
Saturnus 313, 9
Satyrus 156, 34
sauciatur 70, 2
saucii 207, 13
sauciorum 208, 4
saucios 13, 15, 208, 1.
219, 4, 223, 17
saucius 204, 26
Savi fluminis, 250, 7.
251, 6
saxi 119, 18, 206, 6
saxis 34, 28
saxo 119, 20, 206, 3, 207,
17, 212, 13, 222, 24
saxum 119, 16
scabiem 269, 15
scandentes 207, 16
scapha 37, 14, 212, 5
sceleris 193, 13, 201, 24.
203, 7, 204, 8, 211, 19
scelerata voluntas 202,
3
sceleratam audaciam
213, 18
sceleratior 93, 23, 94, 7
sceleratissimus 311, 15
sceleratus 93, 11
scelere 78, 11, 82, 19,
83, 18, 146, 19, 170,
3, 7, 215, 5, 349, 17
sceleri 41, 13, 184, 16,
275, 4
sceleris 77, 25, 82, 10,
94, 18, 151, 8, 293,
24
scelerum 42, 24, 78,
15, 98, 8, 152, 13,
219, 27
scelerum violentia
rabiem 272, 13
sceleratus 86, 3, 226, 5
scelus 21, 14, 78, 25,
167, 10, 184, 21, 35,
217, 19, 262, 4
scenam 73, 17
scenarum 98, 9
scenarum 239, 24
sceptris 318, 7
sciant 34, 19, 194, 6,
222, 30
satis act. 19, 1, 37, 7,
99, 21, 125, 10, 195, 2
satisfaciendum 248, 11
satisfactionem 148, 7
satisfactum esset 218,
7
saturet 124, 16
Saturmalibus 314, 3
Saturnia 314, 4
Saturnius 314, 5
Saturno 314, 6
Saturnus 313, 9
Satyrus 156, 34
sauciatur 70, 2
saucii 207, 13
sauciorum 208, 4
saucios 13, 15, 208, 1.
219, 4, 223, 17
saucius 204, 26
Savi fluminis, 250, 7.
251, 6
saxi 119, 18, 206, 6
saxis 34, 28
saxo 119, 20, 206, 3, 207,
17, 212, 13, 222, 24
saxum 119, 16
scabiem 269, 15
scandentes 207, 16
scapha 37, 14, 212, 5
sceleris 193, 13, 201, 24.
203, 7, 204, 8, 211, 19
scelerata voluntas 202,
3
sceleratam audaciam
213, 18
sceleratior 93, 23, 94, 7
sceleratissimus 311, 15
sceleratus 93, 11
scelere 78, 11, 82, 19,
83, 18, 146, 19, 170,
3, 7, 215, 5, 349, 17
sceleri 41, 13, 184, 16,
275, 4
sceleris 77, 25, 82, 10,
94, 18, 151, 8, 293,
24
scelerum 42, 24, 78,
15, 98, 8, 152, 13,
219, 27
scelerum violentia
rabiem 272, 13
sceleratus 86, 3, 226, 5
scelus 21, 14, 78, 25,
167, 10, 184, 21, 35,
217, 19, 262, 4
scenam 73, 17
scenarum 98, 9
scenarum 239, 24
sceptris 318, 7
sciant 34, 19, 194, 6,
222, 30
satis act. 19, 1, 37, 7,
99, 21, 125, 10, 195, 2
satisfaciendum 248, 11
satisfactionem 148, 7
satisfactum esset 218,
7
saturet 124, 16
Saturmalibus 314, 3
Saturnia 314, 4
Saturnius 314, 5
Saturno 314, 6
Saturnus 313, 9
Satyrus 156, 34
sauciatur 70, 2
saucii 207, 13
sauciorum 208, 4
saucios 13, 15, 208, 1.
219, 4, 223, 17
saucius 204, 26
Savi fluminis, 250, 7.
251, 6
saxi 119, 18, 206, 6
saxis 34, 28
saxo 119, 20, 206, 3, 207,
17, 212, 13, 222, 24
saxum 119, 16
scabiem 269, 15
scandentes 207, 16
scapha 37, 14, 212, 5
sceleris 193, 13, 201, 24.
203, 7, 204, 8, 211, 19
scelerata voluntas 202,
3
sceleratam audaciam
213, 18
sceleratior 93, 23, 94, 7
sceleratissimus 311, 15
sceleratus 93, 11
scelere 78, 11, 82, 19,
83, 18, 146, 19, 170,
3, 7, 215, 5, 349, 17
sceleri 41, 13, 184, 16,
275, 4
sceleris 77, 25, 82, 10,
94, 18, 151, 8, 293,
24
scelerum 42, 24, 78,
15, 98, 8, 152, 13,
219, 27
scelerum violentia
rabiem 272, 13
sceleratus 86, 3, 226, 5
scelus 21, 14, 78, 25,
167, 10, 184, 21, 35,
217, 19, 262, 4
scenam 73, 17
scenarum 98, 9
scenarum 239, 24
sceptris 318, 7
sciant 34, 19, 194, 6,
222, 30
satis act. 19, 1, 37, 7,
99, 21, 125, 10, 195, 2
satisfaciendum 248, 11
satisfactionem 148, 7
satisfactum esset 218,
7
saturet 124, 16
Saturmalibus 314, 3
Saturnia 314, 4
Saturnius 314, 5
Saturno 314, 6
Saturnus 313, 9
Satyrus 156, 34
sauciatur 70, 2
saucii 207, 13
sauciorum 208, 4
saucios 13, 15, 208, 1.
219, 4, 223, 17
saucius 204, 26
Savi fluminis, 250, 7.
251, 6
saxi 119, 18, 206, 6
saxis 34, 28
saxo 119, 20, 206, 3, 207,
17, 212, 13, 222, 24
saxum 119, 16
scabiem 269, 15
scandentes 207, 16
scapha 37, 14, 212, 5
sceleris 193, 13, 201, 24.
203, 7, 204, 8, 211, 19
scelerata voluntas 202,
3
sceleratam audaciam
213, 18
sceleratior 93, 23, 94, 7
sceleratissimus 311, 15
sceleratus 93, 11
scelere 78, 11, 82, 19,
83, 18, 146, 19, 170,
3, 7, 215, 5, 349, 17
sceleri 41, 13, 184, 16,
275, 4
sceleris 77, 25, 82, 10,
94, 18, 151, 8, 293,
24
scelerum 42, 24, 78,
15, 98, 8, 152, 13,
219, 27
scelerum violentia
rabiem 272, 13
sceleratus 86, 3, 226, 5
scelus 21, 14, 78, 25,
167, 10, 184, 21, 35,
217, 19, 262, 4
scenam 73, 17
scenarum 98, 9
scenarum 239, 24
sceptris 318, 7
sciant 34, 19, 194, 6,
222, 30
satis act. 19, 1, 37, 7,
99, 21, 125, 10, 195, 2
satisfaciendum 248, 11
satisfactionem 148, 7
satisfactum esset 218,
7
saturet 124, 16
Saturmalibus 314, 3
Saturnia 314, 4
Saturnius 314, 5
Saturno 314, 6
Saturnus 313, 9
Satyrus 156, 34
sauciatur 70, 2
saucii 207, 13
sauciorum 208, 4
saucios 13, 15, 208, 1.
219, 4, 223, 17
saucius 204, 26
Savi fluminis, 250, 7.
251, 6
saxi 119, 18, 206, 6
saxis 34, 28
saxo 119, 20, 206, 3, 207,
17, 212, 13, 222, 24
saxum 119, 16
scabiem 269, 15
scandentes 207, 16
scapha 37, 14, 212, 5
sceleris 193, 13, 201, 24.
203, 7, 204, 8, 211, 19
scelerata voluntas 202,
3
sceleratam audaciam
213, 18
sceleratior 93, 23, 94, 7
sceleratissimus 311, 15
sceleratus 93, 11
scelere 78, 11, 82, 19,
83, 18, 146, 19, 170,
3, 7, 215, 5, 349, 17
sceleri 41, 13, 184, 16,
275, 4
sceleris 77, 25, 82, 10,
94, 18, 151, 8, 293,
24
scelerum 42, 24, 78,
15, 98, 8, 152, 13,
219, 27
scelerum violentia
rabiem 272, 13
sceleratus 86, 3, 226, 5
scelus 21, 14, 78, 25,
167, 10, 184, 21, 35,
217, 19, 262, 4
scenam 73, 17
scenarum 98, 9
scenarum 239, 24
sceptris 318, 7
sciant 34, 19, 194, 6,
222, 30
satis act. 19, 1, 37, 7,
99, 21, 125, 10, 195, 2
satisfaciendum 248, 11
satisfactionem 148, 7
satisfactum esset 218,
7
saturet 124, 16
Saturmalibus 314, 3
Saturnia 314, 4
Saturnius 314, 5
Saturno 314, 6
Saturnus 313, 9
Satyrus 156, 34
sauciatur 70, 2
saucii 207, 13
sauciorum 208, 4
saucios 13, 15, 208, 1.
219, 4, 223, 17
saucius 204, 26
Savi fluminis, 250, 7.
251, 6
saxi 119, 18, 206, 6
saxis 34, 28
saxo 119, 20, 206, 3, 207,
17, 212, 13, 222, 24
saxum 119, 16
scabiem 269, 15
scandentes 207, 16
scapha 37, 14, 212, 5
sceleris 193, 13, 201, 24.
203, 7,

INDEX VERBORUM.

abl. 247, 19
scientia 269, 15
scientiam 23. 28. 179, 14. 213, 3
scilicet 94, 24. 146, 18. 245, 4
Scipio 243, 5
Scipione 243, 7
Scipioni 288, 1
Scipionibus 243, 8
Scipionis 253, 1
Scipionum 243, 1
scire 15, 15. 126, 28. 228, 13
scirent 34, 6. 191, 26. 241, 16
scirpilis 321, 5, 14
sciscitantibus 34, 3
sciscitari 60, 23
scissā 203, 5
Scolopitus 23, 2
Scordiscos 150, 1, 7
scorto 130, 11. 231, 18
scortum 7, 9. 264, 15
scortum 91, 11. 119, 35
scribentis 32, 28
scribere 115, 30. 181, 11
scribit 9, 19. 39, 15. 27, 106, 21. 143, 4
scripserat 162, 17. 133, 9
scripsit 236, 14
scriptorem 47, 8
scriptorum 31, 9
scriptum 32, 25
scriptura 32, 23
scrutantes 210, 2
scrutatori 277, 7
sculpta esset 149, 1
sculptura 149, 2
scurrilitur *jocatus* 205, 19
scutum 73, 7
Scyllam 50, 3
Scyno 132, 7
Scythæ 13, 15. 19, 19. 21, 4. 22, 12. 24, 20. 35, 25. 5. 88, 16. 305, 5. 306, 9
Scythæus 132, 19
Scytharum 13, 2. 19, 8. 22, 33. 24, 18. 87, 13. 299, 2. 305, 4. 312, 1, 3
Scythas 13, 15. 19, 9. 20, 8. 22, 24. 27, 23. 28, 3. 5. 276, 16. 286, 14. 321, 1
Scythia 21, 5. *ablat.* *securi* *plur.* 129, 26
22, 11. 76, 4. 88, 20. 111, 9. 281, 3. 300, 2
Scythia 5, 1. 24, 18. 87, 15
Scythiam 13, 7. 15, 18. 20, 17. 87, 11. 186, 9, 28
Scythica *neut.* 88, 7, 25
Scythica *gen.* 88, 18
Scythicus 300, 1
Scythico 299, 4
Scythicum 300, 14
Scythicus 300, 15
scipso 142, 21
scipsum 61, 1
scipsus 158, 19
secari 168, 25
secreta esse 243, 15
secretam 20, 11
secretus 184, 19
secreto 84, 15. 241, 15
secretum 171, 2. 279, 10
sectabantur 208, 10
sectaretur 218, 21
sectari 104, 9
secula 21, 2. 42, 11. 327, 25
seculis 50, 1. 68, 25. 143, 13
seculorum 20, 20. 23, 10. 127, 16. 321, 1
seculum 21, 41. 23, 3. 41, 21. 50, 7. 58, 17. 99, 15. 107, 20. 142, 23. 162, 13. 168, 10. 252, 16. 283, 11. 284, 10. 290, 17. 20. 306, 2. 308, 2. 310, 10
secunda *accus.* 17, 26. 52, 15. 173, 15. 198, 6. 237, 12. 273, 5. 302, 2. *ablat.* 199, 2
secundā 99, 3
secundam 83, 9
secundante vento 246, 8
secundi 189, 19
secundis 237, 13. 245, 6
secundo 125, 4. 261, 9
secundum *prælium* 231, 9
secundum 247, 19. 324, 28
secundus 107, 1. 167, 5
securam 205, 24
securi *abl.* 89, 20
securi *plur.* 129, 26
securibus 10, 1
securior 41, 7
securiores 88, 7
securis *adj.* 34, 13. 71, 8. 84, 19. 137, 20. 184, 11
securitate 107, 10
securitatis 166, 23
securus 59, 4. 63, 4
seculo 137, 18
securos 310, 8
securum 102, 21. 137, 20. 264, 15
secus 173, 18. 194, 13
secuta 111, 14. 219, 18. erat 130, 5. est 103, 15. sunt 289, 23
secuta 163, 4. 192, 14. 291, 11. sunt 158, 3
secuti 7, 2. 112, 17. 302, 18. 308, 8. sunt 302, 10. 325, 5
secutos 10, 7
secutum 119, 4
secuturum 174, 17
secutus 17, 1. 74, 15. 134, 4. 195, 11. est 38, 1
sedata est 177, 18
sedata 194, 6
sedavit 126, 19
sedē 21, 41. 23, 3. *sede* 34, 17
sedem 20, 9. 65, 1. 113, 4. 296, 9. 221, 19. 241, 3
sedenti 239, 5
sedērunt 127, 20
sedes *ing.* 21, 9. 26, 11. 120, 18. *accus.* 44, 24. 25. 75, 13. 146, 10. 154, 13. 168, 6. 27. 169, 3. 180, 24. 203, 13
sedibus 44, 27. 84, 9. 180, 25. 181, 2. 282, 15. 314, 6. 326, 1
sedis 115, 3. 286, 17
seditione 124, 1. 171, 107, 9. 108, 2
seditionem 44, 26
seditiones *extinxit* 97, 1
seditionibus 123, 27
seditionis 36, 24. 99, 13. 123, 29. 131, 25. 223, 6
seclitiosa *abl.* 187, 13. *neut.* 301, 19
seclitiosos 116, 15. 131, 28
segni admodum 259, 9. 280, 9
segnibus 16, 25
segnior 79, 21
segniores 24, 20. 192, 18
segnis 103, 9. 226, 6
segnitæ 252, 1. 266, 6
segnitiam 73, 14. 181, 8. 183, 1. 266, 2. 267, 9
Segrobrigorum 320, 3, 25
sejungi 50, 17
Selene 295, 15, 16
Selenem 294, 8. 295, 25
Selenci 149, 3. 159, 9. 217, 18. 302, 15. 203, 7, 26
Selencis 163, 4
Selencis 132, 13. 145, 11. 149, 4. 153, 11. 218, 6. 21, 24. 225, 5. 286, 2. 302, 11, 13. 303, 10, 14
Selencum 158, 6. 218, 26. 303, 2
Selencus 148, 25. 150, 5. 6. 132. 23. 158, 9. 16. 217, 2. 218, 1. 129, 7. 25. 292, 15. Callinicus 283, 14
senatus 156, 1. 189, 10. 236, 6. 13. 237, 7. 248, 11. 256, 13. 258, 14. 274, 2. 279, 26
senatusconsulto 181, 9
senactā 141, 18
senectus 43, 16
senectute 303, 24. 304, 23
septingentis 15, 18
septingentorum 297, 1
septingentos 62, 5
septaingenta 87, 6. 275, 15. 275, 7
seni 166, 17
senibus 117, 3
seniores 99, 15
senioris 226, 3
seniorum 226, 1. 318, 3
senis 94, 3. 115, 25. 166, 2. 197, 24. 26. 311, 15
seneserant 97, 14. 250, 4
senēre 22, 14. 207, 28
senērunt 80, 4
sensit 212, 29
sensu 259, 10
sensuros 189, 9
sensurum 204, 24
sensus 60, 25. 152, 15
sententia 45, 5. 130, 15. *ablat.* 240, 23. 242, 10
sententia *gen.* 35, 20. *dat.* 241, 23
sententiam 90, 3
sententiarum 240, 24
sententias 189, 11. 15
sentiant 29, 21. 191, 5
sentiens 126, 16
sentientem 280, 8
sentientibus 47, 23. 74, 14
sentire 222, 33
sentiret 89, 10
senum 43, 15. 72, 9. 98, 15
separatim 172, 20. 180, 4
separatim 15, 16. 124, 5
sepeliant 104, 2
sepelierant 113, 4
sepeliri 113, 2
septem 15, 20. 17, 2. 41, 5. 87, 1. 158, 10. 20. 211, 4. 212, 5. 270, 2. 276, 9. 321, 15. 327, 24
Septentrionalem 20, 10
septimā 273, 1
septimo 190, 15
septimum 116, 11
septa 141, 18
septingenta 32, 29
septingentis 15, 18
septingentorum 297, 1
septingentos 62, 5
septaingenta 87, 6. 275, 15. 275, 7
sepulchro 89, 14, 16
sepulchris 121, 5. 221, 115. 23. 214, 11. 275, 15. 275, 7
sepulchrum 268, 6. 272, 20
sepultura *abl.* 45, 28. 146, 15. *nom.* 194, 15. 201, 16
sepultura 46, 3. 75, 15. 89, 15. 109, 20. 113, 14
sepulturam 40, 9. 71, 13. 89, 19. 292, 7
sequantur 286, 26
sequeuti 18, 3. 81, 14. 187, 16
sequentibus 117, 7
sequentis 5, 7
sequeretur 37, 24
sequitur 142, 20. 328, 16
serenā *latitā* 324, 25
serere 26, 13. 320, 20
sererent 82, 21
seria 92, 25
sermo 300, 13
sermone 240, 10. 299, 4
sermonem 279, 10
sermoni 181, 10
sermonibus 115, 20
serpente 105, 13. 127, 15
serpentium 252, 20
serperet 238, 14. 269, 15
Sertoriano 222, 18
servæ *gen.* 169, 7
servandi 160, 15
servandos 34, 2
servans 96, 21
servantur 322, 19
servare 53, 11
servarentur 264, 13
servaretur 52, 7
servari 219, 22. 269, 10
servata 122, 26. 224, 9. est 131, 18. *neut.* 209, 27
servatæ *gen.* 23, 28
servatī *plur.* 61, 8
servatorem 284, 25
servatum 77, 8
servatur 120, 4
servaturum 295, 4
servatus 326, 19. sit 9. 21. 174, 15
servaverunt 48, 8
servavit 67, 16. 86, 3. 166, 25. 204, 17
servi *plur.* 25, 13. 31. 15. 314, 3. *gen.* 324, 25
serviant 63, 21
serviatur 313, 10
serviērent 299, 8
servile 299, 11
servili 24, 35. 166, 26. 174, 2. 196, 6
servilia 327, 24
servilibus *ingeniis* 166, 16. *verberibus* 8. 9
servilis *gen.* 25, 8. 166, 15. *nom.* 69, 4
servilium 237, 8
servis 25, 2. 6. 64, 4. 156, 9. 165, 15. 166, 4. 214, 15. 237, 16. 262, 6. 300, 18
servissent 51, 18
servitū 141, 10. 184, 26
servitiis 135, 4
servitio 149, 18
servitus 63, 32
servitute 96, 3
servitutem 23, 9. 61, 5. 80, 7. 90, 11. 149, 17. 155, 29
servitutis 45, 11. 70, 4. 73, 24. 103, 8. 149, 15. 233, 3
serviunt 326, 9
serum *auxilium* 78, 19
servo *nomen*, 9, 8. 25. 32, 23. 51, 5. 6. 329, 1
servorum 37, 16. 166, 1. 20. 184. 28. 327, 20. 300, 16
servos 45, 15. 21. 156, 8. 166, 19. 190, 9. 285, 6. 331, 15
Servus 69, 21
servulus 203, 5. 292, 15
servum 9, 30. 36, 6. 37, 9. 39, 15. 51. 8. 312, 7
Sesto 57, 17
seu 15, 3. *bis.* 51, 24. 25. 53, 13. *ter.* 90, 15. 130, 3. 143, 19. 153, 8. *bis.* 161, 7. 8. 241, 9. *bis.* 247, 10. 248, 4. 5. 285, 11. 286, 2
severitatem 126, 6
severitatis 78, 8
severius 43, 13
sex 48, 8. 109, 4. 143, 21. 184, 10. 275, 4. 10
sexagenarius 100, 15
sexaginta 103, 15. 155, 30. 180, 7. 207, 7. 212, 4. 304, 19
sexcenta 30, 23. 67, 3. 100, 23. 324, 14
sexcenti 34, 15. 190, 5
sexcentos 196, 14
sexdecim 102, 29. 282, 6. 311, 23. 329, 5
sextario 253, 5
sexto 127, 7
sexum 7, 1. 187, 8. *men-* *tita*, *Semiramis*, 6, 7
sexus *nom.* 91, 8. 294, 25. 316, 11. *gen.* 8. 17. 60, 24. 94, 23. 275, 2
sibi *ipsis* 155, 26
sibimet 158, 13
Sibyrrio 132, 17
sic 6, 7. 8. 13. 9. 4. 12. 9. 17. 2. 39. 21. 44. 21. 46. 3. 58. 25. 61. 10. 65, 2
Sicania 50, 18
siccata *acc.* 33, 2. sit 20, 17
Sicilia *abl.* 52, 21. 53, 8. 55, 1. 112, 8. 164, 4. 170, 7. 173, 15. 175, 1. 180, 11. 182, 1. 184, 14. 187, 3. 189, 14
Siciliæ 48, 13. 50, 10. 18. 51, 8. 52, 1. 55, 10. 57, 24. 58, 23. 62, 1. 170, 10. 172, 15. 187, 1
Siciliam 48, 13. 49, 1. 51, 26. 52, 3. 53, 3

INDEX VERBORUM.

17. 221, 5. 233, 10. *separatim* 172, 20. 180, 4
senatui 30, 5. 33, 1. *separatim* 15, 16. 124, 5
155, 24. 184, 18. *sepeliant* 104, 2
232, 20. 248, 11. *sepelierant* 113, 4
260, 10. 11. 277, 14. *sepeliri* 113, 2
279, 27
senatum 29, 143, 1, 57, 206, 90, 9. 100, 15. 260, 17. 163, 16
senatus *nom.* 156, 1. 189, 10. 236, 6. 13. 237, 7. 248, 11. 256, 13. 258, 14. 274, 2. 279, 26
senatusconsulto 181, 9
senactā 141, 18
senectus 43, 16
senectute 303, 24. 304, 23
septingentis 15, 18
septingentorum 297, 1
septingentos 62, 5
septaingenta 87, 6. 275, 15. 275, 7
seni 166, 17
senibus 117, 3
seniores 99, 15
senioris 226, 3
seniorum 226, 1. 318, 3
senis 94, 3. 115, 25. 166, 2. 197, 24. 26. 311, 15
seneserant 97, 14. 250, 4
senēre 22, 14. 207, 28
senērunt 80, 4
sensit 212, 29
sensu 259, 10
sensuros 189, 9
sensurum 204, 24
sensus 60, 25. 152, 15
sententia 45, 5. 130, 15. *ablat.* 240, 23. 242, 10
sententia *gen.* 35, 20. *dat.* 241, 23
sententiam 90, 3
sententiarum 240, 24
sententias 189, 11. 15
sentiant 29, 21. 191, 5
sentiens 126, 16
sentientem 280, 8
sentientibus 47, 23. 74, 14
sentire 222, 33
sentiret 89, 10
senum 43, 15. 72, 9. 98, 15
separatim 172, 20. 180, 4
separatim 15, 16. 124, 5
sepeliant 104, 2
sepelierant 113, 4
sepeliri 113, 2
septem 15, 20. 17, 2. 41, 5. 87, 1. 158, 10. 20. 211, 4. 212, 5. 270, 2. 276, 9. 321, 15. 327, 24
Septentrionalem 20, 10
septimā 273, 1
septimo 190, 15
septimum 116, 11
septa 141, 18
septingenta 32, 29
septingentis 15, 18
septingentorum 297, 1
septingentos 62, 5
septaingenta 87, 6. 275, 15. 275, 7
sepulchro 89, 14, 16
sepulchris 121, 5. 221, 115. 23. 214, 11. 275, 15. 275, 7
sepulchrum 268, 6. 272, 20
sepultura *abl.* 45, 28. 146, 15. *nom.* 194, 15. 201, 16
sepultura 46, 3. 75, 15. 89, 15. 109, 20. 113, 14
sepulturam 40, 9. 71, 13. 89, 19. 292, 7
sequantur 286, 26
sequeuti 18, 3. 81, 14. 187, 16
sequentibus 117, 7
sequentis 5, 7
sequeretur 37, 24
sequitur 142, 20. 328, 16
serenā *latitā* 324, 25
serere 26, 13. 320, 20
sererent 82, 21
seria 92, 25
sermo 300, 13
sermone 240, 10. 299, 4
sermonem 279, 10
sermoni 181, 10
sermonibus 115, 20
serpente 105, 13. 127, 15
serpentium 252, 20
serperet 238, 14. 269, 15
Sertoriano 222, 18
servæ *gen.* 169, 7
servandi 160, 15
servandos 34, 2
servans 96, 21
servantur 322, 19
servare 53, 11
servarentur 264, 13
servaretur 52, 7
servari 219, 22. 269, 10
servata 122, 26. 224, 9. est 131, 18. *neut.* 209, 27
servatæ *gen.* 23, 28
servatī *plur.* 61, 8
servatorem 284, 25
servatum 77, 8
servatur 120, 4
servaturum 295, 4
servatus 326, 19. sit 9. 21. 174, 15
servaverunt 48, 8
servavit 67, 16. 86, 3. 166, 25. 204, 17
servi *plur.* 25, 13. 31. 15. 314, 3. *gen.* 324, 25
serviant 63, 21
serviatur 313, 10
serviērent 299, 8
servile 299, 11
servili 24, 35. 166, 26. 174, 2. 196, 6
servilia 327, 24
servilibus *ingeniis* 166, 16. *verberibus* 8. 9
servilis *gen.* 25, 8. 166, 15. *nom.* 69, 4
servilium 237, 8
servis 25, 2. 6. 64, 4. 156, 9. 165, 15. 166, 4. 214, 15. 237, 16. 262, 6. 300, 18
servissent 51, 18
servitū 141, 10. 184, 26
servitiis 135, 4
servitio 149, 18
servitus 63, 32
servitute 96, 3
servitutem 23, 9. 61, 5. 80, 7. 90, 11. 149, 17. 155, 29
servitutis 45, 11. 70, 4. 73, 24. 103, 8. 149, 15. 233, 3
serviunt 326, 9
serum *auxilium* 78, 19
servo *nomen*, 9, 8. 25. 32, 23. 51, 5. 6. 329, 1
servorum 37, 16. 166, 1. 20. 184. 28. 327, 20. 300, 16
servos 45, 15. 21. 156, 8. 166, 19. 190, 9. 285, 6. 331, 15
Servus 69, 21
servulus 203, 5. 292, 15
servum 9, 30. 36, 6. 37, 9. 39, 15. 51. 8. 312, 7
Sesto 57, 17
seu 15, 3. *bis.* 51, 24. 25. 53, 13. *ter.* 90, 15. 1

INDEX VERBORUM.

Siciliensi 70, 22. 173, simulantem 64, 13
 4. 199, 5
 sicubi 33, 18
 Siculis 192, 1. 198, 2 simulat 6, 2. 29, 9. 41.
 Siculorum 165, 1. 192, 20. 43, 21. 115, 28.
 3. 213, 5
 sicut 25, 9, 16. 68, 15. simulata 13, 19 39, 10
 112, 9. 141, 23. 169, simulatio 185, 14
 27, 30. 172, 6. 189, 5 simulatione 266, 12
 sicuti 30, 19. 36, 23. 44, simulationem 278, 8
 20. 61, 7. 62, 16. 72, simulationum 185, 19
 16. 74, 3. 82, 6 simulato 13, 8. 83, 27.
 Sicyonia 134, 4
 sideris 137, 7. 173, 16
 siderum 5, 10. 179, 13. simulatum 28, 4
 193, 23
 Sidon 165, 11
 Sidona 165, 10
 Sidoniae 104, 19
 signa 75, 2. 107, 6. sincerus 93, 18
 256, 2. 312, 18
 significabat 200, 5
 significans 169, 9
 significari 191, 25
 significatum est 30, singulare 23, 10. 194,
 18. 248, 16
 signis *abl.* 206, 28
 signum 30, 2. 71, 14, 8
 15. 209, 26. 272, singulari 131, 15
 15. 293, 10. 301, 1. singularum 90, 8. 12.
 silentio 55, 4. 141, 257, 4, 7
 25. 302, 2. 326, 18. singulas 36, 9. 103, 1.
 313, 8. 324, 23
 silentium 12, 17. 128, singuli 300, 9
 2. 190, 2
 Sileos 121, 15
 sileri 94, 1
 simile 136, 16. 139, singulorum 31, 6. 41,
 25. 164, 11
 similem 10, 6. 126, 11, 147, 10. 197, 6.
 26. 171, 6
 simili 82, 6
 similis 6, 4. 22, 1. 50, 17. 129, 13. 140, 13.
 10. 85, 8. 93, 7. 100, 21. 147, 9. 159, 12.
 1. 288, 5
 similitudine 327, 14
 similitudinem 136, 16
 similitudo 9, 12. 317, 17
 Simos 320, 2
 simplici 327, 3
 simulabat 30, 3
 simulacra 50, 4. 85, sinus *maris* *accus.* 303,
 1. 177, 1. 202, 13.
 244, 14
 simulacris 319, 1
 simulacra 322, 4
 simulacrum 177, 10.
 293, 13. 295, 8. 314, 12
 simulant 300, 24
 113, 20. 201, 25.
 310, 6
 simulatum 28, 4
 sin 241, 12
 sin verò 155, 25
 sinat 141, 19
 sincerà 202, 14
 signa 75, 2. 107, 6. sincerus 93, 18
 singula 42, 21. 283, 5
 singulae 13, 16. 44, 15.
 50, 20. 80, 1. 3. 213,
 14. 258, 8
 singulare 23, 10. 194,
 19
 singlarem 23, 28. 160,
 8
 singulari 131, 15
 singularum 90, 8. 12.
 257, 4, 7
 singulas 36, 9. 103, 1.
 256, 10. 258, 4
 singuli 300, 9
 singulis 57, 8. 131,
 27. 133, 2. 184, 21.
 214, 16. 247, 16
 singulorum 31, 6. 41,
 19. 104, 17. 116,
 11, 147, 10. 197, 6.
 228, 16. 239, 17
 singulos 103, 10. 107,
 17. 129, 13. 140, 13.
 21. 147, 9. 159, 12.
 178, 21
 sinistra manu. 31, 13
 sint 22, 22. 286, 4
 sinu *maris*, 237, 18.
 320, 12
 sinum *maris*, 50, 15.
 24, 16. 168, 20. 319,
 11
 sinu *maris* *accus.* 303,
 15. 319, 4
 Siris 178, 3
 sit 6, 9. 19, 7. 20, 4.
 32, 26. 68, 3, 4.
 100, 9
 sitisti 14, 2
 situ 48, 12
 situm 276, 23
 sobolem 22, 31. 24,
 31. 44, 31. 168, 15.
 267, 7
 soboles 115, 15. 251, 13
 sobolis 152, 12. 251, 20
 socer 132, 6
 soceri 153, 5. 307, 14
 socero 320, 11
 socerum 307, 12
 socià 30, 20
 sociar *gen.* 178, 7.
 242, 13
 sociam 101, 20. 153,
 7. 239, 9
 sociari 94, 1
 socias 242, 3
 sociata *fem.* 331, 17
 societate 53, 15. 88,
 29. 145, 12. 152, 24.
 155, 11. 188, 22. solatio 142, 1
 229, 12. 232, 3. 238,
 7. 277, 11. 293, 5.
 298, 1. 310, 4.
 societatem 41, 13. 64,
 9. 93, 22. 104, 17.
 426, 6. 129, 19. 134,
 4. 146, 11. 167, 12.
 180, 19. 188, 8. 199,
 26. 280, 6. 17. 304,
 1. 315, 8. omnis
 fortunæ iniisse 197,
 18
 societatis 46, 14. 70,
 23. 189, 6. 201, 5.
 229, 1. 19. 235, 5.
 259, 13
 socii 56, 1. 98, 3. 137,
 12. 150, 10. 187, 21.
 189, 2. 192, 21. 198,
 19. 274, 9
 sociis 16, 5. 30, 26.
 34, 9. 48, 10. 67, 6.
 9. 69, 17. 94, 16.
 111, 3. 113, 17. 147,
 16
 socio 155, 17. 277,
 12. 295, 14. 302, 1.
 sociorum 24, 24. 36,
 2. 6. 39, 20, 24. 48,
 9. 51, 16. 208, 3.
 138, 4. 250, 8. 163.
 1, 13
 socios 7, 13. 33, 21.
 46, 9. 52, 23. 61, 15,
 71, 21. 82, 18. 85, 3.
 124, 8. 131, 11. 140,
 15
 socium 9, 28. 11. 173,
 9. 152, 9. 153, 1.
 155, 27. 168, 9. 193,
 15. 227, 7. 304, 22
 7
 socius 39, 29. 159, 11
 291, 6
 socru 291, 6
 socru 216, 9
 socrus 216, 14
 sodales 125, 15. 277, 8
 Sogdianis 116, 13
 Sogdianorum 304, 15
 Sogdianos 132, 19
 sol 191, 18. 271, 10
 sola *accus.* 178, 19.
 190, 21. 224, 1. *no-*
minat. fem. 222, 16.
 313, 5
 solæ 23, 21. 327, 19
 solam 109, 18. 235, 3.
 293, 23
 solatia 13, 18. 45, 27.
 162, 12. 174, 8, 178,
 11
 solatio 142, 1
 solatium 85, 2. 109,
 10. 279, 28
 sole 323, 7
 soleant 205, 22
 solebant 252, 3. 296, 20
 solebat 12, 15. 126, 9,
 230, 13
 solem 16, 16. 166, 6,
 13. 183, 3
 solemne est reges pa-
 ricidas habere in
 Parthid 311, 14
 solemnem 184, 16. 303,
 11
 solemni 44, 1. 116, 16.
 321, 3
 solemnia 55, 4. 287, 15
 solemnibus 102, 1
 solemnis 92, 26
 solemniter 125, 12
 solent 7, 17. 170, 6. 215,
 5. 315, 2
 solere 114, 21
 solerti 136, 4. 269, 5
 solertia 140, 23. 185,
 24. 242, 17
 solertiae 92, 27. 95, 8
 solertior 92, 20
 solent 206, 9. 244, 11
 soli *genit.* 49, 7. 303,
 18
 soli *plur.* 26, 8. 34, 3.
 90, 10. 111, 15. 154,
 18. 158, 12. 204, 12.
 209, 5. 221, 7. 223,
 7. 246, 2. 6. 257, 2.
 299, 12. 300, 22. *da-*
tr. 96, 20
 solibus 107, 2
 sollicitabat 209, 16. 252,
 7
 sollicitæ *plur.* 311, 13
 sollicitare 34, 26. 230, 3
 sollicitarent 83, 2
 sollicitaret 134, 4. 293, 6
 sollicitat 37, 25. 168,
 22. 182, 12. 229, 8.
 233, 19. 287, 24
 sollicitata 155, 28. *abl.*
 252, 15
 sollicitatæ 37, 22
 sollicitati 196, 11. 209,
 11. 305, 6
 sollicitatis *part.* 156, 7
 sollicitato 279, 6
 sollicitatum 12, 19. 85,
 26. 294, 12
 sollicitatus 86, 5. 112,
 5. 238, 11. 248, 5
 sollicitaverat 136, 6
 solitavere 320, 2
 sollicitavit 150, 1
 soliti *plur.* 45, 28
 solitico 16, 19
 solitudo 68, 27. 311,
 11
 sollicitus 11, 10. 29, 7
 solida *neut.* 50, 13
 solidas 233, 16
 solido 207, 11
 solidum 293, 10
 solis *substant.* 16, 16.
 19, 11. 16. 20, 13.
 94, 12. 166, 11. 13.
 272, 21. 276, 1
 solita *neut.* 89, 8. *sup.*
 erat, 321, 10
 solitam 183, 18
 soliti 126, 14. 196, 11.
 erant 77, 18. 196, 5
 solitis 21, 10
 solito 29, 20. 121, 8
 solitudinem 197, 24
 solitudines 21, 10. 123,
 3. 211, 6. 300, 2
 solitudinibus 286, 14
 solitus 148, 1. 303, 1.
 esset 104, 21. 317, 14
 solo *substant.* 20, 15.
 26, 11. 98, 18. 146,
 10
 solo 8, 2. 224, 10
 Solon 28, 18. 29, 7
 Solonis 49, 8
 solos 171, 3. 140, 16.
 191, 12. 223, 3
 solstitiales 137, 7
 solventibus 124, 3
 solveretur 116, 5
 solvi 123, 24
 solvisset 101, 12
 solvit 87, 17
 solum *subst.* 19, 16.
 221, 22. 282, 10
 solum *adject.* 82, 2.
 122, 3. 123, 25. 158,
 17. 241, 1
 solum 190, 2. *plur.*
supra legitur post
nec, et non
 solvo 142, 7
 solus 52, 19. 60, 13. 75,
 6. 93, 21. 102, 15
 soluta *ablativ.* 88, 6.
 202, 3. 278, 9. 288,
 12
 2. sororia *gen.* 219, 8
 sororibus 24, 15
 sororis 30, 15. 85, 26.
 112, 7. 117, 17. 135,
 5
 sors 264, 12
 sorte 9, 2. 6. 112, 7. 132,
 2. 133, 20. 183, 29
 sortem 10, 4. 70, 4. 174,
 3
 sortiendi 216, 18
 sortis 37, 14. 263, 8
 sortiti essent 169, 3
 sortitur 132, 18
 sortitus 187, 12. sit
 109, 14
 sortiuntur 132, 9
 sospitem 128, 6
 Sosthenes 205, 2, 15
 Spacos 9, 3
 spargi 45, 2
 sparserat 206, 28
 sparsis 203, 5. 207,
 18. 219, 1
 sparsos 59, 5. 201, 13
 Spartam 44, 13. 47, 20
 Spartani 34, 17. 39,
 22. 43, 25. 61, 17.
 70, 13
 Spartanis 33, 22. 39,
 8. 12. 21. 42, 16
 sperat 180, 17
 Spartanorum 32, 24.
 33, 14. 34, 4. 42,
 10. 45, 18. 47, 5, 9.
 72, 8
 Spartanos 34, 9. 45,
 20. 56, 29. 61, 15.
 178, 4
 Sparti 324, 6
 spatia 65, 7
 spatii 38, 11
 spatio 15, 21. 46, 2
 spatium 39, 11. 84, 22
 spe 34, 19. 85, 26. 96,
 13, 106, 12, 151, 11,
 162, 4
 specie 9, 26. 25, 9.
 51, 26. 118, 15
 speciem 29, 23. 214, 23
 speciosus 68, 18
 speciosus 144, 5
 spectabant 129, 9, 12
 spectaculo 37, 14. 92,
 10. 107, 3. 135, 5.
 288, 9
 233, 1. 288, 10
 sororem 11, 3. 79, 14
 sorores 24, 4, 9
 sorori 24, 13. 231, 23.
 spectantibus 166, 9
 spectas 33, 4
 spectasse 5, 11
 spectata *fem.* 4, 3
 spectata *gen.* 47, 8. 51,
 5
 spectator 36, 11. 231, 16
 spectatoribus 254, 4
 speculà 80, 5
 speculandos 185, 23.
 237, 7
 specularentur 192, 7.
 209, 9. 239, 22
 sortis 37, 14. 263, 8
 sortiti essent 169, 3
 speculaturas 164, 3.
 211, 2
 spei 9, 6. 39, 6. 44, 21.
 53, 12. 70, 9. 78, 25.
 101, 20
 spem 26, 5. 37, 25. 41,
 4. 53, 14. 59, 2
 Speo 137, 2
 sperabat 284, 5
 sperans 57, 2. 153, 1.
 242, 14. 278, 15.
 307, 1
 sperantes 47, 25. 214, 27
 sperantibus 183, 9
 sperare 104, 5. 115,
 25. 288, 22
 speraretur 44, 18
 sperat 79, 17
 sperat 180, 17
 speraverant 213, 14
 speraverat 195, 10
 spernant 107, 23
 spernere 292, 21
 spes 78, 21. 100, 17.
 102, 13. 27. 140, 8.
 153, 2. 194, 6. 286,
 16
 Spinambris 176, 3
 spiramenta 49, 11. 50, 9
 spirantem 109, 8
 spiritu 49, 8. 315, 1.
 324, 17
 spiritum 50, 7. 73, 6.
 218, 5. 222, 15. 296, 3
 spiritus *accusat.* 72, 3.
 vitam 197, 19. *gen.*
 vite 182, 15. 197,
 18. *nom. sing.* 206,
 13. *vita* 240, 8. *aëris*
 324, 14
 splendore 68, 25. 166,
 12
 splendorem 183, 3
 spectaculorum 322, 15
 spolia 88, 25. 205, 18.
 258, 18
 91, 3. 119, 4. 131, 12
 spoliare 23, 5. 159, 12

INDEX VERBORUM.

spectantibus 166, 9
 spectas 33, 4
 spectasse 5, 11
 spectata *fem.* 4, 3
 spectata *gen.* 47, 8. 51,
 5
 spectator 36, 11. 231, 16
 spectatoribus 254, 4
 speculà 80, 5
 speculandos 185, 23.
 237, 7
 specularentur 192, 7.
 209, 9. 239, 22
 sortis 37, 14. 263, 8
 sortiti essent 169, 3
 speculaturas 164, 3.
 211, 2
 spei 9, 6. 39, 6. 44, 21.
 53, 12. 70, 9. 78, 25.
 101, 20
 spem 26, 5. 37, 25. 41,
 4. 53, 14. 59, 2
 Speo 137, 2
 sperabat 284, 5
 sperans 57, 2. 153, 1.
 242, 14. 278, 15.
 307, 1
 sperantes 47, 25. 214, 27
 sperantibus 183, 9
 sperare 104, 5. 115,
 25. 288, 22
 speraretur 44, 18
 sperat 79, 17
 sperat 180, 17
 Spartanorum 32, 24.
 33, 14. 34, 4. 42,
 10. 45, 18. 47, 5, 9.
 72, 8
 Spartanos 34, 9. 45,
 20. 56, 29. 61, 15.
 178, 4
 Sparti 324, 6
 spatia 65, 7
 spatii 38, 11
 spatio 15, 21. 46, 2
 spatium 39, 11. 84, 22
 spe 34, 19. 85, 26. 96,
 13, 106, 12, 151, 11,
 162, 4
 specie 9, 26. 25, 9.
 51, 26. 118, 15
 speciem 29, 23. 214, 23
 speciosus 68, 18
 speciosus 144, 5
 spectabant 129, 9, 12
 spectaculo 37, 14. 92,
 10. 107, 3. 135, 5.
 288, 9
 233, 1. 288, 10
 sororem 11, 3. 79, 14
 sorores 24, 4, 9
 sorori 24, 13. 231, 23.
 spectantibus 166, 9
 spectas 33, 4
 spectasse 5, 11
 spectata *fem.* 4, 3
 spectata *gen.* 47, 8. 51,
 5
 spectator 36, 11. 231, 16
 spectatoribus 254, 4
 speculà 80, 5
 speculandos 185, 23.
 237, 7
 specularentur 192, 7.
 209, 9. 239, 22
 sortis 37, 14. 263, 8
 sortiti essent 169, 3
 speculaturas 164, 3.
 211, 2
 spei 9, 6. 39, 6. 44, 21.
 53, 12. 70, 9. 78, 25.
 101, 20
 spem 26, 5. 37, 25. 41,
 4. 53, 14. 59, 2
 Speo 137, 2
 sperabat 284, 5
 sperans 57, 2. 153, 1.
 242, 14. 278, 15.
 307, 1
 sperantes 47, 25. 214, 27
 sperantibus 183, 9
 sperare 104, 5. 115,
 25. 288, 22
 speraretur 44, 18
 sperat 79, 17
 sperat 180, 17
 speraverant 213, 14
 speraverat 195, 10
 spernant 107, 23
 spernere 292, 21
 spes 78, 21. 100, 17.
 102, 13. 27. 140, 8.
 153, 2. 194, 6. 286,
 16
 Spinambris 176, 3
 spiramenta 49, 11. 50, 9
 spirantem 109, 8
 spiritu 49, 8. 315, 1.
 324, 17
 spiritum 50, 7. 73, 6.
 218, 5. 222, 15. 296, 3
 spiritus *accusat.* 72, 3.
 vitam 197, 19. *gen.*
 vite 182, 15. 197,
 18. *nom. sing.* 206,
 13. *vita* 240, 8. *aëris*
 324, 14
 splendore 68, 25. 166,
 12
 splendorem 183, 3
 spectaculorum 322, 15
 spolia 88, 25. 205, 18.
 258, 18
 91, 3. 119, 4. 131, 12
 spoliare 23, 5. 159, 12

INDEX VERBORUM.

spoliari 244, 4
 spoliasset 231, 6
 spoliatus 184, 7. 203, 4.
 215, 21. 264, 5
 spoliatus *part.* 251, 3
 spoliatus fortunis
 156, 3
 spoliatus 203, 9. 262, 5
 spoliavit 83, 18. 156, 5
 spoliis 70, 20. 108,
 14. 205, 12
 spoliolum 174, 11
 spondebat 78, 23
 spondens 37, 26. 183,
 11
 spondentes 44, 4
 sponsam 282, 11
 sponsis 183, 20
 sponte 15, 2. 81, 20.
 221, 2. 328, 3
 sprete essent 170, 15
 spretam 97, 20
 spretis 104, 23. 236,
 8. 240, 17
 spreverant 111, 15
 spreverint 222, 6
 spreverunt 178, 7
 sprevisse 240, 21
 spreviscent 59, 12.
 168, 14
 sprevisit 171, 8
 sprevisit 204, 10
 Spurius Mummio 288,
 2
 spurius 176, 8
 squalidam 282, 12
 squalidus 185, 8
 squaloris 52, 8
 stabat 122, 10
 stabula 8, 25
 stadia 102, 9
 stagnatur 271, 15
 stagnavit se remediis
 276, 6
 Stagnori 302, 8
 stagnum 169, 9
 stantis 216, 15
 starent 30, 8. 72, 4
 staret 139, 15
 Statoris 132, 18
 stationem 321, 26
 Statiram 123, 11
 statu 41, 15. 52, 20.
 61, 1. 107, 3. 166, 4
 statum *gen.* 88, 15
 statum 88, 9. 11, 13
 statum *verb.* 171, 11
 status *nomin.* 177, 15.
 207, 10. 298, 15
 statuat 139, 25
 statuentibus 168, 27
 statuerat 182, 10
 statuerent 39, 18
 statueretur 311, 16
 statuérunt 177, 8. 196,
 16
 status *nom.* 101, 1.
 164, 15. 253, 16
 statuisset 152, 22. 305,
 3
 statuit 34, 23. 26. 43, 11
 statuitur 115, 16
 statum 78, 14. 129, 30.
 188, 15. 191, 23. 277,
 14. 312, 15
 statura 6, 3. *abl.* 288, 4
 status *sing.* 143, 15.
 170, 1. 190, 4. 294, 3
 statuta *abl.* 16, 15.
 184, 26. 197, 2
 statutam 16, 22
 statutis 66, 10. 168, 11
 statuto 155, 15. 169, 5
 statuunt 62, 4. 184, 25
 stella 275, 19
 stent 184, 1
 sterilitatem 222, 20.
 269, 8. terræ cau-
 satus 88, 2
 sternebat maria pon-
 tibus, *Xerxes* 83, 11
 sternunt 34, 19
 steterant 65, 4
 stetit 58, 15
 stimulat 234, 5
 stimulante 231, 3
 stimulis irarum 91, 30
 stipatoribus 132, 12
 stipendia 24, 1. 56,
 19. 115, 11. 123, 10.
 23. 124, 21. 194, 3.
 204, 13. 293, 9
 stipendiarios 99, 13
 stipendii 194, 11
 stipendio 63, 1. 67, 18.
 68, 5. 190, 6. 192, 14
 stipendium 194, 1
 stipendium 46, 12. 173,
 8. 305, 9
 stirpem 75, 15. 152,
 11. 218, 28
 stragem 157, 6. 166, 25.
 277, 20
 stirpis 152, 15. 153, 8
 strage 94, 21
 stragem *sing.* 60, 1.
 215, 10. *accus.* 203,
 16. 253, 12
 Stratonem 166, 7, 19
 Stratonis 166, 24
 stratorum 34, 22
 stratum 49, 7
 stravit 207, 29
 strenua 12, 9
 strenue 10, 2. 258, 15
 strenuus 321, 4
 strenuum 212, 3
 strenuus 62, 20. manu
 187, 15
 strepitu 29, 20
 strepitum 207, 25
 strepitus 223, 19
 strictis 224, 20
 stricto 16, 3. 91, 23
 stridorem 207, 25
 stringere 281, 20
 structa 20, 21
 struebatur 202, 26
 studebat 68, 15. 211, 12
 studet 261, 12
 studiis 66, 10. 168, 11
 studio 51, 23. 85, 6.
 199, 19. 203, 15.
 228, 19
 studiosior 92, 19
 studiosius 319, 8. 179,
 19. 23. 216, 10. 276,
 9. 282, 8
 stupebant 107, 15
 stupebantibus 106, 11,
 214, 11
 stupere 163, 4
 stupor 72, 13. omnes
 et admiratio incus-
 sit 192, 9
 stupore 119, 8
 stupra 216, 16. 231, 10
 stuprata 30, 9. 287, 20
 26
 stupratas 44, 1. 183, 20
 stupri 85, 27. 90, 20. 91,
 30. 105, 14. 187, 6
 stupris 98, 16. 231, 12
 stupro 315, 4. 316, 15.
 326, 19
 stuprum 91, 8. 20, 183,
 29. 214, 10
 suamet 286, 26
 suadentibus 104, 1
 suadere 29, 13
 suasit 42, 20
 sub jugum 233, 6. 282,
 23. terras 308, 23
 subacta 13, 1. 23, 24
 subactis 75, 6. 237, 1
 subactos 233, 7. 234, 16
 subditam 96, 6
 subegerat 114, 25. 195,
 11
 subegérunt 196, 19
 subegisset 198, 3
 subegit 5, 8. 114, 6. 116,
 6. 162, 10. 195, 8. 238,
 8
 subesse 15, 7. 64, 7. 202,
 10. 280, 9
 subeundum sit 301, 6
 subjecerat 71, 11
 subjecit 15, 6
 subjectarum 286, 4
 subjecti fuere 272, 4
 subjectis 318, 5
 subjectos 23, 4. 124, 15
 subjectum 7, 12
 subigendum 76, 6
 subigi 241, 6
 subigit 267, 15
 subigunt 127, 31
 subiciantur 130, 15
 subit 217, 6
 subire 80, 7. 99
 subitā 96, 6
 subitam 29, 8
 subitum 153, 1. 192, 10
 subitum 140, 2
 subitum 10, 19
 sublati 183, 1. 280, 11
 sublato 249, 13. 303, 4
 sublato 134, 14
 sublato 88, 15
 sublegendi 43, 1
 sublime 49, 19. 206, 14
 submersæ fuerunt 20,
 14
 subministrat 72, 2
 subministrent 190, 21
 submovendum 88, 30
 submovere 79, 19
 subnectit 234, 21. 320,
 26
 subornabat 91, 28
 subornat 263, 8
 subornari 287, 11
 subornat 105, 17. 126,
 8. 144, 10. 149, 9.
 279, 10
 subornatus fuerat 293,
 1
 subsequi 109, 4
 subsequuta esset 278,
 14
 subsequuntur 142, 24
 subsidium 68, 8
 substernere 43, 10
 substituerunt 144, 19
 substitui *infin.* 267, 3
 substituitur 97, 3. 306, 8
 substitutis 63, 23
 subtilitas 288, 6
 subtrahos 317, 6
 subtrahitur 156, 5

INDEX VERBORUM.

subtractus 161, 6
 subtrahere 36, 16
 subtraxerint 163, 3
 subtraxisset 65, 1
 subveniat 198, 9
 subveniret 98, 10
 subversi *gen.* 58, 14
 subverteret 68, 26
 subvertisse 115, 21
 succedaneum 287, 17
 succedente 33, 18
 succedentibus 297, 2
 succedentium 75, 12
 succedere 127, 4
 succederent 45, 23.
 115, 5
 succedit 23, 28. 75, 30.
 77, 8. 150, 13. 173,
 15. 306, 11. 319, 5
 succedunt 81, 20
 succensere 82, 16
 successerat 222, 12.
 249, 4
 successerint 172, 6
 successibus 23, 22
 successio 41, 18
 successione 225, 2
 successionem 87, 15.
 129, 9. 19. 157, 9
 successiones 42, 25
 successionis 8, 5. 27,
 8. 77, 15. 157, 1
 successisset 42, 11. 59,
 17. 159, 4. 217, 2.
 252, 5. 320, 24
 successit 14, 5. 27, 1.
 75, 6. 92, 29. 117, 8.
 161, 1. 171, 19. 187,
 2. 316, 6
 successor 160, 2. 263,
 13. 303, 25. 327, 17
 successorem 75, 16.
 130, 1
 successores 115, 8.
 145, 3. 148, 19. 302,
 6
 successoribus 302, 11.
 327, 25
 successorum 125, 20.
 286, 9
 successu 14, 14. 156,
 19. 161, 14. 169, 12.
 185, 21. 196, 23.
 204, 3. 266, 2. 292,
 20
 successuri erant 101, 9
 successurus sit 197, 20
 succinctos 264, 4
 succubuisse 114, 25
 succumbentem 144, 21
 sudant 271, 8
 sudorum 149, 23
 sudoris 102, 11
 sufficere 182, 3
 suffecerunt 225, 9
 suffectis 104, 18
 suffectus 59, 16
 sufficere 99, 18
 succedaneum 121, 2
 sufficeretur 187, 18
 sufficiat 324, 2
 suffigi 171, 13
 suffiguntur 232, 5
 suffragia 189, 11. 193,
 15
 suffragio 17, 25
 Sugambros 121, 16
 sulco 327, 20
 sulphure 49, 8
 Sulpicius 255, 1
 sumere 81, 21. 114,
 16. 120, 6. 311, 6
 sumerent 24, 8
 sumit 218, 19. 282, 12
 summa *neut.* 26, 8.
 107, 2. 324, 6. *nom.*
 68, 15. *abl.* 42, 2.
 13. 57, 14. 193, 12.
 224, 4. 240, 6. 242,
 3. 267, 11. 321, 26
 summa *substant.* 90,
 15. 123, 17. 142, 5.
 135, 17. in
 summa 138, 2. 187,
 12. 222, 25. 275, 12
 summa *dat. substant.* 67,
 7. *gen. adj.* 98, 23
 summam *substant.* 10, 8.
 66, 14. 90, 17. *adj.*
 70, 13. 170, 19. 179,
 219, 5
 summi *gen.* 78, 9. 275,
 11
 summis 8, 21. 53, 3.
 63, 3. 68, 11. 133,
 7. 207, 26. 223, 9.
 254, 8. 293, 9
 summitteret 129, 29
 summittit 272, 13
 summo 119, 19. 166,
 2. 207, 16
 summotis 226, 9
 summotus 76, 5
 summoventes 23, 8.
 122, 22
 summovent 317, 12
 summoverti 66, 16
 summovertunt 22, 11
 summevetur 289, 12
 summum 33, 21. 155,
 28. 153, 4. 304, 13
 summus 131, 11
 sumpserant 179, 8
 sumpsissent 131, 9
 sumpsisset 292, 16
 sumpsit 89, 9
 sumpta 144, 10
 sumpti 287, 7
 sumptibus 184, 24
 sumptis in manus al-
 taribus 202, 12
 sumpto 169, 24. 26.
 252, 26
 sumptu 70, 18
 sumptam *substant.* 55, 16.
 88, 1. 232, 13. 244,
 2. 312, 14
 sumpturum 191, 2
 sumpturus 139, 6
 sumptus *nom. sing.* 72,
 25. 254, 9. *accus.*
 123, 20
 sumunt 23, 7
 Suniatus 181, 6
 sunt 20, 6. 176, 6. 251,
 13
 superior 68, 3. 172, 9.
 198, 17
 super 53, 7. 89, 16.
 92, 6. 189, 23. 227,
 6. 229, 15. 301, 14.
 amnem 116, 11
 superabat 184, 14
 superantibus 183, 15
 superantur 46, 18. 141,
 3
 superare 119, 19
 superaretur 106, 20
 superari 22, 6
 superant 140, 17
 superat 26, 1. 193, 6.
 219, 5
 superata *plur.* 100, 23.
 301, 17
 superatam 6, 9
 superatis *part.* 21, 4
 superato 232, 12
 superatum 40, 11. 273,
 11
 superatus sit 17, 19
 superaverint 234, 8
 superaverit 142, 26.
 275, 10
 superavit 12, 13
 superba 293, 1
 superbe 80, 11. 171,
 19
 8. 221, 9. 306, 1
 superbia 57, 7. 266, 4.
 165, 1
 superbiam *gen.* 118. 11.
 290, 3. *dat.* 265, 1
 superbiam 266, 9. 267,
 8. 291, 9. 292, 5
 superbo 277, 15. 305, 9
 superbos 285, 7
 superbum 61, 3
 superbus 216, 10
 superent 306, 20
 superesse 16, 20. 30,
 13. 41. 12. 61, 8. 12,
 147, 6. 293, 3
 superessent 33, 6
 superesset 160, 14. 184,
 35. 190, 19. 208, 12.
 222, 17
 superfuerant 111, 5.
 158, 5. 166, 23. 173,
 21. 224, 7
 superfuerat 62, 4. 170,
 11
 superfuerunt 27, 5
 superfuisse 224, 1
 superfuissent 234, 11
 superfuisset 60, 13
 superfuit 13, 23
 supergreditur 306, 13
 supergressus 329, 3
 superi *gen.* 49, 3. 175,
 13
 superior 68, 3. 172, 9.
 198, 17
 superiore 219, 4
 superiores 28, 6. 141,
 7. 228, 14. 245, 4
 superioribus 59, 7
 superioris 212, 16. 275,
 13
 supermisérunt 126, 15
 superstite 92, 4
 superstites *acc.* 195, 23
 superstitione 75, 14,
 25. 92, 7. 98, 19
 superstitionem 295, 1
 superstitioni 184, 4
 superstitionibus 14, 6.
 301, 17
 supertectos 321, 5
 supervacaneam 106, 25
 supervacaneos 46, 11
 supervacuum 47, 18
 superveniant 137, 19
 superveniendum 34, 22
 supervenissent 305, 7
 supervenisset 163, 14
 supervenit 69, 24. 83,
 17. 109, 2. 139, 28.
 223, 21. 236, 8. 317,
 19
 superveniunt 61, 10.
 165, 1
 supervixit 222, 15
 superum 109, 18
 supplementa 115, 4

INDEX VERBORUM.

supplementis 85, 19
supplementum 52, 26.
124, 21
supplementum 44, 12.
45, 20, 135, 10, 210, 19
supplendum 240, 23
suppleri 44, 10
supplet 123, 21
supplex 280, 14
supplicem 106, 11.
262, 6
supplies 52, 10, 145.
5, 178, 5
supplicii 25, 13, 83.
18, 98, 1, 14, 124.
2, 126, 5, 158, 4.
165, 5, 168, 3
supplicibus 226, 12
supplicis 71, 15, 124.
3, 16, 272, 10
supplicio 83, 8, 131.
28, 158, 9, 184, 33.
233, 6, 232, 6, 295.
12
suppliciorum 193, 9
suppliciter 141, 13.
207, 21
supplicium 162, 4
supponit 77, 1
suppressæ sunt 31, 5
suprà adv. 25, 16, 30.
18, 94, 8, 180, 11.
288, 27, 304, 3
suprà prep. 70, 7, 97.
20, 127, 12, 199, 2.
207, 22, 213, 16.
276, 4
supremum 237, 14
Susa 108, 11
susceperant 34, 5, 262.
2
susceperat 71, 4, 77.
23, 261, ult. 975, 2.
288, 10, 16, 297, 2
suscepisse 27, 2
suscepissent 258, 16
suscepit 78, 20, 111.
12, 225, 4
suscepti plur. 93, 14.
gen. 289, 9
susceptis 31, 22
suscepto 28, 8, 217, 5
susceptores 83, 3
susceptorem 230, 3.
2, 9, 23
susceptos 92, 11, 197.
25
susceptum masc. 91.
21, 96, 23, 104, 11.
neut. 236, 10 sit 56,
21
susceptorum 254, 5
susceptus 224, 3, 293.
28, 296, 15. erat
198, 5
suscipere 47, 5, 145.
8, 229, 8
susciperent 47, 4, 232, 7
suscipi 215, 3
suscipiat 188, 7
suscitaret 281, 21
suscitatus 144, 9
Susana 132, 7
suspecta 216, 11. fuit
15, 12
suspectam 46, 10
suspecti 39, 2
suspectos 63, 6
suspectum 102, 16.
240, 1, 249, 7
suspectus 91, 5, 209, 13
suspensio 25, 14, 92, 9
suspensa 58, 10. erat
245, 1
suspensam 254, 14
suspensio 173, 22
suspensantes 126, 19
suspensari 249, 16
suspensione 41, 15, 47.
26
suspicionem 90, 20.
317, 16
sustentat 138, 4
sustineat 281, 22
sustinentum 56, 23.
234, 3
sustinere 39, 18, 103.
8, 211, 10, 283, 5
sustinet 272, 1
sustinuere 2, 13, 15
sustinuere 72, 5
sustinuisset 122, 1
sustuleris 72, 17
sustulerit 32, 3
sustulit 42, 23, 177.
18, 160, 5
Sybarem 9, 30, 11, 1
Sybaritanis 177, 7
Sylla 175, 11
sylva abl. 209, 27.
nom. 271, 1
sylvam 8, 22, 10, 1
sylvam 303, 20
sylvas 376, 10
sylvis 196, 5
symbolos 34, 27
Synan 270, 2
Syphacem 284, 24
Syracusani 51, 24, 52, tactis 188, 14
4, 6, 53, 2, 185, 2. tactum 125, 17.
187, 16
Syracusenorum 57, 23. 8. 188, 25, 237, 4.
187, 22
Syracusanos 51, 21, 53, tedium 43, 19
15, 183, 10, 188, 7 Tagum 325, 11
Syracusanus 63, 1 tale 210, 6
Syracusarum 58, 24. talem 174, 11
187, 22, 192, 17 talenta 190, 7
Syracusas 184, 11, 187, talentis 66, 20
9, 188, 1, 189, 19 talentorum 124, 25
21, 194, 19, 198, 3 talentum 106, 24, 108.
Syracuis 184, 26, 188, 12, 111, 3, 6, 123.
11 10, 129, 11, 256, 3
Syria abl. 248, 3. tales acc. 114, 25, 142,
267, 2, 230, 2, 294, 12, 283, 4
11, 309, 12, 14, nom. tali dat. 7, 11 abl. 106,
274, 7, 291, 3, 298, 1, 20, 174, 20
Syriz 217, 1, 220, 7, talibus 129, 20
231, 2, 236, 1, 5, talis acc. 289, 14
244, 1, 239, 7, 262, Tanayris 13, 3, 17
1, 263, 9, 264, 4, 7, Tanam 116, 11
268, 3, 272, 4, 288, Tanana 5, 1
23, 31, 289, 15, 291, tandem 30, 16, 44, 24.
8, 292, 2, 20, 294, 1, 120, 15, 122, 11, 17,
4, 296, 18, 297, 3, 8, 197, 27
298, 2, 8, 11, 305, 3, 6 tandium 50, 8, 130, 13.
122, 12, 15, 147, 5.
Syriam 104, 15, 132, 2, 178, 25, 223, 5
5, 161, 9, 268, 2, 290, 6, 292, 1, 8
tanquam 66, 15, 75, 23
Syrri 7, 4, 268 tanta nom. fem. 16, 15.
30, 25, 33, 5, 37, 21
Syrriis 292, 4 tantæ gen. 13, 23, 129,
1, 5, 148, 8, 208, 12
Syrirum 177, 9 tantam 31, 15, 38, 9,
47, 7, 60, 3, 64, 6
T.
Tabellis 32, 20, 186, 4 tantarum 84, 18, 104, 8
tabulam 200, 2 tantas 114, 20, 144, 15.
tabulas 155, 2, 196, 19
taceat 313, 5 tanti gen. 32, 7, 60, 25,
94, 18, 127, 14, 140,
tacendo 29, 7, 12, 148, 2, 157, 3.
tacentibus 126, 27 plur. 325, 13
tacita abl. 12, 16, neu. 1, 20, 21, 46,
189, 11, 193, 15, 5, 52, 13, 213, 4.
tacitæ plur. 231, 15, 228, 12, 229, 16.
tacitam 89, 12, 178, 16, 247, 1, 325, 7
tacitè 45, 2, 146, 15, 293, 14
tacito plur. 71, 20, 83,
4, 209, 27, 302, 1
tacitis 62, 6, 237, 8 tanto accenditur 295,
tacito 71, 17, 261, 6, 4, acrioris 227, 5,
tacito 167, 11 amarior 246, 6, cer-
tacitum masc. 127, 7 tiorum 180, 16, clarior
taciturnitatis 324, 24 69, 2, clariùs 254,
tacitus 17, 15, 85, 10, 2, duriora 20, 5, sor-
155, 10, 164, 2, 183, tibus 234, 2, gratior
17, 232, 4, 239, 19, 160, 16, honestius
262, 8, 276, 2, 288, 146, 26, majorem
12, 32, 26, majores 72,

INDEX VERBORUM.

2. melius 211, 12. *subst.* 167, 6. 208, 177, 3, 4. 252, 14. *tenuis* 49, 4.
mitior 11, 15. *mo-* 6. 224, 11. 268, 6. 293, 10. *tenuissimas* 168, 24.
deratiūs 32, 15. *tecto* 276, 9. *templorum* 82, 9. 207, *tenuit* 20, 7. 10. 31.
plura 22, 24. *plus tectorum* *subst.* 61, 6. 18. 12. 74, 11. 75, 5. 160,
22. 7. prius 20, 17. *Tectosagi* 250, 8. *templum* 14, 8. 16, 21. 253, 4. 298, 12.
pulchrior 142, 25. *Tectosagorum* 251. 15. 37, 7. 81, 7. *tenuis* 117, 2.
religiosius 295, 2. *tectum* *subst.* 21. 101, 24. 102, 3. 105, *tepidi aëris apricitas*
sagaciora 282, 16. *tegere* 277, 4. 17. 131, 23. 271, 10.
celeratior 93, 22. *tegerentur* 184. *tempora* 9, 12. 24, 30. *ter* 22, 9. 84, 5.
tanto 13, 16, 219, 33. *tegi* 168, 22. 25, 15. 26, 15. 33. *terreretur* 87, 8.
3i 65, 5. 67, 4. 84, 1. *tegit* 6, 5. 22. 224, 2. 247, 1. *terga dantes* 49, 19.
28. 93, 24. 125, 17. *tegmine* 32, 22. 272, 7. 318, 6. 111, 18. *dantibus*
tantos 70, 8. *tegment* 51, 8. 302, 2. *tempore* 8, 20. 9, 18. 300, 24. *veriferunt*
tantum *id. est* solum *Telamoni* 325, 17. 12, 6. 21, 15. 2, 17, 100, 23. *post terga*
15, 20. 59, 11. 61, 1. *teli* 72, 8. 10. 23, 1. 24, 32. 10, 5.
6. 64, 1. 72, 11, 85, *telo* 72, 16. 117, 5. 125, 28. 8. 32, 1. 12. 38, *tergiversantes* 10, 13.
2. 93, 15. 16. 134, 8. 10. 39, 9. 42, 14. *tergo* 150, 13. 180, 21.
tantum 23, 44. 4. *telorum* 122, 8. 46, 8, 19. *a tergo* 10, 13. 21, 6.
63, 23. 114, 23. 129, *telum* 117, 15. 179, *temporibus* 4, 10. 27, 4. *terminabantur* 186, 1.
29. 143, 13. 188, 10. 9. 326, 12. 47, 3. 77, 11. 160, 2. *terminari* 191, 12.
286, 2. *cum geniti-* *temerè* 93, 3. 94, 12. 164, 11. 225, 1, 10. *termini* 74, 4.
vo, 7. 12. 31, 11. 39, 113, 18. 194, 10. *temporis* 8, 12. 14, 4. *terminis* 50, 1. 85, 28.
3. 50, 11. 58, 13. 70, *temeritas* 205, 1. 212, 47, 1. 17. 82, 50. 123, 2. 158, 13. 185,
17. 72, 1. 107, 21, 9. *temperum* 321, 18. 26.
28. 134, 9. 282, 24. *temeritate* 205, 15. *tempus* 9, 17. 47, 1. *terminos* 4, 10. 6, 15.
305, 8. *virtutis pau-* *temperamento* 29, 1. 18. 84, 23. 99, 21. 13, 5. 23, 21. 65, 7.
pertas adversus in- 326, 11. 140, 7. 74, 7.
solentes divitiis ha- *temperamentum* 19, *tendens* 174, 3. *terra* 19, 17. 49, 4. 51,
bit 170, 16. in *tan-* 19. *tenduntur* 321, 15. 1. 324, 7. 326, 7. *abl.*
tum 300, 5. 320, 15. *temperare* 126, 13. *teneant* 39, 15. 221, 23. 6, 14. 48. 6.
tantum *nom* 45, 27. 55, *temperatum* *fuisse* 19, 15. *tenebant* 175, 6. 197, *terra* *plur.* 19, 10. 20.
12. 67, 5. 82, 13, 15 15. 21. 264, 15. 14. 203, 10. *gen.* 50.
tantus 8, 27. 12, 4. 47, *temperatus* 286, 18. *tenebat* 75, 26. 117, 9. 88, 2. 119, 18. 157,
4. 50, 2. 51, 5. 87, 8. *temperato* 323, 8. 4. 145, 12. 231, 20. 4. 165, 8. 168, 7. 169,
tardissimè 20, 12. *temperatum* 20, 12. 244, 15. 252, 16. 7. 206, 12. 207, 29.
tarditatem 39, 10. *temperaturum* 76, 16. *tenebatur* 4, 4. 233, 12, 15. 298, 5.
tarditas *adject.* 156, 31. *temperavit* 89, 12. *tenece* 315, 5. 319, 8. 324, 5, 11.
adv. 212, 8. 305, 7. *tempestas* 68, 7. 77, *tenere* 152, 15. *dat.* *aurum credide-*
Tarenti 210, 30. 12. 208, 1. 228, 3. *teneret* 158, 12. 317, *rat* 167, 6.
Tarentina 45, 7. *tempestate* *id. est*, *tem-* 18. *terram* 53, 19. 57, 20.
Tarentinæ 210, 25. *pore* 11, 9. 150, 5. *teneretur* 43, 14. 44, 99, 23. 120, 4. 228, 7.
Tarentini 45, 1. 162, 173, 7. 175, 9. 179, 7. 115. 1. *terrarum* 20, 17. 21, 3.
8. 176, 8. 15. 181, 7. 210, 9. *teneret* 30, 10. 130, 13. 43, 15. 84, 7. 10. 100,
Tarentinis 112, 4. 219, 5. *procella* 218, 3. *teneretur* 222, 28. 9. 105, 22. 107, 3. 108,
159, 13. *tempestatem* 47, 7. *teneri* *verb.* 30, 21. 33, 13. 109, 19. 112, 9.
Tarentino 162, 15. 209, 26. 21. 72, 9. 277, 12. *terras* 20, 7. 132, 14.
Tarentinorum 44, 25. *lempestatibus* 14, 8. *tenet* 6, 7, 34, 28. 50, 308, 22. 310, 8.
45, 2. 162, 1. 37, 13. 270, 1. 8. 60, 23. 277, 21. *terrebant* 75, 21.
Tarentinos 161, 15. *tempestatem* 263, 15. *tentabat* 290, 9. *terrebant* 191, 18. 228,
Tarquini 176, 2. 319, 2. *procella* 154, 22. *tentarent* 51, 26. 18.
Tarsus 102, 10. *tempestive* 257, 9. *tentari* 139, 26. *terrens* 205, 18.
Tartesiorum 326, 15. 321, 7. *tentasset* 253, 9. *terrere* 139, 4.
Tauri montes 215, 15. *tempestivis* 323, 5. *tentati* *gen* 305, 3. *terverentur* 121, 9.
Taurum 102, 8. *templa* 82, 8. 83, 2. *tentati* *gen* 305, 3. *terveri* 131, 3.
taxatz sint 61, 7. 173, 19. 202, 27. *tentatiuros* 141, 11. *terrestre* 69, 11. 123, 6.
Taxiles 152, 15. 205, 16. 244, 15. *tentaturus* 6

INDEX VERBORUM.

terribilem 247, 3
 terribilior 117, 25
 275, 13
 terribilis 33, 13, 196,
 23
 terris 20, 10, 18, 22,
 2. 37, 17, 70, 14.
 116, 3, 10, 137, 4.
 241, 19
 territa fem. 13, 3
 98, 8
 territi plur. 57, 12.
 63, 24, 68, 1, 81, 23
 territis 233, 16
 territus 277, 17, 281,
 21, 295, 92
 terror 41, 1, 125, 3.
 204, 5, 210, 10
 terrore 101, 4
 terrorem 62, 15, 204,
 27, 206, 13: 209, 13
 terrori 52, 13, 139, 7.
 206, 23
 terroris 50, 11
 terruerit 122, 8
 terruit 282, 15
 tertiā 12, 11, 24, 35
 tertiam 105, 4, 31.
 234, 8
 tertias 106, 21
 tertio 52, 23, 107, 20
 tertio loco 314, 6
 tertium 47, 8, 47, 5.
 284, 25
 tertius 159, 10, 304, 2
 tesseras 45, 29
 testā 126, 10
 testamenti 283, 15
 testamento 64, 10.
 273, 1, 296, 14
 testati 197, 17
 testes 249, 9, 16, 287, 2
 testimonio 38, 15
 testimonium 279, 21
 testis nom. 131, 20
 Teucrum 325, 16
 Texenam 197, 10
 texerunt 89, 5
 Thalestram 308, 17
 Thalestris 24, 31, 114,
 6
 theatra 73, 16
 theatri 206, 7
 theatrum 188, 16.
 247, 15
 Thebanam 81, 2
 Thebani 64, 3, 69, 9,
 15, 71, 14, 18, 72,
 7, 80, 8, 81, 17, 88,
 27, 97, 25
 Thebanis abl. 47, 2.
 71, 10, 78, 5, 81, 9,
 5, 282, 18
 Thracibus 75, 19
 Thracum 152, 27
 Thrasymbulum 63, 9
 Threbanos 73, 10, 81,
 14, 84, 13
 Thrasymenum 327, 10
 Thuri 113, 13
 Thurinorum 177, 1
 Thuscorum 285, 6
 tiarā 6, 5
 Tiberis 319, 3
 tibi 301, 6
 Tigrane 280, 17, 298,
 8, 14
 Tigranem 280, 12.
 297, 8
 Tigranes 280, 4, 284,
 7, 298, 12
 Tigrani 280, 20, 298, 15
 Tigranis 280, 11
 Tigris fluvius 308, 20
 timeat 22, 16
 timebant 17, 24, 239, 27
 timebat 55, 17, 202, 9
 timendus 228, 11
 timendum fueret 22,
 21
 timendus esset 136, 8
 timens 36, 5, 57, 5, 82,
 19, 94, 20, 101, 7.
 102, 8, 184, 27, 197,
 15, 202, 10, 275, 2.
 276, 7, 279, 5, 18.
 294, 24
 timentes 36, 20, 83,
 4, 237, 6
 timidē 240, 5
 timidius 286, 12
 timidus 33, 7
 timore 310, 6
 timorem 36, 15, 46,
 4, 214, 7
 Timotheo 155, 5
 timuerat 129, 4
 timuerint 127, 29, 222,
 4
 Thessaliam 79, 9, 137,
 5
 Thessali 81, 17, 83,
 23, gen. 306, 24
 Thessalia 83, 10, 307, 7
 Thessalica 27, 6, 136,
 26, 137, 3
 Thessaliam 79, 9, 137,
 5
 Thessalis 97, 16, 176, 2
 Thessalo 126, 11
 Thessaloniam 211, 2
 Thessalonice 144, 3.
 151, 2
 Thessalonien 144, 25
 Thessalorum 79, 9
 Thessalorus 206, 21
 Thessalos 97, 17, 122, 1
 Thessalum 126, 13
 Thessalus 125, 15.
 308, 18
 Thogariis 306, 10
 Thraces 96, 8, 103, 2
 Thraciā abl. 83, 11.
 7, 80, 8, 81, 17, 88,
 27, 97, 25
 Thraciē gen. 83, 13.
 56, 14, 66, 7
 Thraciam 76, 6, 250,
 56, 14, 66, 7
 Tissaferni 66, 19, 30.
 66, 16
 Tissafernis 56, 28
 Titanas 326, 25
 titiam effusus 125,
 123, 18, 189, 8, 232,
 2
 titulum 22, 28, 104,
 25, 149, 16, 262, 6
 titulus 55, 16
 Tleptolemus 132, 20
 tolerabant 319, 20
 tollendos 278, 3
 tollere 182, 8, 203, 19
 tolli 278, 16, 293, 10
 Tolosam 250, 1
 Tolosensem 250, 1
 tonantem 228, 2, 253, 3
 tormenta 30, 11, 324, 25
 tormentis 324, 23
 toro 296, 5
 torpore 73, 14
 torque aureo donatā
 deā 322, 8
 torquentium 324, 25
 torquere 249, 16
 torquet 156, 17, 148, 9
 torrens fretum 40, 16
 223, 6
 traderet 155, 15, 244, 2
 tradi 46, 3, 131, 28
 tradiderant 97, 18
 tradiderat 153, 13, 222,
 11, 225, 7, 250, 5.
 278, 11, 279, 25
 tradidit 8, 13, 9, 16.
 10, 10, 12, 23, 116,
 8, 123, 13, 127, 8.
 144, 8, 160, 6, 10.
 167, 4, 185, 2, 212,
 15, 224, 13, 268, 10.
 279, 12
 tradit 8, 9, 32, 23, 39,
 11, 83, 8, 85, 2, 102,
 20, 253, 7, 155, 30.
 210, 23, 220, 8, 202,
 19, 280, 10, 309, 8
 tradita nom. fem. 94, 20
 abl. 252, 18, 242, 15
 traditæ gen. 71, 14
 sunt 189, 6
 traditam 61, 20
 traditi plur. 213, 12.
 203, 18, 217, 18.
 218, 19, 234, 11, 15.
 in totum 247, 20
 totus 308, 10, in læ-
 titiam effusus 125,
 12
 tractabant 24, 4
 tractabat 92, 31
 tractantique lanam 7,
 12
 tractare 6, 1, 17, 15
 tractaret 276, 22
 tractari 190, 21
 tractatā 155, 3
 tractaverat 306, 2
 tractavit 243, 19
 tractum 34, 21
 tractus gen. 76, 7.
 nom. sing. 176, 6
 tradant 141, 21
 tradat 143, 5
 tradendo 153, 15
 tradendum 77, 23
 tradens 142, 25
 tradentes 165, 5, 290, 2
 tradentibus 104, 15
 tradere 5, 13, 32, 24.
 273, 6, 320, 6
 traderent 61, 19
 traderentur 144, 4.
 223, 6
 traderet 155, 15, 244, 2
 tradi 46, 3, 131, 28
 tradiderant 97, 18
 tradiderat 153, 13, 222,
 11, 225, 7, 250, 5.
 278, 11, 279, 25
 tradidit 8, 13, 9, 16.
 10, 10, 12, 23, 116,
 8, 123, 13, 127, 8.
 144, 8, 160, 6, 10.
 167, 4, 185, 2, 212,
 15, 224, 13, 268, 10.
 279, 12
 tradit 8, 9, 32, 23, 39,
 11, 83, 8, 85, 2, 102,
 20, 253, 7, 155, 30.
 210, 23, 220, 8, 202,
 19, 280, 10, 309, 8
 tradita nom. fem. 94, 20
 abl. 252, 18, 242, 15
 traditæ gen. 71, 14
 sunt 189, 6
 traditam 61, 20
 traditi plur. 213, 12.
 203, 18, 217, 18.
 218, 19, 234, 11, 15.
 in totum 247, 20
 totus 308, 10, in læ-
 titiam effusus 125,
 12
 traditur 9, 25, 37, 1.
 49, 8, 131, 21, 135,
 26, 140, 3, 161, 10.
 302, 8, 313, 9, 317,
 15
 traditus est 161, 6
 traductum 329, 11
 traductusque per ora
 civitatum 266, 12
 tradunt 163, 9, 193,
 24, 212, 3, 217, 17.
 240, 3, 264, 19
 traduntur 132, 19, 184,
 34, 308, 4
 tragædiorum 47, 9
 tragicorum 156, 23
 trahat 98, 21
 trahebant 42, 6, 115, 13
 trahens 222, 15
 trahentis 21, 3
 traheret 29, 3
 trahit 50, 8, 99, 15.
 166, 6
 trajecisse 180, 13
 trajecisset 229, 6
 trajecit 37, 14, 165, 4.
 173, 4, 196, 15
 trajectis 13, 6
 trajecturum 229, 5
 trajectus 122, 15
 trajiceret 198, 13, 228,
 24
 trajici 197, 1
 trajicientem 243, 14
 trajicientibus 243, 8
 trajicit 41, 23, 83, 27
 trajiciunt 85, 5, 197, 30
 tramite 327, 1
 tramites 289, 4
 8, 123, 13, 127, 8.
 144, 8, 160, 6, 10.
 167, 4, 185, 2, 212,
 15, 224, 13, 268, 10.
 279, 12
 tradit 8, 9, 32, 23, 39,
 11, 83, 8, 85, 2, 102,
 20, 253, 7, 155, 30.
 210, 23, 220, 8, 202,
 19, 280, 10, 309, 8
 tradita nom. fem. 94, 20
 abl. 252, 18, 242, 15
 traditæ gen. 71, 14
 sunt 189, 6
 traditam 61, 20
 traditi plur. 213, 12.
 203, 18, 217, 18.
 218, 19, 234, 11, 15.
 in totum 247, 20
 totus 308, 10, in læ-
 titiam effusus 125,
 12
 traditur 9, 25, 37, 1.
 49, 8, 131, 21, 135,
 26, 140, 3, 161, 10.
 302, 8, 313, 9, 317,
 15
 traditus est 161, 6
 traductum 329, 11
 traductusque per ora
 civitatum 266, 12
 tradunt 163, 9, 193,
 24, 212, 3, 217, 17.
 240, 3, 264, 19
 traduntur 132, 19, 184,
 34, 308, 4
 tragædiorum 47, 9
 tragicorum 156, 23
 trahat 98, 21
 trahebant 42, 6, 115, 13
 trahens 222, 15
 trahentis 21, 3
 traheret 29, 3
 trahit 50, 8, 99, 15.
 166, 6
 trajecisse 180, 13
 trajecisset 229, 6
 trajecit 37, 14, 165, 4.
 173, 4, 196, 15
 trajectis 13, 6
 trajecturum 229, 5
 trajectus 122, 15
 trajiceret 198, 13, 228,
 24
 trajici 197, 1
 trajicientem 243, 14
 trajicientibus 243, 8
 trajicit 41, 23, 83, 27
 trajiciunt 85, 5, 197, 30
 tramite 327, 1
 tramites 289, 4
 8, 123, 13, 127, 8.
 144, 8, 160, 6, 10.
 167, 4, 185, 2, 212,
 15, 224, 13, 268, 10.
 279, 12
 tradit 8, 9, 32, 23, 39,
 11, 83, 8, 85, 2, 102,
 20, 253, 7, 155, 30.
 210, 23, 220, 8, 202,
 19, 280, 10, 309, 8
 tradita nom. fem. 94, 20
 abl. 252, 18, 242, 15
 traditæ gen. 71, 14
 sunt 189, 6
 traditam 61, 20
 traditi plur. 213, 12.
 203, 18, 217, 18.
 218, 19, 234, 11, 15.
 in totum 247, 20
 totus 308, 10, in læ-
 titiam effusus 125,
 12
 traditur 9, 25, 37, 1.
 49, 8, 131, 21, 135,
 26, 140, 3, 161, 10.
 302, 8, 313, 9, 317,
 15
 traditus est 161, 6
 traductum 329, 11
 traductusque per ora
 civitatum 266, 12
 tradunt 163, 9, 193,
 24, 212, 3, 217, 17.
 240, 3, 264, 19
 traduntur 132, 19, 184,
 34, 308, 4
 tragædiorum 47, 9
 tragicorum 156, 23
 trahat 98, 21
 trahebant 42, 6, 115, 13
 trahens 222, 15
 trahentis 21, 3
 traheret 29, 3
 trahit 50, 8, 99, 15.
 166, 6
 trajecisse 180, 13
 trajecisset 229, 6
 trajecit 37, 14, 165, 4.
 173, 4, 196, 15
 trajectis 13, 6
 trajecturum 229, 5
 trajectus 122, 15
 trajiceret 198, 13, 228,
 24
 trajici 197, 1
 trajicientem 243, 14
 trajicientibus 243, 8
 trajicit 41, 23, 83, 27
 trajiciunt 85, 5, 197, 30
 tramite 327, 1
 tramites 289, 4
 8, 123, 13, 127, 8.
 144, 8, 160, 6, 10.
 167, 4, 185, 2, 212,
 15, 224, 13, 268, 10.
 279, 12
 tradit 8, 9, 32, 23, 39,
 11, 83, 8, 85, 2, 102,
 20, 253, 7, 155, 30.
 210, 23, 220, 8, 202,
 19, 280, 10, 309, 8
 tradita nom. fem. 94, 20
 abl. 252, 18, 242, 15
 traditæ gen. 71, 14
 sunt 189, 6
 traditam 61, 20
 traditi plur. 213, 12.
 203, 18, 217, 18.
 218, 19, 234, 11, 15.
 in totum 247, 20
 totus 308, 10, in læ-
 titiam effusus 125,
 12
 traditur 9, 25, 37, 1.
 49, 8, 131, 21, 135,
 26, 140, 3, 161, 10.
 302, 8, 313, 9, 317,
 15
 traditus est 161, 6
 traductum 329, 11
 traductusque per ora
 civitatum 266, 12
 tradunt 163, 9, 193,
 24, 212, 3, 217, 17.
 240, 3, 264, 19
 traduntur 132, 19, 184,
 34, 308, 4
 tragædiorum 47, 9
 tragicorum 156, 23
 trahat 98, 21
 trahebant 42, 6, 115, 13
 trahens 222, 15
 trahentis 21, 3
 traheret 29, 3
 trahit 50, 8, 99, 15.
 166, 6
 trajecisse 180, 13
 trajecisset 229, 6
 trajecit 37, 14, 165, 4.
 173, 4, 196, 15
 trajectis 13, 6
 trajecturum 229, 5
 trajectus 122, 15
 trajiceret 198, 13, 228,
 24
 trajici 197, 1
 trajicientem 243, 14
 trajicientibus 243, 8
 trajicit 41, 23, 83, 27
 trajiciunt 85, 5, 197, 30
 tramite 327, 1
 tramites 289, 4
 8, 123, 13, 127, 8.
 144, 8, 160, 6, 10.
 167, 4, 185, 2, 212,
 15, 224, 13, 268, 10.
 279, 12
 tradit 8, 9, 32, 23, 39,
 11, 83, 8, 85, 2, 102,
 20, 253, 7, 155, 30.
 210, 23, 220, 8, 202,
 19, 280, 10, 309, 8
 tradita nom. fem. 94, 20
 abl. 252, 18, 242, 15
 traditæ gen. 71, 14
 sunt 189, 6
 traditam 61, 20
 traditi plur. 213, 12.
 203, 18, 217, 18.
 218, 19, 234, 11, 15.
 in totum 247, 20
 totus 308, 10, in læ-
 titiam effusus 125,
 12
 traditur 9, 25, 37, 1.
 49, 8, 131, 21, 135,
 26, 140, 3, 161, 10.
 302, 8, 313, 9, 317,
 15
 traditus est 161, 6
 traductum 329, 11
 traductusque per ora
 civitatum 266, 12
 tradunt 163, 9, 193,
 24, 212, 3, 217, 17.
 240, 3, 264, 19
 traduntur 132, 19, 184,
 34, 308, 4
 tragædiorum 47, 9
 tragicorum 156, 23
 trahat 98, 21
 trahebant 42, 6, 115, 13
 trahens 222, 15
 trahentis 21, 3
 traheret 29, 3
 trahit 50, 8, 99, 15.
 166, 6
 trajecisse 180, 13
 trajecisset 229, 6
 trajecit 37, 14, 165, 4.
 173, 4, 196, 15
 trajectis 13, 6
 trajecturum 229, 5
 trajectus 122, 15
 trajiceret 198, 13, 228,
 24
 trajici 197, 1
 trajicientem 243, 14
 trajicientibus 243, 8
 trajicit 41, 23, 83, 27
 trajiciunt 85, 5, 197, 30
 tramite 327, 1
 tramites 289, 4
 8, 123, 13, 127, 8.
 144, 8, 160, 6, 10.
 167, 4, 185, 2, 212,
 15, 224, 13, 268, 10.
 279, 12
 tradit 8, 9, 32, 23, 39,
 11, 83, 8, 85, 2, 102,
 20, 253, 7, 155, 30.
 210, 23, 220, 8, 202,
 19, 280, 10, 309, 8
 tradita nom. fem. 94, 20
 abl. 252, 18, 242, 15
 traditæ gen. 71, 14
 sunt 189, 6
 traditam 61, 20
 traditi plur. 213, 12.
 203, 18, 217, 18.
 218, 19, 234, 11, 15.
 in totum 247, 20
 totus 308, 10, in læ-
 titiam effusus 125,
 12
 traditur 9, 25, 37, 1.
 49, 8, 131, 21, 135,
 26, 140, 3, 161, 10.
 302, 8, 313, 9, 317,
 15
 traditus est 161, 6
 traductum 329, 11
 traductusque per ora
 civitatum 266, 12
 tradunt 163, 9, 193,
 24, 212, 3, 217, 17.
 240, 3, 264, 19
 traduntur 132, 19, 184,
 34, 308, 4
 tragædiorum 47, 9
 tragicorum 156, 23
 trahat 98, 21
 trahebant 42, 6, 115, 13
 trahens 222, 15
 trahentis 21, 3
 traheret 29, 3
 trahit 50, 8, 99, 15.
 166, 6
 trajecisse 180, 13
 trajecisset 229, 6
 trajecit 37, 14, 165, 4.
 173, 4, 196, 15
 trajectis 13, 6
 trajecturum 229, 5
 trajectus 122, 15
 trajiceret 198, 13, 228,
 24
 trajici 197, 1
 trajicientem 243, 14
 trajicientibus 243, 8
 trajicit 41, 23, 83, 27
 trajiciunt 85, 5, 197, 30
 tramite 327, 1
 tramites 289, 4
 8, 123, 13, 127, 8.
 144, 8, 160, 6, 10.
 167, 4, 185, 2, 212,
 15, 224, 13, 268, 10.
 279, 12
 tradit 8, 9, 32, 23, 39,
 11, 83, 8, 85, 2, 102,
 20, 253, 7, 155, 30.
 210, 23, 220, 8, 202,
 19, 280, 10, 309, 8
 tradita nom. fem. 94, 20
 abl. 252, 18, 242, 15
 traditæ gen. 71, 14
 sunt 189, 6
 traditam 61, 20
 traditi plur. 213, 12.
 203, 18, 217, 18.
 218, 19, 234, 11, 15.
 in totum 247, 20
 totus 308, 10, in læ-
 titiam effusus 125,
 12
 traditur 9, 25, 37, 1.
 49, 8, 131, 21, 135,
 26, 140, 3, 161, 10.
 302, 8, 313, 9, 317,
 15
 traditus est 161, 6
 traductum 329, 11
 traductusque per ora
 civitatum 266, 12
 tradunt 163, 9, 193,
 24, 212, 3, 217, 17.
 240, 3, 264, 19
 traduntur 132, 19, 184,
 34, 308, 4
 tragædiorum 47, 9
 tragicorum 156, 23
 trahat 98, 21
 trahebant 42, 6, 115, 13
 trahens 222, 15
 trahentis 21, 3
 traheret 29, 3
 trahit 50, 8, 99, 15.
 166, 6
 trajecisse 180, 13
 trajecisset 229, 6
 trajecit 37, 14, 165, 4.
 173, 4, 196, 15
 trajectis 13, 6
 trajecturum 229, 5
 trajectus 122, 15
 trajiceret 198, 13, 228,
 24
 trajici 197, 1
 trajicientem 243, 14
 trajicientibus 243, 8
 trajicit 41, 23, 83, 27
 trajiciunt 85, 5, 197, 30
 tramite 327, 1
 tramites 289, 4
 8, 123, 13, 127, 8.
 144, 8, 160, 6, 10.
 167, 4, 185, 2, 212,
 15, 224, 13, 268, 10.
 279, 12
 tradit 8, 9, 32, 23, 39,
 11, 83, 8, 85, 2, 102,
 20, 253, 7, 155, 30.
 210, 23, 220, 8, 202,
 19, 280, 10, 309, 8
 tradita nom. fem. 94, 20
 abl. 252, 18, 242, 15
 traditæ gen. 71, 14
 sunt 189, 6
 traditam 61, 20
 traditi plur. 213, 12.
 203, 18, 217, 18.
 218, 19, 234, 11, 15.
 in totum 247, 20
 totus 308, 10, in læ-
 titiam effusus 125,
 12
 traditur 9, 25, 37, 1.
 49, 8, 131, 21, 135,
 26, 140, 3, 161, 10.
 302, 8, 313, 9, 317,
 15
 traditus est 161, 6
 traductum 329, 11
 traductusque per ora
 civitatum 266, 12
 tradunt 163, 9, 193,
 24, 212, 3, 217, 17.
 240, 3, 264, 19
 traduntur 132, 19, 184,
 34, 308, 4
 tragædiorum 47, 9
 tragicorum 156, 23
 trahat 98, 21
 trahebant 42, 6, 115, 13
 trahens 222, 15
 trahentis 21, 3
 traheret 29, 3
 trahit 50, 8,

INDEX VERBORUM.

tristitia 70, 15
trium 116, 13. 152.
27. 162, 24. 279, 23
trivio 183, 12
triumphatis Spartanis
39, 21
triumphato 299, 8
triumphi 60, 17. 156.
15. 172, 14. 247.
13. 273, 15. 285, 2
triumphum 58, 7. 142.
21
Troadem 79, 15
Trogi Pompeium
322, 19
Trogi Pompeius 281,
24. 313, 2. 322, 17
Troja 112, 19. 175.
14. 315, 6
Troja 177, 3. 324, 13
Trojana gen. 160, 10.
165, 14
Trojani 325, 16
Trojanis temporibus
160, 2
Trojano 24, 26. 74, 9.
100, 3
Trojanos 28, 3. 221, 7
Trojanum 177, 5
truci feritate 166, 3
trucidant 215, 2. 238,
10
trucidantur 23, 6. 63.
35. 203, 35. 210, 6
trucidarent 48, 7
trucidari 287, 14. 309, 9
trucidat 188, 16. 192.
5. 311, 19
trucidati 51, 20
trucidatis part. 201, 14
trucidatur 217, 15.
309, 15
trucidaverant 276, 19
trucidaverat 209, 25
trucidaverit 117, 9
trucidaverunt 22, 13.
177, 11
trucidavit 13, 23
trucis 128, 2
truncata 108, 15
truncatis abl. 147, 24
truncus 122, 9
truncus 31, 16
Tryphena 294, 16
Tryphenam 293, 15.
295, 11
Trypho 267, 2. 288, 33
Tryphone 291, 9
tu 171, 8, 9
tuba 301, 2
tubarum 206, 8
tuebantur 60, 7
tuenda 36, 5. 89, 4.
290, 8. abl. 105, 5
tuendos 204, 17. 209, 4
tuendum 23, 26. 299,
10
tuentem 133, 21
tuentes 53, 15. 63, 8
tuentur 23, 13. 319, 6
tuerentur 35, 17. 161,
13. 204, 34. 232, 8
tueretur 60, 10. 87,
4. 117, 4
tueri 4, 5. 6. 15. 10,
14. 161, 15. 189,
26. 221, 15. 277,
19. 298, 15
tulerant 51, 15. 108,
16. 274, 4, 6. 322,
11
tulerent 58, 19. 223, 14
tulerint 268, 1
tulerunt 47, 14. 124,
15. 189, 11
tulisse 163, 16
tulissent 26, 2
tulisset 29, 2. 211, 10.
264, 13
tulit 28, 3. 51, 4. 92,
2. 127, 15. 148, 3,
10. 21. 193, 11.
242, 6
tumens 292, 20
tumida neut. 301, 19
tumor 106, 2
tumulantes 126, 18
tumulis 110, 3
tumulos 100, 3
tumultu 24, 7. 183, 7.
194, 7. 258, 11
tumultus 34, 17. 84,
2. 251, 1
tumultum 92, 6. 96,
20. 154, 25
tuorum 171, 8
turbam 103, 8. 107, 23
turbatam 164, 15
turbatarum 213, 6
turbatis part. 55, 10
turbatus 143, 15
turbatinibus 271, 14
turmas 290, 22. 322, 19
Turnum 316, 1
Turnus 316, 2
turpe 82, 10. 115, 4
turpem 199, 6
turpi 22, 11. 76, 4.
187, 14
turpis 33, 14. 92, 22
turpiter 153, 10
turpius 88, 4
Tusci 181, 1
Tuscis 176, 2
Tuscorum 175, 11
Tuscos 180, 15
tuta neut. 185, 19.
fuit 298, 5
tutam 144, 15. 210,
15. 295, 24
tutela 303, 18. abl.
317, 3
tutela 42, 15. 41, 4.
99, 15. 154, 16. 155,
8. 190, 12. 212, 1.
220, 2. 232, 7. 244,
19. 305, 11
tutior 94, 6. 102, 2
tutiora 215, 14
tutiorum 53, 19. 219, 19
tutioribus 226, 6
tutissima neut. 185, 4
tutissimus 198, 15
tutius 102, 19. 261, 6
tutid 286, 29
tutor 222, 26
tutore 225, 3
tutorem 78, 18. 267, 2
tutores 130, 17. 160,
15. 260, 13
tutorio 232, 17
tutorum 130, 19. 276, 2
tutos 204, 32
tutum 35, 5. 62, 21.
241, 1
tutus 94, 5. 122, 10.
esset 219, 19
tympa 231, 14
tympano 301, 2
tyranni gen. 50, 12.
15. 62, 11. 156, 17.
25. 168, 3. 183, 24.
214, 19. plur. 62, 3,
13. 63, 4, 31
tyrannica 395, 13
tyrannica 155, 21, 30
tyrannicus 185, 15
tyrannide 30, 6
tyrannidem 29, 30
155, 1. 157, 1. 182, 5.
183, 11. 214, 2, 20
tyrannidis 57, 8. 155,
10. 185, 19
tyrannis 51, 2. 20
tyranno dat. 30, 12. 51,
16. 214, 15. abl. 75, 8.
112, 2. 199, 14
tyrannorum 51, 1. 63,
12. 157, 2. 185, 16
tyrannos 63, 24, 29
tyrannum 30, 15. 156,
30. 189, 3. 233, 19,
238, 7
tyrannus 31, 19. 156, 15,
30. 33. 180, 11. 187,
1. 196, 3. 236, 11
Tyrii 166, 28
Tyriis 105, 2, 3
Tyriorum 104, 23. 165,
6, 7
Tyro 104, 16. 167, 1.
170, 21. 228, 6
tyro 286, 14
tyrocinia 115, 7
tyrocinii 87, 10
Tyron 165, 13
tyrones 115, 5
tyronis 78, 29
Tyrtæus 45, 19
Tyrum 292, 15
Tyrus 185, 25
V.
Vacans 309, 5
vacantem 219, 2
vacantia 209, 29
vacat 156, 17
vacationem 15, 10. 96,
16. 281, 9
vacationibus 277, 7
vacaturus 283, 6
vacet 56, 27
vacua 174, 13. 186, 4.
238, 11
vacuam 278, 7
vacuarum 187, 25
vacuas 35, 11
vacuos 283, 8
vadit 106, 14
vagabantur 308, 20
vagandi 296, 20
vagantur 34, 19
vagari 185, 5
vagatus 276, 10
vago abl. 286, 16
valentibus 205, 15
valerent 42, 15
Valerius 162, 15
valetudine morbo, 143,
3. 304, 33
valetudinem, morbum,
130, 13. contraxit
183, 2
valida accus. 75, 8. abl.
133, 8
validam 307, 7
validior 320, 26

INDEX VERBORUM.

validissimis 311, 23
valido 165, 3
valle 271, 5
vallis 271, 2
vallium 33, 10
vallo 115, 6. 209, 19
vallum 134, 9. 244, 20
valuisset 59, 20
valuit 211, 11
vaporem 49, 10
varia nom. fem. 24, 4.
46, 21. acc. 204, 5.
304, 15. abl. 48, 6.
51, 9. 172, 17. 275,
10. 325, 2
varia plur. 96, 1. gen.
301, 9
variante fortuna 95, 3.
partim dolore par.
tim gaudio 313, 4.
victoria 87, 1
variata acc. 20, 4
variato 84, 19
variè 111, 10. 165, 15
varietas 215, 23
varietate 37, 15. 55,
23. 264, 3
varii plur. 288, 26
variis 12, 14. 83, 3. 91,
14. 92, 17. 126, 4.
158, 15. 170, 1. 241,
20. 281, 2, 10
vario 76, 2. 326, 22
variorum 75, 7
varios 44, 24
varius 304, 26
vaste gen. 136, 17
vastare 229, 9. 305, 10
vastat 58, 2. 68, 7
vastata est 298, 6
vastatam 311, 3
vastati plur. 229, 15
vastatis abl. 70, 15
vastavere 310, 4
vastaverunt 47, 9
vastitatem 192, 6
vates 168, 19. 207,
19. 233, 17
vaticinantibus 255, 7
vaticinari 126, 28
vatum 206, 15
ubera 8, 24. 151, 3.
317, 3. 327, 10
uberi 286, 24
uberibus 285, 8. 327, 6
uberior 241, 4
uberiorem 191, 9
uberius 191, 16
uberrima fem. 326, 3
ubertas 303, 19
ubertate 165, 10. 209,
1. 271, 5
ubertatem 136, 23.
207, 9
ubertatis 271, 9
ubi primum 32, 19. 88,
25. 106, 26. 296, 9
ubique 58, 3. 75, 5. 85,
7. 202, 29. 296, 9
ve 6, 9. neve 68, 25
vecordes 207, 19
vecordiam 206, 15
vecordium 29, 10
vectantur 31, 14
vectigal 73, 18. 172, 7
vectigalem 22, 29
vectigali 129, 11. 169, 5
vectigalia 97, 17
vectigalibus 271, 1
vectigalis 22, 35
vehenti 101, 26
veheretur 190, 15. 327, 9
vehicula 258, 19
vehiculis 321, 5
vehiculo 109, 3, 9
vehitur 49, 3
vehunt 25, 11. 324, 11
velamenta 19, 14
velamentis 6, 5
velatum 177, 11
velint 10, 21. 140, 20.
144, 10. 186, 6
velit 105, 17. 107, 1.
169, 18, 20, 21.
174, 18. 240, 19.
241, 15
velitis 142, 5
velle 104, 25. 108, 3.
139, 24. 145, 9. 167,
15. 202, 4. 278, 15
vellent 36, 5. 8. 194, 16
vellet 43, 2. 75, 12.
88, 11. 120, 7. 185,
23. 202, 6, 7. 312,
14, 17
velocitas 179, 4. 324,
25
velocitate 178, 1. 273,
15. 327, 13
velocitatem 38, 10
venalem 37, 27. 209, 8
venalia 168, 27
venandi 261, 7. 276, 8
venatibus 301, 13
venatica 196, 8
venationibus 23, 17
venationum 303, 21
venatoris 9, 26
venderet 59, 14
vendiderunt 269, 4
vendidit 89, 19
venditabat 56, 23. 159,
19. 112, 15. 119, 1.
120, 12. 122, 19
136, 14. 160, 4. 193
1. 196, 22. 198, 3
255, 4. 262, 5. 270,
3. 280, 15. 312, 16.
322, 4
venit part. 11, 9. 38, 8.
92, 3. 132, 2. 174,
21. 179, 16. 314, 8.
315, 6. præs. 144, 7.
294, 15
venit 170, 16
Venticidii 310, 4, 10
Venticidius 310, 11
venerant 209, 13. 250, 6
venerat 36, 14. 44, 14.
243, 1
veneratio 94, 3. 139,
15. 301, 19
veneratione insignis
56, 15
venerationis 129, 14
venere 83, 24. 272, 3
Veneri 168, 14
venerint 31, 2. 100, 7.
226, 23
Veneris 16, 21. 183,
26, 29. 184, 6
venerunt 76, 14. 83, 20.
104, 19. 172, 19.
175, 13. 232, 19
venia abl. 29, 9. nom.
159, 17. 166, 17.
289, 6
veniam nomen. 84, 16.
109, 20. 120, 6. 170,
14. 171, 16. 234, 7.
231, 2. 248, 15.
274, 5
veniatur 22, 24
veniebant 288, 3
veniendi 180, 24
veniente 303, 10
venienti 293, 20
venire 22. 25. 88, 9. 97,
13. 106, 11. 122,
14. 131, 7. 134, 18.
141, 1. 142, 29.
143, 17. 144, 15.
170, 17. 171, 3. 198,
8. 218, 22. 241, 3
venisse 261, 2
venissent 57, 2. 83, 3.
180, 25. 144, 7.
248, 10. 250, 9
venisset 8, 16. 13, 14.
34, 26. 74, 14. 86.
5. 102, 3, 10. 103,
19. 112, 15. 119, 1.
120, 12. 122, 19
136, 14. 160, 4. 193
1. 196, 22. 198, 3
255, 4. 262, 5. 270,
3. 280, 15. 312, 16.
322, 4
venit part. 11, 9. 38, 8.
92, 3. 132, 2. 174,
21. 179, 16. 314, 8.
315, 6. præs. 144, 7.
294, 15
venit 170, 16
Venticidii 310, 4, 10
Venticidius 310, 11
venerant 209, 13. 250, 6
venerat 36, 14. 44, 14.
243, 1
veneratio 94, 3. 139,
15. 301, 19
veneratione insignis
56, 15
venerationis 129, 14
venere 83, 24. 272, 3
Veneri 168, 14
venerint 31, 2. 100, 7.
226, 23
Veneris 16, 21. 183,
26, 29. 184, 6
venerunt 76, 14. 83, 20.
104, 19. 172, 19.
175, 13. 232, 19
venia abl. 29, 9. nom.
159, 17. 166, 17.
289, 6
veniam nomen. 84, 16.
109, 20. 120, 6. 170,
14. 171, 16. 234, 7.
231, 2. 248, 15.
274, 5
veniatur 22, 24
veniebant 288, 3
veniendi 180, 24
veniente 303, 10
venienti 293, 20
venire 22. 25. 88, 9. 97,
13. 106, 11. 122,
14. 131, 7. 134, 18.
141, 1. 142, 29.
143, 17. 144, 15.
170, 17. 171, 3. 198,
8. 218, 22. 241, 3
venisse 261, 2
venissent 57, 2. 83, 3.
180, 25. 144, 7.
248, 10. 250, 9
venisset 8, 16. 13, 14.
34, 26. 74, 14. 86.
5. 102, 3, 10. 103,
19. 112, 15. 119, 1.
120, 12. 122, 19
136, 14. 160, 4. 193
1. 196, 22. 198, 3
255, 4. 262, 5. 270,
3. 280, 15. 312, 16.
322, 4
venit part. 11, 9. 38, 8.
92, 3. 132, 2. 174,
21. 179, 16. 314, 8.
315, 6. præs. 144, 7.
294, 15
venit 170, 16
Venticidii 310, 4, 10
Venticidius 310, 11
venerant 209, 13. 250, 6
venerat 36, 14. 44, 14.
243, 1
veneratio 94, 3. 139,
15. 301, 19
veneratione insignis
56, 15
venerationis 129, 14
venere 83, 24. 272, 3
Veneri 168, 14
venerint 31, 2. 100, 7.
226, 23
Veneris 16, 21. 183,
26, 29. 184, 6
venerunt 76, 14. 83, 20.
104, 19. 172, 19.
175, 13. 232, 19
venia abl. 29, 9. nom.
159, 17. 166, 17.
289, 6
veniam nomen. 84, 16.
109, 20. 120, 6. 170,
14. 171, 16. 234, 7.
231, 2. 248, 15.
274, 5
veniatur 22, 24
veniebant 288, 3
veniendi 180, 24
veniente 303, 10
venienti 293, 20
venire 22. 25. 88, 9. 97,
13. 106, 11. 122,
14. 131, 7. 134, 18.
141, 1. 142, 29.
143, 17. 144, 15.
170, 17. 171, 3. 198,
8. 218, 22. 241, 3
venisse 261, 2
venissent 57, 2. 83, 3.
180, 25. 144, 7.
248, 10. 250, 9
venisset 8, 16. 13, 14.
34, 26. 74, 14. 86.
5. 102, 3, 10. 103,
19. 112, 15. 119, 1.
120, 12. 122, 19
136, 14. 160, 4. 193
1. 196, 22. 198, 3
255, 4. 262, 5. 270,
3. 280, 15. 312, 16.
322, 4
venit part. 11, 9. 38, 8.
92, 3. 132, 2. 174,
21. 179, 16. 314, 8.
315, 6. præs. 144, 7.
294, 15
venit 170, 16
Venticidii 310, 4, 10
Venticidius 310, 11
venerant 209, 13. 250, 6
venerat 36, 14. 44, 14.
243, 1
veneratio 94, 3. 139,
15. 301, 19
veneratione insignis
56, 15
venerationis 129, 14
venere 83, 24. 272, 3
Veneri 168, 14
venerint 31, 2. 100, 7.
226, 23
Veneris 16, 21. 183,
26, 29. 184, 6
venerunt 76, 14. 83, 20.
104, 19. 172, 19.
175, 13. 232, 19
venia abl. 29, 9. nom.
159, 17. 166, 17.
289, 6
veniam nomen. 84, 16.
109, 20. 120, 6. 170,
14. 171, 16. 234, 7.
231, 2. 248, 15.
274, 5
veniatur 22, 24
veniebant 288, 3
veniendi 180, 24
veniente 303, 10
venienti 293, 20
venire 22. 25. 88, 9. 97,
13. 106, 11. 122,
14. 131, 7. 134, 18.
141, 1. 142, 29.
143, 17. 144, 15.
170, 17. 171, 3. 198,
8. 218, 22. 241, 3
venisse 261, 2
venissent 57, 2. 83, 3.
180, 25. 144, 7.
248, 10. 250, 9
venisset 8, 16. 13, 14.
34, 26. 74, 14. 86.
5. 102, 3, 10. 103,
19. 112, 15. 119, 1.
120, 12. 122, 19
136, 14. 160, 4. 193
1. 196, 22. 198, 3
255, 4. 262, 5. 270,
3. 280, 15. 312, 16.
322, 4
venit part. 11, 9. 38, 8.
92, 3. 132, 2. 174,
21. 179, 16. 314, 8.
315, 6. præs. 144, 7.
294, 15
venit 170, 16
Venticidii 310, 4, 10
Venticidius 310, 11
venerant 209, 13. 250, 6
venerat 36, 14. 44, 14.
243, 1
veneratio 94, 3. 139,
15. 301, 19
veneratione insignis
56, 15
venerationis 129, 14
venere 83, 24. 272, 3
Veneri 168, 14
venerint 31, 2. 100, 7.
226, 23
Veneris 16, 21. 183,
26, 29. 184, 6
venerunt 76, 14. 83, 20.
104, 19. 172, 19.
175, 13. 232, 19
venia abl. 29, 9. nom.
159, 17. 166, 17.
289, 6
veniam nomen. 84, 16.
109, 20. 120, 6. 170,
14. 171, 16. 234, 7.
231, 2. 248, 15.
274, 5
veniatur 22, 24
veniebant 288, 3
veniendi 180, 24
veniente 303, 10
venienti 293, 20
venire 22. 25. 88, 9. 97,
13. 106, 11. 122,
14. 131, 7. 134, 18.
141, 1. 142, 29.
143, 17. 144, 15.
170, 17. 171, 3. 198,
8. 218, 22. 241, 3
venisse 261, 2
venissent 57, 2. 83, 3.
180, 25. 144, 7.
248, 10. 250, 9
venisset 8, 16. 13, 14.
34, 26. 74, 14. 86.
5. 102, 3, 10. 103,
19. 112, 15. 119, 1.
120, 12. 122, 19
136, 14. 160, 4. 193
1. 196, 22. 198, 3
255, 4. 262, 5. 270,
3. 280, 15. 312, 16.
322, 4
venit part. 11, 9. 38, 8.
92, 3. 132, 2. 174,
21. 179, 16. 314, 8.
315, 6. præs. 144, 7.
294, 15
venit 170, 16
Venticidii 310, 4, 10
Venticidius 310, 11
venerant 209, 13. 250, 6
venerat 36, 14. 44, 14.
243, 1
veneratio 94, 3. 139,
15. 301, 19
veneratione insignis
56, 15
venerationis 129, 14
venere 83, 24. 272, 3
Veneri 168, 14
venerint 31, 2. 100, 7.
226, 23
Veneris 16, 21. 183,
26, 29. 184, 6
venerunt 76, 14. 83, 20.
104, 19. 172, 19.
175, 13. 232, 19
venia abl. 29, 9. nom.
159, 17. 166, 17.
289, 6
veniam nomen. 84, 16.
109, 20. 120, 6. 170,
14. 171, 16. 234, 7.
231, 2. 248, 15.
274, 5
veniatur 22, 24
veniebant 288, 3
veniendi 180, 24
veniente 303, 10
venienti 293, 20
venire 22. 25. 88, 9. 97,
13. 106, 11. 122,
14. 131, 7. 134, 18.
141, 1. 142, 29.
143, 17. 144, 15.
170, 17. 171, 3. 198,
8. 218, 22. 241, 3
venisse 261, 2
venissent 57, 2. 83, 3.
180, 25. 144, 7.
248, 10. 250, 9
venisset 8, 16. 13, 14.
34, 26. 74, 14. 86.
5. 102, 3, 10. 103,
19. 112, 15. 119, 1.
120, 12. 122, 19
136, 14. 160, 4. 193
1. 196, 22. 198, 3
255, 4. 262, 5. 270,
3. 280, 15. 312, 16.
322, 4
venit part. 11, 9. 38, 8.
92, 3. 132, 2. 174,
21. 179, 16. 314, 8.
315, 6. præs. 144, 7.
294, 15
venit 170, 16
Venticidii 310, 4, 10
Venticidius 310, 11
venerant 209, 13. 250, 6
venerat 36, 14. 44, 14.
243, 1
veneratio 94, 3. 139,
15. 301, 19
veneratione insignis
56, 15
venerationis 129, 14
venere 83, 24. 272, 3
Veneri 168, 14
venerint 31, 2. 100, 7.
226, 23
Veneris 16, 21. 183,
26, 29. 184, 6
venerunt 76, 14. 83, 20.
104, 19. 172, 19.
175, 13. 232, 19
venia abl. 29, 9. nom.
159, 17. 166, 17.
289, 6
veniam nomen. 84, 16.
109, 20. 120, 6. 170,
14. 171, 16. 234, 7.
231, 2. 248, 15.
274, 5
veniatur 22, 24
veniebant 288, 3
veniendi 180, 24
veniente 303, 10
venienti 293, 20
venire 22. 25. 88, 9. 97,
13. 106, 11. 122,
14. 131, 7. 134, 18.
141, 1. 142, 29.
143, 17. 144, 15.
170, 17. 171, 3. 198,
8. 218, 22. 241, 3
venisse 261, 2
venissent 57, 2. 83, 3.
180, 25. 144, 7.
248, 10. 250, 9
venisset 8, 16. 13, 14.
34, 26. 74, 14. 86.
5. 102, 3, 10. 103,
19. 112, 15. 119, 1.
120, 12. 122, 19
136, 14. 160, 4. 193
1. 196, 22. 198, 3
255, 4. 262, 5. 270,
3. 2

INDEX VERBORUM.

veritus 8, 16, 59, 15. 25. 282, 13
146, 10
vernas 285, 6
versâ 70, 21, 129, 5.
156, 2
versâ plur. 137, 20.
215, 9
versam 194, 9
versatur 278, 6
versetur 109, 24
versi plur. 214, 27.
258, 10
versibus 29, 12
versificatores 73, 17
versia 216, 13
verso 161, 12, 288.
20, 293, 25
versurum 88, 15
versus 61, 19, 324, 16
versus 117, 14, 222.
23, 252, 13. esset
294, 15
vertentes 97, 20
verterant 46, 21
verterat 149, 17, 115.
35
vertère 218, 27
verterent 37, 6
verteretur 43, 7
vertérunt 150, 10.
201, 16
verti 139, 15
vertice 209, 16
vertit 91, 15, 117, 17.
136, 3, 142, 11, 144.
1, 184, 8, 205, 20.
206, 15
vertitur 22, 26, 150.
9, 192, 11, 210, 26.
294, 15, 311, 5
vertuntur 129, 5. et
58, 16, 79, 10, 98, 5.
10, 19, 115, 7, 116.
7, 119, 4, 124, 11.
130, 6, 193, 5, 324.
3, 1. etiam 26, 5.
49, 16, 17, 55, 7.
60, 2, 62, 19, 72.
11, 77, 11
vescentibus 16, 14
vesci 172, 19, 327, 20
vescuntur 21, 16, 301.
13
vespera 167, 19
vespere 237, 17
vesperi 41, 5
veste 10, 19, 16, 1, 43.
6, 52, 8, 77, 2, 144.
11, 16, 24, 156, 21.
196, 6, 203, 5
vestem 115, 15, 179,
25. 282, 13
vestes 180, 1
vestigio 172, 5, 175, 10.
226, 4, 250, 5, 251.
7. se dei sequitum
119, 4, ut per ves-
tigia mulierum sa-
crati ejus nominis
favor quæreretur,
Alexandri, 139, 15
vestigium 94, 19, 151, 7
vestiri 6, 6
vestis 6, 7, 288, 6, 325.
7. nom. 300, 15
vestrum 21, 16
vestra 35, 1, 142, 19
vestri gen. 141, 26
vestris dat. 34, 30.
abl. 142, 13
vestros 142, 19
vetabatur 29, 13
vetat 84, 19
vetera 78, 24, 98, 5
veterani 51, 14
veteranis 115, 5, 123.
21
veteranorum 123, 22.
124, 17
veteranos 100, 13
vetere 98, 10, 104, 26.
223, 10
veterem 4, 7, 143, 11.
254, 11, 264, 17
veteres 28, 5, 44, 27.
85, 14, 286, 21.
318, 8, 323, 2
veteri 231, 2, 234, 2.
266, 8
veteribus 44, 25, 282, 25
veteris 103, 10, 136.
25, 144, 21, 166.
24, 221, 1
veterrimâ 202, 13
veterum 97, 21, 103.
3, 281, 7
vetus 228, 19, 233, 17
vetustati 19, 9, 21, 2.
42, 7
vetustatem 175, 10
vetustatis 19, 19
vetusti gen. 63, 19
vetustissimam 89, 6
vetustissimus 326, 16
vexabatur 165, 2
vexat 189, 2
vexatarum 157, 7
vexati plur. 165, 8.
222, 21, 270, 15.
300, 1
vexatione 305, 9
vexatum 126, 4, esse

98, 16
vexatus 311, 24
Vexoris 5, 1, 22, 17
vi abl. 55, 23, 173, 16.
206, 14, 217, 14.
221, 15, 275, 15.
283, 15, 293, 15.
307, 8
viâ 157, 1, 206, 24
viâ 10, 2, pluo. 37, 21
viam 9, 23, 16, 14, 63.
25, 108, 4, 190, 3.
214, 19, 241, 1
vias 206, 25
vicarii 305, 14
vice 6, 13, 70, 21.
129, 5, 156, 2
vicem 15, 15, 223, 15
Vicentiam 181, 1
vicerant 196, 2, 205, 11
vicerat 114, 25, 276, 1
vicerint 275, 13
viceris 241, 9
vicerit 10, 9, 127, 14.
147, 26, 147, 20.
325, 6
vicérunt 65, 4, 163,
5, 178, 24
vices 90, 22, 114, 19
vicibus 23, 21
vicinâ gen. 101, 16.
plur. 308, 16
vicinalibus 300, 1
vicini 49, 21
vicinis 168, 26, 318, 5
vicinitas 50, 10
vicinitate 296, 19
vicino 143, 9, 213, 1.
vicinorum 195, 13
vicinos 149, 9
vicinum 88, 27, 238, 12
vicisse 38, 9, 51, 18.
59, 11, 209, 16.
301, 6
vicissim 73, 9
vicissit 29, 26, 64,
20, 247, 19, 295, 3
vicissim 215, 3
vicit 89, 10, 101, 4, 112,
3, 130, 15, 314, 20.
304, 20, 324, 25
vico 108, 21
victa fem. 293, 25, acc.
107, 15, 134, 13
victâ gen. 103, 5
victam 277, 12, 282, 11
victi 25, 12, 31, 1, 34,
21, 36, 18, 48, 5, 51,
11, 53, 18, 55, 24.
63, 5, 69, 2, 84, 24.

97, 27, 180, 2, 191,
13, 204, 25, 205, 16.
223, 12, 246, 4, es-
sent 53, 7, forent 75,
27, fuerant 69, 13,
fuissent 75, 25, sunt
55, 23, 170, 2, gen.
107, 27, 174, 11,
254, 15
victima 142, 16
victimâ 63, 35
victimas 170, 4
victis 12, 7, 55, 17, 63,
13, 17, 69, 22, 79, 5.
88, 27, 93, 9, 98, 8.
154, 16, 174, 7, 191,
16, 192, 4, 310, 1.
320, 15, 321, 24
victo 12, 2, 135, 1, 192,
10, 198, 18, 219, 11.
241, 10, 243, 7, 246,
2, 254, 15, 255, 1.
298, 8, 14, 302, 10.
304, 29
victor 32, 11, 37, 3, 58,
3, 65, 2, 109, 17, 117,
20, 121, 17, 135, 5.
138, 3, 154, 2, 156,
25, 163, 4, 205, 17,
213, 7, 218, 26, 254,
12, 284, 3, 288, 29.
290, 4, 295, 11, 303, 11
victore 90, 14, 142, 1.
243, 7, 309, 19
victorem 10, 24, 30, 15.
61, 3, 63, 15, 89, 10.
128, 7, 158, 17, 174,
4, 192, 15, 198, 16.
215, 12, 219, 3, 247,
15, 282, 6, 311, 3
victores 22, 16, 34, 12,
18, 55, 21, 68, 29.
69, 23, 75, 23, 80, 7.
81, 18, 82, 13, 93,
25, 145, 4, 165, 15.
victori 12, 1, 106, 11.
109, 19, 142, 23.
144, 8
victoria 5, 7, 11, 14,
25, 4, 46, 6, 21, 57,
17, 58, 15, 23, 69,
2, 72, 10, 147, 19.
163, 6, 179, 6, 304,
26, non armorum
docere sed ferri vir-
tute quærat 107,
24, abl. 5, 4, 13, 19,
23, 25, 3, 38, 15, 51,
9, 69, 16, 72, 2, 87,
1, 137, 19, 142, 29.
146, 21, 147, 1

victoriâ gen. 22, 23.
29, 34, 19, 71, 14.
89, 7, 98, 3, 104,
15, 282, 1
victoriam 11, 10, 16.
19, 24, 8, 13, 29, 29.
35, 15, 56, 23, 29
victoriarum 128, 1.
140, 10, 171, 9.
174, 5
victorias 199, 3
victoribus 51, 18, 56,
20, 62, 6, 70, 4
victoris 108, 20, 126,
1, 142, 21
victorum 81, 4, 158,
19, 191, 10, 228,
10, 294, 25, 299, 7
victos 59, 9, 71, 12.
79, 24, 80, 7, 10
victricem 84, 8
victrices 49, 19
victici 58, 2
victicia 329, 9
victum 106, 19, 120,
5, 129, 21, 142, 2.
241, 19, 243, 9, 247,
15
victurum 56, 26
victurus 68, 19
victus part. 7, 18, 11.
9, 31, 16, 32, 12.
37, 5, 38, 2, 52, 22.
68, 17
victus accus. 169, 16
videant 10, 15, 222, 8
videantur 34, 11, 26,
26, 321, 2, 325, 15
videas 49, 20
videatur 21, 3, 22, 4.
92, 13, 236, 15.
299, 9
videbant 56, 7
videbantur 44, 22, 45,
15, 75, 27, 85, 7.
99, 12
videbat 43, 17
videbatur 64, 11, 78,
16, 101, 20, 127, 10
videlicet 294, 3
videmus 175, 13
videndi 244, 15
videndum 76, 15
vident 210, 1
videntibus 49, 17
videntur 176, 5
viderant 320, 2
viderat 8, 25, 322, 5
videre 37, 15, 97, 14,
100, 16, 126, 28
viderent 23, 7, 52, 25.
46, 3, 126, 31
viderentur 23, 12, 24,
20, 29, 17, 47, 16.
129, 19
videret 10, 4, 40, 3.
41, 12, 66, 6, 71,
12, 107, 29, 111,
19, 126, 1
videretur 6, 6, 9, 14.
17, 9, 29, 2, 31, 7.
43, 23, 60, 2, 73, 4.
82, 26, 89, 13
videri 19, 18, 21, 2.
144, 24, 166, 10.
311, 9
viderint 286, 27
viderit 7, 13, 98, 23
viderunt 30, 21, 85,
4, 247, 15
videt 37, 27, 215, 14
vidisse 32, 6, 207, 20
vidissent 247, 15, 306,
4, 328, 4
vidisset 166, 7
vidit 8, 6, 14, 10, 39,
5, 129, 2, 142, 2.
5, 129, 2, 142, 2.
241, 19, 243, 9, 247,
15
viduitatem 44, 7
vigilias 321, 16
viginti 23, 23, 70, 6.
86, 1, 88, 16, 96, 14
vigor 8, 27, 59, 13
vile 91, 11, 94, 4
villarum 191, 4, 62, 7
villas 191, 28, 205, 14
villis 207, 2
vim 20, 21, 30, 8, 72,
17, 83, 37, 142, 8
vina 207, 2
vincant 245, 6
vincantur 245, 5
vincat 43, 19
vincendi 75, 26, 92,
23, 30
vincendo 34, 21, 68,
17, 21, 141, 10
vincendos 25, 7, 178,
14
vincendum 72, 4, 191,
26
vincentes 163, 3
vincere 32, 8, 37, 9.
60, 10, 92, 34
vincerent 10, 15, 25,
11, 178, 25, 290, 18
vinceretur 178, 17
vinceret 34, 1, 102, 27
vinceretur 82, 19, 106,
21
vinci 51, 17, 65, 5, 62,
2, 107, 28, 29
vinciant 39, 15
vincit 156, 16, sap.
erat. 281, 6
vincitur 108, 21, sup.
145, 16, 267, 7
vinctum 263, 4
vinctus 116, 6, 231, 22
vincula 45, 12, 60, 11.
155, 41
vinculis 40, 8, 70, 23.
101, 8, 141, 25, 317, 1
vincuntur 13, 14, 24, 23
vindex 317, 11
vindicabat 31, 23, 143,
4
vindicanda abl. 29, 7.
nom. 233, 8
vindicandum 113, 15.
243, 8
vindican puniunt 301,
10
vindicanibus 57, 8, virgâ
197, 7, punientibus virgas
203, 2, 218, 3
vindicare 32, 2, 42,
11, 244, 12, punire
41, 10
vindicaret 108, 17
vindicasse 321, 1
vindicati 93, 22
vindicata 58, 4
vindicata sit 42
vindictum 204, 12
vindictum est 184, 22
vindicatori 28, 5, libe-
ratur 82, 8
vindica verant 267, 14
vindica verat 78, 15, virgis
liberaverat 149, 18
vindica verit 223, 1
vindica verunt 147, 4, viri
fucinus 222, 20, li-
beraverunt 328, 11
vindica vit 41, 23, 277,
5
vindicem 63, 15, 82,
1, 159, 20
vindices acc. 56, 29.
74, 10, 82, 9, 10.
142, 12
vindicibus 35, 1
vindictâ 87, 19
vindictâ gen. 9, 18.
dat. 155, 26
vindictam 30, 15, 214,
3, 228, 11, 317, 20
vinearum 271, 7
vineis 324, 8
vini 13, 8, 26, 12, 93, 1
vino 13, 13, 206, 26.
207, 6
vinxerat 192, 24
vinxit 64, 14, 322, 9
violari 326, 6
violassent 258, 11
violatâ gen. 81, 24
violatis numinibus 295,
9
violatum 177, 13
violentia 282, 13
violentiam 247, 3, 301,
19
violentior 326, 10
violentissimè 212, 2
violentius 102, 5
violento 323, 6
vir 7, 5, 16, 28, 18
virente 321, 29
virentem 254, 19
vires 22, 15, 35, 10, 36,
6, 46, 17, 51, 25, 55,
20, 60, 10, 69, 23
virgâ 260, 8
virgâ 260, 8
virgine 30, 9, 137, 4.
167, 2, 216, 11, 287, 20
virginem 101, 16, 136,
26, 137, 3
virginis accus. 7, 11.
23, 16
virgini 216, 12
virginibus 184, 2, 214,
10
virginis 79, 14, 137, 8.
216, 4, 5, 290, 21
virginitatem 316, 11
virginitatis 23, 29
virginum 184, 5
virgis 184, 29
virgo 184, 3, 222, 16.
320, 8
virginem 22, 3, 148, 2.
mariti, 12, 22, 143,
4, 169, 21, 35, 187,
16
Viriatum 325, 4
viribus 36, 11, 42, 7, 44,
4, 51, 22, 52, 13, 53,
3, 59, 2, 62, 25
virilem 36, 15, 218, 19
virilis 8, 17, 275, 2.
316, 11
viris 7, 1, 23, 11, 24,
20, 32, 27, 94, 13.
184, 2
virium 5, 6, 33, 9, 42,
9, 68, 3, 72, 1, 100,
18, 129, 14, 147, 19
viro 6, 1, 8, 10, 13, 15,
13, 36, 14, 58, 13
virorum 7, 12, 17, 2.
19, 4, 7, 23, 11

INDEX VERBORUM.

viros 6, 11. 10. 15. 24. vitæ *abl.* 230, 4
26. 31, 4. 98, 19 vitavit 276, 3
virtus 17, 23. 31. 6. 38. vite 119, 5
14. 56, 10, 60, 8 vitem 8, 7. 320, 19
virtute 6, 11, 16, 11. vitia 19, 14. 56, 18. 93,
17, 3, 18. 23, 20. 2. 179, 17. 184, 25.
24, 20. 28. 13. 30. 267, 13. 273, 17
16. 31, 1 vitiis 92, 29. 114, 25.
virtutem 12, 10. 17, 185, 14. 225, 4
5. 31, 14. 37, 6. 69, viventes 169, 17
3. 73, 29. 96, 18. vivere 104, 3. 12. 120,
156, 26 7. 174, 18. 237, 3
virtutibus 19, 5. 40, 280, 2. 303, 2. 320, 2
10. 72, 21. 73, 22. 19
77, 17 vivo *nomen.* 133, 7
virtutis 22, 8. 24, 27. 261, 2
45, 26. 47, 8. 74, 2. vivum 161, 4. 295, 20
95, 1. 120, 8 vix 6, 1. 33, 2. 37, 16.
virtutum 68, 23. 76, 60, 6. 88, 3. 91, 26.
1. 179, 23 97, 13
virum 7, 14. 8. 2. 47, vixisse 174, 18
8. 78, 23. 127, 4. vixisset 85, 15
185, 24. 237, 12. vixit 224, 4
238, 14 ulciscendam 184, 14
vis *nomen.* 88, 17. 122, ulciscente 329, 1
7. 126, 9. 197, 4. ulciscerentur 39, 25
301, 4. lini sparti- ulcisci 33, 17. 47, 19.
que vis ingens in 90, 4. 149, 9. 215,
Hispania 324, 6 16
visa *abl.* 144, 17. *nom.* ulciscitur 10, 10
99, 1. 166, 14. 217, ulla *fem.* 21, 9. 37, 19.
14. est 114, 11. *abl.* 42, 17. *acc.* 210,
127, 13. 148, 26 11. 301, 13
visam 164, 17. esse ullam 184, 2. 232, 1
106, 17 ullas 129, 17
viscera 42, 3. 136, 2 ullis 190, 25
visceribus 222, 23 ullo 107, 28. 122, 3.
viscebatur 217, 11 126, 22. 186, 1.
visendas 103, 19 196, 8. 311, 1
visentes 73, 17 ullum 72, 20. 326, 11
visi 21, 4. sunt 179, 3 ultra est 216, 7
visis 7, 11 ulteriore 132, 13
visitur 177, 2 ultima *abl.* 127, 16.
viso 110, 1 169, 24, *nom. fem.* undique versus 324, 16
visum *subst.* 11, 2. 142, 16
149, 2 ultimam 21, 2. 118, 5.
visum 212, 21. est 319, 10
135, 21. 140, 7. 151, ultimis 116, 2. 124, 2.
7. fuisse 213, 3 27. 202, 15
visuntur 206, 16. 231, ultimo 105, 13. 118, 17
21. 325, 14 ultimos 146, 11. 319, 3
visura 177, 22 ultimum 55, 21. 158,
visus 7, 7. 66, 1. est 7. 327, 7
33, 7. 198, 15. 18 ultio 47, 22
vita 11, 14. 75, 9. 169, ultione 281, 19. 295,
20. 175, 1. cultior 10
160, 18. *abl.* 178, 14 ultionem 8, 18, 9. 15.
vitæ *gen.* 10, 4. 73, 5. 23, 12. 34, 20. 45,
88, 1. 90, 2. 105, 14 4. 317, 15. 23. po-
vitam 10, 6. 11, 15. 22, tita est 92, 10
15. 43, 10. 92, 9 ultioni 264, 12

ultionis 13, 18. 47, 18. 217, 14
92, 33, 154, 25. 158, universam 82, 28. 175,
24. 219, 8 9. 183, 23. 221, 17,
ultor 81, 21. 82, 25. 19. 247, 12. 276, 23.
99. 20. 166, 22. 282, 24
251, 1. 306, 15 universarum 86, 7. 127,
ulterem 82, 1. 214, 25, 27. 256, 11. 257,
17. 309, 19 5
ultores 152, 15 universas 191, 25. 244,
ultribus 31, 19. 94, 2
17 universi *gen.* 118, 3.
ultrius 62, 12 225, 1. *plur.* 124, 15
ultra 26, 5. *bis.* 158, universis 22, 15. 66, 20.
1 202, 31 115, 25. 131, 27.
ultra 167, 15. 179, 3 141, 25. 184, 25.
ultrò 8, 28. 22. 24. 39, 283, 5
23. 55, 10. 79, 19 universo 13, 1
ultra ierit se 284, 11 universorum 130, 16.
ultis 324, 24. sit 105, 139, 6, 17. 147, 11.
20 148, 21. 207, 17
ululatus 173, 18 universos 58, 8. 118, 5
ululatu 197, 21 universum 17, 26. 69,
ululatus *acc.* 119, 8. 16. 100, 9. 125, 3.
173, 24 239, 17. 258, 10
umbone 255, 15 universus 17, 1
umbra 56, 18 unius 66, 15. 83, 5. 87,
una *abl.* 43, 5. 129, 15. 7. 118, 4. 147, 13.
nom. fem. 67, 15 282, 13. 286, 26
una 142, 23. 227, 15 uno 21, 6. 36, 7. 42, 4.
unam 53, 19. 116, 1. 58, 14. 78, 23. 301
120, 9. 136, 20. 180, unquam 46, 6. 70, 8.
6. 191, 1 82, 15. 98, 17. 115,
undam 102, 12 5. 127, 30
undarum 49, 3. 18 unum 16, 17. 17. 3. 41,
undas 50, 5. 327, 8 13. 64. 1. 73, 7. 73,
unde 23, 19. 38, 4. 48, 7. 79, 10. 85, 2. 20
3. 58, 15. 73, 4. 98, unus 17, 11. 98, 11.
102, 15. 116, 6. 117,
undecies 306, 21 3
undecim 124, 17. 161, vobis 142, 10, 16
12. 172, 12. 245, 3 vocabant 204, 33
undique 10, 11. 64, vocabat 311, 8
16. 70, 12. 122, 4 vocabulo 251, 13. 229, 3
undique versus 324, 16 vocandos 56, 19
undis 49, 22 vocant 9, 4. 165, 11
unquam 131, 6 vocantem 131, 6
ungula 126, 11 vocarent 169, 24
uni 6, 1. 62, 3 vocaretur 57, 4. 146,
unica *acc.* 140, 15 15
unicam 8, 7. 216, 2 vocari 134, 23. 188,
unico 13, 17 16. 240, 20
unicum 109, 24 vocat 114, 2. 116, 16.
unicus 160, 13 123, 16. 152, 4. 156,
unitas *subst.* 20, 6 24. 183, 28. 281, 10
universa *fem.* 6, 7. 58, vocati *plur.* 44, 16. 51,
9. 72, 6. 153, 8. *abl.* 15
12, 2. 46, 13. 133, vocatis *part.* 152, 19,
11. 257, 3 295, 6
universæ *gen.* 84, 5. vocato 141, 9. 155, 22.
97, 17. 235, 7. *dat.* 202, 23
90, 8. 288, 18. *plur.* vocatos 131, 8. 176, 8.

INDEX VERBORUM.

194, 3
vocalum 240, 25
vocatur 66, 10
vocatus 171, 7. 315, 8
vocaverant 287, 19
vocaverunt 196, 17
vocavit 75, 4. 104, 11.
120, 10. 149, 8
voce 30, 15. 63, 15.
102, 14. 109, 9.
127, 5, 8, 9
vovem 73, 6. 311, 6, 8
voces 109, 11
voces 286, 24
vocibus 30, 3. 63, 23.
66, 16, 207, 27. 286,
24
vociferantem 144, 20
vociferatione 174, 20
vociferatus esset 193,
17
Vocontis 322, 17
volebat 68, 16. 108, 7
volens 276, 7
volenti 298, 11
volentibus 220, 7
volet 109, 7
voluerit 120, 6. 210, 21
voluisse 130, 9
voluisset 148, 15. 293,
22. 296, 11
voluit 43, 15. 107, 29.
117, 14. 137, 15.
180, 6. 187, 23.
203, 4. 250, 8. 326,
19
volumine 38, 3
volunt 147, 11. 302, 16
voluntaria 13, 23, 275,
15
voluntarias 60, 19
voluntariis 29, 30
voluntarius 59, 15
voluntas 117, 16. 202, 3
voluntatem 206, 17.
294, 21
voluptarias posses-
siones 245, 7
voluptas 211, 10
voluptate 16, 21
voluptatibus 222, 31.
303, 21
voluptatum 12, 15
volutari 127, 15
voraginem 49, 20
vorago 50, 6
voraturum 233, 18
vorticibus 50, 4
vos 34, 28. 35, 3, 4, 5.
142, 1, 2, 5, 7, *bis.*
9, 11, 13, 14, 19
vota 104, 25. 199, 2.
206, 17
votis 178, 15, 17. 205,
2, 211, 19
voto 26, 6. 41, 6. 83, 9.
88, 11, 178, 15. 183,
26, 30. 184, 2, 17.
voverant 183, 25
voverunt 178, 16
vovisse 88, 8
vovissent 178, 16
vox 6, 3
vranantur 21, 17
urbanæ *gen.* 237, 4
urbano 73, 19
urbanum 237, 15
urbe 29, 26. 35, 22.
52, 17. 62, 15. 63,
7, 29. 78, 8. 98, 19
urbem 18, 1. 27, 3.
39, 1. 43, 11. 51, uter *adj.* 16, 7
15. 53, 14, 19. 57, utero 125, 15
13. 60, 19, 21. 61, uteros 10, 20
16, 20
urbes *acc.* 12, 5. 68, 7
82, 13. 85, 6. 87, 9.
113, 8. 116, 15
6, 13. 26, 10. 34,
5. 35, 20. 61, 10
urbibus 24, 25. 174, Uticam 167, 1
6. 221, 19. 235, 8. Uticensium 169, 1
238, 10. 282, 9
urbis 17, 11. 26, 7.
53, 11. 62, 4, 5. 62, utilitatem 241, 24
13. 71, 19. 74, 10. utilitatis 109, 24
87, 7. 98, 2. 101, 10. utinam 21, 20
19
utique 313, 7
utitur 256, 11
utramque 323, 8
191, 4. 192, 9. 204, utraque *abl.* 53, 3. 323,
29, 30. 205, 16. 6. *bis nom. fem.* 107,
231, 8. 256, 12. 13. *plur.* 112, 13
257, 7. 276, 23. utraque 15, 17
286, 19. 299, 15. utrem 13, 24
302, 17. 318, 2
urbs 11, 15. 71, 7. 86, 159, 11
13. 98, 25. 112, 17. utrinque 88, 15. 111,
119, 3. 157, 5 17. 223, 10. 234, 16
urgeantur 191, 8 utrique *dat.* 6, 3. 67,
urgenter 61, 11 15. 92, 30. 93, 7.
urgenter 78, 29 158, 10. *plur.* 91,
urgenter 300, 2 30. 228, 8
urgeretur 144, 7. 233, 2 utrisque 29, 2. 84, 16.
urgeti 288, 25 123, 19. 155, 6. 244,
urnam 189, 13 6. 300, 13
usi fuerant 82, 11. 162, utrius 10, 4
9. sunt 97, 25. 170, utriusque 2, 8. 190,
3. domesticis impe- 11. 193, 5. 199, 1
riis 268, 2 utrobique 177, 18.
usquam 43, 15 243, 8
usu 196, 8 utroque 86, 2. 115, 6. quam propter

INDEX VERBORUM.

formæ pulchritudi- 85, 25. 135, 7 Xerxes 31, 25. 32, 16,
nem duperibat 12, uxorum 10, 21. 23, 29. 33, 16. 34, 23. Z.
14 30, 44, 7, 11. 115, 35, 6. 41, 1. 272,
uxores acc. 21, 10. 3 1 Zapaortenon 303, 16
115, 1. 135, 13. Xerxi 35, 3. 36, 7, 13. Zopyrion 113, 16
156, 9 X. 39, 27 Zopyriona 22, 12. 276,
uxori 85, 24. 161, 7. Y. 12
289, 13. 204, 2 Xerxe 35, 16. 39, 26 Zopyrionis 111, 10
uxoribus abl. 79, 13. Xerxem 52, 11, 19. Zopyrione 111, 12
dat. 252, 2 36, 22. 37, 9. 40, Ylinos 23, 2 Zopyrus 17, 12
uxoris 12, 19. 77 23. 10. 77, 11 Zoroastre 5, 9

FINIS.

Maiores pecuniae 83-156.
Ingenti "

102.155.

COLUMBIA UNIVERSITY

0025985710

